Mi alakítjuk a választásainkat,
vagy a választásaink alakítanak bennünket?

JODI PICOULT

a két út könyve

Mi alakítjuk a választásainkat,
vagy a választásaink alakítanak bennünket?
JODI
PICOULT
a két
út
könyve

JODI PICOULT

A KÉT ÚT KÖNYVE

ATHENAEUM

Fordította
NOVÁK PETRA

A fordítás alapjául szolgáló mű
Jodi Picoult: The Book of Two Ways

Copyright © 2020 by Jodi Picoult
This translation is published by arrangement with Ballantine Books, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC.
Hungarian translation © Novák Petra, 2020
Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

Felelős kiadó: Dian Viktória
Felelős szerkesztő: Besze Barbara
Szerkesztette: Molnár Eszter
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Borítóterv: Földi Andrea

Elektronikus verzió eKönyv Magyarország Kft.
www.ekonyv.hu
Készítette Békyné Kiss Adrien

ISBN 978-963-543-051-2

Frankie Ramosnak, isten hozott a
családban! (Végre lesz kihez fordulnom,
ha orvosi témákról írok.)

És Kyle Ferreira van Leernek, aki először
mesélt nekem a Két Út Könyvéről, és ezzel
bogarat ültetett a fülembe.

Szörnyen nagy kaland lesz meghalni.

J. M. Barrie: *Pán Péter*[1].

ELŐSZÓ

Van egy naptárbejegyzésem, telis-tele halottakkal.

Amint csipogni kezd a telefonom, előhalászom a vászonnadrágom zsebéből. Utazás előtt teljesen kiment a fejemből, hogy kikapcsoljam az emlékeztetőt. Még nem ébredtem fel igazán, alig látok az álmosságtól, mégis megnyitom a bejegyzést, és elolvasom a neveket: *Iris Vale. Eun Ae Kim. Alan Rosenfeldt. Marlon Jensen*.

Behunyom a szemem, és azt teszem, amit ilyenkor szoktam, minden áldott nap: rájuk emlékezem.

Iris a halála pillanatában apró volt, és törékeny, akár egy kismadár, de egyszer régen autóval menekítette el bankrabló szerelmét a bűntett helyszínéről. Eun Ae Koreában orvosként dolgozott, de az Egyesült Államokban nem engedték praktizálni. Alan elbüszkélkedett nekem az urnával, amelyet a hamvainak vásárolt, aztán tréfálkozni kezdett: *Nem tudom, jó lesz-e, még fel sem próbáltam*. Marlon a halála előtt felújította otthon a fürdőszobát, újraparkettázta a padlót, és kitisztította az ereszcsatornákat. Előre megvette mindkét gyerekének a ballagási ajándékokat, amelyeket gondosan elrejtett. Elvitte a tizenkét éves lányát egy szálloda báltermébe, ellejtett vele egy keringőt, én pedig a telefonjával lefilmeztem őket, hogy a lányának az esküvője napján legyen egy videója, amelyen az apjával táncol.

Hajdanán mind-mind a betegeim voltak, most már csak

az emlékeimben őrzöm őket.

Az én soromban az összes utas elaludt. A telefonomat visszacsúsztatom a zsebembe, majd óvatosan átmászom a mellettem ülő hölgyön anélkül, hogy hozzáérnék – kész jógagyakorlat –, és a repülőgép hátuljába, a mosdó felé veszem az irányt. A mosdóban kifújom az orrom, és belenézek a tükörbe. Olyan korban vagyok, amikor folyton meglepetés ér: mindig fiatalabb arcra számítok annál, mint ami visszapislog rám. A szemem köré apró ráncok gyűltek, akár egy sokat forgatott térkép gyűrődései. Ha a bal vállamon pihenő fonatot kibontanám, ezek a borzalmas neonlámpák rögtön megvilágítanák a hajamba vegyülő első ősz szálakat. Gumis derekú, bő, zsebes vászonnadrágot viselek, mint minden gyakorlatias, negyven felé közelítő nő, aki tudja, hogy hosszú repülőút vár rá. Fogok egy halom törlőkendőt, majd kinyitom az ajtót, és az ülésem felé indulok, de a szűk folyosót elállják az utaskísérők, akik furcsamód egy kupacban csoportosulnak.

Amint odaérek hozzájuk, hirtelen elhallgatnak.

– Hölgyem – szólít meg az egyikük –, kérem, elfoglalná a helyét?

Felötlik bennem, hogy az ő munkájuk alig különbözik az enyémtől. Az ember a repülőgépen már elindult az egyik helyről, de még nem érkezett meg a másikra. Valahol a kettő között lebeg, és az utaskísérő az, aki segít, hogy gond nélkül tegye meg az előtte álló utat. Haláldúlaként[{2}] én magam is ezt teszem, csakhogy a betegeim útja az életből a halálba tart, ráadásul nem

kétszáz másik utastársukkal együtt indulnak el, hanem teljesen egyedül.

Átmászom a hölgyön, aki a folyosó melletti ülésen szunyókál, és visszakecmergek a helyemre. Épp abban a pillanatban csatolom be magam, amikor a fejünk felett kigyulladnak a lámpák, és az utastér hirtelen felbolydul.

– Hölgyeim és uraim – szólal meg egy hang –, az imént tudtuk meg a kapitánytól, hogy tervezett kényszerleszállást hajtunk végre. Kérem, figyeljenek az utaskísérőkre, és kövessék az utasításaikat!

Ijedtemben jéggé dermedek. *Tervezett kényszerleszállás*. Szöget üt a fejembe a furcsa ellentmondás.

Az utastéren döbbent morajlás fut végig, de senki nem kiabál, nem sikoltozik. Még a mögöttem ülő kisgyerek is csendben van, jóllehet az utazás első két óráját végigbőgte.

– Lezuhanunk! – suttogja mellettem a hölgy. – Te jó isten, lezuhanunk!

Biztosan téved. Nem kerültünk légörvénybe. Minden teljesen normálisnak tűnt. Az utaskísérők azonban kiállnak a folyosóra, és különös, merev mozdulatokkal eltáncolják a biztonsági teendőket a hangszóróból recsegő utasítások alapján. *Csatolják be a biztonsági övüket! Amikor meghallják az* Előrehajol! *utasítást, kérem, vegyék fel a biztonsági pozíciót! Miután a gép megállt, meghallják majd a* Csatolják ki a biztonsági övüket! *utasítást. Ezek után hagyják el a gépet, és semmit ne vigyenek magukkal!*

Semmit ne vigyenek magukkal.

Én, aki a szakmámból kifolyólag a halállal foglalkozom,

a saját halálomon mindeddig nem sokat gondolkodtam.

Úgy hallottam, hogy a halál előtti pillanatokban az ember élete lepereg a szeme előtt.

Én azonban nem látom a férjemet, Briant, amint a krétaporos pulcsijában egyenleteket vés a fizikalabor régimódi táblájára. Nem látom Meretet, a kislányunkat sem, amint könyörögve kér, hogy kukkantsak be az ágya alá, nincsenek-e ott szörnyek. És nem látom az anyámat, sem halálos betegként, sem fiatalon, amilyen akkor volt, amikor Kierannal még gyerekek voltunk.

Egyedül *őt* látom.

Mintha tegnap lett volna, olyan tisztán látom magam előtt Wyattet az egyiptomi sivatag kellős közepén: a nap a kalapjára tűz, a nyakára koszcsíkokat rajzolt a szüntelen szélfúvás, széles mosolya hófehéren villan. A férfira gondolok, aki már tizenöt éve nem része az életemnek. Akinek hajdanán hátat fordítottam.

A disszertációra, amelyet soha nem fejeztem be.

Az ókori egyiptomiak szerint az ember csak akkor juthat át a túlvilágra, ha a Kettős Igazság Csarnokában ártatlannak találják. A szívének könnyebbnek kell lennie, mint a strucctoll, amelyet Maat, vagyis az igazság istennője visel.

Nem vagyok benne biztos, hogy az én szívem átjutna.

A tőlem jobbra ülő asszony halk imát mormol spanyolul. A telefonomért nyúlok, be akarom kapcsolni, hogy üzenetet küldjek, de sehogy sem boldogulok a nadrágom zsebével. Ebben a pillanatban valaki megragadja a kezem.

Lepillantok az összekulcsolódó ujjainkra, amelyek olyan szorosan simulnak egymáshoz, hogy a két tenyerünk közé egy aprócska titok sem férne be.

– Előrehajol! – kiáltják az utaskísérők. – Előrehajol!

Miközben lefelé zuhanunk az égből, arra gondolok, vajon ki fog emlékezni rám.

Jóval később megtudom, hogy miután a gép földet ért, az utaskísérők elmondták a kiérkező mentősöknek, hány lélek volt a gépen. Lelkekről beszéltek, nem emberekről. Mintha tudnák, hogy egyedül a lélek számít – a testünk mindössze egy kis ideig kísér bennünket.

Azt is megtudom, hogy repülés közben eltömődött az egyik üzemanyagszűrő. A második figyelmeztető jelzés a leszállás előtt háromnegyed órával gyulladt ki a műszerfalon. Bárhogy is igyekeztek, a pilóták nem tudták orvosolni a problémát, és belátták, hogy a kényszerleszállás az egyetlen megoldás. A gép a Raleigh–Durham reptértől nem messze, egy magániskola futballpályáján ért földet, de ahogy a szárny nekiütközött a lelátónak, a test megbillent, átfordult, és darabokra szakadt.

Jóval később azt is megtudom, hogy a mögöttem ülő kisgyermekes családból mindenki szörnyethalt, miután az üléssoruk elvált a padlótól, és kirepült a gépből. Az is a tudomásomra jut, hogy hat másik utast agyonnyomott a gép eldeformálódott teste, hogy az egyik utaskísérő többé nem ébredt fel a kómából, és hogy az utolsó tíz sorból nem sikerült kimenekülniük az utasoknak a gép

összeroncsolódott törzséből, mielőtt az lángra kapott volna.

Később megtudom, hogy egyike vagyok a harminchat utasnak, akik viszonylag ép bőrrel megúszták a szerencsétlenséget.

Kissé kótyagos vagyok még, amikor kilépek a vizsgálószobából a kórházi folyosóra. Egy egyenruhás nő épp egy férfival beszélget, aki kötést visel a karján. A hölgy a repülőtársaság készenléti egységének tagja. Ez az egység intézte az utasok orvosi vizsgálatát, ők láttak el bennünket tiszta ruhával és élelemmel, és ők szállították ide a kétségbeesett családtagokat.

– Ms. Edelstein? – szólít meg a hölgy.

Nagyokat pislogok, eltart egy ideig, amíg felfogom, hogy hozzám beszél. Ezer évvel ezelőtt Dawn McDowell voltam. Ezen a néven publikáltam. Az útlevelemben és a jogosítványomban azonban már régóta az Edelstein név szerepel. Brian neve.

A hölgy a túlélők névsorát tartja a kezében. A nevem mellé egy pipát tesz.

– Ön már átesett az orvosi vizsgálaton?

– Még nem – felelem, és a vizsgálószoba felé pillantok.

– Értem. Bizonyára vannak kérdései…

Hát, ez enyhe kifejezés.

Miért maradtam életben, amikor mások meghaltak?

Miért repültem épp ezzel a járattal?

Mi lett volna, ha nem tudok időben becsekkolni, és lekésem a gépet?

Mi lett volna, ha az életem számtalan döntéshelyzetének

egyikében egy olyan döntést hozok, amelyik aztán messzire sodor ettől a szerencsétlenségtől?

Ekkor eszembe jut Brian és a multiverzum-elmélete. Valahol, egy párhuzamos idősíkban most egy másik énem épp a temetésemen van.

Ugyanebben a pillanatban – már megint, mindig – Wyattre gondolok.

Ki kell jutnom innen.

Csak akkor döbbenek rá, hogy ezt hangosan is kimondtam, amikor a repülőtársaság alkalmazottja azt feleli:

– Amint átesett az orvosi vizsgálaton, már mehet is. Valaki eljön magáért, vagy segítsünk a hazautazásban?

Nekünk, a szerencséseknek felajánlották, hogy ingyen repülőjegyet biztosítanak bárhová, ahová csak szeretnénk: a célállomásunkra, vissza oda, ahonnan indultunk, vagy egy tetszés szerinti helyre. Én már felhívtam a férjemet. Brian felajánlotta, hogy eljön értem, de lebeszéltem róla. Azt nem mondtam meg, miért.

Megköszörülöm a torkom.

– Foglalnék egy repülőjegyet – nyögöm ki.

– Természetesen – bólint a hölgy. – Hova kell mennie?

Bostonba – gondolom magamban. *Haza.* De valami nem hagy nyugodni: azt kérdezte, hova *kell* mennem, és nem azt, hova *szeretnék* menni. A gondolataimban, mintha sűrű ködből bukkanna elő, feldereng egy másik úti cél.

Szóra nyitom a számat, és megadom a választ.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Hallottam azokat az énekeket, melyek a hajdankor sírjaiban vannak,
amit azok mondanak, amikor azt dicsőítik, ami a földön van és lebecsülik a másvilágot.
Miért van az, hogy ilyet tesznek az örökkévalóság földje ellen, mely gondosan ügyel az igazságosságra, s ahol nincsen félelem?…
Nem lehet ellene szegülni ennek az országnak.
Összes hozzátartozóink abban nyugosznak az ősidők óta.
És aki majd születik – millió és millió –, mindnyájan oda fognak menni.

Noferhotep sírfeliratként szolgáló második hárfás dalának
részlete (Kákosy László fordítása)

Hajdanán anyámmal, aki az egész életét a babonái szerint élte, minden utazás előtt hangosan kimondtuk: *Nem megyünk sehova!* Ezzel a trükkel akartuk megtéveszteni az ördögöt. Én nem igazán hiszek az ilyesmiben, igaz, mielőtt elindultam volna otthonról, nem mondtam el a mantrát, és tessék, ez lett belőle!

Amikor az ember az augusztusi melegben kilép a kairói reptér bejáratán, olyan érzése támad, mintha a Nap

forrón izzó felszínére érkezne. Még késő este is perzseli a bőrét a hullámokban érkező hőség. Máris érzem, ahogy az izzadság vékony patakokban csorog a hátamon. Erre a forróságra nem tudtam felkészülni. Az utasok egyre csak jönnek-mennek körülöttem: egy csoport elcsigázott turista kábán botorkál a minibuszuk felé; egy tinédzser a kézikocsiról a járdára rángatja a ragasztószalaggal átkötözött bőröndjét; egy asszony az enyhe szellőben a fejkendőjét igazgatja.

Egyszer csak egy maréknyi férfi sereglik körém.

– Taxit? – vakkantják oda. – Szeretne taxit?

Lerí rólam, hogy turista vagyok: látszik a vörös hajamból, a zsebes vászonnadrágból és a sportcipőmből. Bólintok, majd felveszem a szemkontaktust az egyikükkel, egy vastag bajuszos fickóval, aki hosszú ujjú, csíkos inget visel. Erre a többi taxisofőr szétszéled, mint a sirályok, amelyek elől a társuk elorozta a finom falatot.

– Van bőröndje?

Megrázom a fejem. Az összes holmim a hátizsákomban van.

– Amerikai? – kérdi a férfi. Bólintok, mire szélesen elvigyorodik. – Isten hozta Alaszkában!

Döbbenet, hogy tizenöt év elteltével még mindig ezt a szánalmas poént sütik el az ide látogatóknak. Bemászom a kocsi hátsó ülésére.

– Kérem, vigyen a Ramszesz vasútállomásra! – szólok oda. – Mennyi idő alatt érünk oda?

– Tizenöt perc, *insalláh*.

– *Sukrán* – felelem. *Köszönöm*. Magam is meglepődöm,

milyen hamar rááll a szám az arab nyelvre. Biztos vagyok benne, hogy az agyunk egy kis rekesze eltárolja a sok információt, amiről az gondoljuk, soha többé nem lesz rá szükségünk, például a MacArthur Park dalszövegét, a másodfokú egyenlet megoldóképletét vagy – mint az én esetemben – mindent, ami Egyiptommal kapcsolatos. Amikor Meret kicsi volt, gyakran mondogatta, hogy *régennap*, ami jelenthette azt, hogy öt perccel ezelőtt, de azt is, hogy öt évvel ezelőtt. Most én is hasonlóképpen vagyok. Mintha visszarepültem volna az időben. Annak idején hátat fordítottam ennek az országnak, amely mintha azóta is csak arra várt volna, hogy visszatérjek.

A lehúzott ablaknál máris érzem, ahogy rám telepszik a por. Egyiptomban minden csupa homok: a cipőnk, a bőrünk és a levegő, amelyet belélegzünk. Még az ételbe is homok kerül – a múmiákon látszik leginkább, mennyire elkoptatják a fogakat a homokszemcsék.

Kairóban még ezen a késői órán sem áll meg az élet. Bármerre néz az ember, a múlt és a jelen különös elegyét látja. Az utakon egymást kerülgetik a modern autók és a szamárfogatok. A friss húst kínáló hentesüzletek a szuvenírárusok szomszédságában várják a vásárlókat. Egyszer csak egy felturbózott izomautó süvít el mellettünk, és a maga mögött hagyott rapzene foszlánya belevegyül a hangszóróból recsegő *isá szalá*ba, vagyis az esti imára hívó ének hangjába. Egy ideig a Nílus mentén autózunk, majd egyszer csak feltűnik a Ramszesz vasútállomás.

– Ötven font lesz – fordul hátra a sofőr.

Egyiptomban nincsenek egységesen megállapított viteldíjak. A sofőr a hasára ütve mondja meg, mennyi lesz a fuvar. Én mindenképpen le akarom alkudni, így a kezébe nyomok negyven fontot, és kiszállok. Erre ő is kipattan a kocsiból, és arabul ordibálni kezd velem.

– *Sukrán* – fordulok felé. – *Sukrán*.

Ez a jelenet errefelé mindennapos, senkinek a szeme sem rebben, én mégis érzem, hogy felgyorsul a szívverésem, miközben az állomás felé veszem az irányt.

Nyugati turistaként nem egyszerű Egyiptom középső részébe eljutni. Általában nem nézik jó szemmel, ha a turisták vonatra ülnek, ezért nem is veszek jegyet, hanem egyszerűen felszállok. Amikor rám talál a kalauz, értetlenül nézek rá, de ebben a pillanatban elindul a vonat. Már késő, nem tud leszállítani, inkább egy vállrándítással elkéri a viteldíjat. Órákkal később, amikor Minjában leszállok, megállapítom, hogy az egész állomáson én vagyok az egyetlen fehér ember. Igaz, rajtam kívül alig van itt valaki.

Elvileg hajnali háromnegyed háromkor kellett volna megérkeznie a vonatnak, de a késés miatt négy óra után futott be. Olyan érzés, mintha már huszonnégy órája egyhuzamban úton lennék. A minjai vasútállomáson az egyetlen taxis épp a telefonos játékát nyomkodja, amikor bekopogok a kocsi ablakán. Egy röpke pillantással végigmér.

– *Szabah al-heir* – köszönök rá. *Jó reggelt.*

– *Szabah an-núr* – feleli.

Megadom neki a több mint egyórányira lévő úti célt,

majd nekivágunk a Minjából kivezető keleti, sivatagi útnak. Én kibámulok az ablakon, és magamban a *dzsebel*eket és *vádi*kat – a hegyeket és völgyeket – számolom, amelyek a látóhatár előtt finoman rajzolódnak ki a sötétben. A biztonsági ellenőrző pontoknál, ahol pelyhedző állú suhancok strázsálnak hatvanas évekbeli, ütött-kopott gépfegyverekkel, a fejemre kötöm a kendőmet, és úgy teszek, mintha aludnék.

A sofőr folyton hátrales a visszapillantó tükörben. Minden bizonnyal azon morfondírozik, mit keres egy amerikai nő egy taxiban Egyiptom kellős közepén, ott, ahová még véletlenül sem tévednek turisták. Elképzelem, mit mondanék neki, ha lenne hozzá merszem, no meg elegendő nyelvtudásom.

A betegeimtől mindig megkérdem: *Mi az, ami befejezetlenül maradt?* Mi az, amit még mindenáron meg kell tenniük, mielőtt elhagyják ezt az életet? Már szinte minden választ hallottam. Meg kell még javítani a bejárati ajtót, ami szorul; jó lenne megfürödni a Vörös-tengerben; ki kellene adni egy memoárt; pókerezni kellene még egyszer egy évek óta nem látott jó baráttal. Az én válaszom *ez*. Ez a por, ez a fogcsikorgató utazás, ez a csontszínű, sivatagos táj.

Az előző életemben egyiptológus akartam lenni. Először az egyiptomi kultúrába szerettem bele, amikor negyedik osztályban az ókori Egyiptomról tanultunk. Emlékszem, ott álltam a mászóka tetején a szélben, és azt játszottam, hogy a Níluson hajózom egy *felukká*n. A legbecsesebb kincsem egy Tutanhamon-kiállításról származó

prospektus volt, amelyre anyámmal egy antikváriumban bukkantunk. A gimnáziumban franciát és németet tanultam, mert tudtam, hogy ezekre a nyelvekre lesz szükségem, hogy lefordítsam a különféle régészeti anyagokat. Az egyetemen egyiptológia szakra jelentkeztem, és végül elnyertem a Chicagói Egyetem ösztöndíját.

Az ókori Egyiptom kultúrája alapvetően két témakörre osztható. Az első a történelem. Egyiptomban a fáraók harminckét nemzedéke három nagyobb korszakon át uralkodott: az Óbirodalom, a Középbirodalom és az Újbirodalom idején. Az első dinasztiát Narmer fáraó alapította, aki időszámításunk előtt 3100 körül egyesítette Felső- és Alsó-Egyiptomot. Az Óbirodalom kora leginkább a fáraóknak emelt hatalmas piramisokról ismert. Időszámításunk előtt 2150 körül azonban polgárháború tört ki. Egyiptom akkoriban negyvenkét különálló területből, vagyis *nomosz*ból állt, amelyeket egy-egy kormányzó irányított. Természetesen mindegyik kormányzó a saját nomoszáért harcolt. Kialakultak ugyan szövetségek, de az északon élő fáraó képtelen volt Egyiptomot egységes birodalommá kovácsolni. Az akkori helyzet valamelyest a *Trónok harca* egyiptomi verziójára emlékeztet. A Középbirodalom időszaka akkor kezdődött, amikor egy Mentuhotep nevezetű uralkodó időszámításunk előtt 2010 körül újraegyesítette Felső- és Alsó-Egyiptomot. Ez az egység egészen addig fennmaradt, amíg a hükszoszok be nem törtek északról, és meg nem hódították a birodalmat. Az ezt követő időszakban az

uralkodók mind idegen földről származtak. A hükszoszokat aztán I. Jahmesznek sikerült legyőznie, így Egyiptom időszámításunk előtt 1550-ben, az Újbirodalom hajnalán újra egységes lett.

A második alapvető témakör az ősi egyiptomi vallás, amelynek középpontjában a napisten, Ré áll – aki nap mint nap áthajózik az ég óceánján egy napbárka nevezetű hosszúkás csónakban –, illetve Ozirisz, az alvilág istene. Oziriszt a napisten testi megnyilvánulásának gondolták, vagyis ők ketten olyanok voltak, mint az érme két oldala. Az ókori egyiptomiaknak ez egy cseppet sem jelentett logikai bukfencet, hiszen az ő szemükben Ozirisz és Ré éppen úgy egyetlen létező különféle megnyilvánulásai voltak, mint az Atya, a Fiú és a Szentlélek hármasa a keresztény hitben. Az egyiptomi mitológia szerint Ré minden éjjel meglátogatja Oziriszt, és egybeolvad a testével, ami elegendő erőt ad neki, hogy másnap reggel az égboltra varázsolja a napot. Az egyiptomiak túlvilágról alkotott elképzelése szintén ezen a körforgáson alapult: az elhunyt lelke Réhez hasonlóan nap mint nap újjászületik, éjjelente pedig újra egyesül a testével.

Az ókori Egyiptomról szerzett információink jelentős része a sírkamrákból származik. Komoly bizonyítékok támasztják alá, hogy az egyiptomiak alaposan felkészültek a halálra, és arra, ami a halál után következik. A Halottak Könyvéről – amelynek eredeti, egyiptomi címe: *„Napközbeni előjövés szövegei”* – még azok is hallottak, akik amúgy nincsenek otthon az egyiptológiában. A Halottak Könyve az Újbirodalom

idejéből származó szövegek gyűjteménye, amelynek célja segíteni a halottnak átjutni a túlvilágra. A gyűjtemény maga jóval korábbi, kevésbé ismert temetkezési szövegekből nőtte ki magát. Először is ott voltak az óbirodalmi Piramisszövegek, amelyek célja a gonosz teremtmények elűzése volt. Ezek a varázsszövegek, amelyeket a temetési szertartáson az elhunyt uralkodó fia mondott el, útmutatásul szolgáltak a halott részére azzal kapcsolatban, hogyan érhet el a túlvilágra. A Középbirodalom idején már a nemesek és más polgárok korporsóira is festettek különféle temetkezési szövegeket. A Koporsószövegekként fennmaradt varázsigék egyrészt arról szólnak, hogyan találhat vissza az elhunyt a szeretteihez, akiktől a halál elválasztja őt, másrészt segítenek neki elhajózni a napbárkán Rével, hogy legyőzhesse Apóphiszt, a káosz kígyóját, aki megpróbálja alóluk elnyelni a vizet, illetve megmutatják, hogyan válhat az elhunyt eggyé Ozirisszel minden áldott éjjel.

A Koporsószövegek gyűjteményének része a Két Út Könyve is, amely a túlvilág első képes útikalauzaként ismert. A Két Út Könyve mindössze néhány koporsón jelent meg Közép-Egyiptom területén a Középbirodalom korában, rendszerint a koporsó aljára festve. A képeken többek között két út látható, amelyek az Ozirisz fennhatósága alatt álló világon, a halottak birodalmán kanyarognak keresztül: a feketével megrajzolt szárazföldi utat és a kékkel jelölt vízi utat egy vörös lángfolyam választja el egymástól. Olyan, mintha valakinek a térkép alapján el kellene döntenie, hogy csónakkal átkel a vízen,

vagy a szárazföldi kerülőúton megy. Mindkét útvonal ugyanoda vezet: az Áldozatok Mezejére, ahol az elhunytak Ozirisszel együtt lakomázhatnak az örökkévalóságig. Útközben azonban számtalan csapda vár az utazóra – bizonyos ösvények nem vezetne sehova, míg mások veszélybe sodorják az illetőt: démonok vagy tűzkörök felé visznek. A szövegben olyan varázsigék rejlenek, amelyek segítségével a halott átjuthat a különféle szörnyek által gondosan őrzött kapukon.

A Két Út Könyvéből elsőként az 1130-as számú mondást fordítottam le: *Mindazok, akik ismerik ezt az igét, olyanok lesznek, mint Ré az égben, mint Ozirisz az Alvilágban, és leszállnak a tűzkörbe, de láng őket nem érheti, örökkön örökké.*

Örökkön örökké. *Neheh dzset*. Az óegyiptomiak szemében más volt az idő múlása. Lehetett lineáris és örök, mint Ozirisz, és lehetett ciklikus, mint Ré, aki számára minden egyes nap egy új kezdet. Ez a két időszemlélet nem zárta ki egymást, sőt, a halottnak mindkettőre szüksége volt. A kétfajta öröklét között a sír volt az összekötő kapocs; az adta a varázserőt az örök élethez. A legtöbb egyiptológus a környezetből kiszakítva tanulmányozta a képeket és a hieroglifákat, de én ifjú régészként sokat gondolkodtam azon, milyen jelentősége lehet annak, hol helyezkednek el a koporsón belül a különféle ábrák és hieroglifák. Mivel a Két Út Könyvét a koporsó aljára festették, eltűnődtem, mi van akkor, ha arra számítottak, hogy a koporsóban fekvő múmia fogja valamiképpen beindítani a varázslatot?

A Két Út Könyvének eddig megjelentetett szövegei szinte kizárólag a Deir el-Bersánál elterülő nekropoliszból, a nemesi rangú nomoszkormányzók sziklafalba vájt sírkamráiból származtak. Tizenöt évvel ezelőtt doktoranduszhallgatóként épp ezekben a sírokban dolgoztam, hogy bebizonyítsam az elméletemet.

Mi az, ami befejezetlenül maradt?

Amint a sofőr délnek fordul, Deir el-Bersa irányába, újból kibámulok az ablakon, és rácsodálkozom a sivatag felett ásító égboltra, amelyet a hajnali fények a kék, a rózsaszín és a narancs különféle árnyalataival festettek meg. Egy csillag egy pillanatra még rám kacsint, mielőtt elnyelné a nap.

Szíriusz. Épp az egyiptomi újév kezdetén, a Szóthisz heliákus felkelésének napján érkeztem Egyiptomba.

Miután Egyiptom egy hatalmas völgy, innen egészen másképp látszanak a csillagok. Az ókori egyiptomiak mindig feljegyezték a különféle csillagképek mozgását. Tíznaponta, hetven nap távollét után mindig újabb csillagkép jelent meg hajnalban keleten. A csillagok közül a legjelentősebb a Szóthisz volt, másnéven a *Szopdet,* vagyis a Szíriusz. A Szíriusz hajnali felbukkanása az újjászületést jelezte, annak az időszaknak a kezdetét, amikor a Nílus megáradt, és a nyomában hagyott iszapos föld elősegítette a gazdag termést. Az ókori egyiptomiak ennek örömére hatalmas ünnepségeket rendeztek, amelyek során lerészegedtek, és orgiákat tartottak – mintha a Nílus minden egyes áradásakor nagyszabású könnyűzenei fesztiválra gyűltek volna össze. Gyakran

előfordult, hogy a résztvevők útközben vésett feliratokat hagytak maguk után, amerre jártak.

Wyatt egyszer elmesélte, hogy az ilyen ünnepségeken sokan készakarva ittak addig, amíg hányni nem kezdtek, csak hogy utánozzák a Nílus áradását. *Azok az egyiptomiak aztán tudtak élni!* – mondta.

Újra az égre pillantok, és a Szóthiszt keresem. Épp, mint az ókori egyiptomiak, én is különleges jelként tekintek rá.

Deir el-Bersa Egyiptom kellős közepén található, Mellávi városával szemben, a Nílus keleti partján. A városba csak kormányengedéllyel lehet belépni, annyi kárt okoztak a régebbi földrengések és a közelmúltban történt fosztogatások.

A tekintetemmel végigpásztázom a tájat, aztán egyszer csak megpillantom a sziklákba vájt, ismerős sírhelyeket. A mészkőben tucatnyi apró fémajtó sorakozik. Mintha egy egész hotelt faragtak volna a *vádi,* vagyis a völgy falaiba. Halottak szállodája. Pontosan tudom, hol található II. Dzsehutihotepnek, Venet nomosz kormányzójának sírja, ahol három ásatási szezont is töltöttem. Alatta ott egy másik, felállványozott sírkamra, de akárhogy meresztem a szemem, nem látok senkit.

Azonban nem ez az egyetlen újdonság Bersában. A sírkamráktól nem messze, délre egy vadonatúj temető húzódik, amelynek 2003-ban még nyoma sem volt. A mecset mellett most egy gyönyörűen kifestett templom áll, amelyet a kopt keresztények számára emeltek. A Nílus mentén az egyiptomi földművesek a parcellák közti kis

utakon sétálnak, vagy épp a datolyapálmák lapos leveleit pakolják a szamárfogatokra. Egyszer csak leparkolunk a régészház előtt, ahol kifizetem a sofőrt, és kiszállok a taxiból. Körülöttem csak úgy porzik a homok.

Maga az épület is jócskán megváltozott.

A házat még 1908-ban egy brit építész, Gerald Hay-Smythe tervezte a középkori kopt kolostorok mintájára. A tornác még azelőtt összeomlott, hogy én doktoranduszhallgatóként idekerültem, és jó ideig senki nem nyúlt hozzá, de mostanra, úgy látom, sikerült helyrehozni.

Kint nem parkol egyetlen jármű sem, és a néma csend is arról árulkodik, hogy egy árva lélek sincs a házban. A kertben elsétálok egy újhagymaágyás meg egy rozsdás bicikli mellett. A kifeszített szárítókötelekeken ingek és lepedők száradnak a *dzsalabíjá*nak nevezett hagyományos, hosszú kaftánok mellett. Tizenöt évvel ezelőtt a régészházról és az itt lakó egyiptológusokról gondoskodó helyi család éppígy teregette ki a ruhákat. Az ágyneműinkből mindig napfényillat áradt.

– Hahó! – kiáltok. Kopogtatni nem is tudnék, hiszen az ajtó helyén üres boltív tátong. Teszek egy bizonytalan lépést, mire egy macska ijedt nyávogással ugrik fel az omladozó ablakpárkányra, hunyorítva végigmér, majd eltűnik a nyitott ablakban.

Végigsétálok a hosszú folyosón, amely elválasztja a gondnokok és a régészcsapat szobáit. Vékony réteg homok borítja a padlót, a falakat és minden mást.

– Van itthon valaki? – kérdem, de a ház mélyéről

kiszűrődő szvingzenén kívül más hangot nem hallok. Bekukkantok egy ajtó nélküli szobába, ahol egymás hegyén-hátán fekszenek a régi, Disney-hercegnős matracok, amelyeken Hamupipőke, Hófehérke és Csipkerózsika arcképe virít. Kicsit odébb nyílik a raktár, régebben itt tároltuk a gondosan megvizsgált és leltárba vett leleteket. Nem tudom megállni, hogy be ne lépjek. Még a sejtelmes félhomályban is látom, hogy a polcokon akkurátusan felcímkézett kartondobozok sorakoznak. Egyszer csak hátraperdülök, mert érzem, hogy valaki figyel. Az összecsukható asztalon egy múmia fekszik, amely nálam jóval régebb óta van itt, a raktárban, és valószínűleg jóval tovább marad.

– George – szólítom meg halkan. Már tizenöt éve is így neveztük. – Jó, hogy újra látlak.

A folyosó végén nyílik a fürdőszoba, a zuhanyzó és a vécé. Kihasználom az alkalmat, hogy elintézzem a folyó ügyeimet, és közben a vécéajtó belső felére ragasztott foszladozó papírcetlit olvasom: A következőket ne húzd le a vécén: nedves törlőkendőt, egészségügyi betétet, a reményeidet és az álmaidat.

– *Min hunak?* – kérdezi egy hang az ajtó túlsó oldalán. *Ki van ott?*

Megáll bennem az ütő. Felugrom, felrántom a nadrágomat, megmosom a kezemet, és amikor magyarázkodásra készen kirohanok a mosdóból, egy emlékképbe botlok.

Mintha csak tegnap láttam volna utoljára ezt a cserzett bőrű férfit, amint finom mozdulattal egy tál friss salátát

tesz elém az asztalra. Nem fog rajta az idő, szinte kortalan: ő volt a ház gondnoka akkor is, amikor egyetemistaként itt jártam.

– Haszib? – kérdem.

A férfi szeme elkerekedik, és az akcentusom hallatán angolra vált:

– Haszib az apám volt.

Nagyot pislogok.

– Akkor te… *Harbi* vagy?

Akkoriban Harbi még fiatal suhanc volt, de ő számított az egyik legügyesebb segítőnknek. Megtett bármit, amit Dumphries professzor kért tőle: állványt eszkábált, hogy a sírkamra tetején lévő hieroglifákat is elérjük, és hosszú órákon át állt a perzselő napon, kezében egy jókora tükörrel, amelynek fényében mi a falra írt szövegeket másoltuk.

A férfi szeme elkeskenyedik.

– Dawn?

– Még emlékszel rám? – csodálkozom. Ha Harbi emlékszik, talán más is fog.

– Még szép! Hozott nekem Supermant.

Amikor a Heathrow-n keresztül repültem ide, mindig vettem egy képregényt Harbinak, meg egy tábla Cadburyt Haszibnak.

– Most üres kézzel jöttem – szabadkozom. – Az apád még itt van?

Harbi a fejét ingatja.

– Meghalt.

A muszlim betegeim mindig nyíltabban beszélnek a

halálról, mint a keresztények, akiket gyakran félelemmel tölt el az elkerülhetetlen.

– Sajnálattal hallom. Rengeteg szép emléket őrzök róla.

Harbi elmosolyodik.

– Én is – feleli. – Most én felügyelem a régészházat a fiammal együtt. – A homlokát ráncolva néz rám. – A *mudír* nem említette a látogatását.

Amikor kimondja a *mudír,* azaz az „igazgató” szót, egyből megjelenik a lelki szemeim előtt Dumphries, aki annak idején a Yale egyiptológiai programjának vezetőjeként dolgozott. Azóta természetesen új igazgató került a feltárás élére, Wyatt.

– Az utolsó pillanatban dőlt el, hogy jövök – ködösítek. – De hol vannak a többiek?

– Péntek van – vonja meg a vállát Harbi. Régebben is péntek volt a szabadnapunk, amikor más ásatásokra látogattunk el. – Két napra elmentek Szohágba.

Szohág területén, körülbelül három és fél órányira délre működik a Yale másik feltárása.

– És mikor jönnek vissza?

– Ebédre, *insalláh*.

– Nem lenne gond, ha itt megvárnám őket? – kérdezem.

– Dehogyis! – ingatja a fejét Harbi. – De gondolom, már nagyon éhes, *doctora*.

Érzem, hogy a vér az arcomba szökik.

– Igazából nem vagyok az – javítom ki. – Mármint *doctora*.

Mivel ide rendszerint doktorival rendelkező tudósok látogatnak, Harbi joggal feltételezi, hogy a lány, aki

hajdanán végzősként három ásatási szezonon át itt dolgozott, azóta ledoktorált.

Harbi várakozón mered rám, de miután látja, hogy többet nem árulok el, lassan elindul a folyosón.

– De éhes attól még lehet – jegyzi meg.

Feltűnik, hogy kissé sántít. Mi történhetett vele? Vajon az ásatáson eshetett el? Fájdalmas a sérülése? De nem tehetek fel ilyen személyes kérdéseket, ha egyszer én sem szívesen válaszolok az övéire.

– Nem vagyok nagyon éhes – szólok utána. – Ne fáradj!

Harbi elengedi a füle mellett, és a régészház legtágasabb helyiségébe vezet, amely egyszerre szolgál ebédlőként és dolgozószobaként.

– Kérem, helyezze magát kényelembe! – Ezzel magamra hagy, és a szűk kis konyha felé biceg. A gumipapucsa hangosan csoszog a kövezeten.

A vályogmennyezet alatt ott áll az asztal, ahol hajdanán együtt étkeztünk. A fa éppolyan karcos és foltos, mint annak idején. Engem azonban inkább az lep meg, mennyi minden megváltozott. Eltűntek a műanyag fóliatekercsek, a gyűrött dossziék meg a papírok. Helyettük a helyiség túloldalán, az egymás mellé tolt asztalokon számítógépek állnak – a kábelek tengeri szörnyekként kígyóznak és tekeregnek, végül a hosszabbítókba futnak, amelyek ingatagon egyensúlyoznak, hogy elérjék a falba szerelt konnektort. Tableteket látok, amelyek épp töltődnek, és két jókora digitális fényképezőgépet. A túlsó falon egy hatalmas poszter függ, amely a Dzsehutihotep sírjában talált kolosszusszállító jelenetet ábrázolja. Az utolsó

szezon során Wyatt-tel együtt én magam is ezen a síron dolgoztam. Felismerem a gondosan megrajzolt ábrákat, amelyeket saját kezűleg vittem fel a vékony fóliarétegre. A poszterre az alakokat tintával nyomtatták, és a kép szélén Wyatt fordításai láthatók. Ha szükségem lenne bizonyítékra, hogy valaha itt jártam, és valami értékeset alkottam – nos, most itt van az orrom előtt.

A széles ajtón át a teraszra lépek, épp amikor Harbi visszatér, kezében tányérokat egyensúlyozva.

– Kérem, foglaljon helyet – invitál, én pedig leülök az asztalhoz a régi, jól megszokott helyemre.

Harbi egy tál salátát hoz – összeaprított paradicsomot, koriandert és uborkát –, puha sajttal és *ais samszi*nak nevezett, napon kelesztett, különleges kenyérrel. Nem is tudtam, milyen farkaséhes vagyok, amíg nagy lendülettel rá nem vetem magam az ételre. Harbi mosolyogva figyel.

– Szóval nem éhes – hümmög.

– Csak egy kicsit – ismerem be, aztán elvigyorodom. – Na jó, rettentően.

Desszertként *basz bouszá*t hoz, amit kókusszal, mézzel és félig őrölt búzadarával készítenek. Miután degeszre ettem magam, kényelmesen hátradőlök.

– Azt hiszem, most három napig egy falat sem megy le a torkomon.

– Szóval akkor nálunk marad – mondja erre Harbi.

Nem lehet. Az én életem a világ túlsó felén van, ott a családom, akik aggódnak értem. De van abban valami teljesen valószerűtlen, hogy újra itt vagyok, mintha egyszerűen visszapörgettem volna az idő kerekét. Úgy

érzem, nem is valóságos az, ami velem történik. Mint amikor az ember egy csodás álomba csöppen, és tudja jól, hogy álmodik, de mindent megtesz, nehogy felébredjen.

Miután Harbi visszatér a konyhába, rádöbbenek, hogy nem kérdést tett fel, egyszerűen kimondta, amit gondolt. Mintha meghozta volna a döntést helyettem.

Én pedig nem javítottam ki őt.

Az anyám hajdanán azt mondogatta, hogy a kék szem balszerencsét hoz, hiszen egy kék szemű ember gondolataiba könnyű belelátni, amikor azonban megismerkedtem Wyatt Armstronggal, eszembe sem jutott a figyelmeztetése. 2001-ben friss diplomásként érkeztem a Yale doktori képzésére. A számlámon nem volt több ötven dollárnál, és többedmagammal osztoztam egy egyszerű albérleten. Három napja voltam New Havenben, és azóta egyfolytában zuhogott az eső. A tanév kezdete előtti este épp hazafelé indultam a Sterling könyvtárból, amikor még inkább rázendített. Mivel mindenáron meg akartam óvni a karomban szorongatott könyveimet – többek között a Koporsószövegek Adriaan de Buck-féle átírásának több vaskos kötetét –, beugrottam az utamba eső legelső ajtón.

Az Éneklő Varangy kocsmában szerda estéhez képest igencsak nagy volt a nyüzsgés. A bárpultnál yale-es diákok verődtek össze, de volt ott néhány lány a Quinnipiac Egyetemről is, akik csak azért buszoztak be a városba, hogy fel-le flangáljanak a York Streeten a miniszoknyájukban, amely alig takarta a hátsójukat.

Kicsit beljebb néhány elsőéves épp azon ügyeskedett, hogy a hamis személyijüket FBI-jelvényként lobogtatva piához jussanak. Valahol hátul egy metálzenekar dübörgött, a hangjuk elnyomta a csoportba verődött fiatal lányok kiáltásait, akik lelkesen szurkoltak az ivóversenyt tartó két srácnak.

A cipőm talpa cuppogott a ragacsos parkettán, a helyiséget betöltötte a Budweiser és a fű átható szaga. Kipillantottam a szakadó esőbe, és azt mérlegeltem, két rossz közül melyiket válasszam. Végül nagy elhatározással elindultam a bárpult felé, felültem az egyik székre, a pultra pakoltam a könyvkupacot, és igyekeztem láthatatlanná válni.

Természetesen rögtön kiszúrtam őt. Az ingujját könyékig feltűrte, és ahogy az italáért nyúlt, aranyszőke fürtjei a szemébe hullottak. Egy hajtásra kiürítette, majd fejjel lefelé az összekaristolt pultra csapta a poharát. A körülötte állók üdvrivalgásban törtek ki: *Mark! Mark! Mark!* Ő nem mosolyodott el, nem csapott örömében a levegőbe, és nem kezdte vigasztalni a vesztest. Egyszerűen megvonta a vállát, mintha előre tudta volna, hogy nyerni fog. Mintha született győztes lenne.

Seggfej.

A Chicagói Egyetemen is voltak olyanok, akik a családi kapcsolatok révén jutottak be, de itt, a Yale-en mintha ez lett volna a norma. Igaz, én csak nemrég érkeztem, de az összes diák, akivel eddig találkoztam, mintha egy sznob divatmagazinból lépett volna elő. A szobatársam, akit a hirdetőtáblán szúrtam ki magamnak, Hudson Valley-ből

jött, és folyton a dresszázst emlegette. Csak akkor jöttem rá, hogy nem a divatról beszél, hanem a kedvenc hobbijáról, a díjlovaglásról, amikor egyszer a lovaglóruhájában jelent meg előttem.

A srác egyszer csak felpillantott, és a tekintete az enyémbe kapaszkodott. A szeméről a gleccser szíve jutott eszembe, és az, hogy amikor az ember megérinti a szárazjeget, az hozzáragad a bőréhez, és képtelenség szabadulni tőle.

Kinyitotta a száját, és egy hosszú, öblös böfögést eresztett el.

Én undorodva elfordultam, és abban a pillanatban a pultos lány egy szalvétát rakott elém.

– Mit hozhatok? – kérdezte.

Szűkös anyagi helyzetemben nem engedhettem meg magamnak komolyabb italt, de addig is, amíg alábbhagy kint az zuhé, kénytelen voltam rendelni valamit.

– Egy pohár ásványvizet kérek.

– A hölgy egy Hendrick's gint kér, tisztán. Egy kevés citrommal.

Először a brit akcentusán lepődtem meg. Másodszor a hihetetlen pofátlanságán.

– Köszönöm, nem.

– Én fizetek – tette hozzá. – Egyébként általában eltalálom mások kedvenc italát. – A fejével egy lány felé bökött, aki egy flitteres, vörös topban táncolt egyedül. – Diétás Margarita, vagy talán Rosé Spritzer – dünnyögte, aztán két pasas felé fordult, akik összeillő motoros bőrszerkóban tapizták egymást. – Fireball Whisky. – Ezzel

felém intett. – Azt hiszem, tévedtem. Legyen inkább Martini.

Igazából a gin volt a kedvencem, de inkább meghaltam volna, mint hogy beismerjem.

– Inkább egy Martinit kérek, sajtos olajbogyóval – szólt oda a pultosnak, majd felém fordult. – Szerintem te a sós ízeket kedveled. – A szája halvány mosolyra húzódott. – Legalábbis remélem, hogy nem vagy *sótlan.*

Na, ennyi bőven elég volt! Hiába ért el hurrikánfokozatot a szélvihar, inkább lettem volna kint az utcán, mint emellett a felfuvalkodott hólyag mellett. Amint azonban a könyveimért nyúltam, a srác lekapta a felső kötetet, kinyitotta, és a tekintete végigsiklott a hieroglifákon.

– Egyiptológia. Nahát, erre aztán nem számítottam! – hümmögött, és visszaadta a könyvet. – Kár, hogy te nem vagy ősi egyiptomi lelet – duruzsolta kissé közelebb hajolva. – Mert szívesen tanulmányoználak.

Értetlenül pislogtam rá.

– Bevált már *valaha* ez a szöveg?

– Nem mindig – ismerte be. – De van másik. Ehhez mit szólsz: a sok múmia közt te vagy Kleopátra…

– Örülök, hogy ennyire érdekel a történelem, mert mindjárt te is az leszel. – Lassan belekortyoltam a Martinimbe, és leugrottam a bárszékről. – Köszönöm az italt.

– Várj! – fogta meg a karomat. – Hadd próbáljam meg süketelés nélkül! Wyatt vagyok.

– Nem igaz.

– Tessék?

– A barátaid Marknak hívtak.

– Ó, az csak a becenevem. Az Atherton márki rövidítése.

– Te *tényleg* márki vagy?

– Igazából nem – felelte bizonytalanul. – Az apám az. Én csak gróf vagyok. – Felemelte a poharát, és az enyémhez koccintotta. – Minden ízemben angol vagyok, az őseim Hódító Vilmos idején is ott éltek, és attól tartok, a családomba azóta sem házasodtak idegenek. – Ezzel rám villantott egy mosolyt, egy igazi, őszinte mosolyt, mintha ezzel a kis tréfával valami nagy titkot árult volna el. Hirtelen megvilágosodtam, miért hiszi azt, hogy ő a világ közepe. Nem a grófi rangja miatt, egyedül azért, mert amikor elmosolyodott – szélesen és szinte bocsánatkérőn –, mindenkit levett a lábáról.

– Szóval – próbálkozott –, hadd ismerjelek meg! Te…?

Letettem a poharamat a bárpultra.

– Már itt sem vagyok – fejeztem be a mondatot.

Másnap reggel én érkeztem elsőként a szemináriumi terembe, ahová Ian Dumphries, a Yale egyiptológia tanszékének vezetője az összes doktoranduszt meghívta a tanév hivatalos megnyitójára. Korábban a felvételi kapcsán már találkoztam vele, amikor a doktori képzésre jelentkeztem. A többi egyiptológussal ellentétben az ő szakterülete nem szűkült le egyetlen kérdésre: mondjuk, az egyiptomi nyelvtanra, a vályogtéglás építkezésre vagy épp a kádesi csatára. Ő számtalan témáról publikált cikkeket és tanulmányokat: a Két Út Könyvéről, a

Középbirodalom régészetéről, az egyiptomi vallástörténetről, sőt a démotikus írással díszített osztrakonokról is. A doktori disszertációm témája miatt mindenáron olyan mentort kerestem, aki minden újra nyitott. Dumphries egyszerre lenyűgözött és megrémített. Alaposan meg is lepődtem, amikor már az üdvözlésnél a nevemen szólított:

– McDowell! Isten hozta a Yale-en!

Elsősorban azért döntöttem a Yale mellett, mert tudtam, hogy így eljuthatok majd Deir el-Bersába. Az 1890-es években az ásatásokat a nekropoliszban egy brit egyiptológus, Percy E. Newberry felügyelte, aki együtt dolgozott Howard Carterrel (ő később Tutanhamon fáraó sírjának felfedezőjeként híresült el). Az ásatások joga ezek után sok kézen megfordult, amíg végül 1998-ban a Yale Egyetem szerezte meg az engedélyt, és a munkálatok felügyeletével Dumphries professzort bízták meg.

A terembe további öt doktorandusz érkezett, akik nyomban élénk beszélgetésbe bonyolódtak egymással. Az egész szakon mindössze heten tanultunk a doktori képzésen, többek között ezért is döntöttem a Yale mellett. A többiek körbeülték az asztalt, és látszott, hogy jó ismerősként csevegnek egymással. Ebben a tanévben én voltam az egyetlen újonnan érkezett.

– Jó látni, hogy mindnyájan túlélték a nyarat – közölte Dumphries. – Szeretném önöknek bemutatni legújabb áldozatunkat, Dawn McDowellt. A Chicagói Egyetemtől sikerült elhappolnunk őt. Kérem, röviden mutatkozzanak be neki, hogy ő is tudja, ki kicsoda, és honnan érkezett.

Kíváncsian hallgattam végig, ki melyik egyetemen tanult, és miről tervezi írni a doktori disszertációját. Amint az utolsó diák is befejezte a mondókáját, hangosan kivágódott az ajtó, és Wyatt Armstrong vágtatott be, egyik kezében egy tálcányi Donkin' Donuts kávét, a másikban egy doboz apró fánkot egyensúlyozva.

– Elnézést a késésért! Hosszú lenne elmesélni, mi tartott fel, a lényeg az, hogy volt benne egy betonkeverő, egy síró kisgyerek és egy komodói sárkány is. Most nem untatnék ezzel senkit, engesztelésül inkább hoztam egy kis édességet meg egy kevés csapnivaló kávét.

A szívem a torkomban dobogott, úgy meredtem rá, és közben az esélyeket latolgattam. Egy egyetemen, ahol hétezer-ötszáz diák tanul a diplomás képzésen, hogy kerülhettem egy szemináriumi terembe éppen azzal az illetővel, akit soha, de soha többé nem akartam viszontlátni?

Kíváncsi voltam, hogy a karót nyelt Dumphries mit szól mindehhez, de ő csak megrázta a fejét, és elnézően mosolygott.

– Üljön csak le, Wyatt! – mondta. A hangja pontosan úgy csengett, mint egy apáé, aki mérges ugyan a gyermekére, de titokban mindennél jobban imádja őt. – Épp időben érkezett, hogy röviden bemutatkozzon Ms. McDowellnek.

Wyatt lehuppant a mellettem álló üres székre. Ha meg is lepődött, hogy itt talál, nem látszott rajta.

– Szia, Olive – köszönt rám kelletlenül.

– Dawn vagyok.

Összevont szemöldökkel nézett rám.

– Komolyan? – motyogta. – Szóval Cambridge-ben tanultam egyiptológiát, és három éve jöttem ide. Mivel leginkább a nyelvészetre vagyok rákattanva, tanársegédként órákat tartok az alapképzésen a hieroglifákról, illetve a hieratikus meg a démotikus írásról. A doktorim címe *A szertartásos szövegek és a beszélt nyelv fordulatai a sírfeliratokban*. Fél évembe telt, mire ilyen szexi témát találtam, szóval nehogy lenyúld!

– A sírfeliratokban? – ismételtem.

– Dawn a Két Út Könyvéről szeretne írni – szúrta közbe Dumphries.

Wyatt egyenesen rám szegezte a tekintetét.

– Hát, azt hiszem, ezek után, ha akarnánk, sem tudnánk elkerülni egymást.

– Én nem vagyok filológus – pontosítottam. – Csak találtam egy fehér foltot a kutatásokban, amit szeretnék megvilágítani. – Ezzel a többiekhez fordultam, hogy bővebb magyarázattal szolgáljak. – Pierre Lacau 1904-ben és 1906-ban Kairóban publikálta a sírokban talált Két Út Könyvének szövegeit, de magukról a *koporsókról* nem sok szó esett. – Kezdtem belemelegedni a kedvenc témámba, így a szavak is könnyebben jöttek. – Én viszont az ikonográfia és a koporsó kapcsolatával szeretnék foglalkozni. Ha valaki a Két Út Könyvének térképét tanulmányozza, fontos, hogy a koporsóra az univerzum mikrokozmoszaként tekintsen. Képzeljük el, hogy a koporsó elülső oldala a keleti horizont, a hátsó pedig a nyugati. Az alja az alvilág, ahová a térképet is festették. A teteje pedig Nut, az égistennő, így amikor valaki a

koporsóba kerül, olyan, mintha visszatérne az istennő méhébe – és a koporsóból újjászületve a túlvilágra kerül. A múmia valójában a menny és a föld közötti teret tölti be.

Dumphries bólintott.

– Wyatt doktorija a Két Út Könyvének újabb fordítása lesz, Dawné pedig első alkalommal gyűjti majd egybe a Két Út Könyvének teljes képanyagát.

– Nektek kettőtöknek közösen kellene publikálnotok a témában – vigyorgott gúnyosan az egyik diák.

– Érdekes, hogy ezt mondja – vette át a szót Dumphries. – Dawn túlságosan szerény, hogy eldicsekedjen vele, de a diplomamunkája egyik fejezete már meg is jelent az *Amerikai Egyiptológiai Kutatóközpont Hivatalos Lapjá*ban.

Elvörösödtem. Szinte soha nem fordult elő, hogy egy végzős diák munkája megjelenjen egy egyiptológiával foglalkozó tudományos lapban. Tudtam, hogy a Yale részben ezért is vett fel. Iszonyúan büszke voltam erre az eredményemre.

– Az volt a címe, hogy *A holttest teszi teljessé a koporsót* – fűztem hozzá.

Éreztem, hogy Wyatt tekintete szinte éget, ezért odafordultam hozzá.

– Azt *te* írtad? – csodálkozott.

– Miért, *olvastad?*

Röviden biccentett, aztán Dumphries-re pillantott, aki oly lelkesen áradozott rólam. Úgy tűnt, lehervad az arcáról a bizonyosság, hogy ő a tanár kis kedvence. Abban a pillanatban valami megváltozott Wyatt

Armstrongban: bezárkózott, és védőpáncélt öltött magára.

A következő hónap során mindketten kerültük a másikat. Csak akkor találkoztunk, ha feltétlenül muszáj volt, például hétfőn és szerdán negyed tízkor, amikor Dumphries „Az ókori Egyiptom istenei” címmel tartott óráján mindketten besegítettünk. De még akkor is a szemináriumi asztal két végébe ültünk, a lehető legtávolabb egymástól. Aztán októberben Dumphries megkért, hogy kísérjük el őt és a csoportját a Bostoni Szépművészeti Múzeumba, a Két Út Könyvét bemutató legújabb kiállításra.

Miután korábban csak a könyvekben találkoztam az alvilág térképével, most izgatottan vártam, hogy személyesen lássam a Két Út Könyvét. Ezt az örömöt semmi nem ronthatta el. Még Wyatt sem.

A kirándulás napján Dumphries ott állt a múzeumban, a csoport előtt, és sorra vetítette a Deir el-Bersa-i ásatásokon készült diákat.

– Képzeljék el – kezdte –, hogy 1915-ben járunk! Maguk egyiptológusok, akik épp rátaláltak egy tízméteres sírkamrára a Középbirodalom idejéből származó nekropolisz egyik kőhalma alatt. Eltakarítják a törmeléket, és elsőként másznak be a 10A jelű sírba. Miután a szemük hozzászokott a sötéthez, mi az első, amit megpillantanak? Egy koporsó, a tetején egy múmia levágott fejével.

Előttem az egyik diák a fejét ingatta.

– Öregem, ez olyan, mint egy ócska Indiana Jones-film.

Mellettem Wyatt felhorkantott.

– A 10A jelű sír egy Dzsehutinaht nevezetű nomoszkormányzóé volt, és a feleségéé, akit szintén Dzsehutinahtnak hívtak – folytatta Dumphries.

Wyatt odahajolt hozzám.

– Gondolj bele, micsoda keveredés lehetett, amikor szétválogatták a postát! – súgta.

– Időszámításunk előtt 2000 körül éltek, a Középbirodalom idején, és Felső-Egyiptom egyik tartományát igazgatták. A haláluk óta eltelt négyezer év során valamikor sírrablók törték fel a sírt, akik magukhoz vették az aranyat, az ékszereket és minden más értéktárgyat, a fej nélküli múmiát bevágták a sarokba, aztán felgyújtották a sírkamrát, hogy eltüntessék a bizonyítékokat. A sírban azonban jó néhány tárgy túlélte a pusztítást. Ezeket a Harvard egyiptológusai 1921-ben elhozták ide, a Szépművészeti Múzeumba, ahol most először kerültek kiállításra.

A kivetített képre meredtem: a múmia fejbúbja vékony, kopott vászonba volt tekerve, amely a régi gyantától egészen megbarnult. A szemöldököket megfestették, a szeme mintha kidülledt volna. A szája lebiggyedt, enyhe csalódottság ült ki az arcára.

Egy hallgató felemelte a kezét.

– De hol van a fickó többi része?

– Egyiptomban – felelte Dumphries. – De vajon férfiról van szó, vagy nőről? Különös belegondolni, hogy négyezer évünk volt rájönni a rejtélyre, mégsem találtuk meg az összes választ. – Ezzel a következő diára váltott. –

A Koporsószövegek és a Két Út Könyve mind azt bizonyítják, hogy idővel a temetkezési szokások és a sírok díszítései is megváltoztak. A Középbirodalom idején egyre megszokottabbá váltak a koporsós temetések, így a korábban papiruszra írt varázsigéket immár a koporsó fatábláira festették fel.

Újabb kép következett, mégpedig a Két Út Könyvének ismerős ábrája: az egymás mellett tekergőző kék és fekete csíkok, illetve a vörös lángtenger, amely elválasztja a két hullámvonalat.

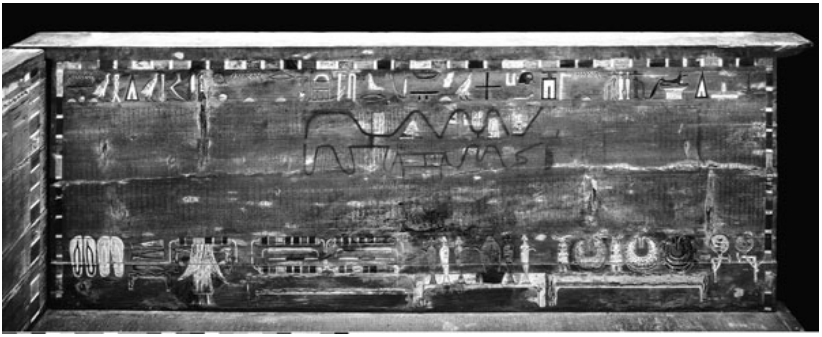

Fotó © Szépművészeti Múzeum, Boston, 2020

– A Két Út Könyve egy újabb bizonyíték Ré és Ozirisz egységére – magyarázta Dumphries. – Ré azért vág keresztül az alvilágon, hogy egyesüljön Ozirisz holttestével. Az alvilágot átszelő utak arra szolgálnak, hogy Ré eljuthasson Oziriszhez, az elhunytnak pedig az a célja, hogy az utat végigjárva egyszerre Révé és Ozirisszé váljon, és így elnyerje az örök életet.

Dumphries végighúzta az ujját a kivetített képen kanyargó vonalakon.

– Megjegyzem, a Két Út Könyve valójában nem *két* utat említ. Csak az áll benne, hogy *utak*. A fekete és a kék utakat sem nevezi meg pontosan, de a legkönnyebb úgy elképzelni őket, mint egy szárazföldi és egy vízi utat az alvilágban, amelyek ugyanoda vezetnek.

Dumphries körbepillantott a teremben, a tekintete engem keresett.

– McDowell – szólított meg. – Mondja el, kérem, mi a feltámadás kulcsa a Két Út Könyve szerint!

– A tudás – feleltem, és kihúztam magam. – Ezért helyezték a szövegeket a koporsó *belsejébe.* Ezekre a varázsigékre a halottnak szüksége van, hogy leküzdhesse a számtalan akadályt Ozirisz szentélyéhez igyekezve.

– Pontosan. És, kérdem én, kinek *nincs* szüksége tudásra, hogy túlélje az összes próbatételt ebben a világban… vagy a következőben? – Ezzel szembefordult a diákokkal. – Kérdés?

Egy hallgató fellendítette a kezét.

– Ez vizsgaanyag lesz?

Dumphries lesújtó pillantást vetett rá.

– Következő kérdés?

– Kőgazdagnak kellett lennie az embernek, hogy a koporsójába a Két Út Könyvét fessék? – tudakolta egy másik diák.

– Azokba a koporsókba, amelyeket Bersában találtunk, Venet nomosz elöljáróit temették, de a jó halál nem kötődött szorosan a gazdasági státuszhoz. Minden egyiptomiból válhatott *ah,* vagyis „üdvözült” lélek.

Egy harmadik diák is jelentkezett.

– És mi a helyzet a nemek közti különbségekkel? A nők is megkapták a térképet?

– Igen – felelte Dumphries. – Nemesasszonyok sírjában is találtak ilyet.

Wyatt keresztbe fonta a karját.

– Bizonyos egyiptológusok szerint a nőknek férfias jelleget kellett magukra ölteniük, hogy Ozirisszé váljanak, mint ahogyan egy női fáraónak is szertartásosan viselnie kellett az uralkodókra jellemző álszakállat.

– Ez nem feltétlenül igaz – szólaltam meg. – A „holttest” szó az ókori egyiptomi nyelvben nőnemű volt. Ráadásul a Középbirodalom idejéből fennmaradt egy nő koporsója, amelyen a varázsigékben a névmásokat hímneműről nőneműre cserélték az elhunyt neme szerint.

Wyatt és én ellenségesen bámultunk egymásra, a szemünk szikrát szórt. Dumphries kikapcsolta a projektort.

– Ha a két segédem végre elássa a csatabárdot – szólalt meg rosszmájúan –, szabadjára engedjük magukat a múzeumban. Armstrong, McDowell, átadom maguknak a stafétabotot.

Dumphries ezzel faképnél hagyott bennünket. Mialatt ő a múzeum kurátorával elvonult megszemlélni a Bersából származó többi leletet, amelyek nem szerepeltek a kiállítási tárgyak között, Wyatt és én végigterelgettük a diákokat a Szépművészeti Múzeum termein. Wyatt volt a rangidős tanársegéd; hiába akartam volna megkaparintani ezt a pozíciót, ő ügyesebben oktatta a hieroglifákat. Kénytelen voltam beismerni, hogy

kifejezetten jó benne.

Maga előtt félkörbe gyűjtötte a diákokat, akik a kezükben szorongatták a papírra rajzolt hieroglifákat, amelyeket most a saját szemükkel láthattak a koporsókon. A lányok, sőt néhány fiú is, úgy néztek Wyattre, mintha ő teremtette volna a világegyetemet. Tudtam, hogy vannak olyanok, akik csakis a brit tanársegéd miatt iratkoztak fel Dumphries kurzusára. Az a szóbeszéd járta, hogy ő Harrison Ford és a Messiás egybegyúrva.

– Amikor az ókori egyiptomiak írástudásáról van szó, hajlamosak vagyunk végletekben gondolkodni: az ember vagy tudott írni-olvasni, vagy nem. Az ókorban azonban ez a készség széles skálán mozgott. A papok és a hivatalnokok rengeteg hieroglifát megtanultak. Ha valaki írnoknak készült, a hieratikus írásra volt szüksége (ez egyfajta betűírás, amely a hieroglifákból alakult ki), mert a szerződéseknél, a végrendeleteknél és a város különféle hivatalos iratainál ez volt mindennapi használatban. Ugyanakkor a köznép is felismert jó néhány alapvető szimbólumot, mint ahogyan mi is felismerjük az alakjáról a stoptáblát, még ha a betűket nem is tudjuk elolvasni rajta. Reméljük, hogy maguk mindnyájan hamarosan úgy olvasnak majd, mint egy hivatalnok. Gyerünk, lássunk is neki!

A mai ábécénket az ókori egyiptomiaknak köszönhetjük. Amikor az ősi szemita nyelvhasználók a mai Izrael területéről Egyiptomba vándoroltak, még nem volt írásrendszerük. Látták, ahogy az egyiptomiak leírják a saját nevüket, és ők is meg akarták tanulni, ezért fogták

a mindennapi tárgyakat jelölő hieroglifákat – mint például víz, szem, bikafej –, és ezekből alkották meg a saját szavaik első betűjét.

Wyatt belépett az egyik kiállítóterembe, és annál a vitrinnél állt meg, amelyben Dzsehutinaht koporsójának külső lapja volt látható. A tekintetemmel bejártam az ősrégi cédrusfára festett hieroglifák oszlopait, és a tulajdonos nevét kerestem.

Az íbisz olvasata *Dzsehuti* – Thot istenség ősi egyiptomi neve. A vízre utaló hullámvonal az *n*. Alatta a faág látható, egy vízszintes vonalakkal díszített kör, vagyis a méhlepény, mellette a kenyér. Ezek együttes jelentése nḫt. Amikor az ember a hieroglifákat lefordítja, először az általuk jelölt hangokat alfabetikus írásjelekké alakítja. Szóval ennek az ábrának az átírása a következő: *ḏḥwty-nḫt*…

– Ez itt Dzsehutinaht koporsója – jelentette be Wyatt. – Mi az első dolog, amit meg kell vizsgálnunk rajta?

– Hogy milyen irányba néznek az arcok a rajzokon – felelte egy lány. – Mert a szöveg arról kezdődik, amerre az arcok néznek.

– Így van. Ebben az esetben a madár balra néz, ami azt jelenti…? – Wyatt a lányra pillantott.

– Hogy balról jobbra olvassuk az oszlopokat.

– Pontosan. Többek között azért tartott sokáig megfejteni a hieroglif írást, mert egy hieroglifa lehet ideogramma, lehet fonéma vagy fonetikus komplementum, és van még egy fajta jel, amit csak azért használtak, hogy még jobban összezavarják az embert: a determinatívum. A determinatívumok önálló jelentés híján a hozzájuk közel álló szavak jelentését határozzák meg.

A diákok közelebb gyűltek, és hunyorogva vizsgálgatták Dzsehutinaht koporsójának külső falán a képeket, amelyeket zöldeskékkel festettek. Néhány ábra élesen elütött a koporsó tojáshéj színű festékrétegétől, míg a halványabbakat alig lehetett kivenni.

– Ki talál az ábrák között ideogrammát? – tette fel a kérdést Wyatt.

Egy srác Wyatt mellett egy talapzaton ülő, sovány, kutyaszerű alakra mutatott.

– A sakál.

– Nagyon jó. A sakál Anubisz istenség, vagy ahogy az ókori egyiptomiak mondanák, *Inpu*. A hieroglifa az ő nevét jelöli. De mi van itt előtte?

Wyatt az ujját végighúzta az üvegen, hogy rámutasson a jelekre.

Ez volt az egyik legelső hieroglifakombináció, amelyet megtanultam, mert olyan gyakran előfordult.

– *Hotep di niszu* – olvasta Wyatt. – Áldozat, amit a király ad… de kinek?

– Anubisznak – vágta rá a srác, aki az imént a sakálra mutatott. – A balzsamozás istenének.

– Így van. Anubisz nagyon fontos a múmiáknak – bólintott Wyatt. – Aztán mi következik? Mi ez az egymáshoz kötött négy edény?

– Talán azokban van az áldozat? – találgatott egy lány.

– Nem, mert az nem ideogramma – intette le egy másik. – Ez egy három mássalhangzós jel. Az összekötött edények a *khenet* szót jelentik. És ennek semmi köze magukhoz az edényekhez, egyszerűen így volt a legkönnyebb leírni az ábécé három betűjét: *khn-n-t*.

Wyatt felvonta a szemöldökét.

– Kiváló meglátás!

A lánynak az arcába szökött a vér.

– Köszönöm, nagyon jólesik a dicsérete.

– Te jó ég! – sóhajtottam magamban.

Miközben Wyatt újabb magyarázatba fogott az átírásokról, az én figyelmemet egy szobrocska vonta magára, amelyet szintén a 10A jelű sírkamrában találtak a két Dzsehutinaht koporsója mellett. Két fából faragott alak térdelt egy kezdetleges szövőszék mellett, előttük két női alak lenszálat sodort. Kész csoda, hogy négyezer év elteltével a len és a szövőszék is érintetlen maradt. Épp így nézhettek ki, amikor a sírkamrába helyezték őket a többi kis szobrocskával, agyagedénnyel és *usébtifigurával* együtt.

– És most kincsvadászatra indulunk – jelentette ki

Wyatt, és szétosztotta a kiállítási tárgyak listáját. – Mindenki keressen egy párt magának, akivel szívesen dolgozna együtt. A válaszok mind itt vannak a kiállításon. Az első pár, aki jelentkezik nálam, és a telefonján ott lesznek a helyes képek, tíz pluszpontot kap a legközelebbi beadandójára. Vigyázz, kész… rajt!

Amint a diákok szétszéledtek, Wyatt hozzám fordult.

– Valaha én is ilyen ostoba voltam?

– Most komolyan azt várod, hogy válaszoljak? – kérdeztem.

Wyatt Dzsehutinaht és a felesége koporsójához lépett.

– Nem – felelte. – Viszont nézd meg ezt!

Ott álltunk egymás mellett, és megbabonázva csodáltuk a Dzsehutinaht kormányzó koporsójának belsejére festett Két Út Könyvét. Ott volt a négyszögletű vörös ajtó, amely a horizonton nyílt. Az alvilágon át kanyargó kék folyó és a fekete szárazföldi út. A köztük húzódó vörös csík, a lángtenger. Miután hosszú évekig tanulmányoztam a Két Út Könyvét fotók és rajzok alapján, most úgy éreztem, mintha megtaláltam volna a Szent Grált, amelyet egy üvegvitrinbe zártak előlem.

– Kíváncsi vagyok, ki gondolt rá elsőként, hogy itt egy térképről van szó – dörmögte Wyatt a bajsza alatt.

– Nos, a koporsó nem volt üres. Gondolom, úgy képzelték, hogy a halott egyszer csak feláll, és elindul a két út egyikén, hogy elérjen az Áldozatok Mezejére.

– Nem akarom kétségbe vonni az elméletedet – kezdte Wyatt –, de a Két Út Könyve ebben az esetben Dzsehutinaht koporsójának *oldalsó falára* volt festve.

Szóval… ez igazából ellentmond az érvelésednek.

Kicsit odébb mentem, és a külső koporsó gazdagon díszített belső falában gyönyörködtem. Az elülső részén volt egy álajtó, amelyen keresztül a *ba* – a lélek egyik része – átjuthatott ebből a világból a következőbe. Dzsehutinaht alakját odafestették az ajtó elé. A mellette álló szöveg áldozatokat kért a királytól és Ozirisztől: tömjént, bort, olajat, gyümölcsöket, húsokat, kenyeret.

A belső koporsóban Dzsehutinaht múmiája valószínűleg az oldalán feküdt, és kelet felé nézett. A Koporsószövegek varázsigéi beborították a belső falakat, és úgy védték őt, akár egy pluszréteg gyolcs.

– A Koporsószövegek mondásai nem véletlenül vették körbe a múmiát – jegyeztem meg halkan.

– Így van – helyeselt Wyatt. – A papirusz elmállik, a cédrus nem. Nézd, nem akarok bunkó lenni…

– De nem esik nehezedre, igaz?

Wyatt megrándította a vállát.

– Ezek szövegek, Olive. Nem könnyű beleszuszakolni őket az ikonográfiás elméletedbe.

Összefontam a karomat.

– A nevem *Dawn*. Utálom, ha Olive-nak hívsz.

Wyatt közelebb hajolt az üveghez, a lehelete párareteget fújt rá.

– Tudom – szólt. – Azért csinálom.

A régészházban és az egész környéken nagy a forróság a késő délutáni napsütésben. A ventilátorok nem tudják elég gyorsan forgatni a levegőt, és a vályogfalakból csak

úgy dől a meleg. Egy légy, amely az imént az ebédem fölött körözött, most bágyadtan pihen a karcos asztalon. A Nílus mentén termesztett lucerna és kukorica egymásnak döntik karcsú szárukat, akár a hazafelé botorkáló részeg katonák.

Doktoranduszhallgatóként ezen a délutáni órán indultam haza az ásatásról, miközben az aranyló nap koronát varázsolt a fejemre. Előfordult, hogy otthon még dolgoztunk egy keveset a raktárban, de leggyakrabban elvonultunk a szobánkba, és szundítottunk egyet, miután reggelente olyan korán indultunk útnak.

Visszagondolok a régi szobámra, ahol a ventilátort ragasztószalaggal kellett megbütykölnöm, hogy működjön. Általában alsóneműre vetkőzve lepihentem az ágyamra, és úgy tettem, mintha aludnék, amíg meg nem hallottam a kopogást a falon. Ilyenkor visszakopogtam, és amíg a ház többi lakója békésen aludt, ő belopózott a szobámba, szorosan hozzám simult, és a forró ölelésben egymásra találtunk.

Harbi felajánlja, hogy felállít nekem egy kempingágyat, de nem akarok visszaélni a kedvességével. Miután visszavonul a szobájába, egyedül várakozom tovább.

Otthon már délelőtt tíz óra van. Brian valószínűleg dolgozik, Meret pedig iskolában van.

Értesítenem kellene őket, hol vagyok.

De mit mondhatnék? Bizonyos érzéseket képtelenség szavakba önteni. Hogyan lehetne kifejezni egyszerű, ötbetűs szavakkal olyan túláradó érzelmeket, mint az öröm vagy a bánat? Hogyan fogalmazhatnám meg, hogy

hibát követtem el, és szeretném visszaforgatni az idő kerekét, hogy újabb esélyt kapjak? Hogyan mondhatnám el mindezt anélkül, hogy megbántanám azt, aki tizenöt éven keresztül együtt reggelizett velem, aki pontosan tudja, mit kérek a Starbucksból, és az ágy melyik oldalán szeretek aludni?

Inkább megyek, és körülnézek a régészházban, bár nem akarok szaglászni. A közös helyiségben sorakozó laptopokat és iPadeket gondosan elkerülöm, inkább a mögöttük nyíló kis beugróba lépek, ahol a fal mentén keskeny cédruspolcok állnak, roskadásig pakolva könyvekkel. Doktorandusz koromban a kutatáshoz használtuk ezt a kis könyvtárat. Találomra lekapok néhány frissebbnek tűnő újságot, törökülésben a padlóra telepszem, és elkezdem összerakni magamban Wyatt sikereinek történetét.

Wyatt 2013-ban bukkant rá Dzsehutinaht sírjára, aki Teti fia volt, és a tizenegyedik dinasztia idején élt, épp mielőtt II. Mentuhotep újraegyesítette volna Egyiptomot. Ezt a bizonyos Dzsehutinahtot – a Középbirodalom idején ez volt az egyik leggyakoribb név – már régebbről ismerték a tudósok, mivel az ősei sírjában hagyott hieratikus falfeliratokon dicshimnuszokat zengett önmagáról, de a végső nyughelyét eddig még senkinek sem sikerült megtalálni.

Egy 2003-ban talált, kőre festett felirat aztán segített megfejteni a rejtélyt. Az üzenet egy későbbi nomoszkormányzó, Dzsehutihotep látogatásáról számolt be, aki azért jött el Deir el-Bersába, hogy innen nézze

végig a Szóthisz heliákus kelését. Ez idő alatt Dzsehutinaht végső nyughelyénél szállt meg.

Az ajkamba harapok, és az ujjammal végigkövetem az ismerős hieratikus írásjeleket. A végén ott áll Wyatt hieroglif átírása, amely egyértelművé teszi, hogyan értelmezte az egyes írásjeleket.

Hogyan értelmez*tük* az egyes írásjeleket.

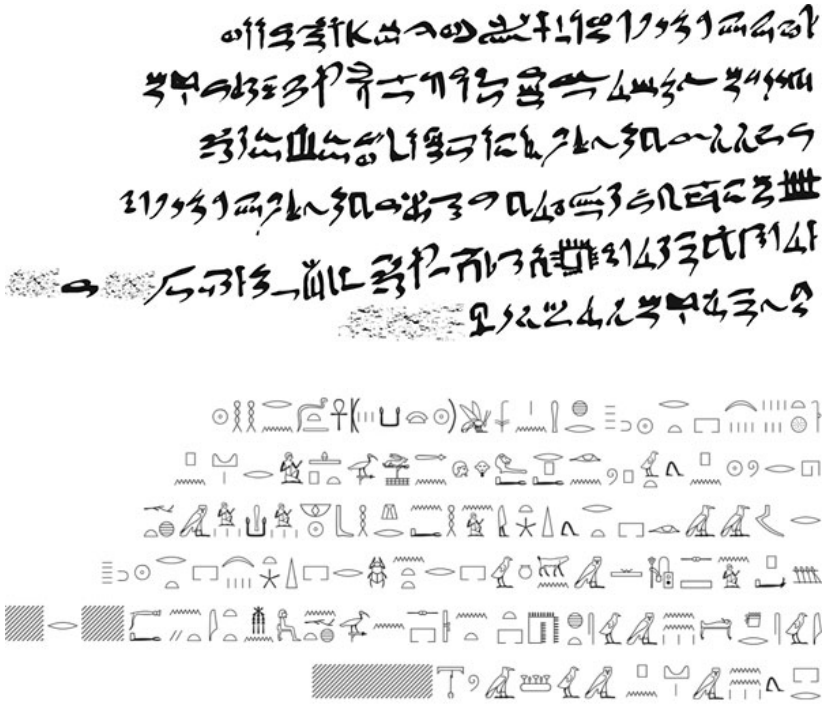

ḥsb.t 7 3bd 4 pr.t 14 ḫr ḥm n nswt bity ḫ3-k3.w-rˁ ˁnḫ ḏ.t r nḥḥ
hrw pn iwt pw ir.n iry-pˁ.t ḥ3ty-ˁ ḥry-tp ˁ3 n wnw ḏḥwty-ḥtp r ḏw pn
r m33 pr.t špd.t
ii.n=i ḥnˁ ḫry-ḥb.w ḥm.w-k3 m-ḫt šzp.n=i sš m ḫnw r-nty ḫpr pr.t špd.t
3bd 4 pr.t 15
iw sḏr.n=n m wsḫ.t n is n ḏḥwty-nḫt ms n tti nty mḥ [. . .] *r* [. . .]
pr.n=n m ḏw pn m wš3w [. . .]

Kelt Peret negyedik hónapjának tizennegyedik napján, Felső- és Alsó-Egyiptom örökké élő uralkodója, Hakauré uralkodásának hetedik évében.

Ezen a napon Venet nomosz nemes kormányzója, Dzsehutihotep erre a hegyre látogatott, hogy megtekintse a Szóthisz felemelkedését.

Miután kézhez kaptam a palota levelét arról, hogy a felemelkedés Peret negyedik hónapjának tizenötödik napján várható, magam is idelátogattam a felolvasó papokkal és a temetkezési papokkal együtt.

Az éjszakát Teti fia, Dzsehutinaht sírkamrája mellett töltöttük, amely (...) könyöknyire van (...)

Az éjszaka közepén erről a hegyről indultunk (...)

Döbbenetes ezt a szöveget a végső, nyomtatott formájában látni. Azon kapom magam, hogy minden egyes sort, minden egyes szimbólumot csodálattal nézegetek. Amikor behunyom a szemem, szinte érzem a kezem alatt a naptól átforrósodott sziklát.

Ez is csak azt bizonyítja, hogy egyszer régen itt voltam. Hogy egyszer régen fontos munkát végeztem.

Átfutom a többi újságot is, de azokban semmit nem találok Wyatt felfedezéséről. Aztán a legalsó polcon megakad a szemem egy vékonyka, összefűzött köteten. A címe a gerincére van nyomtatva: *Rituális szövegek és köznyelvi fordulatok a Koporsószövegekben*. Az első oldalon ott a dátum: 2008. Wyatt doktori disszertációja, amelyet akkor fejezett be, amikor én már nem voltam itt.

Az első bekezdés felénél utalást tesz egy cikkre – „A holttest teszi teljessé a koporsót” –, amelyet McDowell jelentetett meg 2001-ben.

A lélegzetem is elakad. Az ujjammal megérintem a saját nevemet.

Miután a Bostoni Szépművészeti Múzeumban kiállított koporsók mellett elbeszélgettem az említett cikk szerzőjével, kénytelen voltam módosítani az eredeti elképzeléseimet – írta Wyatt. – *A nyelvtani elemzésem során feltérképeztem, hol fordulnak elő a koporsón bizonyos nyelvi elemek (egyes szám első személyű utalások, párbeszédek, egyes szám harmadik személyű elbeszélések), és arra az eredményre jutottam, hogy a szöveget egyfajta földrajzi minta szerint osztották el, a különböző testrészeknek és az alvilág különböző tájainak megfelelően.*

– Ez nem lehet igaz – sóhajtom halkan.

Lehetetlen elválasztani a nyelvtant a kontextustól – vonta le a következtetést Wyatt.

Évekbe telt ugyan, mégis sikerült elérnem, hogy elismerje az igazamat.

Miután a betűk összefolynak a lapon, gyorsan megtörölgetem a szememet. Már épp becsuknám a

kötetet, amikor a tekintetem megakad a disszertáció legelső lábjegyzetén. A tudományos szövegekben az első lábjegyzet gyakran a szerző rejtett ajánlása egy bizonyos személynek. Wyatt a lap alján minden külön megjegyzés nélkül írja le a Chester Beatty-féle papiruszokban található egyik költeményt.

Nővérem párját föl nem lelni sehol,
mindenkinél gyönyörűbb.
Orcája tüzes újesztendei csillag,
ha gazdag évet ígérve följön az égre.
Ékes erényű, bőre vakító,
tekintete szép a szemének;
méz pereg ajkáról, ha beszél,
hiábavaló szava nincsen.
Nyaka hosszú, a kebele világít,
valódi lazúrkő sűrű haja,
versenyre kel ékes arannyal a karja,
lótusznak kelyhe öt ujja.[3]

Bárki, aki elolvassa Wyatt disszertációját, a verset annak vélheti, aminek első látásra tűnik: az óegyiptomi szerelmi költészet egyik gyönyörű példájának.

Bárki… rajtam kívül.

Deir el-Bersába első európaiként egy dominikánus szerzetes, Johann Michael Vansleb jutott el, aki beszámolt a „hieroglif sírkamrákban” tett látogatásáról. A laikusok gyakran úgy képzelik a hieroglifákat, mint összevissza

krikszkrakszokat a falon, pedig ennél jóval többről van szó. A képek a sírboltok falait és mennyezetét különféle színekkel töltik meg: kobaltkékkel, rozsdabarnával, türkizzel, napsárgával, okkerrel és feketével. A figurák mozgást, hangokat és érzelmeket fejeznek ki. Nemcsak emléket állítanak az eltemetett férfiaknak és nőknek, hanem történeteket mesélnek.

Az Újbirodalom korában az uralkodók sírkamráinak falát olyan szövegek díszítették, amelyek segítettek az elhunytnak eljutni a túlvilágra, és megszokottak voltak a különféle istenek képei. A Középirodalom idején ellenben az uralkodók sírját jellemzően a mindennapi élet jelenetei díszítették, amelyeken az emberek főztek, gabonát őröltek, táncoltak, játszottak, zenéltek, birkóztak, arattak, házat építettek vagy épp szántottak. III. Baket sírkamrájában például egy egész falat beborítanak a birkózójelenetek. Egy másik sírban az elhunytat egy pórázra kötött griffmadárral ábrázolják, hogy így fejezzék ki, mekkora kalandor volt az illető – olyan messzire eljutott, hogy a világ végén egy mágikus lénnyel is találkozott. Sok helyütt kriptografikus hieroglifákkal rejtvényeket festettek fel a látogatók számára. Egyszóval, egy Középbirodalomból származó sírbolt láttán az ember kénytelen elismerni, hogy az egyiptomiak már négyezer évvel ezelőtt is élvezték az életet. A sírjaik is az élet örömeit ünnepelték – mindazt, amit az ember az élete során tett, és mindazt, amit magával vitt a halála után.

2003 júliusában a Yale egyiptológia tanszékének szervezésében már harmadszor tértem vissza Deir el-

Bersába, a régészházba. Általában nem nyáron szoktunk jönni, hanem januárban, de Dumphries professzor az őszi félév előtt még beiktatott egy extra utat egy publikációs határidő miatt, én pedig a világért ki nem hagytam volna, akármilyen kegyetlen forróság várt is ránk. Wyatt-tel együtt a tizenkettedik dinasztia idején élt nomoszkormányzó, II. Dzsehutihotep sírján dolgoztunk.

Megvolt a jól bevált napi menetrendünk. Minden áldott reggel fél ötkor csörgött az órám, aztán a sötétben botorkálva magamra húztam a hosszú ujjú pólómat, a vászonnadrágomat, majd bekötöttem a cipőmet. Az kapta Haszib első adag rántottáját, aki elsőként ért az étkezőasztalhoz, a többieknek várni kellett. Rendszerint én voltam a leggyorsabb, no meg az angol osteológus, aki abban a szezonban velünk dolgozott. A csapatunk tagja volt még egy elsőéves doktorandusz, egy régész, aki a sírok leleteit gondozta, és maga Dumphries.

Wyatt mindig utolsóként esett be reggelizni, kócos, vizes hajjal és csillogó szemmel. Ő volt az a hajnalban is mindig vidám fickó, akit mi, többiek meg tudtunk volna fojtani egy kanál vízben.

– Nos – jelentette be az evőeszközök csilingelése közepette. – Négyes vagyok, ha valakit érdekel.

– Tízes skálán? – kérdezte Yvonne, az osteológus.

– Inkább százas skálán – dörmögtem.

– Ez nem arányszám – magyarázta Wyatt –, hanem a Bristol-széklettáblázat száma. A négyes típus: sima felszínű, puha kolbász…

– Fogd már be! – fojtottam belé a szót. – Kérlek! Az isten

szerelmére! Épp eszünk.

Dumphries felkacagott.

– Itt, a sivatag kellős közepén nem árt odafigyelni az ilyesmire. Én magamat inkább a hármas típusba sorolnám.

– Van itt *valaki,* aki nyilván kettes típus – vigyorgott rám Wyatt. – Enyhe szorulás.

– Ha bármilyen emésztési problémám van, annak egyedül az az oka, hogy a gyomrom nem tud bevenni téged – szúrtam oda, mire a többiekből előtört a nevetés.

Általában úgy intéztem, hogy mire Wyatt megjelent az asztalnál, én már indultam is összeszedni a holmimat a napra. Mindennap nyolc órát kellett vele töltenem egy sziklába vájt sírkamrában, de ezen kívül nagy ívben kerültem őt. A doktoranduszok általában olyan keményen dolgoztak napközben, hogy este nyolckor már az igazak álmát aludták, de Wyatt ebben is kivételes volt. Ő nem tartott Dumphries megrovásától – sőt mintha készakarva provokálta volna. Egyik este előhúzott egy üveg whiskyt, amit még a Yale-ről hozott, és rávett bennünket egy ivós játékra; máskor Dumphrieszal pókerezett éjfélig, de az is előfordult, hogy a helyi munkásoknak tanítgatott angol káromkodásokat.

Miközben Wyatt azt ecsetelte, hogyan dolgozták ki a széklettáblázatot a Bristol Királyi Kórházban, majd elmesélte Károly herceg esetét a túlsúlyos bulldoggal, én felkeltem az asztaltól, és az irodarészhez mentem összepakolni.

Feltekertem egy lap átlátszó fóliát, aztán végigfutottam

a táskám tartalmán: egy kisebb tükör, egy alkoholos filc, ecsetek, jegyzetfüzet, fényképezőgép, mérőszalag, egy üveg víz, és kinyomtatott fotók a sírboltról, ahol dolgoztunk. Kétszer is meg kellett gondolni, mit pakolok be, hiszen egészen az ásatásig magamnak kellett cipelnem a táskát. Dumphries és a nagy méretű felszerelés a Land Roverrel ment, a beosztottak a saját holmijukkal gyalogoltak.

– Öt perc múlva indulunk – jelentette be Dumphries, majd otthagyott bennünket, hogy összeszedje a dolgait, és beszéljen Haszibbal.

Még egyszer megnéztem a táskámat, mert éreztem, hogy valami még hiányzik. A kendőm. A kendőt azért hordtam, hogy védjem magam a szálló homoktól, de úgy tűnt, valamiért a szobámban maradt.

Végigszaladtam a folyosón a hálószobák felé, és épp az ágyam vaskerete alá bújva kotorásztam a kendőm után, amikor Wyatt dugta be a fejét az ajtón.

– Egész jól festesz így, Olive.

– Mit keresel a szobámban? – Négykézláb araszoltam hátrafelé, majd a kendővel a kezemben feltérdeltem.

– Elvesztettem a jegyzetfüzetemet.

– De miért lenne a *te* jegyzetfüzeted az *én* szobámban?

– Fogalmam sincs – mondta. – Ezért is keresem.

Lassan feltápászkodtam.

– Kérdezd meg a családodból azt, aki utoljára patkolt el.

– Micsoda? – pislogott rám.

– Ezt mondaná az anyám. Babonából. Tudod, Írországból származik.

– Rögtön gondoltam. Nem csoda, hogy úgy vagyunk egymással, mint a kutya meg a macska.

Megrántottam a vállam.

– Én nem segíthetek, a te füzeted tűnt el, neked kell megkérdezned.

Wyatt az ujjaival hátrafésülte a haját.

– Fogalmam sincs, melyik rokonom halt meg utoljára.

Leoltottam a lámpát az ágyam mellett, és kikapcsoltam a ventilátort is.

– Hát, az már nem az én bajom.

– A fene essen bele! Rendben, legyen. Edmond bácsikám Surrey-ből.

Erre összefontam a karomat, és várakozón felvontam a szemöldökömet.

– Edmond bácsi – nyögte ki Wyatt kényszeredett hangon. – Hol van a jegyzetfüzetem?

Ebben a pillanatban Dumphries jelent meg az ajtóban.

– Hát itt van! – fordult Wyatthez, kezében a füzettel. – Ez a magáé?

Önelégült vigyorral sétáltam el mellettük.

– *Erin go bragh* – súgtam oda Wyattnek.

II. Dzsehutihotep sírkamrájának bejárata mindig is *A majmok bolygójá*ra emlékeztetett: a sziklafalba vájt díszes homlokzat kissé megroggyant az évek alatt a földrengések, a kőfejtés és a fosztogatások miatt. A bejáratot és felette a párkánygerendát Dzsehutihotep különféle címeivel díszítették, illetve azoknak az uralkodóknak a nevével, akiket szolgált. Az előcsarnokot

két oszlop támasztotta alá, a külső terem falát pedig egy hatalmas sivatagi vadászjelenet és egy halászjelenet díszítette. Innen keskeny bejárat vezetett a belső terembe – akkor, júliusban itt dolgoztam –, amely körülbelül nyolc méter hosszú, hat méter széles és öt méter magas lehetett. Itt volt az egész sírkamra leghíresebb alkotása: a festmény, amely II. Dzsehutihotep hatalmas szobrának elszállítását ábrázolta. Balra a nagy méretű Dzsehutihotep volt látható a családja, a testőrei és néhány fontos hivatalnoka társaságában. Jobbra annak az épületnek a kapuja látszott, ahova a kolosszust húzták. A kapu előtt emberi alakok épp áldozatokat ajánlottak fel. Az egyiptomi művészetre különleges méretábrázolás jellemző. Egyrészt a legrangosabb emberek a legnagyobbak, másrészt szinte minden alakot oldalnézetből ábrázoltak, vagyis a profiljukat lehet látni, ugyanakkor a szemük oldalra került, hogy ránk nézzenek. Az akkori művészek a „legnagyobb és legjellemzőbb felületek törvénye” alapján dolgoztak, és az ember legszembeötlőbb vonásait igyekeztek megragadni.

A sírkamrával kapcsolatos legismertebb publikáció Percy Newberry nevéhez fűződött 1894-ben. A csapatában dolgozott többek között Marcus Blackden és a tizenhét éves Howard Carter is, aki a későbbiekben felfedezte Tutanhamon sírját. A Newberry-féle anyagban azonban akadtak hiányosságok és tévedések, amelyek csak akkor váltak nyilvánvalóvá, ha valaki személyesen ott állt a fal előtt, mint ahogy Wyatt és én tettük. Abban az ásatási szezonban az volt a feladatunk, hogy megtaláljuk

és dokumentáljuk ezeket a hibákat, hogy Dumphries publikálhasson egy javított verziót.

A sírkamrában már kora reggel fojtogató volt a meleg. Mohammed és Ahmed, a két velünk dolgozó egyiptomi fiú előkészítette számunkra a terepet. Az elsőéves doktorandusz a sírkamra előtt üldögélt, és cserépedény-töredékeket válogatott: tálak, csészék, kenyérsütő formák, korsók darabjait. A különlegesebb darabokon még pecsét is volt. Én lesöpörtem a szoborszállító jelenet felszínét, amin akkortájt dolgoztunk, és nagy nehezen felragasztottam a falra a fóliát. A fólia számomra maga volt a pokol. A nagy forróságban ragacsos és petyhüdt lett, a téli hidegben viszont túlságosan megkeményedett. Minél vékonyabb volt, annál nehezebben bírta a meleget, de minél vastagabb volt, annál kevésbé lehetett kivenni rajta keresztül a hieroglifákat, és átrajzolni őket. Nem volt valami hatékony módszer, de akkoriban nem volt jobb – csak így tudtuk a falba vésett háromdimenziós mintát a kétdimenziós papírra átvarázsolni.

Wyattre pillantottam, aki épp Mosztafával, a régészeti hivatal inspektorával beszélt, akit nagyon érdekeltek a hieroglifák, és Wyatt végtelenül készségesnek mutatkozott, szívesen rajzolt a porba, vagy mutatta meg a keresett jelet a falon.

– Nézze csak, ez olyan, mint a touchdown jele! – jegyezte meg Wyatt.

Meglepve sandítottam rá, nem gondoltam volna, hogy konyít bármilyen amerikai sportághoz.

Wyatt a *ka* kétoldalú jelét, a két, könyökben behajlított, feltartott kart rajzolta le. A *ka* lélek az ember kivetülése, szellemi hasonmása. Mialatt Mosztafa Wyatt szavain csüngött, én a figyelmemet újból a falra fordítottam.

Harbi egy hatalmas tükröt tartott, és a fényt a sírkamra bejáratából pontosan az általam tanulmányozott szövegrészletre irányította. Az átrajzolásnál úgy kellett számolni, mintha föntről, balról, negyvenöt fokból esne a falra a fény, és ha a hieroglifa mélydomborműszerűen volt a falba vésve, akkor egy kicsit vastagabb árnyékvonalat kellett húzni.

Felemeltem a filcemet a fóliáról, és hunyorogva próbáltam kivenni egy apró részletet.

– Harbi – szóltam hátra –, ide kellene egy kis fény!

Harbi fiatal volt, erős és izmos. Addig küzdött a hatalmas tükörrel, amíg az általam kért pontra irányította a fénynyalábot. De az a minta olyan eldugott helyen volt, hogy még ez sem volt elég.

– Támadt egy ötletem – örültem meg, majd leugrottam a létráról, és a hátizsákomból előhalásztam a kis tükrömet. – Célozz ide! – kértem Harbit, és a fejem fölé mutattam, a falra. Felemeltem a kis kézitükröt, beletartottam a fénysugárba, és megvilágítottam a képet, amin dolgoztam.

– Ez az egyik kedvencem – folytatta Wyatt, és a jelre mutatott, amit az imént rajzolt a földre.

Mosztafa összevonta a szemöldökét.

– Pisztoly?

– Hát, nem jár messze… – vigyorgott Wyatt. – Gondolkodjon… mi van az övünk alatt?

– Ez egy fallosz?

– Igen. De ha prepozícióként használjuk, akkor azt jelenti, valami *előtt*.

Mi mást is jelentene? – gondoltam magamban.

– A Koporsószövegek egyik mondásában a halottak a különféle testrészeikről beszélnek, az ujjaikról, a lábujjaikról, a fülükről, a falloszukról, és mindegyik testrészt egy-egy istenségként írják le. – Wyatt a homokba rajzolt mintára mutatott. – Én a sajátomat Rének nevezném, mert az is éjjelente támad fel.

Erre finoman megbillentettem a kis tükröt, hogy a fénysugár egyenesen Wyatt szemébe világítson, mire ő hunyorogni kezdett, és a kezét a szeméhez kapta.

– Hé, Wyatt! – szóltam oda negédesen. – Hogy tervezed, ma még nekiállsz dolgozni?

Erre felállt, és leporolta a kezéről a homokot.

– Vége a kiselőadásnak, barátom – fordult Mosztafához. – Meg kell dolgoznom a napi betevőért. – Egyik lábával elsöpörte a rajzot, aztán átsétált a létra alatt, amelyen álltam.

– Nem hiszem el, hogy ezt csináltad! – méltatlankodtam.

– Hogy megmutattam Mosztafának egy hieroglifát?

– Nem… hogy átmentél a létra alatt.

– Hadd találjam ki! Ez az ír édesanyád újabb furcsa babonája – mondta, és beletúrt a táskájába egy filctollért. – Akkor most mit tegyek, hogy ne omoljon ránk az egész sírbolt?

– Anyukám azt mondaná, hogy menj vissza a létra alatt, de most hátrafelé. Vagy tedd keresztbe az ujjad, és addig tartsd úgy, amíg nem látsz egy kutyát.

– Egy kutyát…? – ingatta a fejét Wyatt. – Inkább vállalom a kockázatot. – Az egyik kezével rátenyerelt a fóliára, hogy átrajzolja azokat a hieroglifákat, amelyeket a földről is elért. – Az én családom egyetlen babonát tartott tiszteletben, azt, hogy a brandysüveg alján egy ujjnyit sem hagyunk. Ki kell inni az egészet. De nem vagyok benne biztos, hogy tényleg babonásak voltak, vagy csak szerették a piát.

– Az anyám rengeteg babonában hisz.

– Mi a legfurcsább?

Egy pillanatra elgondolkodtam.

– Ne tedd az asztalra a lábad, mert ott van Isten arca.

– Az asztalon?

– Állítólag. És ha valakinek zsebkendőt adsz ajándékba, az illető élete csupa bánat lesz – tettem hozzá. – Ja, igen. És ha eltörsz egy edényt, szerencséd lesz.

Wyatt odafordult hozzám.

– Te sok edényt törtél el?

Észrevettem, hogy a fény, amit Harbi olyan nagy igyekezettel próbált felém irányítani, tündöklő glóriakánt ragyogja be Wyatt haját.

– Igen.

– Akkor ezt az édesanyád talán csak vigasztalásképp mondta. Úgy hallottam, az anyáknak ez a dolguk.

Rápillantottam, és a hangjában bujkáló keserűségből arra jutottam, hogy az anyja nem lehetett valami kedves. Az a Wyatt, akit én ismertem, egy fényűző életet élő, elkényeztetett srác volt; talán az volt az anyja bűne, hogy egyszer elfelejtett elmenni érte a krikettedzésre. Persze amint megfogalmazódott bennem a gondolat, máris elszégyelltem magam.

Épp egy csípős megjegyzést nyeltem vissza, amikor Dumphries félbeszakított bennünket.

– Üdv a szorgos kis hangyáknak! – köszönt ránk. – Hogy áll a kolosszusunk?

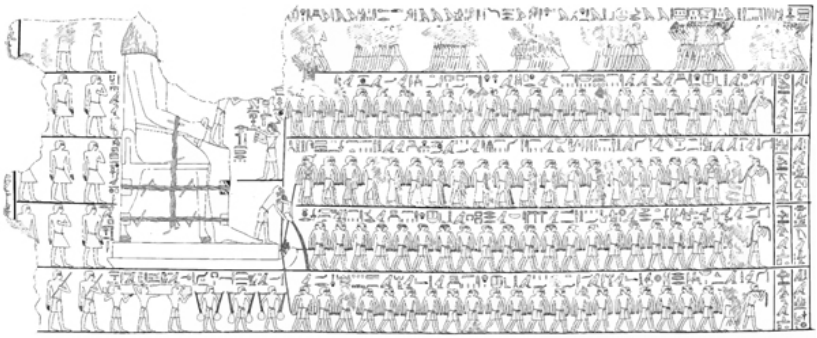

Lemásztam a létráról, és odaálltam a professzor mellé. Wyatt is csatlakozott hozzánk, így együtt gyönyörködtünk a képben, amely azt ábrázolta, ahogy épp II. Dzsehutihotep hatalmas szobrát húzzák. Hajdanán a kép még ennél is jóval szebb lehetett. 1890-ben az írás megsérült, amikor a bal oldalt lévő hieroglifákat kivésték.

A szöveg egy részére pedig ráírtak – az itt élők kopt nyelven, a régi idők turistái pedig görögül. A mi feladatunk alapvetően az volt, hogy helyreállítsuk a képet, kitaláljuk, hogy nézhetett ki, mielőtt az idő vasfoga és a látogatók megrongálták volna, és elképzeljük, mik lehettek a hiányzó darabok. A Középbirodalom idején született leírások rendszerint könnyen érthetők, de mindig akad jó néhány különleges nyelvtani fordulat vagy kifejezés, amelyeket még a különféle szakkönyvek segítségével is sok időbe és fáradságba kerül lefordítani. Az ilyen esetekben jobb, ha az ember nem egyedül dolgozik.

Dumphries ezért is jelölt ki kettőnket a feladatra.

Most mindkettőnket vállon veregetett.

– Így jegyezzék fel, így végezzék el! – tréfálkozott II. Ramszesz szövegét idézve a *Tízparancsolat* című mozifilmből. – Ami, mint tudják, komplett hülyeség.

Ezzel otthagyott minket, hogy ellenőrizze a többieket, Wyatt és én pedig folytattuk a munkát.

– És azt tudtad – kérdezte közömbös hangon Wyatt –, hogy Cecil B. DeMille filmjében ezt a kolosszusjelenetet használják referenciaként?

Dumphries ezt legalább hússzor elmondta az itt töltött két hét alatt.

– Nem – színleltem a döbbenetet. – Erről még soha nem hallottam.

Dumphries előszeretettel tartott kiselőadást arról, mi mindent rontottak el a filmben. Először is, a film azt sugallja, hogy a fáraó szava maga volt a törvény, amit az

égvilágon senki nem kérdőjelezhetett meg. Az egyiptomiaknál azonban kiválóan működtek a bíróságok. Még akkor is lefolytatták a tárgyalást, amikor a fáraót, például III. Ramszeszt meggyilkolták. Ilyen esetben is felállítottak egy független bírói testületet, és minden érintettet meghallgattak, mielőtt a fáraó gyilkosát elítélték.

Nekiláttam, hogy átrajzoljam az egyik munkafelügyelő alakját, aki magán a szobron állt, és azokat irányította, akik a kolosszust húzták.

– Te láttad a *Tízparancsolat*ot? – kérdeztem Wyattet.

– Minden húsvétkor megnézem – felelte.

– Na, ezt is rosszul tudták. A munkafelügyelő kezében nem korbács volt, hanem tapsolt. Nézd csak!

Wyatt erre felkapaszkodott hozzám a létra másik szárán. Végigrajzolta az ujjával a munkafelügyelő melletti hieroglifákat.

– Itt az áll: az ütemet verte a katonáknak azzal… ezt itt nem tudom kivenni… Dzsehutihotep, a király kegyeltje. – Wyatt a szemembe nézett. – Ő a DJ.

– Ő adta a ritmust – nevettem el magam.

– Dídzsé Hutihotep – somolygott Wyatt. – Mi a pálya, Deir el-Bersa városa? Hadd lássam azokat a kezeket a levegőben, pörögjön a buli!

Wyatt leugrott a létráról, és a kolosszust vonszoló férfialakokra mutatott.

– De ez még nem minden, Cecil DeMille mást is elszúrt. Ezek a fickók, akik a szobrot szállítják, valójában nem rabszolgák. Egy felirat bizonyítja, hogy a kolosszust a

faragást végző kézművesekkel együtt a sereg újoncai cipelték.

– Igen, de neki csak az számított, hogy Charlton Heston benne lehessen a jelenetben – mondtam, és közben valahogyan elveszítettem az egyensúlyomat. Le is zuhantam volna, de Wyatt hirtelen ott termett, elkapott, és együtt érkeztünk a földre. Ügyesen gurult egyet, hogy tompítsa az esést, közben mindvégig szorosan ölelt.

Hirtelen úgy éreztem, megszűnik körülöttünk a világ ebben a sírkamrában, ahol amúgy is megállt az idő. Wyatt megragadta a vállamat. A tekintetében félelem csillogott – nem önmagáért, hanem értem aggódott.

– Jól vagy? – motyogta.

Mivel egész testemben hozzásimultam, inkább éreztem, mint hallottam a hangját.

Jól voltam?

A következő pillanatban már nagyot nyögött a súlyom alatt, mire gyorsan legördültem róla.

– Köszönöm, hogy elkaptál – hálálkodtam.

– Köszönöm, hogy eltörted a térdem – morogta, majd megmasszírozta a térdét, és nagy nehezen feltápászkodott. – Azt hittem, kettőnk közül elvileg *én* lennék a balszerencsés.

Esés közben valahogy letéptük a fóliát. Bosszankodva nyögtem egyet, mert tudtam, milyen nehéz lesz újra felragasztani, pontosan ugyanoda. De most, hogy lekerült róla a fólia, egészen lenyűgözött a műalkotás szépsége: a szobrot szállító munkások bőrének ragyogó vörös színe, a kőszobor halványsárgás árnyalata, a mögötte lépkedő

uralkodó türkizkék fajansz nyakéke és redőzött ruhájának fehér anyaga.

– Király légy bár, jöjj és reszketve nézz: Nevem Ozymandiás, urak ura[4] – dünnyögtem Shelley-t idézve.

Wyatt mellém telepedett, és a falfestményre pillantott.

– Ez nem az a kolosszus.

Tudtam jól. Shelley a versét II. Ramszesz óriási szobráról írta.

– Igaz – ismertem el –, de a lényeg ugyanaz.

Wyatt egy pillanatig elmerengett.

– Szerintem Dzsehutihotep boldog lenne, ha tudná, hogy négyezer évvel később épp róla beszélgetünk. Már azzal tovább él, hogy kimondjuk a nevét. Nézd csak! – Széles mozdulattal körbemutatott a sírkamrában. – A nevek, a tettek, az önéletrajzi szövegek mindenütt… ezek mind arra utalnak, hogy a sírokat nyitva akarták tartani a látogatók előtt. Így lehet megőrizni az emlékeket. – Wyatt rám nézett. – Mi is ezért írunk tudományos cikkeket, nem igaz?

Megráztam a fejem.

– Gondolod, fennmarad a mi nevünk is? Két jelentéktelen doktoranduszhallgató neve? Nem vagyunk többek egy lábjegyzetnél Dumphries értekezéseiben.

Wyatt elnevette magát.

– Én nem foglak elfelejteni, Olive. Akármennyire próbálom is.

Erre tréfásam meglöktem a vállát.

– Ez nem ugyanaz, mint amikor az ember emléke fennmarad.

– *Biztos* vagy benne? – mosolygott rám.

Fogalmam sincs, hány órája olvasgatom Wyatt doktori disszertációját a földön, törökülésben ülve. A nap olyan alacsonyan jár, hogy a bágyadt, esti fényben megfájdul a szemem olvasás közben, de nem szívesen állok fel, hogy felkapcsoljam a lámpát. Túlságosan félek, hogy ez az egész elillan; hogy egyszer csak Bostonban ébredek, és nem lesz körülöttem más, mint a kipukkant álombuborék után maradt vékony, ragacsos szappanréteg.

A következőt olvasom: *Jóllehet a Koporsószövegek nem fogalmazzák meg, hogy a koporsó maga az alvilág mikrokozmosza, a szövegek elrendezése egyértelműen erről árulkodik (McDowell, 2001). Az 1029. varázsige, a Két Út Könyvének első varázsigéje a felkelő napot írja le:* Nut hangjára az égbolt keleti határát remegés rázza meg. Miután Ré végigjárja az alvilágot, Oziriszt keresve, Nut előkészíti számára az utat. Kelj hát fel újra, Ó, Ré!

Behunyom a szemem, és egy sor emlékkép pereg le előttem. Emlékszem, hogyan hámozta Harbi a narancsot az udvaron. Emlékszem, milyen koszos lett estére a kezem és a körmöm. Emlékszem, mennyire jólesett egy bögre forró tea a perzselő hőségben. Emlékszem, mennyire megfájdult a lábam az egész napi munka után. Emlékszem, milyen vidáman lobogott a fehér fejkendőm a biciklin, amikor én a kormányon ültem, és Wyatt tekerte a pedált.

Nut az égistennő, Ozirisz anyja, és az alvilág is az ő testében van. Maga a koporsó Nut lehet, így a méhében lévő

múmia Ozirisszé válik.

Emlékszem, hogyan ült a hold az ablakomba, hogy az álmomat őrizze. Emlékszem, hogyan dörzsölte a homok a mezítelen combomat. Emlékszem, hogyan búgott a ventilátor, amikor egy-egy áramszünet után életre kelt. Emlékszem, milyen békésen szuszogott mellettem Wyatt.

A Kelj hát fel! *kifejezés épp azt sugallja, amit egy múmiának tennie kell – vagyis feléledni –, ezért itt Ré valójában egy múmia; azaz a koporsóban fekvő halott.*

Amikor itt dolgoztunk, olyan rengeteg volt a por és a homok, hogy esténként kénytelen voltam kiöblíteni a szememet: miután kipislogtam a sóoldatot, olyan érzésem támadt, mintha újjászületett volna a világ. Most is így érzek, amikor azokat az elméleteket olvasom, amelyeket már nem volt alkalmam bebizonyítani.

– Istenem!

Felpillantok, és hunyorogva próbálom kivenni az alakot a félhomályban. Wyatt épp úgy fest, ahogy az emlékeimben élt. A korára egyedül a kissé megereszkedett válla és a szeme köré gyűlt ráncok utalnak. A haja még az esti, gyenge fényben is ragyog: mintha csillogó aranykoronát viselne.

– Nem hittem a fülemnek, amikor Harbi szólt – mondja.

Lassan felállok, de a disszertációt még mindig a kezemben szorongatom. Érzem, hogy egy láthatatlan fal húzódik köztünk, mintha mindketten mágnesek lennénk, amelyek egyező pólusai taszítják egymást, és egy bizonyos távolságnál nem kerülhetnek közelebb. Ugyanakkor azt is érzem, milyen lenne, ha az egyik mágnes pólusai

megfordulnának.

Sem Wyatt, sem én nem mosolyodunk el. Egyszer csak felszegem a fejem.

– Egyszer régen azt mondtad, bármit megtennél értem – kezdem.

– Dawn…

– Szeretnék itt dolgozni – fojtom belé a szót. – Szeretném befejezni, amit elkezdtem.

VÍZ / BOSTON

Az élet megkérdezte a halált:
– Miért van az, hogy engem szeretnek az emberek, de téged nem?
– Azért, mert te egy szép hazugság vagy, én meg a fájdalmas igazság.

Ismeretlen

Otthon Brian vár. Amikor megérkezem, úgy mered rám, mintha szellemet látna, aztán óvatosan közelebb lép – ahogy az ember egy veszélyes vadhoz közelít, vagy olyasvalakihez, akinek a világa darabjaira hullott.

– Jézusom, Dawn! – szólal meg reszkető hangon, és szorosan a karjába zár. – Azt hittem, örökre elveszítettelek.

A karom lassan felemelkedik, és átöleli őt. A szemem becsukódik. Elhessegetem a felsejlő emlékeket, és minden erőmmel azon vagyok, hogy a múlt helyett a jövőbe tekintsek.

Elképzelhető, hogy ennyire könnyű mindent újrakezdeni? Még emlékszem, Meretnek kicsi korában volt egy fémreszelékkel töltött kis rajztáblája, amelyre mágneses ceruzával lehetett rajzolni. Miután lerajzolta, amit akart, meghúzott egy kart, mire az összes fémrészecske a tábla aljára került, és újra üres lett a kép.

Néhány hónap után azonban kezdtek meglátszódni a táblán az előző rajzok halvány, szürkés körvonalai. Hiába rajzolt rájuk Meret újabb mintákat, én láttam a képzelete ottragadt szellemeit.

– Dawn – szólal meg Brian. Bocsánatkérésnek hangzik.

– Nem akarok beszélni róla. – Túlságosan fáj. Talán egy nap képes leszek rá, de nem ma.

Brian bólint, és zsebre vágja a kezét. Gyakran teszi ezt, amikor ideges.

– És… jól vagy?

– Itt vagyok, nem igaz? – Igyekszem könnyed hangot megütni, a válaszom mégis úgy ereszkedik ránk, mint a sűrű köd, amelyben még nehezebb tisztán látni.

– Az én hibám.

Nem ellenkezem. Eszembe sem jutott volna elmenni, ha nem tette volna meg, amit tett. Illetve amit nem tett.

– És Meret…?

– A szobájában van. – A lépcső felé indulok, de Brian hangja visszaránt. – Ő nem tudja. Nem akartam megrémíteni.

Megfordulok. Nem is tudom, ki járt ezzel jobban, Meret vagy maga Brian. Nem számít, én most örülök ennek a váratlan ajándéknak.

Meret szobája minden alkalommal meglep. Jóllehet már hosszú évek teltek el, amióta az újszülött kislányunknak berendeztük a szobát, én még mindig arra számítok, hogy minden csupa rózsaszín meg sárga, és a tapétán végigfutó díszcsíkon vízilovak táncolnak. Előfordul, hogy ruhaválogatás közben döbbenten veszem kézbe Meret

színes melltartóit, hiszen tegnap még katicás rugdalózókat és tüllszoknyás ruhácskákat hajtogattam.

Bár Meret már kamasz, a falat Sia és 21 Savage poszterek helyett egy rovarokat ábrázoló, jókora Adolph Millot-illusztráció díszíti, illetve néhány kinagyított fotó a hagyma és a hínár sejtjeinek mikroszkopikus képéről. Meret az apja példáján felbuzdulva azóta tudós akar lenni, amióta Brian egyszer segített neki a mosogatóban elkészíteni élete első szódabikarbónás vulkánkitörését.

A szobájában ég a lámpa, Meret az ágytakarón alszik. A földön egy könyv hever – *Lányok a laborban* –, kieshetett a kezéből. A könyvet felteszem az éjjeliszekrényre, majd lekapcsolom a lámpát, Meret azonban hirtelen megmozdul, és álmatagon pislog rám.

– Visszajöttél – suttogja. Talán *mégis* mondott neki valamit Brian. Vagy csak hallotta, hogy veszekedtünk, mielőtt elrohantam itthonról.

Felhajtom a paplant, hogy bemászhasson alá. A pizsamafelsője feltűrődik, a nadrág korcánál kivillan a kis hurkája. Az ajkamba harapok. Meret utálja a külsejét, nemcsak azért, mert tizennégy éves, hanem mert az apja és az anyja is vékonyak. Kiszúrom, hogy valami lilás gombóc van a szemetesben – a póló az, amelyet a szülinapjára vettem. Amikor kicsomagolta, sikerült egy műmosolyt erőltetnie magára, de láttam, ahogy az ujjai között morzsolja a cetlit: Junior XXL. *Anya* – mondta –, *azért ennyire dagadt nem vagyok!* Szörnyen éreztem magam. De az még rosszabb lett volna, ha kisebb méretet veszek, ami nem is megy rá, nem igaz?

Én legalább nem feledkeztem el a születésnapjáról – nyugtatom magam.

– Itt maradsz, amíg elalszom? – kérdi Meret.

Egy másik univerzumban nem lennék itt, hogy teljesítsem a kérését.

A haját simogatom, és őszintén örülök a sok jónak – örülök, hogy Meret ilyen kellemes hangulatban fogadott, hogy megbocsátotta a szülinapi ajándékot, és hogy Brian tekintetében megkönnyebbülést láttam, miután mégsem történt meg az, amitől tartott.

Mérgemben elrohantam ugyan itthonról, most mégis újra itt vagyok.

Kislány koromban mindig elolvastam a gyászjelentéseket az újságban. Egyik nap megkérdeztem az édesanyámat, miért ábécérendben halnak meg az emberek, ő azonban nem felelt. A földre köpött, mert úgy tartotta, ha valaki a halálról beszél, megidézi a bajt. Írországból származott, ráadásul nagyon babonás volt, és dupla adag konokság jutott neki. Biztosítótűt rakott a ruhánkba, hogy távol tartsa a gonoszt, arra tanított, hogy soha ne fütyüljünk a házban, és a lelkünkre kötötte, hogy ha hazaérkezünk, mindig nézzünk tükörbe, különben megfordul a szerencsénk. Anyámat soha nem hallottam a halálról beszélni, már csak ezért is különös, hogy én halálos betegekkel foglalkozom.

Doktoranduszhallgatóként épp a harmadik szezonomat töltöttem az egyiptomi ásatáson, amikor megtudtam, hogy anyám gyógyíthatatlan beteg. Négyes stádiumú

petefészekrákja volt, amit korábban gondosan eltitkolt előlem és az öcsém elől. Nem akarta megrémíteni Kierant, aki még csak tizenhárom éves volt, mint ahogyan azt sem akarta, hogy le kelljen mondanom a szenvedélyemről, a régészetről. Apám, az amerikai hadsereg tisztje helikopter-balesetben vesztette életét, amikor anyám Kierant várta, ezért anyám betegségével nekem kellett átvennem a helyét. Amikor megtudtam, hogy anyám eltitkolta a betegségét, nagyon dühös lettem. Mindennap ott virrasztottam az ágya mellett a hospice-otthonban, és csak annyi időre mentem haza, hogy iskola után fogadjam Kierant. Végignéztem, ahogy lassan elfonnyad az ágyban, amíg végül már nem is az anyám volt, inkább csak egy emlék. Aztán egyik nap, nem sokkal a vége előtt egyszer csak megszorította a kezem.

– Az apád egyedül halt meg – mondta. – Sokszor töprengtem azon, félt-e. Vagy volt-e valami, amit még el akart mondani.

És te félsz? – akartam kérdezni. – *Van valami, amit elmondanál?* De mielőtt megszólalhattam volna, anyám arca felderült.

– Nekem legalább itt vagy te – mondta.

Az apámra gondoltam, aki a világ túlsó felén egyedül volt az utolsó lélegzetvételénél. Aztán az anyámra, aki egészen addig titkolta előlünk az őt felemésztő kórt, amíg végül nem volt több önmaga árnyékánál. A halál félelmetes és fájdalmas, senkinek nem kellene egyedül szembenéznie vele.

Lassan megfogalmazódott bennem, hogy talán én is

tehetnék valamit ezért.

Tudtam, hogy anyám halálával az addigi életem véget ér. Nem mehettem vissza a Yale-re, miután én lettem Kieran gondviselője. Munkát kellett vállalnom, és végül abban a hospice-otthonban helyezkedtem el, ahol az anyámat ápolták. Az igazgatónő először csak szánalomból alkalmazott, hogy fizetni tudjam a számláimat. Bölcsészként semmiféle gyakorlati tudással nem rendelkeztem, ezért beültettek a recepciós pult mögé, illetve mindenesként próbáltam a páciensek segítségére lenni. A betegekkel való kommunikációban voltam a legjobb. Szívesen hallgattam a történeteiket, megismertem a múltjukat, és igyekeztem az emlékekből összerakni, kik is voltak valójában. Végtére is ezt teszik a régészek. Egyik nap az igazgató azt mondta, szerinte lenne jövőm ebben a szakmában, így hát levelezőn diplomát szereztem szociális gondozóként. Ezek után az otthonban már bátran rám bízták a hivatalos ügyek intézését: aláírattam az újraélesztést visszautasító nyilatkozatokat, temetkezési vállalkozókkal tárgyaltam, és segítettem rendbe tenni a családok anyagi ügyeit. Egyszerre támogattam a beteget és a hozzátartozót, hiszen mindkettőjük vállára hatalmas teher nehezedett. Úgy tekintettem magamra, mint aki leveszi a vállukról a terhet, ha csak egy-egy órára is, hogy egy kicsit fellélegezzenek. A munkámnak természetesen számtalan nehézsége is akadt: túl sok beteggel kellett foglalkozni, végtelennek tűnt a papírmunka, ráadásul mosolyogva kellett tűrni az egyik orvos kínos vicceit („Végh Béla? Az

meg kicsoda?”). Háromhavonta újabb és újabb igazolásokat kellett kiállítanunk, hogy a betegek továbbra is jogosultak legyenek a hospice-ellátásra. Sokan maradhattak, de olyanok is akadtak szép számmal, akik kikerültek az ellátásból, pedig szükségük lett volna gondozásra, illetve lelki támaszra. Többek között ezt is nehezen emésztettem meg.

Már közel egy évtizede dolgoztam a hospice-gondozás területén, amikor hallottam egy tanfolyamról, amelyet „Dúlák a haldoklók mellett” címmel hirdettek meg. Számomra teljesen logikusnak tűnt az egész: ha a születésnél dúlák segítik az anyává válást, miért is ne segíthetnék dúlák az életből a halálba való átmenetet? Felhívtam őket, de a tanfolyam már betelt. Mondtam az oktatónak, hogy viszek magammal uzsonnát meg egy saját széket, csak engedje meg, hogy meghúzzam magam a sarokban. A tanfolyamon már az oktató első szavai is lenyűgöztek: a haldoklókat segítő dúlák azt az időt idézik, amikor az ember még nem egyedül halt meg. A *dúla* megnevezés egy görög szóból ered, amelynek jelentése „asszony, aki szolgál”. A szülésnél segédkező dúlák a szülő nők szenvedését és fájdalmát enyhítik a vajúdás során, míg a haláldúlák ugyanezt teszik az emberi élet utolsó perceiben.

Öt éve végül elindítottam a saját vállalkozásomat haláldúlaként, de a legtöbben azt sem tudják, hogy létezik ilyesmi. Amerikában már működik az Élet Alkonya Dúlaszövetség, amely meghatároz bizonyos alapvető követelményeket a dúlák működésével kapcsolatban, és

megítéli a jelöltek szakmai felkészültségét, de ez a terület továbbra is az idősgondozás legkevésbé ismert szelete. A munkadíjamat nem téríti meg a társadalombiztosítás, ráadásul minden egyes betegnél más és más jellegű szolgáltatásról van szó. Egy biztos: egyre nagyobb szükség lesz a hospice-dúlákra, hiszen a második világháború után született nemzedék tagjai idősödnek, a gyermekeik pedig vagy túlságosan elfoglaltak, hogy megfelelően gondoskodjanak róluk, vagy messzire költöztek. A folyamatosan változó társadalmi szokások miatt egyre nagyobb igény jelentkezik erre a fajta segítségre, no meg azért is, mert az emberek egyre tudatosabban élik az életüket, és így nagy hangsúlyt kap az élet utolsó időszaka.

A dúlák nem végeznek orvosi feladatokat – engem például nem érint az orvosi felelősségbiztosítás. Én vagy a betegek otthonában dolgozom, vagy idősek otthonában, vagy hospice-házban. A hospice-ellátást általában egy egész csapat biztosítja, a dúla azonban egyedül dolgozik. Minden olyasmit elvégez a beteg körül, ami nem tartozik az orvosi ellátás körébe. Én ott lehetek a beteggel napi huszonnégy órában, de nem muszáj. Ezt a beteg maga dönti el, és az igényei a betegség előrehaladtával változhatnak. Figyelek a betegre. Megnyugtatom a hozzátartozóit. Teszek róla, hogy a betegnek ne kelljen egyedül maradnia, ha nem szeretne. Információt gyűjtök, és tájékoztatom a családot – akár a temetés lehetőségeiről, akár arról, mire lehet számítani az utolsó időszakban. Igyekszem előre kitalálni, mire lesz szükség, és tervet

készítek – például a virrasztással vagy a templomi megemlékezéssel kapcsolatban. A tapasztalataimról beszámolok a lelkésznek vagy az orvosnak. Fizikai és érzelmi segítséget nyújtok, legyen az lábmasszázs, csakratisztítás, vizualizáció, meditáció vagy légzésgyakorlat. Segíthetek ugyan az ápolást végző hozzátartozónak a mindennapi feladatokban – fogmosás, zuhanyzás –, de ez is az egyéni igényektől függ. Ezenkívül intézem a ruhatisztítást, a bevásárlást, és szívesen elviszem a beteget az orvosi vizsgálatokra.

Természetesen együttműködöm a hospice-ellátást végző szakemberekkel, de tudom, hogy az orvosi segítségen kívül másra is szükség van – holisztikus és spirituális támogatásra –, és ez az én feladatom. Elképzelhető, hogy meg kell szerveznem az otthoni temetési szertartást, vagy a családdal együtt részt kell vennem a holttest lemosdatásában és felravatalozásában. Előfordul, hogy akupunktúrás fájdalomcsillapítást kell intéznem, vagy üzleti tanácsot kell adnom, hogyan lehetne túladni a kocsin, amely használatlanul porosodik a garázsban 1970 óta. Bizonyos esetekben segítek a családnak összepakolni az elhunyt holmiját, és lezárom az összes hivatalos ügyét. A haláldúla igazi mindenes. A halál tótumfaktuma. Talán a következő példával tudnám a legjobban leírni ezt a munkát: ha egy beteg hajnali háromkor pekándiós fagylaltot szeretne egy hospice-otthonban, akkor várnia kell, amíg egy önkéntes a legközelebbi látogatásakor hoz neki egy dobozzal. Ha egy haláldúlától kér segítséget, ő hajnali háromkor megy, és szerez pekándiós fagylaltot.

Ha azonban konkrétan *engem* alkalmaz, a fagyi már eleve ott várja őt a mélyhűtőben.

Miután tizenhárom éve haldoklók mellett dolgozom, tudom, hogy szinte senki nem készül fel lélekben a halálra. De hogyan élvezhetnénk az életet, ha minden egyes percben rettegünk, hogy egyszer véget ér? Tudom, hogy az anyámhoz hasonlóan sokan úgy tekintenek a halálra, mintha fertőző betegség lenne, még csak beszélni sem akarnak róla. Tudom, hogy az ember pontosan az az ember a halála pillanatában, aki mindig is volt – ha valaki derűsen élte az életét, az élete végén is derűs lesz. Ha indulatos volt életében, a halálos ágyán is indulatos lesz. Tudom, hogy egy haldoklónak arra van szüksége, hogy tükröt tartsak elé – hogy a szemembe nézve tudja, én azt látom benne, aki valaha volt, nem azt, aki a halálos ágyán lett belőle.

Tizenhárom évnyi szolgálat után azt hittem, rengeteget tudok a halálról.

Tévedtem.

Meret szobájában alszom el, és ott maradok egész éjjel. Reggel Briannel óvatosan kerülgetjük egymást. Csak akkor szólalunk meg, amikor muszáj, és a legszükségesebbre szorítkozunk. Brian ma elutazik, hogy az ontariói Waterlooban, a Perimeter Intézetben vitaindító beszédet tartson a kvantummechanika területén végzett kutatásairól. Számára ez rettentően fontos. Tizenöt éve még csodabogárnak tekintették azt az elméleti fizikust, aki hitt a párhuzamos univerzumokban,

most ellenben a Brian szakterületén dolgozó tudósok több mint fele nyitott az ilyen újszerű elképzelésekre.

Hálás vagyok, hogy hivatalos útra megy, mert így későbbre halaszthatjuk az elkerülhetetlent. Csak akkor megyek zuhanyozni, amikor Brian már lement kávét főzni. A konyhában gondosan kerüljük egymás tekintetét, és ügyelünk, hogy könnyed társalgást folytassunk, nehogy Meret észrevegye a köztünk vibráló feszültséget. Teletöltöm Brian termoszát; ő pedig puszit nyom Meret feje búbjára, fogja az utazótáskáját, és már indul is a repülőtérre. Szinte egyszerre lép ki az ajtón Merettel, aki buszra száll, hogy a nyári tudóstáborba menjen.

Azóta, hogy hazajöttem, most először maradok egyedül a házban. Mély levegőt veszek, levetem magamról a gondosan felvett álcát, a kezembe temetem az arcom, és azon agyalok, hogyan kellene visszazökkenni a rendes kerékvágásba.

Egyszer csak felpattan a bejárati ajtó.

– Mit felejtettél el, kicsim? – kiáltom oda.

De a feltételezésemmel ellentétben nem Meret jött vissza. Brian áll a konyhaajtóban, a kezében szórakozottan pörgeti a kulcscsomóját.

– Téged – mondja. – *Téged* felejtettelek el. – Belép, és leül az asztalhoz velem szemben. – Ez nekem nem megy, Dawn. Beszélnünk kell.

Már korábban is beszéltünk, és abból sem sült ki semmi jó.

– Mit vársz tőlem, mit mondjak? – nézek rá.

Brian az asztalra szegezi a tekintetét.

– Nem kell mondanod semmit. Csak hallgass meg!

Tudom, hogy hívják az illetőt: Gita. Tudom, hogy Cambridge-be járt, mielőtt posztdoktori ösztöndíjjal a Harvardra került. Még arra is emlékszem, amikor Brian a többi kollégával együtt őt is vacsorázni vitte, mert rá akarta venni, hogy csatlakozzon a fizikai kutatóprogramjukhoz. *Jó csapattag lenne?* – kérdeztem akkor. – *Szerinted tudsz vele együtt dolgozni?*

Legközelebb akkor hallottam róla, amikor Brian elmesélte, hogy elvitte ebédelni, mert úgy látta, nem sikerül beilleszkednie a többi posztdoktorandusz közé. Akkor úgy véltem, ez igazán Brianre vall: csírájában akarja elfojtani a problémát. Korábban annyira elmerült a munkájában, hogy gyakran nem ügyelt eléggé a csapattagok közti személyes kapcsolatokra, ezért kifejezetten pozitív változásnak láttam, hogy ennyire odafigyel egy frissen érkezett hallgatóra. Aztán egy héttel később Gita megkérte őt, hogy segítsen autót vásárolni. Úgy hallotta, hogy az autókereskedők hajlamosabbak átverni a nőket, ha nincs velük egy férfiember, aki megtapogatja a kerekeket, vagy a benzinfogyasztásról érdeklődik. Brian panaszkodott nekem egy sort – *Mi vagyok én, bébiszitter?* –, aztán mégis elment vele, Gita pedig egy Toyota RAV4-gyel gurult ki a kereskedőtől. Néhány hét elteltével Brian egy kosárnyi Cadbury csokival és cukorral állított haza. Meret elsírta magát az ajándék láttán, mert azt hitte, a kosárnyi édesség valamiképpen egy neki szóló célzás. *Gita hozta Angliából* – hebegte Brian zavartan. – *Ajándékba szánta.*

Aztán egyik nap megígérte Gitának, hogy munka után felmegy hozzá, és segít beszerelni a légkondicionálót. Elfelejtette, hogy aznap van a lánya születésnapja, és közös ünnepi vacsorát terveztünk estére. Akár egy kiskutya, úgy követte Gitát a lakására. Trikóra vetkőzött, és felcipelte az emeletre a berendezést, amelyet Gita utasításainak megfelelően beszerelt a hálószobába. A rá jellemző gondossággal még körbe is tekerte a csatlakozást szigetelőszalaggal, nehogy a résen bemásszanak a bogarak.

Én két üzenetet is küldtem neki: *Hol vagy?* és *Meret szülinapja???* Ő mindkettőt elolvasta, de egyikre sem válaszolt.

Amikor visszament a nappaliba, ott találta Gitát a kanapén a saját levetett ingében, kezében két pohár behűtött pezsgővel. *Hálám jeléül* – búgta Gita.

Brian állítólag rögtön faképnél hagyta, és hazaindult.

Én hittem neki, amikor eldadogta a vallomását. Hittem neki, mert ha elfogadta volna Gita ajánlatát, most nemcsak a rózsaillatot érezném rajta ilyen erősen, hanem a bűntudatot is.

– Miért nem válaszoltál az üzeneteimre? – vontam kérdőre.

– Épp nyakig voltam a szerelésben – magyarázkodott Brian.

– Akkor miért nem válaszoltál, miután befejezted a szerelést?

Brian széttárta a karját, mert tudta, hogy erre nincs megfelelő magyarázat.

– Sajnálom, Dawn. Rettentően sajnálom. Az egész az én hibám.

– Nekem mennem kell – motyogtam.

– Menned? Hova?

– Azt hiszem, most nincs jogod ilyet kérdezni – csattantam fel.

Miközben kirohantam az ajtón, éreztem, hogy Brian valahogy visszahúz, szinte fogva tart. Akár azok a kis súlyok, amelyekhez a partikellékboltokban a lufikat kötik, nehogy véletlenül elszabaduljanak és elrepüljenek.

Mindez már elmúlt; most pedig itt vagyunk a jelenben. Nem élhetünk együtt ebben a házban tovább, ha nem kötünk egyfajta megállapodást.

– Hallgatlak – fordulok Brian felé.

– Fogalmam sincs, hogy tehetném meg nem történtté, ami történt – mondja, és beletúr a sűrű hajába.

Micsoda megfogalmazás! Mintha ő egyszerű szemlélő lett volna; mintha nem lett volna nyakig benne a dologban.

– Nem történt köztünk semmi – bizonygatja Brian – Esküszöm.

– Ha nem történt *semmi* – ismétlem –, akkor miért nem szóltál előre, hogy aznap elmész hozzá? És miért nem vettél tudomást az üzeneteimről? – Nagyot nyelek. – Miért viselkedtél úgy, mintha valami titkolnivalód lenne?

– Mert komplett hülyének éreztem magam, amikor ráeszméltem, hogy megfeledkeztem Meret szülinapjáról.

Értetlenül bámulok rá.

– Komolyan azt hiszed, hogy ezért léptem le?

Fájdalmasan megrándul az arca.

– Azt hittem… Azt hittem, segíthetek neki. Nem tudtam, hogy ennél többet akar tőlem. És… belátom, hogy tudnom kellett volna.

Szerintem is. Brian néha olyan értetlen, hogy a szájába kell rágni a dolgokat. Mintha nem jutnának el az agyáig a finom utalások. De azt is el tudom képzelni, hogy igenis vannak titkai, amelyeket talán még önmagának sem vall be – hogy ha szemben találja magát egy gyönyörű lánnyal, két pezsgőspohárral és a nagy lehetőséggel, egy pillanatra azt kívánja, bárcsak egy másik univerzumban lenne.

Lehet, hogy nem élt a felkínált lehetőséggel, de ez nem jelenti azt, hogy nem árult el.

Brian görnyedten hajol az asztal fölé. Beletelik egy kis időbe, amíg felfogom, mi történik: olyasmi, aminek a házasságunk hosszú évei alatt egyszer sem voltam szemtanúja.

Sír.

Brian mindig is a gondoskodó társam, a sziklaszilárd támaszom volt, aki mindenben mellettem állt. Amikor szó szerint nem volt hova mennem, ő befogadott magához. Amikor egy-egy betegem a szemem láttára távozott az élők sorából, ő átölelt, és eszembe juttatta, milyen érzés élni. Brian mindig, minden helyzetben segített rajtam. Egészen mostanáig.

Ennyire összetörve, ennyire bizonytalannak látni őt olyan, mintha a világ kibillent volna a tengelyéből: minden a megszokott, valami mégis hibádzik. Mint

amikor a másik oldalon választjuk el a hajunkat. A szívem mélyén átérzem a fájdalmát. Ilyen a házasság, döbbenek rá. Két ember, akik egymásra hangolódnak, és megérzik egymás rezgését.

Szinte ösztönösen ugrom Brianhez, mielőtt észbe kaphatnék. Ott állok mellette, és a haját simogatom, mert nem bírom nézni, ahogy szenved, még akkor sem, ha azért szenved, mert megbántott *engem.*

Erre Brian is felpattan, és mohón kap a felé dobott mentőkötél után. Őszintén szólva tényleg mentőkötélről van szó. Az az élet, amit tizenöt éven keresztül éltünk, egy szempillantás alatt a feje tetejére állt egy fiatal fizikus lány miatt, most mégis lehetőség nyílik valahogy visszaforgatni az idő kerekét, és megmenteni a kapcsolatunkat. A mentőkötél nem más, mint ez az ölelés, aztán még egy és még egy. Az ölelésben megtaláljuk egymást.

Van abban valami megnyugtató, amikor átölel az, aki tizenöt év óta tart a karjában. Olyan ez, mint amikor az ember elfészkeli magát a matrac legpuhább, legkényelmesebb részén, vagy amikor beírja a vasárnapi keresztrejtvény utolsó megfejtését. Mint amikor a kandallóból áradó meleg betölti a szobát, vagy amikor a hazafelé tartó postagalamb megpillantja az otthonát.

Az emlékezetemből azonban nem törlődtek az emlékek. A bőröm ugyan megnyugszik Brian érintésétől, ám az agyam képtelen megfeledkezni a vitánkról, amely éket vert közénk.

Önkéntelenül is belefúrom az arcomat az ingnyakába,

és mélyen beszívom az illatát. Szappan. Öblítő. Semmi rózsaillat.

Behunyom a szemem, aztán hirtelen felegyenesedem.

– A beszéded!

– A fenébe a beszédemmel! – von vállat Brian. – Lesz még rá alkalom, hogy elmondjam.

Halvány mosoly terül szét az arcomon.

– Egy másik univerzumban már elmondtad, és meg is kaptad érte a megérdemelt vastapsot.

– Egy másik univerzumban pedig kifütyült a közönség.

Brian szemébe nézek: a kékeszöld szinte feketébe fordul, ahogy a tekintetét az enyémbe fúrja. Brian igazi tudósalkat: soha nem bánt ügyesen a szavakkal; de hiába hallgat, én tudom, mi jár a fejében. Vérbeli kvantumfizikusként *bra* és *ket* vektorok mentén gondolkodik, vagyis minden létezőnek a braket-jelöléssel kifejezett kvantumállapotát vizsgálja. Más szóval igyekszik mindent leredukálni a lehető legegyszerűbb formájára – jelen esetben a házasságunkat.

– Egy másik univerzumban már meztelenek vagyunk – mosolygok rá.

Hetekkel később sokszor elővesszem majd ezt a pillanatot. Gondolatban úgy forgatom, akár egy hógömböt, és azon tűnődöm, miért mondtam ezt, hiszen a bűntudat továbbra is ott feszült közöttünk. Talán látni akartam, elég közel tudunk-e kerülni egymáshoz, hogy ne maradjon hely a szemrehányásnak, vagy talán a történtek után százszor könnyebb volt minden idegszálammal a jelenben lenni ahelyett, hogy a múlton rágódtunk volna.

Brian rám emeli a tekintetét, és reménykedve várja a feloldozást, hiszen tudja, hogy hiába hagytam ott őt a múltkor, most mégis itt vagyok.

Egy mozdulattal kibújok a pólómból.

Brian megcsókol, és átveszi az irányítást. Lerángatja a sortomat, és végigcsókolja a bőrömet. Aztán felemel a konyhapultra, és a széttárt lábam közé helyezkedik. Én az övével matatok, aztán letolom a nadrágját. Két keze kerek zárójelként fogja közre a csípőmet. Egyetlen gyors mozdulattal közelebb ránt magához, a lábamat maga köré fonja, és belém hatol. A foga végigkaristolja a nyakamat, a körmöm beleváj a hátába. Lassan mozogni kezd, mire én szorosan rátapadok, így többfejű kiméraként hullámzunk együtt. Ő abban a pillanatban megy el, amikor én magam is összerándulok, és miután egy pillanattal később felocsúdok, még érzem magamban a szívverését.

Brian önelégült vigyorral néz le rám.

– Hát… – kezdi, mire kitör belőlem a nevetés.

Azt hiszem, összeszokott házaspárként átlagosnak mondható a szexuális életünk – hetente néhányszor vagyunk együtt, és a jól begyakorlott mozdulataink időt spórolnak, garantálják az élvezetet és a pihentető, mély alvást. Amelyikünk hamarabb elér a csúcsra, gondoskodik róla, hogy a másik is kövesse őt. A szex minden esetben jó, sőt, néha fantasztikus. Mint az imént is. Ilyenkor mindketten szinte kilépünk a saját testünkből, és összeolvadunk a másikkal.

Azt hiszem, ilyen a házasság: gyakran nincs köztünk más, mint *Elhasználtad az összes szappant?* vagy *Mész ma*

a posta felé?, de időről időre előfordulnak misztikus pillanatok is: amikor a lányunk a ballagási műsornál színpadra lép, és mi egyszerre ugrunk talpra; amikor vendégségben lopva összenézünk, és szavak nélkül is értjük egymást; amikor az otthonunkat és a családunkat látva azt gondoljuk: *Igen, ezt mind mi ketten hoztuk létre.*

Brian villámgyorsan belém habarodott. Még a kezdetek kezdetén egyszer bevallotta, hogy ha velem van, fontosnak érzi magát. Az étel finomabb. A levegő frissebb. Azt mondta, nem csak az ő világát változtattam meg. Megváltoztattam magát a világot.

Most egy konyhai törlőért nyúl, és a kezembe nyomja. Igen, szeretkezés után bizony rendet kell rakni, bár Hollywoodban ilyesmivel senki nem foglalkozik. *Mi a fenét csinálnak?* – súgta oda Brian néha a moziban. – *A ragacsos lepedőn alszanak?* Most finom csókot lehel a számra, majd végigsimít a márványpulton.

– Ígérd meg, hogy alaposan lemosod, mielőtt nekiállnál főzni! – köti a lelkemre, és hátrébb mozdul.

Én összekulcsolom a bokámat, fogva tartom őt, és mélyen a szemébe nézek. Ha az ember olyan régóta él a másikkal, mint én Briannel, akkor nem néz így rá, nem issza magába a vonásait úgy, minta oázisra talált volna a sivatag kellős közepén. Én most addig nézem őt, amíg végül zavartan elmosolyodik.

– Mi az? – kérdi. – Van valami az arcomon?

– Nincs – felelem, és végre meglátom a szemében, amit kerestem: az ámulatot. Mintha attól félne, hogy felébred, és kiderül, hogy az egész csak álom volt. *Ó, hát végre itt*

van! – gondolom magamban. – *A férfi, akibe hajdanán beleszerettem.*

Briannel annak a hospice-háznak az étkezőjében találkoztam, ahol az anyám meghalt. A kávéautomatánál keresztezte egymást az utunk. Néhány nap elteltével már tudtam róla, hogy szereti az ízesített kávét – a mogyorósat és a vaníliásat –, és hogy balkezes. A tenyere éle mindig csupa grafit volt, mintha egész álló nap firkálgatott volna.

Amikor anyámat látogattam, rendszerint csomagoltam magamnak ebédet, amit a közös étkező egyik ütött-kopott asztalánál fogyasztottam el. Gyakran Brian is ott üldögélt, és mindenféle matematikai számításokat végzett, de alig tudtam kivenni a számokat a sűrűn telefirkált papíron. Egyébként sem értettem, mit számol: a faktoriális jelek, a kitevők és a különféle egyenletek bőven meghaladták azt a tudást, amely a középiskolai matekból megmaradt a fejemben.

– Jobb vagy rosszabb ez a nap? – kérdeztem egyszer. A hospice-otthonban ezt a kérdést szokás feltenni. Furcsa lenne a betegekkel kapcsolatban megkérdezni, hogy vannak, hiszen itt mindenki haldoklik.

– Rosszabb – felelte Brian. – A nagymamámnak Alzheimer-kórja van.

Bólintottam. Én magam hálás voltam, hogy anyám elméje tiszta maradt.

– A fejébe vette, hogy náci vagyok, szóval, gondoltam, jobb, ha egy kicsit kijövök ide. – A kezével végigfésülte a haját. – Tudod, ez tényleg nagy szívás. Hogy az ember

teste túléli a holokausztot, aztán az agya egyszer csak elszáll.

– Igazán rendes tőled, hogy mindig itt vagy vele.

– Ő nevelt fel – vonta meg a vállát Brian. – A szüleim autóbalesetben meghaltak, amikor nyolcéves voltam.

– Nagyon sajnálom.

– Rég volt már. – Brian nézte, ahogy kibontok egy csomag krékerhalacskát. – Ez az ebéded?

– Nem volt időm bevásárolni…

Odatolta elém a fél pulykás szendvicsét.

– Az anyukád van bent, igaz?

Nem volt nehéz kitalálni, mégis fájt, hogy rákérdez, és szánakozva néz rám.

– Ehhez nem kell asztrofizikusnak lenni…

– Ez igazából kvantummechanika.

Zavartan pillantottam fel, és csak akkor láttam, hogy már újra a papírjai fölé görnyedve jegyzetel.

– Nem nézel ki fizikusnak – állapítottam meg. A szeme sejtelmes zöldjére pillantottam, meg a hajára, ami folyton a szemébe hullott, mert túl hosszúra növesztette.

– Miért, hogy kellene kinéznem?

Éreztem, hogy lassan elvörösödöm.

– Nem is tudom. Egy kicsit…

– Zsíros hajúnak? Toprongyosnak? – vonta fel a szemöldökét. – Mi a helyzet veled? Te mivel foglalkozol, amikor épp senki nem haldoklik?

Ez volt az első dolog, ami megtetszett Brianben: hogy ilyen őszintén és szókimondón fogalmazott. Semmi szépítés, semmi finomkodás. Akkoriban üdítő volt ez az

egyenesség. Ennek ellenére nem voltam képes kimondani a szavakat – hogy egyiptológus vagyok, aki kénytelen volt otthagyni Egyiptomot, és akinek fogalma sincs, hogyan fejezhetné be a doktori képzését. Hogy az én problémámnak nincs olyan egyszerű megoldása, mint a papírjára körmölt matematikai egyenleteknek.

– Soha nem értettem, mi az a kvantummechanika – feleltem, csak hogy eltereljem magamról a szót. – Elmondanád?

Brian lapozott egyet, és egy kis kört rajzolt az üres lapra.

– Hallottál már az elektronról?

Bólintottam.

– Az egy részecske, ugye? Mint az atom.

– Igazából az atomnál kisebb. De elég azt tudni, hogy úgy viselkedik, mint egy apró gömb. És a gömbökről tudjuk, hogy tudnak forogni, igaz? Az óramutató járásával megegyező irányban vagy fordítva. – Rajzolt a papírra még egy kört. – Az a helyzet, hogy az elektronok azért olyan menők, mert ők egyszerre mindkét irányban tudnak forogni.

– Ez elég nagy hülyeségnek hangzik.

– Megértem, hogy ezt mondod. De igazából ezernyi kísérlet van, amit egyedül ezzel az elmélettel lehet magyarázni. Például, vegyünk egy átlátszatlan lapot, ami nem ereszti át a fényt. És most vágjunk két kis lyukat ebbe a lapba, és ezeket nevezzünk el 1. résnek és 2. résnek. Ha lézersugárral megvilágítjuk a réseket, de az 1. rést eltakarjuk, az ember azt várja, hogy a falon a 2. rés

magasságában lát majd egy kis fényfoltot. Ha a 2. rést takarjuk el, akkor az 1. rés magasságában számíthatunk fényfoltra. De mi van, ha mindkét nyílás szabad?

– Akkor két fényfolt lesz?

Brian szeme felcsillant.

– Az ember azt várná, igaz? De nem! Egy egész sor fényfoltot kapunk egymástól egyenlő távolságra, ráadásul ezek különböző intenzitásúak. Ezt nevezik interferenciamintának. A fizikusok ezt csak azzal tudták magyarázni, hogy a 1. résen áthaladó fénysugár kölcsönhatásba lép a 2. résen áthaladó fénysugárral, hiszen ha csak az egyik nyílás van nyitva, egyetlen fényfolt lesz a falon… amikor csak a másik nyílás van nyitva, szintén egyetlen fényfolt lesz a falon… és amikor mindkét nyílás nyitva van, olyasmit tapasztalunk, amire nem számítanánk. Aztán jött Einstein, aki elmagyarázta, hogy a fénysugár nem egy összefüggő nyaláb, hanem számtalan különálló részecskéből áll, és azért rajzolódhat ki a különös minta, mert a különböző nyílásokon átáramló részecskék egymásnak ütköznek. A tudósok aztán annyira lelassították a lézert, hogy egyszerre csak egy foton jutott át a résen, és arra számítottak, hogy a különös minta így eltűnik. De nem tűnt el. Ezek után csak egyetlen magyarázat maradt: hogy az az egy foton egy időben áthaladt mindkét nyíláson, és így önmagával lépett kölcsönhatásba. Igaz, az ember evolúciós ösztönei lázadnak ez ellen az elképzelés ellen. – Brian rám pillantott. – És a te laptopodat is ez az interferenciajelenség működteti, ha esetleg még mindig

azt gondolnád, hogy hülyeségeket hordok össze.

– És mi köze mindennek az elektronokhoz? – teszem fel a kérdést.

– Tudjuk, hogy az elektronok mindkét irányban egyszerre forognak – magyarázta Brian. – Tegyük fel, hogy egy elektront beteszünk egy dobozba egy macskával együtt. Az elektron mellett van egy pici kar, ami csak akkor aktiválódik, ha az elektron az óramutató járásának megfelelő irányban forog. Ha a kar aktiválódik, egy jelet küld egy puskának, ami elsül, és végez a macskával.

– Hűha, jó nagy doboz lehet!

– Gondold csak végig! – folytatta Brian. – Ha az elektron az óramutató járásával megegyező irányban forog…

– A kar aktiválódik, a puska elsül, a macskának vége.

– És mi van, ha az elektron az ellenkező irányban forog?

– Nem történik semmi.

– Pontosan. – Brian a szemembe nézett. – És mi történik, ha az elektron egyszerre mindkét irányban forog? Hiszen *tudjuk,* hogy képes rá.

– Akkor a macska vagy kipurcan, vagy nem.

– Valójában – helyesbített Brian – a macska egyszerre marad életben és hal meg.

– Hát ez elég posztapokaliptikus – dörmögtem. – Klassz kis sztori, de én még soha nem láttam zombimacskát.

– Niels Bohr is valami ilyesmit mondott. Tudta, hogy a matematikai számítások ezt támasztják alá, de ő sem látott még élőhalott macskát. Így hát arra jutott, hogy a kísérlet megfigyelése során történik valami, ami miatt a

macska nem lesz *egyszerre* élő és halott, hanem *vagy* halott lesz, *vagy* élő.

– Az emberi tudat miatt?

– Neumann János is ezt feltételezte. De mitől lenne olyan különleges az ember, hogy miatta egy kvantumrendszer összeomlik úgy, hogy egyszerre csak egyféle állapot figyelhető meg? Mi van, ha nem egy ember figyeli meg ezt a bizonyos kvantumrendszert, hanem mondjuk… egy menyét? És mi a helyzet a dobozban lévő macskával? Tudjuk, hogy ő aztán igazán érdekelt a kísérlet végeredményét illetően. De vajon a macska képes elérni, hogy az elektron, a kar vagy a puska állapota összeomoljon? – tűnődött Brian. – A kvantumrendszer összeomlásának elméletében egészen az 1950-es évekig menő volt hinni, akkor ugyanis Hugh Everett III egy újabb okot talált arra, miért nem sétálnak zombimacskák körülöttünk. Ő azt állította, hogy az elektronhoz hasonlóan a kar, a puska és a macska is kvantumtárgyak, ugyanígy az az ember vagy tárgy is az, aki vagy ami megfigyeli a dobozban történteket. – Brian egy szoknyás, integető pálcikaemberkét firkantott a papírra. – Ez a lány a doboz mellett áll, és fogalma sincs, mit lát majd, ha kinyitja. De amint felemeli a doboz tetejét… a lány kettéválik két, egymástól független énre. Az egyik énje egy döglött macskát lát a dobozban, aminek szétloccsant az agya, a másik énje ellenben hallja a macskanyávogást. Ha megkérdezzük tőle, mit látott, az egyik énje azt feleli, hogy egy döglött macskát, a másik énje pedig azt, hogy egy élő macskát. A kísérlet megfigyelője mindig csak

egyetlen végeredményt észlel, soha nem a kettőt együtt, hiába mondják azt a kvantummechanika törvényei, hogy a szerencsétlen macska mindkét verziója egyszerre létezik. És a lány azért észlel mindössze egyetlen eredményt, mert ő csak egyetlen idővonalon létezik, és nem látja a kísérlet másik eredményét. – Brian rám vigyorgott. – Ez Everett elméletének lényege. Azért nem látunk zombimacskákat, és azért nem látunk egyszerre két irányban forgó elektronokat, mert abban a pillanatban, hogy rájuk nézünk, mi magunk is részei leszünk a matematikai egyenletnek. Mi magunk is több idővonalra kerülünk, és így saját magunk különböző verziói más és más konkrét végeredményt látnak.

– Mintha párhuzamos univerzumokban lennénk – jegyeztem meg.

– Pontosan. Én ugyan az *idővonal* szót használtam, de nyugodtan mondhatnánk *univerzumokat* is. És mindez nem a dobozba zárt macskák miatt fontos, hanem mert mi magunk is olyan részecskékből állunk, mint ez az elektron. Ha egyre jobban és jobban ránagyítasz minden létezőre, rájössz, hogy az égvilágon mindent meg lehet magyarázni a kvantummechanika törvényeivel.

– És mi lesz ezekkel a különböző idővonalakkal?

– Egyre inkább eltávolodnak egymástól. Például az illetőt, aki a dobozban döglött macskát lát, talán annyira megviseli a látvány, hogy otthagyja az egyetemet, kábítószerfüggő lesz, és soha nem találja fel a technológiát, amellyel kifejleszthetnénk a rák ellenszerét. Az az ember ellenben, aki az élő macskát látja meg, talán

fellelkesedik a kísérlet kapcsán, és az Oxfordi Egyetem fizikusa lesz. – Brian a hüvelykujjával végigpörgette az előtte álló papírhalmot. – Hát, ilyesmin dolgozom. Lassan tönkreteszem a karrieremet azzal, hogy bizonyítani próbálom az elméletemet, miszerint a multiverzum szüntelenül elágazásokat képez: minden alkalommal, amikor döntést hozunk, vagy kölcsönhatásba lépünk másokkal, újabb és újabb idővonalak születnek.

– Miért tenné ez tönkre a karrieredet?

– Fogalmazzunk úgy, hogy azok a fizikusok, akik hisznek ebben, kívülállónak számítanak. De egy nap…

– Egy nap majd zseninek kiáltanak ki – fejeztem be a mondatot, majd elbizonytalanodtam. – De ez talán már meg is történt egy másik idővonalon.

– Pontosan. Ami megtörténhet, az meg is történik… egy másik életben.

Félrehajtottam a fejem, úgy sandítottam rá.

– Szóval egy másik univerzumban az anyám nem haldoklik.

Pillanatnyi csend telepedett közénk.

– Nem – felelte végül Brian. – Egy másik univerzumban nem haldoklik.

– És egy másik univerzumban mi ketten nem is találkoztunk.

Brian megrázta a fejét, majd hirtelen hullámként öntötte el az arcát a pír.

– De *ebben* az univerzumban – mondta – nagyon szeretnélek elhívni vacsorázni.

Amikor kilépek a fürdőszobából, az utazótáskát az ágyon találom. Hallom, ahogy Brian megereszti a vizet a fürdőben. Hosszan nézem a táskát, aztán egy fájdalmas sóhajjal elfordulok, és gyorsan magamra kapom az alsóneműmet, egy sortot és egy ujjatlan trikót.

Megfésülöm és befonom a hajam. Ezek után nincs semmi okom tovább időzni a hálószobában, csakhogy képtelen vagyok kimenni.

A fürdőben még mindig csobog a víz.

A táskához lépek, és kinyitom a cipzárt. A ruhakupac tetején Brian neszesszerét látom, meg egy pár cipőt. Ezeket félreteszem, fogom az egyik pulóverét, és beleszagolok. Enyhe virágillatot érzek – talán már megint rózsa? Vagy csak képzelődöm?

– Dawn?

Brian ott áll mögöttem, egy törölközőt csavart a dereka köré. A kezem elzsibbad, a testem jéggé dermed. Rajtakapott – titokban a holmija közt kutakodtam. Daisy jut eszembe, amint épp Gatsby ruhái közt hempereg az ágyon.

– Azt hittem… minden rendbe jött köztünk – szólal meg Brian.

– Csak mert szeretkeztünk? – vágok vissza. – Hiszen te magad mondtad, hogy a szex semmit nem számít.

– Nem feküdtem le vele. – Brian lehuppan az ágyra, és kiveszi a pulcsiját a kezemből.

– Nem. De *gondoltál* rá.

Utálatosan és haragtartón viselkedem vele. Csak sót szórok a sebre. Brian már bocsánatot kért, igazán meg

kellene bocsátanom neki. Nem igaz?

De hiszen *vele* volt Meret születésnapján! Lemaradt a vacsoráról. És amikor hazajött, csak úgy áradt a ruhájából és a hajából a rózsaillat, amely súlyosan telepedett rá a házasságunkra.

– Tetszik neked? – Erővel kell rávenni magam, hogy feltegyem a kérdést. A szavak mintha késsel szurkálnák a torkomat.

– Hát… – Brian tétován felém lép –, elvégre felvettem őt az egyetemre.

– Rossz válasz! – csattanok fel, majd felugrom az ágyról. Már majdnem kint vagyok az ajtón, amikor Brian elkapja a csuklómat, és maga felé fordít.

– Soha senki mást nem szerettem rajtad kívül.

Egyszer régen földrengés volt Bostonban. Épp Meretet vittem haza az óvodából, és csak annyit észleltem, hogy az út mentén kidőlt néhány fa. Ez a Szent András-törésvonalnál előforduló rengésekhez képest kifejezetten enyhének számított, de annak, aki nem szokta meg, hogy a föld megremegjen alatta, igazán rémisztő élmény lehetett.

Nyugodt mederben folyt a napom: Meretnek sajtos tésztát készítettem ebédre, elvittem őt a játszótérre hintázni, azután a bébiszitterre bíztam, amíg meglátogattam az egyik betegemet. A hölgy sokkos állapotban mesélte, hogy az ágya eltáncolt vele együtt, a gyógyszeres üvegcsék pedig úgy repültek le a polcról, mintha egy szellem lökte volna le őket. *Maga is érezte?* – fordult felém, de én csak a fejemet ingattam. Mivel én épp

kocsiban ültem, és a kerekek zötyögése felfogta a föld mozgását, fogalmam sem volt, mi történt – amíg ő el nem mesélte. Történt valami, ami kissé megváltoztatta a világot – és én még csak észre sem vettem.

Brian nem hajlandó elengedni a kezem. A hüvelykujjával cirógatja az ujjaimat.

– Kérlek, Dawn! Tudom, hogy már nem lehet visszacsinálni. De ígérem, soha többé nem fordul elő.

Hiszek neki. Épp csak nem bízom benne.

– Rohadtul rühellem a rózsát – vetem oda, és kisétálok a hálószobából.

Szinte hihetetlen, de ha visszacsöppenünk a jól megszokott életünkbe, miután az hajszál híján véget ért, akkor minden pillanatok alatt visszatér a rendes kerékvágásba. Hiába törik össze a szívünk, a szemetet akkor is ki kell vinni. A bevásárlást akkor is el kell intézni. A kocsit akkor is meg kell tankolni. És akkor is gondoskodni kell azokról, akik ránk szorulnak.

Miközben egy újabb lehetséges betegemhez igyekszem, rácsörgök az öcsémre. Idegsebész-rezidensként sokszor nincs ideje felvenni a telefont, ezért alaposan meglepődöm, amikor a hangposta helyett ő maga szól bele.

– Kieran?

– Dawn?

– Nem számítottam rá, hogy felveszed.

Hallom a hangján, milyen jót mulat rajtam.

– Sajnálom, hogy csalódást okoztam. Épp most

szabadultam ki a műtőből. Mi az ábra? Várj csak, hadd találgassak! Furcsa kiütéseid vannak.

Igaz, tényleg az egészségügyi kérdéseimmel szoktam őt zaklatni, mint például hogy elérte-e már Bostont az influenzajárvány, vagy mi a teendő sarokcsont-fájdalom esetén. Ilyenkor általában azt feleli, hogy fogalma sincs, mert nem az ő szakterülete.

– Nem vagyok beteg. Igazából csak a hangodat akartam hallani. Én… hiányzol.

– A francba, felejtsd el a kiütést, neked komolyabb a bajod, mint gondoltam. Talán rögtön a sürgősségire kellene jönnöd.

– Fogd már be! – torkollom le, de magamban mosolygok.

– Szóval, mi a helyzet? – kérdi az öcsém.

Elbizonytalanodom.

– Csak próbálok visszaemlékezni, hogy anya és apa szoktak-e veszekedni.

– Hát, ebben nem segíthetek, amikor ugyanis apa még élt, én csak egy zigóta voltam.

– Tudom – szólok közbe.

– Rólad meg Brianről van szó? – kérdi Kieran. – Ti soha nem veszekedtek.

– Hát, azt hiszem, egyszer mindennek eljön az ideje.

Kieran vár egy keveset, hátha elárulom, miről van szó, de nem szívesen mondok többet.

– Nézd, Dawn, nincs miért aggódnod. Te és Brian tökéletes párost alkottok. Ti vagytok a boldog házasság *mintaképe.* Olyan a házasságotok, mint a nap, ami minden

reggel felkel, és az ég, ami mindig kék. Az idők végezetéig együtt lesztek. Hiszen ezt akarod, nem igaz?

– De – bólintok. – Hát persze.

A hospice-otthonban régebben volt egy nőstény macskánk, amelyik mindig megjósolta a halált. Ha jól emlékszem, a Cicán kívül nem volt más neve, de az otthon dolgozói befogadták, és a heti költségvetésben mindig külön rubrikát szántak a macskaeledelnek. Két terápiás kutyánk rendszeresen látogatta a betegeket, a macska viszont alapvetően barátságtalan volt, és ki nem állhatta, ha valaki dédelgetni akarta. Amennyire meg tudtam ítélni, az egyetlen haszna az volt, hogy jelezte, ha valakinek már csak órái voltak hátra.

Ha beléptem az egyik szobába, és a macskát ott találtam az ágyon, a beteg lábánál összegömbölyödve, minden kétséget kizáróan tudhattam, hogy az illető rövid időn belül meghal. Fogalmam sincs, hogy valamiféle hatodik érzékről volt-e szó, vagy valamit kiszagolhatott – tudom, hogy a kutyák speciális kiképzés után képesek a szaglásuk alapján megállapítani bizonyos rákos megbetegedéseket –, de annak az istenverte macskának százszázalékos volt a találati aránya.

Miután hospice-gondozóként kezdtem dolgozni, egy év is eltelt úgy, hogy senki nem halt meg a szemem láttára. (Mostanában is úgy tapasztalom, hogy a betegeim közül sokan akkor mennek el végleg, amikor nincs körülöttük senki más. Talán az utolsó csepp erejükkel is ragaszkodnak az élethez, amíg a szeretteik ott vannak

mellettük.) Egyik reggel a hospice-otthonban beléptem Judith szobájába, ahol Cica nézett rám, meg-megrebbentve a farkát.

Anélkül hogy ráijesztettem volna Alannára, Judith lányára, gyorsan felmértem a beteg állapotát. Nem reagált semmire, a légzése nehéz volt. A macskára pillantottam, bólintottam, mire ő leugrott az ágyról, és kisurrant a szobából.

– Alanna – kezdtem –, ha van valami, amit még mondani szeretne az édesanyjának, mihamarabb tegye meg!

A nő szemébe könnyek szöktek.

– Eljött az idő?

Egy dolgot biztosan megtanultam a halálról az évek során: mindig váratlanul érkezik, még a hospice-otthonban is.

Fogtam egy széket, és odahúztam mellé. Alanna előrehajolt, és amikor az anyja levegőt vett, ösztönösen visszafojtotta a lélegzetét. A haldoklóknál gyakran előfordul a Cheyne–Stokes-légzés, amelynél a mélyebb lélegzetvételeket szapora, felületi légzés és légzési szünet követi, majd az egész kezdődik elölről. Ez a minta néhány percenként ismétlődik. A légzőszervek lassú leállásakor ez a jelenség teljesen természetes, ugyanakkor ijesztően hangzik, különösen a családtagok számára, akik tudják, hogy ez már a vég kezdetét jelenti.

Mivel az én feladatom nemcsak a betegek, de a hozzátartozók segítése is, megpróbáltam elterelni Alanna figyelmét: kikérdeztem, hogyan telt az éjszaka, és mikor

nyitotta ki a szemét utoljára az édesanyja. Végül, amikor láttam, hogy egyre elkeseredettebben szorítja az anyja kezét, megkérdeztem, hogyan jegyezték el egymást a szülei.

Egyszer régen olvastam, hogy minden történet a szeretetről szól, arról, hogyan szeretünk meg embereket, országokat, egy életmódot. A tragédia pedig nem más, mint amikor elveszítjük azt, akit vagy amit szeretünk.

Amikor egy gyógyíthatatlan beteg félelemmel tekint a jövőbe, komoly vigaszt jelenthet a múltba révedni. Mindannyian hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy valaha fiatalok voltunk. És hogy valaha előttünk állt az élet, nem pedig mögöttünk.

Alanna rám emelte a tekintetét.

– Az anyám és az apám egészen más háttérből jöttek. Apám igen tehetős családból származott, anyám viszont szegény volt, mint a templom egere. Egyszer elhatározták, hogy kirándulni mennek a Yellowstone Nemzeti Parkba. Anyám egy hűtőládával érkezett, tele szendvicsekkel, mert kislányként bárhova ment, az édesanyja mindig csomagolt neki tízórait meg ebédet. Meg sem fordult a fejében, hogy étterembe is beülhetnének.

Elképzeltem, ahogy Judith – bárhol volt is abban a pillanatban – a saját történetét hallgatja, és magában mosolyog. Közismert tény, hogy az összes érzékünk közül a hallást veszítjük el utoljára.

– Az Old Faithful gejzírhez mentek – folytatta Alanna. – Apám ott akarta megkérni anyám kezét, de volt ott egy ismeretlen pasas, aki egyre-másra tette fel a kérdéseit, és

az anyám, aki a kirándulás előtt minden fellelhető információt összeolvasott a gejzírről, készségesen válaszolgatott neki. Milyen gyakran tör ki? Naponta körülbelül huszonkétszer. Milyen magasra tör a vízoszlop? Akár negyvenméternyire. Milyen meleg a vize? Majdnem 180 Celsius-fokos. – Alanna szája halvány mosolyra húzódott. – Apám kezdte elveszíteni a türelmét. Féltérdre ereszkedett, és megkérdezte: Hova megy ez a rengeteg víz?

Kitört belőlem a nevetés.

– És hova megy?

– Fogalmam sincs. Anyám erre a kérdésre nem felelt. Egyszerűen igent mondott.

Judithra pillantottunk, aki finoman sóhajtott, majd teljesen abbamaradt a légzése.

Alanna kővé dermedt.

– Ez már… ez már az…?

Nem feleltem, mert még nem voltam biztos benne, hogy végleg leállt a légzés, vagy ez is csak egy időleges légzésszünet. Miután azonban öt perc is eltelt anélkül, hogy Judith levegőt vett volna, Alannához fordultam azzal, hogy az édesanyja végleg elment.

Alanna a homlokát az anyja kezéhez szorította, és keserves zokogás tört fel belőle, én pedig azt tettem, amit ilyenkor szoktam: a hátát simogatva igyekeztem megnyugtatni, aztán egy rövid időre magára hagytam a fájdalmával. Kisurrantam az ajtón, és a nővérpulthoz mentem.

– Szeretném, ha bejönne egy ápoló, hogy megállapítsa a

halál beálltát – szóltam, majd visszasiettem Alannához, hogy vigaszt nyújtsak neki.

Kicsit később Alanna felegyenesedett, és megtörölte a szemét.

– Fel kell hívnom Petert. – A férjét. És valószínűleg még jó néhány rokont. A szeme feldagadt, a tekintetében kétségbeesés villant.

– Még várhat egy percet – mondtam. Szerettem volna valami olyasmit adni neki, amit magával vihet. – Judith számtalanszor elmondta, mennyit jelentett neki, hogy itt volt vele.

Alanna megfogta az anyja csuklóját.

– Mit gondol, hol van most?

Erre a kérdésre rengeteg választ lehet adni, és egyik sem jobb vagy rosszabb a többinél. Én a legegyszerűbb mellett döntöttem.

– Nem tudom – feleltem, és a holttestre mutattam. – De itt már nincs.

Ebben a pillanatban Judith állkapcsa megmozdult, és hörögve beszívta a levegőt.

Alanna hirtelen összenézett velem.

– Azt hittem, már…

– Én is.

Amikor megjelent a nővér, az ütemesen lélegző beteg láttán kérdőn vonta fel a szemöldökét.

– Vaklárma volt?

Ezt a történetet már több alkalommal is elmeséltem különféle konferenciákon és szemináriumokon: az első beteg, aki a szemem láttára halt meg, kicsit később újra

meghalt. A hallgatóságban mindig volt, aki nevetett, pedig ez cseppet sem vicces. Alannának másodszor is el kellett veszítenie az édesanyját. Képzeljük csak el, hogy megtörténik velünk a legrosszabb, aztán az egészet újra át kell élnünk.

A legújabb betegemnek aznap van a születésnapja, amikor nekem. Nemcsak a hónap és a nap egyezik, hanem az év is. Haláldúlaként gondoztam már nálam fiatalabb betegeket is, sőt néhány tragikus esetben gyermekeket is. A múltban mindig megmagyaráztam magamnak az ilyen tragédiákat: az ő idejük eljött, az enyém még nem. De ma ránézek a beteg adatlapjára, és különös jelnek érzem a dolgot.

Winifred Morse Newtonville-ben él egy ikerházban a Boston College jogi karának parkosított kampusza mellett. Négyes stádiumú petefészekrákban szenved, és a többi betegtől eltérően ő maga hívott fel. Rendszerint az aggódó családtagok keresnek meg, akik megkérnek, hogy segítsek a betegnek, de ne áruljam el neki, mivel foglalkozom. Mintha a *haláldúla* kifejezés már meg is idézné a halált. Ilyen feltételekkel soha nem vállalom el a feladatot, mert nem érzem tisztességesnek. Ilyenkor kénytelen vagyok megmondani a hozzátartozóknak, hogy várják meg, amíg maga a beteg képes szembenézni a halállal, és elfogadja, hogy szüksége van segítségre.

Amint megérkezem az új betegemhez, egy pillanatig még várok az ajtó előtt. Behunyom a szemem, nagyokat lélegzem, hogy oldjam a feszültséget a vállamban, és

igyekszem Briant a gondolataim mélyére suvasztani. Most egyedül Winifred Morse problémáival foglalkozhatom. A saját bajaimon ráérek később rágódni.

Az ajtót Winifred férje, Felix nyitja ki. Majdnem két méter magas, vékony, csupa csont, akár egy imádkozó sáska. Amikor bemutatkozom, elmosolyodik, de az arca nem derül fel.

– Jöjjön csak be! – invitál, és pillanatokon belül egy tágas előtérben találom magam, ahol a falakat modern festmények borítják. Néhány képen rózsaszín foltokat látok, amelyek bizonyos szögből nézve mintha egy női test domborulatát adnák ki. Vannak képek, amelyeken dühös, fekete csíkok szántanak végig, mintha a vászon mögül egy fenevad próbálna a karmai segítségével kiszabadulni. Az egyik kép a tetejétől az aljáig kivételes alapossággal vonultatja fel a kék színárnyalatait, mintha a tenger összes hangulatát meg akarná jeleníteni. Erről az anyám jut eszembe.

Nem sokat tudok a modern művészetről, csak annyit, hogy a célja érzelmek kiváltása. Ez a kép elérte a célját: le sem tudom venni a szememet erről a festett óceánról.

– Én is szeretem azt a képet – szólal meg Felix, és odalép mellé. A kezét zsebre vágja, a könyöke élesen kiáll. – Win akkor festette, amikor Aldóval volt várandós.

Ezt az információt gondosan eltárolom, és magamban eltűnődöm, hol lehet Aldo, és vajon hogyan birkózik meg az anyja betegségével.

– Szóval Winifred művész – nyugtázom.

Felix elhúzza a száját.

– Igen, az volt. Amióta beteg lett, nem fest.

– És mi a helyzet magával? – kérdem, és megérintem a karját.

– Én nem vagyok művész. Még pálcikaembert sem tudok rajzolni. – Szégyenlősen pislant rám. – Orvos akartam lenni, de nem voltak elég jók az eredményeim. Mindegy, végül mégiscsak olyasmivel foglalkozom, amivel életeket mentek.

Igyekszem elképzelni, ahogy Felix beszuszakolja magát egy kocsi utasülésére, és türelmesen magyarázza a tanulóvezetőnek, miért kell mindenképpen kitennie az irányjelzőt, mielőtt elindul a járda mellől.

– Nem a munkájára gondoltam. Úgy értettem… hogy érzi magát? Eszik eleget? Tud aludni?

Felix értetlenül méreget.

– Ezeket a kérdéseket nem Winnek kellene feltennie?

Amikor felkeresek egy-egy beteget, mindig félrevonulok a legközelebbi hozzátartozóval egy négyszemközti beszélgetésre. Előfordul, hogy ők olyasmit is észrevesznek a szeretteiken, amit én nem: például, hogy mennyire remeg a kezük, amikor a vízért nyúlnak, vagy milyen nyugtalanul hánykolódnak éjszaka. Ők őszintén elmondják, ha a beteg nem alszik rendesen, ha rossz a hangulata, ha esetleg olyanokat lát, akik nincsenek is ott. Előfordul, hogy a beteg velem szemben eltitkolja a fájdalmát és a félelmét, a hozzátartozó azonban mindig az igazat mondja, mert reméli, hogy így könnyebben megválaszolom a kérdést, amit csak nekem tehet fel: *Mikor és hogyan fog megtörténni?*

A halál előtti félelem teljesen érthető. Ilyenkor a hozzátartozót számtalan kérdés nyomasztja, például: *Mi lesz velem, ha egyedül maradok a világban? Mindig ő hívta fel a telefontársaságot. Mihez kezdek, ha megint elmegy az internet?*

– Neki is felteszem ugyanezeket a kérdéseket – nyugtatom meg Felixet –, de arra is figyelnem kell, hogy magával minden rendben legyen.

Körbepillantok az előtérben, ahol a műalkotások mellett számtalan olyan tárgyat látok, amelyek mind a betegségre utalnak: egy járókeret, egypár kompressziós harisnya és egy doboz gyógyszer.

– A maga életére is rányomja a bélyegét a rák.

Felix egy szívdobbanás erejéig mélyen hallgat.

– Az egész életem – motyogja – körülötte forog. – Rám emeli a tekintetét. – Majd meglátja. Soha nem találkoztam hozzá hasonlóval. Próbálok belegondolni, hogy hamarosan már nem lesz itt, de egyszerűen nem megy. Nem tudom elképzelni, hogy valaha bárki átvegye a helyét. Lesz bennem egy Win alakú űr, miután elmegy, és attól félek, ezt semmi sem töltheti be. – Amikor elhallgat, a szeme könnyes, és mintha meglepődne, hogy ott talál maga mellett. – Jöjjön, odakísérem hozzá!

Beljebb vezet a nyúlüregre emlékeztető, szűken kanyargó folyosókon. Kívülről kisebbnek tűnt a ház. Wint a dolgozószobában találjuk, ahol a mennyezetig érő könyvespolcok úgy terülnek el mögötte, akár egy sas kiterjesztett szárnya. A nemrégiben végzett műtét miatt lassan mozog, de legalább mozog: odacsoszog a polchoz,

és a helyére tesz egy könyvet. Amikor hozzám fordul, nyomban kiszúrom a kemoterápia, a sugárkezelés és a gyógyszerek hatását: a pergamenszerű bőrt és a kissé besárgult szemfehérjét. A kulcscsontja szinte átszúrja a bőrét a pólója nyaka fölött. A haja nemrég nőtt ki, finom, pelyhes, mint a kiskacsa tolla. A hasa felpuffadt a sok folyadéktól.

– Maga bizonyára Dawn – nyújtja felém a kezét.

Még ebben a megviselt állapotában is olyan belső erő és energia sugárzik belőle, amely bárkit könnyen megigéz. Aranyfényben ragyogó szemét kiemeli sötét bőre. El tudom képzelni, milyen vonzó lehetett a betegsége előtt. Felixet egy pillanat alatt levehette a lábáról.

– Nagyon örülök, hogy megismerhetem, Winifred – köszöntöm, és komolyan is gondolom. Többek között azért is szeretem a munkámat, mert sok embert megismerhetek. Igaz, előbb vagy utóbb mindegyiküket elveszítem, de így talán még nagyobb jelentőséggel bír, hogy megismerhetem őket, mielőtt örökre elmennek.

– Hívjon csak Winnek! – mondja, és elmosolyodik. – Nem valami találó név. Ha jobban belegondolok, én nem nyertem meg semmit, legfeljebb a halállottót.

– Hát, ha már itt tartunk, a férje neve még jobb. – Lopva Felix felé pillantok. – A Felix Morse latinul annyit tesz, *boldog halál*.

Winből vidám kacagás tör elő.

– Az hiszem, kedvelem magát.

Igazából az első találkozáskor nemcsak annak kell kiderülnie, ő jól érzi-e magát az én társaságomban,

hanem hogy *én* jól érzem-e magam az *ő* társaságában. Win esetében az életkora megnehezíti a dolgot. Egyszerűen nem tehetem meg, hogy a betegem helyébe képzelem magam, tudatosan vagy tudat alatt. Nem dolgozhatom haláldúlaként, ha közben azon agyalok, *Mit tennék az ő helyében?* vagy *Ez akár én is lehetnék.*

Amikor a Chicagói Egyetemre jártam, önkénteseként dolgoztam egy anyaotthonban. Volt ott egy korombeli lány, aki fiatalon elveszítette a szüleit, és egyedül kellett gondoskodnia a kétéves kisfiáról. A lány olyannyira bevette magát a gondolataim közé, hogy csak akkor aludtam nyugodtan éjszakánként, ha tudtam, hogy ő és a kisfia is ettek aznap, és hogy nem ment haza az erőszakos férjéhez. Az önkéntesek főnöke egyszer magához hívatott, és figyelmeztetett, hogy nem fogom sokáig bírni, ha mindent ennyire a szívemre veszek. *Ő nem te vagy* – emlékeztetett. Azóta megtanultam távolságot tartani, de néhány beteg esetében ez túlságosan nagy erőfeszítésbe kerül. Őket talán nem is kellene elvállalnom. Ebben a szakmában az ember óhatatlanul közel kerül a betegéhez, de bizonyos határokat egyszerűen nem szabad átlépni.

– Talán üljünk le – javasolom.

Win és Felix a bőrkanapéra telepednek, én pedig odahúzok melléjük egy széket.

– Szóval – kezdem –, miről érdemes tudnom?

– Nos, először is az orvosok szerint kevesebb mint egy hónapom van hátra – feleli Win.

Nézem, ahogy Felix átkulcsolja Win kezét.

– Az orvosok szinte mindig jóslatokba bocsátkoznak –

bólintok –, de valójában ők sem tudják. Lehet, hogy hosszabb lesz, lehet, hogy rövidebb. Az én feladatom gondoskodni arról, hogy fel legyen készülve, akárhogyan alakul.

– Azt hiszem, beszélnünk kellene a költségekről is – veti közbe Felix.

– Fogunk is – felelem. – De nem most. Ez most olyan, mint egy első randi. Először győződjünk meg arról, hogy jól kijövünk egymással… a jövőt tervezgetni később is ráérünk.

A második látogatás előtt soha nem döntöm el, hogy elvállalom-e a beteget (illetve elfogadom-e a felkérését).

Winhez fordulok.

– Hogy érzi magát ma?

A betegeket először mindig a fizikai állapotukról kérdezem, csak később térek rá az érzelmi állapotukra.

– Felkeltem – jelenti ki Win. – És zuhanyoztam is.

Értem, mit akar mondani: a mai nap jónak számít. Akadnak olyan napok is, amikor a betegek ki sem kelnek az ágyból.

– És a műtéti heg körül van duzzanat? – Win a fejét ingatja. – Mi a helyzet a kezekkel, lábakkal?

A kérdéseim megszokott mintát követnek: *Vannak fájdalmai? Nem fázik? Evett már ma? Hogy aludt az éjjel?* Megkérdem Felixet, hogy a kórház ellátta-e őket morfiummal – a hűtőben, a többi gyógyszer mellett tárolt morfium igencsak jól jöhet, ha sürgősen szükség van rá, mielőtt még kiérkezhetne egy ápoló.

– Úgy érzi, megkap minden segítséget, amire szüksége

van? – kérdezgetem tovább.

Win és Felix összenéznek, a pillantásuk minden szónál többet mond.

– Igen. De sajnálom, hogy annyi minden hárul Felixre. Ez nem igazságos vele szemben.

– Ez senkivel szemben sem igazságos – motyogja Felix.

– Hadd mondjam el, mi az én szerepem hospice dúlaként! – fogok bele, és egy kicsit előrébb hajolok. – Azért vagyok itt, hogy segítsek, és megpróbáljam teljesíteni minden kívánságát. Segíthetek bármiben, ami befejezetlenül maradt: együtt megtervezhetjük a temetést; segíthetek megírni a végrendeletet, vagy elrendezni az anyagi ügyeket; szívesen összerámolom a garázst, ha zavarja a rendetlenség. Átfésülöm a padlást is, ha megnézné a nagymamájáról készült régi fényképeket. Elvihetem még utoljára egy operaelőadásra, vagy felolvashatom a *Szürke ötven árnyalatá*t. Szívesen átveszem a közösségimédia-fiókjainak a működtetését, hogy az ismerősei is értesüljenek a haláláról, ha eljön az idő. Segíthetek kimozdulni a házból, hogy lássa a madarakat.

Úgy mondom el mindezt, ahogy szoktam: tárgyilagosan, mindenféle ködösítés vagy cukormáz nélkül. Nem teszek úgy, mintha a halál elkerülhető lenne.

– Van egyáltalán bármi, amit nem tesz meg egy betegért? – tréfálkozik Felix.

– Ablakot nem pucolok – vágom rá somolyogva. – Nem, igazából a gyógyszerezéssel nem foglalkozom. Nem írok fel és nem adok be gyógyszereket. Ez a maga dolga. Mint

ahogyan a pelenkázás is, ha egyáltalán szükség lesz rá. Szívesen segítek áthúzni az ágyat, vagy a kerekesszékből ki-be emelni a beteget, de alapvetően ezek is a hozzátartozó feladatai. – Ezzel Winhez fordulok. – Csak annyit kell tennie, hogy elmondja, mi okozna örömöt és megnyugvást az adott pillanatban, én pedig mindent megteszek, hogy teljesítsem a kérését.

Win egyenesen a szemembe néz, még csak nem is pislog.

– Itt lesz velem, amikor meghalok?

– Ha szeretné, akkor itt leszek – felelem.

A szoba úgy ölel körbe bennünket, mint egy selyemgubó, és mi ott bent máris érezzük a változást.

– És honnan fogja tudni, mikor jön el a pillanat? – kérdi halkan Win.

– Kapcsolatban leszek az orvosaival. És amúgy is mindig vannak jelek, amikor a szervezet lassan leáll.

Win le sem veszi rólam a szemét. Úgy hunyorog rám, mintha mérlegelné, mit mondjon.

– Kedvelem magát – jelenti ki végül. – Nem szépíti a dolgokat, és nem beszél mellé.

– Köszönöm, ezt bóknak veszem.

– Veheti is – bólint Win. – Egyébként hogy került a szakmába?

– Anyámat egy hospice-otthonban veszítettem el. Ott fogalmazódott meg bennem, hogy szívesen segítenék azoknak, akik a halálra készülnek.

– Kemény munka lehet.

– Igen, kemény munka – ismerem be. – El sem tudják

képzelni, mi mindent látok.

– Gondolom, volt néhány furcsa kérés, aminek eleget kellett tennie – mélázik el Win.

– Amikor szociális gondozóként szakmai gyakorlaton voltam, egyszer a kórház sürgősségi osztályára hívtak egy férfihoz, akit már holtan szállítottak be… a gyerekei tizenhat éves bébiszitterével együtt. A fickónak viszonya volt a lánnyal. Elhatározták, hogy bedrogoznak, de miután a pasas bevette a Viagráját, agyvérzést kapott és meghalt. A lány totál kikészült. Az ápolók felvették a kapcsolatot a családdal, de amikor a feleség megérkezett a gyerekekkel együtt, a fickónak még mindig erekciója volt. Kénytelen voltam megkérni az orvost, hogy valahogy takarjuk el a dolgot, nehogy a gyerekei így lássák őt. Végül ragasztószalaggal a lábához erősítettük az árulkodó testrészt, és hat réteg takaróval borítottuk le. Hattal. Aztán kisurrantam a vizsgálóból, hogy a bébiszittert taxiba ültessem. Amikor a lány megkérdezte, szerintem elmenjen-e a temetésre, azt tanácsoltam neki, inkább azon gondolkodjon el, hogyan tudna bölcsebb döntéseket hozni az életében.

Winből kitört a nevetés.

– Megígérem, hogy az én erekciómmal nem kell foglalkoznia, ha meghalok.

– Ha mégis, akkor pluszköltséget számítok fel.

Winről el tudom képzelni, hogy jó barátnőm lenne, ha más körülmények között találkozunk. Ez már magában elegendő ok, hogy nagyobb távolságot tartsak vele; de valahogy máris biztos vagyok benne, hogy a betegem lesz.

– Egyébként most mire lenne leginkább szüksége? – kérdem.

– Időre – vágja rá azonnal Win.

– Én valami egyszerűbbre gondoltam: egy párnára vagy egy csokis tejturmixra – pontosítok. Valószínűleg azért aggódik az idő miatt, mert fél itt hagyni a szeretteit. Felixet. Vagy a fiát. – Esetleg felhívhatnánk Skype-on Arlót.

– Hát, ha *ezt* elintézni nekem – mondja Win –, mindenemet magára hagyom.

– Arlo már nem él – világosít fel Felix. – Három éve meghalt.

– Rettentően sajnálom. De örülnék, ha mesélnének róla.

Sajnos a látogatásom során most először láthatatlan fal ereszkedik közénk, és Win kissé elhúzódik tőlem. Mivel mindenáron szeretném másra terelni a szót, egy egyszerűbb kérdéssel próbálkozom:

– És ma mivel töltötte az idejét?

Win felpillant, hagyja, hogy óvatosan közelítsek hozzá.

– Willard Wiganről, a mikroszobrászról olvastam.

– Mikroszobrász?

– Olyan művész, akinek a szobrai elférnek egy tű fokában – magyarázza Win. – Csak mikroszkóppal lehet látni őket.

– Felixtől tudom, hogy maga is művész.

– Wigan nagyon híres. Én csak… próbálkoztam – szerénykedik Win.

– Miért használ múlt időt?

Win elengedi a füle mellett a kérdést, inkább a

szobrászról mesél.

– Hihetetlen belegondolni, de az ember simán elsétálhat egy műalkotás mellett, egyszerűen azért, mert szabad szemmel nem látja. Gondoljon csak bele, hányszor legyintünk: *Ó, az semmiség!* Aztán kiderül, hogy az a semmiség hatalmas jelentőséggel bír.

Winre pillantok, és tudom, hogy a betegségére gondol: eleinte talán csak egy enyhe, tompa fájdalom jelentkezett, amelyről tudomást sem vett. Hirtelen magamba nézek, és Brian jut eszembe.

– Meséljék el, hogyan szerettek egymásba! – kérem őket egy mosollyal.

Felix elmeséli, hogy Win napsárga nyári ruhát viselt, amely szikrázó fénnyel vette őt körül, és ő le sem tudta venni róla a szemét. Win megjegyzi, hogy nem egészen így történt. Felix azért nem vette le róla a szemét, mert azért kapta a fizetését, hogy ügyeljen, nehogy Win vezetés közben egy fának hajtson.

Egymás szavába vágva mesélnek, mintha a történetük egy tábla csoki lenne, amelyet falatonként osztanak meg egymással.

Win elmondja, hogy korábban nem ismert senkit, aki ennyire nyugodt és türelmes lett volna. *Tíz óra és két óra* – így mondta Felix. – *Ha így tartjuk a kezünket a kormánykeréken, nem érhet meglepetés*. Winnel mindaddig soha senki nem osztotta meg ezt a nagy életbölcsességet.

Felix elmeséli, hogy akkor jött rá, menyire belezúgott

Winbe, amikor megtudta, hogy Win kívülről fújja *A Whiter Shade of Pale* dalszövegét.

Win elmondja, hogy rögtön megragadta őt Felix kedves tekintete.

Felix egy közös bowlingozást követően kérte meg Win kezét. Win Új-Angliában sokat járt tekézni, ahol kisebb golyókhoz szokott. Amikor a bowlingpályán hátralendítette a karját, a hatalmas bowlinggolyó lerepült az ujjáról, és egyenesen szájba verte Felixet. Ki is ütötte az elülső két fogát.

Felix a kórházban, a szájsebészeti rendelőben kérte meg Win kezét. Biztos lehetett a válaszban. Tudta, hogy ha Win nem is szereti őt, a bűntudata miatt úgyis igent fog mondani.

Hazafelé menet leparkolok a Boston Harbornál. Egyáltalán nem esik útba, de mindig idejövök, amikor szívem szerint megállítanám a világot.

Nyáron mindennap látni lehet a bálnafigyelő hajókat, amelyek éppolyan termetesek és robusztusak, mint maguk a bálnák. A turisták is éppúgy özönlenek a fedélzetre, mint a szilákon keresztüláramló krillek. Egymást érik a fagylaltárusok, a szelfibotokkal pózoló párocskák és az amerikai szabadságharcos kosztümbe bújt idegenvezetők, akik történelmi városnézésre invitálják az érdeklődőket. A távolban kivehető a USS Constitution nevezetű ősrégi hadihajó körvonala, a másik irányban pedig az Új-Angliai Akvárium szögletes teteje. Anyám annak idején itt tartott ismeretterjesztő

előadásokat a gyerekeknek a tengerben élő puhatestűekről, a tengeri csillagokról és más élőlényekről.

Először az anyám hozott el ide. Kierant babahordozóban a mellkasára kötötte, és annyira szorosan fogta a kezem, hogy az már fájt.

– Amikor Bostonba kerültem – mesélte jellegzetes, dallamos hanghordozással (amiről mindig a virágról virágra röppenő méhek jutottak eszembe) –, nagyon nem éreztem jól magam. Minden áldott nap kilátogattam ide, mert azt hittem, ha eléggé meresztem a szemem, talán elláthatok hazáig.

Írországig még a legtisztább időben sem lehetett ellátni, de anyám nem adta fel a reményt.

– Egy nap aztán meguntam a várakozást. Pontosan erről a helyről beugrottam a kikötő vizébe, és úszni kezdtem.

Ez egy cseppet sem lepett meg. Anyám az óceán gyermeke volt. Írországban minden reggel kiúszott a tengerbe Kerry megye partjainál, bármilyen fagyos volt is a víz. Elmesélte, hogy néha delfinek szegődtek mellé, és gyakran olyan messzire úszott a part mentén, hogy az apja kénytelen volt a régi teherautójával elmenni érte. Akkor is mindennap eljárt az uszodába, amikor terhes lett velem. A szülésznők szerint azért lettem farfekvéses baba, mert fogalmam sem volt a gravitációról, nem tudtam, merre van a felfelé meg a lefelé.

Anyám elmondta, hogy jó ideig senki nem vette észre őt az öbölben. Szabályos, határozott karcsapásaival ügyesen hasította a vizet a bóják és a hajók között, aztán egyszer csak sötétebb és háborgóbb lett a tenger: áthaladt azon a

képzeletbeli vonalon, amely elválasztja a kikötőt a nyílt óceántól. Elmesélte, hogy egy kormorán mutatta neki az utat – az elegáns, hófehér hasa mintha az égre festett iránymutató nyíl lett volna. Már leszállt az éj, amikor felvette őt az egyik vontatóhajó kapitánya, aki kizárólag portugálul beszélt, és fejcsóválva mutogatott anyám lábára. Talán azt hitte, egy sellővel van dolga.

– Az a helyzet, Maidan, hogy nem sok híja volt. – Ezt a becenevet ő adta nekem, írül azt jelenti: *reggel*. – Tudod, Írországnál más az óceán. Édesebb, kevesebb benne a só. Hidd el, már felsejlett előttem a part! *Ennyire* közel voltam.

Kicsi koromban hittem neki. Most már persze tudom, hogy egy törékeny asszonynak lehetetlen néhány óra alatt átúszni az Atlanti-óceánt. De igazából nem számít. Mindenkinek vannak olyan történetei, amelyeket olyan sokszor ismételget, hogy végül el is hiszi.

Anyámat soha nem hagyta nyugodni a gondolat, ki lehetett volna belőle, ha nem hagyja el Írországot. Olimpiai úszó. Vagy egy egyszerű lány, aki az apja kocsmájában dolgozik. Egy másik ember felesége, egy másik kislány édesanyja.

Én is gyakran tűnődöm ilyesmin. Ha valaki tizenöt évvel ezelőtt megkérdez, azt mondtam volna, hogy mostanra elismert egyiptológus leszek. Talán a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum kurátora lennék, Chelsea-ben élnék, úgy ismerném a metróvonalakat, akár a tenyeremet, és a Central Parkba járnék a kutyámmal. Talán professzorként saját feltárást vezetnék

Egyiptomban, ahová évente kétszer vinnék egyetemistákat, és titkokat ásnék elő a föld alól. Vagy Oxfordban, a Queen's College-ban tanítanék, az Ashmolean Múzeumba járnék, és előadást tartanék az „Egyiptológia jelenlegi kutatásai" című konferencián Madridban, Prágában vagy Krakkóban.

Talán a High Streeten, a Grand Cafében épp egy kevés aprót keresgélnék a pénztárcámban, hogy vegyek egy lattét magamnak, és a mögöttem álló fickó felajánlaná, hogy kifizeti a kávémat.

Talán az a fickó épp Brian lenne, aki azért érkezett Oxfordba, hogy az egyetem fizika tanszékén vendégelőadóként a multiverzum-elméletről beszéljen.

Ezzel győzködöm magam: hogy a találkozásunk elkerülhetetlen volt.

Hogy mindenképpen meg kellett történnie.

Amikor Meret hétéves volt, Brian mikroszkópot vett neki karácsonyra. Én nem értettem egyet vele, úgy gondoltam, túlságosan drága ajándék egy olyan gyereknek, akinek amúgy sem lenne szabad üveglapokkal játszania, de idővel kiderült, hogy tévedtem. Meret órákat töltött a mikroszkópja fölé görnyedve, folyton váltogatta az ötféle nagyítási beállítást, és az előre elkészített preparátumokat vizsgálgatta: szitakötőszárnyat, uborkamagot, lószőrt és tulipánpollent. A csipeszek és a fültisztító pálcikák segítségével nagy gonddal készítette a saját preparátumait, amelyeket aztán eozinnal és metilénkék oldattal festett meg. A hálószobája falát a mikroszkópban

látott csodák kinagyított rajzai díszítették: egy elfonnyadt orgonalevél erezete, egy baktérium spagettiszerű fonalai, a hagyma sejtjeinek szögletes, gonosz szemei. Így kezdődött a tudomány iránti rajongása, amely a mai napig nem hagyott alább.

A tanárok nagyon kedvelik őt, de miért is ne kedvelnék? Meret okos, kíváncsi és jóval tájékozottabb a kortársainál. A tanárok meglátják, milyen képességek rejlenek benne, a diáktársai azonban egyedül a külsejét veszik észre.

Amikor az általános iskolában a legtöbb gyerek kezdte kinőni a dundi pocakját és a kerek pofiját, Meretnek ez valahogy nem sikerült. Nem mintha nem mozogna eleget, vagy nem étkezne egészségesen. Egyszerűen ilyen az alkata. És ha ez valakinek nem tetszik, elmehet a fenébe.

De.

Még emlékszem, milyen érzés volt tizennégy évesnek lenni. Emlékszem, hogy a tükörbe nézve nem ismertem magamra. Tudom, hogy Meret sem szívesen néz tükörbe – ha csak lehet, kerüli. Csakhogy én azért éreztem kényelmetlenül magam, mert megváltozott a testem, ő pedig azért, mert még mindig ugyanolyan. Az ő pufók, gömbölyded vonalai nem változnak, és ezt kétségbeesetten igyekszik eltitkolni.

Tavaly, amikor elkezdett az én ruháimnál is nagyobb méretet hordani, azzal nyugtattam, hogy a méretezés nem mindenhol egyforma, hogy bizonyos márkákból négyes méretet, másokból viszont nyolcast hordok én magam is. Meret akkor hosszan nézett rám. *Ilyet csak egy sovány ember mond* – vágta a szemembe, majd

bezárkózott a szobájába, és egész nap elő sem bújt.

Az anyjaként nem vagyok könnyű helyzetben: egyszerűen nem tehetek jót. Ha vacsorára csak zöldséget készítek, azt hiszi, ítélkezem felette. Igyekszem teljesen kerülni az étkezés, a testmozgás és a testsúly témáját. Tudom, hogy amikor valaki megjegyzi, mennyire hasonlít rám, ő magában mindig hozzáteszi: *Igen, csak rajtam van néhány pluszkiló*. Bárcsak tudnám, mit tegyek, hogy ő is belássa, mindez semmit nem számít!

Brian szintén tanácstalan ez ügyben. Ő sem volt soha dundi kisgyerek, most is vékony alkatú. Neki azonban van egy nagy előnye velem szemben: Meret vele soha nem hasonlítja össze magát. Talán éppen ez az oka, hogy a lányunk hozzá áll közelebb. Mondhatok bármit Brianről, egy biztos: a világon mindennél jobban élvezi az apaságot. Ha rajta múlik, még egy tucat gyerekünk született volna, de valahogy nem így alakult, és egy idő után már nem próbálkoztunk többet. *Nem csoda* – tréfálkozott minden hónapban, amikor elmondtam neki, hogy már megint nem estem teherbe – *az eredeti modellen már nem is tudnánk javítani*.

Ezen a nyáron Meret egy lányoknak szervezett tudóstáborba jár. Szinte erőszakkal kellett rávenni, hogy menjen, de mivel ősztől kilencedikesként új iskolába kerül, ez kiváló lehetőség számára, hogy az új tanév előtt más gyerekekkel ismerkedjen. És úgy tűnik, a tervünk bevált. Egyfolytában egy Sarah nevezetű lányról mesél, aki hozzá hasonlóan biológusnak készül. Ma küldött egy üzenetet, és megkérdezte, átmehet-e Sarah-ékhoz

vacsorára.

Ezért is lepődöm meg, amikor egyszer csak hazaállít, miközben én Briannek meg magamnak készítem a vacsorát.

– Szia – üdvözlöm. – Mit keresel te itt?

– Miért, talán nem itt lakom? – szúrja oda, és a kanapéra veti magát. Nyomban felkap egy díszpárnát, és a hasára teszi. Nem tudom, benne tudatosul-e, hogy mindig ezt csinálja, valahányszor leül. – Mi a kaja?

– Azt hittem, Sarah-éknál már ettél – jegyzem meg, de közben összerándul a gyomrom, mert nem akarom, hogy úgy érezze, gondom van azzal, hogy éhes.

– Ettem is, meg nem is. – Meret a párna rojtjait piszkálja. – Leginkább csak turkáltam a kajában.

Együttérzőn pillantok rá.

– Miért, disznóhús volt?

Meret utálja a disznóhúst. Azóta nem hajlandó megenni, amióta megtudta, hogy a disznó minden más háziállatnál okosabb.

– Nem, sült csirke volt cézársalátával – pirul el. – Tudod, nem könnyű. Ha csak salátát eszem, akkor azt gondolják: *Szegény kislány, olyan nagyon próbálkozik.* Ha viszont megeszem a csirkét, azt mondják magukban: *Ó, hát* ezért *olyan kövér.*

Egy konyharuhába törlöm a kezem, odamegyek a kanapéhoz, és lehuppanok Meret mellé.

– Kicsim – igyekszem megnyugtatni –, senki nem gondol ilyesmit.

– Sarah mondta, hogy szombaton átmehetnék hozzá.

– Ez nagyszerű! – Túlzott lelkesedés cseng a szavaimban.

Meret még inkább belesüpped a kanapéba.

– És min dolgoztatok ma?

Erre egyből felderül az arca.

– Spenótból izoláltunk DNS-t.

– Hűha! – pislogok rá. – De miért?

– Miért ne? Úgy nézett ki, mint a pókháló. – Ledobja a párnát, és hevesen gesztikulál. – Tudtad, hogy a génjeink nyolcvanöt százaléka megegyezik a zebrahaléval? És hogy a DNS-ünknek csak a két százaléka kódol fehérjéket? A többit hulladék-DNS-nek is nevezik, mert ezek a DNS-szakaszok látszólag nem kódolnak semmit.

– Hát, ezek szerint a kromoszómáknak rengeteg felesleges részük van – mutatok rá.

– Ja. Bár lehet, hogy az összes DNS-szakasz fontos, csak még senki nem találta meg a DNS rosette-i kövét.

Kedvesen meghúzkodom Meret egyik hajtincsét.

– Talán épp ez lesz a te nagy felefedezésed, amivel hozzájárulsz a tudomány fejlődéséhez.

– Tudod, mit mondanak – rántja meg a vállát Meret. – Ha a megfelelő embert keresed a munkára… hívj egy nőt!

Ezzel odaugrik hozzám, és szorosan körém fonja a karját. A kamaszkor olyan, mint a bostoni időjárás nyáron: a heves vihart egyetlen perc leforgása alatt felváltja a napsütés. Időnként előfordul egy-egy jégeső. És nagy ritkán az ég derűs és felhőtlen.

Úgy ölelem át, mintha így védőburkot vonhatnék köré, és távol tarthatnék tőle minden rosszat. Még mindig

emlékszem, milyen érzés volt a szívem alatt hordani őt, és érezni, hogy együtt dobban a szívünk. Csak néha nehéz visszaidézni.

Ebben a pillanatban Brian lép be. Miután felhívta a Perimeter Intézetet, hogy az utolsó pillanatban lemondja az előadását, elment a laborjába. Most a konyhaasztalra hajítja a táskáját, és kikap egy szelet mozzarellát a capri salátából, amit vacsorára készítettem.

– Pfuj! – szólok rá. – Előbb moss kezet!

– Igaza van – kontrázik Meret. – Egyetlen grammnyi emberi széklet trillió baktériumot tartalmaz.

– Na, ettől el is ment az étvágyam… – Brian lehajol, és megöleli Meretet, majd egy pillanatnyi habozás után engem is.

Beszívom az illatát. Neutrogena sampon. Old Spice.

Kifújom a levegőt.

– Meret ma DNS-t izolált.

Brian elismerően füttyent.

– Mennyibe is kerül ez a tábor?

– Zöldségek DNS-ével foglalkoztunk. De akkor is. – Meret hirtelen felugrik. – Ó, és köszönöm a szülinapi ajándékot! Egyszerűen tökéletes.

Brian valószínűleg vett neki valamit, amit aztán a szobájában hagyott, mialatt én Winnél voltam. A tekintete az enyémbe kapcsolódik, miközben Meret megöleli őt.

– Sajnálom, hogy ennyit késtem vele – mentegetőzik.

– Semmi baj – nyugtatja meg Meret.

Egy röpke pillanatig úrrá lesz rajtam az irigység. Briannek miért bocsát meg mindig, és nekem miért nem?

Tudom, hogy a többgyermekes szülők mindig azt szajkózzák, hogy egyformán szeretik a gyerekeiket, de nem hiszek nekik. Szerintem ez ugyanúgy nem igaz, mint ahogy a fordítottja sem. Egy gyerek hiába állítja, hogy mindkét szülőjét egyformán szereti, az egyikükkel biztosan jobban megtalálja a hangot, mint a másikkal.

Néha azt kívánom, bár én lennék az, akit Meret jobban szeret.

De ezt soha nem mondom ki. Most is mosolyt erőltetek magamra, és Merethez fordulok.

– Mit kaptál apától?

De mielőtt Meret felelhetne, Brian közbeszól:

– Majd elfelejtettem! Vettem jegyeket egy szombati előadásra az MIT-ra. Egy zoológus vendégelőadó fog mesélni arról, amikor megharapta egy vámpírdenevér, meg amikor megkergette egy gorilla. Úgy hallottam, egy élő polipot is hoz magával.

– Jól hangzik – bólint Meret.

– De hiszen aznapra hívott át Sarah. – Igyekszem elkapni Brian pillantását, hogy némán jelezzem, ne erőltesse a dolgot. Szeretném, ha megértené, hogy Meretnek most sokkal fontosabb egy másik kamaszlánnyal együtt lógni, mint megnézni egy fejlábút.

– *Nem* mondtam, hogy el is megyek. – Meret mélyen a szemembe néz. – Sarah medencézni hívott.

Jó meleg, párás az idő.

– Klasszul hangzik. – Jelentőségteljes pillantást vetek Brianre. – Nem igaz?

– Persze – hümmög Brian. – Úgy értem, biztos vagyok

benne, hogy online is meg tudjuk majd nézni az előadást.

– Nem megyek, és kész.

– De Meret…

Meret megpördül, a keze ökölbe szorul.

– Ha elmegyek medencézni, le kell vennem a pólómat. És én nem akarok levetkőzni.

– Sarah biztosan nem fog csúfolódni…

– Na, persze. Csak szánakozni fog. És az még rosszabb. – Meret úgy fonja össze a karját maga előtt, mintha szárnyak lennének, amelyek mögött elrejtőzhet. – Te nem értesz *semmit!* – ordítja, és felszáguld a lépcsőn.

Megdörzsölöm az arcomat.

– Jézusom!

Brian utánam siet a konyhába.

– Jót akartam azzal a polippal.

– Nem tudhattad.

Kiveszem a csirkemellet a sütőből, felvágom, és a tányérokra szedem. Aztán mindegyik mellé rizst teszek, néhány szelet paradicsomot meg mozzarellát. Mindketten az emeletre sandítunk.

– Szeretnéd lehívni? – kérdem.

– A világért sem – csóválja a fejét Brian.

Fóliával letakarom a tányért.

– Kicsit később majd felviszem neki.

Brian a konyhaszekrény felé menet óvatos léptekkel kerülget, majd ügyesen koreografált mozdulatsorral elővesszi a poharakat és az evőeszközöket, miközben én a konyhaasztalra varázsolom a vacsorát. Van valami szépség abban, ahogy egymás körül keringünk ezen a

szűk helyen, mint egy hold a bolygója körül. Csak abban nem vagyok biztos, melyikünk melyik.

Most, hogy nincs itt Meret, aki ütközőként szolgál köztünk, vágni lehet a feszültséget. Elég egy rossz szó, és robban.

– Milyen volt a napod? – érdeklődik Brian. Semleges téma. Biztonságos.

– Jó – felelem, és lenyelek egy falatot. – És a tiéd?

– Beszéltem a konferencia szervezőivel. Megkértek, hogy októberben tartsam majd meg az elmaradt előadásomat.

– Az jó.

– Ja.

Felpillantok, és látom, hogy Brian tűnődve néz rám.

– Mikor lett ez az egész olyan nehéz? – kérdi lágyan. Sőt, még el is pirul hozzá. – Nem csak ez – mutat kettőnkre. – Hanem az egész – teszi hozzá, és az emelet felé pislant.

A tányérra teszem a villát. Elment az étvágyam. Talán el is mondom Meretnek, hogy a legjobb diétás módszer az, ha az ember egy reggel felébred, és elgondolkodik, hogy a fenébe alakult így az élete.

– Kérdezhetek valami? Hány jegyet vettél arra az előadásra az MIT-n?

Brian félrebillenti a fejét.

– Ez egy beugratós kérdés?

– Nem. Csak érdekel.

– Kettőt – feleli. – Te szombatonként általában a betegeiddel vagy, ezért feltételeztem…

– Na persze, feltételezted – fojtom belé a szót.

Brian teljesen összezavarodik.

– Komolyan látni akarod a polipot? Biztosan lehet még jegyet venni…

– Itt nem a polipról van szó – ingatom a fejem. – Miért nem kérdezted meg, szeretnék-e menni?

Brian a homlokát dörzsölgeti.

– Abbahagyhatnánk végre a vitát? – sóhajtja. – Inkább csak együnk…

Bólintok. Fogom a késemet, a villámat, és nekilátok, hogy apró darabokra vágjam a csirkemellet. Csak vágom és vágom. Kíváncsi vagyok, milyen apróra tudom cincálni. Közben elszámolok százig. Aztán ide-oda tologatom a darabkákat a tányéromon.

– Dawn.

Brian egy ideje csendben figyeli, mit művelek. A hangja vattába van csomagolva, olyan halk, alig hallom.

Rápillantok az asztal fölött, amely óceánként választ el bennünket, mintha két külön földrészen lennénk mi ketten. Olyan vagyok, mint az anyám, amint épp Írország partjait próbálja kivenni a messzeségben.

– Kérlek, mondd el, mit vársz tőlem! – szólal meg Brian.

Most be kellene ugranom a vízbe, és úsznom kellene, de én már itt, a szárazföldön elsüllyedek.

– Bárcsak ne kellene elmondanom! – felelem.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Wyatt hivatalosan nem alkalmazhat engem az ásatáson. A koncessziós jogot a Yale kapta meg, márpedig nekem már semmi közöm a Yale-hez. A doktoranduszhallgatók és az egyetemen dolgozó kollégák minden szezonban megkapják a munkavállalói vízumukat, miután az egyiptomi kormány felé igazolják, hogy régészként dolgoznak.

Fogalmam sincs, miért kértem Wyattet, hogy vegyen fel. Valahogy ez csúszott ki a számon ahelyett, hogy kimondtam volna, amit igazából mondani akartam. De munkát kérni egyszerűbb volt, és így még egy kis időt is nyertem.

– Biztosan van valaki, akitől szívességet kérhetsz – kérlelem. – Aki találhat egy kiskaput.

A kiskapuról eszembe jut, hogy amikor elhagytam az országot, a nyugatiak még nem használhatták a Minját Kairóval összekötő sivatagi főutat. Haszib – Harbi édesapja – részletesen elmagyarázta Wyattnek, hogyan jut el a repülőtérre, és előre figyelmeztette, hogy messzire kerülje el a főútvonalat. *Hacsak nem vagy mindenre elszánt* – tette hozzá. Amikor aztán megállítottak egy ellenőrzési pontnál, Wyatt eljátszotta a hülyét, és ártatlan képpel bizonygatta, hogy fogalma sem volt a korlátozásról. Végül intettek, hogy menjünk tovább.

Wyatt egy ütött-kopott fotel karfájára ereszkedik.

– Ne haragudj, de az elmúlt tizenöt évben nem a szakmában dolgoztál, ugye?

Éles fájdalom nyilall belém. Ezek szerint nem kísérte figyelemmel az életemet, és azt, mi lett belőlem. De miért is tette volna? Én voltam az, aki se szó, se beszéd faképnél hagytam őt. Most minden erőmmel azon vagyok, hogy álljam a fürkésző tekintetét.

– Nem.

– De miért, Dawn? – kérdi halkan. – Miért épp most jöttél vissza?

Elbizonytalanodom, nem tudom, hogyan mondhatnám el neki az igazat anélkül, hogy szánalmat ébresztenék benne.

– Ugye tudod, hogy ha kivágnak egy fát, az évgyűrűiből meg lehet állapítani, melyik volt az a pillanat, amikor minden megváltozott? Látni lehet a gyűrűkön, mikor tombolt erdőtűz, mikor pusztítottak kártevők, melyik évben volt szárazság, és mikor csapódott valami a törzsnek úgy, hogy eltérítette a növekedés irányát.

Wyatt bólint.

– Na, ez is egy ilyen pillanat.

– Hát, valami nagyon letéríthetett az útról, ha itt kötöttél ki, Egyiptomban – jegyzi meg Wyatt.

– Vagy akkor sodródtam le az útról, amikor elmentem innen.

Wyatt szeme egészen elkeskenyedik.

– Nézd, szívesen segítenék, de nem…

– Wyatt – szakítom félbe. – Kérlek!

– Dawn, minden rendben veled? Ha valami baj van…

– Egyszerűen munkára van szükségem.

Wyattből keserű sóhaj szakad fel.

– Talán jövő januártól intézhetnék neked valamit. Ez most nem az ásatások rendes, megszokott szezonja.

– De te itt vagy. És dolgozol. Úgy értem, ez egy jel, nem? Hogy te is itt vagy, és én is… – Nagyot nyelek. – Tudom, hogy szükséged van segítségre. Még csak fizetned sem kell, csak adj egy esélyt! És aztán… – Hirtelen nem találom a szavakat. – Aztán, ha nem akarsz többé látni, elmegyek.

Wyatt rám néz. A szeme még mindig olyan kék, mint a lángcsóva közepe. Vagy mint az ég kékje, amely, ha túl sokáig bámulja az ember, ott marad a szemhéja belső felén. Wyatt a combján dobol az ujjaival. Szinte látom, ahogy a fejében kattognak a fogaskerekek.

– Tudom, hogy régen tettem neked egy ígéretet – kezdi, és abban a pillanatban rádöbbenek, hogy pontosan azt fogja mondani, amit nem akarok hallani.

Igyekszem felvértezni magam a visszautasításra, hiszen tudom, hogy hibát követtem el. A valóság sokszor egészen más, mint amit az ember remél.

– Nem ígérek semmit, de talán szerezhetek neked egy ideiglenes engedélyt.

– Komolyan? – kapom fel a fejem.

– Nem ezt akartad?

– De igen – felelem erőtlenül. Teszek felé egy lépést, de a köztünk húzódó furcsa, láthatatlan fal előtt megtorpanok. – Köszönöm.

– Ne köszönd! – ingatja a fejét Wyatt. – Egyelőre nem tettem semmit. Egyébként, csak hogy tudd, ha valóban itt

maradsz, számíthatsz rá, hogy a beledet is ki kell dolgoznod. És most hadd mutassalak be a többieknek, aztán délután elmehetünk Minjába, a régészeti hivatalba.

Ezzel kisétál a kis könyvtárból, és várja, hogy kövessem. Hallom a házat betöltő halk neszeket: Harbi családja arabul beszélget, miközben vacsorához készülődnek, a csövek pedig a torkukat köszörülik, ahogy a víz végigzubog rajtuk.

Wyatt olyan hirtelen torpan meg, hogy kis híján beleszaladok. Megfordul, és ott állunk egymással szemben, mozdulatlanul.

– Van itt még valami – töri meg a csendet. – Nem tudom, hogy kerülsz ide. Nem tudom, milyen titkot rejtegetsz. Ráadásul valószínűleg jócskán kijöttél a gyakorlatból. – Felderül az arca, mintha megörülne a váratlan feladatnak. – Igaz, nekem meg az a munkám, hogy előássak dolgokat.

Egészen a közelmúltig az volt a bevett gyakorlat, hogy a főiskolát végzett egyiptomiaknak az állam garantáltan állást kínált, ami azt jelentette, hogy a viszonylag kevés közszolgálati állásra rengeteg munkavállaló jutott. Egy felmérés szerint egy átlagos közalkalmazott napi félórányi hasznos munkát végzett. A Yale ásatásán dolgozni kifejezetten zsíros állásnak számított. Harbi és azok, akiket még tizenöt évvel ezelőttről ismertem, olyan jól végezték a munkájukat, hogy az állásaikat nemzedékről nemzedékre örökítették tovább. Wyatt elsőként Mohammed Mahmoudot mutatja be, annak a

Mohammednek a fiát, akit én is ismertem. Most Mohammed, Harbi, Abdou és Ahmed tartják rendben a régészházat, miközben az ásatásokon is dolgoznak. Az ásatási szezonok között Mohammed Luxorban él a családjával.

Wyatt régi ismerőseként mutat be azoknak, akik hajdanán még nem voltak itt. Vannak, akik Harbihoz hasonlóan *doctorá*nak szólítanak.

– Hívjanak csak Dawnnak! – mosolygok rájuk, de közben mindvégig magamon érzem Wyatt tekintetét.

– Mi történt Harbi lábával? – kíváncsiskodom, amint Wyatt kikísér a konyhából.

Ő a fehérre meszelt falnak veti a vállát.

– Hogyhogy nem fejezted be a doktoridat? – kérdi, de miután hiába várja a választ, egyszerűen vállat von. – Valamit valamiért. Ha választ akarsz, neked is felelned kell egy kérdésre.

– Inkább úgy döntöttem, hogy szociális gondozói szakon diplomázom – felelem. – Tudtam, hogy a tudományos karrier nem fog összejönni.

Wyatt szúrós szemmel mered rám, mintha azt latolgatná, igazat mondok-e.

– Harbi lába akkor tört el, amikor úgy öt évvel ezelőtt az egyik sírkamrában felborult vele a létra. Soha nem jött helyre teljesen.

Hirtelen megjelenik előttem a kép, amint meginog alattam a létra II. Dzsehutihotep sírjában, és Wyatt elkap, mielőtt a földre zuhannék. Még mindig emlékszem, hogy csak úgy áradt belőle a napfény és a vajkaramella illata.

Hetekkel később aztán megtudtam, hogy tényleg tartott a zsebében cukorkákat, amelyekből gyakran adott a mezítlábas kisgyerekeknek is, akik nap végén a *vádi* bejáratánál várták őt a perzselő napsütésben.

– Gyere, hadd mutassam meg, min dolgozunk mostanában!

A régészház társalgójában most is szving szól. Egy tüskésre nyírt hajú fiatalember egy asztal fölé hajol, és a szép sorba rendezett őskori kőszerszámokat rajzolgatja. Wyatt felkapja az egyiket, a kezembe nyomja, én pedig végigsimítom az érdes, csipkézett szélét.

– Joe! – szól oda a srácnak Wyatt. – Ő itt Dawn. – Joe feltolja a szemüvegét, felém biccent, és várja a pluszinformációkat rólam, mindhiába. – Joe az egyetlen doktoranduszhallgató, aki hajlandó volt ebben a szokatlan időben eljönni az ásatásra – fűzi hozzá Wyatt.

– Valami különdíjra számítok – kacag fel Joe. – Vagy legalábbis egy szép sírfeliratra: „Itt nyugszik Joe Cullen, aki halálra aszalódott a sivatagban.”

– A kőszerszámok a doktori disszertációdhoz kellenek? – érdeklődöm.

Joe bólint, és számokat körmöl egy kis fémlapocskára.

– Igen, azt kutatom, hogyan végezték régen az egyiptomiak a kétkezi munkákat. Ezek itt mind primitív szerszámok. Most épp az ásatási szezon számát, a pontos dátumot és a helyszínt jegyzem fel.

– Régen ezt mind papírkártyákra írtuk – dünnyögöm.

Joe felpillant, elcsodálkozik, hogy ezt is tudom.

– Volt délen, Asszuánban egy európai expedíció. Ők a

cserépdarabjaikat pálmalevélből font dobozokban tárolták, ahová beszabadultak a termeszek, így végül ott álltak egy halom jelöletlen edénydarabbal. Itt, Egyiptomban a fémlapoknak két nagy előnyük is van a papírral szemben: nem fakulnak ki a napon, és nem rongálják meg őket a rovarok.

Óvatos mozdulattal leteszem a kődarabot az asztalra.

– Ez egy kaparó eszköz – világosít fel Joe. – Szép számmal találtunk ehhez hasonlót, ami arra enged következtetni, hogy a sivatagban sok állat bőrét kikészítették.

– Hű, ez nagyon érde…

– Ne add alá a lovat, Dawn! – tréfálkozik Wyatt. – Különben mindjárt elővesz a marokköveit.

Wyatt a helyiség túlsó felébe kísér, ahol egy harmincas, sötét hajú fickó ül a számítógépnél.

– Alberto, hát mégiscsak sikerült életre keltened a masinát?

A fickó bólint, és csak ekkor vesz észre engem. Vékony, hosszú orra van, és keskeny arca, amely teljesen megváltozik, amikor elvigyorodik, és kivillantja hófehér fogsorát.

– Nem említetted, hogy társaságunk érkezik. Gyönyörű társaságunk.

Zavaromban elpirulok. Mikor is történt velem ilyesmi utoljára?

– Ő nem társaság. Itt dolgozik. – Wyatt rám sandít. – Talán. – Én a monitorra pislogok, ahol egy sziklafalba vájt sírkamra háromdimenziós modellje forog. – Alberto

Olaszországból jött, digitális archeológiával foglalkozik.

Tizenöt éve ez a munka még nem is létezett.

– Digitális modelleket készít a feltárásról? – érdeklődöm.

Alberto a fejét rázza.

– Fotogrammetriával és geomatikával foglalkozom. A hagyományos lineáris mérések helyett digitális módszerekkel készítek háromdimenziós képeket.

Wyatt néhány billentyű megnyomásával ráközelít a modellre, amíg végül már a falra festett hieroglifákat is ki tudom venni. Majdnem olyan, mintha ott lennénk a helyszínen.

– Fantasztikus, igaz? – dörmögi Wyatt.

– Hihetetlen – értek egyet. – Hogy működik?

– Lefotózom a helyszínt – mondja Alberto –, a felvételt egy bizonyos szoftverrel feldolgozom, és… Hogy is mondjátok? *Bumm*, máris ott van a háromdimenziós modell a topográfiával.

Wyatt az egyik ikonra bök a desktopon.

– Ezt mutasd meg Dawnnak!

A kezembe nyom egy VR-szemüveget, amit a fejemre igazítok, és várom, hogy betöltődjön a kép a szemem előtt. A lélegzetem is elakad, ahogy egy szempillantás alatt ott találom magam az ismerős *vádi*ban, a kiálló sziklafalnál, alatta a sötétebb bemélyedéssel. Kinyújtom a karomat, mintha megérinthetném, de persze tudom jól, hogy ez az egész csak egy digitális kép.

– Fordulj balra! – irányít Wyatt. Elfordulok, és előrehajolok, mintha gyalogolnék, amíg végül olyan közel

érek, hogy ki tudom venni a hieratikus írással megfestett sziklát, amelyet még évekkel ezelőtt fedeztünk fel.

Régen annyira másképp dolgoztunk! Rengeteget bajlódtunk a fóliával: vonzotta a port, a nagy hőségben megolvadt, és folyton megcsillant rajta a fény. Nem győztem javítgatni a falba vésett hieroglifák átmásolt mintáit. De ez – ez igazán forradalmi módszer.

– A feltárt lelőhelyek mind-mind az eredeti környezetükben érdekesek – folytatja Wyatt. – Természetesen a legjobb élőben megcsodálni a leleteket, de ez szinte ugyanazt az élményt nyújtja. A régebbi módszerekkel az információ fele elveszett, hiszen nem volt egyértelmű, *miért* került egy-egy írás éppen erre vagy arra a bizonyos helyre, de ezzel az eljárással látni lehet az eredeti környezetet is.

Előrehajolok, közelebb a virtuális kőfalhoz.

– Gondolom, a feliratok megfejtéséhez is feleannyi időre van szükség.

– El sem tudod képzelni, milyen klassz! – áradozik Wyatt. Leveszi rólam a szemüveget, és egy iPadet nyom a kezembe. – Alberto a részletes háromdimenziós kép alapján úgynevezett ortofotót készít. Ennek segítségével úgy dolgozhatok a hieroglifákkal, mintha valamilyen színezőfüzettel lenne dolgom. Változtathatok a színeken, és módosíthatom a kontrasztot. Ha például eredetileg mintás a kő anyaga, egyszínűvé lehet varázsolni a falat, hogy jobban kirajzolódjanak a bevésett ábrák.

– És miután Wyatt letisztázza a mintákat, ezeket mind visszateszem a lelőhelyről készült 3D-s képbe – fűzi hozzá

Alberto.

– Ami azt jelenti, hogy még ugyanabban a szezonban elkészülhet egy-egy ábra végső verziója.

– Hihetetlen ez az eljárás, különösen olyan lelőhelyek esetén, mint amilyet most tárunk fel – magyarázza Alberto. – Ezzel a módszerrel nem kell sokat törnünk a fejünket, hol kezdjük el a feltárást, és amiatt sem kell aggódni, hogy a munka során tönkretesszük a különböző rétegeket. Mielőtt nekiállnánk, készítünk egy 3D-s fotót, aztán az első réteg feltárása után még egyet, majd a második réteg után még egyet, *e così via*. Olyan, mintha lenne egy szülinapi tortánk, amit felvágunk, aztán ha meggondoljuk magunkat, visszacsináljuk az egészet, és másképp vágjuk fel.

– Az az egyetlen hátránya – kotyog közbe Joe a helyiség túloldaláról –, hogy az iPadek könnyen túlmelegednek, az akkumulátorok hamar lemerülnek, az én fülemet pedig sérti a sok cifra káromkodás.

Egy pillanatra elfog a félsz, hogy talán éveket késtem. Hogy esélyem sincs ott folytatni, ahol abbahagytam. Aztán Wyatt kiveszi a kezemből az iPadet, rányom néhány ikonra, majd egyszer csak egy újabb háromdimenziós kép bukkan fel.

– Dzsehutinaht sírja – mondja, és odaadja az iPadet.

Az egyetemen olvastam a Dzsehutinaht-sírkamra feltárásáról, és a koporsókat láttuk is a Bostoni Szépművészeti Múzeumban, de ez a kép egyáltalán nem ismerős. Itt csak egy felállványozott sírkamrát látok, és egy feltárás alatt álló aknát.

– Nem II. Dzsehutinahtról van szó – pontosít Wyatt –, hanem Dzsehutinahtról, Teti fiáról.

A képernyőre bámulok, igyekszem kivenni minden apró részletet.

– Még nincs publikálva – teszi hozzá halkan Wyatt.

Más szóval: a csapatán kívül én vagyok az első, aki láthatja.

Semmi – szó szerint *semmi* – nem fogható ahhoz, mint amikor az ember felfedezi a világ egy-egy rég elfeledett darabkáját. Ilyenkor felgyorsul a szívverése, még levegőt venni is elfelejt. Moccanni sem mer, és mielőtt mások is betolakodnának a képbe, próbálja kiélvezni a pillanatot, amikor nincs más, csak ő és a csoda. Egyszer Wyatt-tel együtt volt szerencsém megtapasztalni ezt az élményt. Később újra átéltem valami hasonlót: amikor életet adtam Meretnek.

– Hallottam, hogy megtaláltátok – motyogom. De egészen más olvasni a hírt, mint a saját szememmel látni.

Csak akkor döbbenek rá, hogy ezt hangosan is kimondtam, amikor Wyatt kifürkészhetetlen arccal rám néz.

– Még ennél is klasszabb személyesen ott lenni – mondja. – Na, gyere, menjünk el Minjába!

Wyatt megkérdi, szeretnék-e átöltözni, mielőtt a városba indulunk. Amikor kibököm, hogy csomag nélkül érkeztem, értetlenkedve húzza össze a szemét.

– Csomag nélkül utaztál Egyiptomba?

– Igen.

– Pedig azt tervezted, hogy egy régészeti ásatáson fogsz dolgozni.

Bátortalanul felszegem a fejem.

– Igen.

– Megfelelő öltözet nélkül.

– Amolyan hirtelen döntés volt – magyarázkodom.

Wyatt szóra nyitja a száját, aztán becsukja.

– Alberto! – kiáltja. – Szükségem van a segítségedre!

Hallom az indulatos szóváltásuk tompa, elfojtott hangjait, de a *képzetlen* és *mindennapos* szavakon kívül mást nem tudok kivenni.

– Még mindig én vagyok az igazgató – szögezi le Wyatt, mire Alberto olaszul vág vissza: *Avere gli occhi foderati di prosciutto.* Aztán halkuló lépteket hallok.

Tíz perccel később már Alberto nadrágja van rajtam. A régészházban elszállásolt munkatársak közül méretben ő áll a legközelebb hozzám: vékony alkatú, és csak néhány centivel magasabb nálam. Szorosra húzom az övet, és feltűröm a nadrág szárát. Wyatt odaadja hozzá az egyik hosszú ujjú ingét. Frissen mosott, mégis az ő illatát érzem rajta.

– Tessék – Wyatt hanyagul odadob elém egy pár bakancsot, miközben én felgöngyölöm az ing ujját. Nyolcas méretű női bakancs, pont az én méretem. Kíváncsi vagyok, kié, de nincs jogom kérdezősködni.

Az ajtó melletti kis asztalról Wyatt felkap egy kopott kalapot, amelynek merev karimája ellenáll a vidékre jellemző állandó szélfúvásnak.

– Válassz egyet te is! – szól oda, és a gyűjteményre

mutat: panamakalapok, vászonkalapok és tarkóvédővel ellátott baseballsapkák, amelyekben nem ég hólyagosra az ember nyaka. Fogok egy western szalmakalapot, a fejembe nyomom, és sietek, hogy utolérjem Wyattet, aki hosszú léptekkel igyekszik a finom homokréteggel fedett Land Rover felé. Furcsa érzés az anyósülésen utazni; doktoranduszként mindig gyalogolnom kellett. Nézem, ahogy Wyatt gyakorlott mozdulatokkal sebességet vált, miközben lassan zötykölődünk a hepehupás úton, amely a régészházból a sivatag felé vezet.

A régészeti hivatal helyi irodája Melláviban működik, de a fontosabb engedélyeket Minjában adják ki, ezért most észak felé indulunk, arra, amerről érkeztem. Az út rázós, poros, izzasztó. A repedezett bőrülés olyan forró, hogy szinte égeti a testemet. Folyton-folyvást előrehajolok, hogy az izzadt, ragacsos ingemet megszellőztessem. Mögöttünk gomolyogva száll fel a por, akár a vulkánkitörés fenyegető felhője.

Jó negyedórányi hallgatás után olajágat nyújtok Wyattnek.

– Nem tudtam, egyáltalán itt talállak-e augusztusban.

– Mégis eljöttél.

A tekintetemet újra az útra szegezem, azon töröm a fejem, mire tereljem a szót.

– Alberto és Joe igazán jó fejek.

Egyszer olvastam egy cikket arról, mennyire másként kommunikálnak a férfiak és a nők. A férfiak szeretnek egymás mellett ülni, mert a szemtől szembeni beszélgetést túlságosan konfrontatívnak találják; a nők

ellenben szívesebben ülnek szemben a másikkal, hogy a testbeszédre is figyelhessenek. A cikk azt javasolta a nőknek, hogy a férjükkel épp ezért ne a vacsoraasztalnál, hanem a kocsiban ülve tárgyalják meg a kényes témákat.

A cikk szerzője valószínűleg soha nem ült még egy autóban Wyatt-tel.

Wyatt röpke pillantást vet rám, csuklóját a kocsi kormányán egyensúlyozza.

– Ne haragudj, de te most csak úgy cseverészel velem?

– Beszélgetni próbálok.

– Eddig nem nagyon akartál.

– Nekem nagyon nehéz…

– Szerinted nekem nem az? – hördül fel Wyatt. Úgy veti oda a szavakat, minta késeket dobálna felém, amelyek az üléshez szegeznek.

Behunyom a szemem.

– Nagyon sajnálom.

Nem nézek rá, mégis érzem magamon a tekintetét. Egyre sűrűbb, fullasztóbb a levegő, aztán mintha a tűzvészben hirtelen betörnék az ablakot, végre lélegzethez jutok. Wyatt előrenéz, az utat figyeli, a vonásai kisimulnak.

– Azért vagyok itt most, ebben a pokoli hőségben, mert a szemeszternek májusban lett vége, aztán jött a ramadán – magyarázza, mintha meg sem történt volna az eddigi beszélgetésünk –, nekem viszont még ki kell ásnom ezt a sírt, mielőtt szeptember közepén újabb tanév kezdődik.

Úgy tűnik, több információt nem akar az orromra kötni. Valószínűleg a pénzügyi helyzet is közbeszólt. Talán nem

kap több támogatást, amíg be nem bizonyosodik, hogy talált egy új sírkamrát egy érintetlen koporsóval.

– Jól tetted, hogy lemondtál a tudományos pályáról – folytatja a fecsegést. – Bár, gondolom, szociális gondozóként sincs könnyű dolgod.

Kedvesen mondja, úgy tűnik, elfogadta az olajágat.

– Nem szociális gondozó vagyok – pontosítok –, hanem haláldúla.

– Hogy micsoda?

– Gyógyíthatatlan betegekről gondoskodom.

– Aha, a betegeid bizonyára élnek-halnak érted – jegyzi meg Wyatt, mire kitör belőlem a nevetés.

– Így is mondhatjuk. Igazából nem volt akkora váltás, mint gondoltam. Bizonyos értelemben már tizennyolc éves korom óta a halállal foglalkozom.

Wyatt a szemembe néz.

– Én is – vágja rá őszintén.

– És te? Még mindig a Két Út Könyve a szakterületed?

Wyatt bólint.

– Tudod, mi lett a fordítással, amit használtunk? 2017-ben egy friss publikációval egyszerűen a kukába került. Kiderült, hogy alapvetően két, egymástól független Két Út Könyve létezik, és még ott is sokban különböznek a szövegek, ahol látszólag hasonlóak a varázsigék.

Most már nem viselkedik velem olyan ellenségesen, mint eddig, sőt úgy társalog, mintha a munkatársa lennék. Úrrá lesz rajtam az izgatottság. Olyasmit érzek, amit már jó ideje nem: úgy kattog az agyam, mint annak idején, amikor egy klassz előadást hallgattam, vagy

sikerült lefordítanom egy bonyolult hieroglifát.

– Szóval a régi fordítás rossz volt.

– Nos, nem volt *helyes* – pontosít Wyatt. – Ó, és arra emlékszel, mennyit dühöngtél, csak mert a koporsókban talált Piramisszövegeket soha nem jelentették meg a Koporsószövegekkel egy kötetben?

– A *dühöngtem* azért kissé túlzás…

– Hát végül ez is megtörtént. 2006-ban. Olvastad?

– 2006-ban semmit nem olvastam a *Nyúlcsalád esti meséi*n kívül – kacagok fel.

Wyatt szeme kikerekedik. A kocsiban hirtelen elfogy a levegő.

– Az egy gyerekkönyv, nem? Vannak gyerekeid?

– Gyerekem – felelem halkan. – Egy lányom.

– Akinek feltehetően van egy apja is – mondja Wyatt, és már az utat figyeli.

Nagyot nyelek.

– Igen, van.

A tekintetem az ölemben összekulcsolt kezemre siklik. A jegygyűrűmet csavargatom, miközben súlyos csend telepszik ránk.

– Sokat gondoltam rád – mormogja Wyatt. – Azon törtem a fejem, hogy tud valaki egyszerűen köddé válni.

Olyan sok mindent szeretnék elmondani neki. Olyan sok mindent *kell* elmondanom neki. A szavak azonban elakadnak a torkomban, útjukat állja a félelem: félek, hogy nincs ideje pátyolgatni egy középkorú nőt, aki azon rágódik, milyen lehetett volna az élete; félek, hogy hazazavar vagy egyszerűen kinevet. Vagy – ami még

szörnyűbb lenne – közömbös irántam. Hogy amatőrként kezel – úgy, ahogy a Yale hallgatóiként mi is kezeltük azokat, akik gyerekkorukban olvastak egy keveset a piramisokról, vagy odáig voltak Brendan Fraserért *A múmiá*ból. Udvariasan, de szánakozva.

És én? Én gondoltam Wyattre? Hazudnék, ha azt mondanám, nem. Igaz, nem epekedtem utána; szerettem Briant. De előfordult, hogy a hétköznapi teendőim közepette egyszer csak eszembe jutott. Amikor a harmincadik születésnapomon Görögországba utaztunk, és láttam, ahogy a macskaköves utcán a gyerekek törött cserepeket válogatnak. Vagy amikor kifestettem a szememet, és a fekete tussal húzott, vastag vonal láttán magam elé képzeltem Wyattet, amint megpróbálja – mindhiába – a fóliára átrajzolni a nomoszkormányzó feleségének vastagon kifestett szemét.

– Rád gondoltam, amikor az FBI megfejtette a bostoni múzeum levágott múmiafejének rejtélyét – bököm ki. – Emlékszel? Még Dumphries sem tudta, hogy a fej a férfié volt-e, vagy a feleségéé.

Akkoriban a *Bostone Globe*-ban olvastam a sztorit: az orvosszakértők CT-vizsgálatot végeztek a múmiafejen, és csonkítás nyomait állapították meg a szájon és az állkapcson. Én rögtön tudtam, mi lehet az oka: a szájmegnyitás szertartása, amelyet a halottakon végeztek, hogy az alvilágban is tudjanak enni és inni. Miután sehogyan sem tudták megfejteni, melyik múmiáé volt a levágott fej, segítségül hívták az FBI munkatársait, akiknek sikerült az egyik fogból DNS-mintát nyerniük.

– Én is olvastam róla. Tudom is, kié volt… – szólal meg Wyatt, épp amikor én is szóra nyitom a számat.

– Mr. Dzsehutinahté – mondjuk ki egyszerre, aztán kitör belőlünk a nevetés.

Wyatt itt érzi otthon magát: a bőre bronzbarnára sült, a haja göndör fürtökben tapad gyöngyöző halántékára. Eltűnődöm, fordított helyzetben hogyan alakult volna a sorsunk: ha én maradok, és ő kap egy telefonhívást, amely fenekestül felforgatja az életét. Szenvedne, ha nap mint nap öltönyt kellene húznia, és be kellene járnia egy londoni kormányhivatalba? De miért kellene bejárnia, hiszen vígan élhetné az arisztokraták gondtalan életét! Megpróbálom elképzelni Wyattet mondjuk lovaspóló közben. Vagy egy halom hivatalos irat mögött, egy tömör mahagóni íróasztalnál, amely régebbi, mint az ország, ahonnan származom. Az asztal mellől a feleségére mosolyog, akit Pippának vagy Aramintának hívnak, és aki előbb tudott lovagolni, mint járni.

– Egyébként márki lett belőled? – szalad ki a számon a kérdés.

– Hát, ami azt illeti – feleli vonakodva –, igen.

– Sajnálom. – Tudom, hogy ez azt jelenti, elveszítette az édesapját.

– Ez a nemesi cím totál hülyeség. Én amúgy is vagy itt, vagy New Havenben töltöm az összes időmet. Nem érdekelnek ezek a formalitások. Anyám legnagyobb bánatára. – Lebiggyeszti az ajkát. – Amikor gróf voltam, nem szólítottál uramnak, azt hiszem, ezek után ideje lenne rászoknod.

– Inkább leharapom a nyelvemet – rázom a fejem.

Wyatt elvigyorodik.

– Bevallom, még soha nem hallottam hospice-dúlákról.

– Ez egyfajta beteggondozás, csak… átfogóbb, ha érted, mire gondolok. A hagyományos beteggondozás során egy orvos átlagosan napi hét percet tölt egy-egy beteggel. Én akár családtaggá is válhatok, ha a betegnek erre van igénye. Virrasztok mellette, beszélek az orvosokkal és a hozzátartozókkal, és bármilyen hivatalos ügyet szívesen elintézek. – Megpróbálom egy kívülálló szemével nézni a feladataimat. – Azt hiszem, elsősorban időt nyerek azoknak, akiknek erre van a legnagyobb szükségük.

– Nyomasztó?

– Hát, előfordul, hogy nem állom meg könnyek nélkül – vonom meg a vállam. – Amikor először sírtam el magam egy betegem előtt, rettentően szégyelltem magam, de még aznap este felhívott a beteg öccse, hogy köszönetet mondjon. A könnyeim láttán döbbent rá, hogy valóban a szívemen viselem a nővére sorsát, és nem csak a pénzre hajtok. Szóval igen, történnek szomorú dolgok is. De legalább ugyanannyi szépség is rejlik benne.

– Bizonyíték? – vakkantja oda Wyatt, és én visszafojtok egy mosolyt: ezt szokta mondogatni Dumphries, amikor előadtunk neki egy elméletet, és ő várta, mivel tudjuk alátámasztani.

– Egyszer volt egy transznemű nőbetegem. Mielőtt elment volna, az anyja azt mondta: „Egy fiúnak adtam életet, és most egy lányt temetek el.” A következő pillanatban a betegem örökre elaludt. Mintha már csak

erre lett volna szüksége a megnyugváshoz.

– És mit tanultál az egészből?

Alig tudom elfojtani a mosolyomat, olyan komoly a kérdése.

– A halál mindenkit váratlanul ér, ami talán nevetségesen hangzik, ha jobban belegondolsz. Mindenki tudja, hogy egyszer meghal. De azt hiszem, engem az döbbentett meg leginkább, milyen sokan vannak, akik csak a halál kapujában látják meg, milyen életet éltek. Érted, mit mondok?

Wyatt bólint.

– Naná! Amíg az ember el nem kezdi megépíteni a saját sírját, fel sem fogja, hogy egyszer véget ér az élete.

– Az élet és a halál ugyanannak az éremnek a két oldala – sóhajtok fel, és amikor Wyatthez fordulok, látom, hogy engem bámul. – Mi az?

– Talán mégsem hagytad abba a tanulmányaidat.

Elhaladunk az óriási El Minya tábla mellett, amelyet oda nem illő módon ékeltek a sziklák közé, épp, mint Los Angelesben a Hollywood feliratot. Miközben Wyatt parkolót keres, a tekintetem két férfin akad meg, akik kézen fogva sétálgatnak az utcán. Ez itt nem azt jelenti, amit otthon. Itt ez csupán a barátság jele. Itt hivatalosan az ember nem lehet meleg.

Wyatt végül egy kis fagylaltozó előtt talál helyet.

– Éhes vagy? – kérdi. – Meghívlak.

Harbitól ugyan kaptam enni, mégis majd kilyukad a gyomrom. Odalépek az üveghez, amelyre finom jégkéreg rakódott. Eper, csokoládé, narancsvirág, kókusz. A Norio

ízűre mutatok – ez az Oreo egyiptomi utánzata. Wyatt arabul rendel nekem. A dallamos hangok olyan lágyan peregnek az ajkán, akár a méz.

Amint odanyújtja a tölcsért, visszarepülök tizenöt évet, és a régészházban, a szűkös hálószobámban találom magam. Wyatt besurrant hozzám, miután mindenki elaludt, és meglengetett előttem egy csomag Noriót.

– Hát ezt meg honnan szerezted? – csillant fel a szemem, és nekiláttam kibontani a csomagolást.

– Ajándék lónak ne nézd a fogát! – mosolygott Wyatt, és megcsókolt. – Egy kis édesség az édesemnek.

Erősen koncentráltam, próbáltam óvatosan szétválasztani a korongot és a tölteléket. Amikor rásandítottam, ő épp egy sértetlen, egyben lévő kekszbe harapott bele.

– Hogy teheted ezt? – kérdeztem döbbenten. – Szét kell előbb választani, nem lehet egyben bekapni.

– Ki mondta? Talán törvény tiltja? – Wyatt egy újabb ép kekszet dobott be egyben a szájába.

– Ez beteges, sőt egyenesen szociopata viselkedés – jegyeztem meg.

– Igen, úgy falom a Noriót, mint egy ősember, és a legyilkolt egyetemisták bőréből varrok magamnak ruhát.

– Ezek után hogyan szerethetnélek tovább? – hümmögtem.

Wyatt mozdulatlanná dermedt, majd egy boldog mosolytól felragyogott az arca.

– Hát szeretsz? – kérdezte.

Hirtelen visszazökkenek a jelenbe, és látom, hogy Wyatt

épp egy szalvétát nyújt felém.

– Csöpög a fagyid.

– Köszi – hálálkodom, és a tölcsérem köré tekerem a szalvétát.

– Hiányzik a valódi Oreo – sóhajt Wyatt, és nekivág az utcának. – És a jég is hiányzik az italomból. No meg a fürdés. Te jó ég, lehet, hogy azért, mert igazi brit vagyok, de isten a tudója, rettentően hiányzik egy kellemes fürdő.

Wyatt mellett úgy érzem, végre a helyemen vagyok. *Nekem meg ez hiányzik* – gondolom magamban.

A régészeti hivatal ajtaján egy rövid üzenet áll, miszerint az igazgató jelenleg nincs ott – ami jelentheti azt, hogy a lelőhelyeket látogatja, segít a múzeumi gyűjtemények válogatásában, vagy másféle munkát végez a kulturális örökséggel kapcsolatban –, de hamarosan visszatér, *insalláh*. Az üzenet azonban nem mondja, pontosan mikor.

– Most mi legyen? – pillantok Wyattre.

– Várunk – feleli, és az ajtó elé lép, az árnyékba. Leguggol, a hátát a zárt ajtónak veti, hogy ne érhesse a nap, aztán maga mellé mutat, a földre.

Gondterhelten masszírozom a tarkómat.

– Ne, Wyatt! Ezernyi dolgod van. Nem üldögélhetsz itt egész délután, isten tudja, meddig. Még abban sem lehetünk biztosak, hogy a pasas visszajön egyáltalán. – Visszatartom a levegőt, aztán lassan kifújom. Egy dolog megkérni Wyattet, hogy szerezzen nekem engedélyt, de egészen más feleslegesen fecsérelni az idejét. –

Megpróbáltad, és el sem tudom mondani, mennyire hálás vagyok érte. De…

– Dawn! – Wyatt az egyik kezét felém nyújtja, a másikkal beárnyékolja a szemét. Lenézek rá, és elfog a déjà vu bénító érzése. – Ne szövegelj annyit!

Megfogom a kezét. Az ujjaink egymásba fonódnak. A keze száraz tapintású, erős, az érintése olyan ismerős, hogy összefacsarodik a szívem. Elképzelhető, hogy az ember hosszú évekig nem fogja meg a másik kezét, az érintése mégis ott van, a bőrébe ivódva?

Wyatt maga mellé von. Ott ülünk együtt a földön, a vállunk összeér.

– Mindenekelőtt… – Wyatt elhúzza a száját. – Te jó ég, ki a fene használja azt a szót, hogy *mindenekelőtt?* Mintha egy önelégült seggfej mondta volna. – Elfojtok egy nevetést, ő pedig a fejét ingatja. – Tényleg ezernyi dolgom lenne, de eddig éjt nappallá téve dolgoztam. Különben is, én vagyok az expedíció vezetője, szóval bármikor dönthetek úgy, hogy szükségem van egy délutáni pihenőre. Másodszor: szerintem ez nem időpazarlás. – A hüvelykujjával végigsimít egy repedést a járdán. – Tartozom neked, Dawn. Nélküled nem bukkantam volna rá erre az újabb sírra. Szóval, hidd el, nem túl nagy áldozat néhány órán keresztül a fenekemen ülni Minja belvárosában, ha így kifejezhetem neked a hálámat.

Eszembe jut az idézet, amellyel nekem üzent a doktori disszertációjában.

– Biztos vagyok benne, hogy előbb vagy utóbb akkor is felfedezted volna azt a sírt, ha soha nem találkozunk.

– Ebben tévedsz. Minden azzal a festett felirattal kezdődött.

Emlékszem arra a napra. Mozdulatlan volt minden, mintha az egész világ hibernálódott volna. Mi ketten a *vádi* egyik kőfalánál, egy árnyékos beugróban álltunk, ahová engedély nélkül mentünk. Én óvatosan leporoltam a követ, Wyatt pedig végighúzta az ujját a hieratikus írásjelek alatt, és sorra fordította azokat a részeket, amelyeket ki tudott venni. A felirat említést tett többek között egy sírról, amelyet még mindig nem találtak meg a Bersánál több évszázada zajló feltárások során.

Emlékeim szerint Wyatt megfogta a kezem, és olyan erősen szorította, hogy fájt, mire én éppolyan erősen szorítottam az övét.

– 2003-tól egészen 2013-ig kutattam a sír után – meséli Wyatt –, de nem találtam az égvilágon semmit. Dumphries hagyta, hadd keresgéljek, de szerintem csak rá akart ébreszteni, hogy teljesen hasztalan a kutatásom. Kis híján meggyőzött, hogy hiába volt II. Dzsehutihotepnek egy Dzsehutinaht nevű távoli felmenője, a megrongálódott felirat még azt sem tette egyértelművé, hogy ebben a nekropoliszban található-e egyáltalán a sírja, vagy valahol máshol.

Egy régész munkája olyan, mintha felszeletelne egy tortát, és felülről lefelé haladva sorra vizsgálná a rétegeket. A legfőbb feladata kideríteni, melyik réteg mikor keletkezett. A feltárás persze nem arról szól, hogy egyik napról a másikra gyönyörű, sértetlen hieroglifákat talál: legtöbbször el kell hordani egy halom földet és

törmeléket, mire néhány kicsorbult cserépdarabra bukkan. Ha valaki egy komplett sírkamrát próbál találomra meglelni a sivatagban, az olyan, mint tűt keresni a szénakazalban.

– 2013-ban aztán megtaláltam. Épp II. Dzsehutihotep sírjánál ácsorogtam, ahol te meg én az utolsó szezont töltöttük. Körbenéztem, és azon agyaltam, van-e valami, ami esetleg elkerülte a figyelmemet. És közben Howard Carterre gondoltam.

– Igen, én is folyton rá gondolok – viccelődtem.

– Hát az, aki tíz éve hiába keres valamit, bizony gyakran gondol rá.

Carter egy évtizeden keresztül módszeresen kereste Tutanhamon Újbirodalom korabeli sírját, mindhiába. 1922-ben a jótevője, Lord Carnarvon megelégelte a hiábavaló várakozást, és kijelentette, hogy megszünteti bőkezű támogatását. Carter könyörögve kérte, hadd kutasson át még egy utolsó területet – azt is felvetette, hogy ha kell, saját zsebből fizeti az expedíciót. Lord Carnarvon végül ráállt, hogy még egy szezont finanszírozzon. Carter felkereste VI. Ramszesz sírját, amelyet korábban fedeztek fel, és ásni kezdett a munkások sátra mellett, a sír közelében. A kövek alatt végül megtalálta a lépcsősort, amely a mélyben rejtőző második sírhoz vezetett.

– *Végre csodálatos felfedezést tettünk a völgyben* – dörmögte Wyatt a bajsza alatt, azt a sürgönyt idézve, amelyet Carter küldött Lord Carnarvonnak, miután megtalálta a nekropolisz pecsétjével lezárt folyosót. A

pecsét egy sakált és több, megkötözött ellenséget ábrázolt. Ezek után megvárta Carnarvont, hogy a mecénása a saját szemével lássa, ahogy feltárják a sírkamrát, és elé tárulnak a várva várt csodák.

Wyattre pillantok, mert leesett, mire céloz.

– Na, várj csak! Komolyan? Dzsehutinaht sírja mindvégig itt volt, *a lábunk alatt?*

Wyatt bólint.

– Mindenütt kerestem, egyedül ott nem. II. Dzsehutihotep sírkamrájának bejáratánál leástam jó hatvan centit, és ráakadtam egy keresztgerendára. A rajta talált írásból rögtön tudtam, hogy Dzsehutinaht sírkamrájára bukkanhattam. Néhány héttel később kiástam a vörös-zölddel megfestett bejáratot, az ajtó egy szkarabeuszos pecséttel volt lezárva. Elég jól ismertem a különféle írásjeleket, hogy tudjam, Dzsehutinahtról, Teti fiáról van szó, akit öt generáció választott el II. Dzsehutihoteptől, és egy vagy két generációval volt idősebb, mint a Bostoni Szépművészeti Múzeumban látható Dzsehutinaht. Közép-Egyiptom területén kilenc másik sír található, amelyek mindegyikében említést tesznek róla.

Az állam is leesik a csodálkozástól.

– Szóval ő a legvénebb az egész nekropoliszban?

– Nagyon valószínű. Minden bizonnyal az első átmeneti korban élt, a tizenegyedik dinasztia uralkodása alatt. Közvetlen elődje lehetett I. Ahanahtnak, az első ismert nomoszkormányzónak, aki Bersában, egy sziklafalba vájt sírkamrában nyugszik.

– Bizonyíték? – követelőzöm.

Wyatt felkacag.

– Nincs sok minden, de nem én vagyok az egyetlen, aki így gondolja. Ha megnézzük a kormányzóságuk idejét, minden egyezik. Mivel azt tudjuk, hogy Dzsehutinaht szívesen látogatott el más nekropoliszokba, joggal gondolhatjuk, hogy *ezt* a nekropoliszt ő maga alapította a saját családja részére.

– Ez magyarázattal szolgálna arra is, miért olvasható a festett feliraton az, hogy a kormányzó kísérete a fesztivál előtti éjszakát épp az ő sírjánál töltötte – jegyzem meg.

– Ráadásul – teszi hozzá Wyatt – ha ebben a sírkamrában is ott lesz a Két Út Könyve a koporsóban, ez lenne a legkorábbi ismert verzió.

– Várj csak! Még fel sem tártátok a sírkamrát? Ennyi év alatt?

Wyatt beletúr a hajába.

– 2013-ban kezdtem el a feltárást. Három szezonra volt szükség, hogy megtisztítsuk a külső kápolnát, ott minden leletet leltárba vegyünk, és egy aknán keresztül eljussunk a belső sírbolt bejáratáig. Aztán elveszítettük az anyagi támogatást, és csak egy év elteltével sikerült másik szponzort találnom. És mivel én továbbra is teljes munkaidőben dolgozom a Yale-en, évente mindössze két-három hónapot tölthetek Egyiptomban. Ezért találtál most itt, Minjában augusztus elején. – Wyatt a hátát a faajtónak veti, és hozzám fordul. – Szóval, vagy valami furcsa szeszélyből jöttél Egyiptomba, vagy az univerzum tudta, hogy ebben a pillanatban neked is itt a helyed.

Brian erre csak a szemét forgatná, és azt mondaná, hogy a fizika törvényei alapján az ember több verzióra válik szét, amelyek mindegyike azt gondolja, hogy az ő útja egyedi és sorsszerű.

Az egyik világban most Bostonban vagyok.

Egy másik világban ott vagyok Wyatt mellett, amikor kinyitja a koporsót, és megpillantja a Két Út Könyvét.

Egy harmadik világban a régészeti hivatal igazgatója megtagadja tőlem az engedélyt.

Ebben a pillanatban árnyék vetül rám. Hunyorogva felnézek, és egy férfit pillantok meg. Az arca nem látszik, de a sziluettjét körberagyogja a nap.

– Nem ismerem én magát? – kérdi.

2003-ban Mosztafa Avád, a régészeti hivatal igazgatója volt az a helyi inspektor, aki eljött az ásatásra leltárba venni mindazt, amit Dumphries és a csapata talált. Akkoriban fiatal volt, és lelkesen érdeklődött a hazája történelme iránt. Igaz, amikor Wyatt-től az óegyiptomi írásjeleket tanulta, hamar lelohadt a lelkesedése, miután beletört a bicskája a tárgyesetbe, a névmásokba és a többi bonyolult nyelvtani szerkezetbe. Most széltében kétszer akkora, mint tizenöt éve, és a hajába meg a szakállába ősz szálak vegyülnek.

A légkondicionált irodájában teával kínál bennünket. Wyatt hátradől az alacsony széken, és a teáját kortyolgatja.

– Teljesen kiment a fejemből, hogy ismeri Dawnt.

– Soha nem felejtem el az arcokat – kacsint rám

Mosztafa. – A magáét pedig három szezonban is láttam.

Visszamosolygok rá.

– Mióta dolgozik igazgatóként?

– Nos, lássuk csak. 2009-től két évig katonai szolgálatot teljesítettem, utána kaptam meg ezt az állást, *alhamdulillah*. – Hála istennek. Ezzel Wyatthez fordul. – Bevallom, meglepődtem, amikor megláttam. Úgy ücsörgött itt a bejáratnál, mint egy szerencsétlen csavargó. Egyébként holnap készülök magukhoz az ásatásra.

– Igen, tudom, de van valami, ami nem várhat holnapig – fog bele Wyatt, és lopva felém sandít. – Szeretném, ha Dawn is dolgozhatna a Yale engedélyével.

– Értem. – Mosztafa feláll, és az asztalán matat. – Itt vannak valahol az űrlapok, töltsenek ki egy kérelmet a decemberi szezonra.

– Elnézést – szakítja félbe Wyatt. – Igazából úgy értettem, hogy *most*. – Mosztafára szegezi a tekintetét. – Holnaptól.

Mosztafa az íróasztala melletti székre rogy, és összeteszi a két kezét.

– Értem. – Wyattre pillant. – Ezt úgy kéri tőlem, mint a régészeti hivatal igazgatójától?

Wyatt már-már rábólintana, Mosztafa azonban megelőzi:

– Mert igazgatóként természetesen nem hozhatom rossz hírbe Egyiptom magas színvonalú régészeti programját. Képzeljék csak el, mi történne, ha kitudódna, hogy kivételt tettem valakivel. Ezek után mások is sorra

jönnének ilyen-olyan szívességet kérni.

A kezem szorosan markolja a szék karfáját.

– Természetesen – veszi a lapot Wyatt –, ezért is fordulok önhöz mint a *barátomhoz*.

Mosztafa arcán széles vigyor terül szét.

– Na, *így* már mindjárt más! Ha egészen véletlenül látogatója (egy közeli ismerőse) érkezik, akit magával visz a feltárásra, én valószínűleg nem fogom ellenőrizni, hogy az illető csak megfigyelőként van-e jelen, vagy esetleg aktívan részt vesz a munkálatokban.

Ezzel felém nyújtja a kezét.

– Örülök, hogy visszatért hozzánk, Dawn!

Az ókori egyiptomiak hitték, hogy a szavak hatalmas erővel bírnak. Az egyiptomi mitológia szerint, ha valaki ismeri egy istenség valódi nevét, az hatalmat is kap felette. A Két Út Könyvében is szerepelnek olyan kapuk, amelyeken csak akkor lehet áthaladni, ha az ember tudja, hogyan szólítsa az azt őrző fenevadat. Magát a sírkamrát, ahol éjjelente a *ba* lélek egyesült a testtel, szintén teleírták szavakkal, amelyeket a látogatók felolvastak, vagyis a hangjukkal életre keltették az írást (ez volt a *peret kheru,* azaz „ami hangra megjelenik”). Úgy vélték, hogy amit fennhangon kimondanak, az mind varázslatos módon felbukkan, ezért a sírkamra feliratai hosszan sorolták a földi jókat, és mindazt, amit a halott magával vinne az alvilágba, például halakat, szárnyasokat, sört, csónakokat, kenyeret és ökröket.

A legelső ásatásomon egyik délután épp ez járt a

fejemben II. Dzsehutihotep sírkamrájában, miközben Wyatt-tel együtt a belső kápolna falán rajzolgattuk át az írásjeleket. Nem sokkal ebédidő előtt az éhség a gyomromat facsarta, miután hajnali fél öt óta talpon voltam. A falra festett különféle finomságokat nézegettem, és hatalmasat kordult a gyomrom.

– Hallottam ám! – jegyezte meg halkan Wyatt.

Épp egy sült libát rajzoltam a fóliára. Inkább pulykára hasonlított, de az ókori Egyiptomban nem voltak pulykák. A pulykát a modern korban is *dik rumi*nak, vagyis római csirkének nevezik.

Amikor még egyet korgott a gyomrom, Wyatt felnézett a munkájából.

– Ha nem hagyod abba, mindjárt letámadnak a denevérek.

Felsandítottam a sírkamra mennyezetére, amely sötét függönyként fodrozódott felettünk.

– Azt sem tudják, hogy itt vagyunk.

– A múltkori szezonban volt itt egy ösztöndíjas posztdoktorandusz, aki hosszasan taglalta, hogy az ultrahangos tájékozódásuknak köszönhetően a denevérek soha nem repülnek nekünk. Aztán az egyik telibe találta az arcát.

A denevérek felé hunyorogtam, néztem, ahogy az egyikük különválik, és a mennyezet üres része felé araszol. Erre mintha kiszakadt volna egy zsák szén, úgy ömlött utána a nagy feketeség. Elővettem a kis tükrömet, és megpróbáltam megvilágítani a csapatot, hogy lássam, hányan lehetnek.

Wyatt elkapta a csuklómat.

– Az isten szerelmére, ne csináld, különben szanaszét repülnek!

Már a gondolattól is kirázott a hideg.

– Biztosan van egy szó a denevércsapatra. Mi lehet az? – tűnődött Wyatt. – Tudod, mint az elefántcsorda, a farkasfalka, a hangyakolónia vagy a görénybanda.

– Ezt az utolsót csak te találtad ki.

– Esküszöm, van ilyen. Mint ahogy szarvasrudli is van.

– Gyülekezet – jelentem be. – A denevércsapatot gyülekezetnek kellene hívni.

– Hé, megnéznéd itt ezt a sérült falrészt?

Lassan megközelítettem a belső kamra jobb kéz felé eső falát, amely évszázadokkal korábban szétmállott. Az egyik hieroglifa megmaradt töredékére mutatott.

– Ez egy madár – állapítottam meg.

– Nagyon köszönöm, Sherlock – gúnyolódott Wyatt. – De milyen formájú a feje? Ez egy *alef* keselyű vagy egy *tiv* ölyv?

– Nekem *alef*nek tűnik.

Wyatt elvigyorodott.

– Akkor, már ne haragudj, de valószínűleg *tiv* lesz.

Soha nem állítottam, hogy annyira jártas lennék az epigráfiában, mint Wyatt, de a fóliára pillantva megállapítottam, hogy ha én rajzoltam volna át azt a keselyűt, ezerszer jobban nézne ki. Elfordultam tőle, és egy kicsit odébb Dzsehutihotep családját és kíséretét kezdtem tanulmányozni. A figurák bőrszíne igencsak változatos volt, de a nőket jellemzően sárgára festették, a

férfiakat pedig vörösesre. Az ókori Egyiptomban egy jól fizetett hivatalnok feleségének természetesen nem kellett a földeken dolgoznia. A halványabb bőrszín már akkor is a magas társadalmi rangra utalt.

Az előkelő női alakok alatti sorban több pecséthordozót lehetett látni, akik mindenfélét cipeltek az íjaktól és a nyílvesszőktől kezdve a lándzsákon, pajzsokon és fejszéken át egészen a hordszékig. Mellettük lépdelt egy foltos, kunkori farkú basenji, amelyet a valós méreténél jóval nagyobbnak ábrázoltak, hogy kihangsúlyozzák, mennyire fontos volt Dzsehutihotep számára.

Wyatt észrevette, hogy épp a kutyát veszem szemügyre.

– Tudtad, hogy az ókori egyiptomiak a kutyáikat emberekről nevezték el, a macskákat viszont egyszerűen macskának hívták?

– Teljesen érthető – feleltem.

A kutya nevét fel is jegyezték a hátára: az „élet” jelentésű hieroglifa, az *ankh* mellett az *u* betűt jelképező fürjcsibe képe állt.

– *Ankhu* – mosolyodtam el. – Neked van kutyád?

– A bátyámnak volt.

– Nem közösködött veled?

– Nem kértem rá – felelte Wyatt talányosan. Hátradőlt a székén, ledobta a filctollát, és a kezét dörzsölgette. – Tudod, mit jelent az *Ankhu* név?

– Az, aki él.

– Igen. De a töve ugyanaz, mint az „ágyas” szónak: *ankhet*.

– Neked folyton a szexen jár az eszed? – kérdeztem.

– Úgy tűnik, a jó öreg Dzsehutihotepnek járt folyton a szexen az esze.

Dzsehutihotep megrongálódott képére mutatott, ahol nem maradt más, mint egy színes, festett ágyékkötő. Vele szemben egy női alak állt, a felesége, Hathorhotep. Őt további tizenegy női alak követte, közülük néhánynak a nevét is feltüntették, másoknak nem.

– Tudjuk, hogy ez itt a felesége, mert oda van írva fölé – magyarázta Wyatt, és balra mutatott. Ez meg itt minden bizonnyal az anyja, Szatheperka. Van jó néhány lánya, talán egy-két nővére is… de ez a három itt biztosan az ágyasa, akik örökre helyet kaptak a felesége és a gyermekei között. Szép kis család!

– Ezt nem tudhatod biztosan.

Wyatt erre előhalászott egy könyvet a hátizsákjából – Newberry publikációját a sírról, még 1895-ből –, és belelapozott.

– Van a kairói Egyiptomi Múzeumban egy kőtömb, amelyet Fraser szerint ebben a sírban találtak. Tessék, itt van.

A válla fölött belenéztem a könyvbe, és hallgattam, ahogy lefordítja a kőre vésett hieroglifákat.

– Az *ankhet,* akit szeret… és nap mint nap… dicsér – olvasta Wyatt.

Alaposan megnéztem az ábrákat a könyvben, aztán kivettem a kezéből a filctollat, és a kupakos végével rajzolni kezdtem a porba.

– Szóval szerinted ez kurtizánt jelent – mondtam, és lerajzoltam az *ankhet*et jelölő hieroglifákat: *ankh* mellett

az *n* betűt jelölő víz, a *kh*-t jelölő méhlepény és a *t*-t jelölő kenyér áll.

– De azt is tudjuk, hogy ezek a hieroglifák nem mindig egyértelműek. – Kinyújtottam mindkét kezem, mint a mérleg két serpenyőjét. – *Álef* keselyű? Vagy *tiu* sólyom? – hoztam fel rögtön egy példát. – Tegyük fel, hogy 1895-ben Newberry elkövetett egy apró hibát az átírásnál.

Ezzel lehajoltam, letöröltem a harmadik jelet, és a helyébe egy hasonlót rajzoltam: a város jelét, amely a *niut* hangokat jelölte.

– Egy apró módosítással a szó jelentése teljesen megváltozik – mondtam. – Most már női polgárt jelent. Férjezett asszonyt, aki komoly pozíciót tölt be a városi tanácsban. Épp az ágyas ellentéte.

Wyatt elképedve meredt rám, aztán harsány nevetésre fakadt.

– Ügyes vagy, Olive! Bárcsak ilyen egyszerű lenne a nők társadalmi helyzetét megváltoztatni!

Ebben a pillanatban a távolból felharsant egy recsegő hang, amely a kopt templom harangszóját elnyomva déli

imára szólította a híveket. Wyatt talpra ugrott, és a karját nyújtotta, hogy felhúzzon.

– Gyere, nehogy lekéssük az ebédet!

Amint kiléptünk a sírkamrából, a forróság úgy tapadt a bőrünkre, mint egy vastag réteg ruha. A kendőmet a fejemre kötöttem, és elindultunk a nekropoliszt őrző *káfir* kunyhójához, ahol a többiek Dumphries társaságában már neki is láttak az ebédnek.

– Már azt hittük, ott ragadtak a sírban – jegyezte meg Dumphries, miközben törökülésben letelepedtem. Vettem magamnak egy pitát, elkentem rajta egy darab krémsajtot, Dumphries pedig odanyújtotta a mindenki által irigyelt ázsiai fűszerkeverékét. Az első falat csupa homok volt, mint mindig.

Figyeltem, ahogy Wyatt mogyoróvajat ken a pitájára.

– Dumphries professzor, hogy mondják más szóval a szarvascsapatot? – kérdeztem.

– Miért kérdi? Igaz is, nem számít. Úgy mondják, szarvasrudli.

Wyatt széles vigyort villantott rám.

Hazafelé, a régészházhoz menet útba esik a Ramszesz büfé, egy kis oázis a széles sivatag kellős közepén, ahol az ütött-kopott, foltozott tető alatt olcsó, műanyag asztalok sorakoznak. A büfé előtt, a poros úton egy macska nyávog, a hullámlemez falakon egyiptomi sörök kifakult reklámplakátjai árválkodnak, vendégeknek nyoma sincs. Wyatt ebédelni hív, aztán a fancsali ábrázatom láttán elneveti magát.

– Tűrhető a hely – nyugtat meg. – Sokszor ettem már itt Minjából hazafelé menet, és még nem patkoltam el.

Leülök vele szemközt az egyik asztalhoz, és a ragacsos, piros-fehér kockás abroszra könyökölök. Wyatt leveszi a kalapját, a papírtörlő-guriga meg az evőeszközös kosár mellé teszi, majd felsandít a zsúptetőre.

– Egyszer – meséli – itt jártam Dumphriesszel. Felettünk, a tetőn egy macska ült, akire hirtelen rájött a fosás.

– *Nem* akarom tudni, mi történt – ingatom a fejem.

– Legyen elég annyi, hogy Dumphries azóta sem kedveli a macskákat – feleli Wyatt.

– Egyszer olvastam, hogy meg akarta tanítani a kutyájának a hieroglifákat.

– Ez igaz. De csak a huszonnégy mássalhangzójelet – mondja Wyatt. – Szegény kis basenji folyton összekeverte a k-t és a t-t.

Az igazat megvallva, ez a kettő valóban eléggé hasonlít.

– Tökéletes nekrológot írtál a *Yale Öregdiák Magazin*ba – dicsérem.

Wyatt az arcomat fürkészi.

– Szóval az öregdiákoknak sikerült lenyomozniuk, merre vagy.

Én azt is meghallom, amit nem mond ki: hogy *neki* bezzeg nem sikerült. Vagy talán meg sem próbálta.

Vállat vonok, és könnyedebb vizekre evezek.

– Úgy tudom, a Yale a CIA segítségével jár utána az öregdiákoknak, mert komoly anyagi támogatást remélnek tőlük. – Wyattre pillantok. – Gondolom, milyen nehéz

lehetett neked, amikor Dumphries meghalt.

– Nagyon sokáig vágytam a pozíciójára – vallja be Wyatt. – Aztán azt kívántam, bárcsak lett volna még jó néhány évem, hogy tanulhassak tőle. Harminchat éves voltam, amikor átvettem a tanszék vezetését. Ennek már hét éve, de az egyiptológusközösség igen nagy százaléka azon a véleményen van, hogy én még mindig csak tanulom a szakmát.

– Egy vadiúj sírkamra publikálása biztosan eloszlatja majd a kétségeiket.

– Milyen lojális vagy! – vonja fel a szemöldökét Wyatt.

– Igyekszem jó benyomást tenni az újdonsült főnökömre.

Wyatt elneveti magát.

– Tudod, volt idő, amikor inkább felszálltál volna az első repülőgépre, mint hogy elfogadd az utasításaimat.

Fogalma sincs, mennyire szíven ütnek a szavai. Nagy nehezen a szemébe nézek.

– Tudom, hogy mindent megtettél értem. Hogy itt maradhassak. – Elbizonytalanodom. Eljött az őszinteség pillanata, amikor ki kell végre böknöm, miért vagyok itt, de olyan érzésem támad, mintha az igazság egy magas hegytetőn lenne, és én sehogy sem jutok feljebb a hegy lábánál.

Szorult helyzetemből végül a felszolgáló ment ki, aki olyan türelmetlenül lép oda hozzánk, mintha mi várakoztattuk volna meg *őt*. Wyatt egy kólát kér, mire a pincér hozzám fordul.

– Kaphatnék egy ásványvizet? – kérdezem.

A fickó unottan vállat von.

– Miért ne? – veti oda, majd a hűtőhöz ballag, kivesz egy palackot, és odaadja.

Miközben Wyatt *baba ganus*t és *hummusz*t rendel, én letekerem a kupakot, és véletlenül a pincérre loccsantom a vizet. Ő erre elejti a tollát, keserű pillantással sarkon fordul, és a konyha felé indul, hogy leadja – sőt, talán el is készítse – a rendelésünket.

Wyatt egy papírtölővel felitatja a vizet az asztalról.

– Az egyiptomiak úgy tartják, hogy ha valakire vizet öntesz, soha többé nem fogsz szóba állni vele.

– Kilencvenkilenc százalékig biztos vagyok benne, hogy ez a pasas amúgy sem akart velem soha többé szóba állni.

– Még mindig babonás vagy? – kérdi. – Mint az édesanyád?

Meglepett pillantást vetek rá.

– El sem hiszem, hogy még emlékszel.

– Mindenre emlékszem. – A hangja lágy, bársonyos. Szinte megigéz. – Dawn, a szellemek nem bukkannak elő a semmiből tizenöt év után. Mi történt?

Az ember nem mehet vissza az időben, hogy újraírja az életét. A döntéseink következményeit viselni kell.

Panaszra természetesen nincs okom, jó életem volt. Volt kit szeretnem, és engem is szerettek. Segítettem másokon. Bár nem azzal foglalkoztam, amire eredetileg vágytam, mégis sok örömöt találtam a munkámban. Ha ma meghalnék, őszintén elmondhatnám, hogy egy picit én is jobbá tettem ezt a világot.

Jó életem volt. De talán lehetett volna fantasztikus

életem is.

Hogyan mondhatnám el a férfinak, akit elhagytam, hogy talán hibát követtem el?

– Nem azért jöttem ide, hogy befejezzem a disszertációmat – rukkolok elő a vallomással.

Wyatt bólint, a tekintetét egy pillanatra sem veszi le rólam.

– Akkor miért?

Mert – gondolom magamban – *te itt vagy.*

Mert soha nem tudhattam meg, mi lett volna velünk, ha maradok. Mi lett volna velem.

Mert ha az életem elszalasztott lehetőségeire gondolok, mindig te vagy az első helyen, kitörölhetetlenül.

Mindezt nem mondom ki, csak a fejemet ingatom.

– Nem tudom. Teljes káosz az életem.

Wyatt olyan sokáig hallgat, hogy már-már attól félek, megbántottam. Talán a szemében nem vagyok más, mint egy életközépi válsággal küzdő, hisztis nő vagy inkább egy unatkozó háziasszony. Aztán szórakozottan felveszi a tollat, amit a pincér otthagyott.

– És ő tudja, hogy itt vagy?

Kétségem sincs, kire gondol. Megrázom a fejem.

Wyatt firkálgatni kezd egy összehajtott papírtörlőre.

– A káosz nem is olyan rossz – mondja, majd elnézést kér, és a mosdó felé indul.

A papírtörlőre rajzolt hieroglifák a káosz vizeit jelképező Nun istenség nevét adják ki.

Kaotikus vizek – fordítom magamban, és meglepődöm, hogy ilyen könnyen meg tudom fejteni az ábrákat. Ez a jel utalhat az esőre, de ugyanúgy az árvízre is. Lehet pozitív, mint amikor az áradás megöntözi a termést, és lehet pusztító, mint amikor egy egész várost lerombol. Az ókori egyiptomiak hitték, hogy a világegyetem első és legfontosabb összetevője maga a káosz. A káosz mindent elsöpör, de benne születik újjá minden.

Mivel a régészház most nincs tele diákokkal, mint a szokásos szezonokban, bőven jut nekem hely. Harbi előkészít egy szobát a folyosó végén, a tizenöt évvel ezelőtti szobám mellett. Amikor belépek, az ágykereten egy tiszta Disney hercegnős matrac fogad, mellette kupacban állnak az összehajtogatott ágyneműk. Az ágyra egy lapos nagypárnát készítettek. Valaki még egy kis tubus fogkrémet is szerzett nekem. A saját ruháim az éjjeliszekrényen várnak, szépen összehajtogatva.

– Köszönöm – fordulok Harbihoz.

Miután kilép, és becsukja maga mögött az ajtót, a matracra rogyok, és a tenyeremmel végigsimítom Hamupipőkét és a Szőke herceget, a Szépséget és a Szörnyeteget, Csipkerózsikát és Fülöp herceget, Arielt és Erik herceget. Megannyi boldog szerelem.

Ráhúzom a gumis lepedőt a matracra, és eltüntetem a szerelmespárokat. Ágyhúzás közben köhögés jön rám a felszálló porfelhőtől, aztán leheveredem a matracra, és a mennyezetet bámulom.

Van ott egy Ohio alakú beázásfolt. Talán valamikor csőtörés lehetett. Amikor régen itt töltöttem egy-egy szezont, a nap végén, a régészházba visszaérve mindegyikünk rohant, hogy lezuhanyozzon, mielőtt elmegy az áram. Ilyenkor óvatosan léptünk be a zuhany alá, olyan kegyetlenül forró volt a víz – látni lehetett a tüzet, amint beindult a bojler. A lábamat is kínkeservvel tudtam csak leborotválni: a pengét le kellett hűtenem, mielőtt a bőrömhöz ért volna. Zuhanyzás közben a víz szétfolyt, és hatalmas tócsába gyűlt, amelyet mindig fel kellett törölnünk, mielőtt átadtuk volna a fürdőszobát a következőnek.

Zuhanyzás után rendszerint a szakemberek mellé telepedtem, és néztem, ahogy átválogatják a többvödörnyi homokot, és segítenek a doktoranduszhallgatóknak háromdimenziós kirakósként egymáshoz illeszteni a törött cserépdarabokat. Előfordult, hogy a csontspecialistákhoz csapódtam, akik a raktárban felgyűlt csontmaradványokat vizsgálták. Maga a feltárás gyorsan megy, az elemzés viszont rettentően aprólékos munka.

Mivel nem volt tévénk, esténként Dumphries nagy beleéléssel felolvasott nekünk egy Jackie Collins-regényből. Emlékszem, csak akkor kezdtem rá emberként, és nem félistenként tekinteni, amikor Egyiptomba jöttem vele egy expedícióra. Lakva ismerszik meg az ember:

ilyen közelről hamar napvilágra kerülnek a másik hibái és furcsa szokásai – Dumphries például hat cukrot tett a reggeli kávéjába, olyan hangosan horkolt, hogy még Oziriszt is felverte álmából, és zavartan kuncogott, amikor a *Hollywoodi feleségek*et olvasva hangosan ki kellett mondania az *erekció* szót.

Amikor egy-egy szezonra Egyiptomba érkeztem, jó vaskos könyveket hoztam magammal, hogy minél tovább kitartsanak. Az első alkalommal orosz irodalmat olvastam, másodszor David Foster Wallace-t, 2003-ban pedig a fantasyn volt a sor.

Egyik délután, amikor épp az ágyon pihentem, kezemben az egyik regénnyel, Wyatt dugta be a fejét a szobámba.

– Mit csinálsz? – érdeklődött.

– Épp egy repülőből ugrottam ki – feleltem anélkül, hogy felpillantottam volna a könyvből.

– Sci-fi? – kérdezte Wyatt a borítóra pillantva.

– Fantasy.

– Nem ugyanaz a kettő?

Nem feleltem. Reméltem, hogy fogja magát, és elmegy.

– És miről szól? – faggatott tovább, majd közelebb jött, és leült az ágyam szélére.

Szerelmi történet volt, de nem akartam ilyen fegyvert adni Wyatt kezébe.

– Két fivérről – feleltem. – Az egyiket úgy nevelték, hogy király lesz belőle, a másik pedig *épp ebben a fejezetben* tudja meg, hogy ő a valódi trónörökös. – Wyatt nem vette a lapot. Egyszerűen kikapta a kezemből a könyvet. – Hé!

Átpörgette a lapokat, és felcsillant a szeme, amikor egy-egy aláhúzott bekezdéshez ért. Szokásom volt a könyvekben aláhúzni azokat a mondatokat, amelyekkel a szerző szavakba öntötte azt, amit én nem tudtam.

– *Hiába tervezgetsz valamit egész életedben, előfordul, hogy villámcsapásként ér* – olvasta. – *Ugyanakkor megeshet, hogy a legváratlanabb földrengést is olyan nyugalommal viseled, mintha természetes lenne, hogy a talaj beomlik alattad.* – Ezzel röpke pillantást vetett rám. – Azt hiszem, ez lehet a regényed tanulsága. Hogy az ember soha nem tudhatja, mi vár rá.

Könnyed mozdulattal odalökte nekem a könyvet. Amikor a vastag regény a hasamon landolt, fájdalmasan felnyögtem. Szívesen megkérdeztem volna tőle, hogy értette ezt, de addigra eltűnt.

Most nincs könyvem, amivel elüthetném az időt. Elolvashatnám Wyatt doktori disszertációját. Miután épp most vett fel munkatársnak, talán nem is olyan rossz ötlet.

Nesztelen léptekkel végigjárom az ürességtől kongó, sötét régészházat. Az egyiptomiak lakrészéből kiszűrődik a rádió recsegő hangja, a folyosókon enyhe füstszag terjeng. A kis könyvtárban pontosan ott áll a könyvkupac, ahol hagytam. Egy mozdulattal a hónom alá csapom Wyatt bekötött disszertációját.

– Te meg mit csinálsz itt?

A váratlan hangra összerezzenek, és amikor megpördülök, Albertóval találom szemben magam. Zsebre vágott kézzel áll előttem, és farkasszemet néz

velem.

– Olvasnivalót keresek magamnak? – felelem, de még én is hallom a kérdő hangsúlyt, mintha valami rosszban sántikálnék.

Alberto sötét szeme gyanakodva méreget. Tekintete a hónom alatt szorongatott irományra siklik, majd vissza az arcomra.

– Szóval most már fizetett alkalmazott vagy.

– Hát, valahogy úgy. Bár nem hinném, hogy kapok fizetést. Nem azért vagyok itt.

Akkor miért vagy itt? Ez utóbbit nem mondja ki. De nincs is rá szükség.

Van valami nyugtalanító a csendben, amely körbevesz minket. Úgy érzem magam, mint a légy, amelyik véletlenül belegabalyodott a pók hálójába. Albertónak szemlátomást nincs ínyére, hogy itt vagyok. Nem tudom, mi lehet az oka, hacsak nem az, hogy szerinte hátráltatni fogom a munkát.

Hát, ha valóban ettől tart, be kell bizonyítanom neki, milyen keményen dolgozom. Mosolyt erőltetek magamra.

– Holnap nagy napunk lesz. Ideje ágyba bújnom.

Magamon érzem a tekintetét, miközben a szobám felé indulok.

Felkapom az éjjeliszekrényről a ruhakupacot, és a vászonnadrágom zsebéből előhalászom a telefonomat. Bekapcsolom, de nincs jel.

Halk kopogás hallatszik, és mielőtt bármit mondhatnék, nyílik az ajtó. Wyatt dugja be a fejét. Az arca homályosan rajzolódik ki a sötétben, de a szeme igéző kéken csillog.

Észreveszi a telefont a kezemben.

Érzem, hogy az arcomba szökik a vér.

– Nemzetközi szolgáltatásra kellett volna váltanom – dünnyögöm.

– Mindened megvan, amire szükséged lehet? – kérdi udvariasan, mire bólintok. – Harbi fél ötkor bekopog hozzád. Reggeli ötkor lesz az ebédlőben. – Egy pillanatig hezitál, mit is mondjon. – Ne számíts rá, hogy kivételezni fogok veled!

– Rendben.

Az ujjai erősen markolják az ajtófélfát.

– Ugye tudod, hogy ha szeretnél elbújni a világ szeme elől, talán nem a legjobb ötlet egy olyan sírkamrát választani, amelyik hamarosan valódi médiaszenzáció lesz?

– Vettem, értettem.

Wyatt tekintete a disszertációjára téved.

– Ha szórakoztató olvasmányra vágysz, ennél sokkal izgalmasabb könyvekkel szolgálhatok. Biztos vagyok benne, hogy akad itt még egy-két Jackie Collins-regény. Joe imádja a mangákat. De megpróbálkozhatnál a későbbi irományaimmal, azokban már a központozás is rendben van.

– Ez jó lesz. Szívesen elolvasom.

Wyatt kurtán biccent. A folyosói ablakon beáradó holdfény ezüstösre festi a haját, és a szája körüli barázdák is mélyebbnek tűnnek. Egy pillanatra belelátok a jövőjébe.

– Akkor hát aludj jól – búcsúzik, de meg sem moccan.

Mintha nem engedelmeskedne a lába. Évekkel ezelőtt, amikor besurrant a szobámba, az íróasztal melletti széket mindig az ajtókilincs alá támasztotta, és elbarikádozott bennünket, hogy véletlenül se zavarjon meg senki.

– Wyatt? – köszörülöm meg a torkom. – Köszönöm. Az idézetet.

Amikor rám néz, olyan őszinte odaadás csillan a szemében, hogy biztosan tudom: a lábjegyzet kétségbeesett vészjelzés volt, egy kontinenseken és óceánokon átívelő segélykérés. Végül is, valami különös csoda folytán az üzenet eljutott a címzetthez.

– Nagyon szívesen, Olive – feleli, és becsukja az ajtót maga mögött.

VÍZ / BOSTON

A Harvard Square-t keresztbe-kasul szabdalják az utak. Olyan, mint egy rosszul összeillesztett kirakós. Az egyetem épületei szanaszét szórva fekszenek a kirakós darabkáin, de a kampusz központi parkja körül szorosan állnak egymás mellett a György-kori téglaépületek. Ezen a nyáron Brian a Harvard szabadegyetemén oktat. Jó pénzt keres, és nem szakad meg a munkában: az előadásai során a laikusok számára is emészthető formában tálalja ugyanazokat a témákat, amelyeket a tanév alatt a fizikushallgatóknak ad elő.

Épp akkor lopózom be halkan az előadóterem hátuljába, amikor Brian az első képet vetíti ki, és igyekszem a hallgatóság szemével nézni őt.

Koromfekete hajába nemrég kezdtek őszes szálak vegyülni. Magas, karcsú, inas, és tudom, hogy egy diákja egyszer ódát írt a szeméről – a vers többek között az erdő fái közt átszűrődő napsugárról szólt. Ezzel aztán hetekig ugrattam Briant. Amolyan professzoros öltözékben virít: gyűrött, legombolt gallérú ing, viseltes zakó, világos vászonnadrág, Oxford-cipő. Olyan figura, akinek az ember szívesen megigazítja a gallérját, lesimítja a zakóját, félresöpri a rakoncátlan hajtincsét, aztán várja, hogy szégyellősen lenézzen rá, és egy bátortalan, sejtelmes mosollyal megdobogtassa a szívét.

Körbenézek az előadóteremben. Mivel ez most a

szabadegyetem előadása, nem csak fiatalok ülnek a hallgatóság soraiban. Vannak itt idősebb párok, jóganadrágos nők és öltönyös úriemberek, akiknek a laza munkabeosztásába simán belefér egy-egy hosszabb ebédszünet.

– A kvantummechanika szerint az ember akár halhatatlan is lehetne – mondja Brian, aki egy tigrisre emlékeztet, ahogy fel-alá járkál a hallgatóság előtt. – Nemrégiben nagy port kavaró elképzelést vetett fel Max Tegmark, aki az út túlsó végén dolgozik, a fizika tanszéken. – Az MIT-re gondol, és a finom utaláson néhányan jót nevetnek. – Az elméletét „kvantumöngyilkosságnak” nevezik.

Brian a távirányítóval újabb képet villant fel: egy *ket*-zárójel, benne egy elektron, egy puska és egy kiscica képével.

– Emlékeznek még, milyen kvantumállapotban van az elektron, amelyik egyszerre forog mindkét irányban? Az, amelyik egyszerre megölte és nem ölte meg Schrödinger macskáját? Lépjünk eggyel tovább a gondolatkísérletben! Mondjuk azt, hogy ebben a *ket*ben itt van az elektron, a puska… de a macska helyét most én veszem át. Ha az elektron az óramutató járásának megfelelő irányban forog, a puska elsül, és én meghalok. Ha az elektron a másik irányban forog, a puska nem sül el, és én életben maradok. Mintha orosz rulettet játszanánk egy elektronnal.

A kivetítőn újabb kép jelenik meg.

– Tudjuk, hogy a kvantummechanika szerint a kísérlet

során két verzió lesz belőlem: az egyik meghal, a másik nem. Az egyik univerzumban kisétálok a fizikalaborból, elmegyek a kislányomért a nyári táborba, felhajtok egy sört a hátsó teraszon, és az Amazon Prime-on megnézem a *Fleabag* soron következő epizódját. Egy másik univerzumban mindenki a temetésemre készül.

Brian széttárja a karját.

– És itt kezd igazán izgalmassá válni a dolog. A halott énemnek nincs semmiféle megtapasztalása azzal kapcsolatban, hogy hol vagyok, és mi történik. Hiszen, mondjuk ki kerek-perec, halott vagyok. Másfelől, az élő, tudatos énem megtapasztalja, hogy túléltem a kísérletet. Egyszóval, ha valaki elvégzi a kvantumöngyilkossági kísérletet, az egyetlen érzékelhető végeredmény az lesz, hogy életben marad. Akár ezerszer is megismételhetjük a kísérletet, minden egyes alkalommal (ez persze statisztikailag közelíti a lehetetlent) túléljük… hiszen ez az egyetlen énünk, aki egyáltalán *bármit* is megtapasztalhat.

Brian felvonja a szemöldökét.

– Az az irónia ebben az egészben, hogy azok számára, akik még mindig kételkednek a sokvilág-elméletben, ez a kísérlet ténylegesen bebizonyíthatja, hogy igenis léteznek párhuzamos univerzumok. Ha ugyanis csupán egyetlen univerzum létezne, az ember azt várná, hogy a kísérletek felében meghal. Ha azonban több univerzum is létezik egyszerre, és a több tucatszor elvégzett kísérletnél az illető mindig életben marad, végül kénytelen lesz beismerni, hogy erre *nincs* más magyarázat, mint a több világ, illetve idővonal párhuzamos létezése.

Hátradőlök a széken, és eltűnődöm, vajon egy másik énem egy olyan világban van-e, ahol a férje elkapja a pillantását, és egy mosollyal jelzi, mennyire örül neki.

Eltűnődöm, vajon ez megoldja-e az összes problémát köztük.

Amikor Meret tízéves lett, elvittük Disney Worldbe. Én leginkább az Űrutazást vártam, azt a hullámvasutat, amelyik koromsötétben száguld végig egy kacskaringós folyosón. Az út közepén azonban egyszer csak csikorogva megállt a kocsink. A hangszóróból felharsant egy hang, hogy maradjunk a helyünkön, amíg elhárítják a műszaki problémát, aztán váratlanul felkapcsolták a lámpákat.

Amilyen izgalmas volt sötétben a hely, éppolyan rémisztőnek tűnt világosban. Hirtelen megláttam, milyen élesek a kanyarok, és milyen közel van a fejünk a plafonhoz. Döbbenetes volt a változás. Kiderült, hogy amit elképzeltem, az a valóságban egészen másképp fest.

Most Briant nézve éppilyen érzés kerít hatalmába. Mintha a felkapcsolt lámpák éles fénye megvilágítaná a közös otthonunkat, a házasságunkat, az életünket. Hirtelen tisztán látom a csikorgó fogaskerekeket, a meredek lejtőket és az életveszélyes kanyarokat.

– És még egy lépéssel továbbmehetünk – folytatja Brian. – Ha feltételezzük, hogy a rák, a szívroham, az Alzheimer-kór és minden más halálos betegség egy halom sejtszintű (vagy akár szubatomi szintű) esemény következménye, elmondhatjuk, hogy az a bizonyos forgó elektron vagy beindítja, vagy nem indítja be a gént, amelynek a reakciója végül a halálunkhoz vezet. A

kvantumhalhatatlanság elkötelezett rajongói erre azt mondanák, hogy valamilyen univerzumban mi mindannyian a legidősebb emberek vagyunk a Földön, hiszen sikeresen elkerültük a genetikai és a szó szerinti puskagolyókat.

– Akkor hát – fűzi tovább a gondolatmenetét – érdemes kvantumöngyilkosságot elkövetni? Én nem ajánlanám, pontosan azért, amiért fenntartásokkal fogadom Tegmark elméletét is. Minden alkalommal, amikor a kísérlet elvégzése után életben maradunk, lesznek olyanok, akik látják, hogy túléltük az esetet, és azt gondolják, mi vagyunk a legmázlistább emberek a világon. Amikor azonban a kísérlet a halálunkkal végződik, szintén lesznek szemtanúk, akik meggyászolnak, eltemetnek minket, és meglátogatják a sírunkat. Az ő szempontjukból az univerzumok túlnyomó többségében mi egészen biztosan meghalunk. És épp ez a gond a kvantumhalhatatlansággal: nem objektív, hanem nagyon is szubjektív. Az ember egyedül önmagának bizonyíthatja be a kvantumhalhatatlanság létezését, másoknak nem, hiszen ők, ha az illető nem éli túl a kísérletet, csak egy ostoba, halott fickót látnak benne.

Brian kikapcsolja a projektort, és a hallgatósághoz fordul.

– Kérdés?

Egy fiatal nő felemeli a kezét.

– Hogy juthatok el abba az univerzumba, ahol Hillary Clinton az elnök?

Brian elvigyorodik.

– Sajnos sehogyan sem. Most már végleg itt ragadt. Az ajtó bezárult.

Most már végleg itt ragadt.

Ha Briannek igaza van, kénytelen leszek megbékélni azzal az élettel, amit vele együtt élek már tizenöt éve. Igaz, nem szabad alábecsülni a megszokást és a kényelmet. Ha az ember benyúl a szekrényébe, melyiket veszi elő: a vadiúj, kemény farmert, vagy a régit, amelyik olyan kényelmes, akár egy pizsamanadrág?

– Ezt a kérdést azonban nem lehet filozófiai megközelítés nélkül vizsgálni – folytatja Brian, mire átfut az agyamon, hogy talán meghallotta a gondolataimat. – Nem mi döntjük el, hogy melyik univerzumba kerülünk. Bármennyire pozitívan gondolkodunk, bármilyen vuduszertartást végzünk is, nem feltétlenül kerülünk a hőn áhított idővonalra. A fizika törvényei azt diktálják, hogy az ember éli az életét, aztán amikor válaszúthoz ér, vagy az egyik, vagy a másik univerzumba kerül. Más szóval a szabad akarat itt semmiféle szerepet nem játszik. Mindent a szerencse dönt el, vagyis az, hogy éppen melyik irányba forog az a bizonyos elektron.

Brian tekintete egyszer csak megállapodik rajtam. Eddig azt hittem, észre sem vette, hogy besurrantam a terembe, de valószínűleg mindvégig tudta, hogy itt vagyok. Szomorkás, szégyenlős félmosolyt küld felém, mintha valami rosszaságon kaptam volna rajta.

– Gondoljanak arra, hogy a fizika törvényei szerint hiába történik meg magukkal a legrosszabb, van valahol egy másik énjük is. Egy szerencsésebb énjük, aki újabb

esélyt kapott. Mindenki maga dönti el – vonja le a következtetést –, hogy a kvantumhalhatatlanság odaadó híve lesz-e, vagy minden napját úgy éli meg, mintha az utolsó lenne.

Brian befejezi az előadást. A hallgatóság erőtlenül megtapsolja, én azonban alig hallom. Próbálom átverekedni magam a hirtelen szétszéledő hallgatók sokaságán. Brian felém pislog, miközben összerendezi a jegyzeteit, majd otthagyja a pulpitust, és elém siet.

Igen, ez a megoldás – győzködöm magam. – *Mindent újrakezdünk*.

Képes leszek megtenni az első lépést.

Egyszer csak ott állok Brian előtt. Súlyosan nehezedik ránk a néma csend.

– Szia – szólal meg alig hallhatóan.

Kinyitom a szám, de mielőtt bármit mondhatnék, a szemem sarkából mozgást észlelek. Egy fiatal nő lesi a szavunkat. Sötét hajfonata öklömnyi vastagon ereszkedik a vállára. Úgy fogja Brian bőrtáskáját, mintha a Szent Grált tartaná a kezében.

– Ha megint késel a tanszéki gyűlésről, nem tartom érted a hátam – figyelmezteti Briant. Mintha én ott sem lennék.

A levegőt betölti az édes rózsaillat.

Brian nagymamája úgy tanult meg angolul, hogy újra meg újra beült a moziba az *Elfújta a szél*re. Megpróbáltam elképzelni, milyen érzés lehet egy olyan országba vetődni, amelynek a nyelvét nem beszéljük. Én is valahogy ilyen

idegenül éreztem magam, amikor visszatértem a haldokló anyámhoz Bostonba, miután egy szezont Egyiptomban töltöttem a doktori kutatómunkámba merülve.

Brian az első randinkon elmesélte, hogy a nagymamája túlélte Lengyelország náci megszállását, a pionki munkatábort, az auschwitzi borzalmakat és a Bergen-Belsenben pusztító tífuszt. Néztem, ahogy beszéd közben darabokra tépi a zsömléjét, és a második pohár boromat kortyolva hallgattam a nagymamája történetét.

– Pionkiba nem engedtek gyerekeket. Ez egy munkatábor volt, márpedig a gyerekek nem voltak elég erősek a kemény munkához. A nagymamám falujából azonban odakerült egy házaspár, akik a gondolatát sem tudták elviselni, hogy megváljanak az ötéves kislányuktól, Tobie-tól, ezért becsempészték a táborba. A nagymamám tudta, hogy ha rátalálnak Tobie-ra, nem kegyelmeznek sem neki, sem a szüleinek, márpedig ezt nem hagyhatta.

– Jézusom! – suttogtam. Magamban próbáltam elképzelni, hogy a hospice-otthonban fekvő madárcsontú öregasszony az a bátor, fiatal nő, akiről Brian mesél.

– A nagymamám folyékonyan beszélt németül, ezért ő fizikai munka helyett irodai feladatokat kapott. Ez azt jelentette, hogy könnyedén szemmel tarthatta a náci felügyelők mozgását. Tobie-t rávette egy játékra: a kislánynak szentül meg kellett ígérnie, hogy ha a nagymamám az iroda ablakába fehér kendőt akaszt, olyan jól elbújik, hogy még a saját szülei se találjanak rá. Csak akkor jöhetett elő a rejtekhelyéről, amikor a fehér kendő eltűnt, vagyis elmentek a nácik.

Várakozón előrehajoltam.

– És mi történt?

Brian megvonta a vállát. A gyertya lángja vidáman táncolt közöttünk.

– A nagymamámat Auschwitzba szállították, és szem elől tévesztette Tobie-t és a szüleit.

– Milyen szomorú történet! – sóhajtottam.

– Még nem fejeztem be – intett le Brian. – Menjünk előre az időben 1974-ig! A háborúnak réges-régen vége, a nagymamám pedig épp New Yorkba utazik az anyámhoz, aki velem várandós…

– Ó! – Az asztalra könyököltem, államat a tenyerembe támasztottam, és kíváncsian néztem rá. Egy kicsit becsíptem, de így legalább nem éreztem magam olyan nyomorultul, mint az előző két héten az anyám halálos ágya mellett.

– Anyám elrángatta a nagymamámat a Saksba kismamaruhát venni. Ő azonban elfáradt, és a cipőosztályon leült, hogy megvárja, amíg anyám végez a vásárlással. Egyszer csak arra lett figyelmes, hogy egy nő megáll előtte, és majd kiesik a szeme, úgy bámulja.

Mint ahogy én bámultam Brianre. Brian nem volt kifejezetten jóképű, inkább sármosnak mondtam volna. A vonásai kissé élesek voltak, a mosolya csálé. Nem dobogtatta meg a szívem, nem akadt el tőle a lélegzetem, inkább olyan érzést keltett bennem, mint amikor az ember megnyugszik, és megkönnyebbülten kiengedi a levegőt.

– A nő aztán odalépett hozzá, és azt mondta: *Bocsásson*

meg…

Pislogtam. *Bocsáss meg!*

Ekkor egy szempillantás alatt megváltozott minden: már nem a kis olasz étteremben voltam; nem a borospoharamat szorongattam. Olyan különleges helyre kerültem, ahol forrón izzik a levegő, és olyan csillagok ragyognak, amelyeket Bostonból nem látni.

Valaki más volt mellettem.

De Brian ebből természetesen semmit nem vett észre.

– A hölgy megkérdezte a nagymamámtól, hogy járt-e Pionkiban. Ő igent mondott, de nem ismerte fel az illetőt.

– Tobie volt az! – csodálkoztam el, és igyekeztem visszarázódni a beszélgetésbe.

– Igen. De persze már nem ötéves volt. – Brian rám mosolygott. – Azóta tartják a kapcsolatot. Tobie egy héttel azelőtt látogatta meg a nagymamámat, hogy te megjelentél a hospice-ban.

Hosszan belekortyoltam a boromba, és a figyelmemet próbáltam Brianre összpontosítani.

– Ezek szerint megjegyezted, mikor láttál ott először.

– Szeptember negyedikén, nem sokkal tíz után – felelte Brian. – Így hangosan kimondva tényleg bizarrul hangzik.

Azon tűnődtem, milyen lenne mindent újrakezdeni Bostonban, Egyiptom után. Vajon Brian nagymamájával előfordult, hogy a háború után évekig azzal a szívfájdalommal ébredt, hogy egyre nehezebb visszaidéznie a háború előtti életét?

Talán valójában megváltást hozott az Alzheimer-kór, amely végül átvette felette az irányítást?

Egyszer csak felébredt bennem a késztetés, hogy mindent megtudjak Brianről, hogy teletömjem a fejem olyan apró részletekkel, amelyeknek semmi közük a Két Út Könyvéhez, vagy ahhoz, hogy milyen kifejezés ül ki álmában Wyatt Armstrong arcára.

– Van másik keresztneved? – kezdtem a faggatózást.

– Rhett – kacagott fel Brian. – A nagymamám odáig volt az *Elfújta a szél*ért, és a rajongását anyámra is átragasztotta.

– Nézd a jó oldalát! – nyugtattam meg. – Akár Ashley is lehettél volna.

Brian elvigyorodott.

– Kelbimbó. Szereted vagy nem?

– Szeretem – feleltem. – A zellertől viszont a hideg ráz.

– Ki nem szereti a zellert?

– A zellert csak a lúzerek eszik. Semmi íze, és alig lehet elrágni – erősködtem. – Első háziállatod?

– Komodói sárkány – felelte Brian.

– Miért nem lepődöm meg?

– Igazán eredeti voltam a sok aranyhörcsögös kisgyerek között. – Brian félig lehunyta a szemét, erősen koncentrált. – Melyik sorozat főcímdalát tudod kívülről?

– *M*A*S*H** – vágtam rá. – Az ismétléseket mindig megnéztük anyámmal. És te?

– *The Facts of Life* – felelte Brian. – Kérlek, ne ítélkezz!

Felváltva kérdezgettük egymást a főfogás, majd a közös tiramisunk és a második üveg bor mellett. Megtudtam, hogy Brian csomóba tudja kötni a cseresznye szárát a nyelvével, én pedig elmondtam neki, hogy a két

hüvelykujjammal tudok fütyülni. Időközben a helyiség szélei elmosódtak, és rajtunk kívül nem maradt egyetlen vendég sem.

– Mikor énekeltél utoljára? – provokáltam Briant, aki behúzta a nyakát, és bátortalanul mosolygott rám.

– A nagymamámnak énekeltem. Ő az egyetlen ember, aki szerint élvezhető a baritonom. – Brian kiürítette a borospoharát. – Na, jó, én jövök. Mondj valamilyen érdekességet, amivel másokat elszórakoztatnál egy partin!

– Amikor II. Ramszesz múmiáját az 1970-es években Franciaországba szállították, saját útlevelet kapott, és a foglalkozás rubrikába azt írták, hogy *király/elhunyt*.

Brian harsány hahotára fakadt.

– Hű, ez annyira, de annyira jó!

Ebben a pillanatban ott termett a pincér a számlával. El sem tudtam képzelni, milyen méregdrága lesz a vacsoránk. Korábban soha nem rendeltem több palack bort, csak néhány pohárnyit. Amint a kis bőrmappa felé nyúltam, Brian megragadta a csuklómat.

– A vendégem vagy – mondta, de nem engedte el a kezem. Az ujjait az enyémekbe fűzte.

Én egy bólintással elfogadtam az ajánlatát.

– Na, ne csigázz tovább! Mi a *te* érdekességed?

Brian a hüvelykujjával megcirógatta az ujjaimat, és közben úgy lesett, mintha attól félne, köddé válok az érintésétől.

– Az M&M's két M betűje Marsot és Murrie-t jelenti – mondta halkan. – A nagyapám, Carl a Marstól kapta a

nyugdíját, és én gyerekfejjel le voltam nyűgözve, hogy az utalványai az űrből érkeznek. – A tárcájából előhúzott egy köteg húszdollárost, és a számlára tette. – Ha varázsütésre bárhova eljuthatnál, hova mennél? – fordult felém.

– Egyiptomba. – A válasz természetesen jött a számra, gondolkodnom sem kellett rajta. – És te?

– Én oda mennék, ahová te – felelte Brian.

Egészen más embernek éreztem magam. Mikor mosolyogtam, mikor nevettem, mikor beszélgettem fesztelenül utoljára? Anyám halálát várni olyan volt, mint a lassú fuldoklás; hetek óta visszatartottam a lélegzetemet. Ebben a pillanatban Brian segítségével végre levegőhöz jutottam. Mellette nem az a lány voltam, akinek az anyja haldoklik. Nem az a doktoranduszhallgató, akinek fuccsba ment a jövője. Aki a szerelmét a világ túlsó felén hagyta.

Egyszerűen olyasvalaki voltam, akinek muszáj egy kis időre megfeledkeznie a valóságról.

Visszanézve beismerem, hogy mindez nem volt tisztességes sem Wyatt-tel, sem Briannel szemben. Nem gondolkodtam józanul. Valójában egyáltalán nem is akartam gondolkodni.

Vacsora után Brian hazavitt oda, ahol a nagymamájával élt. Természetesen a nagymamája nem volt otthon. Brian szobájának falait a szürke különböző árnyalataira festették, az ágyneműje szénfekete volt. Egyszer csak ott feküdtünk egymással szemben meztelenül, a lábunknál összegabalyodva. A két tenyere zárójelként ölelt körbe, amiről nekem rögtön a kvantumfizikában használt *ket*

jutott eszembe, amely azt az állapotot jelöli, amelyben egy tárgy éppen van.

– Én még soha nem csináltam – vallotta be Brian. – Nem baj?

– Én már csináltam – feleltem. – Nem baj?

Brian rám villantotta csálé mosolyát.

– Hát, legalább az egyikünk ismeri a dolog csínját-bínját – mondta, amint fölém kerekedett. Ahogy megcsókolt, a hollófekete haja a homlokomba hullott.

Kis idő múlva íjként feszült meg a teste. Én köré fontam a karom és a lábam, de nekem túl gyors volt az egész, így inkább csendben öleltem őt.

– Megérte várni? – súgtam a fülébe.

Brian egész testében elvörösödött.

– Egy valamirevaló fizikus nem von le messzemenő következtetéseket egyetlen kísérletből.

Elmosolyodtam.

– Nahát, mesélj még a tudományos módszereidről!

– Az elméletnek túl nagy jelentőséget tulajdonítanak. Én inkább a gyakorlatra helyezem a hangsúlyt.

Élesen emlékszem arra az éjszakára. Az érintése olyan más volt: az újdonság varázsával hatott rám. Úgy járta be minden porcikámat, mintha térkép lett volna a testem, és az élete múlt volna azon, kiigazodik-e rajta. Puhán, biztonságban földet érni legalább olyan jó, döbbentem rá, mint a zuhanás szédítő érzése.

Tudtam, hogy Brian azt mondaná, a kvantummechanika szerint lehetetlen, de én igenis átugrottam egyik idővonalról a másikra.

Összekuporodva, szorosan Brianhez simulva aludtam el. Anyámról álmodtam, és a bostoni akváriumról, ahol dolgozott. *A remeterákok teste* – szokta mondani a látogatóknak – *túlságosan puha, egyedül életben sem maradnának. Hogy megvédjék magukat, keresnek egy megfelelő méretű csigaházat, oda bújnak be. Ezt aztán magukkal viszik, bárhová mennek.*

Azon az első éjszakán egyszer csak felriadtam Brian mellett, kikászálódtam az ágyból, és elindultam felfedezni a házat. Kinyitottam a gyógyszeres szekrényt, és átfutottam az üvegcséket. Bekukkantottam a hűtőbe. Megnéztem az összes fényképet, amit csak találtam, és megpróbáltam összerakni Brian múltját: Brian kisgyerekként baseballmezben, Brian az érettségi bálon, Brian a diplomaosztón. Végigsimítottam a polcon sorakozó dísztárgyakat: egy díszes üvegtálat, egy rézmozsarat törővel és egypár kőből faragott könyvtámaszt, amelyek úgy csillogtak, mintha könnyeztek volna.

A könyveket is átfutottam.

Ott állt a polcon több kötetnyi Hardy Boys-krimi és jó néhány Isaac Asimov-regény. A *Háború és béke* és az *Anna Karenina* mellett Szymborska és Miłosz eredeti, lengyel nyelvű verseskötetei sorakoztak.

Ráakadtam egy elnyűtt, zöld borítós lengyel mesekönyvre, amely magától kinyílt a vasorrú bába egyik rémisztő rajzánál: az ösztövér, hosszú karmú boszorkányt abban a házban ábrázolta, amelyet a felfalt kisgyerekek

csontjaiból épített magának. Az anyjuktól elrabolta a kicsiket, ketrecebe zárta, majd felhizlalta és felfalta őket. Átfutottam a mesét a kisfiúról, akinek rá kellett volna kuporodnia a sütőlapátra, hogy a vén banya megsüthesse. Ő úgy tett, mintha nem tudná, hogyan kell felülni a lapátra, aztán amikor a boszorkány megmutatta neki, mit kell tennie, ő fogta a lapátot, behajította a kemencébe a banyát, és elszaladt.

Brian nagymamája jutott eszembe, aki mesét olvasott Briannek a szülők halála után. Aki annyira legyengült, hogy lábra sem tudott állni, amikor az amerikai katonák felszabadították Bergen-Belsent. Aki épp a Saks cipőosztályán várakozott, amikor az idővonalak keresztezték egymást. Aztán anyámra gondoltam, aki olyan mozdulatlanul feküdt a hospice-otthonban, hogy a mellkasára kellett hajtanom a fejem, hogy megtudjam, lélegzik-e még.

Ezek után visszabújtam Brian mellé az ágyba, és befészkeltem magam a karjai közé, mielőtt egyáltalán észrevette volna, hogy eltűntem.

A mesékben az ember a szorult helyzetéből csak úgy menekülhet meg, ha elfut, és soha nem néz vissza.

Brian a Harvard Square sarkán ér utol, ahol egy hosszú mozgólépcső vezet a föld alá, a metróállomáshoz, mintha a pokol kapuja lenne. Elkapja a karomat, és maga felé fordít. Megáll körülöttünk az idő. Némán állunk egymással szemben a JFK Street és a Brattle kereszteződésénél, a Bajkeverő majom játékbolt előtt,

ahová gyakran vittem Meretet kislány korában. Makacsul kerülöm Brian tekintetét, inkább a rajzfilmben szereplő kis majom és a sárga kalapos fickó jókora plakátját nézem.

– Hogy is hívták? – kérdem.

Ez teljesen összezavarja Briant.

– Kicsodát? Kit hogy hívtak?

– Hát azt a pasast a sárga kalapban. Ki az, aki megír egy egész rajzfilmsorozatot, és nem ad nevet a főszereplőnek?

Brian a fejét rázza, mintha így betemethetné a köztünk nyílt mély árkot.

– Miért jöttél el az előadásra?

Erre nagy nehezen a szemébe nézek.

– Inkább azt kellene megkérdezned, miért hagytalak ott a végén.

Brian füle vörösödni kezd.

– Dawn. Azért volt ott, mert ez a munkája. Posztdoktorandusz-hallgató, aki alattam dolgozik.

– Igen, nekem is úgy tűnik, hogy pont erre pályázik – vágom a szemébe. Legnagyobb meglepetésemre érzem, ahogy könnyek gördülnek végig az arcomon. – Úgy beszél veled, mintha csak ti ketten lennétek a világon.

Brian szemlátomást zavarba jön.

– Csak annyit mondott, hogy el fogok késni a gyűlésről. Ez igazán nem államtitok.

– Nem arról van szó, amit mondott, hanem ahogy mondta. – Olyan hangon szólt hozzá, mintha előadás előtt megigazgatta volna a nyakkendőjét, vagy letörölt volna egy morzsát a szája sarkából. Mintha jogot formálhatna

rá.

Brian elengedi a karomat, mintha csak most eszmélt volna rá, hogy egy zsúfolt járda kellős közepén állunk.

– Kérdezhetek tőled valamit? – fordul hozzám. – Ha *tényleg* lefeküdtem volna Gitával… ennél még szörnyebben bánnál velem?

Amikor még a Chicagói Egyetemre jártam, egyszer moziba hívott egy srác. A film után elmentünk inni egyet, aztán felhívott a kollégiumi szobájába. Ott feküdtünk a széles franciaágyon, csókolóztunk, a keze a pólóm alatt matatott. Amikor aztán lejjebb kalandozott, egyszer csak felültem, és kijelentettem, hogy én most hazamegyek.

A srác ott termett az ajtónál, mielőtt kinyithattam volna, és nekivetette a hátát. Rám mosolygott, épp olyan kedvesen, ahogy egész este tette. *Ugye, nem gondolod komolyan?*

Erre valamiért elborult az agyam, és a szavait fenyegetésnek vettem. A srác jóval nagyobb és erősebb volt nálam, én pedig úgy éreztem, csapdába estem.

Egyszerűen tökön rúgtam, elszaladtam, és soha többé nem álltam szóba vele.

Már vagy húsz éve eszembe sem jutott ez az eset, de még most is emlékszem, milyen pulcsit viselt aznap a srác, mit ettem vacsorára, és hogy hívták az illetőt. Azt már nem tudnám megmondani, milyen filmet láttunk a moziban, vagy hogy melyik kollégiumban lakott, de hiába halványulnak az emlékek, az esemény maga ugyanolyan valóságos. Ám akkor mégsem szóltam egy szót sem. A barátaim sem tudták. Nem tettem panaszt az egyetemen,

és az anyámnak sem árultam el. Végtére is én a szerencsések közé tartoztam. Ennél sokkal rosszabbul is végződhetett volna.

Ilyen ostobaságokkal áltattam magam.

Most minden erőmet összeszedem, hogy kipréseljem a szavakat:

– Úgy teszel, mintha mi sem történt volna. De valami igenis történt. Úgy döntöttél, hogy felveszed őt a munkatársaid közé. Úgy döntöttél, hogy felmész a lakására. Aznap este velünk is lehettél volna. Velünk *kellett* volna lenned. Ezt képtelen vagyok kiverni a fejemből.

Ezzel faképnél hagyom Briant a plakát előtt, amelyen a bajkeverő majom a sárga kalapos férfival kézen fogva pózol. Valószínűleg Stockholm-szindrómás, tűnődöm magamban. Különben mivel magyaráznánk, hogy miután elrabolták a természetes élőhelyéről, az elrablóját tekinti a legjobb barátjának?

Volt egy háromhetes időszak, mialatt az anyám napról napra bágyadtabb, színtelenebb lett, míg végül már szinte csak a körvonala sejlett fel az ágyneműk között. Ez alatt a három hét alatt a hospice-ban dolgozó szociális gondozó segített tisztázni az anyám anyagi helyzetét is.

A három hét alatt elkezdődött a Yale újabb szemesztere. Hivatalos értesítést kaptam, hogy orvosi igazolással kérhetek halasztást a tanévre. És megtudtam, hogy súlyos adósságaink vannak.

Az egyetemi tanulmányaim sokba kerültek, de

alapvetően nem az nyelte el a pénzt, hanem a házunk törlesztőrészletei, a különböző hitelek, no meg a kocsi, ami középiskolás korom óta megvolt.

Azt is megtudtam, hogy a szüleim, akik mindig is férj-feleségként éltek, valójában soha nem kötöttek házasságot. El sem tudtam képzelni, mi volt ennek az oka, és a magatehetetlenül fekvő anyámtól már nem tudtam megkérdezni. Ez mindenesetre azt jelentette, hogy nem részesültünk azokban a juttatásokban sem, amelyeket a hadsereg fizetett volna, miután apám szolgálat közben vesztette életét.

Közel huszonöt évesen, 150 ezer dollár adóssággal épp arra készültem, hogy egy tizenhárom éves gyerek hivatalos gyámja legyek, és még annyira sem futotta, hogy tisztességgel eltemessem az anyámat.

Amikor valaki haldoklik, gondolatban sokat jár a betegszobán kívül – az emlékek között bolyongva, az élete színes szőttesében gyönyörködve, vagy épp öntudatlanul, az álmok világában. Igyekeztem a lehető legtöbb időt tölteni anyám mellett. Azzal vigasztaltam magam, hogy hiába nincs magánál, biztosan érzi, hogy ott vagyok. Valójában inkább abban reménykedtem, hogy ha majd visszatekintek azokra az utolsó hetekre, tudni fogom, hogy nem hagytam magára.

Akkoriban Egyiptom olyan idegennek, olyan távolinak tűnt, hogy alig tudtam felidézni. Egyedül az itt és a most létezett, de még azok a pillanatok is úgy összemosódtak, mintha nem is lettem volna magamnál.

Briant nem sűrűn láttam. Soha nem akart betolakodni a

magánszférámba. Amikor azonban kiléptem az anyám betegszobájából, és kávézni indultam, ő gyakran ott várt a konyhában egy kis harapnivalóval, mert tudta, hogy egy falatot sem ettem. Amikor sírhatnékom támadt, ott volt, és a karjába zárt. Amikor hazaindultam Kieranhez, elkísért az autómig.

Anyám egy keddi napon halt meg. Egyik pillanatban még volt édesanyám, a másikban árván maradtam. Az életem a feje tetejére állt. Olyan érzés volt, mintha reggel, ébredéskor azt látnám, hogy az ég zöld, a fű meg kék, mégis úgy kellett tennem, mintha ez teljesen normális lenne. Miután anyámat elhamvasztották, Kierannel együtt elmentünk a Shoals-szigetekre, és a tengerbe szórtuk a hamvait. Szeretném hinni, hogy a hullámok aztán felkapták, és egészen Írországig repítették őt.

Nem sokkal később nekiláttam berendezni az új életemet, amely olyan idegen volt, mintha jelmezben feszítenék. Árulni kezdtem a házat, és úgy kerestem albérletet, hogy Kierannek ne kelljen iskolát váltania. Zabkekszet sütöttem, amit aztán hálám jeléül elvittem a hospice dolgozóinak. Amikor az igazgatónő felvetette, hogy talán tudna munkát adni, ott helyben sírva fakadtam az irodájában.

Kicsit később rákérdeztem, hogy van Brian nagymamája. És hogy van Brian.

– A nagymamája két héttel korábban halt meg, mint a maga édesanyja – felelte meglepve az igazgatónő. – Azt hittem, tud róla.

Megráztam a fejem, és közben eszembe jutott, hányszor

futottam bele Brianbe a konyhában és a folyosókon. Hányszor lopóztam ki anyám szobájából, csak mert vágytam a társaságára, hogy egy kicsit fellélegezhessek. Eszembe jutott, hogy amikor szükségem volt valakire, ő mindig ott volt.

– Az nem lehet – értetlenkedtem. – Brian egész végig itt volt az otthonban.

Az igazgatónő felvonta a szemöldökét.

– De csak *maga* miatt – világosított fel.

Gyakorlatilag lehetetlen megállapítani, mennyibe kerül egy szép halál. Jelenleg a haláldúlákat kizárólag a tehetősebbek engedhetik meg maguknak, mert a társadalombiztosítás nem látja be, hogy a mi szolgáltatásainkat ugyanúgy meg kellene téríteni, mint a hospice-ellátásban dolgozó egészségügyi dolgozókét. Ez az oka annak, hogy a díjat én magam szabom meg – és ez minden esetben más és más. Sokszor nehéz eldönteni, hogy egyszeri díjat kérjek, vagy óradíjat. Ha egyszeri díjat kérek egy kilencvennégy éves, Alzheimer-kóros betegtől, aki súlyos alvási zavarokkal és légzési nehézségekkel küzd, elképzelhető, hogy összesen két hete van hátra… de elélhet akár két évig is. Ha elkérek 1800 dollárt, aztán két évet töltök a betegágya mellett, az üzleti modellem nem nevezhető költséghatékonynak. Ha azonban két héten belül elmegy szegény, akkor jelentős bevételre teszek szert. Az áraimat igyekszem a betegséghez és a prognózishoz igazítani, de belejátszik még a megérzésem is, mekkora szüksége lesz rám a betegnek az élete utolsó

időszakában. Az az igazság, hogy néha nyerek a bolton, néha veszítek.

Tudom, hogy otromba dolog anyagi szempontból beszélni a halálról, de épp ez az egyik legfőbb gond. Nem tudjuk, hogyan beszéljünk a halálról. Ködösítünk, szépítünk, az angyalokat meg a mennyország kapuját emlegetjük, miközben mintha átsiklanánk a tény fölött, hogy csak úgy juthatunk a mennyországba, ha előtte meghalunk. Nem beszélünk a halálról, pedig ez mindannyiunk életének a része.

Tény, hogy ideális esetben nemcsak a kiváltságosoknak, hanem mindenkinek joga lenne ahhoz, hogy a halála pillanatában legyen mellette valaki. A hospice-szolgálat egy szívközpontú hivatás, amellyel az embernek nem a meggazdagodás a célja. Én akár ingyen is végeznék ilyen munkát. Sőt, *végeztem* is. Bartermegállapodást kötöttem ugyanis egy műkörmössel: ápoltam az édesanyját, majd egy évig jártam hozzá manikűröztetni. Egy gazda, akinek a felesége ALS-ben hunyt el, egy szép darab marhaoldalassal ajándékozott meg. Szerencsére megtehetem, hogy ezt a munkát végzem, mert hiába van saját vállalkozásom, alapvetően mégiscsak Brian professzori fizetéséből élünk.

Amikor másodszor látogatok el Winhez és Felixhez, jeges teával és mandulás aprósüteménnyel várnak. Remélem, nem miattam fáradtak ennyit. Én azért vagyok, hogy megkönnyítsem az életüket, nem pedig azért, hogy bonyolítsam.

Úgy döntöttem, elvállalom Wint, ha ő is szeretne velem

dolgozni. Magamban azzal érvelek, hogy könnyedén belefér az időmbe – több olyan betegem is van, aki akár évekig is elélhet –, de tudom, hogy ennél többről van szó. Van Winben valami, ami nem hagy nyugodni. Talán a gondolat, hogy *akár én is lehetnék a helyében*.

Felix a jegyzeteibe temetkezik. Tisztában vagyok vele, hogy sok hozzátartozó számára ez az őszinte beszélgetés az első alkalom, amikor teljes súlyával rájuk nehezedik a felismerés, hogy a szerettük hamarosan eltávozik. Még az orvosi diagnózis sem ennyire kendőzetlenül őszinte.

– Van valami… amit alá kell írnunk?

Megvárom, amíg a szemembe néz.

– Nincs. Csak egy titkos kézfogást kell megtanulnotok. – Egy mosollyal nyugtázom, mennyire elkerekedett a szeme. – Csak viccelek. Igen, alá kell írnunk a hivatalos papírokat, de emiatt egyelőre ne fájjon a fejed! Én tartom magam a megállapodásunkhoz, és szerintem ti is.

Ezzel előkotrok egy kis jegyzetfüzetet, és az első üres oldal tetejére firkantom Win nevét. Mire Win meghal, a füzet tele lesz – a látogatásaim során feljegyzett dolgokkal, emlékekkel, kérésekkel, a gyógyszerek adagolásával. Így fog Win papíron is nyomot hagyni maga után.

– Ha nem bánod – fordulok Winhez –, először is feltennék néhány kérdést. A hospice-ellátást végzőkkel már beszéltél a DNR-nyilatkozatról?

– Miről? – billenti félre a fejét Win.

– Ez az újraélesztést elutasító nyilatkozat. Az egyik példány a kórház részére készül, a másik a kórházon kívüli esetekre. Ezt szokták a betegek aláírni, ha nem

szeretnék, hogy a légzésleállás után bármit tegyenek velük.

– Mint például? – veti közbe Felix.

– Hogy újraélesszék őket. Vagy hívják a mentőket.

– Úgy érted…

– Igen, ilyenkor hagyjuk, hogy bekövetkezzen a természetes halál – felelem.

Win Felix karjára teszi a kezét.

– Kicsim, ez már a végjáték. Úgysem tehetünk semmit.

– Tudom. Csak… Úgy értem, ha még lennének más lehetőségek…

– Azok, akiket újraélesztenek, akár még másfél évet is nyerhetnek, de el kell szenvedniük egy bordatörést, mert az újraélesztést a hivatalos előírás szerint addig kell folytatni, amíg a beteg vagy újraéled, vagy halottnak nyilvánítják. Szóval… ha túl is éli, komoly fájdalmai lesznek, és azt sem tudhatjuk, mennyi ideig marad az agy oxigénellátás nélkül.

– És ha ezt nem akarom? – kérdi Win.

– Akkor aláírod a nyilatkozatot.

Win Felixre pillant, és határozottan bólint.

Ezek után rákérdezek a szondatáplálásra, a lélegeztetőgépre és a defibrillátorra – vagyis a legfontosabb életmentő, illetve életfenntartó beavatkozásokra –, csak hogy meggyőződjek róla, egyiket sem szeretné. Beszélek neki a hivatalos egészségügyi és pénzügyi meghatalmazásokról, a mesterséges altatásról és az antibiotikumokról, amelyeket húgyúti vagy egyéb fertőzések kezelésére szoktak felírni. Ejtek néhány szót a

temetés megszervezéséről, aztán felvetem, hogy még azt is eldöntheti, az utolsó óráiban szeretne-e zenét, imát vagy egyiket sem. Megnyugtatom, hogy egyedül ő dönti el, kivel szeretne együtt lenni az utolsó pillanatokban. A tény, hogy haldoklik, még nem jelenti azt, hogy nem ő a főnök. Miközben sorra veszem a kérdéseket, Felix szemmel láthatóan magába roskad, így végül ragyogó mosollyal odafordulok hozzá.

– Esetleg kaphatnék egy kis kávét? – kérdezem.

Felix kivonul a konyhába kávét főzni. Amint az ajtó becsukódik mögötte, Win mélyen a szemembe néz.

– Köszönöm! – súgja.

– Nem ő az egyetlen férj, akit kikészít az ilyen megbeszélés.

– Néha úgy érzem, neki sokkal nehezebb, mint nekem. Úgy értem, én végül elmegyek, de ő itt marad, és kénytelen lesz újra meg újra átélni ezeket az utolsó heteket.

– Gondom lesz rá, hogy ne maradjon egyedül. Én iránta is felelősséggel tartozom. – Hallom, ahogy Felix a konyhában tesz-vesz. – A következő időszak rettentően meg fogja viselni őt. Azon egyébként gondolkodtál már, mi legyen a testeddel?

– Úgy érted, koporsós temetést szeretnék, vagy hamvasztást?

– Ez mindössze két lehetőség a sok közül – világosítom fel Wint. – Van még zöld, vagyis környezetbarát temetés, illetve folyékony hamvasztás, ilyenkor a holttestet beleteszik egy tartályba, ahol a magas hőfokú lúgos

folyadék feloldja a testszöveteket, az elporlasztott csontokat pedig megkapják a hozzátartozók.

– Valahogy így végezte Joker is a Batmanben – motyogja maga elé Win.

– Massachusettsben a törvények egyelőre nem teszik lehetővé ezt az eljárást, de Maine-ben igen.

– Hát, jó. Nem halok bele, ha ezt most ki kell hagynom.

– Nem volt rossz! – A tréfája hallatán elismerően vonom fel a szemöldököm. – És itt van még a kegyeleti erdő lehetősége is.

– Eltemetnek, és egy fa nő ki a síromból?

– Ez nem temető, hanem egy erdő, ahol a hamvakat a fák közé szórják. De a legmenőbb most az emberi komposztálás. Ezt a módszert azért fejlesztették ki, mert a nagyvárosi környezetben egyszerűen nincs elég hely a temetőknek.

– És ha a tudománynak adományoznám a testemet? – puhatolózik Win.

Gyakran megfigyelem a halálos betegeknél, milyen messzemenően gyakorlatiasak. Tudják, milyen rengeteg tennivaló vár rájuk, és sokan hajlandóak és képesek is objektíven megtárgyalni az előttük álló feladatokat. Különös kettősség ez: tudják, hogy hamarosan elmennek, de fontos számukra, hogy ők döntsék el, mi hogyan történjen. Azt is sokszor megfigyelem, hogy a betegek ritkán beszélnek ilyesmiről a hozzátartozók előtt, mintha még egy utolsó szívességet tennének a haláluk előtt azzal, hogy megkímélik a szeretteiket a fájdalmas részletektől.

– Igen, az is egy lehetőség, hogy az ember a

tudománynak ajánlja fel a testét – felelem Winnek –, de tudnod kell, hogy ez esetben egy csomó olyasmi is történhet a testeddel, amire nem is gondolnál. Igen, elképzelhető, hogy orvostanhallgatók fognak kísérletezni veled, de legalább ekkora az esély arra, hogy ajak-, illetve fenékimplantátumként végzed, vagy ütközési tesztbábuként, esetleg egy virginiai farmon hagynak elrothadni, hogy a maradványaidat leendő bűnügyi szakértők tanulmányozhassák.

Win megborzong.

– Nem akarok senkinek a fenekébe bújni.

Tréfának szánja, de én érzem az élét.

– Ha valaki ilyesmit mond – kezdem óvatosan –, akkor valószínűleg úgy gondolja, hogy a test és a lélek összetartozik. Hogy a lényének egy része itt marad a halála után is.

Win tekintetében meglátom a felismerést, hogy számára az út… véget ér. Senki nem ígérheti, hogy a halál után bármi is vár rá, legalábbis eddig még senki nem bizonyította, hogy így lenne.

– Hát, ha tényleg semmi nem marad utánunk, az nagy szívás – sóhajt fel. – Nagyon szeretnék ott lenni a temetésemen. Kihallgatnám, ki mond rólam mindenféle ocsmányságot.

– Egyszer volt egy betegem, aki mindenáron ott akart lenni a saját temetésén, ezért még a halála előtt megrendezte. Az ismerősök búcsúbeszédeket mondtak, ő pedig a többiekkel együtt tapsolt. Aztán táncra perdült, és fantasztikusan érezte magát.

– Ezt is megtehetem? – hüledezett Win.

– Megtehet*jük* – helyesbítek. – Együtt bármit megtehetünk. Nincsenek szabályok.

– Régebben azzal ugrattam Felixet, hogy én is olyan üvegkoporsót szeretnék majd, mint amilyen Hófehérkének volt, aztán egyszer elmentem a British Museumba, és megláttam a múmiákat. Azt hiszem, ehhez nem vagyok elég exhibicionista. Ilyet még akkor sem csinálnék, ha tudnám, hogy négyezer évesen is egész jó formában leszek.

Utoljára az egyiptomi Tuna el-Gebel nekropoliszban láttam múmiát. Egy Isadora nevezetű, jómódú, fiatal lány holtteste volt, aki az időszámításunk szerinti második században élt, amikor Egyiptom a Római Birodalom részét képezte. Beleszeretett egy katonába, aki a Nílus túlsó partján található Antinopoliszból származott, de az apja ellenezte a frigyet. A lány el akart szökni, és miközben a szerelméhez igyekezett, a csónakja felborult, ő pedig vízbe fúlt. Az ókori egyiptomiak szent halottnak tekintették azt, aki a Nílus vizébe fulladt. Isadora fájdalomtól sújtott édesapja ékes síremléket építtetett neki a sivatag közepén: egy kisebb kőépületet, amelynek lépcsősora már omladozik. A sírkamrában egy tízsoros vers állt, amely így kezdődött: *A nimfák azok, a vízi nimfák, kik felneveltek téged, ó, Isadora!*

Isadora maradványait ott, a helyszínen őrzik egy üvegkoporsóban. Tisztán emlékszem a sima, összeaszott koponyájára, látom magam előtt a résnyire nyitott száját, a kivillanó fogait és a csonkszerű orrát. A vékonyka

nyakát, amely szikáran nyúlt ki a vállától a bokájáig érő egyszerű, hófehér lepel alól, és a kikandikáló lábujjakat.

Amikor ellátogattam a sírjához, Wyatt is ott volt velem.

Hirtelen megrázom a fejem, hogy elhessegessem magamtól az emléket, és a figyelmemet Winre összpontosítom.

– Az egyiptomiak nem azért mumifikáltak, hogy jól nézzenek ki – mondom. – Az volt az eljárás célja, hogy megakadályozzák a *khat,* vagyis a holttest oszlási folyamatát. Ahhoz, hogy egy egyiptomi elérje az örök életet, a testnek örökké fenn kell maradnia, hogy otthont adhasson a léleknek. Ez a napisten, Ré útját tükrözi, aki minden áldott éjjel eggyé válik Ozirisz testével, mielőtt reggelente újjászületne.

– És hogy csinálták? – faggat Win.

– A papok kivették a belső szerveket, amiket aztán kanópuszedényekbe raktak, és a holttest mellé temettek. Ezek felett különféle istenségek őrködtek: Kebehszenuf, a sólyom a beleket őrizte; Hápi, a pávián a tüdőt; az ember alakú Amszet a májat; Duamutef, a sakál pedig a gyomrot. Az agyat az orron keresztül vették ki. A szívet a helyén hagyták, mert az óegyiptomiak a szívet tekintették a személyiség és az intelligencia központjának. A testet ezek után kívül-belül nátronnal vonták be, vászonnal tömték ki, majd hosszú lenvászoncsíkba tekerték. A rétegek közé gyakran rejtettek apró amuletteket, imákat, varázsigéket. A lent begyantázták, úgy került rá a következő réteg, majd végül kívülre jött a halotti lepel. A szertartáshoz összesen hetven napra volt szükség.

– Hogy kiszáradjon a test?

– Igen, de azért is, mert a Szóthisz nevű csillag ennyi időre tűnt el az égről, mielőtt a Nílus évenkénti áradása során újból visszatért. Mindez a halált és újjászületést jelképezte. Aztán egy halotti, vagyis *szem* pap (rendszerint a legidősebb fiú) elvégezte a szájmegnyitás rituáléját, ami lehetővé tette, hogy az elhunyt a túlvilágon is tudjon enni, inni, beszélni és szeretkezni. A múmiát ezek után a koporsóba vagy a koporsókba helyezték, és a sírboltot egy pecséttel lezárták. Egészen addig úgy is maradt, amíg több ezer évvel később néhány régész úgy nem döntött, hogy a múmiát egy múzeumba szállítják.

A kairói Egyiptomi Múzeumban mindig a múmiák terme a legzsúfoltabb. Rengeteg fáraót zsúfoltak ott össze – többek között II. Ramszeszt, Hatsepszutot és I. Széthit, akinek a teste olyan kitűnő állapotban maradt meg, hogy az ember az hinné, épp csak lepihent és elszunyókált. Van ott még egy olyan mumifikált uralkodó is, aki csatában halt meg, és a homlokán épp akkora lyuk tátong, amelybe egy szekerce éle belepasszol. Számomra ez az egész mindig is furcsa volt: a rengeteg turista végső soron nem más, mint egy csomó kukkoló, aki mások halálára kíváncsi.

– Az egyiptomiak remélték, hogy a sírjukhoz látogatók méltó módon ünneplik meg az életüket, de azt soha nem akarták, hogy a mumifikált holttestüket nézegessük – magyarázom. – Azt ők sem a nyilvánosságnak szánták.

Win őszinte érdeklődéssel hallgatta végig a kiselőadásomat.

– És mi volt előbb? Egyiptom vagy a halál?

– Tessék?

– Ez a szívügyed.

– A micsodám?

– A szívügyed. Egyiptom. Ez dobogtatja meg a szíved. Mint ahogy az enyémet a művészet. – Win hátradől a kanapén. – Ismered Marina Abramovićot?

Megrázom a fejem.

– Ő egy performanszművész, aki egykor a szerelmével, Ulayjal dolgozott együtt. Egyik installációjuk abból állt, hogy egy órán keresztül mezítelenül újra meg újra egymásnak szaladtak. Egy másik alkalommal összefonták a hajukat, és tizenhét órán keresztül egymásnak háttal álltak úgy, hogy a közös hajfonatuk tartotta össze őket. 1977-ben a szájukat összetapasztva lélegezték be a másik kifújt levegőjét, amíg végül mindketten elájultak. Az 1980-as években, amikor művészettörténetet tanultam, olyan performanszt adtak elő, amely során hónapokon keresztül napi hét órán át ültek egymással szemben mozdulatlanul, néma csendben.

– Soha nem értettem, miért tekintik az ilyesmit művészetnek.

Win elcsodálkozik.

– Mi más lehet a szerelem, ha nem művészet? – kérdi. – Abramović és Ulay később egy végső, mindent lezáró performanszt terveztek. Úgy volt, hogy a kínai nagy fal két végéről elindulnak, középen találkoznak, és ott összeházasodnak. Ennek a performansznak a *Szeretők* címet adták. A tervezgetés időszakában azonban Ulay

beismerte, hogy viszonya lett egy másik nővel. Ezek után szakítottak, mégis úgy döntöttek, hogy megvalósítják a nagy falas előadásukat, hiába nem úgy alakult a kapcsolatuk, ahogyan elképzelték. Így hát elindultak, egymástól majdnem hatezer kilométerre, miközben Abramović még mindig reménykedett, hogy újra egymásra találnak. Három hónap elteltével megvalósult a nagy találkozás. Ulay azonban nem tartotta magát az előzetesen megbeszéltekhez: nem ment oda Abramovićhoz, hanem két templom között várt rá, mert úgy gondolta, ott gyönyörűen meg lehetne örökíteni az egymásra találásukat. Abramović ekkor eszmélt rá, hogy már nem akarja visszakapni a férfit. – Win a fejét ingatja. – Egy kapcsolat nem a megfelelő fotóbeállításokról szól. Abramović megmászta a legmagasabb hegyeket, átkelt a sivatagokon, amikor aztán a szerelméhez ért, rádöbbent, hogy nem tartoznak össze. Na, *ez* az igazi művészet.

– Hűha! – felelem elakadt lélegzettel. – Meggyőztél.

Elismerően nézek rá. Mennyi minden lehet még Winben, amit szívesen megtudnék róla, de olyan kevés az időnk! Kíváncsi vagyok, mi történik majd, ha elindulunk egymás felé, és középen találkozunk.

– Szép kis pár vagyunk mi ketten – mélázik Win. – A szerelem és a halál.

Ebben a pillanatban lép be Felix a csésze kávéval, amire nem is igazán vágytam.

– Miről maradtam le? – kérdi.

Amikor az ember a másik halálát várja,

megfoghatatlanná válik az idő. Az órák napokká, a napok hetekké folynak össze. Több nap is eltelik anélkül, hogy eszébe jutna lezuhanyozni vagy enni, csak alszik, aggódik és virraszt a szokásos napi ritmus nélkül.

Miután az anyám meghalt, olyan beteg lettem, hogy egy falat sem maradt meg bennem, és aludni sem tudtam. Azt hittem, a mély gyásztól valamiféle autoimmun betegség alakult ki nálam. Amikor aztán vért vettek tőlem, az orvos felvilágosított, hogy gyermeket várok. Ekkor döbbentem rá, hogy mialatt anyám a hospice-otthonban feküdt, és én Brian mellett valamelyest békére leltem, nem mindig védekeztünk.

Annyit gyötrődtem, hogyan mondjam el Briannek a hírt, hogy a szorongás szinte teljesen megbénított. Amikor elpróbáltam, mit mondok majd, magam előtt láttam anyámat, amint babonásan keresztet vet. *Ha várandósan mész temetésre* – figyelmeztetett –, *bánatot nevelsz magadban.*

Végül szóltam Briannek, hogy fontos mondanivalóm van számára. Elmentünk a Boston Harborba, leültünk egymás mellé, és miközben péksüteményekkel etettük a sirályokat, elmondtam neki, hogy terhes vagyok.

El sem tudtam képzelni, mit szól majd. Egy dolog vigaszt találni egymásban a fájdalmas gyász közepette, de egészen más közösen gyermeket vállalni.

Brian azonban csak úgy ragyogott a boldogságtól. Csendben figyeltem, ahogy felfogja a hírt, és a fogaskerekek kattogni kezdenek az agyában.

Egyetlen borzalmas pillanatig attól féltem, hogy ott

helyben megkéri a kezem.

Wyattet természetesen továbbra sem tudtam kiverni a fejemből. Elárultam őt. Nem számított, hogy ő nem tudott róla. Az sem számított, hogy volt magyarázat a viselkedésemre: a Briannel való kapcsolat gyógyír volt a fájdalmas sebeimre. Briannel nem voltunk igazán szerelmesek, de igenis kedveltük és tiszteltük egymást.

Idővel úgy éreztem, Wyatt egyre távolabb és távolabb kerül tőlem, végül egy kis sziget lett, ahová már nem vezetett híd. Gondoltam ugyan rá, hogy felveszem vele a kapcsolatot, a terhességem hírére azonban erről is lemondtam. Őszintén szólva nem tudtam volna szavakba önteni, miért tettem, amit tettem.

– Dawn – szólalt meg Brian józanul –, mi ketten jó csapat vagyunk, nem gondolod? Ha bármi jó kisülhetett abból, hogy elveszítettük a nagymamámat és a te édesanyádat… talán épp ez az – mondta, és megragadta a kezem. – Kérlek, költözz hozzám!

Erre kifújtam a levegőt, amit mindaddig visszatartottam. Brian kiutat kínált a szorult helyzetemből. Szemellenzőt adott, hogy ezentúl csakis előre nézzek, és ne hátra.

– Nekem ott a ház, ahol lakhatnánk. És segítek gondoskodni Kieranről is.

Kifejezetten praktikus terv volt, de nem akartam elkapkodni semmit. Végtére is volt még nyolc hónapunk, hogy mindent kitaláljunk.

Akkor még nem láttam tisztán, hogy ha az ember magokat vet, azok idővel gyökeret eresztenek.

Brian csodálattal pillantott a hasamra.

– Biztos vagy benne? Tényleg szülők leszünk?

Korábban eljátszottam a gondolattal, hogy visszamegyek az egyetemre, és befejezem a doktorimat. Talán nem azonnal – talán *évek* múltán –, mindenesetre a gondolataim mélyén továbbra is egyiptológusként tekintettem magamra.

Brian azonban azt mondta, lesz*ünk*.

Mentőkötelet dobott, még mielőtt felfoghattam volna, mekkora szükségem van rá. Én pedig két kézzel kaptam utána. Hivatalosan is kiiratkoztam a Yale-ről.

Wyattnek nem is írtam. Addigra valószínűleg visszatért már az egyetemre. *Szükségem volt rád* – vetettem a szemére gondolatban –, *de te nem voltál mellettem*. Azt az apró részletet teljesen figyelmen kívül hagytam, hogy talán szeretett volna mellettem lenni, csakhogy én esélyt sem adtam neki.

A viselkedésemre nem volt semmiféle elfogadható magyarázat, és biztosra vettem, hogy ha Wyatt megtudná, mit tettem, meggyűlölne, éppen úgy, ahogy én gyűlöltem magam. Így hát napról napra halogattam, hogy levelet írjak neki, mígnem teljesen megfeledkeztem róla.

Miután Kierannel együtt Brianhez költöztünk, egy garázsvásáron vettem egy szép bölcsőt.

Másnap a mosdóban vérfoltot vettem észre a bugyimon.

Még egy hét sem telt el azóta, hogy kiderült a terhességem, és magam is elcsodálkoztam, hogy milyen gyorsan megoldódik a leküzdhetetlen akadályként

előttem tornyosuló probléma. Azt hittem, végre teljesül a legtitkosabb vágyam! Amikor aztán a Brigham Kórházban, az ultrahangvizsgálaton az orvos egy vállrándítással közölte, hogy a pecsételés ilyenkor teljesen normális, észhez tértem. Beláttam, hogy a sorsom ekkora tragédia árán nem fog jobbra fordulni. Bocsánatot kértem a kisbabámtól, amiért eleinte nem tudtam teljes szívemből örülni neki. Ezek után mindkét cipőmbe egy-egy frissen vert pénzérmét tettem, a matracom alá pedig kést rejtettem, hogy elűzzem a gonosz szellemeket.

A vártnál két héttel korábban kezdtem vajúdni, de a sok babonának szerencsére meglett a hatása: Meret gyönyörű, tökéletes újszülött volt. A tüdeje teljesen kifejlődött. Órákig fennmaradtam, és néztem, ahogy az apró mellkasa egyenletesen, biztosan emelkedik-süllyed. *Na, látod* – mondta Brian, aki egy szempillantás alatt beleszeretett a lányába –, *nem volt miért aggódnod.*

Winéktől hazatérve Meretet a szobájában találom. Épp valamilyen tudományos kísérletet végez vattapálcákkal és fiolákkal.

– Jössz egyet sétálni? Végre elállt az eső.

Vicces, az ember azt hinné, hogy ha egy anya életet ad a gyermekének, automatikusan kialakul köztük a különleges kapocs. De hiába szeretünk valakit feltétel nélkül, a kapcsolatért szüntelenül tennünk kell. Emlékszem, amikor Meret megszületett, úgy fordult a hangom felé, mintha mágnes vonzotta volna. A terhesség során annyiszor hallotta a hangomat, hogy

automatikusan felismerte. Brian ezen a téren komoly hátránnyal indult. Ő órákig beszélt hozzá, mintha Meret egy apró felnőtt lett volna. Fűnyírás közben a hátára kötötte, és miközben a konyhában barackpéppel etette őt, részletesen elmesélte, mivel foglalkozik a laborban. Brian érzékelte a távolságot kettőjük között, és addig hízelgett, addig bohóckodott, addig igyekezett, amíg végül egészen közel kerültek egymáshoz.

Akkoriban valahogy nem fogtam fel, hogy amennyivel közelebb került Meret Brianhez, éppen annyival távolabb került tőlem.

Félreértés ne essék, a világért sem változtatnék Meret és Brian szoros kapcsolatán. A munkám miatt én amúgy is mindig olyanokkal vagyok körülvéve, akik előbb vagy utóbb elhagynak. Néha arra gondolok, nekem ez a sorsom.

Meret gyanakodva méreget.

– Sétálni akarsz?

– Igen. Órákig csak ücsörögtem. Te meg a táborban voltál, szóval nem sok időt töltöttünk együtt – magyarázom, majd elbizonytalanodom. – Alig látlak.

– Az meg hogy lehet? Elég nagydarab vagyok, messziről is észre lehet venni.

A szavai éles késként hasítanak a lelkembe.

– Elmehetnénk moziba is – folytatja Meret. – Vagy indíthatnánk egy anya-lánya könyvklubot. Egy csomó mindent csinálhatnánk együtt, de te mindenáron testmozgást akarsz, hogy ne kelljen az undorítóan dagadt lányodat nézni…

– Meret! – Hallom, ahogy összetöri a saját szívét, és ezzel az enyémet is. – Hagyd abba!

Amikor Meretet vártam, olyan vadul ficánkolt a pocakomban, hogy gyakran a falnak kellett támaszkodnom, vagy meg kellett állnom, hogy kifújjam magam. Ilyenkor azt mondogattam Briannek, hogy Meret nem érzi valami jól magát a bőrömben. Sajnos, úgy tűnik, a sajátjában sem.

– Szeretlek! – bugyog elő belőlem a szenvedélyes vallomás, és csak remélni tudom, hogy a hangom elnyomja Meret néma kiáltását, amellyel azt bizonygatja, mennyire gyűlöli magát. – Kérlek, mondd el, mi a baj!

Egy másodperc töredékéig érzem, hogy ellágyul. Érzem, hogy magában azt latolgatja, mi lenne, ha nem egymással, hanem együtt küzdenénk. Aztán elfordul, és figyelmét a kezében lévő fiolára összpontosítja.

– Miért nem mondod meg *te?* – kérdi. – Te úgyis mindent olyan jól tudsz.

A házunkban van egy vendégszoba, amely egyben a dolgozószobámként is működik. Van benne egy kanapé, és ott tartom a laptopomat, illetve a betegeim kartonjait is. Amikor olyan beteget ápolok, akinél bármelyik pillanatban bekövetkezhet a vég, és kiszámíthatatlan az időbeosztásom, sokszor beköltözöm a vendégszobába, hogy ne riasszam fel Briant, amikor az éjszaka közepén bemászom mellé az ágyba.

Ma este viszont minden különösebb ok nélkül átviszem az ágyneműmet, és a kanapén ágyazok meg magamnak.

Nem igazán tudom, hogyan tovább. Ha Brian meg is szabadul Gitától, az emlékezetemből nem fogja kitörölni; éppúgy, ahogy a tévében látott kép is beleég a retinánkba, miután kikapcsoljuk a készüléket. Még az is lehet, hogy Brian igazat mond: tagja annak a bizottságnak, amely a posztdoktoranduszokat beválogatta, de nincs felhatalmazása, hogy egymaga bárkit is kirakjon a programból.

De talán nem is Gitáról meg Brianről szól ez az egész.

Talán sokkal inkább rólam és Brianről van szó.

Meret valahogyan átverekszi magát a néma csendben végigült vacsorán, bár inkább csak turkál a tányérjában, alig eszik egy-két falatot – el is tűnődöm, vajon az éjszaka közepén leoson-e falni egyet. Ettől a gondolattól rögtön zavarba jövök. Brian nem jön haza, és nem is üzen. A házra síri csend borul.

Négy év múlva Meret egyetemista lesz. Briannel majd itt kerülgetjük egymást, és kénytelenek leszünk beszélgetni, hiába nem lesz mondanivalónk egymásnak.

Egyszer volt egy betegem, akinek a férje félrelépett, mégis házasok maradtak még harmincöt évig. A hölgy hajlandó volt a férjével maradni, miután a férj megígérte, hogy bármit megtesz, amit csak kér tőle. A feleség hosszas gondolkodás után azt kérte, hogy bármikor feltehesse neki a kérdést: *Hol vagy?,* és a férfi válaszoljon is rá. Úgy érezte, egyedül így lehet nyugodt, egyedül így juthat el a megbocsátásig. Ezek után voltak napok, amikor hússzor is feltette a kérdést, aztán hetekig egyszer sem.

Arra számítok, hogy a kimerültségtől elnyom az álom,

mégis azon kapom magam, hogy egyfolytában az órámat lesem. Ébren vagyok még éjfélkor is, sőt hajnali egykor és kettőkor is. Fél három körül, amikor kattan a bejárati ajtó zárja, kipattanok az ágyból, és bosszúálló angyalként megállok a lépcső tetején. Brian karikás szemmel rám pillant, hezitál egy sort, majd elindul felfelé, mintha próbára akarna tenni, elállom-e az útját.

Nem állom el. Félrehúzódom, hogy elengedjem.

– Hol voltál? – hallom a saját hangomat.

Brian nem fordul felém.

– Számít? Úgyis azt hiszel, amit hinni akarsz.

Amint észleli, hogy a vendégszobában ég a lámpa, szinte észrevétlenül lelassítja a lépteit, majd belép a hálószobánkba, és becsukja maga mögött az ajtót.

Én utánamegyek, óvatosan nekidőlök az ajtónak, és nekinyomom a tenyeremet. Elképzelem, hogy a túloldalom Brian is épp ezt teszi.

Meret másnap reggel a konyhában vár rám. Kerüli a tekintetemet, de szégyenlősen megkérdi:

– Szeretnél elmenni egy gyors sétára?

Neki lassan készülődnie kellene a táborba, nekem pedig hasogat a fejem a kialvatlanságtól, mégis úgy ragyogok fel a lelkesedése láttán, mint egy virág a régen várt napfényben.

– Igen – felelem. – *Hát persze!* Várj, hozom a cipőmet!

Elindulunk a közeli víztározó mellett. Beszélgetés közben azon morfondírozom, vajon mitől változott meg a hangulata. Eleinte arról csevegünk, mihez kezdenénk, ha

nyernénk egymillió dollárt a lottón. Aztán Meret mesél egy keveset Sarahról, és arról, hogy megnyert egy versenyt a táborban összerakott szerkentyűjük, amelynek célja, hogy megvédjenek egy tojást egy kétemeletnyi esésnél. Végül elmondja, hogy a pletykák szerint az egyik táborvezető Katalin hercegné rokona. Én elmesélem neki Marina Abramović és a kínai nagy fal esetét.

– És végül mi történt? – tudakolja Meret.

– Megölelték egymást. Ennyi – vonom meg a vállam.

– Ez *annyira* szomorú! Úgy értem, ennyit gyalogolt a nagy semmiért.

Meret szemébe nézek.

– Gondolod, hogy Marinának vissza kellett volna fogadnia a pasast?

– Dehogyis! – kiált fel gúnyosan Meret. – Hiszen megcsalta!

– Gondolod, hogy ez ennyire fekete-fehér?

– Miért, *szerinted* nem az?

Nagyon úgy tűnik, hogy szerintem is az, hiszen továbbra sem állok szóba Briannel.

– Én aztán nem gyalogolnék háromezer kilométert egy srácért – jegyzi meg Meret.

– Ezt örömmel hallom.

Amikor visszafordul hozzám, az arca kipirult, a gesztenyebarna haja lassan kibomlik a copfjából. A szeme szürke, majdnem ezüstös, de néha acélkék, a hangulatától függően.

– Anya – szólal meg, és az ajkába harap. – Sajnálom, hogy olyan undok voltam.

Általános iskolás korában, amikor otthon hatalmas hisztiket levágott, Briannel egyszer elmentünk az iskolai fogadóórára. A legrosszabbra készültünk, de nagy meglepetésünkre azt hallottuk, hogy Meret igazi kisangyal, semmi probléma nincs vele az órákon. *Hát* – mondta később Brian –, *ha muszáj valahol kiengednie a gőzt, inkább otthon tegye, a szülei előtt*.

Nem is olyan rossz, ha az ember a biztonságot jelenti a másiknak, még akkor is, ha közben kap egy-két ütést, rúgást vagy bántó szavakat.

Átkarolom Meret vállát.

– Ugyan már – felelem könnyedén –, egész jól bírom a gyűrődést.

Újra nekiindul, és a szempillája alól rám sandít.

– Szeretnék kérdezni valamit, de félek hangosan kimondani.

– Bármit kérdezhetsz, kicsim.

– Te és apa el fogtok válni?

Hát, ez megválaszolja a kérdést, mennyi mindent hallott Meret. Rádöbbenek, mekkora ostobaság volt feltételezni, hogy a lányunk együtt él velünk, mégsem veszi észre, ha összekülönbözünk. Talán épp ez az oka, hogy eltaszított, aztán visszaengedett magához, mintha magában őrlődne. Talán fél, hogy elveszít, és az gondolja, ha saját önszántából taszít el magától, akkor nem lesz olyan fájdalmas az elválás?

Szívem szerint megkérdezném, mennyit tud, de nem akarom befeketíteni Briant.

Hirtelen megállok, és a vállára teszem a kezem.

– Meret. Nem megyek sehova.

– Hiszen egyszer már elmentél.

Te tudtál róla? – csodálkozom magamban.

– Apád és én veszekedtünk – ismerem be. – De minden rendbejön.

Meret az arcomat fürkészi, mintha próbálná eldönteni, igazat mondok-e.

– Miattam veszekedtetek?

– Dehogy! – vágom rá. – Egyáltalán nem.

– Akkor miért?

Nem tudom, mit mondjak.

– A pénz miatt – füllentem. – A házaspárok szoktak veszekedni. Aztán túljutnak rajta. Egy nap majd te is megtudod.

Meret leszegi a fejét.

– Nem hinném.

– Nemsokára udvarlók hada fog sorban állni az ajtó előtt – tréfálkozom. – Hidd el, tudom, hiszen az anyád vagyok!

Meret elnyom egy mosolyt.

– Elképzelhető, hogy egy *egészen* kicsit elfogult vagy.

– Jó, de ha így lesz, majd emlékeztess, hogy az orrod alá dörgöljem: *Én megmondtam*.

Ezek után csendben baktatunk hazáig. A karunk előre-hátra lendül. Az egyik lépésnél véletlenül hozzáérek Merethez, ő pedig megragadja a kezemet, és el sem engedi.

Miután hazaérünk, Meret felszalad az emeletre

zuhanyozni, és összekészülni a táborra.

Én a konyhapultnál epret szeletelek, amikor Brian benyit.

– Sajnálom a tegnap estét – szólal meg. – Nem vele voltam.

– Nem kérdeztem – felelem.

– Tudom – bólint Brian.

Volt idő, amikor rengeteg mondanivalónk volt egymásnak – végigbeszélgettük a vacsorát, tévézés helyett is beszélgettünk, és még akkor is beszélgettünk, amikor szorosan egymáshoz simulva feküdtünk az ágyban. Most eltűnődöm, vajon ennek az új, nyugtalanító csendnek az-e az oka, hogy veszélyes aknamező lett az életünk, vagy ennyi év után egész egyszerűen kifogytunk a mondanivalóból.

A kés egyszer csak megcsúszik, én pedig ijedten rándulok össze a hüvelykujjamon tátongó seb láttán.

– A rohadt életbe! – szitkozódom, és könnyek szöknek a szemembe. Megszívom a sebet, majd eltartom magamtól az ujjamat, és figyelem, ahogy kibuggyan a vér.

– A fenébe! – kiáltja Brian, és egy törlőruhába bugyolálja a kezemet. – Tartsd a fejed fölé!

Engedelmesen a magasba emelem a kezemet.

– Maradj itt! – adja ki az utasítást, és felszalad a lépcsőn. Mély a vágás, érzem, ahogy lüktet a hüvelykujjam. A konyharuha alá kukkantok, de amikor friss vért látok, gyorsan leszorítom a másik kezemmel.

Brian letrappol a lépcsőn, kezében egy doboz gézzel, pólyával, kötszerrel, sebfertőtlenítővel, ollóval – egy

halom felszereléssel.

– A sebtapaszos dobozt nem hoztad le?

– Micsodát?

– Úgy látom, minden *mást* lehoztál, amit a fürdőben találtál – állapítom meg. – Brian, ez csak egy vágás.

A konyharuháért nyúl, és letekeri a kezemről. Mindketten látjuk, ahogy újra megindul a vérzés. Ezek után kicsit erősebben szorítom a sebre a ruhát, és mintha émelyegni kezdenék. Brian szorosan fogja a kezem, hogy lelassítsa a vérzést.

– Lehet, hogy össze kellene varrni – tűnődöm.

– Elég csúnyán fest, de nem hinném. – Rám villantja ferde mosolyát. – Én csak tudom, doktor vagyok.

– Igen, *ledoktoráltál* – tisztázom, és én is elmosolyodom. – Az nem ugyanaz.

– Dawn – néz egyenesen a szemembe. – Nem bízol bennem?

Már nem a konyhai balesetről beszélünk.

Nagy gonddal lefertőtleníti a sebet, majd gondosan betekeri az ujjamat gézbe, amit ragtapasszal ragaszt le. Olyan, mintha hógolyót egyensúlyoznék az ujjam hegyén.

Nagyon is bízom benne, döbbenek rá. Bízom benne, hogy gondomat viselni. Mindig is bíztam benne.

Brian az asztalra helyezi a könyökömet, majd gyengéden megfogja és egy helyben tartja a csuklómat. Ebben a helyzetben talál ránk Meret.

– Ti ketten… szkandereztek, vagy mi? – csodálkozik.

– Nem – kacag fel Brian, mintha ez olyan vicces lenne. – Csak fogjuk egymás kezét.

Ami legalább annyira vicces.

Erre mindhármunkból kitör a nevetés. Az ujjam még mindig fájdalmasan lüktet, de már az idejét sem tudom, mikor éreztem magam ennyire jól.

A halállal akkor találkoztam először, amikor elveszítettem Dudley-t, a fekete-fehér springer spánielt, akit a szüleim még a születésem előtt fogadtak magukhoz. Dudley csak akkor volt boldog, ha odabújhatott mellém, és az orrát a könyökhajlatomba, a nyakamba vagy a hasamba fúrhatta. Ő volt a játszótársam, amikor nem volt mellettem más. Előfordult, hogy színes gyöngyökből fűzött nyakláncot aggattam rá, klipszeket csíptettem a hosszú fülére, és felöltöztettem a teazsúrra, ahol olyan apró csészét tettem elé, amelyből a hosszú, rózsaszín nyelvével alig tudta kilefetyelni a vizet. Az ágyam lábánál aludt, és napközben a bejárati ajtó előtt várt rám. Amint megérkezett velem az iskolabusz, örömében úgy riszálta a testét, mint ahogy a kamion pótkocsija szitál az úton. A születésnapjára minden áldott évben mogyoróvajas rizstortát készítettem neki. Amikor az apámat külföldre vezényelték, a bundájába sírtam a bánatomat, hogy anyám ne hallja. Olyan kutya volt, akinek a szíve túlcsordul a szeretettől, így hát nekem is jutott belőle bőven.

Tizenegy éves koromban aztán egyik éjjel arra lettem figyelmes, hogy Dudley ott áll a sötétben az ágyam előtt, és pisil. Tudtam, hogy valami nincs rendben; láttam a szemén, hogy maga sem érti, mi történik vele. Ezek után feltakarítottam a foltot, és egy szót sem szóltam az

anyámnak. Már akkor éreztem, hogy nem örülnék annak, amit mondana.

Anyám magától is rájött a dologra, amikor ruhapakolás közben belelépett egy nedves foltba. Amikor aznap hazaértem az iskolából, ő már meg is járta az állatorvost Dudley-val. Erre rögtön eleredtek a könnyeim. *Nincs azzal semmi baj, ha félsz* – nyugtatott az anyám.

Amikor kiderült, hogy Dudley-nak hólyagrákja van, és egy jókora tumor zárja el a húgycsövét, megkérdeztem az anyámat, mi lesz vele. Megkértem, hadd menjek én is, amikor elviszi őt elaltatni. Az állatorvos igencsak elcsodálkozott, amikor meglátott a kocsiban. A hátsó ülésen Dudley mellém fészkelte magát, egészen közel, én pedig keksszel etettem, és finoman simogattam, miközben az állatorvos beadta neki az injekciót. Így aludt el örökre.

Anyám nem siettetett. Ez egyszer nem traktált mindenféle babonával. Türelmesen várt, amíg végül bólintottam, és csak akkor engedte meg az állatorvosnak, hogy elvigye Dudley holttestét. Aztán ahelyett, hogy a vezetőülésre ült volna, hátrakuporodott mellém. *Nyugodtan szomorkodj, természetes, ha fáj* – mondta.

Tény, hogy mindannyian rettegünk a haláltól, mint ahogy az is tény, hogy szörnyű csapásként éljük meg, de furcsamód mindent elkövetünk, hogy letagadjuk ezt a két nagy igazságot.

Amikor újra ellátogatok Winhez, különleges meglepetéssel vár. Az ölében egy bekeretezett képet tart, egy egyiptomi hieroglifákkal teli papiruszt.

– Ezer éve megvan már – mondja –, de fogalmam sincs, mit jelent. Egyszerűen megtetszett ez a zöldes bőrű fickó.

Ozirisz.

– A Halottak Könyvéből van – világosítom fel. – Az eredeti, egyiptomi cím szó szerinti fordítása valahogy így hangzik: „Napközbeni előjövés szövegei”, ami sok mindent megmagyaráz. A Halottak Könyve alapvetően azt írja le, hogyan jut el a halott a túlvilágra. Ez a kép annak a festménynek a másolata, amit az Újbirodalom idején élt írnok, Ani sírjában találtak.

A Halottak Könyve kétszáz varázsszöveget, illetve mondást tartalmaz, de a különböző sírok és papiruszok ezekből mindössze válogatásokat mutattak be: volt, hogy csupán néhányat, de volt, hogy egész sokat, attól függően, mennyit engedhetett meg magának a sír tulajdonosa. Olyasmi ez, mintha valakit a kedvenc bibliai idézeteivel temetnének el. Ezeket a varázsszövegeket számtalan helyre írhatták: a múmiák halotti leplére, a vászonpólyára, a koporsójukra, a szívszkarabeuszokra, az *usébti*szobrokra, a sírkamrák falára, illetve papiruszokra. Bizonyos versek igen pontos utasításokat tartalmaztak a halott körüli teendőkről – mint például a 100. varázsszöveg, amely szerint a szavakat megfelelő sorrendben kell felírni egy tiszta papiruszra vízzel elkevert, porított zöld agyaggal. Az elhunyt csak *így* léphet be Ré napbárkájába a túlvilágon.

– Ezt a híres jelenetet a 125. mondás írja le – magyarázom Winnek. – Itt mérik meg Ani szívét.

A képen a halottat épp a Kettős Igazság Csarnokába

vezetik, hogy a szívét megmérjék egy különleges mérlegen, amelynek másik serpenyőjében Maatnak, az igazság istennőjének tolla van. Ezzel a mondással, amely valójában az ítélet napját írja le, a Két Út Könyvében egyszer sem találkozni. A Koporsószövegekben vannak bizonyos mondások, amelyek a későbbiekben a szív mérlegelését leíró újbirodalmi szövegek alapjául szolgálhattak, de sajnos nem töltöttem el elég időt a szakmában ahhoz, hogy pontosan ismerjem a kapcsolatot.

– És miért zöld ez az alak? – kérdi Win, és Ozirisz fehér koronájára bök.

– Számtalan mítosz maradt fenn Oziriszről, illetve a halál utáni újjászületéséről. Hosszú történet. A zöld bőre a termékenységet és az újjászületést jelképezi. Isteni szakálla van. Látod ott alul azt a kunkort? És alapvetően múmiának ábrázolják. Mögötte a hölgy Ízisz, akit a fején hordott trónról lehet felismerni. Ő Ozirisz felesége, ő élesztette fel Oziriszt a halála után, és ő védte meg az örökösét, Hóruszt. Ő segít a halottaknak átlépni a túlvilágra.

– Szóval éppolyan, mint te.

– Hát, valahogy úgy – nevetek fel halkan. – De én nem tervezem, hogy megmérem a szívedet.

– És mi történik a szívvel, miután megmérték?

– Azok, akik kiállják a próbát, és így ártatlannak bizonyulnak, vagyis „igaz hangúak”, örök életet kapnak.

Az ujjammal végigsimítom a hieroglifákat jobbról balra. A szöveg rendszerint arról kezdődött, amerre az alakok néztek. A mondás eleje vörös festékkel van írva – ez a cím

–, a többit kurzív hieroglif írással jegyezték fel.

– A Csarnokba való belépés mondása…

Win arcára kiül a döbbenet.

– Te ezt el tudod olvasni?

Végigjárom az összes hieroglifát, amelyeket egyenként lefordítok.

– A vörös száj az *r* betűt jelöli, és azt jelenti: *mondás*.

Egy szempillantás alatt a sivatag kellős közepén találom magam. Homok tapad a tarkómra, mialatt gondosan rajzolgatom a hieroglifákat a csúszós fóliarétegre.

– A madár plusz kisebb hegy plusz lépő lábak együtt *aq*, ami azt jelenti, *belépni*.

A lelki szemeim előtt látom, ahogy Harbi a létrával

viaskodik, amit Dumphriesnek akar felállítani, ő azonban egyre csak a hőség miatt nyafog, akár egy kisgyerek. Látom Wyattet, aki a sír túloldaláról cinkosan vigyorog rám.

– A fürjcsibe, az összehajtott szövet, a méhlepény és a kenyér a *wsḫ.t* hangokat jelöli, *wesekhet*, ami azt jelenti, *széles csarnok*.

Ebben a pillanatban nagy robajjal felborul Harbi létrája, és ahogy a karommal felfogom, nehogy rám zuhanjon, egy szálka a bőrömbe áll.

– A két strucctoll, *mꜣʿ.ty,* a két igazság.

Kint, a perzselő napsütésben állva Wyatt a kezemért nyúl. *Ne ficánkolj már!* – szól rám. – *Így csak rosszabb lesz*.

– A tollak fölötti fonetikus jelek ugyanezt jelentik.

Wyatt keze meleg. A tűvel beleszúr a hüvelykujjamba, és kipiszkálja a szálkát. Az ujjamból egy vércsepp buggyan ki. Wyatt a szájához nyomja a sebet, erősen megszívja, és közben mélyen a szemembe néz.

Lepillantok a ma reggeli kötésre, mintha a megvágott ujjam vérezni kezdett volna.

Win hangja hallatán felocsúdok a gondolataimból.

– Kár, hogy haláldúlának álltál – jegyzi meg. – Akár egyetemen is taníthatnál!

Egy mosollyal megrázom a fejem.

– Sokkal hasznosabb leszek neked így, mint egyetemi professzorként.

– Folytasd! – Win a festmény másik felére bök, ahol Ozirisz mögött az ítélkezésben részt vevő istenségek nevei állnak. Itt a hieroglifák fordítottak: jobb oldalra néznek,

de balról jobbra kell olvasni őket, épp fordítva, mint jó néhány másik mondást a Koporsószövegekben vagy a Két Út Könyvében.

– Ez a rész a negatív konfesszió – fogok bele. – Az ember élete során negyvenkétféle módon követhet el bűnt, de a halott mind a negyvenkettőt tagadja.

A tenyérrel lefelé tartott vörös karokra mutatok, a tagadás szimbólumára, majd a verébre. Az egyiptomiak által „rossz madárnak” nevezett veréb a bűntettre utaló kiegészítő jel, vagyis determinatívum volt. *Nem követtem el bűnt. Nem hazudtam. Nem paráználkodtam.*

– Pedig én azt hittem, hogy az óegyiptomiak szexuális téren igencsak haladó módon gondolkodtak.

– Hát, a házasság előtti szexszel valóban nem volt gondjuk – felelem. – Például nincs olyan óegyiptomi szó, amelyik azt jelentené, „szűz”.

– Nahát, milyen modern felfogás!

– Igen, de azért voltak feltételek. Nem lehetett házasemberrel összefeküdni. A hűtlenség komoly válóoknak számított.

– Aha, szóval a hűtlenség kizáró ok volt egy kapcsolatban – mélázik el Win, és közben a kép szélét simogatja. – Te mit gondolsz erről?

Egy pillanatig felötlik bennem a kérdés, hogyan láthat Win a lelkembe, amikor alig árultam el valamit a magánéletemről. Brianről például említést sem tettem.

– Szerintem számtalan módon lehet az ember hűtlen anélkül, hogy bűnös módon közösülne – morfondírozik Win, mielőtt bármit mondhatnék.

– Ezért van még negyvenegy bűn, amit tagadni kellett – bólintok.

Win leteszi a képet maga mellé a kanapéra.

– Szóval ennyi kellett hozzá? Az ember elmondta a gyónását, és máris továbbjutott a következő szintre?

– Nem. Négyszer ki kellett mondania: *Tiszta vagyok, tiszta vagyok, tiszta vagyok, tiszta vagyok*. Aztán egy csomó részletes instrukciót kapott a halott, elmondták például, hogyan feleljen a Kettős Igazság Csarnokában a padlónak ahhoz, hogy az engedje rálépni. Azzal kapcsolatban is voltak útmutatások, milyen öltözéket kell viselni az ítélkezés során, illetve kinek mit és hol kell felajánlani. De ha egy halott mindezt megtette, minden kérdésre jól felelt, a szíve könnyebbnek bizonyult az igazság tollánál, és a lelkeket szállító révésszel is kedvesen beszélt, végül eljuthatott az Áldozatok Mezejére, ahol mindent visszakapott, amit a földön maga mögött hagyott: a szeretteit, az állatait, a házát. Az emlékeit. A kilátást a kedvenc ablakából. Örökre visszakapott mindent, amiben örömét lelte az élete során.

– Ez… jól hangzik – állapítja meg Win. Az ujjai végigjárják Ozirisz koronáját. – És mi lett azokkal, akiknek túl nehéz volt a szívük?

– Őket felfalta egy szörny, ami egyszerre volt krokodil, víziló és oroszlán.

– Jézusom!

– Nem, rá még néhány ezer évet várni kellett – élcelődöm.

Win feltápászkodik, én pedig magamban megállapítom,

milyen erőtlenül áll a lábán, és milyen vézna a karja, ahogy a kanapé karfájának támaszkodik.

– Szóval, Dawn Edelstein – kezdi –, gyerekként rengetegen átmennek egy egyiptomi korszakon, építőkockából piramist építenek, a kistestvérüket letekert vécépapírba bugyolálják, és múmiát csinálnak belőle. De valami azt súgja, hogy te ebből a korszakból soha nem nőttél ki. Elmondanád, honnan tudsz ennyi mindent Egyiptomról?

– Régen egyiptológus voltam, egy másik életben.

Win rám hunyorít. Az az érzésem, ő is éppolyan alapossággal próbál felmérni engem, mint én őt. Egy pillanatra már magam sem tudom, melyikünk gondoskodik a másikról.

– Te *hiszel* a másik életekben? – kérdi.

Elképzelem Wyattet, amint egyre távolodik tőlem. A hullámzó forróságban az alakja látomásszerűvé válik, mintha különös játékot űzne velem a képzeletem.

– Szeretnék hinni – felelem.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Álmomban Brian a párhuzamos univerzumba vezető ajtót próbálja megtalálni. Épp egy kísérletre készül a ragyogóan tiszta laborjában. Egy szubatomi részecskékből álló sugarat küld egy csövön egy erős mágnesen át a falnak. Ha jól csinálja, a részecskék közül néhány a saját tükörképévé válik, és egyenesen áthatol a falon, ezzel bizonyítva, hogy igenis létezik árnyékvilág a mi világunk mellett.

Látom, hogy bekapcsolja a részecskegyorsítót. Elég közel állok hozzá, hogy észrevegyem a szögletesre igazított körmét és a hüvelykujján húzódó forradást, amelyet akkor szerzett, amikor Meret ágyát szerelte össze. Aztán felhangzik az MRI-gép fémes kopogására emlékeztető ketyegés. Hatalmas nyomást érzek, mintha vihar tombolna a mellkasomban, és hirtelen ráeszmélek, miért látok mindent olyan közelről: csapdába estem a részecskenyaláb kellős közepén. *Várj!* – kiáltom Briannek. – *Valami hiba történt!*

Brian azonban túlságosan belemerült a munkájába, észre sem vesz. Óriási súly nehezedik rám, a mellkasomat satuba szorították. Lassan felötlenek bennem Brian szavai: *Mi mindannyian molekulákból állunk, sőt olyan apró részecskékből, mint ez az elektron. Ha egyre jobban és jobban ránagyítasz minden létezőre, rájössz, hogy az égvilágon mindent meg lehet magyarázni a*

kvantummechanika törvényeivel.

A következő pillanatban már fény vagyok, levegő vagyok, sebesség vagyok, semmi vagyok. Felkészülök, de elmarad a becsapódás. Egyszer csak egy tükör túloldalán találom magam, a szívem szaporán ver, és a halk kopogást lassan elnyomja a részecskegyorsító állandó kattogása. Mást sem hallok, mint a hangos dörömbölést.

Kop, kop, kop. Aztán: *Dawn?*

Erre felpattan a szemem. Egy széles ágyon fekszem egy teljesen ismeretlen szobában. Az órámra bandzsítok: hajnali fél öt.

Nagy nehezen az ajtóhoz vánszorgok, és résnyire nyitom; egy szál bugyi meg egy póló van rajtam, nincs nálam semmi más, amiben aludhatnék. Vakító fénysugár tűz a szemembe, és egy pillanatra újra az álmomban találom magam.

A fény kihuny, de Wyatt alakját még a koromsötétben is ki tudom venni: látom a fehéren csillogó mosolyát és a homlokára szerelt fejlámpát.

– Elment az áram – tájékoztat. – Tessék.

Ezzel a kezembe nyom egy másik fejlámpát. Hirtelen megrohannak az emlékek. Az ásatási szezon során gyakorta előfordult, hogy elment az áram, és ilyenkor teljes sötétségben botorkáltunk a házban. A lámpát a fejemre igazítom, és felkapcsolom, mire Wyatt hunyorogni kezd.

– Pizsamára is szükséged lesz – jegyzi meg, majd hátat fordít, és otthagy.

Ezen a korai órán kifejezetten hűvös az idő, ezért is

kezdjük a munkát hajnalok hajnalán. Ilyenkor a régészház egy felbolydult méhkaptár: a sötétben mindenütt halk motoszkálás hallatszik, ahogy a lakók készülődnek a napra. Áram nélkül víz sincs, így zuhanyozni sem lehet. A fürdőszobában találok nedves törlőkendőt, azzal mosom le az arcom és a hónaljam.

Mire a konyhába érek, Joe már az asztalnál ül. Wyatt és Alberto komoly beszélgetésbe merültek, de amint odaérek, hirtelen elhallgatnak. Kíváncsi vagyok, mit mondott Wyatt a többieknek rólam, mint ahogy arra is, miért tesz úgy Alberto, mintha a narancsléje lenne a világon a legérdekesebb dolog, és miért nem hajlandó rám nézni.

– Jó reggelt – köszönök halkan, és az asztalhoz ülök.

Mohammed Mahmoud feltálalja a reggelit, amelyet tűzhely nélkül el tudott készíteni: kenyeret, lekvárt, mézet, gabonapelyhet. Kávét nem hoz, hiszen meleg víz sincs. Evés közben azt figyelem, ki hogyan viselkedik így kora reggel. Joe vidám és beszédes; Alberto hallgatag. Wyatt a telefonját böngészi.

Hirtelen megcsörren a telefonja. Rögtön felveszi, és odébb lép az asztaltól.

– Omár motorja lerobbant – tájékoztat. – Késni fog.

– Ki az az Omár?

– A régészeti inspektor – világosít fel Joe.

– *Per piacere, il sale?* – dörmögi Alberto.

– Nem szólal meg angolul, amíg nem ivott kávét – jegyzi meg Joe. Odanyújtja a sót, de én ahelyett hogy Alberto kezébe adnám, leteszem mellé az asztalra.

– Sót nem adunk a másik kezébe – magyarázkodom. – Balszerencsét hoz.

Wyatt felvont szemöldökkel pillant rám.

Egy kis mézes kenyeret eszem, most semmi más nem menne le a torkomon. Nagy nehezen sikerült rávennem Wyattet, hogy engedjen dolgozni az ásatáson. Remélhetőleg nem fogok komplett hülyét csinálni magamból, de a technológia annyit fejlődött az utóbbi időben, hogy nem lesz egyszerű felvennem a tempót.

– Dawn, hahó!

Wyatt hangjára ocsúdok. Valószínűleg beszélt hozzám már egy ideje. Most mindenki engem bámul.

– Öt perc, és indulunk – mondja Wyatt. – Készülj össze!

Az arcom lángra gyúl, úgy bólintok. Alberto a szemét forgatja, és készakarva nem halkítja le a hangját.

– *Santo cazzo Madre di Cristo!* – kiáltja, és ehhez még csak fordításra sincs szükség.

Abdou, Mohammed Mahmoud és Ahmed előjönnek a lakrészükből, és elkezdik felpakolni a felszerelést Abdou, a *reisz,* vagyis a munkavezető irányításával. Én a tegnap kölcsönkért öltözéket és a tegnap kölcsönkért kalapot viselem. Zavartan ácsorgok a Land Rover mellett, azon töröm a fejem, mit kellene magammal vinnem. Joe odalép hozzám, és a kezembe nyom egy táskát, benne ecsetekkel, egy vonalzóval, egy kis tükörrel, egy zseblámpával, egy iPaddel és egy vezeték nélküli töltővel.

– Használhatod a cuccaimat – ajánlja fel, majd előhúz egy terepszínű kendőt, és a nyakamba rakja. Én gondosan az orrom és a szám elé tekerem az anyagot a homok ellen.

Wyatt kilép a régészházból, és beugrik a Land Roverbe. Abdou vezet, a hátsó üléseket pedig a felszerelés foglalja el. Alberto, Joe és én gyalog vágunk neki az útnak. A nap lassan előbújik a látóhatár szélén, és vérvörösre festi a sivatagot, mintha a holdat kegyetlenül legyilkolták volna az éjszaka sötétjében.

A nekropoliszban a sírkamrák katonásan sorakoznak a *dzsebel* mentén, akár a szemek a kukoricacsövön. Dzsehutinaht sírja a többinél egy kicsit lejjebb helyezkedik el a domb lejtése miatt. Ahogy egyre közelebb érünk, az újonnan nyílt bejárat mellett hasadást látok a sziklafalban. Valószínűleg emiatt nem vájtak ki több sírkamrát ezen a szinten. A későbbi sírok – mint például II. Dzsehutihotepé – fölötte épültek, egy érintetlen gerincen.

Most, hogy elém tárul az újonnan felfedezett sírkamra bejárata, magam sem értem, hogyhogy nem fedeztük fel már tizenöt éve. Ugyanakkor a választ is tudom: a később épült sírkamrák miatt ez mélyen a föld alá volt temetve, és a későbbi sírok feltárási munkálatai még inkább elrejtették szem elől a bejáratot.

Közelebb érve megpillantom a homokkal fedett lépcsőfokokat. Élénken él még az emlékezetemben, hogy amikor doktoranduszhallgatóként itt dolgoztam, az ilyen pillanatokban futurisztikus érzés fogott el, mintha én lennék az utolsó ember a földön. Egyáltalán nem azt éreztem, mintha sokezer évet visszarepülnék a múltba, hogy belepillantsak egy ősi civilizáció életébe.

Mire a sírhoz érek, már ki is pakoltak a Land Roverből. Joe korábban már felvilágosított, hogy ebben a szezonban elsősorban a sírakna kiásásával és aládúcolásával foglalkoztak, hogy Wyatt és a munkások biztonságban leereszkedhessenek a koporsót rejtő belső sírbolthoz. Most itt van Harbi családja Luxorból, és több kopt és muszlim munkás is, akik csatárláncban állnak, úgy hordják ki a törmeléket az aknából. Telepakolják és sorra adogatják egymásnak a pálmalevélből font széles kosarakat, amelyek neve *maktaf*. A sírkamrából kihordott homokot jókora halomba rakják, amit aztán két munkás átszitál, nehogy a törmelék között maradjon egy-egy értékes lelet.

– Találtak már valamit? – fordulok Joe-hoz.

– Néhány árpamagot – feleli.

A magokat csipesszel megfogták, és egy lezárható műanyag tasakba tették a későbbi archeobotanikai elemzésre.

Wyatt a sírkamrából kiált ki Joe-nak.

– Hív a főnök – mondja Joe, majd egy bocsánatkérő mosollyal faképnél hagy. Megállok a sír bejáratánál, ahonnan már láthatom a hieroglifákat.

Az ujjbegyemmel végigsimítom a bejárat fölötti ívet, és végigbogarászom a szöveget.

ḥry-tp ˁɜ wn.t ḏḥwty-nḫt
Venet nomosz kormányzója, Dzsehutinaht

A legutolsó ismert hieroglif írás egy núbiai paphoz köthető, aki időszámításunk szerint 394-ben látogatott el Philai szigetére. Érdekes, hogy a núbiaiak számára a kereszténnyé váló Római Birodalomban is megengedték, hogy a szigeten Ízisz istennő szentélyét látogassák. Aztán a nyelvüket úgy ezerötszáz évre el is felejtették, amíg 1799-ben rá nem találtak a rosette-i kőre. A kő szövegei rettentő unalmasak, hiszen az adózásról és a templomi papságról szólnak, de mivel három nyelven íródtak – démotikus írással, hieroglif írással és görög nyelven –, olyan kódot kínáltak, amellyel meg lehetett fejteni az óegyiptomi írást. 1822-ben Jean-François Champollion

végül megjelentette a hieroglifák legelső átírásait.

Mit érezhetett, amikor sikerült visszamenni az időben, és megérteni, mit üzentek az emberek négyezer évvel ezelőttről? Nos, most én is hasonlóképpen érzek, amikor a kőbe vésett jelekre teszem a kezem, épp, mint a művész, aki kifaragta a követ, és közben azon tűnődött, ki fogja elolvasni az írását a jövőben.

A sírkamrában csak úgy nyüzsögnek a munkások. Én is besurranok, és megcsodálom a színpompás falakat. Ez az, amit soha senki nem lát tisztán az egyiptológiával kapcsolatban: ha egy sírkamra több ezer évig érintetlenül pihen a sivatag kellős közepén, a feltárásakor a régészek nem megfakult, omladozó falakkal találkoznak. Ezek a falak, ha megfelelő körülmények között maradt fenn a sírkamra, éppolyan élénk színekben tündökölnek, mint amikor pecséttel lezárták a bejáratot. Ebben a pillanatban a lélegzetem is elakad a vérvörös, a türkizkék, a mustársárga és a törtfehér különböző árnyalatai láttán.

Az egyik fal teljes egészében egy vadászjelenetet ábrázol. A kobaltkék tóban halak úsznak, és halakat látni a finoman szőtt hálóban is. A tóban és a parton is vízilovak múlatják az időt, egy oroszlán egy gazellát fal fel, két krokodil pedig épp párosodik. A bokrok között íbiszeket látni, a tó fölött pedig vadludak szállnak. Dzsehutinaht és felesége a tó partján állnak, Dzsehutinaht egy botot tart a kezében – egy bumeráng formájú fadarabot, amelyet vadászathoz használtak. Megfordulok, és egy másik festményhez lépek. Ezen hárfásokat és lantosokat látni, tapsoló nőket, táncoló férfiakat, és egy

törpét, aki a fején pörögve szórakoztatja az összegyűlt sokaságot. Mellettük női alakok sorakoznak, akik szőnek, fonnak, szőlőt szednek és préselnek, kövek között gabonát őrölnek, és kenyeret sütnek. A jobb oldalon két szamár hempergőzik a porban, mellettük egy hosszú farkú, agártestű kutya pihen. A következő egy csatajelenet, amelyen a pajzsokkal és íjakkal felszerelt katonák mellett a legyőzött ellenséges harcosok fejéből vér csorog. Egy aprólékosan megfestett álajtó is van a falon, hogy a *ba* lélek kedvére jöhessen-mehessen.

A sírkamra nyílása melletti falfestmény azt ábrázolja, ahogy Dzsehutinaht elé járulnak a különféle áldozatokkal, amelyeket egy írnok mind-mind papirusztekercsre jegyez. A *peret kheru* – a halotti felajánlás – sorra veszi az ételeket és a különféle ajándékokat. Dzsehutinaht teljes dicsőségében áll egy lótuszokkal teli kertben, festett gránitoszlopok előtt, miközben szolgák fogják a saruját és a napernyőjét. Mellette a felesége, a három lánya és a két fia sorakozik. Az egyikük egy elhízott basenji kutyát tart, amelynek a nyakába csengettyűt kötöttek. Berozsdásodtam ugyan, mégis nekiveselkedem, hogy félhangon dünnyögve kisilabizáljam a hieroglifákat:

– *Iri-pˁ.t hɜty-ˁ…* valami… *mry nṯr imi-r ḫɜs.wt iɜb.wt mɜˁ-ḫrw ḏḥwty-nḫt sɜ tty…*

Nemes és méltóságos… valami… *akit az istenség kedvel, a keleti idegen földek őrzője, az igaz hangú, Dzsehutinaht, Teti fia.*

– *Smr-nswt* – hallom a hátam mögött. Wyatt áll ott, és zsebre dugott kézzel figyeli, ahogy átrágom magam a

fordításon. – A király barátja – fejti meg a hieroglifákat. – Lenyűgöző, igaz?

Bólintok.

– Emlékszem, ezekből a hieroglifákból jó néhányat már korábban is láttunk más sírkamrákban itt, a nekropoliszban.

– Hát, ez valami olyasmi lehet, mint amikor az ember elmegy egy puccos villanegyedbe, és rájön, hogy mindenkinek ugyanolyan bútor van a nappalijában, csak mert a környékbeliek mind Jonesékat majmolják.

– Szóval Jonesék a bostoni Dzsehutinaht család – gondolom tovább.

Wyatt felnevet.

– Na, készen állsz, hogy megszolgáld a betevődet?

Beljebb megy a sírkamrába, és várja, hogy kövessem. A tekintetem azonban megakad egy hieroglifán Dzsehutinaht felesége, Kem mellett.

mry – szeretett

– A sírkamra hieroglifáit kellene átrajzolnod, amelyekhez eddig nem fértünk hozzá a sok törmeléktől – mondja Wyatt, aztán Albertóhoz fordul, aki épp a fényképezőgépét állítja fel. – Dawnnál van Joe iPadje. Átküldenéd neki a fotókat?

– Már átküldtem – veti oda Alberto hűvösen.

Nem értem, miért olyan kimért és távolságtartó, miután

az érkezésemkor olyan barátságosan üdvözölt.

Wyatt bekapcsolja az iPadet, és végigpörgeti a különböző szögekből készített fényképeket, amelyeken mind az előttem álló fal látszik. Elővészi az Apple érintőceruzát, és átrajzolja az egyik hieroglifát, éppen úgy, ahogy tegnap este a régészházban mutatta.

– Miután végzel, Alberto elkészíti a fal háromdimenziós modelljét, rajta a te rajzaiddal. Ne felejtsd el elmenteni a munkádat!

Újra rácsodálkozom, mennyi minden megváltozott, amióta utoljára itt dolgoztam Deir el-Bersa sírkamráiban. 2003-ban, miután fóliára átrajzoltuk a mintákat, a rajzról másolatot készítettünk, majd úgy láttunk neki kijavítani a hibákat, hogy a fekete-fehér másolatot az eredeti írással összevetettük. Több szezon alatt készültünk csak el egy-egy szöveggel, és Wyatt meg én gyakran vetettük össze a jegyzeteinket, hogy biztosak legyünk a megfejtésünk helyességében. *Mit gondolsz, mi állhatott itt, ahol megsérült a fal? Mit gondolsz, mit jelez ez a motívum?* Ilyen téren valódi áldás az iPad, amellyel azonnal javítható egy-egy jel átírása.

Bepréselem magam a fal és Abdou közé, aki az akna mélyén dolgozó munkásnak magyaráz éppen.

– Ha kérdésed lenne, fordulj Albertóhoz! – szól oda Wyatt.

Magamban megfogadom, hogy nem lesz egyetlen kérdésem sem.

Abdou óvatosan kikerül, és lemászik az aknába. A következő pillanatban hallom, hogy a *mudír*ért kiált.

– Hív a kötelesség – sóhajt Wyatt. Lábát a leengedett kötélhágcsó legfelső fokára rakja, de az utolsó pillanatban még visszafordul hozzám. – Mindenképpen jegyezd fel, pontosan hol találhatók az egyes szövegek a sírkamrán belül! – figyelmeztet, majd eltűnik a mélyben.

Wyatt korábban soha nem helyezett hangsúlyt arra, hogy a sírkamrán belül hol helyezkednek el a szövegek, ezért az iménti kéréséből is azt a következtetést vonom le, hogy idővel elfogadta a régi elméletemet.

Az iPad képernyőjéhez érintem a digitális ceruzát, és nézem, ahogy szinte magától megjelenik a fekete vonal. Ha túl vastag, egy gombnyomással állíthatok rajta. Szemcsésre nagyítom a felvételeket, és pixelről pixelre húzom a vonalat.

Az első néhány hieroglifa igen kemény diónak bizonyul, aztán ösztönösen ráérzek, és egyszer csak azon kapom magam, hogy az ujjaim maguktól mozognak, akár a szellemidéző táblán, úgy rajzolják körbe a kormorán csőrét és az arcot jelentő *hr* hieroglifát. Az óegyiptomi nyelv úgy tér vissza belém, ahogy a friss víz mos át egy rozsdás csövet.

Hátradőlök, és megmasszírozom a fájó csuklómat.

Sziszifuszi munka, de csodálatos.

Emlékszem, az anyám kicsi koromban elmondta, hogy ő még mindig ír nyelven álmodik. Álmában az ír mondavilág szereplőivel, a ló alakjában megjelenő vízi szellemekkel és a sellőkkel fürdött a tengerben. Elmondta, hogy néma beszélgetésük gondolatban zajlott ugyanazon az ősi nyelven, amelyet még a nagyanyja beszélt. Mindig

azt hittem, hogy anyám csak kitalálta az egészet, mígnem egyszer, a régészházban töltött utolsó szezon során el nem kezdtem közép-egyiptomi nyelven álmodni. Éjjelente mindig a sivatagban vándoroltam, és elkeseredetten vártam a napfelkeltét. A sötétben alig tudtam kivenni az előttem álló alakot. *Ne fordulj meg!* – szólaltam meg az ősi nyelven. – *Bízz bennem! Még mindig itt vagyok.* Az illető azonban nem hallotta. Vagy nem beszélte a nyelvet.

Amikor az ujjaim elgémberednek, és a lábam is elzsibbad a sok állástól, lekukucskálok a síraknába. Wyattet nézem, ahogy a köveket és a homokot lapátolja. A fülemet hegyezem, hogy halljam a nyugodt, határozott utasításait. Látom, milyen tiszteletet parancsoló a viselkedése. A tekintély éppolyan jól áll neki, mint az, ahogy a napfény megcsillan a fürtjei között.

Az ásatási szezonok során Dumphries professzor felesége egy-egy hétre mindig ellátogatott hozzánk. Ezt a hetet mi magunk között hitvesi látogatásnak hívtuk, és ilyenkor folyamatosan ünnepeltünk. Bette Dumphries rendszerint hozott magával egy láda francia pezsgőt, több doboz csokis sütit és rengeteg cukrozott kukoricapelyhet. Amikor Bette eljött hozzánk, Dumphries olyan felszabadult volt, amilyen felszabadult egy szigorú, morgós professzor lehet. Bette tiszteletére az összekaristolt étkezőasztalt műanyag abrosszal terítettük le, és egymással versengtünk, ki ül mellé a vacsoránál, hogy meghallgathassa a kínosabbnál kínosabb sztorikat Dumphriesről. Bette például elmesélte, hogy egyszer a

férje nem volt hajlandó bemenni a hálószobába, ahová valahogy beszabadult egy denevér; másszor pedig felgyújtotta a mikrohullámú sütőt, és az egész háztömbben elment az áram.

2003-ban az utolsó estén, amelyet Bette a régészházban töltött, Dumphries beüzemelte a lemezjátszót a tetőteraszon, mi pedig Taittinger pezsgőt ittunk, és néztük, ahogy Dumphries a feleségével foxtrottot jár. Csodásan régimódinak tűntek, mintha hirtelen megelevenedtek volna a harmincas évek.

Éjfél után a diákok egymás után tünedeztek el a hálószobájuk irányába. Az ilyesfajta mulatság íratlan szabálya az volt, hogy bárki bármilyen későig fennmaradhatott, de másnap ugyanúgy fel kellett kelni fél ötkor. Így hát végül Wyatten és rajtam kívül már csak Dumphriesék maradtak, akik kitartóan ropták a big band zenére.

Eltökéltem, hogy maradok, nem hagyom ott őket Wyatt előtt. Dumphries még akkor is tesztelte a diákjait, amikor az ember nem is gondolt rá – és én nem akartam, hogy úgy tűnjön, nem vagyok elég kitartó. Ráadásul Dumphries, ha megivott egy-két üveg bort, hajlamos volt mindenféléről kiselőadást tartani. Mi van, ha egy gyenge pillanatában előáll egy újabb publikáció ötletével, és megkéri Wyattet, hogy szálljon be ő is a kutatásba? Ha véletlenül nem vagyok ott, könnyen kieshetek a pixisből.

Inkább töltöttem Wyattnek még egy pohár pezsgőt.

– Üres a poharad – mondtam.

Wyatt szeme résnyire szűkült.

– Mióta vagy ilyen készséges háziasszony?

– Mióta ingyen van a pia – vontam meg a vállam.

Wyatt úgy döntött, félreteszi a gyanakvását. Lehuppant mellém egy narancssárga selyempárnára, és az éjszakai égboltra mutatott.

– Lepus – mondta. – A Vadnyúl.

– Nincs is Nyúl csillagkép – ingattam a fejem.

– Már hogyne lenne! Orion arra vadászik. – Úgy meredt rám, mint egy komplett hülyére. – Mit gondolsz, miért nevezték el a Venet nomoszt épp a vadnyúlról?

Erre nem tudtam mit mondani. Fáradt voltam, alaposan becsíptem, és nem akartam sebezhetőnek mutatkozni sem Wyatt, sem Dumphries előtt – aki tánc közben épp egy kecses mozdulattal hátradöntötte Bette-et.

Wyatt egyszer csak felpattant, és felém nyújtotta a karját.

– Gyere, Olive! Mutassuk meg nekik, hogy csinálják ezt a profik!

– Én nem táncolok – pislogtam rá értetlenül.

– Majd én vezetek – mondta. – Mint mindig.

Ezzel megragadta a csuklómat, és olyan hirtelen mozdulattal rántott fel, hogy a vállának kellett támaszkodnom, nehogy nekicsapódjak. Egyik karját a derekamra tette, a másikkal megfogta a kezem, és biztosan tartott. Amikor lépdelni kezdett a zene ritmusára, eleinte csak botladoztam mellette, ezért szorosan magához vont, nehogy elessek. Még soha nem táncoltam senkivel, aki ennyire ügyes lett volna. Erős, határozott táncpartnernek bizonyult. Nem volt nehéz

követni: arra fordultam, amerre ő, oda léptem, ahova ő. Mintha mágnessel vonzott volna.

Amikor a zene utolsó hangjai is elhaltak, csak az emlékük vibrált a sötétben, Dumphries lehajolt, és megcsókolta Bette ujjait. Bette felkacagott, megfogta a férje kezét, és finoman megszorította. Szavak nélkül csak azok érthetik ilyen jól egymást, akik régóta összetartoznak.

– A fiataloké az este – búcsúzott Dumphries, miközben a felesége dereka köré fonta a karját –, és a maradék pezsgő.

Ezzel el is tűntek a régészházba vezető lépcsőn.

– Mi is menjünk, feküdjünk le! – szólaltam meg.

Wyatt azonban fogta az utolsó pezsgősüveget, és kipattintotta a dugót.

– Ugyan, Olive! – kiáltott fel, és úgy tett, mintha megsértettem volna. – Én nem vagyok olyan férfi. – Ezzel a szájához emelte az üveget, alaposan meghúzta, majd odanyújtotta nekem is. – Inkább élvezzük ezt a finom nedűt!

Ez is egy kihívás volt, márpedig én nem voltam hajlandó alulmaradni Wyatt-tel szemben. Visszaültem a földre, és jó nagyot kortyoltam a pezsgőből.

– Hol tanultál meg táncolni?

– A csodás Eleanora DeBussytől – sóhajtotta, és a szempilláit rebegtetve nézett rám. – Mindent ő tanított meg az alapoktól a legbonyolultabb összesimulós tangóig.

Én erre csak a szememet forgattam, mire Wyatt elnevette magát.

– Eleanora DeBussy egy hetvenöt éves hölgy volt, akinek pontosan olyan volt a szaga, mint egy szardíniakonzervnek.

– Miért nem ezzel kezdted?

– Mert vicces volt egy kicsit bosszantani téged.

– Egyáltalán nem bosszantottál fel – erősködtem. – Amúgy sem érdekel, kivel simulsz össze, és kivel nem.

Wyatt felkapta az üveget, és még egyet húzott belőle.

– Szerintem Dumphries most épp egy lassú sztriptízt ad elő a kedves nejének.

Összeszorítottam a szemem.

– Jaj, ne, beégett a kép a retinámba!

– Dumphriesék újabb ékes bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy előbb vagy utóbb minden zsák megleli a maga foltját. – Wyatt hátradőlt, és az eget kémlelte. – Gondolod, hogy szerepjátékoznak is? *Te leszel Ízisz, én meg Ozirisz*.

– Jaj! – nyögtem. – Hagyd már abba! Bármi másról szívesebben beszélek.

Wyatt a kezembe nyomta az üveget.

– Szegény Olive, hogy te milyen kis szende vagy!

– Na, ebből elég, húzz el innen!

Wyatt átfordult, a fejét a karján pihentette.

– Majd ha fagy!

Erre már nem tudtam visszatartani a nevetést.

– Komolyan mondom, ez már óvodás szint.

– Akkor játsszunk! – vetette fel. – Felelsz vagy mersz?

Az este kellemesen bizsergetett, a csillagok lyukakat égettek az éjszakai égboltba. Kapásból legalább tíz olyan kihívás jutott eszembe, amivel többé-kevésbé megalázó

helyzetbe hozhattam Wyattet.

– Rendben – egyeztem bele, és visszaadtam neki az üveget. – Felelsz.

– Mi volt az első benyomásod rólam? – kérdezte Wyatt.

– Hogy egy beképzelt seggfej vagy. És a második benyomásom is ez volt. – Hátradőltem, és a könyökömre támaszkodtam. – Felelsz vagy mersz?

– Felelsz – mondta. Megint odaadtam neki az üveget.

– Mi volt a legnagyobb őrültség, amit részegen tettél? – kérdeztem.

Wyatt egy szót sem szólt. Vagy beájult, vagy vállalta, hogy veszít. De amikor épp az orra alá akartam dörgölni, hogy ezek után kénytelen lesz a raktárban aludni George, a múmia mellett, megszólalt:

– Etonban a vadonatúj kocsimmal behajtottam az egyetem területére, ami szigorúan tilos, és az égő bokornak csapódtam.

– A *micsodának?*

– Az egy híres kovácsoltvas lámpaoszlop neve. Az igazgató előtt az egészet egy olyan srácra kentem, akit már régóta rühelltem. Ezek után szegény szerencsétlent kivágták, engem meg békén hagytak. – A fogsora hófehéren világított a sötétben. – Felelsz vagy mersz?

– Felelsz.

– Mikor néztél utoljára online pornót? – kérdezte.

– Soha.

Wyatt erre feltápászkodott.

– Te jó ég, Olive! Nem tudod, mit hagysz ki.

– Talán *te* hagysz ki valamit, ha egyedül a

számítógéppel tudsz élvezetet találni. Felelsz vagy mersz?

– Felelsz – nevetett Wyatt.

– A kapcsolataid közül hányban szakítottál te? – kérdeztem.

– Mindegyikben. Mert így egyikben sem hagytak el.

Egyszerre döbbentünk rá, hogy az utolsó mondat csak véletlenül csúszott ki a száján. Lehajtotta a fejét, elvörösödött, és a hüvelykujja körmével a padlón futó rést piszkálgatta.

– Felelsz vagy mersz? – kérdezte végül.

– Felelsz.

– Mi a legféltettebb, legsötétebb titkod?

Hogy le sem tudom venni rólad a szemem.

Akaratlanul is őt figyeltem. Akkor is, ha tuskó volt velem. Hiába próbáltam minden igyekezetemmel levegőnek nézni, mindig azt figyeltem, merre jár, és ha épp nem volt mellettem a sivatagban vagy a régészházban, akkor velem volt a gondolataimban.

Az igazság égette a nyelvem.

– Meggondoltam magam – jelentettem ki. – Legyen inkább mersz!

– Már nem lehet visszakozni.

– Dehogyisnem. Az amerikai szabályok szerint lehet.

– Ez baromság.

– Hagyod elúszni a lehetőséget, hogy próbára tegyél?

Ezen egy pillanatra elgondolkodott.

– Egyél meg egy bogarat! – adta ki az utasítást végül.

Bizonytalanul lábra álltam, és végigbotorkáltam a tetőterasz fala mentén. Amint a korláton felém araszolt

egy rovarféle, gondolkodás nélkül fogtam és bekaptam.

– Mmm… Fincsi, ropogós!

Wyatt eltátotta a száját.

– Te lenyeltél egy bogarat!

– Mondj valami újdonságot! – vontam meg a vállam.

– Oké. Nemcsak táncolni tudok, de azt is tudom, mi a különbség a desszertvilla és az osztrigavilla között, sőt azt is tudom, hogy a tálakat mindig balra adjuk tovább a vacsoraasztalnál. – Az előbbi kérésem hivatalosan nem volt a játék része, mégsem szakítottam félbe. – Eleanora DeBussy a táncon kívül etikettet is tanított. És a fejembe verte a Debrett's irományát a nemesi címekről.

– Az meg micsoda?

– Egy ősrégi, teljesen hasznavehetetlen kiadvány az Egyesült Királyságban használt nemesi címekről és rangokról.

Eszembe jutott, hogy a barátai Marknak hívták a márki rövidítéseként. A nemesi rangokról nekem egyből Jane Austen jutott eszembe, a díszes báltermek meg a frakkban, monoklival feszítő, elhízott férfiak. Wyatt a homlokát ráncolva merült el a gondolataiban, és olyan szerencsétlennek tűnt, hogy megesett rajta a szívem. A gyomromban éreztem a szorítást, a furcsa meglepetést, hogy a bosszúságnál jóval többet érzek iránta.

– Hahó! – szóltam neki. – Te jössz. Felelsz.

Wyatt megköszörülte a torkát.

– Mi volt életed legrosszabb napja?

– Amikor az apám bevetés közben meghalt. A hadseregben szolgált.

Wyatt fogta magát, és mellém kucorodott úgy, hogy a vállunk összeért.

– Ez tényleg borzalmas – ismerte el.

– Igazából nem ez volt a legrosszabb nap – helyesbítettem –, hanem úgy három évvel később, amikor rádöbbentem, hogy anyám soha nem fogja túltenni magát rajta.

Hátrahajtottam a fejem, mert nem bírtam volna elviselni Wyatt szánakozó tekintetét, és ekkor megláttam az égen a Nyúl csillagképet, amiről korábban beszélt.

– A bátyám meghalt Hodgkin-limfómában, amikor én tizenkét éves voltam – szólalt meg egészen halkan. – Eredetileg ő volt Rawlings grófja, nem én. Én csak amolyan ráadásgyerek voltam, aki gondtalanul élte az életét. A bátyám halálakor aztán megtapasztaltam, milyen nehézséggel jár a nemesi családok sorsa. Úgy értem, gondolj bele, milyen érzés lehet mondjuk a király fiának lenni, akit az apja halála után régenssé neveznek ki, miközben ő másra sem vágyik, csak arra, hogy elvonuljon, és kisírja magából a bánatát. Az apám számtalanszor elmondta, hogy fel kell hagynom az Egyiptom iránti gyerekes rajongásommal, le kell állnom azzal, hogy Indiana Jonest játszom, és szereznem kell egy jó zsíros banki állást, hogy egy halom pénzt keressek. De én soha nem vágytam arra az életre. Én a saját életemet akarom. – Wyatt elfojtott egy keserű nevetést. – Szentséges ég, jó messzire kanyarodtam! És mi volt a *legjobb* napod?

Halványan eljutott a tudatomig a felismerés, hogy

időközben kiürítettük az üveget.

– Anyám minden nyáron elvitt engem és az öcsémet egy délutánra Newburyportba. A Plum-sziget csücskében van egy madárrezervátum. Autóval nem lehet behajtani, szóval az a partszakasz mindig elhagyatott. Ilyenkor néztük, ahogy a lilék fészket raknak, vagy csak sétáltunk a parton. Ott olyan hideg a víz, hogy ha az ember beletapicskol, percek múlva már nem érzi a bokáját. Volt, hogy összevadásztuk a holmikat, amiket partra vetett a víz: gumicsizmát, színes műcsalit, egyszer még egy egész ládányi tonhalkonzervet is találtunk. – Elbizonytalanodtam. – Így nem hangzik olyan fantasztikusan. De ott, azon a parton mindig felhőtlenül boldog voltam.

Amikor felpillantottam, Wyatt úgy meredt rám, mintha még soha nem látott volna, és talán így is volt. Talán soha nem is engedtem, hogy meglásson.

– Felelsz vagy mersz? – kérdezte. – Legyen mersz!

Ráharaptam az alsó ajkamra, mire Wyatt összerezzent.

– Mersz. – A szó megsárgult, őszi falevélként pergett le a számról.

– Bocsáss meg, Olive!

Elfogott a félelem. A hatodik érzékem azt súgta, hogy a következő pillanatban az életem kettéhasad, és lesz egy *előtte* meg egy *utána*.

– Miért?

– Ezért – felelte Wyatt, majd előrehajolt és megcsókolt.

Az éjszaka láthatatlan hurokként szorult körénk. Wyatt keze a hajfonatom alá siklott, és finoman a tarkómra

tapadt. Pezsgő, vajkaramella és döbbenet íze keveredett a számban. Érdekes módon Wyatt épp annyira meglepődött, mint én.

A kezemet a szíve fölé tettem, mintha megmérhetném, könnyebb-e egy madártollnál.

Aztán eltoltam őt magamtól, talpra ugrottam és elszaladtam.

Mire tíz óra körül szünetet tartunk, úgy érzem, mintha már napok óta ébren lennék. Minden izmom sajog, amikor kilépek a sírkamra kellemes hűvöséből a perzselő napsütésbe. Megjelenik a *káfir,* egy fájdalmasan ösztövér fickó, akinek az arca éppolyan, mint a napon fonnyadt alma. Teát hoz nekünk, és poharakba tölti. Az ember azt hinné, hogy ilyen hőségben forró teát inni olyan, mint tüzet rakni a napon – teljesen felesleges –, de amint felhajtjuk, már tudjuk, hogy nem így van. Minél forróbb az ital, annál jobban lehűti a testünket.

– *Sukrán* – mondom, ahogy átnyújtja a poharat, ő pedig behúzza a nyakát, és az arcán foghíjas mosoly jelenik meg.

Wyatt utolsóként érkezik a sátorhoz. Vele tart Omár is, az inspektor, akinek végre megszerelték a motorját.

– Ó! – Az inspektor csillogó szemmel néz rám. – Hát *ő* lenne az! – Kíváncsi vagyok, mit mondott rólam Wyatt. Omár finoman meghajol. – Örülök, hogy megismerhetem.

Ezzel visszafordul Wyatthez, és arról tanácskoznak, mennyi időbe telik még, mire megnyithatják a koporsót rejtő belső sírboltot. Próbálok nem hallgatózni, de látom,

hogy Joe és Alberto is a fülüket hegyezik. Amikor Wyatt kimondja, hogy talán már holnap bejuthatnak a sírboltba, és hogy Mosztafa Avád, a régészeti hivatal igazgatója is eljön, különös izgalom lesz úrrá rajtunk.

– Már hetek óta ezért gürizünk – súgja oda Joe. – Gondolom, te hoztál szerencsét.

Alberto felhorkan, és kivonul a *káfir* sátrából.

Az ősi sírokat mindig nyilvános és privát helyiségekre osztották. A nyilvános helyiségeket bejárhatták a látogatók, de abba a terembe nem léphettek be, amelyik a halott végső nyughelyéül szolgált. A külső kápolnából lefelé egy járatot ástak, és az alján vízszintes irányban kivájtak egy kisebb sírboltot. Miután a koporsót leeresztették az aknába, és elhelyezték a sírboltban, a helyiség bejárata elé egy nagyobb vagy több kisebb mészkőtömböt helyeztek. Az aknát aztán megtöltötték kövekkel és homokkal, majd a tetejét újabb mészkőtáblával fedték le, és a sír privát részének bejáratát lepecsételték. Ezt a kőtáblát már hetekkel ezelőtt eltávolították, és ha igaz, hogy már holnap be lehet jutni a sírboltba, valószínűleg az aknát is szinte teljesen megtisztították.

A szemem sarkából figyelem, ahogy Wyatt egy hajtásra felhörpinti a teáját, majd kedélyesen hátba veregeti Omárt. Abdou bedugja a fejét a sátorba, elnézést kér, hogy félbeszakítja a beszélgetést, és Wyatt kezébe nyom egy köteg papírt.

– Még három óra, és mára végzünk is – fordul felém Joe. – Ilyen rohadt melegben délután kettő után képtelenség

folytatni a munkát.

– *Insalláh* – sóhajtok, mire Joe szélesen elvigyorodik.

– Készen állsz?

– Hogy összegörnyedve kuporogjak egy sírkamrában? Még szép! – felelem. – Egyébként nem véletlen, hogy a doktoranduszhallgatók veled egykorúak, nem pedig velem.

Épp Joe után indulok, amikor a fülemet Wyatt hangja üti meg:

– Dawn? Lenne egy perced?

Joe felvont szemöldöke azt üzeni: *Sok sikert!* A *káfir* kiviszi a poharakat és a teáskannát, majd kettesben hagy bennünket Wyatt-tel. Nem tudom, mit akarhat, nem igazodom el az arckifejezésén. Aztán látom, hogy nem is papírokat tart a kezében.

– Hé, az az én iPadem! – kiáltok fel ostobán.

– Igazából az *enyém* – feleli Wyatt.

A szívem hangosan kalapál. Talán magammal kellett volna hoznom a *káfir* sátrába, nehogy elemelje valaki? Vagy Wyatt ellenőrzni akarta a munkámat, hátha nem jól csinálok valamit?

Talán azért hívott magához, hogy hazaküldjön?

Figyelem, ahogy felnyitja az iPadet, és átfutja a munkámat. Kinagyítja az egyik súlyosan megrongálódott falfelület képét, amelynek az ábráin eddig dolgoztam. Halkan megköszörüli a torkát.

– Ennél jobbat is tudok rajzolni – bukik ki belőlem.

– Nem, nem tudsz – mondja Wyatt, mire apró csomóba ugrik össze a gyomrom.

Wyatt lecsukja az iPad mágneses tokját, és a kezembe nyomja.

– Soha senkit nem láttam, aki ennyire jól rajzolna hieroglifákat – motyogja. – Mintha te magad is írnok lennél.

Érzem, ahogy a vér az arcomba szökik.

– Köszönöm.

– Úgy látom, jól haladsz – dicsér meg.

– Örülök, hogy hasznomat veszed.

– Én is – feleli Wyatt, és hátratolja a kalapját, hogy lássam a szemét. – Igaz, még mindig nem látom tisztán, én miben lehetek a te hasznodra.

Mindenáron másra akarom terelni a szót, ezért az iPadet a mellemhez szorítom, és csevegni kezdek.

– Úgy hallom, minden téren jól megy a munka. Tényleg úgy gondolod, hogy a nap végére eléritek a sírboltot?

Wyatt bólint.

– Még az is lehet, hogy a lenti záróköveket is elmozdíthatjuk. Igaz, hivatalosan meg kell várnom, amíg Mosztafa ideér, mielőtt beléphetnék és körülnézhetnék. Attól félek, addig nem bírom ki ép ésszel.

– Hivatalosan – ismétlem, és tudom, hogy Wyattnek pontosan az jár a fejében, ami nekem: egy másik felfedezés, egy másik inspektor. Hivatalos szabályok, amelyeket együtt szegtünk meg.

– Találtatok valamit a törmelékben? – érdeklődöm.

– Semmit – vigyorog boldogan.

Az aknából kitermelt tetemes mennyiségű törmeléket mind átszitálták a munkások, hátha találnak egy

amulettet, egy virágból font *uzeh* gallért vagy egy törött *usébti*szobrocska darabkáját. Minél kevesebb a temetkezési tárgy a törmelékben, annál valószínűbb, hogy a kamra mélyén érintetlen sírbolt található, ahol a koporsóban fekvő múmiát nem bolygatták meg a sírrablók.

– Wyatt – mondom halkan –, ez…

– Igen, ez rohadt jó!

Elképzelem, milyen óriásit nő majd a szakmai tekintélye, amint a nyilvánosság elé kerül a felfedezése. Szinte várom, mikor fog el a féltékenység, de semmi ilyesmit nem érzek. Én nem ezt az életet választottam.

Wyatt úgy fürkészi az arcomat, mintha trükkös feladvány lennék, amelyet képtelen megfejteni, hiába olvasta el háromszor is a rávezető kérdéseket. A sírakna felé pillantok, ahol a munkások hosszú sorban adogatják egymásnak a kosarakba pakolt homokot. A hófehér *dzsalabíjá*k úgy lengedeznek, akár az óceánt átszelő hajóraj fehér vitorlái.

– Tudod – mereng el Wyatt –, bárki másnak a föld alatt hatméternyire eltemetett múmia lenne a legnagyobb rejtély, de nekem inkább a nő, aki tizenöt év után egyszer csak felbukkan Egyiptomban.

Nagyot nyelek.

– Jobb lesz, ha folytatom a munkát.

– Még ne! – szól rám Wyatt. Szavai élesen hasítanak belém, akár az acél. Aztán elvigyorodik, és leveszi a kalapját. – Majd kimentelek valahogy a főnöködnél.

Elképzelni sem tudom, mit akar tőlem, de törökülésben

letelepszem a földre. Wyatt egy alacsony kempingszékre ül, mintha óvóbácsi lenne, én meg egy kis óvodás.

– Általában nem így telnek a munkanapjaid, igaz? – jegyzi meg Wyatt.

– Igen is, meg nem is – felelem. – Úgy értem, nincs olyan hatalmas különbség. Ennek az egésznek – mutatok a sírkamra csipkézett szikláira – az volt a célja, hogy az elhunytnak szép halált biztosítsanak, nem?

– Fantasztikus, hogy már ilyen foglalkozás is létezik.

– Miért? – kérdezem. – Gondolj csak bele, annak idején hány ember dolgozott ezen a síron.

– Szóval te huszonegyedik századi sírokat készítesz – hümmög Wyatt. – Csak azok nem sziklafalba épülnek.

– Igen. Az hiszem, manapság a halálra való felkészülés inkább beszélgetésekről, relaxációs technikákról és végrendeletekről szól. No meg gyászjelentésekről és közösségimédia-jelszavakról. Tudtad, hogy meghatalmazhatsz valakit, hogy a halálod után törölje az összes közösségimédia-fiókodat, nehogy az ismerősök évről évre figyelmeztetést kapjanak a közelgő születésnapodról?

– Ezért nem vagyok rajta a Facebookon.

– Igen, észrevettem – jegyzem meg, majd a szám elé kapom a kezem, mintha így visszanyelhetném a meggondolatlan szavakat.

Wyatt szája sarkában halvány mosoly játszik.

– Komolyan? – motyogja a bajsza alatt.

– Mindenki meghal egyszer – vonom meg a vállam. – De ez nem azt jelenti, hogy nem jön jól a segítség.

Wyatt a sírkamra felé pislant.

– Azért az ördög ügyvédjeként megjegyezném, hogy nem kell tréner…

– Dúla.

– *Dúla*. Szóval nem kell dúla, mint ahogy sziklafalba vájt sírkamra sem ahhoz, hogy jó dolgod legyen a túlvilágon. Régen, ha valaki nem engedhette meg magának a koporsóra festett mondásokat, használhatott papiruszt. Tudtad, hogy a középbirodalmi temetőkben több tucatnyi lélekházat találtam a szegényebbek sírja mellett is? A legegyszerűbb gödörsírokban is voltak ilyen agyagból készült kis házmodellek meg kisebb edények. A lényeg az, hogy *bárki* eljuthatott a túlvilágra, aki erkölcsös életet élt.

– Ezek szerint semmi nem változott az elmúlt négyezer év során – nyugtázom. – Most is lehet jó halála az embernek, ha jó életet élt.

– És te, Olive? – kérdi csendesen Wyatt. – Te jó életet éltél?

A szám mintha hamuval lenne tele.

– Szeretném azt hinni, hogy még nincs vége – felelem könnyedén.

Wyatt elfordítja a tekintetét.

– Nos, ameddig valaki emlékszik rád, addig nem halsz meg igazán.

A telefonomba elmentett neveken gondolkodom – igaz, itt még a telefonom sem működik. A halottak listáján, amelyet nap mint nap átfutok, hogy mindegyikük életéből emlékezzek egy-egy apró részletre: a csudaszép francia

manikűrjére, a külföldi bélyeggyűjteményére, a szeretett tacskójára, akinek még csokornyakkendőt is varrt.

– Dzsehutinaht valószínűleg már abban a percben nekiállt megépíttetni a sírját, ahogy nomoszkormányzóvá nevezték ki – mondja Wyatt. – És tiszta szerencse, hogy kész lett, mielőtt jobblétre szenderült.

– Egyszer minden dal véget ér – sóhajtok. – Jaj, ez úgy hangzott, mint egy szerencsesüti!

– Te mindig is átláttad az összefüggéseket.

– Wyatt Armstrong, ezt most *bóknak* vegyem?

Wyatt a combjához csapja a kalapját, mire egy kisebb porfelhő gomolyog közénk.

– Igazad volt. A koporsó tényleg az egész univerzum mikrokozmosza.

– Tudom, hogy ezt végül magad is beláttad. Olvastam a disszertációdat. – Lehajolok, és felkapok egy lapos követ. – De attól még jó lenne, ha ezt kőbe vésnéd nekem.

Wyattből kitör a nevetés.

– Amit akkor, hosszú évekkel ezelőtt mondtál, az csak a jéghegy csúcsa. – Feláll, és a karját nyújtja, hogy engem is felsegítsen. – Furcsa belegondolni, igaz? Mi történhetett volna, ha akkoriban összedolgozunk ahelyett, hogy egymással acsarkodunk?

Egyetlen lélegzetvétel erejéig belegondolok: elkészülhetett volna a Két Út Könyvének tökéletes fordítása a képekkel és a szövegekkel. Kidolgozhattuk volna az elméletet, miszerint a túlvilágra vezető utat nemcsak a feliratok mutatták meg, hanem az is, hogy hol helyezkedtek el a szövegek a halotthoz képest.

Megfejhettük volna a két utat ábrázoló térképet.

– Gyere, visszakísérlek – ajánlkozik Wyatt. – Nem azért fizetnek, hogy ráérősen teázgassunk.

– Egyébként ki fizet? – kíváncsiskodom. – A Yale?

– A Yale évekkel ezelőtt megszüntette a támogatást – ingatja a fejét Wyatt. – Most privát szponzorunk van. Kőgazdag az illető – árulja el. – Valójában mindig is így működött ez, már Howard Carter és Lord Carnarvon idejében is.

Kilépünk a sátorból a forróságba; mintha lenyelne egy óriás.

– A nemesi rangod alapján akár te magad is lehetnél Lord Carnarvon, nem?

– Hát, a bankszámlám alapján nem – vallja be. – Az egyetlen dolog, amiben az Athertonok jeleskedtek, az a családi vagyon elherdálása volt.

– Még jó, hogy itt van nektek Dailey – csúszik ki a számon a szponzoruk neve. Wyatt elképedt arcát látva megrántom a vállam. – Joe kikotyogta.

Wyatt észreveszi, hogy az egyik munkás int neki, mire a pillantásával az iPadem felé bök.

– Akkor hát lássunk neki!

Nézem, ahogy eltűnik az összegyűlt munkások között, majd leguggol, és az egyik szitában vizsgálgat valamit. Én ahelyett, hogy visszamennék a sírkamrába, inkább sarkon fordulok, és a *vádi* felé indulok. A sivatagban ez a legjobb módszer, ha az ember egyedül akar maradni, hogy a folyó ügyeit elintézhesse. Egy kicsit odébb letolom a kölcsönkért nadrágot, leguggolok, és elvégzem a

dolgom. Amikor azonban fel akarom rángatni a nadrágot, a zsebéből kiesik a telefonom.

Felkapom, és meglepve látom, hogy a nagy semmi közepén mintha lenne jel.

Visszagondolok, hányszor mondogattam Meretnek, hogy ne küldözgessen üzeneteket a vacsoraasztalnál. Most elképzelem, ahogy a telefonja rezegni kezd a krumplipürés tál és a pohár víz mellett.

Nemsokára megyek – pötyögtetem. – *Szeretlek.*

Mondd meg apának, hogy hamarosan otthon leszek.

Elindulok a sír felé, de a *vádi* utolsó árnyékában még elidőzöm egy kicsit. Eszembe jut, milyen hieroglifákat rajzolgattam egész délelőtt. Egy réges-régen porrá lett nemesember búcsúüzenetét.

Odaírom még: *Bocsáss meg!*

Wyatt csókjának másnapja péntekre esett. Erre azért emlékszem ilyen pontosan, mert pénteken mindig szabadnapot kaptunk. Aznap Dumphries elvitte Bette-et a kairói repülőtérre, a többi diák pedig Amarnába utazott, hogy megnézzék Ehnaton és Nofertiti sírját. Más körülmények között én is velük tartottam volna – az ásatási szezon fénypontja mindig az volt, amikor a kevéske szabadidőnkben felfedezhettük Egyiptom más tájait is –, de Wyatt a reggelinél bejelentette, hogy dolgozni fog, mert be kell hoznia a lemaradását. Szívesen ellátogattam volna Amarnába, de muszáj volt mihamarabb tisztáznom Wyatt-tel, hogy soha többé nem fog előfordulni, ami az este történt.

Wyatt egész délelőtt a szobájában dolgozott. Én a társalgóban vártam rá, és közben próbáltam megfejteni egy keresztrejtvény üresen hagyott három sorát. Amikor dél körül végre előkerült a szobájából, egyenesen kiviharzott a bejárati ajtón anélkül, hogy bekukkantott volna a közös helyiségbe.

Mire utánaszaladtam a régészház ajtajához, már eltűnt. Fogtam magam, és nekivágtam a Nílushoz vezető kis útnak a zöldellő árpaföldek között, de nem volt sehol. Az út a másik irányban a sivatag belsejébe vezetett, az ásatások felé. Nem értettem, miért ment volna arra, ugyanis a szabadnapunkon tilos volt az expedíció helyszínére látogatni, mindenesetre szapora léptekkel elindultam a forró homoktenger felé.

Mire a távolban megpillantottam Wyatt fehér ingét, az arcom lángolt, és patakokban folyt rólam az izzadság. Mérges voltam magamra, amiért elfelejtettem kalapot venni. A nevét kiáltoztam, de a szél elsodorta a hangomat.

– Hé! – kiáltottam, miközben Wyatt egy kiszáradt völgy felé indult a nekropolisztól keletre. – *Hé!*

Egyszer csak megpördült, és ott találta magát velem szemben. A tekintete elsötétült, mintha én lettem volna a legutolsó, akire számított.

– Te meg mit keresel itt? – vont kérdőre.

– *Te* mit keresel itt?

– Sétálok egyet – felelte Wyatt. – Nem ment a munka.

– Nem hiszek neked.

Gúnyos mosolyra húzódott a szája.

– Örülök, hogy azt hiszed, mindig úgy dolgozom, mint a

güzü, most mégis belealudtam a szövegbe. Egyszerűen friss levegőre volt szükségem.

A forró sivatag kellős közepén voltunk, pontban délben; minden volt ott, csak friss levegő nem.

– Szeretnék a tegnap estéről beszélni – böktem ki.

– Hát, én nem. – Wyatt ezzel sarkon fordult, és a *vádi* felé indult.

– Nem akarom, hogy máskor is hozzám érj – kiáltottam utána.

– Tökéletes – vetette hátra Wyatt a válla fölött. – Mert én meg nem akarok hozzád érni.

Ott álltam egy helyben, és a távolodó alakját néztem.

– Hova mész?

– Tőled el – vágta rá Wyatt.

A szavai égettek, akár a tűz; nyomban eszembe jutott, micsoda önelégült seggfejjel van dolgom. Legalább megnyugodtam, hogy nem kell aggódnom az este történtek miatt, hiszen soha többé a közelébe sem megyek.

Wyatt egyszer csak megtorpant, és zsebre vágott kézzel megfordult.

– Elnézést kérek, hogy vettem magamnak a bátorságot, és megcsókoltalak – jelentette ki hivatalos hangon. – Foghatnám a piálásra, mondhatnám, hogy a sírkamráktól ilyen kanos leszek, de egyszerűen elintézhetném azzal is, hogy orbitális hibát követtem el. Választhatsz.

Nem esett jól, hogy orbitális hibának gondolt, ugyanakkor én provokáltam, hogy kimondja, nem igaz?

Csak azt nem értettem, hogy ha már kimondta, miért

ácsorgok még mindig ott.

– De most, Olive, iszonyú másnapossággal küzdök, körítésként egy adag önutálattal, és nagyra értékelném, ha végre békén hagynál. Menj, futás haza!

Egy másodpercig csak bámultam rá, ő pedig megfordult, és a *vádi* belsejébe indult.

Futás haza!

Mintha kisgyerek lennék, nem pedig a doktorijára készülő egyetemista. Mintha nekem nem lenne éppen annyi jogom ezt a kiszáradt sivatagot járni, mint neki.

– Menj a fenébe! – dühöngtem. – Menj a fenébe, te felfuvalkodott, arrogáns seggfej!

Dühtől tajtékozva utánarohantam. Rosszul voltam a gondolattól, hogy előző este, akárcsak a másodperc töredékéig is, de elhittem, hogy Wyatt együttérzést érdemel, és hogy mi ketten társak vagyunk, és nem vetélytársak.

Wyatt megfordult, és hátratántorodott, ahogy az éktelen haragom föléje kerekedett, akár a homoktengerből felszálló mérges dzsinn.

Az ujjamat a mellkasának böktem, és egy sziklakiszögellés alá kényszerítettem őt.

– Én éppolyan okos vagyok, mint te. Éppolyan tehetséges vagyok, mint te. És… – A hangom elakadt, előrehajoltam, és az ujjammal végigsimítottam a szemcsés mészkőfalat a bal válla mellett. – Wyatt – kapkodtam a levegőt. – Nézd csak!

A *vádi* mélyén, egy természetes sziklamélyedésben, ahol nem ért el bennünket az irgalmatlanul forró

napsütés, ott volt egy kőre festett, kifakult írás.

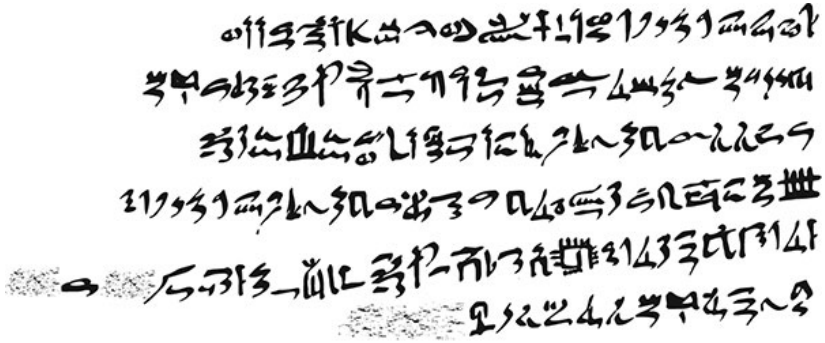

A szívem hangosan, lüktetve kalapált. Hálát adtam az égnek, hogy a középbirodalmi papirusztekercsekkel foglalkozó kurzuson behatóan foglalkoztunk a tizenkettedik dinasztia korabeli hieratikus írással, amelyből számtalan fordítást is kellett készítenünk. A hieroglif írással ellentétben a hieratikus írást kizárólag jobbról balra lehetett olvasni. Wyatt megpördült, és a falnak támaszkodott, miközben én leguggoltam, és hangosan olvastam a betűket. Wyatt akadozva fordított a vállam fölött.

– Kelt Peret negyedik hónapjának tizennegyedik napján, Felső- és Alsó-Egyiptom örökké élő uralkodója, Hakauré uralkodásának hetedik évében…

Tudtam, hogy Deir el-Bersa kormányzói különféle megemlékező szövegeket hagytak Hatnobnál, a nekropolisztól északra fekvő kőfejtőben. A tudósok ezeket arra használták, hogy a családfákat rekonstruálják. Elképzelhető volt, hogy több ezer évvel ezelőtt itt is megálltak a kormányzók, és itt, a sziklapárkány alatt

ünnepeltek valamit.

Átfutottam a felirat szövegének következő részét, de ez már halványabb volt, mint az előző.

– Ezen a napon Venet nomosz nemes kormányzója… – dünnyögtem.

– …Dzsehutihotep – mondtuk ki egyszerre, hiszen ezeket a jeleket számtalanszor láttuk a sírkamrában, ahol akkoriban dolgoztunk.

Ez volt a *Kilroy itt járt* graffiti ősi verziója. Csakhogy Dzsehutihotep pontosan az a nomoszkormányzó volt, akinek a sírjában az elmúlt három szezonban olyan aprólékos munkát végeztünk.

Wyatt az állát dörzsölgette.

– *Špd.t* – mutatott a kőre. – Erre a hegyre látogatott, hogy megtekintse a Szóthisz felemelkedését.

Szemet szúrt még néhány szó: *Peret, 15. nap. Papok. Sír.*

– Nem mindent értek – szólalt meg Wyatt –, de a lényege szinte biztosan az, hogy a kormányzó eljött ide bulizni, aztán itt töltötte az éjszakát a nekropoliszban, valakinek a sírkápolnájában.

– Dzsehuti… naht? – fordítottam, és az ujjamat a sírtulajdonos nevére tettem. – A bostoni Szépművészeti Múzeumban kiállított Dzsehutinahtról lehet szó?

– Nem. Ez egy másik Dzsehutinaht. Teti fia – mondta, és nagy gonddal olvasta tovább. – *Az éjszakát Teti fia, Dzsehutinaht sírkamrája mellett töltöttük, amely… könyöknyire van…* – Wyatt a tarkóját dörgölte. – Itt valami számadat állhatott, ami a távolságot jelölte.

Nem tudtuk kivenni a számot, a négyezer év sajnos túl

sok kárt okozott. Wyatthez fordultam.

– De annyit tudunk, hogy van itt egy sír a nekropoliszban…

– …amit még nem találtak meg.

A lélegzetem is elállt a felfedezésünk súlyától – nem egy hétköznapi, óegyiptomi festett feliratról volt szó, hanem olyanról, amelyik egy új, fel nem fedezett sírkamra létezésére utalt. Wyatt egyszer csak átölelt, felkapott és megpörgetett a levegőben.

– Szentséges ég! – kiáltotta, aztán amilyen váratlanul felkapott, olyan váratlanul le is tett. – Nem mondhatjuk el senkinek – szólalt meg.

– Hogyhogy?

– Mert a szabályzat tiltja, hogy itt legyünk az inspektor nélkül. Ki kell találnunk, hogyan tudnánk Dumphriest idecsalogatni, aztán úgy tenni, mintha akkor bukkannánk rá a kőre. – Mélyen a szemembe nézett. – Benne vagy?

Wyatt könnyedén megtehette volna, hogy rám húzza a vizes lepedőt, mondjuk bemárt Dumphriesnál, hogy tilosban jártam, csak hogy aztán ő arathassa le a babért. Ő azonban felajánlotta, hogy társuljunk.

– Azt hittem, utálsz – mondtam óvatosan.

Wyatt lehajtotta a fejét.

– Igen, utálni *akartalak. Próbáltalak* utálni – ismerte be. A szavait átitatta a csalódottság. – Egyszer csak beszambázol ide a Chicagói Egyetemről, és kijelented, hogy az *én* szakterületemet akarod kutatni.

Erre az én zsebemben is kinyílt a bicska.

– Nem formálhatsz kizárólagos jogot a Két Út Könyvére.

– Tudom jól – felelte. – De akkor is. Amúgy Közép-Egyiptommal nem sokan foglalkoznak.

– Épp ezért szeretem.

– Én is épp ezért szeretem – vágott vissza Wyatt. – És klassz voltam benne. Sőt, én voltam a legjobb. Nem volt riválisom, én voltam Dumphries kedvence. Aztán jössz te az agyament mikrokozmosz-elméleteddel, és Dumphries hirtelen úgy dönt, hogy nem egy, hanem *két* tanársegédre van szüksége. Aztán meghív téged az ásatásra, pedig elsőéves doktoranduszok soha nem jönnek. Most pedig már csak veled foglalkozik, mintha te lennél a védence…

– Mi a francról beszélsz? – fakadok ki. – Te olyan mélyen vagy Dumphries fenekében, hogy azt hittem, örökre beköltöztél.

– Csak mert nem kockáztathatom meg, hogy átengedje neked a terepet – érvelt.

Mélyen felkavart, hogy Wyatt éppolyan féltékeny rám, mint én rá.

– Nem vetted észre, hogy amikor látogatók jönnek a feltárásra, Dumphries mindig téged kér meg, hogy vezesd őket körbe? Vagy hogy nekem kiadja, hogy *maktaf*okat cipeljek, míg neked engedi, hogy szövegeket írj át? Hiába vagyok ott, csak téged lát. És a fenébe is, Olive – dühöng tovább –, én is mindenütt csak téged látlak!

Amilyen súllyal nehezedtek rám Wyatt szavai, az érintése olyan gyengéd volt. Végigsimította a hajamat, majd az ujjai közé vett egy tincset, azt morzsolgatta. A szemében a végtelen óceánt láttam. *Ilyen lehet, amikor az ember vízbe fúl* – gondoltam.

Ez alkalommal, amikor megcsókolt, visszacsókoltam.

Furcsa érzés volt Wyatt szövetségesének lenni ahelyett, hogy minden percben egymás torkának esnénk. Elsétáltunk Dzsehutihotep sírjához, és közben azt tárgyaltuk, hogyan lehetne újra felfedezni a festett feliratot úgy, hogy szerencsés véletlennek tűnjön a dolog, mégis a miénk legyen a dicsőség. Számtalan forgatókönyvet vettünk végig, aztán úgy döntöttünk, legjobb lesz pontosan eljátszani, ami valóban történt: Wyatt elkóborol, én pedig kiszúrom a festett követ.

Másnap reggel a külső kápolnában dolgoztunk, és szokatlanul mély csendben rajzolgattunk a fóliára. Wyatt egyszer csak mögém lopózott.

– Ez nem jó – közölte.

Én hátrafordultam, és értetlenül néztem rá.

– De jó.

– Ez egy három mássalhangzós szimbólum, nem egy egyszerű jogar.

Elbizonytalanodtam. Már megszoktam, hogy Wyatt megfejtései jobbak az enyémeknél, de ebben az értelmezésben most biztos voltam.

– Tévedsz…

– Tudom – dörmögte Wyatt, és váratlanul titokban rám kacsintott. – Csak gondoltam, jobb, ha a megszokott formánkat adjuk.

– Attól még nem kell seggfejnek lenni – feleltem.

Ezen nagyot nevetett. Ezek után figyeltem, ahogy visszasétál a sírkamra másik falához, ahol eredetileg

dolgozott, és azon csodálkoztam, hogy tudja megőrizni a nyugalmát. Engem minden alkalommal kivert a víz, amikor az inspektorral békésen cseverésző Dumphries felé pislantottam.

A szünetben a *káfir* teával kínált bennünket. Én Wyatt mellett ültem, és elképzeltem, milyen íze lehet a teának az ajkán. Dumphries a csapattagok szórakoztatására elmesélt egy történetet a hierakónpoliszi ásatásról, ahol ötezer éves állati maradványokat tártak fel: leopárdokat, vízilovakat és elefántokat, amelyeket mind-mind a tulajdonosaik mellé temettek.

Wyatt meglökte a térdemet a térdével.

– Szólít a természet – mondta, felállt, és kisurrant a *káfir* sátrából.

A kezdetleges vécéink egy *vádi*ban álltak a nekropolisztól nem messze, amelyet alaposan átkutattak ókori maradványok után, mielőtt mosdónak nyilvánították volna. Wyatt azonban másik irányba indult, nagyjából a régészház felé. Mindketten bíztunk benne, hogy a felfedezés izgalma majd mindenkivel elfeledteti a kérdést, egyáltalán miért gyalogolt olyan messzire, csak hogy könnyítsen magán.

Reméltük, hogy kedvező lesz az időzítés. Miután Dumphries bejelentette, hogy vége a pihenőnek, én a többiekkel együtt visszasétáltam a sírhoz. Már vagy öt perce egy *d* betűt jelölő kezet tanulmányoztam a külső kápolna jobb falán, amikor Wyatt berontott, és Dumphries nevét kiáltozta.

Ezek után mindannyian Wyatt után eredtünk arra a

helyre, amelyet állítólag az imént fedezett fel. Velünk volt Mosztafa, az inspektor is. És ott állt a sziklakiszögellés, épp, mint előző nap. Kerültem Wyatt tekintetét, inkább Dumphriest figyeltem, aki leguggolt, és felvett a földről egy törött korsódarabkát.

– Mi lenne ez, Armstrong? – kérdezte.

– Szerintem ez annak idején népszerű hely lehetett a Nílus áradásakor tartott ünnepségekhez – magyarázta Wyatt.

– A söröskorsóból gondolja? – kérdezte Dumphries. – Azokat a sírokban is találunk.

Én közben besurrantam az árnyékos hasadékba, ahogy terveztük. A festett felirat most másképp nézett ki. Úgy esett rá a fény, hogy alig lehetett kivenni a szöveget.

– Dumphries professzor! – szóltam oda. – Azt hiszem, ezt látnia kell.

Dumphries odajött mellém, Wyatt pedig a másik oldalamra állt. Elkezdte lefordítani a hieratikus írást, a rá jellemző módon fitogtatva a tudását.

– Ez a szöveg tényleg egy fesztivált említ! – Dumphries hangja elcsuklott az izgatottságtól. – Ez éppolyan, mint a Hatnubnál lévő festett feliratok. – Leguggolt, és kétszer is felolvasta a szöveget. Azután feltápászkodott, és a nadrágjába törölte a kezére tapadt homokot. – Valamikor Szenuszert uralkodásának idején II. Dzsehutihotep ellátogatott ide, és egy éjszakát eltöltött a felmenője, Dzsehutinaht sírjánál. A Sarm es-Sejkben talált véset szerint is élt egy bizonyos Dzsehutinaht, aki szívesen látogatta mások sírjait, de senki nem tudta, hol

helyezkedik el a családfán, és ő maga hol van eltemetve.

Ezzel Wyattre nézett, majd rám, és fülig érő vigyor jelent meg az arcán.

– Egészen mostanáig, drága barátaim.

Wyatt-tel sokatmondó pillantást váltottunk a professzor háta mögött. A közös titkunk fényes csillagként ragyogott közöttünk.

Dumphries bourbonnel ünnepelt, *rengeteg* bourbonnel. Ott ültünk a tetőteraszon a csillagképek alatt, amelyeket a fáraók is láthattak, és a mentorunk köszöntőt mondott ránk.

– Éljen Wyatt húgyhólyagja és Dawn sasszeme – mondta –, amelyek egészen különlegessé és emlékezetessé tették ezt az ásatási szezont.

Bejelentette, hogy a Deir el-Bersában töltött maradék időben két csapatra osztja a társaságot: az egyik tovább dolgozik Dzsehutihotep sírján, a másik – kettőnk irányításával – lemásolja és előkészíti publikációra az újonnan felfedezett festett felirat szövegét. Mivel ugyanannyi idő alatt immár kétszer annyi munkát kellett elvégeznünk, az ünneplés este kilenc körül véget is ért.

Amikor elköszöntem a társaságtól, Wyatt a fiatalabb diákokkal iszogatott éppen. Dumphrieszal együtt levonultam a lépcsőn. Mielőtt a szobáinkba menet szétváltak útjaik, a professzor zsebre vágta a kezét, és finoman hintázni kezdett a sarkán. A szemhéja félárbocon volt.

– Dawn – mondta –, nagyon örülök, hogy a Chicagói

Egyetem átengedte magát nekünk.

Ezzel kissé meghajolt, majd otthagyott. Én a szobámba indultam, de a bourbon, no meg a váratlan dicséret jócskán a fejembe szállt. A régészház falai dülöngélni kezdtek, a padló imbolygott a lábam alatt. Becsuktam az ajtót, bemásztam az ágyamba, és úgy, ahogy voltam, ruhástól elnyomott az álom.

Az éjszaka sötétjében arra riadtam, hogy valaki a számra tapasztja a kezét. Rémülten rúgkapálni kezdtem, de amint a szemem hozzászokott a sötéthez, Wyattet láttam magam előtt. Az ágyam szélén ült, a körvonalát beragyogta a holdfény. Egyszer csak elengedett, és az ajkához tette az ujját. *Csitt!*

– Gyere velem! – suttogta.

Anyám mindig azt mondogatta, hogy az ember vagy vezetőnek, vagy követőnek születik. *Légy te az első, Maidan* – mondta –, *különben soha nem fogsz mást látni, mint annak a hátát, aki merészebb volt nálad.* Mindig is hittem, hogy igazi úttörő vagyok, de az az igazság, hogy akkor éjjel bárhova követtem volna Wyattet. A világ végére is utánamentem volna.

Wyatt feltartott egy bontatlan üveg bourbont Dumphries saját készletéből.

– Elcsórtad? – suttogtam, ő meg kajánul vigyorgott.

Kilopóztunk a régészházból, és Wyatt a kezembe kulcsolta a kezét. A tenyere meleg volt, és tökéletesen illett az enyémbe – el is tűnődtem, hogyhogy eddig nem volt hiányérzetem.

A sivatag az éjszaka leple alatt telis-tele volt árnyakkal –

a lábam alatt ott volt egy szörnyeteg érdes, hullámzó nyelve, a hold szeme sejtelmesen kacsintott ki a felhők fátyla mögül, az égbolt pedig olyan szélesen nyúlt el, akár egy hatalmas forradás. Nem lepődtem volna meg, ha mögöttünk megjelenik egy baziliszkusz, és kővé dermeszt bennünket a tekintetével, vagy ha egy szfinx állja el az utunkat egy különleges rejtvénnyel. Egy szót sem szóltunk, nehogy megtörjük a varázst.

Wyatt nem kapcsolta fel a kezében tartott zseblámpát, amíg el nem értük a *vádi*t. Szinte ösztönösen ahhoz a sziklapárkányhoz igyekeztünk, amelyik a feliratot rejtette. A sötétben a falon összemosódtak a színek. Wyatt kinyitotta a bourbont, belekortyolt, majd nekem is odanyújtotta.

– Dzsehutinahtra! – kezdte a tósztot. – Együtt megtaláljuk!

– Együtt?

Bólintott.

Dumphries nem beszélt a rejtélyes sír utáni kutatásról. Volt épp elég dolga a másik sírral, és talán nem tűnt elég kecsegtetőnek vaktában keresgélni Dzsehutinahtot, mindenféle pontos helymeghatározás nélkül. De csak mert Dumphries túl elfoglalt volt, vagy a közelgő nyugdíjazás előtt már nem szívesen vállalt ilyen kihívást, mi nem akartuk hagyni elsikkadni a dolgot.

Igen, egy csapat voltunk: McDowell & Armstrong. Elhatároztuk, hogy ketten majd kiássuk Dzsehutinaht sírját. Bíztunk benne, hogy a Két Út Könyvével kapcsolatos munkánk új lendületet kap majd, ha egy

újabb verziót találunk annak az érintetlen koporsónak az aljára festve, amelyről akkor még csak álmodoztunk. Reméltem, hogy azok a kislányok is megismerik a nevemet, akik amúgy nem is álmodnának arról, hogy egyszer régészek lesznek. Az egyetemen ketten együtt vezetjük majd az egyiptológia tanszéket – Wyatt majd a filológiával foglalkozik, én pedig az ikonográfiával. A külföldi híradások egymással versengve fognak interjúkat készíteni velünk mindarról, amit a sziklaperem alatt felfedeztünk.

Sok mindent fedeztünk itt fel. Egy festett feliratot. Egy sírt.

És egymást.

A szemem sarkából Wyattre sandítottam. A felirat alatt ült, a sziklafalnak támaszkodva.

– Hogyan? – kérdeztem.

Rögtön tudta, mire gondolok.

– Nem tudom. A szövegből annyi minden más megsérülhetett volna, és erre épp a helymeghatározás kopott le.

Ha nem ismerjük sem a pontos távolságot, sem az irányt, akkor kemény dió lesz megtalálni Dzsehutinaht végső nyughelyét. A régészek már kétszáz éve folyamatosan végeztek feltárásokat a nekropoliszban; elképzelni sem tudtam, hogy kerülte el a figyelmüket egy érintetlen sírkamra.

– Nos – törtem meg a csendet –, ha könnyű lenne, valószínűleg valaki más már réges-régen megtalálta volna.

– Igazad van. Nem lesz egyszerű dolgunk. – Wyatt a bourbonért nyúlt. – De ma éjjel, Olive… ma ünneplünk.

Ott ültünk egymás mellett, és iszogattunk. A mozgalmas nap után még mindig átjárt bennünket az öröm, éppúgy, ahogy a sivatagi homok a forróság múltával is árasztja magából a meleget. Felötlött bennem, milyen csodás, hogy mi is éppúgy iszogatunk itt, ahogyan Dzsehutihotep tette évezredekkel ezelőtt.

– Mire gondolsz? – fordult felém Wyatt.

Arra, hogy bűn ilyen gyönyörű szempillákat egy pasasra pazarolni.

– Arra, milyen lehetett innen nézni a Szóthisz felemelkedését – mondtam ki.

Megfogta a kezem, és a szájához emelte. Milyen udvarias gesztus, ilyet csak egy valódi brit tesz! Amikor azonban az ajka a bőrömhöz ért, beleborzongtam.

– Nővérem párját föl nem lelni sehol – mormolta –, mindenkinél gyönyörűbb. Orcája tüzes újesztendei csillag, ha gazdag évet ígérve följön az égre.

Wyatt egy óegyiptomi szerelmes költeményt idézett, amelyet fesztiválokon adtak elő. A fesztiválok különleges társadalmi eseménynek számítottak, ahol az ember a saját faluján kívül másokkal is találkozhatott. Ilyenkor a költeményekkel is igyekeztek felkelteni a másik nem figyelmét.

– Ékes erényű, bőre vakító, tekintete szép a szemének – idézte tovább. – Méz pereg ajkáról, ha beszél, hiábavaló szava nincsen.

Úgy éreztem, egy kő vagyok, amelyet Wyatt hangja zúgó

folyóként ölel körbe, és minden egyes szava csiszol rajtam egyet.

– Nyaka hosszú – folytatta, és a fülem mögé csókolt –, a keble világít. – A foga a kulcscsontomat érte. – Valódi lazúrkő sűrű haja. – Kioldotta a hajfonatomat, szabad kezével szétterítette a hajam, majd a tenyerét a vállamra csúsztatta. – Versenyre kel ékes arannyal a karja, lótusznak kelyhe öt ujja. – Ott folytatta, ahol elkezdte: megcsókolta a kezem, a nyelve végigjárta az ujjaimat. – És *most* mire gondolsz, Olive? – suttogta.

Képtelen voltam válaszolni. Egyetlen hang sem jött ki a torkomon.

Wyatt a fejemet tartva, óvatosan lefektetett a földre a festett felirat alatt. A kezem ökölbe szorult, és az ujjaim közt úgy peregtek a homokszemek, akár a homokórában.

– Talán most az egyszer az éles elméd helyett – súgta Wyatt – a testedet is megcsodálhatnám?

Egy pillanatra visszafojtotta a lélegzetét, rájöttem, hogy az engedélyemre vár.

Én azonban egyszerűen felnyúltam, és elkezdtem kigombolni az ingét. A bőre forró és puha volt a tenyerem alatt, az izmai összerándultak az érintésemre, mintha az ujjbegyemben elektromosság lett volna. Úgy tűnt, ő is kifogyott a szavakból. Egyszerűen odahajolt és megcsókolt. A csókjában füstöt és cukrot ízleltem.

Átkaroltam őt, aztán valahogyan helyet cseréltünk: most már ő feküdt a földön, alatta a levetett inge és alsóneműje. Amikor mellé térdeltem, a homok élesen fúródott a bőrömbe.

Wyatt teljesen mezítelen volt, én pedig még ruhában is reszkettem. A kezem lejjebb vándorolt a hasán, majd amikor a férfiasságához értem, összerándult.

– Olive – nyögte –, nem bírom tovább!

Wyattet körülmetélték. A körülmetélést egyébként már az ókori Egyiptomban is gyakorolták – az idegen országból származók kulturális értelemben többek között így válhattak egyiptomivá. Van is egy sztélé, amelyen egy fogoly arról beszél, hogy százhúsz másik férfival együtt besorozták az egyiptomi hadseregbe, és…

Wyatt keze az enyémre fonódott.

– Nehogy magad elé képzeld azt a sztélét! – csikorgatta a fogát, és hangosan kimondta, amire gondoltam. – *Körülmetéltek százhúsz férfival együtt. Senkit nem ütöttem meg, és engem sem ütött meg senki; senkit nem bántottam, és engem sem bántott senki* – hadarta el. – Tudom, mire gondolsz. – Egyetlen gyors mozdulattal maga alá gördített. – Azt hiszem, össze kell szednem magam, hogy ne is tudj gondolkodni!

A combjával körülfogott, de vigyázott, nehogy rám nehezedjen. Vetkőztetni kezdett, lassan lehámozta rólam a pólót és a nadrágot, mintha a lótuszvirág szirmait tépkedné: *szeret, nem szeret.*

Szeret.

Bourbont öntött rám, aztán a nyelvével bejárta a testem, a szája egyik mellemről a másikra vándorolt. Finom homokréteg került közénk, ahogy a teste az enyémhez simult. Korábban ellenségek voltunk, de már nem is emlékeztem, miért vívtuk a háborúnkat.

– Dawn – suttogta Wyatt.

Hajdanán a nevet is a lélek részének tekintették, és ebben a pillanatban döbbentem rá, milyen varázserővel bír. Ezért írták az uralkodók neveit a *kártus*nak nevezett hosszúkás keretbe, amely örökös védelmet nyújtott. Az uralkodók ezért vésték kőbe az elődeik nevét. És ez az oka annak is, hogy ha az ember neve fennmarad, akkor ő is örökké él.

A tekintetem Wyattébe fúródott, amikor belém hatolt. Együtt mozogtunk egy különös dallamra, amelyet soha nem tudnék eldúdolni, de a gondolataimban mindig hallom.

Valamikor itt mások táncoltak, ittak, mulattak. A látóhatáron felragyogott egy csillag.

Körülöttünk megállt az idő.

Wyatt beletúrt a hajamba, a hasamról lesöpörte a homokot, ölelt, csókolt.

Úgy fonódott körém, mint Mehen, a védelmező kígyó, amely a Két Út Könyvében a napisten köré tekeredett, hogy megóvja a káosztól.

Már magam sem tudtam, meddig tartott, amíg végül a köztünk lévő távolság eltűnt, mint amikor a tenger és az égbolt összeforr, és annyira elmosódik a határ, hogy már nem lehet látni, hol ér véget az egyik, és hol kezdődik a másik.

Végül az éjszaka puha paplanként borult ránk. Amikor a hajnali derengésben felriadtam, tudtam, hogy Wyatt is ébren van.

– Mire gondolsz? – kérdeztem, mire ő szorosra fonta a karját körülöttem.

– Szahmetre – felelte.

Szahmet istennő Hathornak, az égistennőnek, Ré hitvesének másik arca volt. Hathorként az örömöt, a kreativitást, a szépséget és a szerelmet képviselte, és az ábrázolásokon a tehénszarvai között egy napkorongot hordott. Szahmetként azonban oroszlánistennő volt, kegyetlen harcos, aki megvédte és csatákba vezette a fáraókat. Egyszóval a dühöngő, menstruáció előtti Hathor volt Szahmet. A lecsillapodott Szahmet volt Hathor. És a Szíriusz heliákus kelése során Szahmet/Hathor volt Szóthisz, Ré lánya.

Az újbirodalmi korból származó sírokban, mint például Tutanhamon és I. Széthi sírjában található egy szöveg, amely az Égi Tehén Könyve címen ismert. Ebben az áll, hogy az emberiség fellázadt Ré ellen, aki eltökélte, hogy bosszúból elpusztítja őket, a feladattal pedig Szahmetet bízta meg. Ám a tervezett bosszú előtti éjjel Ré meggondolta magát. A gond csak az volt, hogy Szahmetet már elküldte az emberekhez. Mégis hogyan lehetett megállítani a megállíthatatlan pusztítást?

A válasz: a férfiak sört erjesztettek, az asszonyok vörös okkert őröltek. Reggel a megfestett sört kiöntötték a mezőkre. Amikor Szahmet eljött, hogy elpusztítsa az emberiséget, emberi vérnek nézte a rengeteg vöröslő sört. Vérszomjas istennő lévén az összeset felitta, és úgy berúgott, hogy egy legyet sem tudott volna agyoncsapni.

A Nílus áradásának ünnepén, amikor az egyiptomiak

egész éjjel ittak, valójában Szahmetet utánozták, aki a haragját sörrel csillapította, és így felitta a Nílus iszaptól vöröslő, kiáradt vizét, amely azzal fenyegetett, hogy elmossa a falvakat.

Odébb fészkeltem magam Wyatt ölelésében.

– Szóval egy részeg, vérszomjas lányra gondolsz?

A tarkómon éreztem, ahogy elmosolyodik.

– Arra gondolok, hogy *te* vagy a részeg, vérszomjas lány.

– Annyival jobban szeretem, amikor nem beszélsz!

Wyatt felkacagott.

– Ismered *A pásztor meséjé*t?

Ez egy középbirodalom idejéből származó történet volt, de soha nem olvastam, ezért némán megráztam a fejem.

– A mesélő a mocsárban találkozik Szahmettel, mielőtt az átváltozna Hathorrá – mondja Wyatt. – Szahmet egy vad oroszlán, és az illető rendesen be van rezelve, mert attól fél, Szahmet mindjárt felfalja őt. De másnap, az ünnepségen Szahmet egy gyönyörű istennő, aki alig várja az új évet.

Wyatt az arcát a nyakamba fúrja. Érzem az illatát a bőrömön.

– Arra gondoltam, hogy egy oroszlánnal jöttem ide, a sivatagba, és most egy istennőt tartok a karomban.

Ezek után együtt néztük a napfelkeltét, amely rózsaszínnel és naranccsal vonta be az eget; az univerzum újjászületett.

Nem sokkal később visszaosontunk a régészházba, hogy még aludjunk egy keveset, mielőtt hivatalosan is

elkezdődik a nap. Később aztán arra ébredtem, hogy a nap a szemembe tűz. Tudtam, hogy átaludtam az egész délelőttöt. Kiugrottam az ágyból, és azon agyaltam, mekkora slamasztikába kerültem.

A régészház üres volt, hiszen mindenki a terepen dolgozott. Legalábbis így gondoltam, mígnem egy nagy csattanást hallottam a raktárból. Végigszaladtam a folyosón, és azt láttam, hogy Wyatt épp edénydarabkákat pakol egy dobozba.

Ezernyi gondolat cikázott át az agyamon: Ha kettesben vagyunk itthon, miért nem jött be a szobámba? Talán nem akart bejönni? Talán benne is ott motoszkált a gondolat, mint bennem, hogy a tegnap éjjel meg sem történt? Vagy legalábbis nem lett volna szabad megtörténnie?

– Mondd, hogy ez már eleve törött volt! – szólaltam meg nyugodt hangon, de Wyatt még így is ugrott egyet ijedtében.

– Jézusom, Olive! – fordult felém. – A szívbajt hozod rám.

– Lehet, hogy Dumphries ennél rosszabb halálnemeket talál majd ki, ha megtudja, hogy elaludtunk.

– Nyugi, mondtam neki, hogy mindketten másnaposak vagyunk. Szerintem egy festett felirat felfedezése és egy újabb sír ígérete után igazán megérdemeltük, hogy egy kicsit kirúgjunk a hámból.

– Erről jut eszembe – nyeltem nagyot –, itt van ez a dolog. Kettőnkkel.

– Mi van kettőnkkel?

Összeszorult a torkom, mégis kimondtam, amit ki kellett mondanom:

– Rengeteget ittunk.

Wyatt szeme kikerekedett.

– Úgy érted, hogy visszaéltél a helyzettel, és csak kihasználtál engem?

– Úgy értem, talán mindketten kihasználtuk a másikat. – *Valójában életem legcsodásabb élménye volt*. – Ünnepeltünk. Csak úgy… megtörtént.

Wyatt a zsebébe csúsztatta a kezét. Néma csendben körbejárta a raktárat, egyik kezét végighúzta a dobozon, amelyben George, a múmia pihent.

– Szóval szerinted a múlt éjszaka hiba volt.

Próbáltam igennel felelni, tényleg próbáltam. Ezernyi indokom volt arra, miért nem jó ötlet ez az egész. Először is, nem is igazán kedveltük egymást, másodszor, tudtam, hogy senki nem fog komolyan venni két doktoranduszhallgatót egy ekkora súlyú felfedezésnél, ha kiesünk a szerepünkből. Mégsem tudtam kimondani az igent.

Mielőtt észbe kaptam volna, Wyatt villámgyorsan elém penderült, és nekitámasztott a polcnak, amelyen a különböző tárgyak csörömpölve ütődtek egymásnak a súlyomtól. A szája perzselt. Lerántotta a pizsamanadrágomat, felemelte a csípőmet, és belém hatolt. A lábamat szorosan a dereka köré fontam, és az ő szenvedélye engem is lángra lobbantott.

– Istenem! – sóhajtotta, és megremegett az ölelésemben, mielőtt végül lassan leengedett a földre. – Ezt is hibának

érezted?

Lehet, hogy tűzbe hoztuk egymást, de ettől még nem tartoztunk össze. Lehet, hogy történelmet írtunk, de ettől még nem lettünk egy csapat.

– A fenébe is, Wyatt! – mondtam. – Épp azon vagyok, hogy hagyjalak odébb állni.

– De ki mondta, hogy odébb akarok állni? – kelt ki magából. – Olive, te vagy az egyetlen, aki érti a vicceimet anélkül, hogy magyaráznom kellene. Eddig folyton azon törtem a fejem, miben lehetek jobb nálad, arra nem figyeltem, mi minden közös van bennünk. Már évek óta itt vagy mellettem. Eleinte azt hittem, fenyegetést jelentesz rám. De mi van, ha egyszerűen arról van szó, hogy mellettem a helyed? – Egy lépést hátrált, zihálva kapkodta a levegőt. – Szóval rohadtul le kellene állnod azzal, hogy megmentesz magadtól.

Egy törött mészkődarabkát nyomott a kezembe.

– Egyébként ezért jöttem be ide, te hülye. – Ezzel fogta magát, és kitrappolt a raktárból.

A kő egy csálé háromszög volt, amelyen filccel kanyarított hieratikus írás állt. Amikor alaposabban megnéztem, felismertem a Gardiner-féle 304. osztrakonon szereplő szöveget. Egy régebbi esszémben épp ezt a költeményt hasonlítottam össze a bibliai *Énekek énekével*.

Mindkét szöveget szerelmi zálogként adták az aratási ünnepségek alkalmával. És egyiknek sincs semmi köze sem a politikához, sem a valláshoz – egyedül a szerelemről szólnak.

Olyan szerelmesekről, akik nem házasságban élnek.

Az eredeti verset is mészkőre vésték fel. Mivel a papirusz drága volt, gyakran olcsóbb megoldást jelentett mészkőre vagy cserépdarabokra írni. Wyatt az öntapadós jegyzetlap óegyiptomi megfelelőjével üzent nekem.

Megcsókolom őt mindenki előtt,
ország-világ hadd tudja szerelmem.
Bizony ő az, aki elorozta szívem,
ki ha rám pillant, nyugalom száll le reám.[5]

Ez a kődarab volt az egyetlen dolog, amit később magammal vittem Egyiptomból.

VÍZ / BOSTON

Én már gyerekfejjel megtanultam, hogy a szerelemért nagy árat kell fizetni. Az anyám sokszor mesélte nekem Trisztán történetét, aki Írországba utazott a gyönyörű Izoldáért, akit a nagybátyja, a király feleségül akart venni. Útközben, a hajón egy szerelmi bájital hatására halálosan egymásba szerettek, de Trisztán becsületből elvitte Izoldát a királynak. Évekkel később, amikor Trisztán már valaki másnak a férje volt, egy mérgezett nyílvesszőtől megsebesült, és halála előtt az első szerelméért küldetett. Nem tudhatta, Izolda eljön-e, csak annyit tudott, hogy ha a lány igent mond, a hajón fehér vitorlát vonnak fel, ha nemet mond, feketét. Izolda gondolkodás nélkül útra kelt az első szerelméhez, így a hajón felvonták a fehér vitorlát. Trisztán azonban nem tudott felkelni az ágyból, így nem láthatta a közeledő hajót. Amikor megkérdezte a feleségétől, milyen színű a vitorla, ő féltékenységből azt hazudta, hogy fekete. Trisztán belehalt a bánatába, és amikor Izolda megpillantotta a holttestét, az ő szíve is megszakadt, és követte szerelmét a halálba. Miután eltemették őket, Trisztán sírján mogyorófa nőtt, Izoldáén pedig lonc, és a kettő olyan szorosan összefonódott, hogy soha senki nem választhatta szét őket.

Anyám szerint a történet tanulsága annyi, hogy az ember mindig ültesse távol egymástól a mogyorót és a loncot.

Meret előtt Brian és én úgy teszünk, mintha semmi nem történt volna. Vannak pillanatok, amikor magam is megfeledkezem arról, hogy egyáltalán összekülönböztünk, máskor viszont elönt a méreg, hogy lehetett Brian olyan ostoba, hogy felborította a kapcsolatunk finom egyensúlyát. Éjjelente a dolgozószobában alszom, és néha úgy ébredek, hogy az emléktől keserű az íz a számban.

Az az igazság, hogy könnyebb együtt lenni egy beteggel, akivel a halálra készülünk, mint egy olyan kapcsolatban vergődni, amelyet nagy igyekezettel próbálok életre kelteni. Win rövid időn belül a legfontosabb betegem lesz. Az első héten háromszor, a második héten négyszer látogatom meg. Megpróbálom elhitetni magammal, hogy nem azért töltök ennyi időt Winnel, mert így kevesebbet kell otthon lennem Briannel.

Egyik nap elmetrózom Winnel a Bostoni Szépművészeti Múzeumba. Win mindenképpen látni akarja a Metropolitanből érkezett Manet-gyűjteményt. Szép lassan járjuk be a kiállítást, közben leülünk, ha Win elfárad. Egyszer csak egy olyan terembe érünk, amelyik telis-tele van kortárs művészeti alkotásokkal.

– Én nem értem a modern művészetet – vallom be, amint épp Picasso *A szabin nők megerőszakolása* című képe előtt ácsorgunk. Félrebillent fejjel veszem szemügyre a geometriai formákból álló, egymásba fonódó alakokat, a lovak taposta, eldeformálódott testeket és a mezítelen harcos szemét, amely magára a kardra van festve.

Win felkacag.

– Nem is kell érteni. Inkább csak érezni kell.

– Nem is tűnnek emberi lényeknek – jegyzem meg.

– Épp erről van szó. Ezt teszi a háború az emberekkel. Gyilkológépekké változtatja őket, ezért olyan a fegyverük, mintha a testük része lenne. A kardjuk nyomán az áldozatok vére egybefolyik. Megkülönböztethetetlenül.

Meglepetten pislogok rá.

– Te tanítottál valaha?

– Nem – neveti el magát. – Csak odafigyeltem az órákon.

A telefonját keresi, aztán mutat egy képet egy gyönyörűen kidolgozott festményről: a nő fekszik az ágyon, egy fekete bőrű szolgáló pedig virágot hoz neki.

– Ez Manet *Olympia* című festménye – mondja. – Általában ezt tekintik a modern művészet kezdőpontjának. Nézd csak meg, olyan, mintha egyenesen a szemedbe nézne! Ezt az akkori közönség olyan nyugtalanítónak találta, hogy amikor Manet 1865-ben Párizsban kiállította a képet, a kritikusok keresztre feszítették érte. Őröket kellett a kép elé állítani, nehogy tönkretegyék a látogatók. Manet nem egy istennőt vagy egy bibliai alakot dicsőített, hanem egy hús-vér nőt, egy prostituáltat, aki bátran az ember szemébe nézett ahelyett, hogy úgy tett volna, mintha nem is létezne. – Win megvonja a vállát. – Az a rengeteg előkelő úriember a szalonokban mind prostituáltakkal kefélt, de természetesen nem akarták, hogy ezt bárki az orruk alá dörgölje.

Kiveszem Win kezéből a telefont, és ránagyítok a képre.

Mélyen belenézek a nő szemébe, aki olyan erősen szorítja a kezét a combjára, hogy az ujjai belemélyednek a bőrébe.

– Ezt szívesen megnézném a saját szememmel is.

– Akkor menj el a Musée d'Orsay-be! – feleli Win. – Csodálatos.

Megpróbálom elképzelni, hogy Briannel Párizsba utazunk, és ráérősen bóklászunk a múzeumban. Igen, magamat látom, de nincs mellettem senki. Briant nem érdekli sem a művészet, sem a filmek, semmi, ami érzelmeket válthat ki. Ha valamit nem lehet megmérni, akkor nem érdemes foglalkozni vele.

A következő teremben kiállított festmények mind Meret óvodás rajzaira emlékeztetnek: az egyiken festékpacák vannak, amelyeket inkább egy házfelújításnál használt festőfólián tudnék elképzelni, egy másikon meg egymás fölé festett szürke és barna téglalapok.

– Na, erről beszélek – fordulok Winhez, és egy Rothko-festmény felé bökök. – Ilyet akár én is tudnék festeni.

– Igen, ez az absztrakt művészet – magyarázza Win. – Az egész az egyetemes kifejezésmódról szól. És ha hiszed, ha nem, ezekre a művészekre is nagy hatással voltak a reneszánsz mesterek.

– Hát, nem látszik rajtuk.

– Tudták jól, hogy a festmény célja az, hogy a nézőkből érzelmeket váltson ki. Most azonban egészen más a világ, mint a reneszánsz korában, amikor szépség és vallás nélkül nem volt művészet. Így hát megpróbálták kitalálni, mi lehet az a mai világban, ami éppolyan örömöt, bánatot vagy csodálatot válthat ki. Így néznének ki az érzelmek a

festővásznon, ha a legnyersebb formájukban ragadnánk meg őket.

Ott állok a Rothko-kép előtt – a sötét, tompa színű négyzetek előtt.

– Hát, én ettől csak lehangolt leszek – vonom meg a vállam.

– Épp ez az. A reakciód sokat elárul az éppen aktuális érzelmi állapotodról, és elkezdheted felfejteni, honnan is jönnek ezek az érzések.

– A festészet mint terápia – tűnődöm.

– Pontosan.

– És neked melyik a kedvenc festményed?

– *Vasárnap délután a Grande Jatte szigetén* – vágja rá gondolkodás nélkül Win. – Georges Seurat.

– Nem az, amelyik kis pöttyökből áll?

– De igen. A pointillizmus a művészet két olyan oldalát ötvözi, amit nagyon szeretek: egyfelől a kép gyönyörűen van megfestve, mert a művész nagyon ügyelt, hogy a pontszerű ecsetvonások nyomán a vászon minden egyes kis részletén lüktessen az élet. Másfelől a pointillizmus a társadalom és a politika metaforája. A pontszerű festés az ipari forradalomra utal, és hogy az hogyan hatott a különböző rétegek időtöltésére. Egy egész értekezést tudnék erről írni – mosolyodik el. – Sőt, egyszer írtam is.

– Ez úgy hangzik, mint a művészi kifejezés és a mondanivaló tökéletes házassága.

– Tökéletes házasság – bólint Win. – Így van.

Ezután egy Pollock-festmény előtt állunk meg. Win némán csodálja, úgyhogy én is alaposan szemügyre

veszem a képet, amely tele van kavargó vonalakkal, sárga, kék és karmazsinvörös spriccelésekkel, amelyek leginkább a *Helyszínelők*ben látott, szétfröcskölt vérre emlékeztetnek.

– Tetszik benne a kék – jegyzem meg.

– Igen – sóhajt nagyot Win. – A kék.

– Te ilyesmit festettél, vagy inkább olyat, mint Manet?

– Egyiket sem. – Az ajka vértelen, sápadt. Szinte látom, ahogy lassan összetöpörödik, míg végül csak a csontjai maradnak. – Nem vagyok valami jól. Menjünk inkább haza!

Nyomban átkarolom a derekát, és erősen tartom. Miközben átvágunk a kiállítótermeken, végigfut a hideg a hátamon. A tekintetemet jobbra kapom, mintha mágnes vonzaná.

A nyitott ajtón át megpillantom a Dzsehutinaht és felesége sírjából származó faszobrokat. Ha három lépést tennék abba az irányba, láthatnám a koporsókat is a fal melletti vitrinben. Sőt, az egyik koporsó falára festett Két Út Könyvét is.

Kíváncsi vagyok, ki gondolt rá elsőként, hogy itt egy térképről van szó. Ebben a pillanatban meglátom őt. Ott guggol a vitrin előtt.

A lélegzetem is eláll, amint a férfi lassan felegyenesedik. Fiatalabb. Sötétebb a haja. Nem szellem az, csak egy idegen.

– Dawn? – szólal meg Win cérnavékony hangon.

– Itt vagyok – felelem, és odébb támogatom őt.

Sokak szerint az összes félelmünk a halálhoz kapcsolódik. A pókoktól azért félünk, mert belehalunk a pókcsípésbe. A magasságtól azért, mert lezuhanunk és szörnyethalunk. A repüléstől azért, mert lezuhan a gépünk. Kígyók? Tűz? Nem is kell magyarázni. Jerry Seinfeld, a humorista egyszer azt mondta, hogy az ember a halálnál jobban csak a nyilvános szerepléstől retteg. Szerinte egy temetésen jobban jár a koporsóban fekvő halott, mint az, akinek a búcsúbeszédet kell mondania. De miért félünk annyira magától a haláltól? Nos, ez igazán egyszerű kérdés. Mert nehéz elképzelni olyan világot, amelynek nem vagyunk részesei.

Ahogy Win egészségi állapota romlik, egyre többet szorong, és egyre nehezebben alszik. Amikor Felix elpanaszolja, hogy kevesebbet is eszik, látom rajta, hogy az aggodalom őt is lassan felemészti, mint ahogy a hangyák hosszú idő alatt aláássák a ház alapját.

– Korábban hogyan lazultál el? – kérdem Wintől.

– Néha-néha bekaptam egy Xanaxot – feleli. – De nem szeretném átaludni azt a kevéske időt, ami még maradt.

– Kipróbálhatnánk a magnéziumot, ha nem zavar be a gyógyszereidnek – javaslom.

Win elhúzza a száját.

– Nem akarok több tablettát.

– Mit szólnál a holisztikus módszerekhez? Meditáció, aromaterápia, masszázs, hangfürdő…

– Tudod, mit? – szakít félbe. – Nem lenne rossz betépni.

A marihuána Massachusetts államban legális, ami leegyszerűsíti a helyzetünket. Még választék is van: joint,

nyalóka, CBD kapszula, sőt turmix. Végül a gumicukorra esik a választásom.

Nem tervezem, hogy én is beszívok, de Win – aki furcsamód még soha életében nem próbálta a füvet – addig erősködik, hogy végül vele maradok. Rávesz, hogy a szeme láttára rágjak szét néhány gumimacit, és olyan árgus szemmel figyel, mintha ő lenne a *Száll a kakukk fészkére* Ratched nővére. Letelepszem mellé a kanapéra, és érzem, hogy a szoba sarkai kellemesen elmosódnak, és a szemhéjam elnehezül.

– Mióta vagy férjnél? – motyogja mellettem Win.

Laposakat pislogok rá. A karja a mellkasán nyugszik, az ősi temetkezési pózban. Úgy döntök, erről inkább nem teszek megjegyzést.

– Tizennégy éve – felelem.

– Miért házasodtatok össze?

Meglep a kérdése. Rendszerint azt szokták kérdezni, hogyan szerettünk egymásba, és honnan tudtam, hogy ő az igazi. Nem szívesen válaszolok, nemcsak azért, mert nem akarok sót szórni a sebre, hanem mert elvileg az én feladatom Winnek segíteni, és nem fordítva.

Igaz, épp betépni készülök a betegemmel!

– Akkor ez volt a helyes lépés – mondom. – Tudtad, hogy Egyiptomban a nők megcsipkedik a menyasszony térdét, hogy szerencsét hozzon neki? – kérdem, csak hogy eltereljem magamról a szót.

– Hát, ez elég furcsa.

– A házasságokkal kapcsolatban rengeteg babona van. A fátyol megvédi a menyasszonyt a gonosz szellemektől.

A koszorúslányok összezavarják az ördögöt, ha esetleg el akarná rabolni a menyasszonyt. Ja, és a hosszú uszály arra jó, nehogy elszökjön az ara.

– Nahát! Jó sok önbizalomhiányos vőlegény lehet – jegyzi meg Win, és a jegygyűrűjét forgatja az ujján. – Amikor Felixszel elmentünk gyűrűt venni, megkérdezte az eladót, mi a különbség a platina és a fehérarany között. Az eladó hölgy elmondta, hogy a platina idővel kicsit beszürkül. Felix erre rám mutatott: *Ó, mint ahogy ő is megőszül majd?*

Win a kezét nézi, mintha nem tudná, hogy a saját testéhez tartozik.

– Most már nem fogok megőszülni – mélázik. – Nem maradok itt olyan sokáig.

Ekkor döbbenek rá, hogy vannak, akiknél semmi problémát nem okoz a fű, viszont akadnak olyanok is, akiknél csak ráerősít a szorongásra. Nagyon nem szeretném, ha Win is így járna.

– Win – kezdem, de belém fojtja a szót.

– Próbáltam rájönni, mit tanít nekem ez a betegség – mondja lassan.

– A halálról?

– Nem. Az életről. – Win végigsimít a kanapén, hogy a szövet megfelelő szálirányba álljon. – Úgy értem, az élet arra való, hogy fejlődjünk, és egyre jobbak legyünk, nem igaz? De ha így van, akkor a halál mit tesz majd velem?

– A halál nem csak úgy *megtörténik* velünk. A saját halálunknak aktív részesei vagyunk. Az élettel együtt jár a halál. Minden egyes nap háromszázhatvanezer

csecsemő születik, ugyanakkor százötvenezer ember hal meg. De ez mikroszinten is így működik. A testünk bőrsejtjei és agysejtjei már életünk során is folyamatosan pusztulnak. Másfelől viszont, miután a szív megáll, a sejtekben egy ideig még marad elég oxigén ahhoz, hogy élőként tekintsünk rájuk, hiába nyilvánítja az orvos halottnak a beteget. Az élet és a halál az érem két oldala. Egyik sem létezhet a másik nélkül.

– Talán ahhoz, hogy fejlődjünk, és jobbak legyünk, egy részünknek meg kell halnia, hogy legyen hely az újnak – fogalmaz lassan Win. – Talán ezért törik össze a szívünk.

Odafordulok hozzá. A szemében könnyek ülnek.

Win gyorsan letörli a könnyeket, és zavartan felnevet.

– Egyébként van valami, amit talán még te sem tudsz: nehezebb elveszíteni valakit, akit szeretsz, mint szembenézni a saját haláloddal. Ehhez mit szólsz?

Megfogom a kezét, és megszorítom.

– Win, gondoskodom róla, hogy Felix megkapjon minden támogatást és segítséget a gyászában, amire csak szüksége lesz. Vele leszek a temetésen, és utána is figyelek majd rá. Esküszöm, nem hagyom magára, amíg nem vagyok biztos benne, hogy jól van.

Win meglepve pillant rám.

– Ezt jó tudni. De én Arlóról beszéltem.

A *fiáról*. Aki meghalt.

– Szeretném, ha mesélnél róla, ha van hozzá erőd – kérem.

Win még mélyebbre süpped a díszpárnák közé.

– Mit mondhatnék? Egy hónappal korábban született. A

tüdeje nem volt elég erős, ezért hetekig feküdt a koraszülött intenzíven. Mégis nevetve jött világra. Tudom, hogy azt mondják, a babák nem tudnak mosolyogni még hosszú hetekig, de ő tudott. Ő mindig nevetett. Amikor felhúzta magát a kiságyban, amikor fürdettem, amikor énekeltem neki. Márpedig a hangomtól a legtöbb ember falra mászik. – Halvány mosoly suhan át az arcán. – Egyfolytában nevetett, amíg egyszer csak el nem kezdett sírni. El sem tudtuk képzelni, mi a baj. És Arlo sem tudta. Egyszer túl meleg volt, aztán túl hideg. Bántotta a bőrét a póló címkéje. A tanár nem értette meg őt. A többi gyerek ki nem állhatta. – Win tétovázik egy sort. – Mindig valaki más tehetett róla. Voltak napok, amikor bemászott a szekrénybe, és álomba sírta magát. És voltak napok, amikor baseballütővel betörte a ház összes ablakát.

Mély levegőt vesz.

– Elvittük pszichológushoz, családterápiára és mindenhová, ahová csak lehetett. Arlót végül oppozíciós zavarral diagnosztizálták. Hallottál már róla?

A megnevezést már korábban is hallottam egy kislánnyal kapcsolatban, aki alsó tagozatban Meret osztálytársa volt. Őt egy ukrán árvaházból fogadták örökbe, és valahogy képtelen volt beilleszkedni az új környezetébe. Folyton harapott, karmolt és sírt.

– Az a lényeg, hogy az illető nem képes megfelelő érzelmi kötődésre, igaz?

Win nyel egyet.

– Igen. Képzeld csak el, hogy éreztem magam ettől. Arlo három hetet töltött a koraszülött intenzíven, és én

mindennap vele voltam. Minden *áldott* nap. Senki nem szerette úgy Arlót, mint én. – Előrehajol, könyökét a térdére támasztja. – Semmi nem működött. Sem a jutalmazás, sem a szigor, sem a… szégyellem bevallani… fenekelés. Régebben úgy fogtam fel a dolgot, hogy az igazi kisfiamat tündérek rabolták el, és ezt a… ezt a kiismerhetetlen valakit hagyták itt helyette. Tudom, milyen nevetséges ez. De még mindig könnyebb volt ebben hinni, mint beismerni, hogy néha azt kívántam, bár meg se született volna. Miféle anya az, aki ilyet érez? Aztán egyik nap a gyerekorvos mesélt az ölelésterápiáról – folytatja Win –, ami igen vitatott módszer volt. Rendeztek különféle összejöveteleket, ahová az ember elvihette a gyerekét, és megtanulhatta a módszer csínját-bínját. Nekünk nem volt pénzünk ilyesmire, ezért elolvastam egy csomó könyvet, és én magam kísérleteztem ki, hogy kell csinálni. Amikor Arlónak dührohama volt, Felix vagy én a karunkban tartottuk őt. Órákon keresztül szorosan fogtuk. Az volt a szabály, hogy visíthat, kiabálhat, szidhat engem, mondhat borzasztó dolgokat, de két óra elteltével muszáj volt a szemembe néznie. Ennyi. És akkor elengedtem őt. Ez a módszer egészen addig bevált, amíg akkora nem lett, hogy már nem lehetett ölbe venni.

Win összekulcsolja a kezét.

– Arlónak továbbra is voltak rossz napjai, de ilyenkor mindig *odajött* hozzám. Nem tekintett ellenségnek. Tudta, hogy *érte* küzdök, nem ellene. *Én* jelentettem neki a biztonságot. Aztán mindez megváltozott. Pontosan nem

tudom, mikor nyúlt először a kábítószerhez. Nem tudom, ki adta neki. Könnyen be tudta szerezni, olcsó volt, és amikor be volt lőve, boldognak érezte magát. – Win rám pillant. – Újra nevetett. Úgy értem, mindig nevetett.

Tudom jól, milyen borzalmas a függőség. Volt egy betegem, akit a kórházból fájdalomcsillapító fentaniltapasszal engedtek haza, de az unokája levette róla a tapaszt, és alkoholban felforralta, hogy kábítószerként használhassa. Ez az oka annak, hogy ha meghal egy betegem, azonnal megszabadulok a házban maradt opioid anyagoktól.

– Könyörögtem Arlónak, hogy menjen elvonóra. El is ment, aztán visszaesett. Túladagolásban halt meg hat nappal a tizenhatodik születésnapja előtt. – Win a kezébe temeti az arcát. – És az egész az én hibám, mert a testem nem volt elég erős, hogy megtartsa őt… sem a születése előtt, sem utána.

– Ez nem így van, Win. Nem hibáztathatod magad azért, mert Arlo a koraszülött osztályra került, és azt sem lehet bizonyítani, hogy ezért állt haragban a világgal. Azért meg különösen nem hibáztathatod magad, mert nem tudtad megmenteni őt.

– Azért imádkoztam, hogy ne szenvedjen tovább – mondja ki kertelés nélkül Win. – És így is lett.

A következő pillanatban felkel, és finoman int.

– Szeretnék mutatni valamit.

Gyorsan odaugrok hozzá, hogy támogassam. Lassan felvánszorog a lépcsőn, odalép egy antik íróasztalhoz, a fiókból előhúz egy sárga szalagra kötött régimódi kulcsot,

majd a folyosó végén lévő lezárt szobához vezet.

A kis nyolcszögletű szoba a viktoriánus ház tornyában kapott helyet. A súlyos bársonyfüggönyök sötétbe borítják a helyiséget, de Win szélesre tárja az ablakot, és beengedi a fényt. A felszálló porszemcsék csillogva kavarognak az áporodott levegőben. Miután Win a másik két ablaknál is elhúzza a függönyt, az egész szoba fényárban úszik.

Egy széken és egy kis festékpacás asztalon kívül nincs más bútor a helyiségben, csak egy üres festőállvány.

A falak mentén festmények sorakoznak. Vannak, amelyek háttal állnak, csak a fából készült, maszatos ráma látszik, mások merészen szembefordulnak velem.

Leguggolok és alaposan szemügyre veszem az egyik festményt. Egy sötét bőrű fiút ábrázol tündöklő, szinte fehér hajjal, aki egy hasonlóan fehér pitypangot tart a kezében. A festmény az impresszionistákra emlékeztet, akiket a múzeumban láttunk – elnagyolt ecsetvonások, elmosódott kontúrok. Win sok helyütt hullámos vonalakkal dolgozott, és néhol olyan vastagon vitte fel a festéket, hogy a kép szinte kiemelkedik a vászonból. Valahogy így nézhet ki a világ, amikor az ember leúszik egy medence aljára, és onnan néz fel a napra. Ezt a képet nem érdemes közelről nézni, csak egy kicsit távolabbról áll össze az egész.

Maga a festmény nem csupán Arlót ábrázolja, hanem a pillanatot, amikor magában kíván valamit. A pillanatot, mielőtt elfújja a pitypangot, és ezzel vállalja a csalódás kockázatát.

Átnézem a képeket, és többet is találok ugyanerről a

fiúról – egyértelműen ő Win kedvenc témája –, de vannak ott képek egy kézről, amely talán Felixé lehet, és egy Maine-re emlékeztető tájról is. A szívem összeszorul – nemcsak Arlo miatt, hanem mert Win művei, az életének csodás pillanatai itt rothadnak el, ebben a lezárt szobában.

– Jó lenne néhány képet levinni a nappaliba – vetem fel az ötletet.

– Nem hinném – csóválja a fejét Win, és én nem szállok vitába vele.

Végigsimít egy palettát, a hüvelykujjával megpiszkál egy fekete festékpacát, amely olyan, akár egy szúrósan néző szem.

– Tudtad, hogy a festészet eredete egy szerelmi történet? – töri meg a csendet Win. – Idősebb Plinius elmondása szerint Butadész görög szobrász lánya, amikor a kedvese útra készült, körülrajzolta a falon az ifjú körvonalát, amíg az aludt. Ez volt az első rajz. A lényeg az, hogy amikor lerajzolta az alakot, a fiú emlékét akarta megőrizni. – Win rám néz. – A művészet nem arról szól, amit látunk, hanem arról, amit az emlékeinkben őrzünk.

Leül a földre, és az ujjával megérinti az egyik képet. Arlo ezen a képen már idősebb. Egy óriási úszógumin lebeg a tengerben, mintha ki akarna úszni a világból.

– Amikor meghalok, szeretném, ha velem lenne a takaró Arlo ágyáról – mondja Win.

– Rendben, úgy lesz – ígérem.

Az eszembe vésem, hogy Felixtől megkérdezzem, hol van az a takaró. Miközben Win elmerül az emlékei között,

én átböngészem a szoba másik felében álló képeket.

Az egyik teljesen elüt a többitől.

Először is, ez egy klasszikus stílusban megfestett akt. Annyira életszerű, hogy még a fogak nyoma is látszik az ajkakon. Szinte érzem a nap melegét, ahogy beárad az ablakon. A női alak az egyik kezét a szeméhez emeli, a másikat a lába közé teszi. A póz valahogy Manet *Olympiá*jára emlékeztet, de ez a festmény olyan aprólékosan kidolgozott, akár egy fénykép. A művész olyan valósághűen jelenítette meg a női alakot, hogy szinte hallom, ahogy lélegzik.

Win az. De akkoriban még telt volt a csípője és a melle, nem csupa csont és bőr, mint most. Akkoriban még egészséges volt, boldog és szerelmes. Hiába mesélte el nekem a művészet születését, ezen a képen szinte érzem, ahogy az ecset csiklandozza a bőrét: a művész őt magát keltette életre, nem csupán az emlékét.

– Ezt ki festette? – kíváncsiskodom.

Win egy pillanatig nem szól semmit. Feláll, és kiveszi a képet a kezemből. Az arca vérvörös.

– Ennek nem itt van a helye – morog. Elfordítja a képet, és a többi festmény mögé rejti.

A karórám rezegni kezd a csuklómon; a beállított figyelmeztetés az.

– Ideje bevenni a gyógyszereket – szólok Winnek. Akkora megkönnyebbülést látok a tekintetében, hogy szinte bűntudatom támad.

Miután bezárja az ajtót, a kulcsot nem viszi vissza az íróasztalhoz, hanem a melltartójába rejti.

Win addig egy szót sem szól, amíg be nem viszem neki a gyógyszereket, amiket Felix gondosan kiporciózva a konyhában hagyott.

– Gondolod – szólal meg végül –, hogy Arlo ott lesz… ahová én is megyek?

– Nem tudom – ismerem be.

– Jó lenne. Jó lenne látni azokat, akiket elveszítettem.

Csak jóval később tűnődöm el azon, hogyan fogalmazott Win. *Elveszítettem*.

Nem feltétlenül kell valakinek meghalnia ahhoz, hogy elveszítsük.

Valamilyen bárgyú filmet nézünk a Hallmark csatornán, amikor igazán hatni kezd a gumimaci, és Wint elnyomja az álom. Egy ideig még ott üldögélek mellette, aztán hallom, hogy Felix leparkol a kocsibeállón. A bejárati ajtóból figyelem, ahogy ellenőrzi a visszapillantó tükröt, behúzza a kéziféket, és összeszedi a holmiját az utasülésről. Kíváncsi vagyok, milyen érzés lehet, ha olyasvalaki gondoskodik az emberről, akinek a szakmája a biztonságról szól.

Amikor észreveszi, hogy az ajtóban várok rá, megszaporázza a lépteit.

– Minden rendben van?

– Igen, minden rendben. – Már amennyire rendben lehetnek a dolgok, ha az ember felesége haldoklik. – Elaludt.

Felix válla elernyed, amint felfogja, hogy egyelőre nem kell szembesülnie a hírrel, amitől a leginkább retteg.

– Ó, akkor jó.

Utánamegyek a konyhába, és gyorsan eldarálom neki, milyen gyógyszereket vett be Win, mennyit evett, és hányszor volt vécén. Egyszóval átadom neki a gondozói stafétabotot.

– Win ma megmutatta a festményeit – újságolom.

Felix egy pillanatra mozdulatlanná dermed, miközben a hűtőből elővesz egy üveg ásványvizet. Aztán tölt magának egy pohárral, felhajtja, és az üres poharat a konyhapultra teszi.

– Komolyan?

– És Arlóról is beszélgettünk – folytatom. – Szeretné, ha Arlo takarója vele lenne, amikor meghal.

Felix összerezzen a *meghal* szó hallatán.

– Tudod, hol van?

– A padláson – feleli Felix, és a mennyezet felé bök. – Valahol. Arlo összes holmija ott van. Először Win megígértette velem, hogy semmihez nem nyúlok Arlo szobájában, aztán egyik nap arra értem haza, hogy apró darabokra szaggatta az ágyneműjét meg a ruháit, és ripityára törte a számítógépét… – A hangja távolinak tűnik, mintha egy szakadék mélyéről szólna hozzám. – Akkor mindent bedobozoltam, hátha később szüksége lesz rá.

Mélyen Felix szemébe nézek.

– Tudom, menyire nehéz elveszíteni Wint, miután a fiadat is nemrég veszítetted el…

– Arlo nem az én fiam volt – pislog Felix, aztán szomorúan lehajtja a fejét. – Úgy értem, a fiamként

szerettem, de amikor Wint megismertem, ő már hatéves volt.

Eszembe jut a Winről készült akt.

– Ezt nem említette – jegyzem meg.

Amikor hazaérek, Brian idegesen járkál fel-alá a konyhában.

– Itt vagy végre! Hála Albertnek!

Brian nem hisz Istenben, Einsteinben annál inkább.

Egy pillanatra elfog a rémület, hogy talán elfeledkeztem valamilyen fontos programról. Aztán beugrik: Meret a táborban rendezett táncmulatságba megy, mi pedig az egyetemi kar dékánjánál vacsorázunk.

A munkám természetéből kifolyólag általában nehéz társasági eseményeket betervezni, de ez a meghívás rengeteget jelent Briannek. Ezen múlhat a tanszékvezetői kinevezése. Megígértem neki, hogy ott leszek, ő pedig megígérte nekem, hogy Gita nem lesz ott.

– Csak magamra kapok egy ruhát – bólintok. – Meret indulásra kész?

– Meggondolta magát.

A lépcső közepén megtorpanok.

– De miért?

– Fogalmam sincs. – Brian az órájára pillant. – Elég nagy már, hogy egyedül itthon maradjon. És nem késhetünk.

Igen, talán elég nagy már, de ez nem azt jelenti, hogy *jó,* ha itthon marad. Ha Meret a szorongása miatt nem megy emberek közé, egyre rosszabb lesz a helyzet. A barátai nélküle fognak bulizni, és eszükbe sem jut majd, hogy

felhívják vagy üzenjenek neki. Egész éjjel itt rostokol majd egyedül, és arra gondol: *Még jó, hogy nem mentem el. Amúgy sem hiányzom senkinek.*

Felszaladok az emeletre, és bekopogok Meret szobájába. Bentről ütemes zene hangja szűrődik ki; éppolyan, mint a fejfájás belülről. Miután nem nyit ajtót, elfordítom a kilincset, és belépek. Cicanadrágban és pólóban fekszik az ágyán, mit sem törődve a dübörgő zenével, amely olyan erővel lüktet, hogy a pulzusom is átveszi a ritmusát.

– Hahó! – kiáltom, és elhatározom, hogy úgy teszek, mintha semmiről sem tudnék. – Mikor jön érted Sarah anyukája?

– Nem megyek – vágja rá.

– A buliba? – Odalépek a laptopjához, és egy gombnyomással lejjebb veszem a hangerőt. Nincs is dallama ennek a zenének, csak a dob szól, meg valami furcsa improvizáció. De talán így van rendjén: minden egyes nemzedék kitalál magának egy zenei stílust, amely teljességgel érthetetlen az előző generáció számára.

Meret nem felel. Felemeli a könyvét, hogy ne lássam a szemét.

– Nem értem. Annyira vártad ezt az estét!

Néhány napja még várta. Aznap este Sarah eljött hozzánk a tábor után, és együtt sugdolóztak meg nevetgéltek. A beszélgetésükből még egy nevet is kivettem: Todd. Kíváncsi vagyok, ki ez a fiú. Talán mondott vagy tett valamit, amivel megbántotta Meretet.

Az az első gondolatom, hogy bosszút állok a srácon.

– Ez nem buli. Csak egy csomó gyerek, akik tánc címszó

alatt egymáshoz dörgölőznek.

– Hát – tréfálkozom –, a súrlódás is fizika.

Meret leteszi a könyvét.

– Ugye ezt *nem* mondtad komolyan?

Megszorítom a karját.

– Talán jobban alakul, mint gondolnád. Különben is, itthon mit csinálnál? Apa és én valami munkavacsorára megyünk.

– Nincs szükségem bébiszitterre.

– Meret – szólok hozzá lágyan –, ha meg sem próbálod…

– Akkor senki nem tart majd lúzernek – vágja rá. A másik odalára fordul, háttal nekem. – Amúgy sem tudnék mit felvenni.

Felkelek, kinyitom a szekrényét, és előveszek egy fogason lógó ruhát.

– Ehhez mit szólsz?

– Az egy *temetésen* volt rajtam!

– Farmer?

– Anya. Ez egy *buli!*

Felhúzom őt az ágyról.

– Na, gyere, keresünk neked valamit!

Meret kelletlenül hagyja, hogy átvonszoljam a hálószobánkból nyíló gardróbba. Még élénken emlékszem, hogy kislány korában belopózott ide, felvette a ruháimat, magára aggatta az ékszereimet, aztán levonult a földszintre, és divatbemutatót tartott. Előhalászom az egyik flitteres blúzomat, amit régebben imádott, de túlságosan drága volt ahhoz, hogy játékból parádézzon benne.

– Tessék – nyújtom oda.

– Komolyan? – kerekedik el a szeme.

– De csak ha nem dörgölőzöl benne.

Önelégült vigyorral lehúzza magáról a pólót, majd hátat fordít. Segítek neki kicipzárazni és felvenni a blúzt. Amint lehúzza magán, a varrás megfeszül a hóna alatt.

– Tudod, ennek mindig is furcsa volt a szabása. Inkább ezt próbáld fel! – ajánlom, és előhúzok egy bő tunikát, amely lengén simul Meret vállára. A tükör elé húzom őt.

– Olyan, mintha sátor lenne rajtam.

– Egy *divatos* sátor – pontosítok, de tény, hogy szinte elveszik benne.

Belépek a gardróbba, és átfutom a ruhákat. Rádöbbenek, mennyi fekete van a ruháim között, igaz, gyakran járok temetésekre. Néhány ruha szóba jöhetne, de tartok tőle, hogy nem menne fel a cipzárjuk.

– Tudod, mire gondoltam? Ezek a ruhák öregasszonyosak.

Meret értetlenül mered rám.

– Viszont vannak dögös cipőim.

Benyúlok a gardrób mélyére. A kezem a csupasz falhoz ér. Kislány koromban az anyám babacipőt rejtett a falba, hogy távol tartsa a gonosz szellemeket. Én akkor ezt nevetségesnek gondoltam, aztán amikor Brianhez költöztem, én is ezt tettem. A vakolat elrejtette ugyan, de én tudtam, hogy ott van.

Mindketten nyolcas cipőt hordunk. Most Meret kezébe nyomok egy párat, amelynek a sarka valószínűleg túl magas neki.

Ő elveszi a cipőt, de kerüli a tekintetemet. Mindketten tudjuk, hogy ez csak pótmegoldás. *Ne mondd ki!* – üzeni némán.

Elviszem majd vásárolni. Olyan ruhákat veszek neki, amikben gyönyörűnek érzi magát. Megmutatom neki, én mit látok, amikor ránézek. De ez ebben a pillanatban nem segít.

– Talán jó lesz a farmer – vonja meg a vállát, és a szívem megszakad érte. Elindul a szobájába, a válla megrogyott, összement. El sem tudom képzelni, hogy zsugorodhat össze ennyire valaki, aki annyit aggodalmaskodik a súlya miatt.

– Várj csak! – szólok utána. Kézen fogom, behúzom a fürdőszobánkba, és leültetem a lecsukott vécéülőkére. Előveszek alapozót, szemceruzát, szemfestéket és rúzst. Amikor Meret kicsi volt, előszeretettel figyelte, ahogy sminkelem magam, és könyörögve kért, hogy őt is fessem ki. A tükörhöz hajolva kifestettem a szempillámat, majd rátettem a spirálra a kupakot, és úgy tettem, mintha őt is kifesteném. Eljátszottam, hogy az arcára pirosítót kenek, és a száját is kirúzsozom.

Ez alkalommal nem csak eljátszom. Most Meret a vásznam. Csakhogy én nem alkotok újat; mindössze átrajzolom azt, ami már megvan.

Régebben tükröt tartottam Meret elé, amikor elkészültem a láthatatlan sminkjével, és ő jobbra-balra forgatta a pofiját, mintha valóban látná a különbséget. *Anya* – kérdezte ilyenkor –, *most már szép vagyok?*

Én pedig megcsókoltam a homlokát. *Eddig is szép voltál*

– feleltem.

A dékán, Horace Germaine a Massachusetts Avenue-n lakik egy barna téglás sorházban, amelyen még most, nyáron is ott díszeleg a halloweeni dekoráció. Talán nem véletlenül, hiszen a feleségéről, Kelsey Hobbsról az a hír járja, hogy a családja egyik nőtagját hajdanán boszorkányságért ítélték el Salemben. Akárhogyan is, nekem a feleség sokkal szimpatikusabb, mint a férj. Mialatt Brian próbál bevágódni mindazoknál, akiknek beleszólásuk lehet a tanszékvezetői kinevezésekbe, én a sarokban ácsorgok a harmadik pohár fehérborommal, és úgy teszek, mintha nagyon érdekelne a cambridge-i csúcsforgalom témája.

– Szóval, Dawn – szólal meg egy közgazdász hölgy férje. – Maga mivel foglalkozik?

– Haláldúla vagyok.

– Micsoda?

– Olyanoknak segítek, akik gyógyíthatatlan betegként gondozásra szorulnak.

Egy másik feleség sokat tudóan bólint.

– Ez olyan, mint az ápolónői munka, igaz?

– Minden benne van, egyedül az ápolónői feladatok nincsenek – felelem, és röviden elmagyarázom, miről van szó.

Látom, ahogy egy szempillantás alatt megváltozik a viselkedésük. Ha elárulom, hogy halálos betegekkel foglalkozom, mindenki rögtön szentként tekint rám.

– Olyan szörnyű volt elveszíteni az édesanyámat! – szól

közbe egy másik feleség, és a kezét a karomra teszi. – Maga egy angyal!

Legszívesebben elmondanám nekik, hogy nem, nem vagyok angyal. Fontos a munkám, de egyáltalán nem vagyok Teréz anya. Attól még nem leszek különleges, hogy közel merészkedem olyasvalamihez, ami sokakat kellemetlenül érint. Ez csak azt jelenti, hogy nem félek azoktól a dolgoktól, amelyek másokat kellemetlenül érintenek.

Ehelyett csak ennyit mondok:

– Köszönöm.

A tény, hogy megválogatom a szavaimat, azt bizonyítja, hogy az ital nem szállt annyira a fejembe, mint gondoltam.

A közgazdász hölgy férje közelebb lép, és lehalkítja a hangját.

– Megkérték már valaha, hogy… gyorsítsa fel a folyamatot?

Mindannyian hallottunk már történeteket az úgynevezett könyörületes gyilkosokról, akik megemelik a morfiumadagot, hogy a beteg örökre elaludjon. Nekem akkor volt a legerősebb a kísértés, hogy ilyesmit tegyek, amikor egy mélyen hívő, szívbeteg hölgyet gondoztam. Egyszer megkérdezte tőlem, hogy öngyilkosságnak számítana-e, ha nem venné be a gyógyszereit. Azt feleltem, hogy nem hiszem – nagyon nem mindegy, hogy valaki aktívan tesz azért, hogy véget érjen az élete, vagy csak hagyja, hogy a betegség lezajlódjon úgy, ahogy kezelés nélkül történne. A hölgy tovább szedte a

gyógyszereit, és végül két hétre rá egy agyvérzés végzett vele.

– A nagymamámat a Dodger Stadiumban eltalálta egy eltévedt baseball-labda – kotyogja közbe egy fiatal nő. – Rögtön holtan esett össze.

– El tudom képzelni, mennyire nehéz lehetett ez az egész családjának – bólintok.

– Hallottam, hogy a Mount Everesten néhány holttest olyan régóta ott fekszik összefagyva, hogy azokkal jelölik ki a hegymászó ösvényeket…

Ha valaki haldoklókkal foglalkozik, mások feltételezik, hogy mindent tud a halálról.

Kelsey Hobbs egyszer csak belém karol, mintha rég nem látott barátnők lennénk, nem pedig két feleség, akiket félórája mutattak be egymásnak.

– Dawn, meg kell mutatnom magának a könyvtárban a memento mori gyűjteményt.

Halálra emlékeztető tárgyak. Nahát, nem gondoltam volna, hogy Kelsey Hobbs gyűjtő! Ebben a pillanatban rám villantja ragyogó kék szemét – néma üzenetet küld.

– Ó, hát persze! – kiáltok fel. Hagyom, hogy kimentsen a többiek közül, és végigvezessen a folyosón.

Nem számítok rá, hogy valóban érdekességeket akar mutatni, de tévedek. A falon, egy masszív könyvespolccal szemben egy régi fénykép lóg: férj és feleség egy kislányt fog közre. A házaspár alakja kissé elmosódott, a kislányé kristálytiszta. Tudom, hogy a viktoriánus korban a fotográfia népszerű módja volt a halottakról való megemlékezésnek. A lány szüleinek alakja a hosszú

expozíciós idő miatt mosódott el, amit egyedül a halott ült végig mozdulatlanul.

– Ki ez a kislány? – kérdezem udvariasan.

– A fene se tudja – rántja meg a vállát Kelsey. – A házzal együtt adták. Évekig azt hittem, hogy a szülők szellemek, azért ilyen homályosak. Aztán végeztem egy kis kutatást.

Benyúl a masszív íróasztal fiókjába, elővesz két szivart, és az egyiket felém nyújtja.

– Kér egy szivart?

– Nem, köszönöm.

Azt hiszem, Kelsey Hobbsot kedvelem a legjobban a Harvardról.

Meggyújtja a szivarját, és mélyen beleszippant.

– Úgy éreztem, jobb, ha kimentem magát. Csak tippelek, de ha a napjai nagy részét haldoklókkal tölti, szerintem nem a halálról akar beszélgetni a szabadidejében.

– Igazából szívesen beszélek a halálról. De nem tudok róla mindent, hiszen én magam soha nem éltem át.

– Gondoljon bele, milyen jól menne az üzlet, ha átélte volna! – Kelsey hunyorogva fürkészi az arcomat. – Egyébként nagyon lehangoló a munka?

– Néha az – felelem őszintén. – Leginkább alázatot lehet tanulni belőle.

A szivarját egy hamutálba teszi.

– Nos, a dohányzás miatt valószínűleg nem húzom sokáig. Talán felfogadom magát.

– Lehet róla szó – mosolygok rá.

Ebben a pillanatban nyílik az ajtó, és Brian mögött Horace Germaine dugja be a fejét.

– Hát ide bújtál! – kiáltja Horace a feleségének. – Szörnyű háziasszony vagy.

– A vendégek szörnyűek – vág vissza Kelsey. – Amúgy épp arra kértem Dawnt, hogy segítsen meghalni.

Briannek az arcára fagy a mosoly.

– Van valami, amit elhallgatsz előlem? – kérdezi nyájasan Horace.

– Mindannyian meghalunk egyszer – szólok közbe vidáman.

A dékán a homlokát ráncolja.

– Hát, ez elég rosszul hangzik.

– Nem igazán.

– Dawn… – Brian elvörösödik.

– Komolyan, nincs abban semmi rossz, ha beszélünk róla. – Kezdek belemelegedni a témába. – Attól, hogy a szexről beszélünk, nem esik teherbe senki. Attól, hogy a halálról beszélük, nem hal meg senki…

– Egy egyetemi ismerkedős összejövetelen senki nem akar a halálról beszélni – csikorgatja a fogát Brian.

– Miért? Te is egyfolytában döglött macskákról beszélsz.

– Gyere, szerzek neked egy italt!

– Nem kell, tele van a poharam.

– Akkor szerzek egy másikat. – Brian megragadja a karomat, és az ajtó felé rángat. Az utolsó pillanatban még visszafordul Horace-hoz. – Igazán nagyon sajnálom.

Úgy botladozom mögötte, mint egy kisgyerek, aki tudja, hogy a legrosszabb büntetés még hátravan. Amikor a fürdőszoba közelébe érünk, Brian szembefordul velem. Annyira feldúlt, hogy a torkán akadnak a szavak.

– Tudtad, milyen sokat jelent nekem ez a mai este – nyögi ki végül.

– A munkámról beszéltem. Vagy annak jobban örültél volna, ha csak annyit árulok el magamról, hogy Brian felesége vagyok?

– Ne forgasd ki a szavaimat!

– Hogy *én* forgatom ki a *te* szavaidat? – háborodom fel. – Eljöttem veled egy koktélpartira, de te magamra hagytál.

Amikor ezt fennhangon is kimondom, rádöbbenek, hogy ez az egész nem Gitáról szól – talán soha nem is róla szólt. Ő csak egy tünet, nem maga a betegség. Mindig is azt gondoltam, hogy Brian örökké mellettem lesz. Ezért is szerettem bele szép lassan. Egyre inkább rábíztam magam az erejére és a nyugalmára, mígnem azon kaptam magam, hogy már nem is emlékszem, milyen volt nélküle az élet. Aztán eljött a pillanat, amikor Brian *nem* volt ott mellettem. És ha ez megtörténhetett, akkor talán csak áltattam magam a hosszú évek alatt. Talán a kapcsolatunk valójában nem kősziklára, hanem homokra épült.

Magamra hagytál – gondolom némán, és magam sem tudom, hogy emiatt rá vagyok dühös, vagy magamra, amiért olyan természetesnek vettem, hogy ott van velem.

Valaki lehúzza a vécét, aztán nyílik a fürdőszoba ajtaja, és egy idősebb hölgy lép ki rajta, vastag gyöngysorral a nyakában. Végigmér engem, majd Briant, aztán halk bocsánatkérések közepette átfurakszik közöttünk.

A helyiség falai hullámzani kezdenek. Lehet, hogy a sok ital miatt, de az is lehet, hogy azért, mert potyognak a könnyeim. Brian felém nyúl, de én gyorsabb vagyok.

Végigfutok a folyosón az idős hölgy mellett, be a konyhába, ahol a partira felfogadott szakács épp a négy unott képű felszolgáló tálcáit pakolja meg. Kis híján nekiszaladok egy poharakkal megpakolt asztalnak, majd olyan gyorsan rontok ki az ajtón, mintha kergetnének.

Kint, a hűvösben, a cambridge-i ház hátsó udvarán végigjárom a kerítést, amíg rátalálok egy bereteszelt kapura. Kinyitom, végigfutok az utcán, aztán a sarkon, a lámpa alatt megtörölgetem a szemem, és lerúgom magamról a magas sarkút. Két egyetemista sétál el mellettem, de túlságosan belemerülnek a saját drámájukba, hogy észrevegyék az enyémet.

A szerelemben nincs tökéletes páros. A két fél két kis ásványdarab, amelyeket egy csiszolóhengerbe tesznek. A hengerben egymásnak ütődnek, megkarcolják és kicsorbítják egymást, de közben lesimulnak az élek, és szép fényesre csiszolódnak. És ha szerencsések, a végén összepasszolnak.

Két héttel azután, hogy Brianhez költöztem, elmentünk vacsorázni egy olasz étterembe. A vacsoránk után összecsomagolták a maradékot, és Brian már előre örült, milyen finom parmezános csirkét fog enni másnap ebédre. A piros lámpánál azonban odaintett neki egy hajléktalan, mire ő szó nélkül letekerte a kocsi ablakát, és odaadta neki az ételcsomagot. Akkor azt gondoltam magamban, milyen jó ember! Olyan akartam lenni, mint ő. Reméltem, hogy a nagylelkűsége rám is átragad.

Most itt ülök a járdán szétkenődött sminkkel, és azt kívánom, bárcsak meg nem történtté tehetném az elmúlt

húsz percet. Nem tudom elképzelni, milyen lenne az életem Brian nélkül. Nem tudom, ki forgatná a szemét, ha épp ananászt akarnék tenni a pizzára. Ki tudná, melyik zenét hangosítsa fel a rádióban, anélkül hogy kérnem kellene? Ki ismerhetne eléggé ahhoz, hogy ennyire megbántson?

Egy autó lelassít, hatalmas sárga szemei elvakítanak. Leáll mellettem, és kicsapódik az ajtaja. Brian mellém telepszik a járdaszegélyre. A keze az enyém mellett pihen a betonon.

A kisujjamat az övére teszem.

– Nem akartam ilyen hisztérika lenni – mondom.

– Sajnálom – motyogja Brian. – Bárcsak visszacsinálhatnám!

Összeszorul a torkom.

– Én is.

Aztán belém hasít a gondolat, hogy talán nem is ugyanarról beszélünk.

A fejemet a vállára hajtom.

– Ha te leszel a dékán, mi biztosan jobb bort fogunk felszolgálni.

A törékeny béke szappanbuborékjában érünk haza.

– Én… megyek, lezuhanyzom – szólalok meg.

Ez valójában azt jelenti: *Szexeljünk!* Tudom, a kapcsolatunkban régen a szex teljesen spontán volt, idővel azonban alaposabban rákészültünk, *épp azért,* mert odafigyeltünk egymásra. Brian megborotválkozott előtte, hogy a borostája ne sértse a combomat. Én

odakészítettem egy törölközőt a párna alá, hogy amikor végzünk, feltakarítsam a nedves foltot.

Brian megszorítja a kezem.

– Mit gondolsz? Szükséged van valakire, aki megmossa a hátad? – kérdi.

– Elképzelhető.

Ebben a pillanatban kipattan a bejárati ajtó, mi pedig úgy rebbenünk szét, mintha nem férj-feleség lennénk a saját otthonunkban. Meret lép be, aki éppannyira nem számított ránk, mint mi rá. Mezítláb van, a kezében szorongatja a cipőmet. Az arcán lefolyt a festék, és látszik, hogy a könnyeivel küzd.

– Kicsim – sóhajtom. – Mi történt?

A fejembe faltörő kosként robbannak be a legszörnyűbb gondolatok: megerőszakolták, baleset érte. Az arca eltorzul, ahogy felém nyújtja a cipőt.

– Elszakítottam a pántot – zokogja, és felszalad a lépcsőn.

Zavartan nézek Brianre, aki idegesen ökölbe szorítja a kezét, majd kiengedni – soha nem kezelte jól az érzelmi kitöréseket.

– Majd én megyek – mondom.

Meret szobájába érve odaülök mellé az ágyra. A hátát simogatom, és várom, hogy egy kicsit csillapodjon a zokogás.

– Akarsz beszélni róla?

Meret a fejét rázza, aztán váratlanul mégis előbugyognak belőle a szavak.

A tó mellett, a csillagos ég alatt volt a buli. Egy DJ a

Cotton-Eyed Joe-t játszotta. Meret és Sarah kicsit odébb, egy piknikasztal tetején üldögéltek, amikor két srác odacsapódott hozzájuk. Todd és Eric nem olyanok, mint a többi fiú – mint az okostojások. Mindketten a focicsapatban játszanak, és csak azért mentek el a tudóstáborba, mert az jól mutat majd a felvételijüknél.

Volt náluk egy üveg, amelyet Sarah és Meret is alaposan meghúztak.

Todd előállt az ötlettel, hogy kössenek el egy evezős csónakot, és a tiltás ellenére menjenek a vízre. Azt ígérték, nem maradnak sokáig. *Milyen romantikus lenne!* – mondta Sarah. Meret is belement, mert jó mókának tartotta. Valami izgalmas, tiltott dologra készültek, amibe őt is bevették, és nem csak kívülállóként kellett figyelnie a többieket.

Először Eric szállt be a csónakba, majd besegítette Sarah-t. Mielőtt azonban Meret is beléphetett volna, Todd az útját állta. *El fogja süllyeszteni a csónakot* – panaszkodott, mire Eric felröhögött.

Ne mondj ilyet! – szólt rá Sarah.

Meret Sarah-ra pillantott, és a szíve csordultig telt hálával.

Sarah a fiúkra mosolygott, és hozzátette: *De ha beesik a vízbe, legalább lebegni fog a tetején.*

Mindhárman hangosan röhögtek, miközben Todd is bemászott a csónakba, majd Sarah-val, mint egy hercegnővel, a tó közepére eveztek. Amikor tudományos értekezésbe bocsátkoztak arról, hogy a zsír vajon lehúzza az embert, vagy fenntartja a víz felszínén, Meret fogta

magát, és elszaladt.

Megragadom Meret vállát, és a szemébe nézek.

– Nem vagy kövér – szótagolom lassan.

A szeméből folynak a könnyek.

– Anya, legalább te ne hazudj nekem!

Szívem szerint megkérdezném, hogy jutott haza, de félek. Szeretném őt puha buborékfóliába bugyolálni, szeretném megkeresni azokat a kis seggfejeket, hogy alaposan megmondjam nekik a magamét.

Meret nagy nehezen elalszik. A szempillája könnyes, a kezét a mellkasán nyugtatja.

Amint a légzése egyenletessé válik, átmegyek a hálószobánkba. Brian már ágyban van, a lámpát is lekapcsolta. Röviden beszámolok neki a történtekről.

Brian szíve is fáj Meretért, ebben biztos vagyok. De fájdalmában engem hibáztat.

– Én megmondtam. Itthon kellett volna maradnia.

Ezek után minden reményem elszáll, hogy ma este összebújunk. A szavai olyanok, mint egy kard az ágy közepén, amely darabokra szabdalja az ágyneműt. Fogom a párnámat, és átvonulok a dolgozószobámba.

Jelenet egy házasságból:

BRIAN *(belép a konyhába):* Elaludtam.

DAWN: Van kávé.

BRIAN: Tegnap este…

DAWN: Nem tudom, mikor érek haza.

Brian kávét tölt a termoszába

BRIAN: Meret…
DAWN: Nem megy ma táborba. És máskor sem.

Szünet

BRIAN: Majd hozok valami vacsorát.

Távozik

Jelenet vége

Mit nem szabad tenni, amikor valaki haldoklik?

- Ne beszéljünk arról, milyen volt a nagynénénk, a nagymamánk vagy a kutyánk halála. Ez nem rólunk szól. Nem a betegnek kell vigasztalnia bennünket, hanem épp fordítva. A gyászban koncentrikus körök vannak: a közepén a beteg áll, a következő szint az, aki ápolja, mondjuk a házastárs, aztán jönnek a gyermekek, a legközelebbi barátok és mások. Gondoljuk végig, mi melyik körben vagyunk. Ha a külső körökben, akkor vigaszt kell nyújtanunk, ha belül, akkor vigaszt kapunk.
- Ne mondjunk olyat, ami nem igaz: *Le fogja győzni a rákot! Minden a pozitív hozzáállástól függ! Mennyivel erősebbnek tűnik ma!* Nem verhetünk át senkit.
- Ne játsszunk rá a boldogságra! Nincs azzal semmi gond, ha szomorkodunk egy haldokló társaságában. Az illető egy különösen nehéz időszakban közel engedett magához, és ezt a kegyelmi pillanatot együtt élhetjük át.

- Ne gondoljuk, hogy mindenáron beszélnünk kell a betegségről! Egy súlyosan beteg embernek is szüksége van egy kis szünetre. Ha egyenesen rákérdezünk, szeretne-e beszélni az állapotáról, az ő kezébe adjuk az irányítást egy nehéz helyzetben, amelyben amúgy nem sok kérdésben dönthet.
- Ne féljünk a csendtől! Teljesen rendben van, ha egy szót sem szólunk.
- Ne feledjük: senki nem tudja, mit kell mondani egy haldoklónak. Mindenki tart tőle, hogy rosszat mond. De sokkal fontosabb a beteg mellett lenni, mint mindig a megfelelő dolgot mondani.

Winnel már eljutottunk odáig, hogy néma csendben tudunk egymás mellett ülni anélkül, hogy a háttérben menne a rádió vagy a tévé. Ez fontos része a folyamatnak. Tudom, hogy ő most épp az emlékeit forgatja magában, mintha értékes drágakövek lennének. Én pedig azon morfondírozom, amit Meret mesélt az este, és igyekszem kitalálni, hogyan vigasztaljam őt, és hogyan öntsek lelket belé.

Win azt próbálja kigondolni, hogyan lehet a legjobban meghalni, én pedig azt, hogyan lehet a legjobban élni.

Ma rossz napja van. Egy falatot sem evett. Most először ki sem akart kelni az ágyból. Egy gyógyíthatatlan betegnél mindig eljön a pillanat, amikor teljes súlyával nehezedik rá a tudat, hogy nincs tovább. Megvan a diagnózis, tudja, hogy a teste nem úgy működik, ahogy szeretné – aztán egyik reggel arra ébred, hogy már abban sem volt biztos,

felébred-e egyáltalán. Megérti, hogy fél lábbal már odaát van, már nem lehet visszafordulni.

Win megköszörüli a torkát, mire nyomban odakínálok neki egy pohár vizet, benne egy szívószállal. Egy keveset szív belőle, és benedvesíti az ajkát.

– Eddig mi volt a legfurcsább kérés, amivel hozzád fordultak?

– Egyszer valaki a hamvaiból gyémántot akart készíttetni. Van egy LifeGem nevű cég, ami ilyesmivel foglalkozik.

– Naná, hogy van – motyogja Win.

– Az elhunyt betegem özvegye a haláláig hordta egy nyakláncon, sőt azzal együtt temették el. – Winre nézek. – Miért? Te is szeretnél Felixnek ékszert csináltatni?

– Inkább szőrcsuhába szőjetek bele – sóhajt. Látom, mennyire erőtlen.

– Talán egy kicsit behunyhatnád a szemed.

– Attól félek, hogy ha behunyom, többé már ki sem nyitom.

– Ez szorongással tölt el?

– Nem kellene? – vonja fel a szemöldökét Win. – Bárcsak egy pillantást vethetnék arra, mi vár rám! Így csak a félelem marad.

– Az emberek más és más dolgok miatt félnek a haláltól. Van, aki a fájdalomtól fél, más attól, hogy nem tudja befejezni, amin épp dolgozik, megint más a szeretteit nem akarja itt hagyni. Van, aki attól fél, hogy a világ nélküle megy tovább, és ő kimarad belőle.

– Hát, nem is tudom eldönteni, örüljek-e vagy sem, hogy

a 2020-as választásokról lemaradok.

– Attól függ, ki nyer – felelem egy félmosollyal.

– Nem tudom előre, mi lesz. Ez öl meg – motyogja Win. – Pontosabban ez meg a rák. – Rám emeli a tekintetét. – Azzal nincs gondom, hogy meghalok. Komolyan. De nem akarom elszúrni, érted? Ez nevetségesen hangzik? Bárcsak tudnám, mi fog történni! Honnan fogom tudni, hogy eljött az idő?

Már régóta nem jutott eszembe a félbehagyott doktori disszertáció – legalábbis, amíg Winnek meg nem fejtettem azokat a hieroglifákat. De arra még jól emlékszem, hogy a Két Út Könyvével kapcsolatban az ragadott meg leginkább, milyen megnyugtató, hogy az ember megkapja a túlvilág térképét. Még az ókori egyiptomiak is tudták, mekkora különbség van a jó halál és a rossz halál között.

– Nem tudhatom, mennyi idődd van hátra – fogalmazok óvatosan –, és nem tudhatom, milyen érzés lesz elhagyni ezt a világot. De abban segíthetek, hogy megértsd, mi történik a testeddel.

A halállal kapcsolatos vezetett meditációt gyakran végzem egészséges egyénekkel is, akik szeretnék megérteni, miként segíthetnének a gyógyíthatatlan betegséggel küzdőknek. Most úgy gondolom, ezzel talán Winnek is segíthetek rátalálni a lelki békére. Ezt a meditációt Joan Halifax és Larry Rosenberg fejlesztette ki a halállal kapcsolatos kilenc megállapítás alapján, amelyről a tizenegyedik században élt, nagy tiszteletnek örvendő tibeti szerzetes, Atísa írt.

Win beleegyezik, hogy kipróbálja a meditációt. Segítek

neki felkelni, lefektetem a padlóra, halotti pózba, majd törökülésben melléülök.

– Ha bármi, amit mondok, felzaklat, csak emeld fel az ujjad! – figyelmeztetem.

Ő rám néz és bólint.

– Csak figyelj a hangomra – kezdem halkan, lágyan. – Mindannyian meghalunk előbb vagy utóbb. A halált senki nem akadályozhatja meg; ez a születésünk következménye. Elkerülhetetlen. Eddig még soha senki nem menekült meg a haláltól, bármilyen okos, erős vagy tehetős volt is. Buddha, Jézus és Mohamed sem kerülte el a halált, mint ahogyan te meg én sem fogjuk. Az életed sok-sok ajándéka, a műveltséged, a pénzed, a társadalmi rangod, a hírneved, a családod és a barátaid, mindez semmit nem fog számítani a halálod pillanatában. Csak megnehezíthetik a halált, ha túlságosan ragaszkodsz hozzájuk. Mit teszel most, hogy megkönnyítsd a halálodat? Gondold végig a választ. Belégzéskor mondd azt magadban: *A halál elkerülhetetlen*. Kilégzéskor mondd azt: *Én is meg fogok halni*.

Feltérdelek, hogy egy kicsit kevesebb fény érje Wint, és továbblépek a második megállapításra.

– Az életed minden egyes eltelt másodperccel rövidebb lesz. A születésed pillanatától kezdve egyre közelebb kerülsz a halálod pillanatához. Közelebb visz a halálhoz minden lélegzetvétel, amikor beszívod és kiengeded a levegőt. Értékeld, amid most van, mert holnap talán már nem lesz. Ha az életünk minden nappal egyre rövidebb és rövidebb, mit teszel most, hogy értékeld, ami még

hátravan? Mi ad értelmet az életednek?

Win ujja megrándul, ezért várok egy keveset, amíg kicsit megnyugszik.

– Minden kimondott szó, minden lélegzet közelebb visz az életed végéhez. Belégzéskor lélegezd be a hálát, amit a hátralévő másodpercekért érzel. Kilégzéskor pedig gondolj azokra a másodpercekre, amelyek már elmúltak az életedből.

Nézem, ahogy emelkedik-süllyed a mellkasa.

– A halál eljön, akár felkészülünk rá, akár nem. Abból az egymillió-háromszázezer gondolatból, amely egy nap alatt átfut a fejünkön, mindössze néhány szól arról, hogyan készülhetünk fel a halálra. Tudsz úgy figyelni most rám, mintha valóban nem lenne holnap? Készen állsz a halálra?

Ezek után átveszem vele a többi megállapítást is: beszélek arról, hogy a halálnak számtalan oka lehet; hogy a test törékeny és sérülékeny; hogy a szeretteink sem tudnak megmenteni a haláltól. Megkérem, hogy képzelje el magát a halálos ágyán, amint egyre gyengébb, képzelje el a házát, a ruháit, az ékszereit, a festményeit, a bankszámláját és a borgyűjteményét – mindazokat a tárgyakat, amelyekért keményen megdolgozott, és amelyek most mind feleslegessé válnak.

– A halál azt jelenti, hogy mindentől elválunk – folytatom. – Képzeld el, hogy minden tulajdonod a barátaidhoz és a rokonaidhoz kerül. Lesz, ami az adományboltban vagy a kukában végzi. Semmit nem vihetsz magaddal. Belégzéskor gondolj erre. Kilégzéskor

engedj el mindent, ami eddig a tiéd volt.

Végül a testről beszélek, Win testéről, amely csúnyán cserben hagyta őt.

– Rengeteg időt töltöttél azzal, hogy a fizikai testeddel foglalkozz. Etetted, itattad, erősítetted, ruhát adtál rá, a fájdalmát csillapítottad, örömöt szereztél neki. Órákat töltöttél a tükör előtt, csak hogy gyönyörű légy. Volt, hogy kincsként vigyáztál a testedre, volt, hogy elhanyagoltad. A halál pillanatában a testedet is elveszíted. Az előbb már megbarátkoztál a gondolattal, hogy elveszíted a pénzedet, a szeretteidet, a társadalomban betöltött helyedet. De minden mással együtt a testedet is elveszíted. Mit tehetsz, hogy ezt elfogadd? Mit tehetsz, hogy felkészülj rá?

Közelebb hajolok hozzá, és megkérem, hogy feszítse meg, majd lazítsa el a különböző izmait.

– Képzeld el, hogy szép lassan az összes belső szerved leáll – mormolom halkan. – Már nem kívánsz sem enni, sem inni. A következő a központi idegrendszer. Nem tudsz mozogni. Elveszíted a kapcsolatod a végtagjaiddal. Lehet, hogy a szemed fennakad, lehet, hogy ki sem tudod nyitni. Végül a légzőszerveid állnak le szép lassan. Nem tudsz könnyen és természetesen levegőt venni. – Csendben ülök mellette, a hangok teljes hiánya a dobhártyámnak feszül. – A lábad. A kezed. A fejed. Az agyad. A hasad. A veséd, a májad és a beleid. Minden kis és nagy izom és a csontok. Már semmi nem működik. A tudatod a középpontot jelentő szívre összpontosul. Egyetlen fényponttá zsugorodsz. A légzésed felületes. Az erőd egyre fogy. A hőmérsékleted csökken. Nem érzed a

padlót magad alatt, mert súlytalan vagy. Most már tudatában vagy annak, hogy épp meghalsz, de ez az egyetlen megmaradt gondolatod. – Egy pillanatra elhallgatok. – A tudatod egyre tágul és tágul. Része vagy a végtelennek, ami öröktől fogva volt, és ami örökké lesz. Elengedsz magadtól mindent. Ez a vége.

Könnyes szemmel nézek le Winre.

– Biztonságban vagy – folytatom. – Lenézel erre a testre a padlón, amelyben már nincs lélegzet. Látod, ahogy emberek veszik körül.

Egy szívdobbanás erejéig csendben várok.

– Néhány nap eltelt, most a tested meztelen és jéghideg.

Elszámolok húszig.

– Néhány hónappal később elindul a bomlás. A testben gázok képződnek, és a szövetek oszlani kezdenek.

Win mozdulatlanul fekszik.

– Eltelt egy év – suttogom. – Már csak a csontok maradtak.

Lenézek rá, és elképzelem, milyen lesz a világ nélküle.

– Ötven év. Már csak por maradt. Nem vagy itt többé, de biztonságban vagy.

Hosszan időzünk ebben a sötét igazságban.

Végül visszahozom őt: először aprókat lélegzik, aztán megmozdul, kinyújtóztatja az izmait, megmozgatja a végtagjait, érzi, ahogy a szervei működésbe lépnek, ahogy a szívén átáramlik a vér, ahogy a levegő megtölti a tüdejét, ahogy tudatában lesz a testének tetőtől talpig.

– Mit érzel magad alatt? – kérdem. – Érzed a szőnyeget a tenyerednél? Mit hallasz? Ahogy a csövekben áramlik a

víz? A saját szívverésedet? Milyen illatot érzel? A citromos sampont, amit használsz? Vagy az öblítő illatát az ágyneműn? Mit látsz?

Win szeme kinyílik.

– Téged – feleli. – Téged látlak.

A haldoklók néha meglepő válaszokat adnak a kérdésre, hogy mit bántak meg az életük során. Általában nem azt bánják meg, hogy nem írtak regényt, nem mászták meg a Machu Picchut, vagy nem nyertek aranyérmet jégtáncban, hanem azt, hogy nem ettek óriás fagylaltkelyhet, nem locsolták meg gyakrabban a növényeiket, nem kártyáztak az unokájukkal, vagy nem keresték fel a régi barátjukat.

Az anyám utolsó kívánsága is hasonló volt. Még egyszer látni akarta az óceánt. A hospice-otthon nem tudott ilyen kéréseket teljesíteni, de én eltökéltem, hogy valóra váltom a kívánságát. Beszéltem az orvosokkal, és megszerveztem az utazást. Az iskolában jeleztem, hogy a következő kedden Kieran hiányozni fog. Az utazás előtti nap azonban hirtelen rosszabbra fordult anyám állapota, ezért Kieran elment az iskolába, én pedig egyedül utaztam a tengerpartra. Benzineskannákba tengervizet töltöttem, lezárható műanyag zacskókba homokot tettem, a zsebemet pedig telepakoltam kagylókkal.

Az otthonban az ápolónők feltámogatták anyámat. A térde alá párnákat tettem, hogy a lábát egy lavórnyi tengervízbe lógathassa. A homokot két hányótálba töltöttem, és az oldala mellé tettem egyet-egyet, hogy a

kezét beletemethesse. Megkértem, hogy hunyja be a szemét, majd az arcára irányítottam egy hajlítható nyakú olvasólámpát, hogy érezze a nap melegét. Aztán kagylókat tettem a testére a vállától a köldökéig.

De.

Elvittem neki az óceán emlékét, de a szívmonitor hangját nem állíthattam le.

Odavittem neki a tengerpartot, de csak amennyi a szobájába befért.

Sellővé varázsoltam őt, de nem vihettem vissza a tengerbe.

Ez az oka annak, hogy eget-földet megmozgatok a betegeimért. Gondoskodni akarok róla, hogy teljesüljön az utolsó kívánságuk. Hogy semmi ne maradjon befejezetlenül, mielőtt elmennek.

Napközben kétszer is rácsörögtem Meretre, hogy tudjam, hogy van. Másodszor már rám mordult, hogy ne bánjak vele úgy, mintha a betegem lenne. Ettől nyomban jobb kedvre derültem. Egy mérges gyerek még mindig jobb, mint egy zokogó, sőt – ami még szörnyűbb –, mint egy néma, üres tekintetű gyerek.

Vacsora után Winnek felszökik a láza, és fájdalmas vizelésről panaszkodik; valószínűleg hólyaghurutja lehet. Mielőtt hazamennék, még megvárom az ügyeletes hospice-nővért, aki megerősíti a diagnózist, és ellátja Wint antibiotikummal. Végül este tizenegy körül esek haza.

A ház koromsötét. Még Meret szobájában sem ég a lámpa. Olyan halkan nyitok be az ajtón, ahogy csak tudok.

Az előszoba közepén, a padlón egy vékony gyertya pislákol, tőle nem messze, a nappali bejáratánál még egy.

Elfújom az elsőt, és a másodikhoz lépek. Onnan a lépcső irányában meglátom a harmadikat, aztán még hármat a lépcsőfokokon. Egymástól egyenlő távolságra állnak, akár az apró világítótornyok.

Az utolsó gyertya a hálószobánk csukott ajtaja előtt lobog.

Bent az ágyunk négy oszlopát karácsonyi égősor díszíti. Ezen kívül nincs más fény a szobában, de így is látom, hogy a mennyezetről fényképek lógnak. Rövid damilon himbálóznak, ahogy a légkondicionáló levegője táncoltatja őket. Van ott egy kép Brianről, amint egy plüssmajmot szorongat a kezében. Ezt a majmot lőtte ki egy ágyúból, amikor az elsőéveseknek a vektorok működését akarta bemutatni. Mellette egy kép Kieranről is – itt még vékony és fiatal, a kezében egy csapdából kiszabadított homár. Ott van Meret totyogós kislányként, fején egy féloldalas, eperformájú sapkával – ez az egyetlen dolog, amit valaha kötöttem neki. Van egy fénykép az újszülött Meretről is, egy másik pedig egy alsó tagozatos, karácsonyi koncerten készült, ezen bordó bársonyruhát visel. A következő képen Brian a Mount Washington csúcsát jelző tábla mellett áll, egy másikon frakkban feszít. És ott van az utolsó kép anyámról, amelyen a hospice-ágyáról mosolyog rám.

A szemem sarkából mozgást észlelek. Brian előlép a sarokból, ahonnan eddig csendben figyelt.

– Mi ez az egész?

Megvárakoztat a válasszal.

– Tudod, a fekete lyukakat nem látni. – Reszket a hangja, mintha ideges lenne. – Egyszerűen csak magukba szippantják az embert. Onnan aztán nincs menekvés, még a fény sem jut ki. Azt mondják, ha valaki egy fekete lyuknak csak a közelébe megy, a teste szétszakad, akkora a gravitáció.

Leülök az ágy szélére.

– Mivel az asztrofizikusok valójában nem látják a fekete lyukakat, kénytelenek voltak egy másik módszert kitalálni a beazonosításukhoz. Azt figyelik, hogyan mozognak és hogyan reagálnak körülöttük a bolygók és más anyagok. Látják, ahogy belekerülnek a fekete lyukba.

A képek a fejem fölött táncolnak.

– Rólam nincs egyetlen kép sem.

– Nincs. – Brian odalép hozzám, felhúz, és a szoba kellős közepére állít. – Mert te vagy a mi csillagunk. Te tartasz össze bennünket. Nélküled nincs élet. Nincs gravitáció. Én sem vagyok. – Brian hangja elhalkul. – És nem vagyunk mi sem.

Belátom, hogy Brian azon a nyelven próbál kommunikálni, amit ismer és ért. Hogy számára ez az egész kristálytiszta.

– Az ember azt hiszi, jól ismeri a saját világát – mondja Brian. – Aztán egyszer csak szembejön egy fekete lyuk. Dawn, azt hiszem, letértem a pályámról.

A tekintetem végigpásztázza az arca ismerős vonásait, az állát, a szemöldökén húzódó, sarló alakú forradást. Brian a visszautat keresi hozzám. Miért ne

találkozhatnánk félúton? Az arcára teszem a kezem.

– És hogyan juthatnánk vissza a pályánkra?

Válasz helyett odahajol, de mégsem ér hozzám. Belélegzem a levegőt, amit kifújt. Erről eszembe jut Abramović, a performanszművész és a szerelme, akik ájulásig lélegezték be egymás levegőjét.

– Ez… – kérdi. – Lehet…?

Lábujjhegyre állok, és a szájára tapasztom az ajkamat.

Egy pillanatra mozdulatlanná dermed. A szíve hangosan dobog az enyém fölött. Aztán a tenyere a vállamról a derekamra siklik, és magához szorít, mintha azt hinné, hogy ha enged a szorításán, esetleg kicsúszom a kezei közül.

Úgy csókoljuk egymást, ahogy hosszú évek óta nem tettük – egymásba feledkezünk, mintha így megízlelhetnénk a mindenséget. Végigheveredünk az ágyon, és így maradunk órákig, évszázadokig. Odafordulok hozzá, többet akarok, de ő lefogja a kezem a testem két oldalán, és végigcsókolja az állam, a nyakam. Amikor kiszabadulok, és a pólójához kapok, hogy levegyem róla, Brian elhúzódik, és inkább simogatni kezd az ujjbegyével. Vérbeli tudósként mindig is szívesen kísérletezett velem.

Teljesen meztelen vagyok, Brian pedig még ruhában. Nekifeszülök a testének, próbálom átfogni a lábammal, ő azonban lemászik az ágyról, és otthagy a fájdalmas vágyakozással. Felkönyökölök, azt gondolom, végre ő is megszabadul a ruháitól, ehelyett fogja magát és letérdel. Rám hajol, a keze a térdemről a combomra siklik, a szája

a legérzékenyebb pontra tapad.

Ez az. Ilyen érzés igazán élni.

Villámcsapásként élem meg a gyönyört, olyan erős az érzés, hogy a kezemre pillantva arra számítok, hogy égési sebeket látok.

– Sajnálom – zihálom, mire Brian meglepve néz rám. – Azt akartam, hogy együtt legyünk.

Csak akkor döbbenek rá, mennyire komolyan gondolom, amikor kimondom a szavakat.

Ezek után magam is meglepődöm, milyen erővel húzom magamhoz Briant. Átfordulunk az ágyon, hogy kedvemre lakomázhassak: bejárom a testét, és mindent megízlelek. Ahogy végigjárom őt, Brian próbál megérinteni – a csuklómat, a vállamat, a mellemet, aztán egyszer csak fölé kerekedem, és egyenesen a szemébe nézek.

Már nem is emlékszem, mikor csináltunk ilyet utoljára. Általában mindketten elbújunk a saját élvezetünkben. Kihasználjuk egymást, hogy eljussunk a gyönyörig a saját kis buborékunkban. Ez sokkal biztonságosabb, mint belenézni a szemébe, és esetleg meglátni azt, amit nem akarok.

Vagy engedni, hogy ő belenézzen az én szemembe.

Amikor Brian bennem van, amikor elveszünk egymás tekintetében, arra gondolok, ez olyasmi lehet, mint amikor a hold felkorbácsolja a dagályt, és átformálja a világot.

Nincs nálunk törölköző. Brian borostája sebesre dörzsölte a bőrömet. A karja szorosan öleli a hátamat, a hajam csapzottan hullik a szemembe.

– Ki kell mosnunk az ágytakarót – suttogom.

– Megérte – nyögi Brian.

Megszorítom a lábammal.

– Ez a legújabb kedvenc sportom – súgom a fülébe.

Brian a nyakamba temeti az arcát.

– Csak szólj, én bármikor szívesen edzek veled.

Felkacagok, és érzem, ahogy kicsúszik belőlem. Minden csupa nedvesség és ragacs, de nem érdekel. Háttal Brian mellé fekszem, ő pedig átölel, és szórakozottan játszik a hajammal. Én a mennyezetre pillantok, a csillagszerűen világító kis fényekre és a képekre, ahonnan egyedül én hiányzom.

– Nem lehet túl közel kerülni a naphoz? – motyogom.

– Szerintem nem – feleli Brian.

– Na, ezt Ikarusznak mondd.

– Kinek? – ásítja Brian.

A lélegzete lelassul, és hangosan szuszogni kezd mögöttem. Már biztosra veszem, hogy elnyomta az álom, amikor egyszer csak a tarkómon érzem a szavait.

– Segítségre van szükségem – ismeri be.

Nekem is – gondolom magamban, és megfogom a kezét.

– Megbántottam azt, akit a legjobban szeretek a világon. És a legjobb barátomtól szeretnék tanácsot kérni, hogyan hozhatnám helyre – mondja Brian. – Csakhogy ez a két személy egy és ugyanaz.

Nem vagyok biztos benne, miért kér bocsánatot. Egyetlen tettéért vagy többért. Nem is akarom tudni. Belátom, hogy nekem is bocsánatot kellene kérnem, de talán épp ez a gond a házasságunkkal – hogy mindketten

túl sokat rágódunk a múlton ahelyett, hogy a jövőbe tekintenénk.

Nem akarok visszacsúszni. Történelmet tanultam; jól tudom, hogy megy ez. Az árnyék nem létezik az eredeti tárgy nélkül. A kiszáradt meder egykor zubogó folyó volt. Egy harang csengés nélkül még mindig harang.

Az éjszaka közepén felhívnak a hospice-otthonból, ahol hajdanán az anyám is meghalt. Most itt gondozzák az egyik régi betegemet, egy Parkinson-kórban szenvedő idős hölgyet, akinek hirtelen rosszabbra fordult az állapota. Kikászálódom az ágyból, és szólok Briannek, hogy valaki haldoklik.

Hamar odaérek az otthonhoz, és beszélek az ápolókkal Thaliáról – a nehéz légzéséről és a végtagokon megjelent márványos, vöröses elszíneződésről. Aztán bemegyek a szobájába, és magam is megállapítom, hogy valóban a halál küszöbén áll.

Thalia hetek óta nem reagált semmire, tudtam, hogy már nincs sok ideje hátra. Most előveszem a telefonomat, és megkeresem a Broadway-musicalekből összeállított válogatást. Thalia régen a Broadwayn volt revütáncos. Hatvan évig élt házasságban egy producerrel, aki 2012-ben hunyt el. Nem született gyermekük, és Thalia a barátait is túlélte. Amszterdamban, ha valaki magányosan hal meg, és senki nem marad utána, egy költő verset ír a tiszteletére, amit aztán felolvas a temetésén. Amerikában nincs ilyen szokás. Thalia azért fogadott fel engem, hogy ne kelljen egyedül meghalnia.

Leülök az ágya mellé, és megfogom a kezét. A bőre papírvékony, az erek lilásan futnak a keze térképén. Galambősz haját hátrafésülték, és egy rózsaszín szalaggal kötötték át. Az arca beesett, a szája nyitva. Az ágya végében egy cirmos cica fekszik összegömbölyödve – Cica többgenerációs leszármazottja lehet.

Amikor Thalia utoljára magánál volt, elmesélte, hogy gyerekkorában, amikor megelégelte az otthoni perpatvart, lemászott a tűzlétrán, és a Broadway felé vette az irányt. A függöny este hétkor gördült fel, ami azt jelentette, hogy fél kilenc körül, a két felvonás közti szünetben mindenki kiözönlött az utcára cigarettázni. Befelé menet a jegyszedők már nem ellenőrizék a nézők jegyeit. Ilyenkor Thalia elvegyült a tömegben, és a nézőtér végéből az üres helyeket leste. Előfordult, hogy egy-egy néző ferde szemmel nézett az egyedül téblábolóó kiskamaszra, de senki nem tudhatta, hogy a szülei nélkül érkezett. Soha nem csípték fülön, így több mint száz előadás második felét megnézhette teljesen ingyen.

– Csak azt nem értettem soha – mesélte –, miért utálják egymást annyira a Jetsek és a Sharkok.

– Thalia – szólítom meg most lágyan, hiszen tudom, hogy a hallás a legutolsó érzék, amelyet az ember a halálakor elveszít. – Én vagyok az, Dawn. Itt vagyok magával. – Finoman megszorítom a kezét.

Nehezen kapkodja a levegőt. A macska a farkát rebegteti. Tényleg nincs sok hátra.

Nem alszom. Thalia mellett vagyok. A Broadway-slágerek újra meg újra ismétlődnek. *Kiss Me, Kate; West*

Side Story; Showboat; A Chorus Line. Kiss today goodbye.

Egyszer csak csipog a telefonom; üzenetem jött Briantől. *Túl nagy az ágy nélküled.*

Nekiállok begépelni a választ, de nem tudom, mit írhatnék.

Jó néhány órányi virrasztás után a szemhéjam elnehezül, a szám mintha krétával lenne tele. Rendszeres időközönként ápolók jönnek be, ellenőrzik Thalia életfunkcióit, és megkérdezik, szükségem van-e bármire. Mielőtt felkelne a nap, Thalia kinyitja a szemét.

– Azért jött, hogy magával vigyen? – kérdezi.

Nem először tévesztenek össze a halál angyalával. Amikor ennyire közel a halál, vannak, akik fényt látnak, mások az elhunyt hozzátartozóikat. Egyszer egy idősebb betegem egy Herbert nevű illetőt szólongatott a halálos ágyán, akiről kiderült, hogy a második világháborúban elvesztett gyerekkori barátja volt. Egy egyetemista srác, akinek nem műthető agydaganata volt, egy szótlan, nyugodt férfit látott, aki nadrágtartóban és magas szárú cipőben ücsörgött az ágya szélén. *Garminnak hívták* – mesélte a fiú –, *és azt mondta, azért jött, hogy vigyázzon rám.* Amikor a fiú apja ezt meghallotta, elsápadt, és elmondta, hogy Garmin a nagyapja testvére volt, akit ő soha nem ismert, mert a húszas éveiben balesetben meghalt.

Nem tudom, miért látják az emberek a haláluk előtt azt, amit látnak. Talán a dopamin teszi, vagy az oxigénhiány. Talán a gyógyszerek. Talán az agysejtek még egyszer, utoljára életre kelnek, vagy rövidzárlat keletkezik az

idegsejtek közti szinapszisban. De az is lehet, hogy az embert ilyenkor éri a felismerés, hogy hiába nem tudni, mi vár rá, egészen biztosan minden rendben lesz.

Olyan közel hajolok Thaliához, hogy a lélegzetem áldásként hullik rá.

– Pihenjen csak! – suttogom. – Már megtette, amit meg kellett tennie.

Thalia végül örökre elalszik, mint amikor egy régi villanykörte fénye még egy pillanatra felvillan, aztán elveszíti reszketeg fényét. Egyik pillanatban még ott van mellettem, a másikban már nincs. A törékeny teste még itt van a világban, de ő már elment.

A macska leugrik az ágyról, és kisurran az ajtón.

Egy pillanatra még elidőzöm, mielőtt szólnék az ápolóknak. Fogom Thalia kezét, és az arcát figyelem. A halál utáni pillanatban az ember arcán nem látni sem rémületet, sem fájdalmat, sem félelmet, egyedül békességet. Ennek nemcsak az az oka, hogy az izmok ellazulnak, és megszűnik a légzés, hanem az is, hogy a halállal megnyugvásra talál. Minden egyes alkalommal meghatva gondolok bele, milyen megtiszteltetés ebben a pillanatban az illető mellett lenni, és magammal vinni az élettörténetét.

Előhúzom a telefonomat, megnyitom a naptáramat, és olvasni kezdek.

Manoy Dayao, aki tizenkilenc évig várt arra, hogy nyerjen a zöldkártyalottón, és a Fülöp-szigetekről eljusson az Egyesült Államokba. Három hónappal azután, hogy a feleségével együtt megérkeztek, Manoyt rákkal

diagnosztizálták. Engem akkor kerestek meg, amikor már magatehetetlenül feküdt, és nem igazán ragált semmire. Ő nem beszélt angolul, én meg nem beszéltem a filippínó nyelvet, ezért a feleségét kérdeztem meg, melyik a kedvenc dala.

– A *New York, New York* – felelte az asszony. Frank Sinatra.

Amikor elénekeltem az első sort – *Start spreading the news* –, Manoy váratlanul kinyitotta a szemét, és rávágta: *I'm leaving today*. És el is ment úgy három órával később.

Savion Roarke, akinek abszolút színlátása volt – az abszolút halláshoz hasonlóan –, és bármilyen árnyalatot el tudott helyezni a színskálán.

Stan Wexler, aki negyven éven át dolgozott a Western Unionnál, és akinek a dédunokája tanította meg, hogyan kell SMS-t írni meg chatelni. Egyszer elmondta, hogy hajdanán a táviratokban a LOL azt jelentette, *loss of life*.

Esther Eckhart, akinek a fia az Atlanti-óceán közepén, egy tengerjárón énekelt, és aki úgy halt meg, hogy a fia közben a kihangosított telefonon dúdolt neki.

Begépelek még egy nevet.

Thalia O'Toole, aki soha nem tudta, hogyan ismerkedett meg Maria és van Trapp báró, miért lett Harold Hill csaló, vagy milyen szerencsétlen sorsú családba született Eliza Doolittle.

Egyik reggel, mielőtt Winnel találkoznék, egy kis időt Felixszel töltök. Win állapotában határozott romlást vettem észre, és biztos vagyok benne, hogy ez Felix

figyelmét sem kerülte el. Win többet alszik, kevesebbet beszél, és naponta csak egyszer eszik. Már nem is sminkeli magát.

– Szerinted mennyi ideje van hátra? – kérdi Felix.

– Ha meg tudnám jósolni, Felix, milliomos lennék.

Elmosolyodik, és a kezembe nyom egy csésze kávét. Szinte családtag lettem náluk. Megvan a saját bögrém, és Felix mindig tart otthon vaníliás kávétejszínt, mert tudja, mennyire szeretem. Az előszobában egy újrahasznosítható bevásárlószatyorban tartok egy fogkefét és egy melegítőnadrágot, ha esetleg itt érne az este. Amikor együtt vacsorázunk, megvan a szokott helyem az asztalnál.

Most is a saját helyemre rogyok le, és várom, hogy Felix is leüljön velem szemben.

– Hogy vagy? – érdeklődöm.

Belekortyol a kávéjába, és felvonja a szemöldökét.

– Mégis hogy lehetnék?

– Rendesen alszol?

– Nem – vallja be. – Minden apró zajra, mondjuk, ha bogár repül az ablaknak, kiugrom az ágyból, hogy megnézzem, jól van-e.

Wint átköltöztettük a nappaliba, a kórházi ágyba, amelyet a hospice biztosított nekünk. A hűtő oldalának támasztva immár ott áll a kerekesszéke. Egy halálos beteg mellett a legközelebbi hozzátartozókat olyannyira lefoglalja a feladat, hogy az árral megküzdve a felszínen maradjanak – ügyelnek a gyógyszerezésre és minden másra, miközben a félelmeiket a bátor és együttérző álca

mögé rejtik –, hogy talán észre sem veszik, mennyire megemelkedett a víz szintje.

– Nincs jól – szólalok meg. – Haldoklik.

– Tudom! – csattan fel Felix, aztán nagy szemeket mereszt rám. – Sajnálom.

– Ne sajnáld! Ez tényleg rettentő nehéz. Nyugodtan lehetsz dühös, szomorú, csalódott vagy bármi más.

Megdörzsöli az arcát, amitől furcsán feláll a haja.

– A házasságunk alatt soha nem köszöntünk el egymástól. Különös, igaz? Amikor dolgozni indultam, vagy amikor ő ment el a barátaival, mindig csak odaintettünk egymásnak, és már ott sem voltunk, mert tudtuk, hogy néhány óra múlva úgyis találkozunk. Ez volt a mi kis közös babonánk. – Felix a tekintetét a mennyezetre emeli, mintha ott látná Wint. – És most ki kell mondanom. El kell búcsúznom tőle.

Átnyúlok az asztalon, és megfogom a kezét.

– Tudom.

A hirtelen feltörő zokogástól kétrét görnyed.

– Szeretem őt, a haláláig szeretni fogom.

– A halálán *túl* is szeretni fogod – helyesbítek finoman. – A másik iránti szereteted nem szűnik meg csak azért, mert fizikailag nincs melletted.

Az óegyiptomi kultúrából az egyik kedvenc elképzelésem az, hogy a testben vagy attól függetlenül különböző lélekformák léteznek. Az egyén jóval több a *khat*nál, vagyis a testnél. A testen kívül alkotórészei még az *ib*nek nevezett szív, illetve a három lélekforma, a *ba* lélek, a belső energia, a *ka* lélek, az ember szellemi

kivetülése, és az *ah,* amely a lélek fénytermészetét fejezi ki. Ezeken kívül az ember része még a *sujet,* vagyis az árnyéka és a *ren,* vagyis a neve. A halál után a *ka* lélek a mumifikált testben marad, a *ba* pedig a túlvilágra száll Réhez, a napistenhez. Luxorban található egy sír a tizennyolcadik dinasztia idejéből, ahol egy halotti menetet ábrázolnak. A menet az elhunyt különböző részeit viszi magával. A fizikai halál az ember megjelenési formái közül mindössze egyet érint, és a túlvilágon a különböző részek újból egymásra találnak.

– Win itt lesz – mondom Felixnek. – Abban, ahogy kidekorálta a nappalit. A virágokban, amelyek jövő tavasszal kibújnak a föld alól. Abban, ahogy az emlékeidben él majd a nászutatok, amikor folyton zuhogott az eső.

– Elmesélte? – pirul el Felix.

– Igen, említette, hogy kénytelenek voltatok másként elütni az időt – somolygok rá. – Ha majd egyszer újraházasodsz, Win akkor is veled lesz. Mert ő tanított meg arra, hogyan kell a másikat szeretni.

– Nem fogok senki másba beleszeretni.

– Jó, elhiszem – felelem, de magamban másként gondolom. A jó emberek gyakran újraházasodnak, mert tudják, milyen érzés boldognak lenni. Ez nem azt jelenti, hogy pótolni akarják az elveszített társukat, inkább emlékezni akarnak rá.

Ekkor Win hangja üti meg a fülemet.

– Újraházasodhatsz, Felix – szólal meg a hátam mögött –, csak várd meg, amíg elmegyek.

A szavait szelíd mosoly szövi át, és most sokkal jobban néz ki, mint egész héten. Színes kendőt csavart a fejére, és csinos nyári ruhát vett fel. A szeme boldogan csillog. Leszámítva a csúnya foltokat, amelyek a vérvételek nyomán éktelenkednek a karján, nem is látszik rajta, mennyire beteg.

Felix feláll, a karjába zárja őt, és megcsókolja a halántékát.

– Ezzel ne viccelődj!

– Szeretnék egy kis friss levegőt szívni – jelenti ki Win.

Felix készségesen ugrik, hogy kikísérje.

– Jaj, kicsim! – Win finoman a karjára teszi a kezét. – Te fent voltál velem egész éjjel. Szerintem jót tenne neked egy kis pihenés, inkább Dawnnal sétálnék egyet.

Win jó formában van, de *annyira* azért nem. Tétován vizslatom, ő azonban közbeszól.

– Úgy értem, *te* sétálsz, én meg ülök, és hagyom, hogy toljál. – Ezzel a hűtőszekrényhez lép, és beleül a kerekesszékbe. – Gyönyörű az idő odakint.

Őszintén szólva ramaty egy idő van. Olyan párás a levegő, hogy ragad a bőröm; a fülledt melegben lóg az eső lába. De Win már jó ideje nem akart kimozdulni otthonról, szóval ha most friss levegőre vágyik, akkor nekivágunk, még ha közben ránk is szakad az ég.

Felkapom a táskámat, magamhoz veszek egy esernyőt, majd kitolom Wint, és óvatosan leügyeskedem a kerekesszéket a tornácról.

– Merre menjünk? – kérdezem.

– Arra – mutatja, és a nap felé fordítja az arcát.

Néhány háztömbnyit tolom őt, majd leülünk egy kutyafuttató mellett. Van ott egy bolond csivava, aki a főnököt játszva parancsolón ugat egy masztiffnak, és egy kis keverék kutya, aki épp a gazdija lábát gyömöszöli.

– Be kellene szereznie egy kutyát – tűnődik Win.

– Felixnek? Szereti egyáltalán a kutyákat?

– Fogalmam sincs. Mivel allergiás vagyok a kutyaszőrre, soha nem került szóba, hogy kutyánk legyen. Igen. Kutya kell neki – bólint határozottan.

– Majd felvetem az ötletet – ígérem.

– És mi a helyzet egy új feleséggel? – teszi fel a kérdést Win.

– Kutya helyett? Vagy kutya mellett?

Win kajánul elvigyorodik.

– Gondolod, valaha újraházasodik?

– Neked milyen érzés lenne?

Win alaposan megfontolja a választ.

– Fair lenne – mondja halkan.

Kíváncsi lennék, hogy érti ezt. Úgy érzi, hogy Felix igazán megérdemel egy társat, miután Win elhagyja őt? Vagy úgy érzi, hogy ha Félix halna meg, akkor ő is szeretne újra férjhez menni?

– Szeretném, ha megmaradna az emlékem – jelenti ki Win.

– Felixszel épp erről beszélgettünk ma. Ő egészen biztosan megőrzi az emlékedet.

– Nem Felixről beszélek – néz rám.

– Talán valamilyen jótékonysági szervezetre gondoltál? – vetem fel. – Alapíthatnánk egy művészeti ösztöndíjat,

amelyik a te nevedet viselné…

– Nem akarok művészeti ösztöndíjat.

– Jó, jó! – Megadásom jeléül a magasba emelem a kezem. – Nem ragaszkodom a művészethez. Én már sok mindent csináltam: varrtam játékmackót a betegem ruháiból az unokáinak. Készítettem szakácskönyveket, és lejegyeztem történeteket. Egy idős hölgy ágytakarókat varrt az ízületi gyulladása ellenére. Miután kiderült, hogy az utolsó művét már nem tudja befejezni, leírtam az instrukcióit, hogy a lánya elkészíthesse. Volt egy demens betegem, aki imádott kertészkedni, de elfelejtette a növények nevét. Neki készítettem egy képeskönyvet, amit időről időre átlapozott, hogy felidézze a neveket. Láttad volna, hogy ragyogott az arca, amikor eltalálta… – Elhallgatok, mert Win időközben mélyen a gondolataiba merült.

– Volt egy művésznő Seattle-ben, Briar Bates, aki gyógyíthatatlan rákban szenvedett – kezdem óvatosan. – Ő azt akarta, hogy a művészete túlélje őt. Készített egy vízibalett-koreográfiát, és megkérte a barátait, hogy adják elő, amikor ő már nem lesz. Saját kezűleg varrta meg az úszódresszeket, és ő tartotta a próbákat. Végül, miután meghalt, a barátai mind összegyűltek, és az emlékére előadták a vidám műsort egy szökőkút térdig érő vizében. A művésznő azt akarta, hogy a barátai együtt emlékezzenek rá ezzel az örömteli eseménnyel.

– Szóval… az akarta, hogy az árnyéka itt maradjon a világban akkor is, ha ő már nem lesz.

Bólintok.

– Ezt aztán a találó megfogalmazás!

Együtt nézzük, ahogy egy kiskutya a kerítéshez szalad, és elkapja a neki dobott teniszlabdát.

– Felixnek borzalmasan menne a vízi balett – töri meg a csendet Win.

– De megtenné érted.

– Tudom – sírja el magát. – És ettől még rosszabb az egész.

Felemeli a ruhája szegélyét, és megtörölgeti vele a szemét. Én gyorsan felugrok, és zsebkendőt keresek.

– A múltkor azt kérdezted, miért nem festek.

Odaadom neki a zsebkendőt, majd letelepszem a drótkerítésnek és a kutyafuttatónak háttal, hogy egyenesen a szemébe nézzek.

– Az emberből azért lesz művész – mondja Win –, mert képtelen magában tartani a lelkében dúló viharos érzelmeket. Az érzelmek megnyilvánulhatnak versekben, tánclépésekben vagy ecsetvonásokban. A végeredmény ezerféle lehet, de a kiindulópont mindig ugyanaz. Egy érzelem, amire nincsenek szavak. Ami nagyobb, mint amekkorát a testünk elbír. A szívünket csak akkor tudjuk mások elé tárni, ha fájdalom emészt. Azok, akik kényelmes életet élnek, akik elégedettek, nem teremtenek művészetet.

– Szóval azért hagytad abba a festést, mert már nem fájt a szíved.

Win bólint.

A kezéért nyúlok, és a markomba zárom.

– De most fáj, Win.

– Tudom. De nem azért, mert túlcsordul. – Mély levegőt vesz. – Hanem mert üres.

– Ezt nem hiszem el – ingatom a fejem. – Ismerlek. *Látom,* milyen vagy.

– Csak azt látod belőlem, amit látni engedek – válaszolja gúnyosan.

Az egyik gazdi eldobja a labdát, amely átpattan a kerítésen. Win ügyesen elkapja, mielőtt nekicsapódna. Feltartja, mintha nem értené, hogy került oda, majd úgy forgatja körbe, akár egy Fabergé-tojást.

– Gondolkodtál már azon, ki lettél volna, ha másként alakul az életed? – kérdi.

Elveszem tőle a labdát, és visszahajítom a kerítés fölött.

– Híres baseballjátékos. Erre gondoltál?

– Nem. *Tudod* jól, mire gondoltam. Tudom, hogy tudod.

Vannak pillanatok, amelyek még a csurgatott cukornál is törékenyebbek. Egy nyári este a fűben, amikor a nyelvünket kékre festi a jégkrém. A szívdobbanásnyi idő, amikor a kolibri mozdulatlanná válik, és a szemünkbe néz. Az első csók. A csillag, amely pirkadat előtt még szikrázik egyet. Egy búcsú. Az ember pislant egyet, és már vége is.

– És ha én azt szeretném, hogy olyasvalaki emlékezzen rám, aki talán máris elfelejtett? – kérdi Win, és én szótlanul várom, hogy folytassa. – New York Cityben nőttem fel. Jól festettem, ezt tudtam magamról. Amikor elsőéves voltam a New York Egyetemen, egy galériatulajdonos meglátta a munkáimat, és néhány festményemet meg is vette. A második évben egy

szemesztert Párizsban töltöttem. Az egyik festészeti kurzuson a tanárom folyton ott állt mögöttem, és minden ecsetvonásba belekötött. Azt mondta, túl nagy hangsúlyt fektetek a technikára. Mintha ez olyan nagy baj lenne. Egyszer elmentem a fogadóórájára, és a szemébe vágtam, mekkora seggfej, mire ő elvitt magával a műtermébe. Kendőt kötött a szememre, és megkért, fessem le, milyen érzéseket keltett bennem.

Win a ruháját gyűrögeti.

– Fogalmam sem volt, hogy kezdjek neki a feladatnak, de egy idő után már az agyamra ment a szövegelésével, ezért fogtam egy palettát, és a falhoz vágtam. Ő levette rólam a kendőt, rám mosolygott, és azt mondta: *Na, talán lesz belőle valami*. Aznap este úgy festettem, mint korábban még soha. Nem volt benne semmi átgondolt, semmi megtervezett. Mintha csatorna lettem volna, aki hagyja, hogy rajta keresztül áradjon a kreatív energia. Ezek után egyre gyakrabban fordultam meg a műtermében. Kávézni jártam vele. Idővel elválaszthatatlanok lettünk, jóllehet ő kétszer annyi idős volt, mint én. Elvitt magával a Louvre-ba; versenyeket rendeztünk, melyikünk találja meg a leglomposabb kutyát, a legrondább Madonnát vagy azt a művészt, aki a legszerelmesebb volt a modelljébe. Megtanította, hogyan másoljam a nagy mestereket, és hogyan szedjem elemeire a műveiket. Egyik nap megkérdezte, lefesthet-e.

– Berendezte a műtermet, és bezárta az ajtót – folytatja Win. – Leültetett az ablak mellé. Először skicceket készített, miközben mindenféle butaságról beszélgettünk:

hogyan kapták rajta a miniszterelnököt a szeretőjével, és hol lehet a legjobb falafelt kapni. Valahogy nem ment neki a munka. Egyre bosszúsabb lett. Egyszer csak megkért, hogy hunyjam be a szemem. Hallottam, hogy feláll, és járkálni kezd, éreztem a kávé illatát a leheletén. Aztán egészen finom simítást éreztem a homlokomon. Az orromon. Az arcomon, az államon, a szempillámon. Kinyitottam a szemem, és láttam, hogy épp engem fest, ahogy kérte. A száraz ecsetével sorra járta be a fülemet, az államat, a nyakamat, az ajkamat.

Win visszatartja a levegőt, majd egy szuszra kiengedni.

– Sejtheted, mi lett a vége. Terhes lettem. El akartam mondani neki, de megtudtam, hogy nős. És a felesége is néhány hónapon belül szült. Így hát fogtam magam, és otthagytam.

Lesütöm a szemem, és a térdemet nézem.

– Most elítélsz, igaz? – néz rám Win.

– Nem.

– Szívesen mondanám, hogy annyira szerettem őt, hogy nem akartam választás elé állítani, de igazából azért hagytam el, mert féltem megtudni, melyikünket választaná. Miután hazajöttem, egy ideig bő ruhákban jártam, aztán amikor már nem rejtegethettem tovább, elmondtam a szüleimnek, hogy otthagyom az egyetemet, mert kisbabám lesz. Nekik azt mondtam, hogy az apa egy egyéjszakás kaland volt, akit egy párizsi bárban szedtem fel. Néhány évvel később feleségül mentem az autóvezető-oktatómhoz. Látszik, hogy a tanárok a gyengéim.

– Felixhez – vetem közbe.

– Igen. Szerettem őt. Most is szeretem. De Thane-t soha nem felejtettem el. – Win egyenesen a szemembe néz. – Szeretném, ha ezt ő is tudná. Szeretném, ha tudná, hogy Arlo… volt egyáltalán. Szeretném, ha tudná, mielőtt mindketten itt hagyjuk ezt a világot.

Win leveszi a fejéről a kendőt, és végigsimítja a sima fejbőrét.

– Olyan kevés maradt! Mielőtt végleg elmegyek, szeretném, ha emlékezne rám.

Érzem, hogy az ajkam megfeszül.

– Miért mondod el most mindezt?

– Ez lenne az utolsó kívánságom. Szeretnék levelet írni Thane-nek. Szeretném, ha megkeresnéd, és személyesen adnád át neki.

Némán bámulok rá.

– Rengeteget gondolkodtam azon, hogy alakult volna az életem, ha nem hagyom el – folytatja Win. – Hiába tudom, hogy én hoztam meg a döntést.

Érzem, hogy elönt a forróság.

– És mi a helyzet Felixszel?

Win szája felkunkorodik.

– Nem hinném, hogy szívesen vállalná a feladatot.

– De nem titkolhatod el előle. Annyira szeret téged!

– Én is szeretem őt – bizonygatja Win. – Épp eléggé ahhoz, hogy ne okozzak neki több fájdalmat annál, mint amit a halálommal okozok. – Finoman meghúzza a ruhaujjamat. – Kérlek!

Nem – mondom magamban. – *Ez túl nagy kérés*. Ezzel átlépnék egy határt. Nem lenne helyes.

Ugyanakkor a fülembe csengenek a saját szavaim, amelyeket Felixnek mondtam: A másik iránti szereteted nem szűnik meg csak azért, mert fizikailag nincs melletted.

Felállok, és a kutyafuttató felé fordulok. Két keverék kutya kergeti egymást körbe-körbe.

– Nem tudok erre most azonnal válaszolni.

Az egyik kutya belekap a másik farkába, aki morogva lohol minél messzebb a barátjától, akiből immár ellenség lett.

– Dawn – kérlel Win –, neked nincs senki az életedben, aki messzire távolodott?

Órákba telik, amíg áttúrom a dobozokat a padláson. Egy idő után Meret is feljön. Amint meglátja a babaruhákkal teli kosarat, lelkes kiáltások közepette vizsgálja át. Megcsodálja a fekete-sárga csíkos rugdalózót, meg a ruhácskát, amelynek egy jókora mókus van az elején. Egy lelakatolt dobozban még Brian édesanyjának megsárgult menyasszonyi ruháját is megtaláljuk. Ott vannak Brian egyetemi évkönyvei a fotókkal, amelyeken a hosszú haja alól kikandikálnak az elálló fülei.

– Egyébként mit keresel? – kíváncsiskodik Meret.

– Addig nem tudom, amíg meg nem találom.

Nem sokkal később Meret egyedül hagy, aminek örülök, mert nem mondhatom el neki, miért vagyok itt.

Olyan forróság van a padláson, hogy ömlik rólam az izzadság, és eláztatja a trikómat. Az arcomat a karomba törlöm. Istentelenül nagy a meleg. Mintha Egyiptomban

lennék.

Végül egy könyvkupac alatt megtalálom, amit keresek. Ott van egymás hegyén-hátán Gardiner kötete, az *Egyiptomi nyelvtan,* a Két Út Könyve egyik régebbi fordítása és több német, holland és francia nyelvű könyv, amelyeket régebben a kutatómunkámhoz használtam. Alattuk, egy kék szegélyű konyharuhába bugyolálva, egy ferde háromszög alakú, csipkés szélű mészkődarab lapul. Az egyik oldala lepattogzott a könyvek súlya alatt, a fekete filccel rajzolt írás azonban szinte érintetlen. Nem emlékszem az összes hieratikus jelre, de nincs is rá szükségem, úgyis kívülről tudom a fordítást.

Megcsókolom őt mindenki előtt,
ország-világ hadd tudja szerelmem.
Bizony ő az, aki elorozta szívem,
ki ha rámpillant, nyugalom száll le reám.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Wyatt végül sem másnap, sem harmadnap nem tárhatja fel a sírboltot. Először azért halasztják el a feltárást, mert nem elég erős az akna megtámasztása, másodszor pedig azért, mert Mosztafa Avád, a régészeti hivatal igazgatója nem ér rá, márpedig neki mindenképpen jelen kell lennie a sírbolt megnyitásánál. Wyatt azóta űzött vadként bolyong a régészházban és az ásatáson, és az élő fába is beleköt. Joe elárulja, hogy amikor Armstrong professzor így viselkedik, mindenki hajlamos a fülét-farkát behúzva a munkájába temetkezni.

Eddig mindössze kétszer tudtam négyszemközt beszélni Wyatt-tel. Először az első hosszú napom estéjén, amikor Wyatt épp kipakolt a Land Roverből, és a kezembe nyomott egy állványt, hogy vigyem be legyek szíves a régészházba.

– Na, hogy ment? – kérdezte, mire én széles mosolyt villantottam rá, és az mondtam, klassz volt.

Másodszor, amikor másnap hajnali fél ötkor bekopogott, és minden teketória nélkül az ágyamra hajított két női nadrágot, két hosszú ujjú vászoninget meg néhány alsóneműt.

– Köszönöm – hálálkodtam, és eltűnődtem, kit bízhatott meg a feladattal, hogy ruhát vásároljon nekem.

Ő azonban mogorván csak annyit felelt:

– Kérem vissza az ingemet.

Amíg el nem pakoltam a ruhákat, észre sem vettem, hogy egy olcsó mobiltelefont is szerzett. Ezt a fajtát Kairóban, az utcai standokon árulják, de külföldre is lehet vele telefonálni.

A sírkamrában töltött második napom végére átrajzolom az akna bejárata melletti hieroglifákat, a rajzokat pedig átküldöm Albertónak. Ő az egyetlen a régészházban, aki tartja velem a távolságot, hiába próbálok mindig a kedvére tenni. Délután, miután mindannyian behúzódtunk a forróság elől, Albertót a számítógépénél találom.

– Szia, sikerült befejezned a fájlomat?

– Épp más dolgom van.

– Ha megmutatod, hogy csináljam – állok elő a javaslattal –, legközelebb nem is kellene téged nyaggatnom a kérésemmel.

Alberto rám pillant. Látom, ahogy az ujjai a billentyűzetre ugranak, aztán az iPadem pittyenése jelzi, hogy megérkezett a várva várt fájl.

– *Prego* – szól oda flegmán. *Szívesen*.

Joe, aki a kőszerszámokat katalogizálja éppen, elkapja a tekintetemet, és tanácstalanul vonja meg a vállát.

Egyszer csak megfagy a levegő körülöttünk. Wyatt a fülére szorított mobiltelefonnal robban be a közös helyiségbe.

– Magasról teszek rá! – füstölög. – Ha azt akarja, hogy hivatalos iratokkal vacakoljak, akkor küldje el azokat az iratokat…

Kilép a teraszra, és becsukja maga mögött az ajtót.

Én az ablakhoz megyek, onnan figyelem, ahogy fel-alá járkál. Felötlik bennem, milyen szerencsések voltunk annak idején Dumphries beosztottjaiként. Akkoriban ő volt a *mudír,* az igazgató, aki mindenért felelt. Eltűnődöm: miközben mi saját magunkkal voltunk elfoglalva, mit élhetett át Dumphries? Vajon akkortájt már tudta, mennyire beteg? Tudta, hogy versenyt kell futnia az idővel, ha publikálni akarja a munkáját, mielőtt még leköszönne a tanszékvezetői posztjáról?

Wyatt méltóságteljesen és határozottan viselkedik, akár egy uralkodó. A nap koronát biggyeszt a fejére, a dühe úgy hullámzik utána, akár egy királyi palást. Visszagyömöszöli a telefont a zsebébe, és a kőpárkányra támaszkodik. Egy pillanatra leszegi a fejét.

Egyszeriben úrrá lesz rajtam a vágy, hogy kimenjek hozzá, megfogjam a karját, megmasszírozzam a vállát. Hogy egy időre levegyem a válláról a terheket, csak hogy végre levegőhöz jusson.

Talán azért érzek így, mert ez a foglalkozásom – megszoktam, hogy segítek másokon. Wyattnek azonban nincs szüksége a segítségemre; sokkal inkább nekem az övére.

Amikor megfordul, csalhatatlan pontossággal kapja el a tekintetemet az ablakon át; mintha végig tudta volna, hogy ott vagyok.

Napnyugta után Wyatt felvisz egy üveg konyakot a tetőteraszra, és egy rögtönzött megbeszélésen lépésről lépésre elmagyarázza a csapatnak, miként zajlik majd a

feltárás. Természetesen Wyatt lép majd elsőként a megnyitott sírboltba. Joe lesz a felelős azért, hogy a generátor működjön – mivel a belső sírboltban koromsötét lesz, hordozható energiaforrásra lesz szükségünk a világításhoz. Alberto a helyszínen mindenről fotót készít, mielőtt bármit is elmozdítanának.

– Dawn – fordul hozzám. – Te velem leszel. – Mielőtt Alberto panaszra nyithatná a száját, még hozzáteszi: – Dawn alacsonyabb a legtöbbünknél, és mivel a sírbolt szűkösnek tűnik, valószínűleg ő fér el legkönnyebben a koporsó mellett.

Senkinek nincs mersze kifogásolni a döntését.

Alberto feláll, cigarettára gyújt, és a gyufát lehajítja a tetőről.

– Anyám azt szokta mondani, hogy egy gyufával soha nem szabad három cigarettát meggyújtani – motyogom félhangon.

Wyatt odakapja a fejét.

– Egy újabb babona?

– Nem, ezt az apjától tanulta, aki részt vett a háborúban. Ha valaki túl sokáig égetett egy gyufát, az ellenség kiszúrta a lángot, és lepuffantotta.

Wyatt újratölti a poharát.

– Igyunk a bölcsességre, amely életben tart!

Megrázom a fejem.

– Azért ne vegyél rá mérget! Ha haláldúlaként mást nem is tanultam meg, azt biztosan, hogy semmit nem tudunk az életről. Vagy csak akkor, amikor már túl késő.

– Bizonyíték? – szól rám Wyatt.

– Nos, csak akkor érted meg, mennyire értékes az élet, ha megcsap a halál szele – mondom lassan. – Különben nem látsz rá igazán. Azt hiszed, ráérsz máskor is felhívni az édesanyádat. Hagyod a régi sérelmeket elmérgesedni. Szamárfüllel bejelölöd az utazási magazin oldalait, és elhatározod, hogy egyszer majd elutazol Isztambulba, Szantorinire, vagy visszatérsz a szülővárosodba. Egészen addig bőven van idődd, amíg egyszer csak kiderül, hogy már nincs. És akkor kristálytisztán látod, mi a fontos, és mi nem az.

Rövid, kínos csend telepszik ránk.

– Nahát! – sóhajt végül Joe. – Te aztán nagy sztár lehetsz a koktélpartikon.

Erre odafordulok hozzá.

– Téged például mi nem hagy nyugodni?

Joe elgondolkodva ráncolja a homlokát.

– A klímaváltozás?

– Mondj valami személyesebbet!

– Hát, igazából nincs semmi…

– Képzeld el, hogy megdörzsölöd a lámpást, és a dzsinn azt mondja: *Válaszolok egy kérdésedre, de csakis egyre.* Mi lenne az?

– Miért hagyott el az apám? – törnek elő Joe-ból a szavak.

– Látod, csak akkor fogod tudni a választ a halálos ágyadon – mondom kedvesen –, ha az életed során valahogyan kideríted.

Alberto szeme elkeskenyedik, úgy méreget.

– *Te* is ezért vagy itt?

A tekintetemet az övébe fúrom.

– Én tudom, miért hagyott el az apám – felelem, készakarva félreértve a kérdését. – Katonai bevetésen volt, és egy helikopterbalesetben vesztette életét.

Alberto a cipőtalpával elnyomja a cigarettavéget.

– Elképzelhető, hogy amit tudsz, az nem is olyan fontos, mint az, amit *nem* tudsz, igaz? – Jelentőségteljes pillantást vet Wyattre, majd lesétál a lépcsőn.

Joe feltápászkodik.

– Na, megyek, ki kell találnom, mivel üldöztem el az apámat – motyogja, és már ott sincs.

– Bocsánatot kellene kérnem tőle – nyögök nagyot. – Tiszta hülye vagyok.

– Nem vagy hülye, nagyon is jól forog az agyad – vonja meg a vállát Wyatt. – De tapintat terén még van hova fejlődnöd.

– Néha emlékeztetnem kell magam, hogy nem mindenki tölti a napjait halálos betegekkel.

– Igaz – bólint Wyatt. – Mi olyanokkal töltjük a napjainkat, akik már meghaltak. – Megböki a vállamat. – Egyébként igazad van. A Koporsószövegek is pontosan ezért jöttek létre. Mi más lenne az élet értelme, ha nem az, hogy tudást gyűjtsünk?

Meglepve pillantok rá.

– *Egyáltalán* nem ez az élet értelme. A kérdés az, kire hatottál életed során, ki változott meg azért, mert ismert téged. Nincs olyan sír, ahol a rajzokon ne jelennének meg a különféle kapcsolatok: apa a gyermekeivel, férj a feleségeivel, nemesember a polgárokkal. Az, hogy *mit*

tudsz, egyáltalán nem olyan lényeges, mint az, hogy *kit* ismersz. Hogy kinek fogsz hiányozni. És hogy neked ki fog hiányozni.

Wyatt az arcomat fürkészi.

– Te kinek hiányzol? – kérdi halkan. – És neked ki hiányzik?

Az első napom után egyszer sem került szóba Meret, de most hirtelen annyira hiányzik, hogy az egész testem belesajdul. Wyattet nézem, miközben az esti imára hívó dallam úgy borít be minket, akár egy sebes folyó hullámai.

Elképzelem, ahogy Ré lebukik a nyugati látóhatár alá, és az alvilágban úgy válik eggyé Ozirisz testével, mintha takaróba bugyolálná magát.

Belegondolok, miért is jöttem ide.

Azokra az emberekre gondolok, akiknek fogtam a kezét, miközben a magas szikláról lelépve az ismeretlenbe zuhantak. Ilyenkor mindig elámulok mások bátorsága láttán, és minden alkalommal belém hasít a felismerés, milyen gyáva vagyok.

– Sok minden hiányzik – felelem végül. – Most leginkább egy olyan vacsorára vágyom, amiben nincs homok.

– Nekem a fagyi hiányzik.

– És még a légkondi is – kacagok fel.

– Hát, van itt, Egyiptomban néhány kellemes hotel. Legalábbis úgy hallottam.

– Nem nyaralni jöttem.

– Értem – hümmög Wyatt, és tudja, hogy tőrbe csalt. –

Akkor hát miért jöttél?

– Azért, hogy tisztán lássak – felelem rövid hezitálás után.

Wyatt félrehajtja a fejét.

– Lehet, hogy tévedek, de szerintem azért hagytad ott a kényelmes otthonodat, a lányodat meg a férjedet, akik szeretnek, hogy magadnak bizonyíts.

– Részben igazad van – ismerem be óvatosan. – Egész kicsi korom óta egyiptológus akartam lenni, aztán elcsesztem.

– Van egy csomó dolog, amire én is vágytam gyerekkoromban, mégsem valósult meg – érvel Wyatt.

Együttérző pillantást vetek rá.

– Barátok?

Wyatt vállon taszít.

– Nem, hanem… a sült krumpli.

– Miért, soha nem ettél sült krumplit?

– Olyat nem, amilyet az ember a gyorséttermekben kap – feleli. – Amit én ettem, azt burgonyasziromnak hívták. És olyan készen vett szülinapi tortát is akartam, aminek színes pöttyök vannak a tésztájában.

– Funfetti tortát?

Wyatt arca felragyog.

– Igen, egyszer egy tévéműsorban láttam olyat.

Előtör belőlem a nevetés.

– Most komolyan azért nyavalyogsz, mert saját házi szakácsotok volt?

– A szomszéd fűje mindig zöldebb, nem igaz? Tényleg úgy érzem, mintha fontos esemény maradt volna ki a

gyerekkoromból, csak mert nem kaptam olyan tortát.

– Bocsi, elfelejtettem, hogy te ezüstkanállal a szádban születtél…

– Gondolj csak bele, még csak egy rendes szülinapi zsúrom sem volt! A születésnapomat mindig a bentlakásos iskolában töltöttem. Igaz, ha jobban belegondolok, anyám egyszer küldött nekem egy tortát a Fortnum'stól. De csak azért, mert Franciaországba utazott ahelyett, hogy eljött volna meglátogatni. – Wyatt megrántja a vállát. – Ez a baj azzal, ha az ember túl sokat rágódik a múltján… nem tudja értékelni a jelent.

Könnyedén peregnek a szavai, akár a higanycseppek. Épp, mint az enyémek, amikor ügyesen próbáltam kibújni a kérdései alól. De én jól ismerem Wyattet, engem nem téveszt meg azzal, amit a világ felé mutat.

– És miért nem mentél vissza Angliába, amikor márki lett belőled? – faggatom.

– Mert időközben kiderült, hogy a Yale egyiptológiai tanszékének vezetőjeként nagyot nőttem a családom szemében ahhoz képest, mint amikor még csak zöldfülű régésztanonc voltam.

Mindketten a korlátnak dőlve csodáljuk az égboltot és a rózsaszínbe öltözött holdat.

– Az apád még élt, amikor átvetted a tanszéket a Yale-en?

– Igen – bólint Wyatt. Előkotorja a telefonját a zsebéből, és a hangüzenetekhez kapcsol. – Utána felhívott, és hagyott egy üzenetet. Szerintem az anyámtól kérte el a számomat, mert korábban soha nem üzent. Nem

válaszoltam neki… nem mintha annyi dolgom lett volna, hanem mert fogalmam sem volt, mit mondjak.

– Mit üzent?

– Nem tudom. Nem hallgattam meg.

– Hogy *micsoda?*

A zölden világító képernyőre pislant.

– Képtelen voltam rá – teszi hozzá halkan. – Eleinte azért, mert féltem, hogy még mindig csalódott bennem. Aztán, miután meghalt azért, mert féltem, hogy *mégsem* volt az.

Tudom, mennyi minden megváltozik az ember életében, amikor elveszíti az apját vagy az anyját. Megy tovább az élete, és úgy tesz, mintha minden rendben lenne, miközben tudja, hogy ez nem igaz. Miután az ember elveszíti a szüleit, egy nagy színjáték lesz az élete.

A telefonért nyúlok.

– Add ide!

– Nem.

– Majd én meghallgatom helyetted.

– *Még mit nem!* – Wyatt szeme tágra nyílik ijedtében.

– Miért? Szóval csak át akarsz verni, hogy megessen rajtad a szívem? Igazából egy kairói étteremből hagytak üzenetet, hogy megerősítsék a péntek esti asztalfoglalásodat?

Wyatt tekintete haragosan izzik, ahogy odanyújtja a telefonját. Megnyomom a lejátszás gombot, és a fülemhez illesztem a telefont.

A hang Wyattére emlékeztet, de mélyebb és szálkásabb, mint egy kivénhedt fa. *Úgy hallom, van miért gratulálni.*

Szünet.

Nos.

Szép munka.

Fiam.

Megállapítom, hogy Wyatt apja akár el is hagyhatta volna az utolsó szót, úgy is elég lett volna.

Visszaadom Wyattnek a telefont.

– Az édesapád nem volt csalódott a fiában – nézek rá. – Hidd el!

Wyatt zsebre vágja a telefonját, és a mandzsettagombjával babrál.

– Mennyire nem volt csalódott? – kérdi óvatosan. – Egy egytől Jézusig terjedő skálán?

– Ha tudni akarod, hallgasd meg!

– Milyen szánalmas! Itt vagyok negyvenhárom évesen, és úgy vágyom a legapróbb elismerésre, mint egy falat kenyérre. Szerintem ezért szenvedtem Dumphries alatt olyan sokáig.

A lelki szemeim előtt megjelenik a professzor, amint foxtrottot jár a feleségével.

– Dumphries tudta, hogy beteg?

Wyatt rám pillant.

– Azt hiszem, igen. De nekem eleinte nem árulta el. Nem tudom, az volt-e az oka, hogy nem szívesen beszélt magáról, vagy az, hogy biztos akart lenni a képességeimben, mielőtt utódjául választ. Ironikus, nem igaz? Eleinte folyton versenyeztetett bennünket egymással, aztán végül én maradtam itt neki, pedig neked nagyobb hasznodat vette volna élete végén, amikor szép

lassan elfogyott.

– Akkor még nem voltam haláldúla – mutatok rá.

– Nem – bólint. – Még nem voltál az.

– Bárcsak tudtam volna a betegségéről! Szívesen elmondtam volna neki, mennyit jelentett nekem.

Wyatt egész testével felém fordul.

– Próbáltalak megkeresni, hogy elmondjam.

– De Dumphries csak évekkel azután betegedett meg, hogy én elmentem.

– Akkor is írtam neked, amikor elmentél – mondja Wyatt. – Eleinte naponta. De a leveleimet kézbesítetlenül visszaküldték. Amikor visszakerültem New Havenbe, a Yale szerverén keresztül próbáltam e-mailezni neked, de az sem működött. Ezek után évente egyszer rákérdeztem az öregdiákok szövetségénél, van-e bármilyen elérhetőséged. Lehetelten küldetésnek bizonyult. Mintha Dawn McDowell soha nem is létezett volna. – Wyatt a szemembe néz. – Tudom, miért mentél el. Csak azt nem értem, miért nem jöttél vissza.

Érzem, ahogy a vér kiszalad a fejemből, és szédelegni kezdek. Az egyiptomi posta nem volt igazán megbízható, de ha Wyatt levelei el is értek Bostonba, én akkoriban már minden időmet a hospice-otthonban töltöttem anyámmal, és a figyelmemet teljesen lefoglalta a betegsége. Aztán, amikor Brianhez költöztem, ő lelkiismeretesen átnyálazott egy ládányi felgyűlt iratot, számlát, levelet. A számlákat befizette, a felesleges papíroktól pedig megszabadult. Talán köztük voltak Wyatt levelei is? Elképzelhető, hogy Brian készakarva

szabadult meg tőlük?

Akkor már terhes voltam. Minden olyan törékenynek tűnt – a veszteség, a szerelem, az élet –, hogy Brian talán minden olyasmitől megszabadult, ami megbillenthette volna a kényes egyensúlyt?

Nagyot nyelek.

– Egyetlen leveledet sem kaptam meg.

Wyatt megfogja a kezem, és felfordítja a tenyeremet, mintha különleges jós lenne, aki nem a jövendőt, hanem a múltat olvassa ki. Az ujjai sebhelyesek, melegek, lágyak.

– Azt hittem, készakarva kerülsz – vallja be.

Eszembe jut, ahogy Wyatt-tel a repülőtér parkolójában ültünk, és a szívünk a szélvédőn surrogó ablaktörlő ritmusára dobbant. *Muszáj kiszállnom a kocsiból* – gondoltam, de nem moccantam. Eszembe jut, hogy amikor anyám ágyához szaladtam az otthonban, egyszeriben elszállt a húszórás utazás minden fáradalma. Eszembe jut, hogy Bostonban, anyám mellett arra gondoltam, ha már nekem nem adatik meg, legalább Wyatt élje azt az életet, amire mindketten vágytunk.

Ne csináld! – figyelmeztetem magam.

Ne!

A hüvelykujjam azonban rásimul a kezére, és az ujjaim lassan összefonódnak az övéivel. Minden egyes kimondott szó hatalmas súllyal nehezedik ránk.

– Nem tudtam, hogy kerestél.

Behunyom a szemem, elhúzom a kezem, és felállok.

– Holnap nagy napunk lesz – mondom, és azt teszem, amiben a legjobb vagyok.

Faképnél hagyom.

A kis szobámban alsóneműben dőlök le a hercegnős matracomra. Még most, éjfél körül is rekkenő a hőség. Egy felfordított műanyag ládán ventilátor zümmög, és egy megfakult, sárga szalagot fúj felém.

Az életemet végiggondolva különféle törésvonalakat látok, amelyek előtte és utána időszakokra választják szét az eseményeket. Egyiptom. Anyám halála. Meret. Mintha lenne egy Dawn a törésvonal egyik oldalán, egy teljesen más Dawn a törésvonal másik oldalán, és nem igazán látom, hogyan lett az egyik Dawnból a másik. Talán most is egy törésvonalon állok. De el lehet törölni egy régebbi törésvonalat, ha az ember visszamegy oda, ahol minden megváltozott?

Eleget hallottam Brian fejtegetéseit ahhoz, hogy tudjam, a válasz egyértelműen nem. Nem lehet mindent újrakezdeni. A jelenlegi idővonal, amit megélünk, eleve kizár minden más idővonalat, amelyen elindulhattunk volna. De ez egyszerűen nem lehet igaz. Hallottam egy második világháborús veteránról, aki ötven év késéssel ugyan, de lediplomázott. Egy férfiról, aki hetven évvel azután vette feleségül az általános iskolai szerelmét, hogy megosztottak egymással egy mogyoróvajas szendvicset az iskolapadban. Egy Afrikában élő kisfiúról, aki az ebola miatt árván maradt, aztán elvégezte az orvosi egyetemet, és visszatért a szülőföldjére, hogy ebolás betegeket gyógyítson. Az ő sorsuk végül beteljesedett. Igaz, ekkor már nem azok a világra rácsodálkozó, ígéretekkel teli

fiatalemberek voltak, mint kezdetben. Mögöttük volt már egy élethossznyi tapasztalat. És amikor az illető végre-valahára a kezébe vette a diplomáját, a felesége kezét vagy a sztetoszkópját, bizonyára azt gondolta: *Hát, ez egy örökkévalóságig tartott*.

Talán nemcsak Wyatt téved az élet értelmét illetően, hanem én is. Talán nemcsak a tudás nem számít, de a szeretet sem. Talán az élet egyedül a megbánásokról szól.

Nem jön álom a szememre. Egyszer csak azon kapom magam, hogy a jegygyűrűmet pörgetem az ujjamon. Briannel egy keddi délután keltünk egybe, kicsit kevesebb, mint egy évvel anyám halála után. Soha nem kérte meg úgy istenigazából a kezem. Akkoriban Meret pár hónapos volt, és Kieran már egyfajta apafigurának tekintette Briant. Az otthona immár az én otthonom is volt: már nem kellett megkérdeznem, hol tartja az ágyneműt, vagy melyik fiókban van a szemüveghez való apró csavarhúzó. Amikor szinte mellékesen felvetette, hogy talán hivatalossá tehetnénk a kapcsolatunkat az adózás, a társadalombiztosítás és egyéb praktikus szempontok miatt, teljesen észszerűnek tűnt a javaslata. Tudtam, hogy egy darab papír nem fog változtatni a mindennapok kényelmes rutinján. Addigra Wyattet olyan mélyen eltemettem a gondolataim mélyére, mintha csak egy álom lett volna.

A modern házasságról nem sokat tudtam. Azzal sem voltam tisztában, hogy a szüleim hivatalosan soha nem kötötték össze az életüket. Fogalmam sem volt, mi lehetett ennek az oka, hacsak nem az, hogy apám családja

ellenérzéssel viseltetett az ír lány iránt, aki annyira vágyakozott a tenger után, hogy a parton csak önmaga árnyéka volt.

Az óegyiptomi házasság azonban nemigen különbözött attól, amit Brian kínált nekem. Arról nincs feljegyzés, hogyan zajlott akkoriban egy esküvő, de a tudósok szerint a házasulandó felek között gazdasági partnerség volt: a vagyonokat egyesítették, és ezek után minden közös volt, a ház és a születendő gyermekek is. Ebben az alaposan átgondolt szövetségben a férj és a feleség között a kedveskedő megszólítás gyakran „fivérem” és „nővérem” volt – nem a kapcsolat vérfertőző jellege miatt, hanem mert jogi és pénzügyi értelemben testvériesen osztoztak minden tulajdonukon. Az egyiptomi asszonyok a válás után megkapták a közös vagyon harmadát és a gyermekek kizárólagos felügyeleti jogát. A válás olyannyira kedvezett a nőknek, hogy a görög nők gyakran egyiptomi nevet vettek fel, csak hogy egyiptomi törvények szerint házasodhassanak, illetve válhassanak el.

Egy héttel azután, hogy Brian a sült hús meg a krumplipüré mellett felvetette a házasság ötletét, ott ültünk az anyakönyvi hivatal várótermében. Meretet az ölemben tartottam, Kieran Brian és köztem ült. Voltak, akik ferde szemmel néztek ránk a nyomasztó, szürke váróteremben, pedig volt ott még jó néhány furcsa pár. Az egyik még az utódnemzéshez sem tűnt elég idősnek, nemhogy a házassághoz. Egy másik menyasszony tarkabarka virágcsokrot szorongatott, és a vőlegény fülébe sugdosott, aki olyan vénséges vén volt, hogy akár a

nagyapja is lehetett volna.

Brian egy pillantást vetett a menyasszonyra, és elsápadt.

– Mindjárt jövök – vetette oda, és már ott sem volt.

– Na, tessék! – morgott Kieran. – Elijesztetted.

Aztán kiderült, hogy Brian csak a sarki boltba szaladt el, hogy virágot szerezzen nekem. Végül egy rikító narancssárga rózsával tért vissza, rajta egy műanyag kártyával: JOBBULÁST!

– Nem volt nekik más – szabadkozott.

Egy sorsjegyet is vett nekem.

Korábban megállapodtunk, hogy mindketten írunk egy egyszerű fogadalmat, egy rövidke szöveget, amely mégis különlegesebbé teszi az alkalmat, mintha kedd délután egyszerűen aláírnánk egy darab papírt. Amikor azonban eljött az idő, Brian a füle hegyéig elvörösödött.

– Nem tudtam… nem tudtam, hogy el kell mondanom…

Miért, mi mást tennél a házassági fogadalommal?

– Ugyan már! – bólintottam. – Semmi baj.

Igazából senki más fogadalma nem számított, egyedül az enyém. Kieranre mosolyogtam, aki óvatosan egyensúlyozta a karjában Meretet, miközben Brian és én kézen fogva álltunk egymással szemben. Én mélyen Brian szemébe néztem, és megígértem, hogy jóban-rosszban mellette leszek. Amikor a szertartás után kiléptünk a váróterembe, a többiek megéljeneztek, aztán jött a következő pár, mint a futószalagon.

Utána egy olasz étteremben vacsoráztunk, ahol felváltva mentünk ki a mosdóba, hogy Kierant ne hagyjuk

egyedül az asztalnál. A mosdóban aztán elővettem a fogadalmamat, amit megírtam ugyan, de nem mondtam el a szertartáson. A papíron az angol szöveg mellett hieroglifák is szerepeltek. A Yale kurzusáról megőrzött jegyzetemből másoltam ki egy újbirodalmi költeményt, amelynek a címe *A virág dala*.

> *Hangod hallása nekem mézizü bor,*
> *csak azért élek, mert hallom a hangod.*
> *Ha csak egy percre megpillant a szemem,*
> *boldogitóbb nekem az, mint az evés, az ivás.*[{6}]

Miután kezet mostam, a verset a papírtörlővel együtt a szemétbe dobtam.

Amikor Brian ment ki a mosdóba, egy tízcentessel lekapartam a sorsjegyet.

Nem nyertünk.

Aznap este, miután Kieran már lefeküdt, Brian úgy nyúlt hozzám, mintha üvegből lennék, mintha az elkapkodott mozdulatoktól vagy a túl szoros öleléstől egyszerűen eltűnnék. Kicsit később, amikor oldalt fekve a vállam ívét cirógatta, egy papírt tolt elém.

– Ez az én fogadalmam – súgta.

– Azt hittem, nem tudtad megírni.

– Nem tudtam *elmondani* – pontosított.

$$9x-7i>3(3x-7u)$$

Már megszoktam, hogy Brian olyan tudományos dolgokról magyaráz, amiket én nem értek. Ez az

irománya sem tűnt ismerősnek. Sok képletet láttam már, de el sem tudtam képzelni, ez mi lehet.

– Tudnom kellene, mi ez?

– Oldd meg az egyenletet az i-re.

Ahogy felültem, a papírlap leszánkázott az ölemből. Áttúrtam az éjjeliszekrényt, de toll helyett csak egy zsírkrétát találtam.

$$9x-7i>3(3x-7u)$$
$$9x-7i>9x-21u$$

– És most?

– Brian átnyúlt rajtam, és az egyenlet mindkét oldalára odaírta: –9x.

$$-7i>-21u$$

Oldd meg i-re – gondoltam.

$$\frac{-7i}{-7}>\frac{-21u}{-7}$$

Ebben a pillanatban elmosolyodtam.

$$\mathrm{i}<3u$$

Mielőtt elaludtam volna Brian karjai közt, még megkérdeztem:

– Megfordult valaha a fejedben, hogy a nagymamád azért halt meg, és az anyám is azért lett beteg, hogy mi egymásra találjunk?

Brian közelebb vont magához, és a bőrömbe súgta a választ:

– Én mindenképpen rád találtam volna.

A nászéjszakán elalvás közben azon tanakodtam, hogyan talált volna rám. Ha az anyám nem halt volna meg, miért ment volna el egy fizikus Egyiptomba, és ha el is ment volna, miért keresztezte volna az útja az enyémet? Vagy miért fordult volna egy egyiptológus egy fizikushoz azért, hogy segítsen megfejteni a múltat?

Most, az egyiptomi hőségben elővesszem a telefont, amelyet Wyatt-től kaptam. Bostonban este hét óra van. Itt, Egyiptom középső részén alig van térerő, mégis elsőre sikerül elérnem Briant.

– Halló? – szól bele azon az unott hangon, amelyet a telemarketingeseknek tartogat, no meg azoknak, akik ismeretlen számról hívják.

– Brian, én vagyok az.

– Dawn – kapkodja a levegőt. – *Dawn?* Jól vagy? Hol vagy egyáltalán?

– Üzentem Meretnek. Megkértem, hogy nyugtasson meg, minden rendben. – Összerándul a gyomrom, érzem, mennyire ostobán hangzik, amit mondok. – Nem akartam, hogy aggódj.

– Jézusom, Dawn! *Több napja* üzentél. Azt mondtad, hamarosan visszajössz… Azt hittem, úgy érted, hogy akkor *rögtön.*

Nagyon nyelek.

– Én is azt hittem.

Halk csoszogást hallok, aztán néma csendet, mintha Brian egy szekrény belsejébe bújt volna.

– Nem értem – fakad ki feldúltan, szinte kétségbeesve. – Kérlek, gyere haza!

Megdörzsölöm a halántékomat.

– Nem lehet, még nem.

A szavai mögött könnyek gyűlnek.

– Minden rendben van?

A torkomban jókora gombóc nőtt. Ha jól tettem, hogy eljöttem ide, miért fáj ennyire Brian hangját hallani?

Épp akkor kopogtatnak, amikor igennel felelek Briannek, és már nyílik is az ajtóm.

– Dawn – kezdi Wyatt –, amit fent, a tetőn mondtál… – Elakad a szava, amikor meglátja a fülemhez nyomott telefont, és rádöbben, hogy nem neki szóltam.

– Ki az? – kérdi Brian.

A tekintetem Wyatt arcára tapad. A merev testtartásából feltételezem, hogy kitalálta, kivel beszélek.

– Senki – felelem, mire Wyatt vonásai megnyúlnak. – Mennem kell – mondanám, de addigra megszakad a vonal.

Wyatt és én különös élőképbe dermedünk, egyikünk sem tudja, mit kellene mondanunk vagy tennünk. Wyatt azért jött be hozzám, mert nem tudott aludni. Én ugyanezért hívtam fel Briant.

Mit jelent ez egyáltalán?

A combom alá csúsztatom a telefont.

– Én… az otthoniakat hívtam – magyarázkodom.

– Sajnálom, hogy megzavartalak – mentegetőzik Wyatt olyan hivatalos hangon, hogy az már magában visszariaszt. Lehajtja a fejét, kimegy, és hangos kattanással behúzza az ajtót maga mögött.

Én sajnálom – gondolom.

Tényleg.

Fél ötkor Wyatt már elment az ásatásra, hogy fogadja Mosztafát, és megszervezze az aznapi feladatokat. Nem tudom, egyáltalán lehunyta-e a szemét.

Talán neki is egész éjjel a beszélgetésünk járt a fejében, mint nekem.

A légkör csendes, de izgatott várakozással teli. Mi, többiek gyorsan bekapjuk a reggelit, összeszedjük a holmikat, és a sírhoz sietünk. Ma van az a nap, amikor senki sem akar elkésni.

A sírnál szinte azonnal megakad a szemem Wyatten, aki egy generátorral működő lámpa fényében áll. A Mosztafa kezében tartott hivatalos iratok fölé hajol, de amikor meghallja, hogy jövünk, felkapja a fejét.

– Épp ideje volt! – veti oda kurtán, noha a szokásosnál jó negyedórával korábban érkeztünk. Elkezd utasításokat osztogatni, és a feladatokkal kapcsolatban elismétli azt, amit tegnap is mondott. Engem szólít utoljára.

– Dawn, te velem leszel – mondja, és már indul is.

Odabiccentek Mosztafának, és Wyatt nyomába szegődöm, aki vissza sem pillant rám, és egy szót sem szól.

Ezek szerint most már minden a munkáról szól. Mintha az előző este meg sem történt volna.

Miután tegnap este én taszítottam el őt, egyedül magamnak köszönhetem, ha úgy bánik velem, mint az asszisztensével, vagy mint egy zöldfülű doktorandusszal, aki örülhet, ha az ő csodás felfedezésének közelébe kerülhet.

Wyatt megáll az akna bejáratánál felhúzott biztonsági kerítésnél, ahol a munkások arabul magyaráznak egymásnak. Széles kézmozdulatok kíséretében azon vitatkoznak, hogyan lehetne a legbiztonságosabban rögzíteni az aknába vezető kötélhágcsót. A létrafokok úgy csavarodnak le a sötét lyuk mélyére, mint egy vipera nyelve. A sírkápolna alacsony mennyezete miatt lehetetlen fémlétrát ereszteni az aknába, úgyhogy marad a kötélhágcsó. Wyatt könnyedén átlép a fából összetákolt korláton, majd megragadja a kötelet, és fokonként egyre lejjebb ereszkedik. Amikor a feje egy szintre kerül a kápolna aljával, még felnéz rám.

– Gond van? – kérdezi.

Megrázom a fejem, és átmászom a kerítésen.

Várok, amíg a kötélhágcsó ellazul, ami azt jelzi, hogy Wyatt leért az akna aljára.

A hangja tompán száll fel a mélyből:

– Úgy tűnik, érintetlen a sírbolt.

Rálépek az első fokra, és érzem, ahogy kileng a kötél a súlyom alatt. A két munkásra pillantok, akik szorosan tartják a hágcsót. A sírbolthoz vezető akna úgy öt és fél méter mély, és meglehetősen szűk. Nagy levegőt veszek,

és lemászom a föld alá, és csak remélem, hogy a két fickó meg fog tartani.

Olyan érzés leereszkedni, mintha a föld torkán csúsznék le. Minél lejjebb érek, annál sötétebb lesz. Wyatt fejlámpája az akna alján pislog, egy gombostűhegynyi kis fénypont, amely az utat mutatja. Amint a fejem felett eltűnik a fény, elképzelem, ahogy a falak összeszűkülnek körülöttem, és elnyel a föld.

Úgy félúton lehetek, amikor megcsúszik a létra.

Felsikoltok, megragadom a kötelet, és érzem, hogy a vállam az akna falát súrolja. Wyatt arabul kiabál valamit, mire újra megfeszül a kötél.

– *Ana aszif!* – hallom a fejem felett, a magasból a buzgó bocsánatkérést.

Úgy érzem, vérzik a vállam, de még ahhoz sincs elég hely, hogy behajlítsam a karomat, és megtapogassam.

– Dawn? – kiáltja Wyatt.

– Igen! – felelem. A szívem hevesen ver, a tenyerem izzad. – Mindjárt ott vagyok.

De egy tapodtat sem mozdulok.

Az akna itt alig szélesebb a csípőmnél. Mi van, ha leejtik a hágcsót? Mi van, ha lent nem lesz elég levegő kettőnknek, mire leérek az aljára? Mi van, ha…

– Dawn – szól oda Wyatt. – Azt akarom, hogy figyelj rám.

– Csupa fül vagyok – préselem ki magamból a szavakat.

– Még egy lépéssel gyere lejjebb!

Apró mozdulattal megrázom a fejem, a cipőm megcsúszik. Hallom, hogy az akna falából kövek

morzsolódnak le, Wyatt pedig szitkozódik egyet, ahogy az arcába hullik a por.

– Hallottál már Archie Hallról? – kérdi.

– Nem – felelem. Minden erőmmel azon vagyok, hogy egy fokkal lejjebb lépjek.

– A hatvanas vagy a hetvenes években ő volt az epigráfia egyik legelismertebb szakértője a Chicagói Egyetemen – meséli Wyatt, mintha csak egy csésze kávé mellett cseverésznénk, és nem kellene attól félnünk, hogy a föld elevenen elnyel bennünket. – Nem hiszem el, hogy még csak nem is hallottál róla. Miféle griffmadár vagy te?

Még egy reszketeg lépést teszek.

– Főnixmadár – javítom ki. – Főnixmadár volt az egyetem kabalaállata.

– Ja, persze. Na mindegy. Hall egy templomban talált feliraton dolgozott Karnakban, vagy talán Medinet Habuban, már nem emlékszem. Ahelyett hogy lemászott volna a létráról, meg újra felmászott volna rá, csak hogy elolvashassa a kicsit odébb lévő feliratot is, a felső fokokon állva odébb táncolt, mintha óriási gólyalábakon állna.

Még egy lépés. Még egy. A cipőm orra a falat súrolja, mire még egy adag kőpor hullik alá.

– Dawn?

– Itt vagyok – felelem.

– Szóval. Hall egyszer megfeledkezett róla, hogy a létrát egy oszlopra tette, és amikor odébb lépett vele, a létra felborult.

A lábam mozdulatlanná dermed.

– Mi a jóistennek mondod ezt épp most?

– Hall mindkét sarkát eltörte, ahogy átesett a létrafokok között – mondja vidáman Wyatt.

Úgy érzem, mintha vékony nádon keresztül kellene levegőt vennem.

– És tudod, mi a poén? – kérdi Wyatt.

– Nem.

Még egyet lépek, és érzem, ahogy a keze átfogja a vádlimat. Biztosan, erősen tart, míg le nem érkezem a földre.

Wyatt elfordítja a fejlámpáját, nehogy a szemembe világítson.

– Szóval a poén az: vajon mit keresett Hall a templomban magassarkúban?

Alig van hely kettőnknek.

– Jól vagy? – motyogja halkan.

– Jól – nyugtatom meg.

Egymásnak préselődünk szinte tetőtől talpig. Kicsit kínosan helyezkedünk, amíg végül mögé lavírozom magam, és a mellkasom a hátának nyomódik. Valamivel több lesz a hely, amikor Wyatt leguggol, és bemászik a járatba, amelyet az előző napokban dúcoltak alá. A túloldalán ott a sírbolt, amelynek bejáratát egymásra rakott kövek torlaszolják el.

– Adj egy kis fényt! – utasít Wyatt, és én próbálom a fejlámpám fényét felé irányítani. Wyatt leguggol, és ujjait az egyik kő peremére illeszti. Nagy nyögéssel próbálja kimozdítani a követ a helyéből, az inge szorosan a vállára simul. Nézem, ahogy a gerince elfordul, és a háta

megfeszül a nagy erőlködésben. Már épp azon vagyok, hogy szóljak neki, talán kérjünk fentről egy feszítővasat, amikor egy ujjnyira kibillen a kő. Több ezer év árad felénk egyetlen forró, száraz lehelettel.

Wyatt akkora rést nyit a kövek között, amelybe ő maga befér, majd a fejlámpáját megigazítva befurakszik a szűk sziklaalagútba. Én szorosan a nyomában. Éles kövek marnak a tenyerembe, a hátamat horzsolja a járat teteje. Szerencsére igen rövid ez a szakasz. Wyatt megáll, eltakarja az elénk táruló látványt.

– Látsz valamit? – suttogom.

Egy hosszúra nyúlt pillanatig hallgat, aztán az első szavaival Howard Carter előtt is tiszteleg. Carter pontosan ezt mondta, amikor először benézett Tutanhamon sírboltjába, és feltették neki ugyanezt a kérdést:

– Igen. Csodás dolgokat látok.

– Van bent koporsó?

Wyatt bólint.

– És érintetlen.

A járatból Wyatt bemászik a sziklába vájt, öblös sírboltba. Fejlámpája megvilágítja a fakoporsót, amely szinte az egész helyet betölti, felülete sápadt az évek alatt rárakódott mészkőportól. A fadeszkák tetején három szobrocska áll, a porréteg alól felsejlik a színpompás festék. A külső koporsó fedelén, a finom por alatt egy sor díszes hieroglifa áll – szimbólumok, amelyek beigazolják Wyatt tizenöt évnyi kutatását:

Dzsehutinaht.

A többiekhez hasonlóan én is alig várom, hogy lássam, mi van a koporsóban, de most az első feladatunk a sírbolt építészeti jellemzőinek dokumentálása. Az egyetemen tanult klasszikus módszerekkel ez rengeteg időt venne igénybe. A régészeti hivatal vezetője bekukkant a sírboltba, aztán Alberto helyet cserél velem, hogy Wyatt-tel együtt elkészítsék a helyiség alaprajzát. Egy lézeres távolságmérő és egy goniométer segítségével rajzolják meg az iPaden. Alberto méri a távolságokat, Wyatt a rajzon jelöli a sír mélységét és elhelyezkedését, és a többórás munka végén elkészül a sírbolt teljes háromdimenziós modellje. Csak ezek után jöhet az egyiptomi konzervátor, Szafija, aki minden egyes tárgyat alaposan dokumentál és becsomagol, hogy aztán a leleteket elszállíthassák a sírboltból. Mindez igen hosszadalmas, ugyanakkor rendkívül felemelő munka.

A sírbolt mindössze másfél méter magas. A koporsó és a fal közti hely olyan szűk, hogy egyedül én férek be a helyiség túlsó falához, hogy letakarítsam a mészkőport.

A külső koporsónak a fedelén és az alján kívül négy oldala van – két hosszú és két rövid. Az oldalát facsapok és rézcsatok tartják össze. A koporsó fedelét egyenes illesztéssel erősítették az oldallapokhoz, az alját azonban jó erős, ollós csapozással. Nem hiába maradt meg ilyen

kitűnő állapotban négyezer évig. A fakoporsó mind a négy oldalán élénk színű hieroglifákból álló, vízszintes sáv fut végig, amelyen Dzsehutinaht címei olvashatók. A koporsó külső felén nincs más, mint egy keletre néző Hórusz-szem. A koporsó belső falain valószínűleg jóval kidolgozottabb díszítés vár majd ránk, a benne tárolt belső koporsóról nem is beszélve. Arany tárgyakat nem látni, de van itt jó néhány halotti szobor a külső koporsóra állítva. A kanópuszláda az egyik mészkőbe faragott polcról a földre esett.

A sírbolt hátuljába húzódva órákig tanulmányozom a szobrocskákat – egy fából kifaragott temetési menet, amelyet egy ágyékkötős férfi vezet. Őt három karcsú női alak követi, akik bort és gabonát visznek, valamint egy fekete-fehérre festett felajánlási ládát. Van ott még egy temetési csónak, amelyet egyetlen darab fából faragtak – az evezőit csapokkal illesztették oda, a lapátok kifejezetten jó állapotban maradtak meg. Mellette egy másik csónak áll, amely a konyhai funkciókat láthatta el a kormányzó hajója mellett, aki hivatalos ügyekben hajózott fel-alá a Níluson. A koporsó Dzsehutinaht haláláról tanúskodik, ezek a szobrocskák azonban az életének pillanatait mutatják – a munkáját és a kormányzói feladatait; a családját és az ismerőseit, akik gyászolják őt.

Ekkor döbbenek rá, hogy Dzsehutinaht alig különbözik a mostani betegeimtől, akik szeretnének felkészülni arra, ami a halál után vár rájuk, ugyanakkor emlékezni akarnak, milyenek voltak valaha.

Három nappal a sírbolt feltárása után a szobrocskákat elviszik, és végre ki lehet nyitni a koporsót. A helyi munkások fel-alá másznak a kötélhágcsón, és a külső generátortól hosszabbítókkal és elosztókkal varázsolnak fényt a sírboltba. A zaj olyan fülsiketítő a sírkápolnában, hogy Wyatt befogja a fülét.

– Anyám mindig az mondta, hogy ha a bal füled cseng, akkor valaki szeretettel emleget, de ha a jobb, akkor valaki rosszat kíván neked.

– És ha mindkettő egyszerre? – kérdi Wyatt.

– Az migrén – vigyorgok rá.

Épp az akna tetején állunk, a generátor zajában, míg Alberto lent különböző szögekből fényképeket készít a koporsóról. Omár, az inspektor megbízik benne, és nyugodt szívvel hagyja őt egyedül a sírboltban. Amikor lent felvillan a vaku, Wyatt iPadjén már meg is jelenik a felvétel.

Lebámulok a sötét aknába. Újabb villanást látok, és az iPad képernyőjén egy újabb kép jelenik meg.

– Miért tart ez ilyen sokáig?

– Tudod, milyen sokáig tartott Carternek feldolgozni Tutanhamon sírját? – kérdez vissza Wyatt. – Tíz *évig*. Minden egyes leletet leltárba vett, mindent lefényképezett, mindent lerajzolt. – Önelégülten vigyorog rám. – Én már tizenöt éve várok erre a pillanatra. Ha valakinek joga van türelmetlenkedni, az én vagyok.

A sírkápolnában meglehetősen nagy a tömeg, de egyvalaki nincs itt.

– Dailey – mondom, miután eszembe jut, milyen nevet

említett Joe. – Miért nem jött el a pénzeszsákod?

Nem tudom elképzelni, hogy valaki egy ekkora expedíciót pénzel, és önszántából kihagyja a felfedezés pillanatát. Wyatt felkapja a fejét, és elvörösödik.

– Úgy tudom, azért késik, mert Olaszországban sztrájkolnak a repülőtéri dolgozók.

– A szponzorod olasz? – kérdem, de mielőtt Wyatt válaszolhatna, Alberto felkiabál. Végre eljött az idő, hogy kinyissuk a koporsót.

Egymás után leereszkedünk a kötélhágcsón – először Wyatt, aztán én, mögöttem Szafija, a konzervátor, végül Omár. Miután mindannyian bepréselődünk a sírboltba, gyakorlatilag nem marad több hely a féltucatnyi munkás mellett, akik elmélyülten konzultálnak Wyatt-tel, hogyan lehetne a lehető legjobban felnyitni a külső koporsót. Az inspektor felajánlja, hogy ő inkább visszamászik, és fent vár bennünket. Az arcomon patakokban folyik az izzadság, le a nyakamon, az ingem alá. A hőmérséklet a negyven fokot közelítheti ebben a föld alatti kőbarlangban, és a levegő meg sem rezdül. Itt természetesen tilos ventilátorokat használni. Azok a körülmények, amelyek évezredeken át épségben megőrizték az eltemetett kincseket, számunka most magát a poklot jelentik.

A munkások Wyatt-tel együtt nagy nehezen odébb taszítják a külső koporsó fedelét. A nehézkesen ziháló generátornak köszönhető gyenge, reszkető fényben megpillantom a cédrusból készült belső koporsót, amely igencsak emlékeztet azokra, amelyeket

doktoranduszhallgatóként a bostoni Szépművészeti Múzeumban láttam. Egyelőre képtelen vagyok kivenni a hieroglifák bármelyikét is, csak annyit állapítok meg, hogy a festés még a külső koporsóénál is színpompásabb.

Közel egy órába telik, amíg le tudjuk emelni a külső koporsó nehéz fedelét. Egymáson átnyúlva igyekszünk helyezkedni, hogy megfelelően az oldalára állíthassuk a tetőt. Amíg mi a koporsófedéllel birkózunk, Alberto ide-oda cikázik köztünk, és tovább kattogtatja a fényképezőgépét.

Wyatt az ingujjával megtörölgeti a homlokát.

– Hű, micsoda jó móka volt! – sóhajt. – Gyerünk, csináljuk még egyszer! – Ezzel a belső koporsóra mutat, és a fedele alá illeszti az ujjait.

Ez a koporsófedél nem annyira súlyos, de nagyon nehéz rajta fogást találni, ráadásul olyan sokan próbálunk segíteni, hogy alig férünk el egymástól. Én a sírbolt végébe szorulok, a koporsó lábához.

Amikor feltárul a belső koporsó, nem csap meg a halál bűze. Egyedül szúrós, átható gyantaszagot érezni. Dzsehutinaht kiszáradt múmiája az oldalán fekszik, kelet felé, a testét körbeöleli a szorosan rátekert számtalan vászonréteg. A halvány fény megcsillan a halotti maszkon, és látszik, hogy a vászon külső rétegeit rovarok lyuggatták szét. A múmiát rojtos szélű halotti lepel borítja. Mellette a koporsó falán a Koporsószövegek mondásai láthatók, valamint egy színesen megfestett álajtó, amelyen a *ba* lélek ki-be járhat. A múmia a koporsó másik belső falához nyomódik, de a csípője és a feje felett

megpillantok egy színes áldozati frízt díszes sarukkal, boroskorsókkal és húsos tálakkal. Egy pillanatig áhítattal gyönyörködünk az elénk táruló látványban, miközben Alberto a gépével örökíti meg néma csodálatunkat.

– Na, jó – szólal meg Szafija, hogy felrázzon bennünket. – Gyerünk, lássunk neki!

Ezzel kimászik a sírboltból, felkapaszkodik a hágcsón, és odaszól a munkásoknak, hogy hozzanak védőfóliákat és köteleket, amelyekkel megemelhetik a felnyitott koporsókat. Alberto utánakapaszkodik, hiszen ha mindenki lejön a sírboltba, hogy felpakolják a múmiát, és felvigyék a központi sírkápolnába, neki biztosan nem jut hely.

Wyatt is elindul, de visszafordul, amikor látja, hogy én még mindig ott ácsorgok – a belső koporsó peremébe kapaszkodva Dzsehutinaht múmiáját vizslatom.

– A válaszom: *nem tudom* – mondja.

– Jó, de mi a kérdés?

– Hogy ott van-e a Két Út Könyve alatta.

Lepillantok a belső koporsó aljára, amelyet vastag rétegben fed a por.

– Csak hogy tudd, *nem* erre gondoltam.

– Nem? – csodálkozik Wyatt. – Talán épp ihletet merítettél a halloweeni jelmezedhez?

– Be kell ismerned, ez aztán nem egy átlagos csütörtök – jegyzem meg.

A tekintetem a halotti maszkra téved. Úgy tűnik, vékony aranyréteggel vonták be, de az arc vonásai igen kidolgozottak – az egyik orrlyuk nagyobb a másiknál, a

szem sarkait vörös pöttyök jelölik. Elvileg a kormányzó vonásait ábrázolja stilizált formában, hogy a lelke a mindennapos feltámadásnál felismerje a múmiát.

Erről eszembe jutnak azok a halotti maszkok, amelyeket a különböző uralkodókról és tudósokról mintáztak a középkortól kezdve egészen az amerikai polgárháborúig, VIII. Henriktől Napóleonon át Nikola Tesláig. Ezeket aztán a temetésen, majd múzeumokban mutatták be.

– Hallottál valaha a Szajna ismeretlen nőjéről?

Wyatt a fejét rázza.

– Az 1880-as években Párizsban a Szajnába fulladt egy fiatal lány. A halottasházban aztán valaki viaszból készített egy halotti maszkot az arcáról, és… hát, csodálatosan szép. Úgy néz ki, mintha a lány mosollyal a száján aludt volna el, pedig valószínűleg öngyilkos lett. Régebben a Mona Lisához hasonlították, és sok gazdag ember a maszk másolatát műalkotásként akasztotta ki az otthona falára. Az 1960-as években az ő arcáról mintázták az újraélesztés tanításához használt legelső bábut.

Wyatt a zsebébe csúsztatja a kezét.

– Ebben azért van egy kevés irónia.

– Csodálatos belegondolni, hogy valaki ennyire békésen mehet a halálba. – Lepillantok Dzsehutinahtra. – Gondolod, hogy ezek rajta is segítettek?

– Micsodák?

A koporsóra írt varázsszövegekre mutatok.

– Ház ezek itt. Az összes előkészület. Gondolod, hogy végül eljutott oda, ahová akart?

Wyatt vállat vont.

– Nagyon ajánlom, ugyanis irgalmatlan nagy meló volt ide lecipelni őt, és még nagyobb meló lesz felcipelni innen.

Wyatt megfordul, otthagy, és hallom a kötél nyikorgását, ahogy felmászik rajta. Még egy utolsó pillantást vetek a múmiára. Elfogadom, hogy az elődeink életéről úgy tudhatjuk meg a legtöbbet, ha szétszedjük és aprólékosan megvizsgáljuk a végső nyughelyüket. Ez a tudományos cél teljes mértékben igazolja a munkánkat. Azt is elfogadom, hogy a vallási tanokat mindenki úgy éli meg, ahogy akarja. De mi van, ha Dzsehutinahtnak és a többieknek igazuk volt: mi van, ha ma este, amikor lemegy a nap, és Dzsehutinaht *bá* lelke visszatér a koporsójába, nem találja meg a holttestet, amellyel egyesülnie kellene?

Mi van, ha a hiányzó rész nélkül nem lehetünk teljesek?

Számtalanszor hallottam már, hogy a szerelem és a gyűlölet ugyanannak az éremnek a két oldala. Ez lehet az egyetlen magyarázat arra, miért szerettem bele Wyattbe ilyen őrülten, ennyire rövid idő alatt. Doktoranduszhallgatóként kétszemélyes versenyt vívtam vele, amelyben egyszer én álltam nyerésre, egyszer ő. Annyira lekötötte a figyelmemet a győzni akarás, hogy amikor véget ért a verseny, és volt időm alaposabban megnézni őt, egészen rácsodálkoztam.

Teljesen más volt, mint a kép, amelyet magáról festett: egy arrogáns, eszes brit, aki már megszokta, hogy ő a

legokosabb. Rájöttem, hogy mások előtt csak megjátssza magát. Gyakran gyötörték rémálmok, és ilyenkor kétségbeesetten vergődött a karjaim között. Szeretett tréfálni, például a fürdőszobatükörre pajzán hieroglifákat rajzolt, amelyek lassan kirajzolódtak a párában, amikor együtt zuhanyoztunk. És úgy ért hozzám, mintha ködfátyol lennék, vagy tünékeny emlékkép.

Nem volt egyszerű eltitkolni a románcunkat a velünk egy házban élő nyolc ember előtt, de nagyon igyekeztünk. Az újonnan felfedezett festett feliraton együtt dolgoztunk a *vádi*ban a többiekkel, ezért Wyatt-tel továbbra is piszkálódtunk, és úgy tettünk, mintha ki nem állnánk egymást. Közben Wyatt finoman végigsimította a hátamat, amikor elment mellettem, és amikor este, a vacsoránál egymás mellett ültünk, a kisujjamat az ujjába akasztottam, és a kezét a combomra húztam az asztal alatt.

Délutánonként, amikor a többiek lepihentek a nagy forróságban, alig vártam Wyatt lépteinek hangját a szobám ajtajánál. Volt ott két meglazult padlódeszka, amelyek hangosan nyikorogtak, bármilyen óvatosan lépkedett is az ember. Ekkor elszámoltam magamban százig, majd utánaindultam. Előfordult, hogy lábujjhegyen kellett elosonnom Haszib mellett, aki az udvaron szunyókált a kötelekre kiaggatott, színes ruhák árnyékában. Amint kiértem a régészház kapuján, a szememet eltakartam a nap elől, és a poros úton a jeleket lestem. Wyatt egy maréknyi kavicsból nyilat formázott, vagy egyszerűen elszórta a köveket a Nílus felé vezető

úton. Általában már félúton jártam, amikor megláttam őt, de előfordult, hogy váratlanul előugrott egy kukoricatáblából, és hátulról átölelte a derekamat.

Ezekben a lopott órákban rajtunk kívül nem létezett más. Ilyenkor még az sem zavart, hogy a tűző nap vörösre égeti a bőrünket, és kiszívja a hajunkat. Átvágtunk a zöldellő ágyások és gabonaföldek között, és az átható vadhagymaszagban csókolóztunk. Leheveredtünk a szénára, és Wyatt egy hosszú fűszállal végicirógatta a testemet a tarkómtól a köldökömig. Gyakran kiültünk a folyópartra, és beszélgettünk – az apjáról, aki egy sor szerencsétlen üzleti befektetéssel elvesztette a családi vagyont, mégis ragaszkodott hozzá, hogy a fiait Etonba küldje tanulni, és ezzel fenntartsa a látszatot. Az anyámról, aki másodállást vállalt, csak hogy kifizesse a diákhitelemet. És arról, milyen lenne nyomtatásban látni kettőnk nevét egymás mellett.

Esténként számoltam, hányan mentek már el zuhanyozni, míg végül utolsó előttinek maradtam. Akkor aztán besurrantam a fürdőbe, és kisvártatva Wyatt is utánam lopózott – ebben amúgy nem volt semmi különös, hiszen több zuhanyfülke is sorakozott egymás mellett –, csakhogy mi mindig ketten használtunk egyet. Ilyenkor Wyatt felemelte a csípőmet, és nekitámasztott a csempézett falnak. Vagy letérdelt a fülke padlójára, és addig kényeztetett, amíg az én térdem is összerogyott. Még emlékszem, ahogy hátravetette a fejét a forró gőzben; ahogy az ujjai lilás nyomokat hagytak a combomon. Emlékszem, ahogy szorosan egymáshoz

tapadtunk, és még a víz sem talált utat közénk.

Amikor Howard Carter megtalálta Tutanhamon múmiáját, és megkísérelte kiemelni a föld alól, nem gondolta, hogy a legbelső koporsó színaranyból van, márpedig ettől az egész akció kis híján meghiúsult. Szafija Dzsehutinaht múmiájának kiemeléséhez csörlőt hozatott, amelyet hosszú falábakon az akna bejáratánál állítottak fel. A konzervátor a két koporsófedelet felvitette a fő sírkápolnába, aztán bebugyolálta a múmiát, és a koporsó belsejéhez rögzítette, nehogy megmozduljon, miközben az egymásba illesztett koporsókat felhúzzák a munkások. Onnan aztán a múmiát átemelik majd egy légáteresztő faládába. Manapság a múmiákról már nem veszik le a gyolcsot, hanem CT-felvételeket készítenek róluk. Wyatt a vizsgálatok elvégzésére felkért egy minjai kórházat, ő maga azonban nem foglalkozik fizikai antropológiával, ezért most ennek a felfedezésnek nem ez a fő szenzációja. Tudom, az egyiptológiát általában a múmiákkal azonosítják, de az az igazság, hogy maguk a múmiák nem árulnak el sok mindent a mai ember számára. Igen, Dzsehutinaht több ezer éve halt meg, ez biztos. A koporsója azonban jóval többet mond arról, hogyan élt, miben hitt, és mit remélt.

A sírbolt megint zsúfolásig megtelik – Mosztafa Avád visszatért, és a régészeti hivataltól olyanok is megjelentek, akiket még soha nem láttam. Aztán itt van Szafija egy egész csapattal, akik majd segítenek a múmiát átemelni a koporsóból a faládába. Egyébként mindannyiunknak

lenne mit csinálni, de ezen a rendkívül jelentőségteljes napon Wyatt senkit nem akar arra kárhoztatni, hogy a sírkamra falán másolgassa a hieroglifákat. Mindannyian ott nyüzsgünk, hallgatjuk, ahogy a munkavezető utasításokat ad a csörlő mellett, és ahogy a munkások az akna mélyéről felkiáltanak, amint beindul a kötél. A koporsó centiről centire emelkedik, míg végül megpillantom Wyatt mögött, ahogy előbukkan az aknából.

A délelőtt nagy része azzal telik, hogy felhúzzák az aknából a koporsót, és további három órára van szükség, hogy óvatosan leszereljék a kötelekről, és a sírkápolna padlóján a kipárnázott lécekre fektessék. Délután sem áll meg a munka, amikor a forró nap fehérre perzseli a homokot és a körülöttünk lévő sziklákat, hiszen senki nem akar hazamenni, mielőtt végeznénk.

Végül a fakoporsó a helyére kerül, és a konzerváló csapat megkezdheti a munkáját. Óvatosan kiemelik a múmiát a nyughelyéről, ahol az oldalán pihen, és a hátára fektetik az ott várakozó faládában. Wyatt ekkor az akció kellős közepén terem, mint egy átültetést végző sebész, aki csak arra várt, hogy megérkezzen a várva várt szerv. Alberto mindenütt ott van, és fotókkal dokumentálja, ahogy kiemelik a múmiát, majd a halotti maszkot. Végül a szemünk elé tárul a koporsó belseje.

A koporsók mozgatása alaposan felkavarta a mészkőport. Wyatt türelmetlenül várja, hogy Alberto befejezze a szűk cédruskoporsó belsejének dokumentálását, majd előhúz a zsebéből egy tiszta

ecsetet. Lehajol, benyúl a koporsóba, és óvatosan félresöpri a port, hogy jobban lássa az alját, amelyet eddig eltakart a múmia.

Kisvártatva egy örömteli kiáltással ledobja az ecsetet, odaugrik hozzám, felkap és megpörget. Én hirtelen mozdulatlanná dermedek a karjában, mert érzem, hogy körülöttünk mindenki őt bámulja. Pontosabban minket.

Wyatt gyorsan letesz, és én hamar megfeledkezem a többiek megütközéséről. Dzsehutinaht belső koporsójának alján ugyanis egy hullámos kék vonal, egy kacskaringós fekete vonal és egy keskeny vörös téglalap látható. A legújabb régészeti felfedezés nem más, mint a Két Út Könyvének legősibb ismert verziója.

Abban a szezonban, amikor titkolni próbáltuk a kapcsolatunkat, Wyatt minden éjjel átjött az ágyamba, ahol szorosan egymáshoz simultunk. Idővel hozzászoktam, hogy mellette alszom el, ezért amikor egyik nap sem a zuhanyzóban nem jelent meg, sem a szobámban, elhatároztam, hogy megkeresem a szobájában.

Végül a koromsötét folyosón találkoztunk össze. Wyatt megfogta a vállamat, és leejtette a paplant, amit magával cipelt.

– Megváltozott a helyszín – súgta oda.

Mondania sem kellett, anélkül is tisztában voltam vele, hogy a *vádi*ba készül.

Akkoriban a *vádi*t éjszakánként is figyelte egy őr, de simán bejuthattunk, csak szólnunk kellett, hogy halvány

fényben is szeretnénk megvizsgálni a festett felirat szövegét. Ilyet máskor is csináltunk már. Wyatt adott egy fejlámpát, és elindultunk a sötétben, mint két hullócsillag.

A felirat alatt Wyatt leterítette a paplant, majd intett a kezével.

– Csak ön után, királynőm.

Leheveredtem a paplanra.

– Királynő? – kérdeztem. – Miért ne lehetnék király?

– Mint Hatsepszut? – nevetett Wyatt.

Hatsepszut I. Thotmesz lánya volt, és akkor lett Egyiptom királynője, amikor feleségül ment a féltestvéréhez, II. Thotmeszhez. A férje halála után régensként uralkodott a mostohafia, a még gyermek III. Thotmesz helyett. Mivel azonban ő is nemesi vérvonalból származott, és alkalmas volt az uralkodásra, magához ragadta a hatalmat, és időszámításunk előtt 1473-ban királynak kiáltotta ki magát a férfi uralkodóknak fenntartott összes címmel és ranggal együtt.

– Rohadtul ambiciózus lehetett – jegyezte meg Wyatt.

Erre a homlokomat ráncolva könyököltem fel.

– Miért van az, hogy ha egy nő vágyik hatalomra, akkor ambiciózus, de ha egy férfi, akkor az teljesen természetes? Politikai célokat kitűzni és nőnek lenni nem zárja ki egymást. Amennyire tudjuk, egy családi válság kellős közepén találta magát. Talán valaki azzal fenyegetőzött, hogy elveszi a trónt a mostohafiától, és neki ki kellett találnia, hogyan őrizhetné meg. Legalábbis egy jó anya ezt tenné.

– Egy jó anya, mint Joan Crawford az *Anyu a sztár*ban?

Miután Hatsepszut meghalt, III. Thotmesz leromboltatta az összes emlékművét, és kitöröltette a nevét…

– Aztán trónra került III. Thotmesz gyermeke, Amenhotep. Vele kapcsolatban valóban az a legkevésbé érdekes, hogy nő volt, de nem is igyekezett titkolni. A különféle műalkotásokon a hagyományos fáraói fejkendővel ábrázolták, férfi ágyékkötővel, félmeztelenül, de határozottan látni lehet a kebleit.

Wyatt nekilátott kigombolni az ingemet.

– Mesélj még!

– Hiába volt király, a megnevezése úgy szólt, hogy „legelső a nemes hölgyek között”. És a róla szóló uralkodói szövegekben nőnemű névmások szerepelnek.

Wyatt a nyakamba fúrta az orrát, és lerángatta a nadrágomat.

– Imádom, amikor ilyen buzgó feminista vagy.

Erre tréfásan taszítottam egyet rajta.

– Deir el-Bahariban óriási emléktemplomot építtetett, és óriási kereskedelmi expedíciót indított Puntba…

– Tudod, mi óriási még?

– …de ezek közül egyiknek sem volt köze a neméhez. Ez olyan, mintha női elnökünk lenne, és azt állítanánk, hogy azért ért el annyi mindent, mert nő, és nem azért, mert vezető.

– Hatsepszut kétségtelenül sok mindent elért – vetette közbe Wyatt, majd a keze közé vette az arcomat, és megcsókolt.

Mire szétváltunk, alig kaptam levegőt.

– Van valami problémád az ambiciózus nőkkel, akik sok

mindent elérnek?

Ekkor magára vont, hogy meglovagolhassam.

– Tudod, mit mondanak – motyogta Wyatt. – Minden erős nő alatt van egy nagyon-nagyon szerencsés férfi.

Olyan jó volt, hogy az éjszaka kellős közepén, a sivatagban fáraókról és fáraónőkről vitatkozhattunk! Jó volt, hogy Wyattet nem kellett felvilágosítanom, ki volt Hatsepszut. Jó volt, hogy épp olyan hévvel tudtunk szeretkezni, mint vitatkozni. Jó volt, hogy vele minden egyes pillanatot különös izgalom járt át.

Szerettem Wyattet.

Azt hiszem, azért maradt meg az emlékezetemben olyan tisztán ez a bizonyos éjszaka, mert akkor először ismertem be önmagamnak, hogy szeretem őt. Az ijedség helyett azonban végtelen nyugalom töltött el, puha takaróként borult rám az érzés, hogy ez így van rendjén. Mint amikor az ember egy hóvihar után kinéz a hálószoba ablakán, és hiába felismerhetetlen a táj, mégis tudja, hogy csukott szemmel is bárhova odatalálna.

Azért is emlékszem ilyen jól arra az éjszakára, mert hajnalban nem ébredtünk fel időben. Amikor felriadtunk, felkaptuk a paplanunkat, és lóhalálában rohantunk át a sivatagon, hogy visszaérjünk a régészházba, mielőtt bárki más felébredne. A konyhába lépve azonban ott találtuk Dumphriest és az öt másik egyetemistát, akik már mind az asztalnál ültek, és a reggelijüket majszolták.

– Hála az isteneknek! – kiáltott fel Dumphries anélkül, hogy felpillantott volna a kávéjából. – Most már legalább nem kell többé úgy tennünk, mintha nem tudnánk, hogy

maguk ketten összeszűrték a levet.

Elvörösödtem, és azt hittem, ott helyben elnyel a föld. Wyatt valamit motyogott a bajsza alatt, majd Haszib kezébe nyomta a paplant, és leült mellém az asztalhoz. Nem értünk egymáshoz. Levegőt is alig vettünk.

– Nem csak maguk hallják ám azt a nyikorgó padlódeszkát – mondta Dumphries, majd felém fordult. – Ideadná a tejszínt, kérem?

Minjában, a régészeti hivatal raktárában csőtörés volt, ezért a tervekkel ellentétben oda nem vihetjük a koporsót. Szerencsére az odaszállított leleteknek nem esett bajuk, de az épületbe nehéz a bejárás, ezért az a döntés született, hogy a részletesebb elemzéshez mindent átszállítanak a régészház raktárába, ahová a fokozott védelem érdekében még több őrt rendelnek ki.

Ez többek között azt is jelenti, hogy Wyatt és én napi huszonnégy órában hozzáférhetünk majd a koporsóhoz. Szó szerint megtehetném, hogy kikászálódom az ágyból, kettőt lépek, és máris nekiállok a Két Út Könyvét tanulmányozni. De nem merem beleélni magam, hogy Wyatt-tel együtt átbogarászhatom a koporsó alján látható festményt, mert tudom, hogy a felfedezés kapcsán rengeteg munka lesz, és a feladatokat nem én osztom szét.

Tizenöt évvel ezelőtt arról írtam a doktori disszertációmat, hogy a koporsó a sírkamrának és magának a világegyetemnek is a mikrokozmoszát jelképezi. Alapvetően minden temetkezési felirat olyan információkat szolgáltat, amelyekre az elhunytnak a

túlvilágon szüksége lehet. Ha kicsit távolabbról szemléljük a dolgot, maga a koporsó egy mini kozmosz: a koporsó fedelére az égboltot festették, az aljára a Két Út Könyvének térképét, a kettő közötti teret pedig a múmia töltötte ki. Ha még távolabbról nézzük az egészet, maga a sírkamra – a fenti nyilvános temetkezési kápolnával, a föld alatti sírbolttal meg az ott található koporsóval együtt – szintén az univerzum jelképes megjelenítése.

Itt, a régészház raktárhelyiségében még inkább elemeire bontjuk a koporsót. Külön fűrészbakokra helyezzük a belső és a külső koporsót. Mindkettő érintetlen állapotban maradt meg, meglehetősen tágasak, az oldalfalak közel egy méter magasak. Állványokat állítunk fel mellettük, hogy fel lehessen mászni, és be lehessen nézni, de a távolság miatt a kis méretű szövegeket még így is nehéz kivenni. Inkább Albertót kérjük meg, hogy mindent fényképezzen le a hosszú botra szerelt fényképezőgépével.

Már el is kezdtem átmásolni a koporsóban talált szövegeket. Az iPaden rajzolom át a vonalakat, hogy Alberto aztán a rajzaim felhasználásával háromdimenziós digitális képeket készítsen. Wyatt megkért, hogy a külső koporsó belső falán látható képekkel kezdjek, amelyek olyan lélegzetelállítóan gyönyörűek, hogy a rajzaimmal képtelen vagyok megfelelően visszaadni a szépségüket. A képernyőmön megjelennek a művész alapos ecsetvonásai – az árnyékolásnak és az apró részleteknek köszönhetően a hófehér, téglavörös és kék színekben játszó alakok szinte

megelevenednek a cédrusfán. Van ott egy kőszáli kecske, amelynek szarva barázdált, a füle mintás. Egy jókora boroskorsónak az kölcsönöz térbeli hatást, hogy az egyik oldala világosabb árnyalatú. Vannak ott asztalok, roskadásig megpakolva gyümölccsel, zöldséggel, hússal, kenyérrel. Van ott egy kötéltekercs, amelynek egyenként festették meg a rostjait, és egy lúd, amelynek szárnytollai a szürke összes árnyalatát felvonultatják. A legfinomabb munka a díszesen megfestett álajtót jellemzi, amelyen keresztül a *ba* lélek vándorolhatott ide-oda a sír és az alvilág között. Fölötte a szöveg áldozatokat kér a királytól és Ozirisztől az ünnepnapokon, a jobb sarokban pedig a lehetséges felajánlások listája látható.

Egyórányi munka után égni kezd a szemem. Megdörzsölöm, majd vetek egy pillantást Wyattre, aki egészen belemerült a saját iPadjén látható képekbe. A szája hangtalanul mozog, ahogy magában fordítja a szövegeket, amelyeket Alberto Dzsehutinaht belső koporsójának oldalán fotózott le. A Koporsószövegekben 1185 különálló mondás található; Wyatt épp azt találgatja, ezek közül melyek szerepelnek Dzsehutinaht koporsóin.

Mivel Wyatt nem figyel rám, lopva belesek a belső koporsóba. A külső koporsóhoz hasonlóan ezen is Hórusz-szemek láthatók a külső, elülső oldalon. A fatábla másik oldalán egy másik pár Hórusz-szem van egy álajtó fölött, mintha a múmia átkukucskálhatott volna a fán, és láthatta volna a csodás műalkotásokat, amelyeket én a külső koporsó belső faláról másolok. A koporsó alján az árulkodó hullámos vonalakból álló térkép látható, a Két

Út Könyve. Az iPademen addig keresgélek a fájlok között, amíg meg nem találom azokat a fényképeket, amelyeket Alberto a Két Út Könyvéről készített.

Amikor először foglalkozni kezdtem a Két Út Könyvével, nem Egyiptommal kezdtem a kutatást. Első lépésként különféle térképeket vizsgáltam meg: Anaximandrosz görög filozófus világtérképét az időszámításunk előtti hatodik századból, Fra Mauro középkori térképét, az Atlas maiort, Atlantisz és Középföld térképét, térképeket arról, hogyan nézett volna ki az Egyesült Államok, ha a Dél kivált volna, vagy Európa, ha nem történt volna meg a normandiai partraszállás. A térképek nem feltétlenül pontosak, arányosak és kézzelfoghatók. Ábrázolhatnak egy létező tájat, egy megálmodott, elképzelt világot vagy egy jelképes világot – mint a középkori katedrálisok térképei, amelyeken a bejárattól a főhajón át az oltárig vezető útvonal a Krisztushoz vezető utat jelképezte. Egy térkép bizonyos értelemben a készítője hitvilágát tükrözi – épp, mint a Két Út Könyve. A középbirodalmi művészek azt ábrázolták, hogyan lehet átjutni a túlvilág különféle akadályain. Külön jelölték a belépési pontokat, az áthatolhatatlan kapukat és a tűztengereket. Ha valaki sikeresen átverekedte magát az akadályokon, az olyan volt, mintha megnyerte volna egy túlélőshow fődíját – örök lakhelyet kapott az istenek közelében. Itt, Deir el-Bersában négy nemzedékből is kerültek elő koporsók, bennünk a Két Út Könyvével, de Wyatt felfedezése mindegyiknél régebbi.

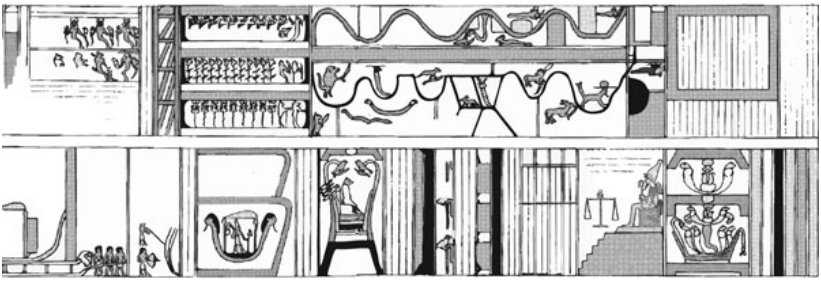

Dzsehutinaht koporsójában a Két Út Könyvének hosszabb verziója található, 101 mondással, és a koporsó alján két hosszanti sávot foglal el. Mindkét sáv több egységre van osztva. Az első egység azt ábrázolja, ahogy Dzsehutinaht hajnalban elhajózik a napbárkán. A következőn világosan kivehető a földrajzi térkép a felső, vízi úttal és az alsó, szárazföldi úttal. A két utat egy vörös sáv választja el, a „Késforgatók Tűztengere”. A maradék helyet szövegek töltik ki, amelyek hegyekről, völgyekről, földekről és szentélyekről szólnak, és olyan felfegyverzett szörnyekről, akik megpróbálják letéríteni az útról az elhunytat. A hegyek-völgyek között látni is lehet a fenevadak apró, halvány képét. Végül az elhunyt különleges ruhákat és kiegészítőket kap, hogy mindenki lássa, sikerült megtennie az útnak ezt a részét.

A következő egységben csak bonyolódnak a dolgok. Három tüzes kamrát látni, amelyek mindegyikét egy-egy őr vigyázza. Ha az elhunyt legyőzi ezt az akadályt, átjut Ra-Szetau labirintusszerűen kanyargó útjaira, ahol le kell küzdenie a szkarabeuszfejű, kígyókat tartó démonokat, hogy eljuthasson Oziriszhez, és elnyerje az örök életet.

A Két Út Könyvének rövidebb verziója ezzel rendszerint véget is ér, Dzsehutinaht koporsójában azonban

folytatódik az útmutató: könyörgés Thothoz, ennek a régiónak az istenéhez; aztán sűrű szöveg következik, amely a túlvilági lét helyett az elhunyt életét írja le, és azt indokolja, miért méltó arra, hogy elhajózzon Rével. Aztán hét kapu következik, amelyek mindegyikét rémisztő őr védi. Végül az elhunytat halhatatlanként látjuk, amint eggyé válik a napistennel, Rével és Ozirisszel, az alvilág urával.

A térkép annak idején az elhunyt eligazodását segítette, számunkra pedig most érzékletesen bemutatja, mit gondoltak az óegyiptomiak a túlvilágról. Nem olyan helynek képzelték, ahol felhők, díszes kapuk és hárfázó angyalok vannak. A kapuk lángoltak, és a túlvilágot hátborzongatóan rémisztő lények népesítették be: emberfejű, állattestű kimérák kígyófarokkal, szárnyakkal, karmokkal. Ez a Két Út Könyve például a vízi út mellett egy pávián-kígyó kimérát ábrázol késsel a kezében, meg egy leopárdtestű szörnyet tehénfejjel és szarvakkal.

Van itt még egy ábra. Lejjebb görgetek a fényképen, és jól ránagyítok. Egy ülő férfialak fehér koronával, kezében kampós végű bottal. Ez nem valamiféle szörnyalak, hanem a trónján ülő Ozirisz jellegzetes középbirodalmi megjelenítése. Az ábra közvetlen utalás Oziriszre és a Kettős Igazság Csarnokára, amely a jóval későbbi írásokban jelenik majd meg. Mellette egy mérleg áll üres serpenyőkkel. Ez a kép a Két Út Könyvének abban az egységében található, ahol rendszerint kizárólag szövegek szerepelnek, képek nem.

Felkapaszkodom az állványra, hogy

összehasonlíthassam a fényképet magával a koporsóbelsőn található rajzzal. Nem, ez nem lehet igaz. Korábban soha nem láttam a Két Út Könyvének olyan változatát, amelyben Ozirisz és a mérleg szerepelt volna. Valójában ez a jelenet sehol máshol nem szerepel, egyedül a Halottak Könyvének 125. mondásában, amely azt írja le, ahogy a halott szívét összemérik egy fehér strucctollal.

Csakhogy az a szöveg nem létezett még vagy négyszáz évig!

– Wyatt – szólok oda. – Azt hiszem, ezt látnod kell.

Wyatt felsandít az iPadjéből, és értetlenül ráncolja a homlokát.

– Neked a külső koporsón kellene dolgoznod – figyelmeztet, mégis felmászik mellém az állványra.

– Lehet, hogy a tudásom berozsdásodott – mondom –, de azt hiszem, ez itt a Kettős Igazság Csarnoka.

– A Halottak Könyvéből? – csodálkozik. – Az nem lehet. Az már az Újbirodalom kora.

– És ha a Koporsószövegek bizonyos része idővel átkerült a Halottak Könyvébe?

Látom, ahogy Wyatt a fejében elraktározott hatalmas tudásanyagban kutakodik.

– A Koporsószövegek 47. mondása áll ehhez a legközelebb – állapítja meg, majd elkezdi átpörgetni Alberto felvételeit. Az ujjával végigszalad a hieroglifákon, sokkal gyorsabban, mint ahogy én el tudnám olvasni a jeleket, egészen addig, amíg meg nem találja a kérdéses szöveget a belső koporsó nyugati faláról készült

fényképen. – *Ha bármely istenség vagy bármely halott szelleme szembeszáll a méltóságaiddal… ők a Félelmetes Arcú szövetségeseiként mind elpusztulnak. A napkorong mellett áll majd széles trónod. Akárcsak Toth isten, megméretsz majd a mérlegen. A hírnevedet elismeri az, aki a napkorongban trónol, és te istenségként mellette kapsz helyet. Az Igazság Széles Csarnokában kenyeret kapsz, és olyan étkeket, mint Ré, azoktól, akik Heliopolisz étkeit őrzik. A szíved egyedül a tiéd. Nem lopják azt el az utak őrzői. Kelj hát fel, és lépj az öröklétbe!*

Az elhunyt, amint a saját szívét méri. Ha kiállja a próbát, az örökkévalóságig együtt lehet Rével. A Kettős Igazság Széles Csarnoka. Heliopolisz – a város, amely ma egész közel található a kairói repülőtérhez, Ré kultuszának legjelentősebb központja. Minden ott van a szövegben, az összes kis részlet, amelyekből a későbbiekben, az Újbirodalom idején összeállt a Halottak Könyvének 125. mondása. De egészen eddig még senki nem találta meg azt a láncszemet, amelyik összekötötte volna a különböző korokból származó két mondást.

Lehajolok, hogy megtaláljam, pontosan hol is helyezkedik el a koporsón a szóban forgó szöveg, és valami egészen különöset veszek észre. Megtalálom a kérdéses hieroglifákat, de a cédrusfán a szöveget egy repedés hasítja ketté, amelynek nyomát sem látom az iPaden megjelenített fotón.

– De hol van a repedés?

Wyatt értetlenül billenti félre a fejét. A tekintete végigjárja a koporsót, hunyorogva keresgél.

– Ez a varázsige ott van a koporsó *mindkét* oldalán.

– Ez normális? Hogy megismétlődik?

– Előfordul – bólint Wyatt. – Ebben az esetben szándékos lehet, hiszen a *Kettős* Igazság Csarnokáról van szó.

Túlságosan messze állunk az állványon ahhoz, hogy pontosan kivegyük az írást. Végignézem azokat a felvételeket, amelyeket Alberto a túlsó falról készített, és rákeresek a Koporsószövegek 47. mondására. Wyatt és én egymás mellett tartjuk a két iPadet, hogy összeolvashassuk a koporsó keleti és nyugati oldalának varázsigéit.

Csakhogy azok nem igazán egyeznek.

Ha bármely istenség, halott szellem árt a lelkednek… megigazulsz a Kettős Igazság Csarnokában. Tiszta vagy! Tiszta vagy! Tiszta vagy! Tiszta vagy! Ez a tisztaság abból fakad, aki a napkorongban van. Nem történhet semmi rossz veled a földön, a Kettős Igazság Csarnokában, mert ismered az istenek neveit… Kelj hát fel, és lépj az öröklétbe!

– Ez itt szinte szóról szóra egyezik a Halottak Könyvének 125. mondásával, attól eltekintve, hogy ez második személyben íródott, mint a Koporsószövegek általában…

– Wyatt – szakítom félbe –, nézd csak!

A ceruzám hegyével a koporsó keleti falára mutatok, ahová a varázsigét festették, majd a vele szembe lévő deszkára. Felidézem, hogyan is feküdt a koporsóban az oldalára fordított múmia, amikor rátaláltunk. Ha húznánk egy vonalat az egyik mondástól a másikig,

minden bizonnyal pontosan Dzsehutinaht szívén ment volna keresztül.

Ha valaha bizonyítékot akartam arra, milyen szoros az összefüggés a szövegek és a koporsón elfoglalt helyük között, ennél egyértelműbbet nem is kívánhattam volna.

– Dawn – szólal meg Wyatt. – Azt hiszem, rátaláltunk a hiányzó láncszemre.

Nem sokkal azután, hogy Dumphries mindenki előtt lerántotta a leplet a kapcsolatunkról, egyik délután Wyatttel az ágyamban pihentünk összeölelkezve. Ő mezítelenül feküdt, a ventilátor lassan felszárította a hátáról az izzadságcseppeket, az arcélét eltakarták a csapzott hajtincsek. A nap kíváncsian lesett be az ablakon. Ilyenkor általában mindenki más aludt a házban, és szeretkezés után Wyatt is elszunnyadt mellettem. Valamiért engem elkerült az álom. Az ujjammal a vállát cirógattam, mintha annak a világnak a térképét rajzolnám, ahol élni akarok.

Aznap is egy pusztító tűzvész erejével szeretkeztünk, mint általában, kapkodva, mintha nem lenne elég időnk, mintha fel kellene emésztenünk egymást. A melltartómat Wyatt a ventilátor állványára hajította. A nadrágja az ágyneműbe gabalyodott. Az egyik cipője fejjel lefelé hevert.

Anyám azt mondta volna, hogy a felfordult cipő balszerencsét hoz; de ha meg akartam volna igazítani, ki kellett volna bontakoznom Wyatt öleléséből.

Wyatt valamit motyogott, a vállára csapott, majd

megragadta a kezemet.

– Hagyj békén, te utálatos nőszemély, a sírba viszel! – Ezzel felém fordult, a szeme résnyire nyílt, a szája szegletében mosoly bujkált. – Igaz, egész kellemes halál lenne.

– Utálatos nőszemély? – Fogtam, és a matrachoz szegeztem. – Te szemét, nőgyűlölő disznó!

Wyatt átkarolt, és magához vont.

– Imádom, amikor ilyen mocskos a szád!

A nevetésem megrekedt közöttünk, és belefulladt a csókunkba. Wyatt a hátamra fektetett, és a nyelvével bejárta a nyakam. A bőröm felfrissült, ahogy egyre lejjebb kalandozott.

Először el sem jutott a fülünkbe a kopogás zaja. Aztán, amikor meghallottuk, Wyatt egyszerűen kikiabált az ajtón:

– Tűnés innen!

– Dawn! – szólt be Dumphries komoly hangon.

Wyattre pillantottam, felkaptam a földről az ingét, és magamra kanyarítottam. Az alja a combomat verdeste. Még megvártam, hogy Wyatt maga köré csavarja a takarót, aztán kinyitottam az ajtót.

– Üzenet jött – mondta Dumphries.

Akkor még nem volt nemzetközi hívásra is alkalmas mobiltelefonom. Nagyon kevés embernek volt – például Dumphriesnek. Mindenki az ő telefonszámát adta meg a családjának vészhelyzet esetére. Most a telefonját nyújtotta.

– Fel kellene hívnia az édesanyját.

Ezzel otthagyott a telefonnal és Wyatt-tel. Amint becsukódott mögötte az ajtó, bepötyögtem az otthoni számot. Vártam a csatlakozásra, és közben le sem tudtam venni a szemem Wyatt felfordult cipőjéről.

Az ágy szélére rogytam, Wyatt pedig átkarolt, mintha előre tudta volna, hogy szükségem lesz rá.

– Anya? – szóltam bele a telefonba.

Amint anyám megszólalt, és beszámolt a rákról, mozdulatlanná dermedtem. Azt gondoltam, talán ha nem mozdulok, gátat vethetek a szóáradatnak. De a szavak tovább záporoztak: *petefészek… hospice… hetek*.

Nem tudom, Wyatt hallotta-e anyámat, mindenesetre tudta, hogy nagy baj történt. Éreztem, ahogy összefűzi az ujjainkat, és megszorítja a kezemet.

Anyámból csak úgy dőlt a szó. Elmondta, hogy a kemoterápia nem működött, elmagyarázta, miért nem szólt korábban, és erősködött, nehogy az ő halála miatt felrúgjam az életemet.

– Hazajövök – jelentettem ki határozottan, majd felálltam, és elengedtem Wyatt kezét.

A szövegek, amelyeket Wyatt és én találtunk a belső koporsóban, mind az erkölcsről szólnak – pontosabban arról, milyen életet éljen az ember, hogy a halála után bátran szembenézhessen az istenekkel, és őszinte szívvel kijelenthesse, hogy nem követett el bűnt. De mit jelent jó életet élni? Az a jó ember, aki elhivatottan segít másokon? Aki mások halálos ágyánál virraszt? Aki mások érdekeit a sajátjai elé sorolja? És mi van, ha ezek a jó cselekedetek

nem önzetlenségből, hanem mártíromságból fakadnak, vagy ha nem az erkölcs, hanem a bűntudat vezéri őket?

És ha már itt tartunk, milyen az erkölcs*telen* ember? Aki mindenáron a saját álmaiért küzd? Aki hazudik másoknak? Aki hazudik önmagának? Aki beleszeret valakibe, miközben egy másik embert kellene szeretnie? És mi a helyzet, ha beleszeret ugyan valaki másba, de elfojtja magában az érzéseit?

Annyit biztosan tudok, hogy az erkölcsös élet kritériumai a gyakorlatban nem is olyan egyértelműek. A dolgok változnak. Az élet váratlan helyzetekbe sodor. Azt hiszem, az embert nem az határozza meg, mit tesz, hanem az, miért teszi, és hogyan gondolkodik róla.

Wyatt kihagyja a vacsorát, mert épp az egyiptológia tanszék dékánjával, majd az egyetem kommunikációs csapatával tárgyal telefonon. Azt egyeztetik, milyen közleményt adjanak ki holnap reggel, miután az egyiptomi régészeti minisztérium hivatalos sajtóközleményben tájékoztatja a nyilvánosságot a sír feltárásáról. Az egyetem előzetes tájékoztatása korántsem lesz olyan részletes, mint Wyatt hivatalos publikációja, de mivel arra még hónapokat kell várni, ez a közlemény addig is komoly elismerést vív majd ki Wyattnek és a Yale-nek szakmai körökben.

Miután a régészházban mindenki nyugovóra tér, én a tetőteraszon maradok, mert az izgatottságtól úgysem tudnék elaludni. Tudom, hogy Wyatt az én nevemet is feltünteti majd a publikációjában. A munkámról még akkor is olvasni fognak a leendő egyiptológusok, amikor

én már nem leszek. Wyattnek egyébként azt mondtam, hogy erre vágyom, ezzel magyaráztam, hogy visszajöttem.

Egy kérészt figyelek a terasz korlátján, ahova kisvártatva még kettő száll le.

– Hát itt vagy! – hallom Wyatt hangját. – Az hittem, már sosem talállak meg.

Azt hittem, már sosem talállak meg.

Megpördülök, az arcomra széles mosolyt erőltetek.

– Végeztél a hívásokkal?

– Egyelőre – bólint.

– Elérted Dailey-t is?

Wyatt alig észrevehetően ráncolja a homlokát.

– Miért kérded?

– Mert feltételezem, hogy egy szponzor szeretne értesülni egy ilyen horderejű felfedezésről.

– Nem igazán szeretnék Dailey-ről beszélni – szögezi le Wyatt, és a korlátnak dől. Ezzel a mozdulattal agyonnyomja az egyik kérészt.

– Jaj, ne! – kiáltok fel.

– Kérlek, mondd, hogy te nem vagy olyan, aki papírpohárba terelget egy pókot, és kiviszi a szabadba, hogy megmentse az életét…

– A kérészek élnek a legrövidebb ideig a földön. Úgy huszonnégy órát. Te nem érzed magad rosszul, ha egy ilyen rövidke életet még jobban lerövidítesz?

Wyatt a kérészre pillant.

– Mekkora szívás! Hát, kishaver, remélem, ennek ellenére jó napod volt.

Nekem az volt – mondom magamban.

Wyatt elgondolkodik.

– Egyébként mivel töltik a napjukat a kérészek?

– Összegyűlnek, táncolnak, és élvezik egymás társaságát.

– Akkor egyértelműen jobban csinálják, mint mi – feleli Wyatt. – Ha az embernek kevés ideje marad, hozza ki belőle a legtöbbet!

Képtelen vagyok a szemébe nézni.

– Olive – szól halkan, könyökét a korláton egyensúlyozza. – Igazából mi történt?

Nincs értelme úgy tenni, mintha nem tudnám, mire gondol. Háttal a korlátnak dőlök, így épp az ellenkező irányba nézek, mint ő. És ez, döbbenek rá egy elfojtott, szomorkás nevetéssel, pontosan megmutatja, hogy állunk egymással.

– Nem volt választásom. Anyám rákos volt, de ezt addig titkolta előlem, ameddig csak lehetett. A végén hospice-otthonba költözött.

– Tudom jól, miért mentél el – bólint Wyatt. – Arra vagyok kíváncsi, miért nem jöttél vissza.

Szóval ilyen érzés az, amikor az embernek őszintén számot kell vetnie az életével. Amikor kénytelen felszakítani a sebet, amelyet oly sokáig rejtegetett kendők, ruhák, kabátok alatt, és rádöbben, hogy még mindig éppannyira fáj. Igen, volt egy pillanat, amikor a megálmodott életem különvált attól, ahogyan végül alakult. *Mi lett volna, ha…*

– Ott kellett lennem anyám mellett. – A szavaimból kiérződik a meggyőződés. Eszembe jut Dzsehutinaht,

amint éppen a Kettős Igazság Csarnokában igyekszik igazolni, milyen tiszta életet élt. – És ott kellett lennem Kieran mellett is.

– Az öcséd… – mondja Wyatt az emlékei között kutatva.

– Igen. Orvos lett belőle – felelem büszkén. – Idegsebész.

Wyatt felém fordul, és a szemembe néz.

– Közben te…

– Én haláldúla lettem – fejezem be a mondatát. – Ezt már mondtam.

Mindketten tudjuk, hogy nem erről akart kérdezni. A valódi kérdése arra utalt, mi *nem* lett belőlem. Doktor. Egyiptológus.

Wyatt szerelme.

Évekig azt mondogattam magamban, hogy ez az egész Brianről szólt, miatta történt. Szégyelltem bevallani Wyattnek, hogy ennyire hamar találtam valaki mást. De valójában nem Brianről volt szó, hanem *rólam*.

– Ha megkaptad volna a leveleimet, visszajöttél volna? – kérdi halkan Wyatt.

Odafordulok hozzá, és belenézek abba a ragyogó kék szempárba, amely a bennem pislákoló őrláng volt.

– Nem lehetett.

– Akkor én mehettem volna *hozzád*.

Talán volt olyan világ, ahol ez működhetett volna. Ahol Wyatt befejezte volna a doktori képzését, kapott volna egy egyetemi állást, évente néhányszor elutazott volna egy-egy ásatásra, és építgette volna azt a karriert, amely nekem nem adatott meg. Abban a világban egy idő után biztosan nehezteltem volna rá olyasvalamiért, ami nem is

az ő hibája.

Abban a világban nem fordultam volna egy másik férfihoz – egy jólelkű, kedves emberhez, aki mellett könnyebb volt elviselni a nehézségeket. Abban a világban nem hordtam volna a szívem alatt annak a férfinak a gyermekét.

Ebben a világban azonban Wyatt helyett a biztonságot és a kényelmet választottam.

A szívem a torkomban dobog. Megpróbálom mindezt elmondani, de nem megy.

– A múltkor kérdezted, miért vagyok itt: mert valamikor azt gondoltam, ez lesz az életem, de másként alakult. Tudnom kellett, milyen lehetett volna. Te meg én, az ásatás. Meg egy felfedezés. Igen, annak idején én döntöttem úgy, hogy mindezt feladom. De látni akartam, csak egyszer, hogy mit mulasztottam.

Csak akkor eszmélek rá, hogy sírok, amikor Wyatt letöröl egy könnycseppet az arcomról. Összedörzsöli a hüvelyk- és a mutatóujját, mintha a bánatom beszívódhatna a bőrébe.

– Lehet, hogy mi ketten mégiscsak ugyanazt az utat jártuk be – szólal meg Wyatt. – Te is olyanokhoz kerülsz közel, akik előbb-utóbb mindenképpen elhagynak. A különbség csupán annyi, hogy te a munkával vagy így, én pedig a szerelemmel.

Wyatt lemegy a lépcsőn. Fogalmam sincs, mennyi ideig ácsorgok a teraszon, a vöröses égbolton tündöklő csillagok alatt. Elég idő telik el, hogy végül felszárítsam a könnyeimet, és végre úgy vegyek levegőt, hogy nem hasad

meg a szívem.

A régészházban néma csend honol. A közös helyiségben nem világít más fény, csak a képernyővédő Alberto gépén: egy geometriai forma, amely Möbius-szalagként tekergőzik fájdalmasan.

Leülök Alberto asztalához, és megnyitok egy új böngészőfület. A Gmail-fiókom betöltése néhány percbe telik, és további tíz másodpercre van szükségem, hogy kiszűrjem a családomtól érkezett leveleket.

Amilyen gyáva vagyok, Kieran üzenetét olvasom el elsőként.

Dawn, Brian nem hajlandó elárulni, merre vagy. Mi a franc van veled?

Elmosolyodom. Kieran aztán nem kertel.

Dawn. Mindenki frászt kapott.

Dawn. Ha bajban vagy, csak szólj!

Meret üzenetei láttán megint sírva fakadok.

Anya, apa megesküdött, hogy jól vagy, de ha tényleg jól vagy, miért nem jöttél még haza?

Anya, ha tényleg a nagynénédhez utaztál Franciaországba, ahogy apa állítja, légy szíves küldj egy képeslapot, mert szerintem apa hazudik. Ja, és küldtem neked vagy száz sms-t, miért nem írsz vissza?

Anyuci, valami rosszat tettem?

Ebben a pillanatban teljesen magamba roskadok. A billentyűzetre dőlve zokogok, és közben az jár a fejemben, hogy a könnyeim biztosan tönkrevágják majd Alberto frankó gépét, de magasról teszek rá. Lelki szemeim előtt megjelenik Meret, ahogy az üzeneteket

pötyögteti a laptopján, miközben a képernyő halvány fénye beragyogja az arcát.

Nem emlékszem, mikor hívott utoljára anyucinak, de arra igen, mikor hívott először anyának. Negyedikes volt, amikor egyszer elmentem érte az iskolába, és az egyik kis barátnőjét is hazavittük magunkkal. Egészen addig minden alkalommal a kezemért nyúlt, amikor átmentünk az úttesten, mintha magától nem tudná, merre kell lépni. De aznap, amikor a kocsihoz menet megfogtam a kezét, zavartan eltolt magától. *Anya* – méltatlankodott –, *már nem vagyok kisbaba.*

Csakhogy ez nem ilyen egyszerű. Ő mindig a kisbabám marad, akkor is, amikor már neki is gyerekei lesznek. Örökké bennem lesz a vágy, hogy vigyázzak rá. De most hogyan vigyázhatnék rá, ha egy fél világ választ el bennünket?

Az utolsó e-mailjében nem írt egy szót sem, mindössze egy fényképet csatolt kettőnkről. Nem is tudom, hol találhatta – valamelyik albumban, vagy talán a padláson. Meret olyan kétéves forma lehet, és a tengerparton áll mellettem. A tenyerében egy tengeri csillagot tart, tekintetét az égre emeli. *Onnan esett le?* – kérdezte, mielőtt Brian elkészítette volna a fotót. Emlékszem, abban a pillanatban magam mellett éreztem anyámat, és ha az ember jobban megnézi a felvételt, valóban látni rajta egy szellemalakot idéző permetfelhőt.

Meret egyébként nem is mondott butaságot a tengeri csillaggal kapcsolatban. A csillagokat is lehoztam volna neki az égről. És ez most is így van. Bármit megtennék

érte.

Végül nagy levegőt veszek, és megnyitom Brian leveleit is, a legrégebbivel kezdve.

Merre vagy?

Komolyan, Dawn.

Talán az hiszed, elég, ha sejtelmes üzeneteket küldesz azzal, hogy minden rendben, meg hogy egy kis egyedüllétre van szükséged, de Dawn, ez az egész már nem csak rólad szól.

Egy nappal később:

Nem gondoltam komolyan. Dühös voltam. Visszaszívom.

Később:

Arra gondoltam, talán várszt tőlem valamit. Talán arra várszt, hogy bocsánatot kérjek. Szóval bocsánatot kérek. Ugyanakkor szomorú is vagyok. És összezavarodtam. És félek.

Hazudtál, amikor azt mondtad, hogy szeretsz?

Ezek után több nap is eltelt üzenet nélkül, aztán még egy utolsó érkezett:

Tudom, azt hiszed, az esetek felében oda sem figyelek rád, mert a saját kis világomban járok, de ez nem így van. Nagyon is figyelek rád. És sokat gondolkodtam azon, amit mondtál, mielőtt elmentél volna – hogy néha a múlt többet számít, mint a jelen. Ha ez talán igaz is, az biztos, hogy nem számíthat többet, mint a jövő. Különben tudományos értelemben visszafejlődnénk ahelyett, hogy előrehaladnánk. Nézd. Nem igazán vagyok a szavak embere. És nem is mindig veszem észre, ha nincsenek rendben a dolgok. De egy valamit tudok: a te állapotod és

az én állapotom összekapcsolódik. |én>=|mi> Az én *kvantumállapota a* mi*. Kérlek, Dawn, gyere haza!*

Két kezem a billentyűzet fölé kúszik, az ujjaim behajlítva.

Először Meretnek írok vissza.

Őrülten hiányzol – gépelem, aztán elbizonytalanodom.

Nem miattad jöttem el otthonról, Meret, de miattad fogok hazamenni.

Kierannek mindössze két szóval válaszolok: *Jól vagyok.*

Írok egy levelet egy szociális gondozó ismerősömnek, és az egyik betegem iránt érdeklődöm.

Végül nekilátok megírni a válaszomat Briannek is. Leírom, hogy *nagyon sajnálom,* aztán kitörlöm. Nem sajnálom.

Újrakezdem: *Nem akartalak megbántani.*

Ez meg úgy hangzik, mintha búcsúznék, ezért visszatörlöm a betűket, míg végül az üres képernyő bámul rám.

Fogalmam sincs, mit mondhatnék, ezért egyszerűen megválaszolom a kérdését.

Soha nem hazudtam, amikor azt mondtam, hogy szeretlek.

Rányomok a küldés gombra, és nézem, ahogy a szavak eltűnnek a képernyőről. *Csak soha nem mondtam el neked a teljes igazságot* – teszem hozzá gondolatban.

2003-ban épp egy sivatagi vihar kellős közepén hagytam ott Egyiptomot. Az ilyen vihart az óegyiptomiak *nesni*nek nevezték. Wyatt egészen a kairói repülőtérig vitt, de

szinte araszolva haladtunk a sűrű forgalomban. Az utakon a pocsolyák tavakká duzzadtak. Az autók kénytelenek voltak keresztülgázolni a mély vízen, miközben mellettük a hangosan bőgő szamarak kínkeservvel rángatták ki a szekereket a sárból. Több jármű is gazdátlanul árválkodott az út szélén. A sofőrök kiszálltak, és mérgesen ordibáltak egymással a szakadó esőben. Nekem felkavarodott a gyomrom az aggodalomtól és a félelemtől, ezért résnyire letekertem az ablakot.

– Veled kellene mennem – motyogta Wyatt, ahogy a zuhogó esőbe bámult.

De mindketten tudtuk, hogy ez őrültség lenne – hiába éreztük, hogy összetartozunk, valójában még csak néhány hete voltunk együtt. Kettőnk kapcsolata viharos volt, és egészen váratlan, épp mint az időjárás.

Gondolatban már el is kezdtem különválasztani az előtte és az utána időszakot – egyelőre olyan közel ültem Wyatthez, hogy minden szőrszálat láttam az állán, de közben már az anyám körül jártak a gondolataim, aki kénytelen idegen ágyban feküdni, miközben idegen kezek mosdatják és fésülik. Felötlött bennem, milyen különös, hogy épp azt tesszük a szüleinkkel időskorukban, amit ők tettek velünk, amikor még gyerekek voltunk.

– Jézusom! – nyögött fel Wyatt. – Még egy útlezárás?

Annyi autóbaleset volt útközben, hogy már így is kerülő úton próbáltuk megközelíteni a repülőteret.

– A végén még lekésem a gépemet – dünnyögtem az órámra pillantva.

– *Insalláh* – sóhajtott Wyatt. *Ha isten is úgy akarja.*

Ám hiába tűnt úgy, hogy az univerzum összefogott, csak hogy Egyiptomban tartson, Wyatt végül leparkolt a repülőtér indulási oldalán. Egyikünk sem mozdult. A szélvédőnk előtt egy sárga mellényes férfi mérgesen hadonászott – akadályoztuk a forgalmat.

Ekkor mélyen Wyatt szemébe néztem.

– Minden rendben lesz – mondtam, csak hogy rövidre zárjam a búcsúzást.

– Olive, ha bármire szükséged lesz… valaha is. A francba! Bármit megteszek érted. – Megragadta a kezem. – Bármit. Bármikor. És az ajánlatom soha nem jár le.

A terepjáró kezdett megtelni a szavakkal, amelyeket nem volt időnk kimondani. Párás lett tőlük az ablak, és elviselhetetlen a hőség. Éreztem, hogy szinte kettészakadok – egyszerre akartam Wyatt-tel lenni, és az anyám mellett Bostonban.

Wyatt a tenyeremet az ajkához emelte, belecsókolt, majd ráhajtotta az ujjaimat.

– Szeretlek – mondta.

Tudtam, hogy ha én is kimondanám, nem lennék képes elmenni – az üzlet megköttetne, vagyis a kölcsönös fogadalmunk megpecsételtetne. Ezért inkább kinyitottam a tenyeremet, mint egy csillagot, és hagytam, hogy a vallomása elsodródjon és semmivé váljon.

– Tudom – suttogtam, majd elindultam anélkül, hogy hátranéztem volna.

Wyatt nem alszik zárt ajtó mellett. Amikor besurranok hozzá, az ágyán elterülve találom, a takaró

összegubancolódott a derekánál, a felsőteste mezítelen. A hold arannyal vonta be a testét, kész műalkotás. Kis ideig gyönyörködöm benne. Természetesen már korábban is észrevettem a hajában az ősz szálakat, a szeme köré gyűlt halvány ráncokat, de ebben a pillanatban szíven üt, hány év eltelt, amióta legutóbb meztelenül láttam. Mennyire megváltozott! Mennyire megváltoztam!

Wyatt ijedten ül fel az ágyban.

– Dawn? Mi a baj?

– Szeretlek – buggyan ki belőlem, és rádöbbenek, hogy ezzel a kérdésére is válaszoltam.

Wyatt mintha csak most kapna észbe, hogy meztelen, pedig egy félig-meddig idegen áll a szobájában. Összehúzza a dereka körül a takaróját, és rám néz.

– Tudom – hunyorog rám. – Erre ez a válasz, igaz?

– Már tizenöt éve ki kellett volna mondanom. De azt hittem, ha kimondom, nem tudlak itt hagyni.

– Miért mondod el most?

Egy pillanatig hezitálok.

– Mert nem akarom életem végén bánni, hogy soha nem mondtam.

Ijedten kapja fel a fejét.

– Jól vagy?

– Nem fogok meghalni a közeljövőben – nyugtatom meg. – Legalábbis nem tudok róla.

Wyatt teste elernyed.

– Akkor jó – sóhajt, és megveregeti az ágyat maga mellett. Amikor leülök mellé, akadozva szólal meg. – Olive, tizenöt év nagyon hosszú idő.

– Igen – bólintok.

Lenézek a hófehér lepedőre – a kezünk egész közel van egymáshoz. Amint az ujja hozzáér az enyémhez, végigfut rajtam a borzongás.

Wyatt többször is hozzám ért az elmúlt hetekben. Odaadott eszközöket, megveregette a vállamat, és segített lemászni a kötélhágcsón. De ez most más. Érzem, hogy az arcomat nézi, és csak a tekintetével teszi fel a kérdést, amelyet kimondani nem mer.

Aztán, mielőtt tudnám, mit teszek, megcsókolom.

Gyors csók. Váratlan. Épp csak összeér az ajkunk, akár egy nyitány, egy kezdet. Még mindig vajkaramellaíze van. Vissza is húzódom hamar.

– Dawn, neked van egy másik életed – mondja Wyatt.

– És mi van – keresgélem a szavakat –, ha egy éjszakára nekem ez az élet kell?

Wyatt tenyere a csípőmre simul.

– Akkor én vagyok a legszerencsésebb kérész a világon. – Wyatt megmozdul, közelebb húz magához, de ad egy kis időt, hogy meggondoljam magam. Aztán az ajka az enyémhez ér.

Megfelelő körülmények közt elég egyetlen gyufaszál a pusztító tűzvészhez. Ez jár a fejemben, amikor megcsókolom, és visszarepülök az időben egy másik ágyba, egy másik lopott félórába, ugyanebbe az ölelésbe. Wyatt egyszerre mindenütt ott van, és mindenütt lángba borítja a testem. Wyatt-tel lenni nem olyan kényelmes, mint Briannel – nem olyan érzés, mint kézen fogva sétálni, inkább mint együtt zuhanni a legmeredekebb

hullámvasúton.

– Olive! – Wyatt borostája a nyakamat dörzsöli. – Jézusom! – Egymásba gabalyodnak a karjaink, az ajkunk, a gombok a ruhánkon. Amikor azonban Wyatt meztelenre akar vetkőztetni, összehúzom magamon az inget.

– Meggondoltad magad?

Megrázom a fejem.

– Már nem úgy nézek ki, mint régen, Wyatt.

– Csodásan nézel ki – feleli.

– Csak azért mondod, mert be akarsz jutni a bugyimba.

– Igen, azért is – vigyorog Wyatt. – Meg azért is, mert igaz.

– Született egy gyerekem, meg öreg is vagyok…

– Én három évvel idősebb vagyok nálad. – Wyatt a két keze közé veszi az arcomat. – Dawn, ha attól jobban érzed magad, szívesen megmutatom a vakbélműtétem hegét, meg a kopaszodó foltot a fejem búbján, aztán te is megmutathatod nekem a terhességi csíkjaidat meg a ráncaidat. De én inkább azokra a részeidre figyelnék, amik gyönyörűek.

Tréfásan megráncigálom a haját.

– Nem is vagyok ráncos. És te sem kopaszodsz.

– Hála istennek – sóhajt Wyatt, és lehámozza rólam az inget. A keze végigjárja az oldalamat, és benyúl a melltartóm pántja alá. A szívem a tenyerében dobog.

Lehúzom róla a takarót, majd megragadom és megsimogatom őt. Látom, ahogy a nyakában megfeszül az ín, és ívben hátrahajol.

– Még ne! – mormolja halkan, majd a hátamra fektet. Hosszan, lassan, csodásan végigcsókol. – *Istenségként születtél meg* – idézi. – *A fejed Ré. Az arcod az Utak megnyitója, az orrod az isteni sakál…*

Csukott szemhéjamra lehel egy-egy csókot.

– *A két szemed Ré-Atum két gyermeke. A nyelved Thot. A torkod Nut. A nyakad Geb.*

A keze a karomra kulcsolódik, a nyelve a mellemet járja be.

– *A két vállad Hórusz. A kebled az, aki kedvére tesz Ré ká lelkének.* – Wyatt felpillant. – Megjegyzem, nekem is igencsak kedvemre tesz.

Érzem, ahogy a tenyerével a combomat simogatja.

– *A két oldalad az Isteni Kijelentés és az Isteni Szkarabeusz… a hasad a Kettős Oroszlán…* – Széttárja a lábam, hogy közéjük férkőzzön. – *A hátsód Ízisz és Nephthüsz* – duruzsolja. – *Minden részedben ott az istenség.* – A szája rám tapad.

Ekkor átérzek minden egyes pillantott, amit vele tölthettem volna, de nem tettem. Wyatt életet lehel belém. Amikor felveti a fejét, feljebb csúszik, és belém hatol, a törzse köré fonom a karomat és a lábamat, mintha ezzel örökre magam mellett tarthatnám őt.

Utána az oldalamra gördülve pihenek, Wyatt mögém gömbölyödik, és elneveti magát az ásításom hallatán.

– Régebben egy éjszaka háromszor is bírtuk – jegyzem meg.

– Talán *tényleg* megöregedtünk – ismeri be Wyatt.

A lelkiismeretemet vizsgálgatom, megbánást keresve –

de nyomát sem találom. Nincs bennem sem bűntudat, sem szégyenérzés.

De mi lesz most, hogy ez megtörtént?

Wyatt a kerekded hasamra teszi a kezét, arra a két kilóra, amitől képtelen vagyok megszabadulni.

– Tudod, szívesen megnéztem volna.

– Ahogy meghízom?

– Nem, ahogy gyereket szülsz.

A kezére teszem a kezem, és olyan szorosan behunyom a szememet, hogy szinte fáj. Aztán megfordulok az ölelésében, hogy szembekerüljek vele.

– Azt akarom, hogy így emlékezz rám – mondom –, egy csók előtt, amikor olyan közel vagy hozzám, hogy nem is látsz tisztán, és a szívverésed ott lüktet köztünk.

Wyatt közelebb hajol.

– Most? – súgja.

– Most – bólintok.

Addig csókolom, amíg érzem, hogy nekem feszül, amíg érzem őt a bőrömön, amíg már csukott szemmel is látom őt. Amikor végül szétválunk, Wyatt lustán rám mosolyog, és a fülem mögé tűri a hajam.

– Hová készülsz, hogy az emlékezetembe kell vésnem téged?

Újra megcsókolom, csak hogy lenyelhessem a válaszomat.

Neheh dzset. Körkörös idő, egyenes vonalú idő. Az ókori egyiptomiak hitték, hogy a világot ez a kétféle örökkévalóság mozgatja. Miközben itt fekszem, és az a

férfi ölel, akit valaha szerettem, és talán soha nem is szűntem meg szeretni, fájdalmasan tudatosul bennem, hogy azóta egy örökkévalóság telt el – ugyanakkor mintha tegnap történt volna.

Eltűnődöm, mi lesz velem, ha a Kettős Igazság Csarnokába kerülök, és igazolnom kell a cselekedeteimet. Vajon *ah* lesz belőlem, üdvözült halott, vagy elátkozott, *mut*, aki nem kapja meg az öröklétet? Vajon az imént megbocsáthatatlan bűnt követtem el, vagy egyszerűen közelebb kerültem ahhoz az emberhez, akinek a sors szánt?

Az alvilágban az üdvözült és az elátkozott halottak ugyanott vannak. Az Újbirodalom idejéből származó Kapuk könyve – egy későbbi temetkezési szöveg – említ egy tavat, amelynek vize kellemesen hűs az üdvözült halottak számára, az elátkozottak azonban tűztengerként érzékelik.

Nyugtalan álomba merülök, amelyben a tűztengerben fuldoklom, aztán egyszer csak arra riadok, hogy kivágódik Wyatt szobájának ajtaja. Egy pillanat töredékéig azt sem tudom, hol vagyok, de Wyatt szerencsére rám teríti a takarót. A szűkös helyiségbe beárad a napfény, és hirtelen elfog a rémület, hogy elaludtunk, aztán eszembe jut, hogy péntek van, a szabadnapunk. Az ajtóban Alberto áll. A gyomrom csomóba ugrik a gondolatra, hogy most valóban alapos okot szolgáltattam a megvetésére. Ő azonban egyszerűen levegőnek néz.

– Itt van Dailey – veti oda.

– A francba! – Wyatt kipattan az ágyból, magára kapja a székre dobált ruháit, és belebújik a cipőjébe. A kezével még a haját is átfésüli, hogy úgy-ahogy kinézzen. – A francba, a francba, a *francba!* – motyogja, majd otthagy, és kiszalad a folyosóra.

Alberto rám kacsint.

– Jobb lesz, ha gyorsan felöltözöl.

Kíváncsi vagyok, Wyatt elárulta-e a szponzorának, hogy én is a feltáráson dolgozom, és bajba kerül-e, amiért nem kérte ehhez az ő beleegyezését.

– Dailey mérges lesz, hogy én is itt vagyok?

– Igen – feleli Alberto. – Nagy esély van rá.

A szememmel intek, hogy csukja be maga mögött az ajtót, aztán kiugrom az ágyból, és magamra kapom a tegnap esti ruháimat. A hajamat össze sem fogom, úgy rontok be a konyhába, mert nem akarom, hogy Wyatt egymaga vigye el a balhét a nekem tett szívesség miatt.

A konyhaasztalnál egy nő ül felkontyolt, hollófekete hajjal, világos vászoningben és olyan szakadt farmernadrágban, amelyen látszik, hogy több száz dollárba került, hogy ilyen szakadt legyen. Wyatt-tel szemben üldögél, kezükben egy-egy csésze tea.

– Elment már? – kapkodom a levegőt.

A nő felém fordul. Karmazsinvörös rúzst kent a szájára, a szeme borostyánszínű, büszkén húzza ki magát. Nála gyönyörűbb nőt talán még soha nem láttam. Wyatt mélyen elvörösödik, és a kigombolt gallérját babrálja.

– Anja – kezdi a bemutatást. – Ő itt Dawn. Alattam dolgozik.

Gúnyos horkantást hallok. Ekkor veszem észre, hogy Alberto a hátam mögött ácsorog.

Wyatt feláll az asztaltól.

– Dawn, ő itt Anja Dailey. Ő állja az expedíció költségeit. Azért jött, hogy megnézze a koporsót.

Anja felkel, és a karját Wyatt karjába ölti.

– Többek között – fűzi hozzá sejtelmes mosollyal.

Pillantásom a kezére téved, és a gyémántgyűrűre, amelyet a vőlegénye húzott az ujjára. A vőlegénye, aki épp most kíséri ki az ajtón.

VÍZ / BOSTON

Abigail Beauregard Trembley érdeklődése akkor fordult a halál felé, amikor egyetemistaként egyik nyáron Indonéziába utazott, és egyszer csak elfogyott az utolsó fillérje is. Akkor kényszerűségből elvállalta, hogy pénzért fog sírni a temetéseken. Munkanapokon magára öltötte az egyetlen fekete ruháját, és a temetési menet végén baktatva sírt és jajveszékelt a gyászolókkal együtt.

– Nem éreztem úgy, hogy színjáték lenne – mesélte évekkel később, amikor mindketten a hospice-otthonban dolgoztunk. – Bizonyos vallások úgy tartják, minél zajosabb egy ember temetése, annál könnyebben jut a túlvilágra. Vannak, akiket kevesebben gyászolnak, például akik túlélték a barátaikat meg a családtagjaikat. Miért ne járna nekik is a méltó búcsúztatás?

Amikor anyámat elveszítettem, Abigail egy ideje már a hospice-ban dolgozott. Valójában neki köszönhetően lettem én is szociális gondozó. Hozzá mindig bizalommal fordulhattam, amikor szakmai kérdés merült fel bennem, vagy amikor fel kellett dolgoznom egy-egy betegem halálát. Ma, amikor belép a kis kávézóba, ahol havonta legalább egyszer összefutunk egy kis beszélgetésre, én már a második kávémnál tartok, és a banános sütim is majdnem elfogyott.

– Tudom, tudom… késtem – zihál, majd leroskad a székre velem szemben, és jókora táskáját hangos

puffanással a földre dobja. – Erre mondják, hogy jó lennék halálnak.

Hangosan felkacagok.

– Rendeltél már?

– Kislány, első dolgom volt kikérni a szójatejes chai lattémat. – Mintegy parancsszóra ott terem a pincér, és leteszi Abigail elé a teáját. – Egyelőre ez is megteszi, de most inkább tiszta vodkára lenne szükségem.

– Mögöttem is hasonló napok állnak.

– Igen, hallottam, hogy ott voltál Thalia mellett, amikor elment. Bűbájos öreglány volt.

– Igen, az volt – bólintok, és egy pillanatra mindketten elidőzünk az emlékeinknél. – Szóval, mitől támadt ekkora ihatnékod?

– Van egy betegem, akinek a felesége képtelen volt megbirkózni a gondolattal, hogy elveszíti őt.

– Hirtelen jött a betegség?

– Képzeld, egyáltalán nem. Amiotrófiás laterálszklerózis. Régóta tudták, mi vár rá, a feleségét mégis hidegzuhanyként érte a felismerés, hogy hamarosan vége. Nem túlzok, ha azt mondom, több időt töltöttem azzal, hogy a feleséget felkészítsem az elkerülhetetlenre, mint amennyit magával a beteggel foglalkoztam. Na, erre ma elmegyek hozzájuk, és ott találom őket egymáshoz bújva az ágyon, jókora morfiumtúladagolással. A feleség először a férjének, aztán magának is beadta a morfiumot. Ehhez képest Nicholas Sparks elbújhat a *Szerelmünk lapjai*val – sóhaj Abigail. – És itt jön a csavar. A feleség meghalt. A férj

túlélte. Így most a nyakamon maradt egy ALS-es beteg, és nincs mellette hozzátartozó, aki gondoskodna róla.

– Ez borzalmas.

– Tudom. – Abigail a csészéje mögül pillant rám. – Szóval, miért akartál sürgősen találkozni velem?

– Van egy betegem, aki a halála előtt fel akarja fedni egy régi titkát.

– Értem. – Abigail várja a folytatást.

– De a vallomásával fájdalmat okozna azoknak, akik itt maradnak.

Amikor olyan titkokat bíznak rám, mint Win története, amely fenekestül felforgathatja a hozzá közel állók világát, komolyan elgondolkodom a saját felelősségemen, és azon, mennyi mindent fedhetek fel.

– Egyszer egy harmincnyolc éves betegem bevallotta, hogy megölte a legjobb barátját – szólal meg Abigail. – Huszonöt évvel korábban történt az eset. A barátja részegen megcsúszott egy hídon, és a folyóba zuhant. Az illető azt hitte, a haverja majd partra úszik, ezért nem ugrott utána, a srác azonban esés közben beütötte a fejét a híd pillérébe, és vízbe fulladt. A betegem soha senkivel nem osztotta meg a titkát, mert attól félt, bajba kerül, miután fiatalkorúként italoztak.

– És te mit csináltál?

– Miután a betegem meghalt, kinyomoztam, hol él a srác családja, elmentem hozzájuk, és elmondtam, mi történt annak idején a fiukkal. Meg kellett tennem, különben nem aludtam volna éjszakánként.

– Én is ettől félek – bólintok. – Hogy fogok aludni ezek

után?

– Miért, talán sorozatgyilkos az illető?

– Nem. Semmi törvénybe ütközőt nem követett el – nézek Abigail szemébe. – Azt akarja, hogy tegyek meg neki egy szívességet. Olyasmit, ami igencsak rosszul érintheti a férjét a halála után.

– A beteg érdeke mindig előrébb való a hozzátartozóénál.

– Tudom. Az a helyzet… hogy a kérése bennem is felkavart bizonyos dolgokat, amiket már rég eltemettem magamban.

– Bizonyos dolgokról van szó? – kérdi Abigail. – Vagy bizonyos emberekről?

Összevont szemöldökkel nézek vele farkasszemet.

– Szó szerint eltemetted, vagy csak átvitt értelemben? – faggatózik tovább.

– Átvitt értelemben – felelem halvány mosollyal.

– Dawn, mi a hospice-munka legelső szabálya?

Nem rólad szól.

A banánkenyeremet csipegetem, és erről valahogy beugrik egy különös gondolat. A tizennyolcadik és a tizenkilencedik században az Egyesült Királyság bizonyos részein az volt a szokás, hogy ha valaki meghalt, a mellkasára egy darab kenyeret tettek, hogy felitassák a bűneit. Aztán megfizették a falu bűnevőjét, hogy fogyassza el a kenyeret, aki ezzel magára vette a bűnöket, a szégyent és a hazugságokat, hogy az elhunyt lelke könnyű legyen, és a mennyországba juthasson.

– És mit szándékozol tenni? – kérdi Abigail.

Beleharapok a sütibe, és közben Win Morse-on meg a rég elhagyott szeretőjén jár az eszem. Azon gondolkodom, mi történt a bűnevőkkel a haláluk után, amikor nekik már senki nem adott feloldozást. Meg azon, mennyire éreztek keserű méregnek minden egyes falatot.

Mielőtt elbúcsúznánk, Abigail még rákérdez, hogy van Brian.

Ma reggel, amikor Brian frissen, üdén, sampontól és szappantól illatozva lesétált a lépcsőn, a kezébe nyomtam a kávéstermoszát. Ez a jelenet olyan megszokott már kettőnk között, kész csoda, hogy eddig még nem okozott íngyulladást a folyton-folyvást ismétlődő mozdulat. Brian azonban most ahelyett, hogy szórakozottan kivette volna a kezemből a termoszt, összeszedte volna a holmiját, aztán köszönés nélkül kisétált volna az ajtón, megállt előttem.

– A nagymamám azt szokta mondani, hogy a főzésben szeretet van – mondta. – Nem tudom, ez a kávéra is vonatkozik-e, de akkor is… köszönöm. A bögrényi szeretetet.

Közben elpirult, még a fülcimpája is lángoló vörös lett. Ez annyira nem volt jellemző rá, hogy kis híján kitört belőlem a nevetés, de valami visszatartott. Talán ilyen lesz ezentúl a kapcsolatunk: nem várunk el egymástól semmit, de értékeljük, amink van.

– Szívesen – böktem ki.

– Brian jól van – felelem Abigailnek.

Miután Meret nem hajlandó visszamenni a tudóstáborba, újabb nyári elfoglaltságot keresek neki. Ez az újabb program nem kifejezetten a természettudományokkal foglalkozik, inkább az általános tehetséggondozás reneszánsz felfogását hirdeti: ötvözi a természettudományt, az irodalmat, a latin nyelvet és a testnevelést. Meret nem igazán lelkesedik az ötletért, hogy megint valami újat próbáljon ki. Már tegnap este kiválasztottuk a mai öltözékét, többek között egy olyan felsőt, amelyik a szemét sejtelmes kékre színezi.

A nap végén elautózom a programnak otthont adó iskolába, és a bejáratnál várom őt. Amint kilép az ajtón, intek neki. A lány, aki mellette lépdel, mond valamit, és elmosolyodik. Meret tükörként villantja vissza ugyanazt a mosolyt a lányra. *Jól van* – mondom magamban, és kiengedem a levegőt. Eddig nem is tudatosult bennem, hogy visszafojtottam a lélegzetemet. *Eddig minden rendben*.

– Na, milyen volt? – kérdezem, amint becsusszan az utasülésre.

A haja az arcába hull, és alig észrevehetően elhúzódik tőlem.

– Jó.

– Milyen a többi gyerek?

– Semmi különös – vonja meg a vállát. – Három olyan lánnyal ültem együtt, akik ősztől ugyanabba a gimibe járnak majd, mint én.

– Nagyszerű! – Talán köztük lesz az a lány is, akivel kijött a kapun. – És a tanárok között vannak jó fejek?

Meret elfordítja a tekintetét, az álla finoman megremeg.

– Mi történt? – kérdem, és a karjára teszem a kezem.

Ebben a pillanatban eleredtek a könnyei.

– Semmi. Hülyeség az egész. Mindenki kedves. *Tényleg* kedvesek. – Megtörölgeti az arcát. – Minden jó volt. Úgy értem, egész jól éreztem magam a bőrömben. És senki nem mondott rólam semmi rosszat. De aztán rájöttem, hogy nincs is rá szükség. Ott ültem a többiekkel ebédnél, és nem ettem semmit, mert egyikük sem evett. Egy olyan gyerekről beszéltek, akinek foltokban hullik a haja, hogy milyen borzasztó lehet így kinézni, és én velük együtt nevettem. *Kiröhögtem* szegényt, mert annyira boldog voltam, hogy végre nem engem pécéztek ki. Utálatosak voltak, de inkább lennék olyan, mint ők, mint olyan, mint én.

– Meret…

– Aztán tesióra jött. Ma még csak annyi volt, hogy Mrs. Thibodeau, a teniszedző körbevezetett minket az öltözőben. Megmutatta, hol van a zuhanyzó meg a szekrények, aztán rám nézett, és hozzátette, hogy van egy függönnyel felszerelt öltöző is, ha valaki nem akarja, hogy mások lássák. Azt hittem, azért mondja, mert szerinte el kellene bújnom, de…

Szinte el sem jut a tudatomig, hogy kiszállok a parkoló autóból, de megteszem. Futólépésben megkerülöm az iskolát, és a teniszpályához sietek, ahol egy tréningruhás nő egy kosárnyi neonsárga teniszlabdát cipel.

– Elnézést! – szólok oda, magamban háborogva. – Maga Ms. Thibodeau?

Nyájas mosollyal fordul felém.

– Igen, én vagyok, üdvözlöm.

– Meret Edelstein édesanyja vagyok.

– Meret – ismétli, mintha a fejében végigpörgetné a gyerekek adatait. Látom rajta, amikor bevillan neki a lányom.

– Meret elmesélte, mit mondott neki a testnevelésórán.

Az edző értetlenül mered rám.

– Hogy ki kellene próbálnia a teniszt?

– Anya! – hallom a hátam mögül Meret halálra vált hangját. – Ms. Thibodeau tényleg megkért, hogy csatlakozzak a teniszcsapathoz. Nem tudtam végigmondani, amit akartam.

A nő leteszi a labdával teli kosarat.

– Én kilencedikes koromban kezdtem játszani – kezdi, majd előveszi a telefonját, a fotók közt válogat, és elém tartja az egyiket. A képen a nő fiatalabb, ducibb, előnytelen frizurás változata mosolyog, egyik kezében teniszütővel. – Nem voltam különösen gyors, sem erős, de klasszul mentek a videojátékok. Ahhoz ugyanarra a szem-kéz koordinációra van szükség, mint amire az ember egy tudományos laborban tesz szert, például Meret. – Ezzel a lányomhoz fordul. – Remélem, fontolóra veszed az ajánlatomat.

– Igen, talán – feleli Meret, majd megragadja a karomat, és erősen megrántja. – Izé… most mennünk kell.

Az edzőre nézek, és köszönetet mondok, hogy odafigyel a lányomra. Aztán visszasétálunk az iskola elé. Mielőtt még a kocsihoz érnénk, Meret átölel – a többi gyerek

szeme láttára.

– Sajnálom. Azt hittem… – kezdem.

– Tudom, mit hittél – vág közbe Meret egy félmosollyal. – Vicces volt.

Beszállunk a kocsiba, és beindítom a motort.

– Ezek szerint nem akart semmi rosszat, amikor a függönyös öltözőt említette.

– Nem. Igazából tök rendes. Ő az első, aki kinézi belőlem, hogy nemcsak az agyam, de a testem is jó lehet valamire. Mindenki más lusta disznónak gondol, csak mert kövér vagyok.

– Van rajtad zsír, de nem vagy kövér.

Meret a szeme sarkából sandít rám.

– Azt hiszem, most először ismerted be, hogy kövér… úgy értem, hogy van rajtam zsír – helyesbít.

Olyan jólesik, hogy végre nem kerülgetjük a forró kását.

– Sokféle testalkat létezik. Aki azt érezteti veled, hogy kövér vagy, csak azért piszkálódik, mert ettől jobban érzi magát.

– Igen, de amikor te megszólalsz, az emberek figyelnek rád. Amikor én jelenek meg valahol, csak azt látják, milyen nagydarab vagyok. Szó szerint én vagyok az elefánt a porcelánboltban. – Meret megrántja a vállát. – Olyan furcsa! Nem tudnak *nem* észrevenni, ugyanakkor láthatatlan is vagyok. Végig tudok sétálni a suli folyosóján úgy, hogy mindenki másfelé néz.

– Annyira sajnálom!

Meret meglepődik.

– Mit? Hogy letámadtad Thibodeau edzőt?

– Hát, azt is – ismerem be. – De leginkább azt, hogy eddig nem beszélhettél erről velem. Úgy gondoltam, ha beszélnénk róla, azzal beismerném, hogy a külsőddel kapcsolatban egyetértek veled. – Felpillantok rá. – Pedig, csak hogy tudd, egyáltalán nem értek egyet.

– Vettem, értettem – bólint Meret.

– De hiába látlak én tökéletesnek, ha te nem így látod magad – mondom, majd óvatosan rákérdezek. – Akkor elkezded a teniszt?

– Gondolod, attól fogynék?

– Egy cseppet sem érdekel – felelem. – Nem is lenne jó, ha csak emiatt vágnál bele. Tudod, a testünk csak egy külső váz, az a dolga, hogy egyben tartson bennünket. Nem fejezi ki azt, akik valójában vagyunk. Ráadásul előbb vagy utóbb mindenki kénytelen hátrahagyni a testét.

– Igen, de én szívesebben halnék meg vékonyan – ellenkezik Meret.

Az égre emelem a tekintetem.

– Hidd el, a vékony emberek semmivel sem boldogabbak!

– Hát, ezt csak *te* tudhatod, én nem – jegyzi meg keserűen Meret. – Kicsi koromban azt hittem, születéskor elcseréltek a kórházban.

– Amikor meg *én* voltam kicsi, mindenki kérdőre vonta az anyámat, miért nem ad nekem enni. Később kivágtam a cetlit a farmerdzsekimből, nehogy bárki megtudja, hogy XXS-es méretet hordok. Komolyan, az már szinte mínusz.

– Szerintem én már születéskor sem voltam XXS-es.

– Dehogyisnem! – mosolygok rá, és óvatosan rátaposok

a gázra. – Ott voltam.

Brian nem sokkal délután öt előtt sms-t küld. Amikor csipog egyet a telefonom, magamban már azt találgatom, most épp miért fog késni a vacsoráról, de igyekszem nem a legrosszabbat feltételezni.

Azért írok, hogy tudd: rád gondolok.

Kicsit később virágcsokorral állít haza – rózsával és bazsarózsával.

A csokor illatáról eszembe jut a ruháiba ivódott parfümillat, arról pedig Gita. Brian ellenben csak úgy dagad a büszkeségtől. Mintha megküzdött volna a hétfejű sárkánnyal, és átverekedte volna magát a sűrű, tüskés bozótoson, csak hogy elhozza nekem a csokrot.

Már vacsoráztam, most mégis asztalhoz ülök vele. A csokrot vázába teszem, és megdicsérem, milyen szép.

Aznap este, amikor Brian a fürdőszobába vonul fogat mosni, az ágyban az ő felére hengeredem, hogy lekapcsoljam a lámpát, és véletlenül lelököm a könyvét.

Nagy nyögéssel lehajolok, hogy valahogy elérjem a könyv gerincét. Egy újabb halálunalmas kötet a valószínűségszámításról. Amikor azonban felemelem, a lapok közül egy papírdarab hullik a földre.

Egy női magazinból kinyomtatott cikk. A fotón egy nő hátrabillentett fejjel kacag önfeledten egy férfi ölelésében. A tekintetem a címre téved: *tizenkilenc mód, hogy szerelemet vallj a partnerednek*.

A szívem elfacsarodik. Elképzelem Briant, amint a témában cikkeket keresgél. Gyorsan végigfutok a pontokon: *1. Ne beszélj, inkább figyelj rá! 2. Mondd, hogy köszönöm. 3. A virágnak mindenki örül. 4. Üzenj neki, ha épp rá gondolsz. 5. Fogd meg a kezét…*

Az első négy pont mellett katonásan sorakoznak a kis pipák.

Egy mosollyal visszacsúsztatom a cikket a lapok közé, és az éjjeliszekrényére teszem a könyvet. Fogom a telefont, és beírom az üzenetemet.

Hallom a pittyenést a fürdőszobából, majd egy másodperccel később Brian kilép az ajtón egy szál törölközőben, és feltartja a telefont.

Szia.

– Szia – feleli.

– Hiányoztál – mondom.

– Itt voltam egy köpésre.

Megragadom a törölköző szélét, és magamhoz rántom őt.

– Túl messze.

Az öcsém havonta jó, ha egyszer kap szabadnapot, már csak ezért is rögtön igent mondtam neki, amikor ebédelni hívott. Csirkés szendvicseket csomagolok, és a közeli parkban találkozunk – az egyetlen kérése az volt, hogy a szabadban együnk. Letelepedünk egy széles koronájú fa göcsörtös ágai alá, a vízpart közelében, és a kacsákat figyeljük.

– A kacsák azok, akik egy életre választanak párt

maguknak? – kérdi Kieran.

– Nem tudom. Szerintem a ludak – felelem.

– Hajrá, kishaver, sok sikert! – int oda az egyik kacsának.

– Erről jut eszembe. Találkozgatsz valakivel mostanában?

Kieran a szemét forgatja.

– Igazán leszállhatnál már erről a témáról.

– Akkor nem lennék a nővéred.

– Tudod, egy csomó időt töltök a jobb kezemmel… – kezdi

– Fúj! – húzom el a számat.

– …benne a szikével – fejezi be a mondatot kaján vigyorral.

– Ne csináld már! Másképp is fogalmazhattál volna.

– Akkor nem lennék a kisöcséd.

– Mi történt Adammel? – Adam a legutóbbi szerelme volt, egy ápoló.

– Úgy döntött, inkább olyasvalakivel randizik, akinek nem ilyen stresszes a melója. Úgyhogy lecserélt egy légiforgalom-irányítóra. – Amikor kibuggyan belőlem a nevetés, csak a fejét ingatja. – Na, mindegy. Én mosom kezeimet.

– A jobbat?

Kieran megdob egy darab chipsszel.

– Na, jó, váltsunk témát! Hogy van Meret?

– Fontolgatja, hogy elkezd teniszezni, és továbbra is imád mindent, aminek köze van a tudományhoz.

– Mennyivel jobban hangzik, mint amilyen én voltam

tizenöt évesen!

– Miért, milyen voltál?

– Próbáltam elmagyarázni a tanáraimnak, miért a nővérem jár a szülői értekezletekre. És mindent megtettem, nehogy kiderüljön, mennyire odáig vagyok a Jonas testvérekért. – A szemembe néz. – Jól csináltad, ugye, tudod? A lehető legjobban óvtad, védted szegény kis árvát, aki mindenki elől titkolta, hogy meleg.

– Köszönöm – biccentek.

Kieran keresztbe veti a lábát, és a füvet tépkedi.

– Tudom, hogy folyton panaszkodom, és mindig kialvatlan vagyok, de imádom, amit csinálok, Dawn. És csak azért foglalkozhatom azzal, amit imádok, mert *te* az én kedvemért feladtad, amit imádtál.

– Én is szeretem a munkámat – ellenkezem.

– Oké, elhiszem. De nem ez volt az eredeti terved.

– A tervek mindig változnak – vonom meg a vállam.

– Ha anya nem halt volna meg, talán nem is mentem volna orvosi egyetemre – tűnődik el Kieran.

Ez még nekem is új.

– Komolyan?

– Amikor megtörtént, olyan… tehetetlennek éreztem magam. Nem akartam, hogy más gyerekeknek is ugyanezen kelljen keresztülmenniük. Akkor ütött szöget a fejembe, hogy onkológusnak kellene mennem. Aztán az agydaganatok mellékvágányra vittek.

– Nem csodálom, tényleg *csuda* érdekesek – bólintok.

– Igen, ráadásul biztonságos terep – fűzi hozzá Kieran. – Az agydaganatoknál soha nem fordul elő, hogy a betegre

nézve anyánkat látom.

Néhány pillanatig csendbe burkolózunk. Kieran befejezi a szendvicsét, és a kacsáknak dobja a morzsákat.

– Tudod, mi a furcsa? Már hosszabb ideig éltem nélküle, mint vele, de még mindig hiányzik.

– Igen, tudom.

– Például amikor levágom a körmömet, és összegyűjtöm a darabkákat…

– …nehogy az egerek elvigyék, és ellopják a lelkedet – fejezem be kacagva.

– Mégis mire jó ez a sok ostoba ír babona?

– Emlékszel, egyik karácsonyra egy svájci bicskát adott neked, és mindenáron azt akarta, hogy fizess érte egy pennyt, különben verekedésbe fogsz keveredni?

– Azt is mondta, hogy aki az asztal sarkánál ül, az soha nem házasodik meg. – Kieran elhallgat. – Most, hogy jobban belegondolok, az én helyem konkrétan az asztal sarkán volt.

– Olyan büszke lenne rád! – mondom.

– Rád is.

Eltűnődöm, miért akarunk a szeretteinkkel beszélni akkor is, amikor már nincsenek velünk. Már az egyiptomiak is írtak levelet a halottaknak – üzeneteket festettek egy edényre, felajánlásokat tettek bele, és elhelyezték a sírban. Még ha a halott nem is tudott olvasni, feltételezték, hogy az alvilágban írástudó lett belőle. A feleség például megírta a férjének, hogy a lányuk megbetegedett, és hogy attól fél, a lányt egy erőszakos *ba* lélek támadta meg. Minden bizonnyal azt

remélte, hogy a férj felelősségre vonja a lelket a túlvilágon.

Én mit írnék az anyámnak most, ha elolvashatná?

Miért nem árultad el hamarabb, hogy beteg vagy?

Miért hagytál el?

Hogyan kellene jó anyának lennem, ha már nem fordulhatok hozzád tanácsért?

Honnan kellene tudnom, milyen egy jó házasság, ha egyszer te soha nem mentél hozzá az apámhoz?

Egyszer csak valahonnan felrémlik előttem egy szombati nap, amikor az éjszakát az akváriumban töltöttük. Különleges, gyerekeknek szervezett program volt, mint a múzeumok éjszakája. Anyám szolgálatban volt, hiszen ilyenkor emelt óradíjat kapott, és gondolta, minket is elvisz a nagy alkalomra. Összekészítettük a hálózsákokat, a szendvicseinket, Kieran játékait meg az én másnapi házi feladatomat. Én akkor tizenöt éves voltam, és az én feladatom volt vigyázni a hároméves kisöcsémre, amíg anyám dolgozott.

Anyám épp egy lármás gyerekcsapatnak magyarázott az árapály jelenségéről.

– Az óceán vize egy pillanatra sem áll meg – mesélte. – Ki tudja, mi tartja mozgásban? Adok egy kis segítséget. Nézzetek csak ki az ablakon!

A gyerekekkel együtt én is kibámultam a Holdra. Számomra romantikusnak tűnt a gravitációs vonzás. Elképzeltem, hogy két létezőt fényévek választanak el, mégsem tudnak elszakadni egymástól, jelképesen szólva.

Fogalmam sincs, mennyi ideig ittam anyám szavait,

mielőtt ráeszméltem volna, hogy Kieran szőrén-szálán eltűnt.

Mások is sztorizgatnak arról, hogyan hagyták el a kistestvérüket, de az ő történetük nem olyan helyen játszódik, ahol cápák úszkálnak a medencékben, mellettük létrák, no meg nincs benne egy olyan kistestvér, aki mindent megmászik. Nem akartam a frászt hozni anyámra, így hát eloldalogtam mellőle, és Kieran nevét suttogva végigjártam a medúzás meg a polipos termet. Utoljára az akvárium közepén álló nagy medencénél kerestem. A vízben csak a tengeri teknősök lassan mozgó páncélját láttam, Kierannek nyoma sem volt.

Rémülten megkerültem a medencét, hátha megpillantok egy rikító színű kiscipőt egy korallba akadva, és közben erősen imádkoztam, hogy ne így legyen.

Végül a pingvinek elkerített kifutójában találtam meg Kierant, aki békésen ücsörgött az egyik sziklán. El sem tudtam képzelni, hogy jutott oda anélkül, hogy beleesett volna a körben futó vizesárokba.

– Jézusom, Kieran! – kiáltottam fel. Szó szerint átugrottam a kerítésen, átgázoltam a vízen, és a karomba kaptam őt.

– Emlékszel még, amikor elkószáltál az akváriumban? – fordulok most felé.

– Persze. A pingvinek olyan aranyosak, de ha közel mész hozzájuk, kiderül, hogy orrfacsaró a bűzük.

– Én majdnem szívbajt kaptam, te meg… nyugodtan ücsörögtél ott.

– Téged vártalak – mondta Kieran. – Tudtam, hogy eljössz értem. Mindig eljöttél.

Ezt alaposan fontolóra veszem. Amikor egyetemre mentem, Kieran még csak hatéves volt. Az én szememben mindig is kisfiú maradt, mert nem voltam ott, amikor felcseperedett. Minden figyelmemet lekötötte a tanulás, a vizsgák, az első füvezés meg a karrierem tervezgetése. Boston már csak az emlékeimben élt. Ha anyám nem betegedett volna meg, valószínűleg soha nem kerültem volna közel Kieranhez.

– A dolgok mindig úgy alakulnak végül, ahogy az meg van írva – felelem.

Épp az éjszakai krémemet kenem magamra, amikor Brian hozzám fordul a saját mosdókagylójától.

– Ma olvastam egy cikket a kvantumfizika megoldatlan kérdéseiről – kezdi. – A múlt fogalmáról szólt, arról, hogy egyféle múlt létezik-e, és hogy a jelen fizikailag elválasztható-e a jövőtől…

– Brian – fojtom belé a szót. – Már az első mondatnál elvesztettem a fonalat.

– Ó! – nyúlik meg az arca. – Csak kíváncsi lettem volna a véleményedre.

– Miért az enyémre? Kapásból fel tudnék sorolni tíz embert a Harvardon, aki szívesen elbeszélgetne veled a témában.

– De engem a feleségem véleménye érdekel.

Hirtelen megvilágosodom. A maradék krémet elkenem a kezemen.

– Ez a tizenhetedik vagy a tizennyolcadik pont a listán? – szegezem neki a kérdést.

Brian elvörösödik. Nem tudom, láttam-e őt *valaha* ennyire zavarba jönni.

– Tudsz a listáról?

– Igen. – Közelebb húzódom hozzá, és a mosdóra támaszkodom. – Nekem nem olyan férj kell, aki virágot meg desszertet hoz, hanem olyan, aki megnézi velem a híreket, és azon hőbörög, milyen hosszúak a reklámblokkok. Olyan férj kell, aki az avokádót következetesen advokádónak hívja.

– Az avokádónak semmi értelme – erősködik.

Halványan elmosolyodom.

– Soha nem akartam, hogy más legyél, mint amilyen vagy… főleg nem olyan, mint amilyen a *Cosmo* szerint lenned kellene.

Imádom, hogy szeretné megpróbálni. Imádom, hogy nem tudja, hogyan próbálkozzon, mint ahogy én sem tudom, hogyan oldjak meg egy megoldatlan kvantumfizikai problémát. Imádom, hogy ennyit gondol rám.

Mindezek ellenére a gondolataim továbbra is valaki más felé kalandoznak.

Aznap éjjel évek óta először Egyiptomról álmodom.

Emlékszem, az első ásatási szezonban mennyire ki nem állhattam Wyatt Armstrongot. Egyszer egy sátor alatt üldögéltem, és épp a homokot próbáltam kipiszkálni a sajtos szendvicsemből, miközben Wyatt két fiatal diákkal

a mitológiáról meg a szexről beszélgetett.

– A görög mítoszok a legfurcsábbak – jelentette ki az egyik diák. – Zeusz például hattyú alakban szexelt.

– Pán meg addig kergetett egy nimfát, amíg az nádszállá változott, hogy elmeneküljön előle, mire ő sípot készített belőle, és azt fújta – licitált rá a másik diák.

– Jellemző – mormoltam.

– Micsoda zseni! – szólalt meg Wyatt velem egy időben. – De én ennél is jobbat tudok. A történet Széthtel és a testvérével, Ozirisszel kezdődik, akik olyanok, mint Sonny és Michael Corleone. Először is itt van a forrófejű Széth, aki folyton beleköt a tesójába. Aztán itt van Ozirisz, aki maga a megtestesült nyugalom, és Egyiptom királyaként sorra győzi le az ellenségeit. Ozirisz ráadásul a nővérét, Íziszt veszi feleségül, hiszen ezek az istenségek magasról tesznek a vérfertőzésre, különösen, ha a csaj igazi bombázó.

Wyatt Hórusz törvényszékének történetét mesélte el, pontosabban a történet szappanopera-változatát. Én közben kétségbeesett pillantásokat vetettem a sátortetőre, amelyet lágyan fodrozott a szél.

– Széth őrülten féltékeny a tesójára, ezért meggyilkolja Oziriszt, és a testét negyvenkét darabra vágja. Ízisz és a húga, Nephthüsz összeszedegetik a darabokat, és a hímtagján kívül mindegyiket meg is találják. Anubisz, a sakálfejű isten bebalzsamozza és bepólyálja a holttestet. Ezek után Ízisz madárrá változik, rászáll a halott férje testére, és szexel vele. Így fogan meg Hórusz.

– Várjunk csak! – veti közbe az egyik srác. – A farka

nélkül?

– Végül azt is megtalálják – von vállat Wyatt. – Szóval Hórusz felnő, és hatalmas csatát vív a nagybátyjával, Széthtel. Egyébként Széth tényleg fura csávó, akinek valószínűleg nem kellett volna feldarabolnia a testvérét, ugyanakkor ő az, aki végez Apóphisszal, a sötétség kígyó alakú istenével. Szóval inkább mondanám Lokinak, mint Thanosznak. Hórusz végül győzedelmeskedik, és ő lesz az uralkodó itt a földön, míg apucit az alvilág királyává választják. És mindez azért alakulhatott így, mert az anyja összefeküdt egy halott pasassal.

– Jézusom, ez az egész nagyon beteg – hüledezik az egyik diák. – Mint a *Hamlet*.

– Azt hiszem, ezt a történetet semmi nem szárnyalja túl.

Ekkor felálltam, annyira elegem lett belőle.

– Nagyon sajnálom – szólalt meg Wyatt, de egyáltalán nem látszott rajta megbánás. – Azt hiszem, Olive-nak elment az étvágya.

Erre haraptam még egyet, csak hogy ne legyen igaza, de a fogam alatt csikorogtak a homokszemek.

Nem sokkal később elindultam a *vádi*ba elintézni a folyó ügyeimet. Amikor utána a nadrágomat gomboltam, a hátam mögül meghallottam Wyatt hangját:

– Miattam igazán ne zavartasd magad, Olive!

– Te meg mit keresel itt?

– Gondolom, azt, amit te.

Elsétáltam mellette, és azon gondolkodtam, hogy az ember farka is leéghet-e a napon, és hogy miért bosszant fel olyan könnyen Wyatt. Miért bosszantott az előbb,

amikor a sztorijával hencegett? Most sem volt elviselhetetlenebb, mint máskor, ráadásul a többiek szórakoztatónak találták.

– Miért van az, hogy te mindig mindenből viccet csinálsz?

Wyatt keze mozdulatlanná dermedt a nadrág övénél.

– Lehet, hogy igazából nem ilyen vagyok, Olive. Talán csak azt akarom, hogy mások ilyennek lássanak.

– Nem hinném, hogy ennyire igyekezned kell mások figyelmét kiharcolni.

– Valószínűleg hallottad már, hogy a nagyapámról nevezték el a Metropolitan Művészeti Múzeum egyik szárnyát, és hogy a családomban már négy nemzedék is a Yale-en végzett.

Micsoda egy beképzelt seggfej!

– És akkor mi van?

– De azt biztosan nem hallottad, hogy az apám egyetlen nemzedék alatt elherdálta a családi vagyont, és szívből utál engem, mert az egyik fia meghalt, és az nem én voltam. És hogy dicsérettel diplomáztam a Cambridge-i Egyetemen, de nem azért, mert az vagyok, aki, hanem mert a belemet is kidolgoztam érte. De az embereknek könnyebb legyinteni, hogy én is csak egy öntelt idióta vagyok, aki azt hiszi, övé a világ. – Ezzel felém hunyorított. – Nem is tudom, miért mondom el ezt neked – motyogta.

– Mindenkinek el kellene mondanod. Akkor jobban kedvelnének.

Wyatt egy ideig nem szólt semmit.

– Tudod, az ókori egyiptomiak hittek abban, hogy a szavak akkora erővel bírnak, hogy ha kimondjuk őket, az is megtörténhet, amit nagyon nem akarunk. Ez az oka annak, hogy az Ozirisz meggyilkolásáról szóló szövegekben csak utalásokat találunk arra, mi történt valójában. Valószínűleg ezért nem áruljuk el másoknak, mit kívántunk, amikor elfújtuk a születésnapi tortán a gyertyákat, és ezért nem beszélünk a legvadabb álmainkról sem. Rémisztő belegondolni, mennyire megváltozna az életünk, ha mindent őszintén kimondanánk. – Ekkor meghallottam az övcsatja csilingelését. – És most ideje távoznod, hacsak nem vagy perverzebb, mint gondoltam.

A *vádi*ból kifelé menet rádöbbentem, hogy hiába dolgoztam együtt vele az elmúlt három év során, valójában most találkoztam először Wyatt Armstronggal.

Nem alszom valami jól. Napkelte előtt egy órával végül feladom a küzdelmet. Kiülök a konyhaasztalhoz, iszom egy kávét, és a tányéralátétre ragadt foltot piszkálom. Tudom, miért álmodtam azt, amit. Amióta a múltkor Winnel a lezáratlan múltról beszéltünk, akármennyire is igyekszem Brianre figyelni, Wyatt emléke folyton-folyvást a gondolataim közé furakszik.

Brian pizsamanadrágban és pólóban, álomittasan botorkál ki a konyhába. Éppolyan kimerültnek tűnik, mint ahogy én érzem magam. Megáll előttem, és a sarkán hintázik.

– Helló! – mondja, aztán észreveszi, milyen megnyúlt

arccal üldögélek ott. – Valami rosszat tettem?

Bosszant, hogy rögtön ez jut eszébe. Hogy ezt értem el nála. De nem vele van baj, hanem kettőnkkel. Nagy nehezen ráveszem magam, hogy a szemébe nézzek.

– Veled előfordult már, hogy úgy érezted… össze vagy törve?

Brian egy hosszú, néma pillanatig engem fürkész. Ugyanilyen tanácstalanság ül ki az arcára akkor is, amikor a laborjában probléma adódik, és nem fér a fejébe, hogyhogy nem úgy sikerült a kísérlet, ahogy ő várta. Aztán felhúz és átölel.

– Úgy ismerlek, mint a tenyeremet. Majd én összeillesztgetem a darabjaidat.

Brian feltételezi, hogy az imént magamról beszéltem, nem pedig a házasságunkról. Hiszen a kapcsolatunk mindig is sziklaszilárd volt. Talán ezért nem érezte problémásnak, amikor felment Gita lakására; talán ezért lepődött meg, mennyire zokon vettem a dolgot. Mindig is teljes szívemből megbíztam benne – most miért ne tenném?

Olyan szerencsés vagy! – győzködöm magam. – *Itt van melletted ez a csodálatos ember. Ne azon rágódj, mi romolhatott el, csak arra figyelj, mi az, ami működik!* Brian karjába simulok.

– Brian! Előfordul, hogy elfelejtem mondani, de… szeretlek.

A keze fel-le simogatja a hátamat.

– Tudom – feleli.

Tudom.

Egy csapásra Kairóban találom magam, egy tomboló vihar kellős közepén, és a világ elmosódik a szemem előtt. Egyszer csak rám tör a reszketés.

Brian megérzi, mennyire remegek, és megfogja mindkét vállamat.

– Jól vagy?

– Igen – mondom neki, és egyben magamnak is. – Igen, jól vagyok.

Amikor megérkezem, Win alszik, Felix pedig dolgozni ment, így hát összerámolok a konyhában, és ellenőrzöm Win gyógyszereit. Aztán a folyosón álló asztalhoz lépek, előhalászom a szalagos kulcsot, és belépek a lezárt helyiségbe, ahol a festmények vannak.

Pontosan tudom, merre van a kép, amelyet Thane készített Winről. Előhúzom a rejtekhelyéről, három másik vászon mögül, és a sejtelmes szemekbe nézek. Cinkos tekintetével mintha provokálni akarná a nézőt.

De az is lehet, hogy ezt csak én magyarázom bele.

Megcsodálom a melle kerek ívét, a köldökét, a combjai közé fúrt kezét. Számtalanszor segítettem már Winnek levetkőzni és felöltözni, számtalanszor fürdettem őt, de a testén én mindig csak azt figyelem, hogyan teszi tönkre lassan a betegség. Ez a festmény azonban egy Winnek emelt oltár, amellyel a szerelme az iránta érzett csodálatát fejezte ki.

Hamar a helyére teszem a képet, bezárom magam mögött az ajtót, és visszarakom a kulcsot az asztal fiókjába. Mire lemegyek a nappaliba, hogy megnézzem

Wint, ő már felébredt, és ülő helyzetbe tornázta magát az ágyon.

– Összeírtam neked valamit – fordul hozzám. – Ott van a fésülködőasztal fiókjában.

Magamban megállapítom, hogy nem sminkelte ki magát, és a szeme alatt sötét karikák húzódnak. Felixtől tudom, hogy nyugtalanok az éjszakái, napközben viszont többet alszik. Átvágok a nappalin a fehér, tükrös asztalkához, ahol az ékszeres dobozát is tartja. Az egyik fiókban, a szemhéjfestékek, rúzsok és arckrémek összevisszaságában ott egy lista.

AMIT NEM SZERETNÉK
1. Liliom
2. Vallás
3. Koporsóvivők
4. Szúnyogok
5. Fekete
6. Nyitott koporsó

AMIT SZERETNÉK
1. Vörösbársony-torta
2. Tűzijáték
3. Oldalkocsi

Az ágya mellé húzok egy széket.

– Feltételezem, hogy a temetésedről van szó – kezdem. – De mi az, hogy szúnyogok?

– Nem akarom, hogy a gyászolók magukban azt kívánják, bárcsak vége lenne már, mert elevenen

felzabálják őket a szúnyogok – vigyorog Win. – Vagy talán mondjam azt, hogy halálra csípik őket?

– És mi ne legyen fekete?

– A ruhák. Mondd meg az embereknek, hogy tarkabarka ruhákban jöjjenek!

– Rendben – bólintok. – És az oldalkocsi alatt, gondolom, a Sidecar koktélt érted, nem pedig az oldalkocsis motort, igaz?

– Talán vadmotorosnak nézek ki? – Win feljebb nyomja magát a párnáin. – Ó, és van még valami. Nem akarom, hogy retusált fotó legyen kitéve rólam a temetésen.

– Kiválaszthatunk egy olyan képet, amelyik tetszik neked – javaslom.

– Majd később – sóhajt Win. – Emlékszem, az esküvőmön arra gondoltam, hogy azon kívül a temetésem lesz az egyetlen alkalom, amikor az összes olyan ember egybegyűlik, akiket szeretek. – Odafordul hozzám. – Mit gondolsz, mi történik? Utána.

– Fogalmam sincs – felelem őszintén. – De az anyaméhben sem tudjuk elképzelni a létezés más formáját. Aztán amikor megszületünk, már nem is emlékszünk, mi volt előtte.

– Te hiszel a szellemekben? – kérdi Win.

– Abban hiszek, hogy az itt maradt gyászolók megőrzik az ember emlékét – felelem. – Volt egy betegem, aki meghalt ugyan, de a felesége továbbra is minden áldott nap megterített neki az asztalnál. – Eltűnődöm, mit is mondhatnék. – Az emberek általában „minden vagy semmi” alapon gondolkodnak a halálról. Egy ember vagy

itt van, vagy nincs itt. De ez nem így működik, igaz? Ha valaki meghal, egy része továbbra is itt marad… a gyermekeiben, az unokáiban, az életében létrehozott alkotásokban, a mások által róla őrzött emlékekben.

– Szerintem a szellemek azért maradnak az élők közelében, mert elvarratlanul hagytak bizonyos szálakat – szólal meg Win. – Ezért is lenne jó, ha segítenél megírni azt a levelet Thane-nek, különben kísérteni foglak, és az istennek sem hagylak békén.

Ebben a pillanatban a gondolataimban felsejlik az elrejtett kép a bezárt szobában.

– Segítek neked megtalálni őt – egyezem bele.

A könnyekkel kapcsolatos információimat mind Merettől szereztem, aki egyszer tudományos kiselőadást tartott a témában. Négy óriásira nagyított fényképet állított ki: a hagyma, a meghatottság, a nevetés és a bánat könnyeiről. A közeli felvételeken látszik, hogy mindegyik más és más. Az érzelmek által kiváltott könnyekben például jóval több fehérjealapú hormon található, többek között egy leucin-enkefalin nevezetű neurotranszmitter, amely természetes fájdalomcsillapító. A hagyma okozta reflexkönnyek kevésbé ragacsosak, és hamarabb felszáradnak.

Minden könnyben van só, víz és lizozim – a könnyek legfőbb vegyi összetevője –, a kristályok felépítése azonban nagyban különbözik a többi komponens miatt. A mikroszkópban vizsgálva a hagyma irritációja okozta könnyek olyan sűrűek, akár egy brokátfüggöny, a meghatottság könnyei egy zsongó méhkaptárra

emlékeztetnek, a nevetés könnyei olyanok, amint egy lávalámpa belseje, a bánat könnyei pedig, mint a Föld madártávlatból.

Brian épp előadást tart nekem. Pontosabban előttem gyakorol. Elvileg figyelnem kellene rá, de közben a számítógépemet bújom, hogy felkutassam Thane Bernard-t, a férfit, akit Win elhagyott.

– Az 1990-es években a fizikusok a korszerű technológiának köszönhetően egyre több kísérletet végezhettek, hogy kiderítsék, miként alakulnak át a neutronok protonokká. Ez önmagában nem volt olyan különleges, a radioaktivitás elmélete is ezen alapul. De történt néhány furcsaság.

Brian szünetet tart, ezért rámosolygok, és feltartom a hüvelykujjam.

– A neutronok, amelyek egy részecskenyalábban keletkeztek…

– Az meg mi?

– A részecskefizikában, amikor egy nukleáris reaktor sok milliárd…

– Hagyjuk, nem érdekes!

– Na mindegy, a lényeg, hogy a részecskenyalábban keletkezett neutronok megközelítőleg tizennégy perc negyvennyolc másodperc után alakultak át protonokká.

Thane Bernard-ra több mint egymillió Google-találat van.

– De a laboratóriumi kémcsőben keletkezett neutronok egy kicsit gyorsabban alakulnak át. Tizennégy perc

harmincnyolc másodperc alatt – darálja tovább Brian.

Ha bepötyögöm a név mellé azt is, hogy „Franciaország”, akkor a találatok száma ötszázharminchétezerre csökken.

Franciaországban a Bernard a második leggyakoribb vezetéknév.

– Tudom, min törik most a fejüket…

Azon, hogy Thane francia volt-e egyáltalán, vagy csak ott élt, mint Win.

– Hogy miért akkora durranás az a tíz másodperc – folytatja Brian. – Nos, a kettő között elvileg nulla másodperc különbség kellene legyen. Ez a nagy durranás. A neutronok mind egyformák, és a viselkedésüknek nem kellene megváltozni aszerint, hogy hol vannak éppen.

Thane Bernard nincs sem a Facebookon, sem a Twitteren, sem az Instagramon vagy a Snapchaten. Az eltűnt személyek honlapján nem kereshetem, hiszen hivatalosan nem tűnt el. A franciaországi telefonszám-adatbázisban sem találom, de ez ma, a rengeteg mobiltelefon mellett igazán nem jelent semmit. Az egyetem világában találtam egy Thane Bernard-t, de ő a Dél-kaliforniai Egyetem balett szakán tanít.

– Két magyarázat is lehetséges – folytatja Brian. – Először is elképzelhető, hogy a neutronok valami mássá alakulnak, nem protonokká (bár erre nincs bizonyíték), másodszor, lehetséges, hogy egy tükköruniverzumba kerülnek át tíz másodpercre, mielőtt visszakerülnének ide. Ha ez utóbbi a helyes magyarázat, akkor talán valóban létezik egy másik világ… vagy akár sok másik

világ.

Elkezdem begépelni Thane nevét egy széles adatbázissal rendelkező, nemzetközi keresőprogramba. A regisztrációs díj ötven dollár. Gyorsan beírom a hitelkártyám számát.

– De mielőtt bárki arra a következtetésre jutna, hogy a fizikaprofesszorának kényszerzubbony kellene, elmondom önöknek: az 1970-es évektől kezdve tudjuk, hogy az univerzumban a sötét anyag tömege hatszor nagyobb, mint a látható anyagé, mégsem találta meg még soha senki. Van egy világ, ahol a sötét anyag rejtőzik. Márpedig, ha ez igaz, akkor a tükörvilág, ahol ezek a neutronok eltűnnek, hatalmas. Jóval nagyobb, mint a mi világunk.

Ebben a pillanatban jelez Brian telefonja. Lenéz, és a homlokát ráncolja.

– Azt hiszem, ellopták a hitelkártyánkat – dünnyög. – Értesítést kaptam valami LocateTheLost.com-tól.

Lehajtom a laptopom tetejét.

– Én voltam az.

– Kit keresel?

– Valaki más bízott meg, hogy keressek meg valakit. Az egyik betegem.

– Úgy érted, eltűnt a beteged?

– Nem. Hanem a betegem levelet akar írni valakinek, akivel hosszú évekkel ezelőtt elveszítette a kapcsolatot.

– Ki az? Egy eltitkolt szerelemgyerek? – Akármennyire tudóstípus Brian, azért kedveli a melodrámát. Ezért ragaszkodik hozzá, hogy minden egyes Marvel-filmet már

a megjelenése napján megnézzen a moziban, és ezért intézi úgy, hogy amikor a *Nagy Ő*t nézem a tévében, mindig ott sertepertéljen körülöttem.

– Nem – ingatom a fejem. – Egy férfi az, akibe régen szerelmes volt. Szeretné, ha elvinnék neki egy levelet.

– Várj csak! Micsoda? – kerekedik el a szeme. – Winről van szó? Akinek petefészekrákja van?

Bólintok.

– Ezt nem teheted – szögezi le.

Egy kezemen meg tudnám számolni, hányszor kérdőjelezte meg a döntésemet Brian az évek során, amíg haláldúlaként dolgoztam. A leghevesebb vitánk akkor kerekedett, amikor az egyik betegem megkért, hogy nézzek utána az asszisztált öngyilkosság lehetőségeinek. Én ezt nem éreztem helyesnek, ezért átadtam őt egy olyan dúlának, aki szemrebbenés nélkül eleget tett a kérésének. Brian azonban dühös lett, amiért meg sem próbáltam lebeszélni az illetőt. Az asszonynak volt egy fia, aki nemrég kezdte a középiskolát, és Brian úgy érezte, felelőtlenség volt ráhagyni a nőre a dolgot.

– Ő az, aki az oktatójához ment feleségül? – tisztázza Brian. Ezek szerint valóban odafigyelt rám akkor is, amikor azt hittem, másfelé kalandoznak a gondolatai.

– Felixhez. Igen.

– És Felix nem bánja?

– Ő nem tud a levélről – ismerem be. – De nem is fogja megtudni.

– Komolyan azt hiszed? És mi van, ha az eltűnt pasas egyszer csak visszaír?

– A levélen nem lesz ott a feladó címe.

Brian a fejét ingatja.

– Hát, lehet, hogy még mindig jobb megtudni az igazat, mint szemellenzővel járni. Mi van, ha Felix Win halála után, miközben a ruháit, a könyveit meg a többi holmiját pakolja, rátalál egy üzenetre, amit ez a fickó írt, vagy egy olyan darabra szóló színházjegyre, amit Win nem vele nézett meg, vagy Win fotójára, amin boldogabban ragyog, mint vele valaha?

Eszembe jut a festmény az elzárt szobában, és inkább nem szólok semmit.

– A férjének így is épp elég nehéz. Ezzel csak megforgatod a kést a szívében.

– Ez nem igazság. Nem Felix a betegem, hanem Win. – Brian jegyzeteire bökök. – Honnan tudod, hogy egy másik univerzumban Win nem él boldogan azzal a másik pasassal?

– És te honnan tudod, hogy boldogan él?

– Nem igazán értem az okát, most hirtelen miért gondolod úgy, hogy az én szakmámnak is szakértője vagy – szúrok oda ridegen.

– Mert olyan álszent vagy!

Ekkor eszembe jut az álmom Wyatt-tel, és annyira elvörösödöm, hogy kénytelen vagyok elfordítani a fejem.

– Segítesz egy nőnek, aki a halálos ágyán is titkolózni akar. Nem, igazából sokkal rosszabbat teszel. Te vagy a gyufa, amely felégeti a házasságot a feleség halála után – mondja Brian. – És még te voltál dühös rám, amiért nem számoltam be a Gitával töltött minden pillanatról, pedig

ott aztán nem történt semmi.

– Ha beszámoltál volna mindenről, akkor is dühös lettem volna – robban ki belőlem. – A különbség csak annyi, hogy ha elmondtad volna, rögtön tudtam volna, hogy valami nagyon nincs rendben kettőnk között, ha valahol máshol keresgélsz.

A hangom még sokáig visszhangzik a kettőnk között feszülő néma csendben. A betegeimnek és a hozzátartozóknak azt szoktam mondani, hogy az utolsó szavak sokáig visszacsengenek.

Sokat tanakodtam azon, mi a jobb: tudni a legrosszabbat, vagy mit sem sejtve élni az életünket. Jobb megkapni a halálos diagnózist, és aztán számolni a napokat, amíg el nem jön a vég, ugyanakkor megkapni a lehetőséget, hogy búcsút vehessünk a szeretteinktől? Vagy jobb váratlanul, hirtelen meghalni – balesetben, agyvérzésben, szívrohamban –, úgy, hogy nem kell várnunk az elkerülhetetlent? Azt hiszem, a válasz az, hogy egyik sem jó. Mindkét lehetőség borzalmas.

– Bizonyos dolgokról soha nem faggatóztam… arról, hogy mi minden történt… mielőtt találkoztunk – nyögi ki Brian akadozva, és hirtelen megvilágosodik előttem, miért dúlta fel ennyire ez a téma. – Azt hittem, ennyi idő után már mindent elmondtál.

Vannak dolgok, amiket nem szívesen hallanál – gondolom, de egyenesen a szemébe nézek.

– Mindent elmondtam – felelem. Mit számít még egy hazugság?

Az utóbbi néhány nap során beszámoltam Winnek arról, hogy nekiálltam Thane Bernard után nyomozni. Mostanában több az energiája, ami a halál előtt nem sokkal gyakran előfordul.

Tudja, hogy egyelőre nem volt sikeres a keresésem, de talán már a gondolat is megnyugtatja, hogy valaki Thane nyomába eredt.

– Most már ideje lenne megírni azt a levelet – nógatom, de Win lehurrog.

– Először valami mást kell elintéznünk – erősködik, majd megkér, hogy vásároljak be neki.

Felpakolva jövök haza a művészellátóból – mindent sikerült megvennem, ami Win listáján szerepelt. Ahhoz már túl gyenge, hogy kifeszítsen egy vásznat, ezért pontos utasításokkal lát el, hogyan csináljam. Onnan tudod, hogy jól feszítetted ki, magyarázza, hogy vibrál az egész vászon.

Lealapozom és impregnálom a vásznat, majd hagyom megszáradni. Win egyszer csak megkér, hogy a lezárt szobából hozzam elő a festékeket, amelyeket egy műanyag horgászládában tart. Néhány tubus annyira beszáradt, hogy langyos vízzel kell leöblítenem a kupakokat, mielőtt lecsavarnám. Körbepárnázom Wint az egyik ablakbélletben, ahol megfelelőek a fények. Nézem, ahogy egy üveglapra nyomja a borsónyi festékadagokat: fehéret, kadmiumsárgát, kadmiumvöröset, ultramarinkéket. A főbb színekből lilát, zöldet és narancsot kever. Végül ott ragyog a palettán az egész színskála a pirostól a kékig, mellette a lila árnyalatai.

Csupa szivárvány.

Kipillantok az ablakon, hogy meggyőződjem róla, Felix autója még nincs ott.

– Tudod, mikor van Thane születésnapja? – tudakolom. – Az esetleg segítene.

– Miért?

– Mert amikor online keresőprogramokkal próbálsz egy eltűnt személyt megtalálni, ez az első kérdés, amit feltesznek.

– Ő nem tűnt el.

– Ez a másik probléma. *Ráadásul* valószínűleg Európában él. Majdnem az összes adatbázis, amire rátaláltam, amerikai. És mivel nem beszélek franciául, mindenhez a Google-fordítót kell használnom.

– Csak annyit tudok, hogy Oroszlán jegyű, de akkoriban nem beszéltünk arról, ki hány éves.

Miért is beszéltek volna, amikor Thane Win tanára volt? Az még inkább rámutatott volna a kettőjük között húzódó szakadékra.

– Úgy tudom, közel járt a negyvenhez – emlékszik vissza Win. – Ami annak idején ősöregnek tűnt.

Egy húszéves lánynak persze hogy ősöreg volt. Emlékszem, Win említette, hogy Thane felesége is babát várt. Kíváncsi lennék, ő mennyi idős volt.

– Mondd el megint, hol kerested eddig! – kéri, amint az ecsetet a vásznához illeszti.

– Facebookon. Twitteren. Instagramon – sorolom. – Családfakutatással foglalkozó honlapokon. A telefonszám-adatbázisban. A franciaországi büntetés-végrehajtás

nyilvántartásában.

– Micsoda?

– Ott sem találtam meg, ha ez megnyugtat. Sőt, a bírósági nyilvántartásban sem szerepelt.

Winnek nem árulom el, de a következő lépés az lesz, hogy a halálozások adatbázisában kutakodom. Szerintem Win fejében meg sem fordult, hogy Thane úgy hagyta el ezt a világot, hogy neki nem is szólt.

– Mit fogsz festeni?

– A halált. Mi mást? – Win felém sandít. – Ne less!

Nem is nézek a képre, inkább Wint tanulmányozom. A csuklója törékeny, a bőr szorosan réfeszül a csontokra. Az arca hamuszürke, a körmei sárgásak. A szeme viszont már régóta nem csillogott ennyire. A tekintete ide-oda cikázik a paletta és a vászon között. Van valami egészen misztikus abban, ahogy Win az üres vásznon olyasvalamit lát, amit – egyelőre – senki más nem láthat. Egy kicsit olyan, mintha a világunk peremén áthajolva bekukucskálna a másvilágra.

Egyszer csak nyílik a bejárati ajtó, és Felix Wint szólongatja.

– Itt vagyok – kiált Win, mire Felix feje megjelenik az ajtóban.

A tekintete nyomban a feleségére siklik.

– Nahát! Már nem is emlékszem, mikor láttalak utoljára festeni! – Megcsókolja Win feje búbját, aki Felix felé billenti az arcát, mint egy macska, amely a nap felé nyújtózik. – Tudod, hány ecsetet kapott tőlem karácsonyra, amiket aztán soha kézbe sem vett? – fordul

hozzám Felix. – Az hiszem, csodát tettél vele.

Win tekintete összekapaszkodik az enyémmel, a titkunk ott lebeg közöttünk…

– Ugye? – kérdezi.

Felix nem bír magával, folyton Win körül legyeskedik. Megérinti a karját, a nyakát. Végigsimítja a hátát a lapockái közt. Nem tudja, hogy Win azért ilyen energikus, mert az élete legvégén az utolsó gesztussal olyasvalakinek akar üzenni, akit még nála is jobban szeretett.

– Kérhetnék egy szívességet, drágám? – fordul felé Win. – Annyira megkívántam a palacsintát, de nincs itthon tej.

Felix döbbenten pislog. Mindketten tisztában vagyunk vele, hogy Win régóta alig eszik valamit, és emberemlékezet óta nem állt elő ilyen kívánsággal.

– Mindjárt jövök – bólint. – Ha kell, bevásárlok és megsütöm neked.

Felix az ajtó felé bök a fejével Win feje fölött, így jelzi, hogy váltana velem néhány szót. Hamar utána is megyek.

– Tudom, hogy kicsi az esély rá, de neked nem úgy tűnik, mintha kezdene erőre kapni? Úgy értem, előfordult már, hogy a betegek rácáfoltak az orvosi diagnózisra…

– Felix – figyelmeztetem –, ne bízd el magad! Win halálos beteg. Amit most tapasztalsz nála, az gyakran előfordul a halál előtt nem sokkal. Mintha még egyszer, utoljára visszatérne az ereje. Nem tudom, mennyi ideig tart ez az állapot, de nem lesz tartós. – Eltűnődöm, mit mondhatnék még. – Sajnálom.

– Hát, jó. Értem. – Megnyomkodja a tarkóját. – Akkor jobb, ha indulok is tejért.

Mire visszamegyek a nappaliba, felhorgad bennem a harag. Mérges vagyok Winre, hogy ilyen helyzetbe hozott, és azért is, mert Felix, aki szinte bálványozza őt, csak a második helyen áll nála. Mérges vagyok, mert úgy érzem, Briannek igaza volt: nem lenne szabad segédkeznem az árulásban.

– Ugye tudod, mennyire imád téged ez az ember?

– Mindig is tudtam – bólint Win.

– Nem érzed úgy, mintha megcsalnád őt?

Winnek a szeme sem rebben.

– Néha arra gondolok, talán Thane-t csaltam meg azzal, hogy feleségül mentem Felixhez. Talán eredetileg *azt* az életet kellett volna élnem. – Win a vászon fölött sandít rám. – Thane-nek hamarabb voltam a társa, mint Felixnek. Nem azt mondom, hogy nem lehet két férfit is szeretni, csak azt, hogy ha Thane-nel maradtam volna, nem lett volna bennem űr, amit Felix kitölthetett volna.

A festőállvánnyal szemben egy székre rogyok. Win egészen új megvilágításba helyezte a dolgot. Végül Felixszel élte le az életét… de eleinte nem vele akarta.

– Folyton az jár a fejemben – folytatja Win –, ki lehetett volna belőlem, ha nem mondok le Thane-ről? Művész, talán elismert művész. És persze édesanya. De Franciaországban éltem volna? Életben maradt volna a fiam? Rákos lennék? Mi van, ha az az egy döntésem olyan láncreakciót indított be, ami aztán egészen más útra terelte az életemet?

Eszembe jut Brian sokvilág-elmélete.

– A válaszokat soha nem fogod megtudni… akkor sem,

ha Thane esetleg megkapja a leveledet.

– Ez nem azt jelenti, hogy nem tehetem fel magamban a kérdéseket – jelenti ki Win.

– De azt sem jelenti, hogy nem ez az élet volt a legjobb. Lehet, hogy neked eleve ezt az életet kellett élned.

– Gondolod? – kérdi, és leteszi az ecsetet. – Úgy érted, megérdemlem a rákot?

– Nem ezt mondtam…

– Szerintem nem érdemlem meg – folytatja Win. – Nem hinném, hogy *bárki* megérdemli. Szerintem az élet egy kockajáték. Én egyest dobtam, pedig hatost is dobhattam volna. Ez van. De én ezt nem nevezném sorsszerűségnek. Nem hinném, hogy a sorsomat előre eldöntötte három vén boszorkány, akik a születésem pillanatában kimérték és elvágták a sorsom fonalát. Nem ők határozták meg a rákomat, a foglalkozásomat, sem azt, kit szeretek. A valódi kérdés az, vajon akkor is itt ülnék-e, halálos betegen, ha az életem során más döntéseket hozok? – Rám néz. – Szerinted nem számít, mi mindent tettél a múltban, milyen döntéseket hoztál, mindenképpen itt kötöttél volna ki, ebben a pillanatban? Ebben a szobában, ennél a beszélgetésnél?

– Igen – vágom rá. – Valószínűleg.

Win felkacag.

– Ez két merőben más válasz. Én amúgy is bizonyítani tudom az igazamat.

– Hogyhogy?

– Hunyd be a szemed. És most képzeld el azt az embert, akiről úgy gondoltad, vele fogsz megöregedni.

Igen, olyan tisztán látom őt, mintha ott állna előttem. Vizet iszik egy üvegből, hátrahajtja a fejét, az ádámcsutkája fel-le ugrál, és amikor elkapja a pillantásomat, elmosolyodik.

– Bárkinek felteszed ezt a kérdést, mindenki maga elé képzel valakit. *Mindenki.* És itt jön a bökkenő, Dawn… ez az ember csak nagyon ritkán az, akihez esténként hazamegyünk.

Elképzelem, ahogy a lábunk összefonódik a langyos homokban, és a keze csillagként terül el a derekamon.

Win összevonja a szemöldökét.

– Tudtam. Ki az?

– Valaki, akit még az egyetemen ismertem meg – felelem elérzékenyülve.

– És már elvesztetted vele a kapcsolatot?

– Igen.

– De még mindig gondolsz rá. – Ez kijelentés volt, nem kérdés.

– Nem túl gyakran – felelem. – Csak mostanában, miután meséltél Thane-ről.

– Nahát, nahát – mosolyodik el Win. – A dúla mintha nagyon is fogadkoznék.

– Boldog házasságban élek – emlékeztetem őt.

– Én is. – Újra nekilát a festésnek. – És… miért lett vége?

– Már nem emlékszem.

– Na, persze – gúnyolódik. – Lefogadom, hogy az utolsó beszélgetésetek legapróbb részleteit is fel tudnád idézni.

Bemártja az ecsetet a kékbe, majd a vörösbe, és egy kis bíbor szívet rajzol a palettára. Mint a Bíbor Szív

érdemérem, amit a hadseregben a bátor helytállásért kap az ember.

– És te miért vártál olyan sokat azzal, hogy megkeresd Thane-t, ha mindig is szeretted őt?

– Mert Felixet is szeretem – vágja rá egyszerűen Win. – És a nőknél nincs életközépi válság, amikor egyszer csak otthagynak csapot-papot, és elmennek, hogy megtalálják önmagukat.

Ezt alaposan fontolóra veszem. Hány és hány férj hagyja el a családját a pillanatnyi boldogságért! Nap mint nap hallani férfiakról, akik otthagyják a feleségüket és a gyermekeiket, és az embernek már a szeme sem rebben. Mintha az Y kromoszóma feljogosítaná őket arra, hogy bármikor újrakezdjék az életüket.

Talán Brian is így érzett Gitával? – jut eszembe, és rossz érzésem támad. Brian mindig is a stabil bázisom volt, a lovag, aki minden bajból kiment. Őt hűtlennek látni olyan, mintha a Föld kibillenne a tengelyéből, és felcserélődnének az évszakok. És mi van, ha ő is épp azt érzi, mint én: magában elkönyvelte, hogy mi ketten örökkön örökké összetartozunk, ám gondolatban másról ábrándozik? Ha a szerelem, ahogy Win mondta, csupán a véletlen műve, akkor egyedül úgy lehet biztonságban az ember, hogy az első dobás után soha többé nem veszi kézbe a dobókockát.

Brian az én második dobásom volt.

Felix befut a tejjel, és a házat kisvártatva betölti a frissen sült palacsinta illata. Nem sokkal később egy tálcán elénk tálalja a gőzölgő palacsintát. Win kettőt is

megeszik, és miután Felix kimegy a konyhába elmosogatni, felveszi a beszélgetésünk fonalát.

– Egyébként teljesen rendben van.

– Micsoda?

– Ha néha belegondolsz, hol és kivel lehetnél. Mi lenne, ha. Ez nem hűtlenség. Még csak azt sem jelenti, hogy nem hoznád meg ugyanezeket a döntéseket, ha mindent újrakezdhetnél. Csak éppen…

A szemébe nézek.

– Ez is az élet része – fejezem be a mondatot.

– Ez is az élet része – visszhangozza.

Az ujjbegyével megérinti a vászon közepét.

– Az akrilfesték hamar szárad – jelenti ki elégedetten, majd felém fordítja a képet.

A halálról készült kép csupa árnyék. Éjkék, sötét ibolyaszín és koromfekete, de ha az ember közelebbről megnézi, felsejlik két halvány arcél egymástól lélegzetvételnyi távolságra. A szájuk szinte összeér, de megcsókolni soha nem tudják egymást.

– És most – magyarázza Win – levesszük a vásznat a keretről.

A horgászdobozába nyúl egy szerszámért, és elkezdi kiszedegetni a tűzőkapcsokat, amelyek eddig kifeszítették a vásznat. A kép egyik csücske hosszú szempillaként kunkorodik fel.

– Tönkreteszed a festményt!

– Miféle festményt? – kérdez vissza higgadtan. Mostanra a vászon egy csupaszín tekercs lett. Win óvatosan kisimítja. – Mert én nem látok mást, csak egy

levélpapírt, amit hamarosan tele kell írnom.

Az interneten egy csomó Thane Bernard-t találok, akik közül egyik sem az igazi. Van egy, aki Alaszka környékén a rákhalász hajójával járja a tengert. Egy másik Johannesburgban dolgozik városfejlesztési igazgatóként. A harmadik egy befektetési alapnál helyezkedett el, és épp a házát árulja Ausztráliában, a Margaret-folyó mellett. Van még három Thane Bernard, akik tavaly nősültek, de ők túl fiatalok, és másik négy, akik már meghaltak, ők pedig túl idősek, hogy Win Thane-je legyenek.

Egyetlen valamirevaló nyomot találok csak: egy megfelelő korú fickót, aki egy belgiumi egyetemen tanít rajzot. Amikor a telefonomon felmutatom a fényképét, Win nagy erőfeszítéssel felül az ágyban. Még megigazítja a köntösét, és egy kevés szőlőzsírt ken a kicserepesedett ajkára, mielőtt elvenné a telefonomat. Mintha Thane is láthatná őt. Ettől összefacsarodik a szívem.

– Várj csak! – szólal meg Win. – Mit tudsz róla?

Annyit tudok, hogy már tíz éve tanít ezen az egyetemen. Hogy egy evezős csapat tagja, és egy kormányos négyessel versenyzett sokat. Tudom, hogy írt egy levelet a helyi újság főszerkesztőjének a kerékpárossávokat érintő rendeletről.

Azt is tudom, hogy Win nem erre kíváncsi.

– Még mindig nős – szólalok meg halkan.

A keze rámarkol a takaró szélére, majd elernyed. Lassan a telefonomért nyúl. Nézem, ahogy a képet

vizsgálgatja, majd ránagyít, hogy az arc minden apró részletét lássa.

Végül lehunyja a szemét.

– Ez nem ő. – A hangja nyers, a megkönnyebbülése szinte tapintható. – Ez nem ő.

Aznap vacsoránál szólok Briannek, hogy még van egy kevés papírmunkám, majd elvonulok a dolgozószobámba. Kaptam egy értesítést egy másik keresőprogramtól, amely furcsamód egy 2009-es *Rolling Stone* magazinban talált rá Thane Bernard nevére. David Bowie a londoni otthonában adott interjút, amelyben többek között a műgyűjteményéről is beszélt. Olyan régen élt művészek műalkotásai szerepeltek a gyűjteményében, mint Rubens, Balthus és Tintoretto, de eldicsekedett Henry Moore és Jean-Michel Basquiat modern műalkotásaival is. Aztán mintegy mellékesen említést tett a legújabb szerzeményéről, Nathaniel Bernard egyik festményéről, amelyet 10 200 dollárért vett meg. Bernard *Prométheusz* című képe erősen emlékeztet Rubens *Leláncolt Prométheusz* című festményére, de nála a csukló körül lánc helyett számítógépes kábelek, telefonzsinórok és elektromos vezetékek tekergőznek. A hatalmas, mitikus sas pedig nem az áldozata máját csipkedi ki, hanem egy köteg angol fontot tart a csőrében. Bowie elmondta, mennyire örül, amikor olyan művészre bukkan, akit még senki nem fedezett fel – mint például Thane.

Azért nem találtam rá eddig Thane Bernard professzorra, mert nem tanítja a festészetet, hanem

műveli, ráadásul a festményeire a teljes nevét írja.

Ezzel az újabb információval tovább keresgélek. Megtudom, hogy Franciaországban, Belgiumban és Olaszországban több aukción is keltek el festményei. Az egyik Gagosian Galériában kiállítása nyílt. Megjelent az Art Basel művészeti vásáron is. A karrierjéről ugyan számos forrás beszámol, de személyes információt alig találok róla. Nincs Wikipedia-oldala. Nem találok egyetlen fényképet sem.

Aztán a Google-képek között felbukkan egy fotó, amely Londonban készült, egy hajléktalanszálló javára szervezett jótékonysági rendezvényen. Öt férfi áll egymás mellett szmokingban, csokornyakkendőben. *Balról jobbra: A. Rothschild, T. Haven-Shields, H. Ludstone, R. Champney, N. Bernard.*

N. Bernard.

Ránagyítok a képre, de nagyon szemcsés. Bernard feje teljesen kopasz, a szeme éjfekete, a pupilla és az írisz szinte kivehetetlen.

Kinyomtatom a fényképet, hogy holnap elvihessem Winnek.

Aztán rákeresek az eredeti e-mailre, amelyben a találat linkjét küldték. További ötven dollárért szeretném, hogy megkeressék az illető legutolsó ismert lakcímét?

Igen. Igen, szeretném.

Kicsit később kijelentkezem a levelezésemből. Megtettem, amire Win kért; most már le kellene csuknom a laptopomat, és oda kellene bújnom a férjem mellé, aki Stephen Colbert show-műsorát nézi. Én mégis azon

kapom magam, hogy megnyitom a Facebookot. Az ujjaim maguktól rátalálnak a keresősávra, és begépelik Wyatt nevét.

Már magam sem tudom, megkönnyebbülést vagy csalódást okoz-e, hogy egyetlen találat sincs.

Akkor hát, ennyi. Most örülnöm kellene, hogy megúsztam bonyodalmak nélkül. Ekkor azonban meghallom Win hangját: *És most képzeld el azt az embert, akiről úgy gondoltad, vele fogsz megöregedni.*

Nem, ez nem hűtlenség, hiszen ő az, akit először szerettem. Nem hűtlenség, ha csak nyomozok utána, de nem keresem meg. Nem hűtlenség, ha Brian volt az első, aki másfelé kacsingatott.

Milyen könnyű becsapni magam!

A Briannel való kapcsolatom talán akkor ér nyugvópontra, ha kiegyenlítem a távolságot kettőnk között. Ha én is ugyanazt teszem, amit ő. Brian azt mondta, nem történt semmi. De egy pillanat töredékéig elgondolkodott rajta, milyen lenne másvalakivel. Hát, most én is ezt teszem.

Thane Bernard-ral ellentétben Wyatt Armstrong nagyon is jelen van az interneten. 2005-ben fejezte be a doktori disszertációját, majd megjelentetett egy könyvet, amelyben a Két Út Könyvének szövegeit és nyelvtani jellemzőit elemezte. A Yale egyiptológiai programjának vezetését Dumphries professzor halálát követően vette át. Röviden átfutom a búcsúbeszédet, amelyet Wyatt az öregdiákok magazinjába írt. Elolvasom, milyen sokáig kereste Dzsehutinaht sírját, és azt, micsoda szenzáció volt,

amikor öt évvel ezelőtt rábukkant, viszont a mai napig nem publikálta a sír felfedezését.

Ezek után rákattintok a képtalálatokra.

Mintha gyomorszájon vágnának. Wyatt még mindig karcsú, izmos. A képen egy sírkamra bejáratánál guggol, és a válla fölött néz vissza a kamerába. Az arca egyszerre ismerős és ismeretlen. Az átható, kék tekintete – amely mintha az ember lelkébe látna – a képen kissé elhomályosul, és a szeme sarkában szarkalábak sorakoznak. Egyszerre rám nehezedik a tudat, mi minden állt közénk: emberek, távolság, idő.

Mintha ez az egész csak úgy megtörtént volna velünk.

Mintha nem én tehetnék mindenről.

– Ó! – hallom a sóhajt a hátam mögött, és amikor megfordulok, Brian megsebzett arcát látom.

Egyetlen borzalmas pillanatig várom, hogy megnyíljon alattam a föld, de miután nem történik semmi, felállok, Brian után sietek a hálószobába, és becsukom az ajtót. Az agyamban olyan iramban cikáznak a gondolatok, amelyekkel megmagyarázhatnám, amit tettem, hogy már bugyognak is belőlem a szavak:

– Win régi szerelmét kerestem…

– És helyette a sajátodat találtad meg? – fojtja belém a szót Brian.

Akkora fájdalom ül ki az arcára, hogy hátrahőkölök.

– Te… te… tudod, ki Wyatt?

– Annyira azért nem vagyok hülye!

Lerogyok az ágyra.

– Nem értem.

– Akkor már ketten vagyunk – mormolja Brian, és mellém ül.

A sötét hajára pillantok, majd a csontos kezére, a szögletes vállára, és azon tűnődöm, utoljára mikor néztem meg úgy istenigazából. Mikor láttam *őt magát,* nem csak azt a férfit, akire szükségem volt?

– El akarsz hagyni? – kérdi Brian.

– Dehogyis! – vágom rá azonnal, de ez csak amolyan reflex. Mint amikor az orvos kalapáccsal megkopogtatja az ember térdét, aki ha akarja, ha nem, rúg egyet a lábával.

– Akkor miért néztél utána?

– Mert miközben Win régi szerelmét kerestem, kíváncsi lettem, mi lehet Wyatt-tel. – Elhatározom, hogy Briant is letesztelem Win kérdésével. – Neked nincs olyan ember az életedben, akiről úgy gondoltad, vele fogsz megöregedni?

– Nincs – feleli. – De ha lenne, te lennél az.

– Ezer százalékig biztos vagyok benne, hogy Wyatt még azt sem tudja, élek-e vagy halok.

– Miért mondod ezt? Lehet, hogy egy piramisban vagy isten tudja, hol van, és épp utánad kutat.

– Nem tudtam, hogy tudod a nevét.

Brian zavarba jön.

– Írt neked leveleket, amiket megtaláltam az édesanyádnál a reklámújságok között. Oda kellett volna adnom, de addigra már fülig szerelmes voltam beléd. És úgy tűnt, te is szeretsz. – Brian felpillant. – Fizikus vagyok, Dawn. Tudom, mi mozgatja a dolgokat. Az édesanyád

miatt jöttél ide, de senki nem rohan ilyen fejvesztve, hacsak nincs egy erő, ami eltaszítja.

Bármit megtennék, csak hogy enyhítsem a hangjából kiérződő fájdalmat.

– Én *téged* akartalak. *Téged* választottalak.

– Akkor – szólal meg Brian. – És most?

Visszanyelem a válaszomat. *Te döntöttél úgy elsőként, hogy hátat fordítasz nekem*. De ez nem verseny, itt nincs értelme egymásra mutogatni, és szemért szemet követelni. Itt mindössze két ember van, akik elkezdték lebontani a házasságuk külső mázát, és rájöttek, hogy az erősnek vélt alap kezd szétmállani.

– Szerinted mi boldog házasságban élünk?

Brian alaposan fontolóra veszi a kérdésemet.

– Élhet valaki boldog házasságban, ha a házastársa másként gondolja?

Nem tudom eldönteni, rólam beszél-e, vagy magáról.

– Nyilván volt életem, mielőtt megismertelek – felelem. – Ezt akkor sem akartam titkolni.

– Soha nem is kértem, hogy titkold. De a feleségem nemrég azt mondta, nem jó elhallgatni egymás elől a dolgokat.

Az arcom lángra gyúl.

– Tizenöt év után komolyan úgy érzed, hogy nem szeretlek?

Brian egy hosszúra nyúlt pillanatig csendben ül. Szinte látom, ahogy a gondolatok kergetik egymást az agyában.

– Tizenöt év után a szeretet már nem csak egy érzés – szólal meg. – Inkább egy döntés.

Egy álmatlanul töltött éjszaka után gyáván veszem a nyúlcipőt, és elautózom Winhez, mielőtt Brian felébredne. Amikor Felix ajtót nyit, éppolyan kimerültnek tűnik, mint én magam.

– Nehéz volt az éjszaka? – kérdezem.

– Sehogyan sem tudott kényelmesen elfészkelődni, bármit is próbáltam.

– Hadd lássam, mit tehetek! – ajánlkozom.

Win ide-oda hánykolódik a kölcsönbe kapott kórházi ágyon, a lábával igazgatja a vékony pamuttakarót. Amint meghallja a hangom, kipattan a szeme.

– Még mindig itt vagyok – szólal meg.

– Igen, észrevettem.

– Dawn. – A hangja cérnavékony, tompa, elhaló. – Nem hittem volna, hogy ennyire nehéz.

Az együtt töltött hetek során Win volt már elszánt, dühös, józan, mikor milyen, de ilyen megtörtnek még soha nem láttam.

– Mi nehéz?

Az ujjaival az ágyneműt markolja.

– Elengedni mindent. Olyan sokszor előfordult, hogy láttam egy gyászjelentést, vagy a szomszéd szólt, hogy meghalt egy ismerős! Hátborzongató belegondolni, hogy most én leszek az az ember. Én leszek a következő.

– Tudom, Win – felelem egyszerűen.

– Olyan nagy katyvasz az egész világ! Ki gondolta volna, hogy mégis ennyire szeretnék itt maradni?

– Én. Mert hozzám hasonlóan te sem adod fel egykönnyen. – Ezzel előveszem a zsebemből a papírlapot,

és gondosan kisimítom.

Win fogja a kinyomtatott fényképet, és egészen közel emeli az arcához, mintha meg akarná csókolni. Úgy néz Thane Bernard-ra, mintha a fekete-fehér világot ebben a pillanatban töltenék meg a ragyogó színek.

A párnájára dőlve pihen, a kép még mindig a kezében. Behunyja a szemét, és egyetlen könnycsepp gördül le az arcán.

– Dawn – szólal meg –, most szeretném megírni azt a levelet.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Papíron Anja Dailey a tökéletes partner Wyatt számára. Valójában *Lady* Anja, a királynő távoli rokona vagy valami ilyesmi, aki jelen volt Vilmos herceg esküvőjén, és a kis Sarolta hercegnő a tőle kapott ruhácskában szerepelt élete első hivatalos fényképén. Fiatalkorában bentlakásos magániskolába járt, majd a King's College-ban végezte az egyetemi tanulmányait. Egy tucatnyi jótékony szervezet elnökségi tagja. Az édesapja tulajdonában áll a föld, amelyre fél London épült.

Anja a British Museumban ismerkedett meg Wyatt-tel, ahol Wyatt beszédet mondott az általa szervezett jótékony célú kiállításon. Amikor Anja belépett az előadóterembe, és meghallotta Wyatt hangját, úgy vonzódott hozzá, mint molylepke a lánghoz, ahogy ő maga fogalmazott.

Már gyerekkorában is sokat hallott az egyiptológiáról, hiszen a nagyapja jó barátja volt a megboldogult Lord Carnavornnak, és gyakran látogattak el a Highclere-kastélyba, jóval azelőtt, hogy az épület a *Downton Abbey* sorozat helyszíneként híresült volna el. A kastély egyik termében egy egész gyűjtemény volt a Lord Carnavorn ásatásain feltárt műemlékekből – olyan tárgyakból, amelyeket nem adtak el a Metropolitannek. Mivel a nagyapja rajongott az egyiptomi kultúráért, a halála után Anja úgy vélte, az lenne a legméltóbb tisztelgés az emléke előtt, ha egy jelenlegi ásatást finanszírozna. Így történt,

hogy Wyatt üzleti partnereként beszállt a feltárásba. Aztán szép lassan alakultak köztük a dolgok.

Mindezt már az első öt percben megtudom tőle.

Kicsit később a Land Rover hátsó ülésén zötykölődöm Anja és Wyatt mögött. Wyatt kiadta, hogy Alberto meg én kísérjük el őket az ásatáshoz. Anja mindenáron látni akarta a sírt, amelyet az ő pénzéből tártak fel.

Menet közben mérges pillantásokat vetek Wyatt háta felé, aki az utat figyeli. Azt tudom, miért hozta magával Albertót – a média miatt szüksége lesz jó néhány fotóra a vezető régészről és a szponzorról. Azt viszont elképzelni sem tudom, miért akarja, hogy én is ott legyek, hacsak nem azért, hogy kínlódjak.

Miután elszállították a sírboltból a legértékesebb kincseket, már csak egyetlen *káfir* őrzi a lelőhelyet, aki most a bejáratnál, egy kartonpapíron ülve szendereg.

– Munka közben alszik! – morog Anja, miközben Wyatt kisegíti a terepjáróból.

A *káfir* talpra szökken. Megfordul a fejemben, vajon Anja tudja-e, hogy mennyit kap az ő pénzéből ez a szerencsétlen fickó – csak filléreket, amiből a fejlettebb országokban meg sem lehetne élni.

– *Mudír* – biccent oda Wyattnek a férfi, majd kinyitja a sír lezárt kapuját, hogy bejuthassunk.

Miután az utóbbi időben mindannyian a régészház raktárában dolgoztunk a koporsókon, a fényt biztosító generátort itt ki is kapcsolták. A sírkápolnában fullasztó a meleg, és szinte teljes a sötétség. A zseblámpámmal világítok a festett falra. Wyatt lefordít néhány hieroglifát,

majd Anja rábök az egyik jelenetre. Amikor Wyatt mesélni kezd neki a képeken bemutatott halászatról, Anja tekintete üvegessé válik, aztán hirtelen ugrik egyet, és nekilódul Wyattnek.

– Egy pók volt! – fújja ki a levegőt.

Alberto és én Anja háta mögött összenézünk. Most először egyezik a véleményünk bármiről is.

Wyatt beszámol, hogyan emelték ki a koporsókat, mire Anja lekukkant az aknába. A kötélhágcsó továbbra is a lejárathoz van erősítve, a vége beleveszik a sötétbe.

– Gyere, megmutatom! – hívja Wyatt.

– Á, én nem…

– Nem akarsz egy kicsit Indiana Jonest játszani? – vigyorog rá Wyatt, és óvatosan átkarolja. – Itt leszek mögötted.

Megkéri Albertót, hogy figyeljen a létra rögzítésére, majd hozzám fordul.

– Dawn, te mész le elsőként az elemlámpával – adja ki az utasítást. Csak hogy Anja lássa, biztosan megtartja a kötél.

Sokféleképpen lehet értelmezni a szavait. Én vagyok az áldozati bárány. Azt kell tennem, amit mond. Nehezebb vagyok, mint a piszkafa Anja, szóval ha a kötél az *én* súlyomat elbírja, akkor az övét is. Felszerelem a fejlámpámat, és az első létrafokra teszem a lábam. Ebben a pillanatban döbbenek rá, kié lehet a bakancs a lábamon!

Szent isten!

Lemászom a létrán a sírbolt forró torkába, majd

felkapcsolom a lámpát, és felfelé irányítom, hogy Anja óvatosan leereszkedhessen. Meggyőződésem, hogy készakarva vájja a cipősarkát a leomló kőfalba, csak hogy rám zuhogjon a sok por. Nem baj, én állom a sarat, és türelmesen figyelem, ahogy egyre közelebb jut.

Mire Wyatt is leér, én behúzódom a sírboltba. Itt már nincs sok látnivaló, hiszen mindent felhordtak. Wyatt Anjának magyarázza, milyen élmény volt először elmozdítani a bejárat elől a jókora mészkő tömböt. Egy pillanatra megfeledkezem a kellemetlen körülményekről, annyira magával ragad Wyatt beszámolója. Magamban hozzáképzelem a részleteket, amelyeket ő gondosan elhallgat: amikor szorosan hozzásimulva lestem át a válla fölött. Amikor örömében felkapott, és megpörgetett, mert rájött, hogy a koporsóban ott van a Két Út Könyve. Magamban csendben ízlelgetem az emlékeket.

– Gyere! – hívja Wyatt Anját. – Add csak ide a telefonodat!

Mivel Alberto fent maradt, hogy vigyázzon, nehogy a kötélhágcsó véletlenül kioldódjon, és itt ragadjunk a mélyben, Wyatt felajánlja, hogy majd ő fényképez. Megvárja, amíg Anja a megfelelő pózba vágja magát, és mosolyt varázsol az arcára, aztán jó néhány képet készít róla. Ezután Anja kiveszi a kezéből a telefont, és végigpörgeti a felvételeket.

– Csinálj még! Ezeknél nem jó a fény – mondja, és közben jelentőségteljes pillantást vet rám.

Wyatt hozzám fordul, és megköszörüli a torkát. Én a fejlámpámat egyenesen Anja szemébe irányítom.

– Jaj! – kiáltok fel sajnálkozva. – Bocsánat.

Wyattnek végül sikerül egy olyan felvételt készítenie, amire Anja is rábólint.

– És most kettőnkről – jelenti ki Anja, és a kezembe nyomja a telefont.

Wyatt Anja mellé áll a polchoz, amelyen eredetileg a kanópuszedények sorakoztak. Karjával átöleli a derekát. Az utolsó pillanatban, épp, mielőtt rányomnék a gombra, Anja odafordul hozzá, és arcon csókolja.

Visszaadom a telefonját, és csak remélni tudom, hogy véletlenül levágtam a fejüket a képen.

– És hány sír van az egész nekropoliszban? – érdeklődik Anja.

– Harminckilenc – feleli Wyatt. – Ez a negyvenedik.

– És mindegyik ugyanolyan?

– Nagyjából. Néhányban egynél több sírbolt található, egy a férjnek, egy a feleségnek.

– Ó, milyen kényelmes megoldás! – Anja a sírbolt falait tapogatja. – Kíváncsi vagyok, hány rabszolga építhette fel a nekropoliszt. Lefogadom, hogy legalább annyi, mint ahányan a piramisoknál dolgoztak.

– Meglepő, de hajszálpontosan annyi – szólalok meg. – Vagyis nulla. – Karba teszem a kezem. – A nagyapja egészen biztosan elmesélte, hogy a piramisokat olyan munkások építették, akik vagy fizetséget kaptak a munkájukért, vagy az adósságukat törlesztették vele. Semmi sem bizonyítja, hogy külföldi foglyok dolgoztak volna az építkezéseken. Ráadásul a piramisok kiemelkedő mérnöki tervezésről tesznek tanúbizonyságot. Például a

sarokkövek vonala egyenesen a benbenkőben végződik, amely a héliopoliszi napkultusz középpontjában állt. Egy ilyen magas színvonalú munkát bizonyára hozzáértőkre akartak bízni. De gondolom, maga is a hozzáértése miatt alkalmazta Wyattet, igaz?

– Dawn – sziszegi vészjóslón Wyatt.

– Ó, bocsánat! Úgy értem, *dr. Armstrongot*. – Ezzel Wyatthez fordulok. – Tessék, fogd az istenverte lámpádat!

Lerántom a fejlámpámat, felmászom a kötélen, és kirontok a sírkápolnából, mielőtt bárki láthatná, ahogy összeomlok.

Olyan iramban rohanok a *vádi* felé, hogy a szél a fülembe süvít, és csak akkor hallom meg Wyatt hangját, amikor utolér. Erősebb és gyorsabb nálam; képtelenség lehagyni őt – de még ha képes is lennék rá, hova mehetnék? Amikor megragadja a karomat, hirtelen megállok.

– Miért nem mondtad el? – vonom kérdőre.

– Azt hittem, tudod. – Elengedi a karomat, és hátrál egy lépést. – Tudtad a nevét.

– Azt viszont nem tudtam, hogy *nőről* van szó.

– És mit számít? – vág vissza Wyatt. – Hiszen te *házas* vagy.

– Igen, tudom! – csattanok fel.

– Akkor azt is tudod, hogy rohadtul nem tartozom neked magyarázattal arról, mit csináltam az elmúlt tizenöt évben! – ordítja Wyatt.

Legszívesebben felpofoznám. Vagy átölelném.

– De hagytad, hogy azt higgyem… – Visszanyelem a

szavaimat, inkább a homokot rugdosom.

Wyatt finoman felemeli az államat, hogy a szemembe nézhessen.

– Mit higgyél? – kérdi olyan gyengéden, hogy már szinte fáj.

– Hogy jelentek neked valamit.

– Sokat jelentettél – feleli. – Még *mindig* sokat jelentesz, Olive.

A szája az enyémre tapad. Az ujjaim a karjába mélyednek, és szorosan magamhoz vonom őt. Beletúr a hajamba, leveri a kalapomat, szétzilálja a hajamat. A szél feltámad, és örvényt kavar körülöttünk.

Miután szétválunk, levegő után kapkodva, Wyatt a homlokát az enyémhez nyomja.

– Eltűntél – szólal meg. – Miután nem írtál vissza, próbáltalak megtalálni. De mintha eltűntél volna a föld színéről.

Dawn McDowell el is tűnt. Mrs. Brian Edelstein lett belőle.

– Tudod, miért akartam olyan nagyon megtalálni Dzsehutinaht sírját?

– Még szép! – felelem, és Wyatt elneveti magát.

– Persze, igazad van. De azért is, mert azt hittem, ha elég nagy szám lesz a felfedezés, hozzád is eljut a híre.

– És mit gondoltál, mit csinálok, ha eljut hozzám a híre?

– Nem tudom. – Wyatt a szemembe néz. – A férjednek beszéltél rólam?

Megrázom a fejem.

– Miért nem?

Nem tudom, hogyan önthetném ezt szavakba. Talán azért, mert szerettem Briant, és szerettem volna megóvni. Ha egy férfinak nem mondjuk el, hogy amikor megismertük őt, már hiányzott belőlünk egy darab, akkor eszébe sem jut keresni.

De van még egy oka: tudtam, hogy ha megőrzöm magamnak Wyattet, akkor egyedül az enyém lesz. Ha meséltem volna Briannek Wyattről, akkor lemondtam volna róla.

A tenyeremmel végigsimítom az arcát, még a borostáját is érzem. Ma reggel, mielőtt megérkezett Anja, már nem volt ideje borotválkozni. Tudom, hogy neki is Anja jár az eszében, mert azt mondja:

– Ha szeretnéd, elmondok neki mindent.

– Akkor elveszíted a támogatást – felelem.

– Majd találok mást.

Érzem, hogy szúr a szemem.

– Nem hagyhatom, hogy megtedd.

Mert – teszem hozzá gondolatban – *én még mindig valaki máshoz tartozom*.

Wyatt elveszi a kezemet az arcától, és belecsókol a tenyerembe.

– Minket egymásnak szánt a sors – sóhajt bánatosan. – Két ember, aki a múltban él.

Egy röpke pillanatra átölelem. Cédrus- és nyárillata van. Mint mindig. Az ingén a gomb a halántékomba nyomódik, mire még jobban odaszorítom a fejem, hátha örökre ott hagyja a nyomát.

Kisvártatva visszaindulunk a nekropoliszba. Kíváncsi

vagyok, Wyatt mit mond majd Anjának, akinek, remélem, lesz annyi esze, hogy ne faggatózzon.

Eleinte még fogjuk egymás kezét, de amint kiérünk a biztonságos *vádi*ból, szétrebbenünk.

Alberto és Anja Dzsehutinaht sírkamrájának bejárata előtt várnak ránk. Wyatt sietve felszalad a kőlépcsőn, és Anjához fordul.

– Na, eleget láttál?

– Még annál is többet – szúrja oda Anja.

Mindketten lefagyunk, de Wyatt hamarabb összeszedi magát, mint én. Anjához hajol, és a fülébe súg valamit, amivel megnevetteti. Anja Wyatthez simul. A nap megcsillan a jegygyűrűjén, a fénye táncot lejt mögöttük a mészkő oszlopokon.

Anja válla fölött Wyatt tekintete az enyémbe fúródik.

Anja Wyatt hálószobájába kéri a vacsorát, amitől nekem teljesen elmegy az étvágyam. Inkább a raktárba vonulok dolgozni. Egymás után rajzolgatom át a képeket az iPademen, amíg végül a vonalak összefolynak a szemem előtt. Aztán bezárkózom a szobámba, de a fullasztó melegben mintha csapdában vergődnék.

Egyszer csak azon kapom magam, hogy odamegyek a lelakatolt szekrénykéhez, ahol Wyatt a nagyon finom, nagyon drága francia brandyt tartja. Harbi és a családja nem isznak; a lakatot a csapattagok miatt szerelték fel. Úgy gondolom, ha más nem is, ez most jár nekem.

Azóta nem bütyköltem meg lakatot, amióta egyetemistaként titokban kinyitottuk ugyanezt a

szekrényt, hogy megcsapoljuk Dumphries készletét, de hamar rájövök, mit kell tennem. Két gemkapoccsal ügyesen benyúlok, a henger elfordul, a zár kipattan. A szekrényben van egy rekesznyi Tasseron konyak, a tetején pedig egy bélelt doboz egy kristályüveges Rémy Martin Louis XIII luxuskonyakkal. Az üveg mellett egy üdvözlőkártya Richard Levintől, a Yale volt rektorától, amelyben gratulál Wyattnek a tanszékvezetői kinevezéséhez.

Hát, én *ezt* az üveget választom.

A régészház csendes, talán túl csendes. Hegyezem a fülem, hátha női nevetést hallok, vagy Wyatt hangját. Elképzelem, hogy ott fekszik az ágyban Anjával. Vajon lecserélte az ágyneműt? Vajon gondol rám? Igaz, nincs jogom ilyet kérdezni, miután én évekig Briannel bújtam ágyba.

Nem szívesen megyek vissza a szobámba, inkább a közös helyiségbe lépek, ahol a laptopok és az iPadek töltődnek.

Letelepszem Alberto helyére, kinyitom a konyakot, és meghúzom az üveget.

Alberto képernyővédője a Nagy Szfinx. Valószínűleg ő maga készítette a felvételt: emberi fej, oroszlántest, a farok a jobb oldalon, mellső lábai közt az Álom-sztélé. Én is olvastam az Álom-sztélét – minden egyiptológushallgató olvasta. Az áll benne, hogy IV. Thotmesz, III. Amenhotep apja és Ehnaton nagyapja a gízai nekropoliszban járt, amikor a homokkal betemetett szfinx fejének árnyékában megpihent és elaludt. Álmában

megjelent előtte a szfinx, és azt ígérte neki, hogy ha kiszabadítja őt a sivatag homokjából, amely egyre inkább maga alá temeti, király lesz belőle. És így is történt.

Fogalmam sincs, milyen sokáig kortyolgatom a konyakot, mielőtt Alberto megjelenne, mindenesetre a körvonala elmosódik előttem.

– Mit keresel itt? – von kérdőre.

– Azt hiszem – tartom magasba az üveget –, elég egyértelmű.

– Az asztalomnál ülsz.

– Így van – bólintok, de egy tapodtat sem mozdulok.

Alberto nagy sóhajjal odahúz mellém egy gurulós széket. Fog egy kávésbögrét, odatartja elém, mire töltök bele egy kevés konyakot. Koccintunk: a bögrén tompán koppan a kristály.

– Van számodra egy szfinxes találós kérdésem – mondom.

– Az ember.

– Micsoda?

– Ez a megfejtés – válaszolja Alberto.

– Még fel sem tettem…

Alberto megrántja a vállát.

– *Mi az, ami reggel négy lábon jár, délben két lábon, este hármon?* Spoiler alert: ezt már Oidipusz is tudta.

– Nem, én egy másikra gondoltam. Miért van mindig jobb oldalon a szfinx farka?

– Nahát! – nevet Alberto. – Neked tényleg van szfinxes találós kérdésed!

– Mert a hieroglifákon is ott van – felelem, és érzem,

hogy elszorul a torkom. – Wyatt-től tudom.

– A francba! – mérgelődik Alberto. – Most ugye nem fogsz bőgni?

– Mit számít? Már úgyis utálsz.

– Nem utállak.

Nagyot húzok az üvegből.

– Na, persze. Amióta itt vagyok, tartod velem a távolságot.

– Még szép! – Alberto a szemét forgatja. – Egyszer csak felbukkansz itt, mint egy kívánatos habos sütemény.

– Köszi…

– Amikor láttam, hogy néz rád, tudtam, hogy cseszhetjük a támogatásunkat. Arra gondoltam, Wyattnek ennél több esze kell, hogy legyen. Már öt éve dolgozunk ezen a síron. Erre most veszélybe sodor mindent, épp most, amikor végre feltárhatjuk… – Nem fejezi be a mondatot, de nincs is rá szükség.

– Wyatt szereti őt? – kérdem.

Alberto hosszan fürkészi az arcomat, aztán elém tartja a bögréjét. Még egy adag konyakot loccsantok bele.

– Fogalmam sincs. Azt hiszem, szereti, hogy mellette van.

Eszembe jut, amit Wyatt korábban mondott. Hogy mindenáron fel akarta fedezni a sírt, mert így bárhol is vagyok a világban, bizonyára értesülök a nagy hírről. Magamban felidézem Anja hosszú lábát, bársonyos bőrét, és arra gondolok, hogy ha már Wyatt kénytelen volt feláldozni magát az egyiptológia oltárán, a legkellemesebb módját választotta.

– Azért jöttél ide, mert meg akartad találni őt? – kérdezi Alberto.

Érzem, ahogy perzsel az átható tekintete. Az ő megélhetése is az én válaszomtól függhet. Fogós kérdés – talán nem is lennék hajlandó fontolóra venni a választ, ha nem egy üveg kiváló minőségű konyak háromnegyedénél járnék.

– Azért jöttem ide, hogy *magamra* találjak – felelem halkan. – Csak épp azt nem tudom, tetszik-e az, amivel szembesültem.

Valójában mire jutottam? Igen, találkoztam Wyatt-tel. És aztán? Mégis mit akartam? Elmondani neki az igazat, aztán eltűnni, mintha a szavaim nem kavarnák fel az ő életét is?

– Haza kell mennem – döbbenek rá. – A férjemhez és a lányomhoz.

Alberto rezzenéstelen arccal néz rám. Ezek szerint Wyatt elmondta neki, hogy férjnél vagyok.

– Szóval csak azért jöttél, hogy fájdalmat okozz Wyattnek.

– Nem! – vágom rá. – Miből gondolod?

– Különben miért emlékeztetnéd rá, mennyire szeret, csak hogy utána újra faképnél hagyd?

Így még nem gondoltam bele, de valóban erre készülök.

– Azt hittem, rá haragszol, nem rám – motyogom.

– Szerintem most már mindkettőtökre haragudni fogok.

Néhány percig csendben iszogatunk, aztán Alberto rám sandít.

– Tudod, a görögök hajdanán azt gondolták, hogy az

ember eredetileg két fejből, négy-négy végtagból és egy testből állt. Zeusz azonban attól félt, hogy így túl nagy hatalma lesz, ezért kettévágta. Így ahelyett, hogy bajt kevernének, az emberek életük során azzal vannak elfoglalva, hogy megtalálják a másik felüket.

– A lelki társukat – teszem hozzá.

– Szerinted mindenkinek egyetlen lelki társa van, akit több milliárd ember között kell megtalálnia?

– Nem. Szerintem életed során több embert is szerethetsz. Azt, aki megtanítja, mi a szerelem, még ha nem is tart örökké. – *Wyatt*. – És azt, aki mellett jobb ember leszel, miközben ő is az lesz melletted. – *Brian*.

– Van még egy – folytatja Alberto. – Az, akivel nem tölthetsz elég időt, viszont ott van melletted a halálod pillanatában is.

Miután láttam hozzátartozókat a betegeim halálos ágya mellett, azt hiszem, Alberto találóan fogalmazott. Az ember utolsó lelki társa lehet a férje, a felesége vagy a gyermeke. Lehet a legjobb barátja, de akár egy haláldúla is. Teljesen mindegy. A lényeg az, hogy az illető fogja az ember kezét, amikor végül itt hagyja ezt a világot.

Alberto leteszi a bögréjét.

– Nem ismerlek. Nem tudom, mi történt veletek. De látom, hogy Wyatt-tel félszavakból is értitek egymást, te befejezed a mondatait, ő pedig még a gondolataidat is kitalálja. Mintha ikrek lennétek, akik a saját titkos nyelvüket használják. Látom, hogyan néztek egymásra: nem is egymás ruhái, hanem egymás bőre alá akartok bebújni. Azt hiszem, Dawn, valójában egészen egyszerű a

kérdés: kivel akarsz lenni, amikor lejár az idődd?

Alberto lassan feltápászkodik.

– Na, én megyek, lefekszem. Nehogy elcseszd a számítógépemet! – Az ajtóból még visszafordul. – Szerintem bunkóság volt tőle, hogy nem mondott semmit Anjáról. Csak hogy tudd!

Anyám régen azt mondogatta, hogy ha negatív energia van a házban, elég, ha az ember a hűtőszekrény tetejére tesz egy pohár vizet, amely magába szív minden rosszat. Miután másnap reggel kiönti a vizet a mosogatóba, a bajoktól is megszabadul. Mivel veszteniválóm nincs, átmegyek Harbi konyhájába, megtöltök vízzel egy műanyag poharat, majd az ütött-kopott, rozoga hűtő tetejére teszem. Aztán töltök még egy pohárral, hogy magammal vigyem a szobámba.

Előtte még megállok a raktárnál. A koromsötétben felkapcsolom az egyik lámpát, amely halvány fényt vet az állványra tett külső koporsóra. Magamban elképzelem, ahogy Wyatt a koporsó mellett áll, az ing ráfeszül a vállára, ahogy lehajol, és az írást próbálja kibogarászni az alján. A fénysugár épp a koporsóra festett *peret kheru*t világítja meg, a felajánlások listáját, amelyet a látogatók fennhangon olvastak fel. Milyen egyszerű hinni, hogy egy kívánságot valóra válthatunk azzal, hogy kimondjuk!

– Dawn – suttogom. – Wyatt.

De ez itt nem az ókori Egyiptom, én pedig egyedül vagyok, és alig állok a lábamon a sok piától.

A néma csendben nesztelen léptekkel, a lélegzetemet

visszafojtva botorkálok végig a folyosón. Nem akarom hallani őket együtt. Bemegyek a szobámba, leülök az ágyamra, és meglátom – a párnámon egy kődarab pihen, rajta egy filctollal rajzolt hieroglif üzenet:

Neheh dzset. Örökkön örökké.

VÍZ / BOSTON

Nem igazán tudom, hogy kezdjem. A Szia *túl hűvös lenne, az* Emlékszel még rám? *pedig nevetséges. Tudom, hogy emlékszel rám, hiszen én is emlékszem rád. Ez soha nem is volt kérdés. A valódi kérdés inkább az volt, képesek leszünk-e felejteni.*

Gondolom, derült égből villámcsapás lesz számodra a levél, hiszen ezer év telt el azóta. Talán merészség feltételeznem, hogy örömmel veszed a jelentkezésemet. Talán te nálam sokkal ügyesebben eltemetted magadban a múltat. Nagy elhatározással vágok most bele ebbe a beszélgetésbe, amely minden bizonnyal egyoldalú lesz, de nem is olyan egyszerű kitalálni, mit mondhatnék.

Először is: nem igaz, hogy minden áldott nap gondoltam rád, de az sem igaz, hogy soha nem gondoltam rád. Amikor te jársz a fejemben, nem halvány, vigasztaló emlékképek sejlenek fel előttem. Ezek az emlékek fájdalmasak, élesek, mint amikor kard hasítja fel a bőrt. Sokszor váratlanul, egyik pillanatról a másikra bukkansz fel előttem, és minden gondolatomat betöltöd.

Látod, ennyi év után is eláll tőled a lélegzetem.

A testünk nagyon okosan vezényli le a lassú halált: utolsónak hagyja meg a szívet, a tüdőt és az agyat. Eleinte azokat a szerveket iktatja ki, amelyek a legkevésbé

fontosak. Elsőként a perifériás keringés, vagyis a kezek és a lábak vérellátása áll le. Ha ilyenkor valaki megnyomja a körömágyat, a vér nem áramlik vissza rögtön. Aztán a vese következik. Majd megszűnik a belek működése, és a vérnyomás is visszaesik. A szívverés felgyorsul. A testhőmérséklet csökken. A légzés elnehezül. Végül a beteg elveszíti az eszméletét.

Winnek most már valóban nincs sok hátra. A kívánságának megfelelően egyre több és több időt töltök vele. Vannak napok, amikor csak szendereg, máskor viszont teljesen magánál van. Amikor egy kicsit erőre kap, folytatjuk a levelét. Mivel túl gyenge ahhoz, hogy fogja a tollat, én körmölöm az apró betűket a festménye hátuljára. Gyakran előfordul, hogy a mondat közepén megáll, és néhány pillanatra vagy akár órákra elnyomja az álom.

Mielőtt anyám meghalt volna, rengetegszer megérintettem, megsimogattam őt, akkor is, amikor már nem volt magánál, mintha a puszta érintésemmel életben tarthattam volna. Fogtam a kezét. Dörzsölgettem a karját. Odafeküdtem mellé. Mindezt azért, mert tudtam, hogy miután meghal, és a holttestét elszállítják, soha többé nem érhetek hozzá.

Mostanában olyan rengeteg időt töltök Winnel, hogy mire esténként hazaérek, már mindenki alszik. Ilyenkor lábujjhegyen besurranok Meret szobájába, és álmában a homlokára nyomok egy puszit. Aztán a fürdőben ledobom a ruháimat, és bebújok az ágyba Brian mellé.

Újabban nagy gonddal őrizgetjük a törékeny békét,

különösen, amióta összekaptunk Wyatt miatt. Nem tudom, ennek az-e az oka, hogy az együtt töltött kevéske időt igyekszünk a legjobban kihasználni, vagy az, hogy nem szívesen szakítjuk fel a fájó sebet. Brian ugyan fel sem riad, én mégis odabújok hozzá, a karjára teszem a kezem, vagy az ujjaimat az övébe fűzöm. Ebben nincs semmiféle erotikus töltet, inkább egyfajta görcsös kapaszkodás, mint amikor az anyám haldoklott.

Még az is megfordul a fejemben, hogy talán azért érintem meg mindig Briant, mert a szívem mélyén tudom, hogy a kettőnk ideje is hamarosan lejár.

Emlékszel még a napra, amikor megpróbáltuk megtalálni a tökéletes kéket? Néhány részlet a feledés homályába vész, de arra emlékszem, hogy zuhogott az eső. Abban a műteremben voltunk, ahol szebbek voltak a fények, és a radiátor nem harákolt úgy, mint egy vénember. Egyszerűen nem tudtam kikeverni azt a színt, amit elképzeltem. Próbáltam neked elmagyarázni, de sem angolul, sem franciául nem ment. Már-már egymás torkának estünk a heves vitában, aztán egyszer csak megragadtad a csuklómat, kirángattál a műteremből, ki az épületből, be a metróba. Először a Louvre-ba mentünk, ahol végigvonszoltál a termeken, egyik festménytől a másikig. Corot A kék ruhás hölgyétől, amelyen a selyem acélkék árnyalatát kihangsúlyozza a legyező narancsos szegélye, egészen Colin Nouailher Ábrahám és Melkizedek című festményéig, amely csak úgy ragyog az élénk kobaltkéktől. A II. Henrikről elnevezett teremben, Georges Braque

Madarak című mennyezetfreskóján az éjkék bíborszínbe hajlik. Ilyenre gondoltál? – kérdezted mindegyiknél, de én egyre csak a fejemet ráztam. Ezek után elvittél a Musée d'Orsay-be, ahol megcsodáltuk Monet Vízililiomok sorozatának türkizes árnyalatait, elmerültünk Van Gogh Csillagos éj a Rhône folyó fölött című festményében. Végül ott találtuk magunkat Az auvers-i templomnál, a hűvös, azúrkék égbolt alatt. Ez már közel van hozzá – mondtam neked –, de még mindig nem az igazi.

Kicsit később leültünk a Szajna partjára, és a folyó mélykék vizét figyeltük. A hátunkra feküdtünk, és képzeletben elkergettük a felhőket, hogy ne lássunk mást, csakis az eget, amely annyira kék, hogy már fáj. A kékséget, amely belevész a világegyetem fekete végtelenjébe. Mégis mit keresel? – *kérdezted, mire én azt feleltem:* Ha megtalálom, tudni fogom.

Felkerekedtünk, hogy a város utcáin keressük tovább a kékemet: egy török árus cserépedényei között; egy maréknyi érett áfonyában. Megálltunk egy kínai étterem előtt, és az üvegtartályban úszkáló halak szivárványos pikkelyeit csodáltuk. Az ujjunkat végighúztuk az ablakokba tett árvácskákon, és megszámoltuk az egyenruhás gyerekek tengerészkék iskolatáskáit.

Végül visszamentünk a műterembe, és te nekiálltál színeket keverni: tengerkéket, égszínkéket, indigókéket, zafírkéket. Fogtad az ecseted, és csíkokat festettél a kezemre és a karomra. Néztük, ahogy megszületik az alkony és az éjjel ezerféle kékje rajtam, a műalkotáson.

Csak akkor találtam rá a kékre, amit kerestem, amikor

együtt éltük át a gyönyört, és te a nevemet kiáltottad. A szemed forró, perzselő kékje volt az. Azóta is ezt keresem.

Nincs halál születés nélkül. Az ókori egyiptomiak hitték, hogy a teremtés előtt csak egység létezett – nem volt sem halál, sem születés, sem fény, sem sötétség, sem föld, sem ég. Mindössze egy felismerhetetlen őselem, amelyből aztán a mindenség keletkezett.

Atum volt az androgün teremtő isten, akinek neve azt jelenti: teljesség. A Koporsószövegek szerint Atum a kezével teremtette az első férfi-nő párost: Shut, a föld és a mennybolt közt ragyogó levegő istenét, és Tefnutot, a pára és az eső istennőjét. A közép-egyiptomi nyelvben a *kéz* szó nőnemű – a férfias Atum ezek szerint önmaga nőies testrésze által teremtette meg a világot.

Ezen a hitvilágon alapul az egyiptomi vallás, amelynek központi eleme a szinkretizmus, miszerint két különálló isten korábban összetartozott, és egyetlen létezőt alkotott. Ámon-Ré például a láthatatlan Ámon és a látható napisten, Ré kettőse. Ami kezdetben teljes egész volt, idővel kettéválik. Vagyis teremtés és fejlődés nincs elválás nélkül.

Ilyen gondolatok járnak a fejemben, miközben álmatlanul forgolódom az ágyban, vagy amikor a vacsoraasztalnál Briannel szemben ülve próbálok visszaemlékezni arra a férfira, akihez feleségül mentem.

Az időt nehéz megragadni. Az agyunknak nyolcvan

milliszekundumra van szüksége, hogy feldolgozzon egy-egy információt, tudtad? Szóval, ha bárki azt állítja, hogy a jelenben él, az hazudik. Mire az ember megragadhatná a pillanatot, már el is múlt.

Ha akkor, régen megkérdezted volna, hol leszünk tíz év múlva, kacagva kérdeztem volna vissza, mit számít, ha egyszer miénk a mai nap! A világért sem vallottam volna be sem neked, sem másnak, hogy amikor időről időre a fejemet a válladon nyugtatva a jövőt kémlelem, látlak téged, látom magamat, de kettőnket együtt soha.

Azt hiszem, ez az, amiről senki nem beszél. Az ember hiába szereti a másikat mindennél jobban, hiába érzi úgy, mintha a szíve a szerelme mellkasában dobogna, mindez nem számít, ha nem találják meg a módját, hogy együtt maradjanak. Mintha rájönnél, hogy ha nitrogént lélegzel be, halhatatlan leszel, de tudod, hogy a földön csak oxigént lélegezhetsz.

Számodra én egy meteor voltam, amely nekicsapódott az életednek, amikor te már javában élted azt. Én sem tehettem semmit, hogy tompítsam a becsapódást, mint ahogy te is mozdulatlanná dermedve kémlelted az égboltot, és vártad az elkerülhetetlent. Neked már volt múltad, voltak terveid, és a válladat komoly felelősség nyomta. Melletted már volt valaki, aki szeretett. Mi ketten szenvedélyesen lángoltunk együtt, talán épp ezért nem maradhattunk egymás mellett. Előbb vagy utóbb felemésztettük volna egymást, míg végül semmi nem maradt volna belőlünk.

Amikor találkoztam a férfival, akihez végül feleségül

mentem, szinte észre sem vettem őt. Csendes volt, figyelmes, nyugodt és kiegyensúlyozott. Milyen unalmas! – *gondoltam eleinte.* – Hol vannak az élénk színek? Miért nem fordul elő, hogy egymás szavába vágunk, annyi a mondanivalónk a másiknak? *Amikor az ember repüléshez szokott, nehéz újra két lábbal a földön járni. Aztán valami különös történt. Amikor én is lassítottam a tempón, olyan dolgokat vettem észre rajta, amiket addig nem: soha nem tolatott ki a parkolóból úgy, hogy nem csatoltam be a biztonsági övemet. Mindig megkérdezte, megcsókolhat-e, mert nem vette magától értetődőnek. Amikor vakbélgyulladásom lett, jobban aggódott értem, mint én magam. Vacsorára számtalanszor az én kedvenc ételemet rendelte, nem a sajátját. Mindig feltöltötte a telefonomat, amikor én elfelejtettem töltőre tenni. Nem volt komoly, és nem volt unalmas. Sziklaszilárd volt. És amikor leszálltam végre az érzelmi hullámvasútról, nem azt éreztem, hogy unatkozom, hanem azt, hogy biztonságban vagyok.*

Jó ideig dühös voltam rád, mert kis híján lemaradtam minderről – arról az emberről, akivel nemcsak együtt akartam lenni, hanem akire hasonlítani akartam. Ragyogó fénysugárként mindig is ott voltál a gondolataim peremén, de erőnek erejével rávettem magam, hogy elfordítsam a fejemet.

Kierannek rengeteg a dolga idegsebész rezidensként, olykor hetek telnek el anélkül, hogy látnám. Mégis olyan jól ismerem őt, hogy amikor találkozunk a Saksnál, a Copley Square-en, rögtön kiszúrom, hogy valami nem

stimmel. Azt is tudom, hogy nehezen nyílik meg, ha gondjai vannak.

– Nem értem, miért lett hirtelen szükséged öltönyre – jegyzem meg hanyagul a luxusáruházat járva, miközben az ujjbegyemmel végigsimítom a pihe-puha kasmírzakókat, és az ingeket, amelyek olyan álomkönnyűek, hogy kicsúsznak az ujjaim közül.

– Mert műtősruhában nem prezentálhatom a kutatási eredményeimet a konferencián – feleli Kieran. Az árcédulára pillantva elfehéredik. – Ez több, mint az egyhavi keresetem!

– Azt hittem, az idegsebészeknek a bőrük alatt is pénz van.

– Hát, a rezidenseknek nem.

A kezét tördeli, éppúgy, ahogy fiatalabb korában, amikor izgult az érettségi előtt, vagy amikor coming outra készült előttem. Így hát most is azt teszem, amit akkor: megfogom a kezét, és megszorítom, mintha együtt lüktetne a pulzusunk. Várom, hogy válaszképp ő is megszorítsa a kezem. Így osztozunk egymás szívverésén.

Ha bármikor megerősítésre van szükségem, hogy jól döntöttem, amikor anyám halála után Bostonban maradtam ahelyett, hogy visszamentem volna Egyiptomba, elég Kieranre gondolnom. Kieran mindig is jó tanuló volt. A Harvardon végzett, aztán a Massachusetts Kórházba került rezidensnek. És most, huszonnyolc évesen egy konferenciára hívták, hogy számoljon be a kutatásairól – aneurizma kezelése Guglielmi-féle kivehető spirállal. Tudom, milyen sokat

jelent ez számára. Most legszívesebben hátrasimítanám a haját a homlokából, mint régen, amikor lázas volt, csak hogy megnyugtassam.

– Hé – biztatom gyengéden –, tudom, hogy klassz leszel.

Anyám tekintetével néz rám. Bólint, nagyot nyel, az ujjai még mindig a kezemet szorítják.

– Zsákot is húzhatnál magadra – jelentem ki. – Amint megszólalsz, senki nem azt fogja nézni, milyen nyakkendő van rajtad.

– Te könnyen beszélsz – morogja Kieran. – Nem téged fognak pellengérre állítani. Értek a szakmámhoz, de fogalmam sincs, képes leszek-e átadni a tudásomat egy ekkora hallgatóságnak.

– Amúgy is tanítasz egyetemistákat.

– Igen, egyszerre ötöt. Nem ötszázat.

– Akkor képzeld magad elé őket alsóneműben! – javaslom.

– Az egyetemistákat? – kérdi. – Akiket én ismerek, nem is hordanak alsóneműt, mert nincs idejük mosni.

Most már tréfálkozik, de a pulzusa ugyanolyan szapora. Én ahhoz értek, hogy olvassak az emberi testből, és megítéljem, mennyire fenyeget a krízishelyzet.

– Elmondod végre, mi bánt igazából?

Kieran megtorpan a ruhafogasok között.

– Mi van, ha ez bánt? Kétszer is én voltam a legjobb az osztályban. Bejutottam minden iskolába, ahova csak akartam. Minden a terv szerint alakult. Nem gondolod, hogy eljött az ideje egy látványos bukásnak? – Leszegi a fejét. – Tényleg nagy szó, ha az embert a karrierje

kezdetén felkérik, hogy mutassa be a kutatását. Talán nem kellett volna igent mondanom.

– Kieran, azért vitted ilyen sokra, mert keményen dolgozol. És most végy egy nagy levegőt! – tanácsolom, majd mélyet lélegzem, hogy jó példával járjak elöl.

És kis híján a szívbaj jön rám, ugyanis Wyatt illata csapja meg az orrom.

Édeskés napfényillat. Kirántom a kezem Kieran szorításából, és rettegve nézek körbe, mintha üldöznének.

– Dawn? – szólal meg Kieran, de mintha a távolból szűrődne hozzám a hangja.

Fehér lepedők közt fekszem, az ő karjaiban. Köntösként húzom össze magamon az ingét. Mélyen belélegzem az illatát.

Az óegyiptomiak hittek abban, hogy amikor egy isten megjelent az emberek előtt, ellenállhatatlan volt az illata. Deir el-Baharinál, az egyik templomban, a Hatsepszut születését bemutató jeleneteken látszik, hogy Hatsepszut anyja akkor termékenyült meg, amikor Ámon isten eljött hozzá. Ámon ugyan a férje alakjában látogatta meg Ahmesz királynét, az illatából ő mégis tudta, hogy egy isten jött el hozzá.

Érzem, ahogy Kieran a vállamat rázza, hogy visszazökkentsen a valóságba.

– Dawn! Jól vagy?

Szeretnék erős maradni Kieran kedvéért, mint hosszú évek óta oly sokszor. De legnagyobb meglepetésemre a szemem könnyel telik meg.

– Nem, az hiszem, nem vagyok jól.

Kieran beljebb vonszol a férfirészlegre. Megkeresi az öltözőfülkéket, belökdös az egyikbe, és magunkra zárja az ajtót.

– Mi a fene van veled?

Nem tudom abbahagyni a reszketést, de amint kinyitom a számat, csak úgy dőlnek belőlem a szavak. Mesélek neki Gitáról meg Brianről, és a veszekedésünkről Meret születésnapján. Mindent elmondok neki, kezdve azzal, hogy otthagytam a családomat, egészen addig, hogy Brian ott állt mögöttem, és a képernyőn Wyatt arcába bámult.

Megvallom neki, hogy hibát követtem el.

– Úgy érted, azzal, hogy utánajártál Wyattnek? – kérdez rá, de én csak a fejemet rázom.

– Hányszor hallottam Briant a párhuzamos univerzumokról beszélni! – a mögöttem lógó kabát alján tépkedem a varrást. – De ez most olyan, mintha kinyitottam volna Pandora szelencéjét… a fejemben. És most már nem tudok úgy tenni, mintha nem láttam volna…

– Micsodát?

– Hogy milyen lehetett volna az életem.

A nyakam lángol a szégyentől. Milyen anya, milyen feleség az, aki ezt beismeri? Az egyetlen vigaszom az, hogy Kieran nem gyűlölhet jobban, mint amennyire én gyűlölöm magamat.

De Kieran nem vágja a szemembe, hogy szörnyeteg vagyok. Megfogja a kezem. Megszorítja. Várja, hogy én is megszorítsam. Miután hiába vár, újra próbálkozik. Amikor megszorítom a kezét, hirtelen megérezzük a

szívdobbanást. Erőtlen, akadozó… de ott van.

Kieran szemébe nézek, és meglátom a fiút, aki álomba sírta magát, miután anyánk meghalt, a kamaszt, aki ballagási beszédet mondott, a férfit, akinek először törték össze a szívét.

– Nagyszerű orvos lesz belőled – mosolygok rá.

Kieran felemeli a kezét. Várom, hogy megcirógatja az arcomat vagy a hajamat, ahogy egy gyermek vigasztal egy felnőttet. Ő azonban a hátam mögé nyúl, a fülke fogasára akasztott kabáthoz, maga felé fordítja az árcédulát, és elfintorodik.

– A fene se fog itt vásárolni – jelenti ki. – Menjünk át a T.J.Maxxbe!

Festés közben mindig te jártál az eszemben. Vagy amikor múzeumba mentem. Mindig is tudni akartam, te mennyire másként láttad a történetünket, mint én. Te annyit láttál, hogy az egyik pillanatban még melletted vagyok, a másikban már nem. Valószínűleg azt gondoltad, már nem szeretlek. Nem tudhattad, hogy épp azért hagylak el, mert túlságosan is szeretlek.

Nem akartam, hogy megváltozzon a kapcsolatunk, de leginkább azt nem akartam, hogy elhagyj, márpedig ezt csak úgy kerülhettem el, ha én hagylak el téged. Folyton a feleségedre gondoltam, arra, mit érezne, ha végül az enyém lennél. Nem volt nehéz a helyébe képzelni magam. Nem tehettem meg, hogy egy asszony miattam érezze nyomorultul magát, így hát mindenképpen vesztettem – ha maradok, ha nem.

Korábban hazudtam neked. Azt mondtam, hogy a jövőbe tekintve láttalak téged, és láttam magamat, de kettőnket nem. Ez nem igaz. Láttam kettőnket, a legjobbat mindkettőnkből, tizenöt éven át – elég volt a fiunkra néznem.

És most egész bátran meggyűlölhetsz, mert nemcsak őt tartottam távol tőled, hanem téged is tőle, és ezen most már nem változtathatok. Arlónak hívták, a te kék szemedet és sudár termetedet örökölte, no meg az én csálé első fogaimat. Imádta a csokis-vaníliás Dixie fagyikelyhet, de csak a csokis felét. És ki nem állhatta a borsót. Egy vonalat sem tudott egyenesen megrajzolni, ennyit az örökletes művészi hajlamról. Nem volt könnyű vele – de így talán még többet ért a szeretete. Az hiszem, úgy született, hogy az ereiben vér helyett tűz folyt.

Talán elmondhatjuk, hogy ezt mindkettőnktől örökölte.

Múlt időben beszélek róla, ezt biztosan észrevetted. Épp Arlo miatt tudom, hogy te meg én nem maradhattunk volna együtt. Bármilyen vad düh tombolt is benne, csak rövid időszakokra lehetett lecsillapítani. Eleinte egy-egy játékkal. Cukorkával. Öleléssel. De ahogy egyre idősebb lett, egyedül a drog szabadíthatta meg őt önmagától.

Három éve halt meg.

Régebben elképzeltem, ahogy Arlo Boston utcáit rója, te pedig ott járod az utcákat, ahol éppen élsz, és közben egy bolygónyi távolságból valahogyan megérzitek egymást. Mintha egy árnyalak járna a nyomodban, aki visszhangozza a szívdobbanásodat.

Azért fantáziáltam erről, mert képtelen voltam elviselni a

gondolatot, hogy nem tudsz a létezéséről. És ez az egész az én hibám.

Kezdetben nincs más, mint a teljes sötétség. Vakon tapogatózol, és a szakadék széléhez érve attól félsz, lezuhansz a mélybe. De olyan kilátástalannak érzed a helyzetedet, hogy arra gondolsz, talán nem is lenne baj. Aztán egy nap találkozol valakivel. Amikor rád talál, te épp a szakadék pereménél térdelsz. Ő nem parancsol rád, hogy kelj fel gyorsan, inkább melléd térdel. Megpróbálja úgy látni a világot, ahogy te látod. Nem vár tőled semmit, nem szól rád, hogy szedd már össze magad, nem emlékeztet rá, hogy másoknak szükségük van rád. Egyszerűen vár, amíg odafordulsz hozzá, hunyorogva ráemeled a tekinteted, és magadban megállapítod: *Ó, már emlékszem, ilyen a fény!*

Magad sem tudod, hogyan, de barátok lesztek. Egyre gyakrabban kapod magad azon, hogy a parkolóban a kocsiját keresed. Látsz egy műsort a tévében, vagy olvasol valamit, és azt gondold: *Ezt muszáj elmesélnem neki!* Lassan megtanulod, hogyan issza a kávéját, és melyik a kedvenc színe – nem mintha valaha kérdezted volna, egyszerűen csendben megfigyelted. Aztán ráeszmélsz, hogy a napjaid gyorsabban telnek, ha ő is veled van. Libabőrős leszel, amikor a válla hozzád ér a liftben. A jelenléte örömmel tölt el, a hiánya fáj.

Úgy kezded átrendezni az életed kirakósának darabkáit, hogy ő belepasszoljon. Ha csak teheted, vele töltöd az idődet. Bemutatod a családodnak. Elviseled, ha a rokonok

jelentőségteljesen oldalba böknek, vagy felvonják a szemöldököket, mert később ti ketten majd jót nevettek ezen. Azt kívánod, bárcsak bemutathatnád őt azoknak a családtagoknak is, akik már nem élnek. Ők is odalennének érte. Látod, ahogy a gyerekekkel bánik. *Majd egyszer* – gondolod.

Amikor megkéri a kezed, megkönnyebbülten sóhajtasz fel. Az esküvőd napján annyit mosolyogsz, hogy megfájdul az arcod. Az életed nem egyszerű, de mit számít, ha a terheket együtt cipeled egy ilyen emberrel? Pénz, munka, előléptetés, kudarcok, ezek mind apróbb bukkanók azon az úton, amely örökké tart majd.

Megszületik a gyermeketek. Nem hiszed el, hogy nálad jobban szerethet bárkit is, amíg nem látod kettőjüket együtt. A kislányotok nem egyszerűen a legdrágább kincs, a szemetek fénye. Ő az élő bizonyíték arra, hogy ti ketten összetartoztok.

Nem mintha szükséged lenne bizonyítékra.

Ezek után úgy gondoskodsz a kicsiről, mintha más feladatod nem is lenne az életben.

Egyik éjjel, miután a beteg kislányodat ápoltad, annyira kimerült vagy, hogy a dolgozószobában alszol, a kanapén. Azt gondold, nem fogsz tudni elaludni, ha ő nincs melletted. Tévedsz.

Kifejezetten jól alszol.

Aztán újra külön alszol, amikor ő is megbetegszik, amikor későn esel haza a munkából, amikor veszekedtek. A dolgozószobádból védett menedék lesz. A lányotok megkérdi, el fogtok-e válni. *Nem* – feleled. – *Szeretjük*

egymást.

Aznap este visszaköltözöl a közös ágyatokba. Azt mondod: *Szeretlek,* de ez már nem olyan, mint amikor az ember kitárja a szívét a másiknak. Inkább úgy hangzik, mint amikor azt mondjuk: *Ma kedd van* vagy *Barna a hajam* – tárgyilagos, tényszerű kijelentés. Nincs benne túlcsorduló lelkesedés. Nincs benne rácsodálkozó áhítat. Azon töröd a fejed, mikor lett a szenvedélyből együttérzés.

Többé nem surransz be mellé váratlanul a zuhanyfülkébe. Ő már akkor lekapcsolja a lámpát az éjjeliszekrényén, amikor te még olvasol, majd hátat fordít neked az ágyban. Még emlékszel, hogy hajdanán a tömegben mindig óvón karolta át a derekadat, hogy mindenki lássa, hozzá tartozol. Most már a lányotok kezét fogja, nem a tiédet.

Az apró dolgok, amelyeket annyira szerettél benne, most az őrületbe kergetnek. Folyton a torkát köszörüli. Soha nem cseréli le az üres vécépapír-gurigát. Hamisan énekel a rádióból harsogó zenére. Ez mind butaság, győzködöd magad. Köztetek valódi szeretet van, nem cukormázas, csöpögős szerelem, mint a filmeken. És van egy gyermeketek. Csak ez számít.

Vannak napok, amikor csak azért veszekszel vele, hogy érezz valamit, *bármit*.

Elkezd motoszkálni a fejedben a kérdés, szereted-e még őt. Szeretted-e valaha is. A szerelem ellentéte nem a gyűlölet, állapítod meg magadban, hanem a megalkuvás.

Egy nap újra ott találod magad a teljes sötétségben, a

szakadék szélén bolyongva. Ő is ott van veled. És te csak arra tudsz gondolni, hogy most nem ő a fény, talán *soha* nem is volt az. Talán csak magába szívta a kevéske fényt, ami megmaradt *belőled,* hogy megvilágítsa a saját árnyékát.

Megváltoztál. Most már eszedbe sem jut levetni magad a végtelen mélységbe. Nincs is rá szükséged, hiszen a fájdalmad forrása ott áll melletted.

Az ember azért lesz szerelmes, mert rátalál valakire, aki betölti a lelkében az űrt.

És azért múlik el a szerelem, mert rádöbben, hogy mindkettőjük lelke összetört.

Miért most? Miért írok neked húsz év után? Miért bukkanok fel nyughatatlan szellemként, a láncaimat csörgetve, csak hogy megzavarjam az életed nagy gonddal megteremtett békéjét?

Mert fogytán az időm.

Ez az egyetlen dolog, amiből nekünk soha nem jutott, és sajnos most még rosszabb a helyzet.

Beteg vagyok, szerelmem. Beteg vagyok, és miután a testem lassan leépül, egyedül az elmém maradt. Az ágyhoz kötve rengeteg időm volt gondolkodni. Arra jutottam, hogy a sors egymásnak szánt minket, még ha azt nem is rendelte el, hogy együtt maradjunk. Lehet, hogy a szétválásunk elkerülhetetlen volt, de előtte mindenképpen egymásra kellett találnunk. Nélküled nem mentem volna hozzá a férjemhez, és nem élhettem volna közel tizenhat évet a fiammal. Nem hiszem, hogy ha mindent újrakezdhetnék,

másképp csinálnám, és azt sem hiszem, hogy másképp kellene csinálnom. Az én kémiai egyenletemben te a katalizátor voltál. Te valójában a feleségedhez tartoztál, én pedig a férjemhez, de egy röpke pillanat erejéig mi ketten egymáséi voltunk. Mielőtt elhagyom ezt a világot, muszáj elmondanom, hogy számomra te voltál az igazi. Az, akit képtelen voltam kiverni a fejemből, de nem is akartam.

Mire ezeket a sorokat olvasod, én valószínűleg már nem leszek. De épp azért, mert olvasod ezeket a sorokat, tudom, hogy amíg te élsz, én is élni fogok.

Minél súlyosabb beteg valaki, annál több az orvosi kütyü körülötte. Win éjjeliszekrényén gyógyszeres üvegek sorakoznak, bögrék szívószállal, törlőkendők, amelyekkel a homlokát lehet hűsíteni, ha melege van. Van ott egy halom nedvszívó ágyalátét is, hiszen Win már a vizeletét sem tudja tartani. Eleinte bottal járt, aztán járókerettel, most a kerekesszék áll az ágya mellett, és a fürdőszobai vécé helyett is hordozható szobai vécét használ.

Win békésen pihen az ágyban, fejét az ablak felé fordítja. Felix madáretetőt szerelt az ablakba, ahol azóta pintyek és mókusok ugrálnak, sőt, néha egy-egy riadt kék szajkó is a magokra röppen.

– Az ott egy megbarnult levél? – tudakolja.

Közelebb hajolok, hogy lássam, mire gondol. Nyár van, minden csupa zöld, ameddig a szem ellát.

– Nem hinném. Ilyenkor még nem kezdenek barnulni a levelek.

Win keserű sóhajjal a hátára gördül.

– Reméltem, hogy őszig még kihúzom.

– Miért, az a kedvenc évszakod?

– Nem, kifejezetten utálom. Szerintem a sütőtökös pite az ördög műve. – Összekulcsolja a kezét a hasán. – Tudod, azok, akik a halálra készülnek, folyton arról beszélnek, mi minden fog hiányozni nekik. Nem látnak több szép, tavaszi napot. Nem esznek több narancsos jégkrémet. Nem látják, ahogy az unokák felcseperednek. De senki még csak egy szóval sem említi azokat a dolgokat, amiket a háta közepére kíván: nem kell többé havat lapátolni, adót fizetni, köszvénnyel bajlódni… vagy épp sütőtökös pitét enni. És itt jön a meglepetés: nekem ezek is hiányozni fognak. – Win rám pillant. – Ki kellene találni egy szót erre az érzésre is. Valami hosszú, bonyolult német szót, mint amilyen a *Shadenfreude*. Lehet, hogy az ókori egyiptomiaknak volt rá szavuk.

A Középbirodalom idején született egy költemény, amelyben egy öngyilkosságra készülő ember a saját *bá* lelkével száll vitába. A lelke igyekszik lebeszélni őt arról, hogy végezzen magával, mondván, nem tudhatjuk, mi lesz velünk a halálunk után, miért kockáztatnánk? A szöveg nem ítéli el az öngyilkosságot, nem beszél arról, hogy az ember pokolra jutna a bűnéért. Egyszerűen az az üzenete, hogy miután meghalunk, nem élvezhetjük többé az élet örömeit.

Megfogom Win felém nyújtott kezét. A csontjai könnyűek, törékenyek. A teste akár a homokóra, amelyben egyre fogynak a homokszemek.

– Tudod, egy dolgot nagyon bánok. Hogy nem

szerencsésebb körülmények között találkoztunk – mondja.

Érzem, hogy árulkodó könnyek gyűlnek a szememben.

– Win, örülök, hogy egyáltalán megismerhettelek.

– Szerintem barátnők lehettünk volna – mélázik.

– Szerintem barátnők vagyunk.

Win bólint.

– Ezért szeretném, hogy elmenj.

Értetlenül meredek rá.

– Hogy elvidd a levelemet.

Megrázom a fejem.

– Megígértem, hogy elviszem Thane-nek, de most melletted a helyem.

– Én pedig azt kérem, hogy *most* menj. Tudom, hogy nem változtat semmin, de azt hiszem, nekem könnyebb lenne… elmenni… ha tudom, hogy ő gondol rám. – Win hangja suttogássá halkul. – Bízom benned, Dawn.

– De…

– Azt ígérted, bármilyen kívánságom lesz a végén, te teljesíted. Most erre van szükségem. Ezt akarom.

– Win – kezdem lassan, óvatosan –, elképzelhető, hogy épp akkor mész el, amikor én Thane miatt nem vagyok melletted.

– Felix itt lesz.

Némán bólintok, és egy pillanatig a szavakat sem találom.

– Gondoskodom róla, hogy Abigail rendszeresen járjon hozzád. Ő is hospice-ápolónő.

– Az jó lenne – egyezik bele Win. – Felix miatt is.

Arra jutottam, hogy a szeretteinknek öt dolgot mindenképpen el kell mondanunk, mielőtt meghalnak, és ezt tanácsként mindig a hozzátartozók lelkére kötöm: *Megbocsátok neked. Kérlek, bocsáss meg nekem! Köszönöm. Szeretlek. Isten veled.* Ebbe a néhány szóba mindenki azt ért bele, amit szeretne, és a segítségükkel egészen biztosan semmi nem marad kimondatlanul.

Megbocsátok Winnek, amiért ilyen nehéz helyzetbe hozott.

Remélem, ő is megbocsátja, hogy nem vagyok itt, ha esetleg a távollétemben aludna el örökre.

Megköszönöm neki, hogy rávilágított az énem egy rég elfeledett darabkájára.

– Szeretlek – súgom neki, és homlokon csókolom.

Amikor a tekintetünk találkozik, az ő szemében is könnyeket látok.

– Isten veled – búcsúzom.

Felém nyúl, noha a mozdulat komoly erőfeszítésébe kerül, és két kezébe veszi a kezemet, mintha ő sem akarna elengedni.

Az íróasztal fiókjából előveszem az összetekert vásznat, egyik felén a festménnyel, a másikon a macskakaparásommal. Egy darabka spárgával átkötve olyan, mintha a Halottak Könyvét tartalmazó papirusztekercs lenne.

– Dawn? – Win hangja a szoba küszöbén ér utol. – Remélem, megtalálod őt.

– Thane-t? Igyekszem. Megígérem.

– Nem az enyémet – mondja. – A tiédet.

Amikor Brian munka után hazaér, épp pakolok. Már meg is vettem a repülőjegyemet a Heathrow-ra. Amint az ajtóban állva meglátja, hogy egy hátizsákba gyömöszölöm be a váltás ruhát meg az alsóneműket, földbe gyökerezik a lába. Rögtön leesik, hogy azt hiszi, elhagyom.

Megint.

– Londonba megyek – magyarázkodom. – Win miatt.

Brian az ágy szélére ül.

– Akkor hát meghalt?

– Nem. De szerintem már nincs sok hátra. Megkért, hogy most vigyem el a levelét, és ne várjak vele.

Brian bólint, és az ágytakaróból kiálló cérnaszállal babrál.

– Tudom, hogy nem szívesen engedsz el – folytatom –, de megígértem.

– Megígérted – visszhangozza Brian. – Nekem is tettél egy ígéretet még réges-régen.

– Mit akarsz ezzel mondani?

Brian rám néz.

– Láttam, hogy a régi pasid után kutakodsz, de én nem futottam el. Folyton azt hajtogatod, hogy velem van a baj, azzal, amit tettem, pontosabban, amit majdnem tettem, én mégis itt vagyok. Egy tapodtat sem mozdulok innen. Harcolok a házasságunkért. Te vagy az, aki újra meg újra eltaszítasz magadtól. – A hangja elcsuklik. – Jézusom! Én soha nem akartam mást, csak együtt lenni veled. Te viszont mintha a kínok kínját állnád ki, amikor együtt vagyunk.

– Ez nem igaz. Szeretlek – bizonygatom, aztán

eltűnődöm, mit mondhatnék még. – Látom magunkat húsz év múlva, ráncosan, ősz hajjal, az unokáink körében. Csak azt nem tudom, hogyan juthatnánk el innen… oda.

Brian a két kezébe veszi a tenyerem, és úgy vizsgálgatja, mintha kiolvashatná a jövőmet.

– Én tudom. Mindent megteszek, hogy újra biztonságban érezd magad. Otthagyom az állásomat, jelentkezem egy másik egyetemre. Elmehetnénk párterápiára. Sőt, elutazhatnánk nyaralni… megmutathatnád nekem Egyiptomot! Menjünk el Meret teniszmeccsére, és legyünk mi a leghangosabb, legcikibb szülők! Valahogy idézzük fel, milyen az, amikor *mi* vagyunk.

Én is ezt akarom. Annyira akarom, hogy az már fáj. De nem tudom, hogyan lehetnénk *mi,* ha még azt sem tudom, *én* ki vagyok valójában.

– Déjà vu érzésem van. Amitől a leginkább rettegek, újra meg újra megtörténik – mondja Brian. – Amikor kilépsz az ajtón, attól félek, talán soha nem jössz vissza.

Nem tudom, mit mondhatnék. Amikor legutóbb elhagytam a családomat, én magam sem gondoltam, hogy valaha visszatérek.

Brian alig hallhatóan veszi a levegőt.

– Azt hiszed, nem tudom, hogy pótmegoldásként jöttél hozzám feleségül?

– Ez nem igaz – ellenkezem. – Azért mentem hozzád, mert veled akartam lenni.

– Akkor kérlek, ne menj el!

Logika. Brian mindig is ügyesen bánt vele. Az ő szájából

olyan egyszerűnek hangzik: maradj itt, és harcolj a házasságunkért! De muszáj elvinnem Win levelét.

– Nem arra kérlek, hogy ne vidd el a levelet – szólal meg Brian, mintha a gondolataimban olvasna. – Csak arra, hogy ne *most* vidd el.

– Néha a múlt fontosabb a jelennél – felelem, és ő elengedi a kezem.

Ebben a pillanatban Meret ment meg bennünket önmagunktól. Ugrándozva ront be a hálószobába, kezében egy borítékot lenget.

– Visszaküldték! Végre visszaküldték!

Brian és én egy szempillantás alatt visszaváltozunk hétköznapi, gondtalan szülővé.

– A Genomiától? – kérdezi Brian.

– Mi az a Genomia?

Meret leveti magát közénk.

– A DNS-teszt, amit apától kaptam a szülinapomra.

Halványan emlékszem, hogy Meret megköszönte Briannek a megkésett ajándékot, de én azóta sem kérdeztem meg, voltaképpen mit kapott.

– Elvileg arra szolgál, hogy kiderüljön, van-e hajlamom mondjuk lisztérzékenységre, magas koleszterinre, Alzheimer-kórra… vagy elhízásra – magyarázza Meret. – Arra gondoltam, jó lenne tudni, miért vagyok olyan, amilyen.

Egy kislány, aki teljesen elüt a szüleitől, aki a helyét keresi a nagyvilágban. Meret feje fölött próbálom elkapni Brian tekintetét.

– Akkor hát eljött az igazság pillanata – jelenti be Meret,

és feltépi a borítékot. – Az első oldalon a genetikai származásról írnak, de én úgyis tudom, hogy ír vagyok meg…

– Kilencvennyolc százalékban? – csodálkozik rá Brian az első oldalon díszelgő kördiagramra. – Furcsa. A nagymamád és a nagypapád askenázi zsidók voltak Lengyelországból.

Brian le sem tagadhatná a tudós énjét.

Meret gúnyosan elmosolyodik.

– Akkor most fogjátok elmondani, hogy igazából örökbe fogadtatok?

A kördiagramra bámulok, és hirtelen meghűl az ereimben a vér – ugyanaz a vér, amely Meret ereiben is csörgedezik. A diagram szinte teljesen egyszínű. Brit és ír, kilencvennyolc százalékig.

Az apám a márki. Én csak gróf vagyok.

Az őseim Hódító Vilmos idején is ott éltek.

Minden ízemben angol vagyok – csengenek vissza Wyatt szavai.

SZÁRAZFÖLD / EGYIPTOM

Egy egyiptomi mítosz szerint Ízisz Ré hatalmát és varázserejét a saját fiának akarta megszerezni, ezért cselhez folyamodott: a napisten nyálából mérgeskígyót teremtett. Ré képtelen volt szembeszállni a kígyóval, hiszen az önmaga része volt. Én is hasonlóan érzem magam, amikor másnap a raktárban dolgozom, és Wyatt odajön hozzám.

Tudomásomra jutott, hogy Anja elutazik. Az imént hallottam is, amint a terepjáró elhajt; azt hittem, Wyatt viszi vissza Anját Kairóba, a repülőtérre.

– Meglep, hogy itt látlak – szólalok meg.

Wyatt az egyik polcnak támaszkodik.

– Albertónak amúgy is Kairóba kellett mennie néhány kábelért, ő ajánlkozott sofőrnek.

– Igazán megérdemelne egy kis fizetésemelést – jegyzem meg, majd a figyelmemet egy sor hieratikus írásnak szentelem, amelyen már négyszer átrágtam magam.

Wyatt közelebb lép, és felmászik az állványra velem szemben. Közöttünk csak az üresen tátongó koporsó áll.

– Dühös vagy.

– Te magad mondtad, hogy nincs jogom dühösnek lenni. – Elfordítom a tekintetemet. – Megkaptam az üzenetedet. Vagy talán búcsúajándék volt?

Szívem szerint egyenesen rákérdeznék, mit mondott

Anjának, ugyanakkor félek megtudni az igazat. De bármit is beszéltek Anjával, nem tudom, mi ketten hogyan folytathatnánk együtt.

– Az ördögbe is, Olive! Beszélnem kell veled.

– Akkor beszélj!

– De nem itt. – Wyatt lemászik az állványról, a koporsó mellé áll, és úgy nyújtja felém a karját, mint egy lovag, aki éppen megmenteni készül szívszerelmét a toronyból. – Gyere, elviszlek valahova!

2003-ban, aznap, amikor felfedeztük a festett feliratot, a régészház többi lakójának szabadnapja volt. Azért maradtunk kettesben, mert a többiek elutaztak Amarnába, ahol annak idején Ehnaton uralkodott a hitvesével, Nofertitivel. A város mindössze nyolc mérföldre van tőlünk, jó félóra autóval. Különös, hogy még soha nem jártam ott, hiszen Ehnaton az egyik legjelentősebb egyiptomi fáraó volt. A tizennyolcadik dinasztia tizedik uralkodójaként két dologról ismert: egyrészt ő volt Tutanhamon apja, másrészt az uralkodása során jelentős vallási reformokat vezetett be.

Az ókori egyiptomiak számára az istenségek tisztelete kétségkívül különös jelentőséggel bírt. Az egyiptomi istenek jellemzően hármasságokba rendeződtek – mint amilyen Ozirisz, Ízisz és Hórusz, illetve az Enneádnak nevezett isteni kilencség, a héliopoliszi teremtésmítosz kilenc fő istensége. Az egyiptomi templomokban az isteneknek bemutatott áldozati szertartások után az ételt a nép között osztották szét, ezért az ünnepnapok

akkoriban igazi karácsonynak számítottak.

Amikor azonban Ehnaton trónra lépett, valódi Grincs lett belőle. Bezáratta a templomokat, és betiltotta a fesztiválokat. A számtalan istenség helyett az egyiptomiaknak immár egyetlen istent kellett imádniuk: Atont, a teremtő istent, vagyis a napkorongot. Ehnaton mégsem nevezhető monoteistának, miután az istenek rangjára lépve új háromságot hozott létre önmagával és a feleségével, Nofertitivel. Amarnában, a ragyogó aranyvárosban fényes ünnepségeken emlékeztek meg róla, a feleségéről és a leányairól. Folyton katonai kísérettel járt-kelt. Az egyiptomi történelem során ez volt az egyetlen időszak, amikor a királyuk előtt hajlongó embereket ábrázoltak a festményeken.

Ehnaton nemcsak a karácsonyt törölte el, hanem a túlvilágot is. Hiába volt újbirodalmi uralkodó, a sírjában, a falfestményeken – a Királyok völgyében található síroktól eltérően – nem jelenik meg Ré vagy Ozirisz alakja, ez ugyanis ellentmondott volna az elképzelésnek, hogy Ehnaton maga a teremtő isten.

Wyatt-tel csendben üljük végig az Amarnába vezető utat. Rövid pihenőt tartunk az egyik határkősztélénél, aztán folytatjuk utunkat a nekropolisz felé.

Wyatt számtalanszor járt már itt. Az őr látásból ismeri, ezért szó nélkül odaadja a kulcsot, hogy kedvünkre nézelődjünk. Amint leereszkedünk a királysírba, az orromat megcsapja a denevérguanó édeskés, füstös szaga. A tekintetem rögtön megakad a falba vésett ábrákon, amelyek egészen mások, mint bármi, amit az ember Deir

el-Bersában vagy *akárhol máshol* láthat.

Nofertitit és Ehnatont alig lehet megkülönböztetni, mert az alakoknak nincs férfias vagy nőies jellegük. Éppolyan hosszúkás fejük és kerek hasuk van, mint az óegyiptomi androgün teremtő isteneknek. A lányaikat is hasonló, furcsán nyújtott fejjel és gömbölyű hassal ábrázolták. A templomi jelenetekben és a sírokban Ehnaton kérésére csak a lányai szerepelnek, hiszen egy teremtő istennek annyi női megnyilvánulása lehet, amennyit csak akar, ám amint megjelenik egy másik hímnemű, az ősi óra mutatója kérlelhetetlenül megindul előre.

Ebben a pillanatban döbbenek rá, miért hozott ide Wyatt. Mert Ehnaton is szerette volna visszafordítani az idő kerekét.

– Nem mondtam semmit Anjának – böki ki végül –, mert rájöttem, hogy előbb veled kell beszélnem.

Lassan felé fordulok. Épp a királyi családot és a napfelkeltét ábrázoló kép előtt áll, szőke haja egybeolvad a napkoronggal. Ettől valahogy sírhatnékom támad.

– Maradj velem, Olive! Publikáljuk együtt ezt a sírt! Még mindig nincs késő újrakezdeni.

Olyan csábító belegondolni, hogy az életem egészen másképp alakulhatott volna. Sőt, akár most is más irányt vehet. De amikor Wyatt megfogja a kezem, már tudom, mit kell mondanom.

Ehnatonhoz hasonlóan mi is áltathatnánk magunkat. Elrejtőzhetnénk Deir el-Bersában, csak mi ketten. Fantaziálhatnánk arról, hogy bennünket egymásnak szánt a sors. De Ehnatonhoz hasonlóan mi sem fogunk

tudni visszarepülni az időben.

Elhúzódom Wyatt-től. Sietve átmegyek egy másik sírkamrába, közben tenyeremet a szememre nyomom, hogy visszafojtsam a könnyeket. Nem tehetem! Nem hagyhatom el őt másodszor is!

Hallom, hogy utánam jön a sírkamrába. Abban a teremben vagyunk, ahol Ehnaton második lányát, Maketaton hercegnőt temették el. Maketaton az apja uralkodásának tizenharmadik vagy tizennegyedik évében hunyt el. A falba vésett jeleneten a hercegnő a halotti ágyán fekszik, mellette Ehnaton és Nofertiti egymást ölelve siratják. Ez a gyász és a fájdalom legmegkapóbb ábrázolása.

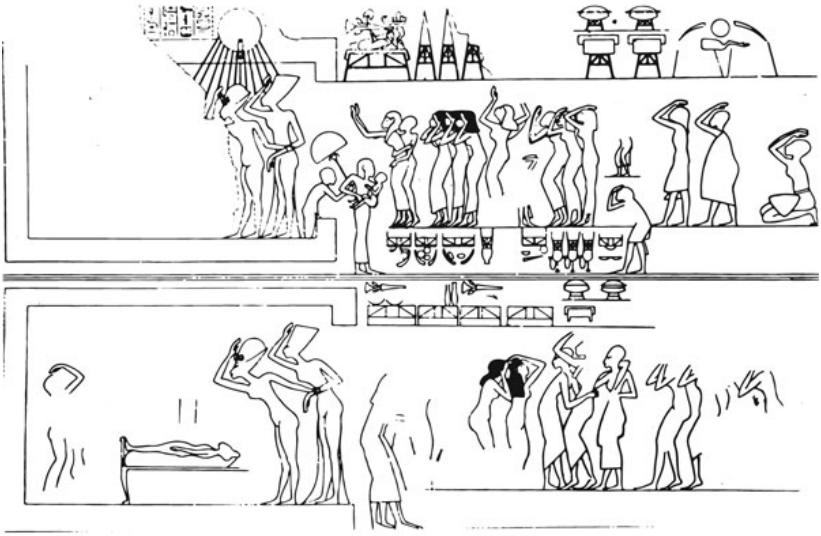

Egy másik jelenetben Ehnaton és Nofertiti a hajukat tépik a lányukat gyászolva Maketaton álló múmiája vagy szobra előtt. Ezen a képen egy szolgáló egy újszülöttet tart

a kezében.

Amikor egyiptológiát tanultam, rengeteg vita volt a kisbaba körül, mert senki nem tudta biztosan, ki lehet. Voltak, akik szerint Maketaton gyermekágyban halhatott meg, miután megszülte gyermekét a saját apjától, Ehnatontól. De Maketaton tizenegy éves kora körül hunyt el, márpedig ez még akkoriban is túlságosan fiatalnak számított a várandóssághoz. Mások szerint az újszülött nem más, mint Tutanhamon (akit akkor még Tutanhatonnak hívtak), jóllehet a hieroglifák között van egy determinatívum, amely nőneműként utal rá. Olyan vélemény is született, hogy a gyermek maga Maketaton, aki Aton gyógyító sugarai által újjászületett – amennyiben ez igaz, ez lenne az egyetlen utalás a túlvilági életre, hiszen Ehnaton uralkodása során nem jelenhetett meg sem Ozirisz, sem Ré ábrázolása.

Bár tudományos szempontból az az elmélet állja meg leginkább a helyét, miszerint az újszülött Tutanhamon, én mégis a harmadik feltételezés felé hajlok. Ehnatont általában nagy hatalmú, nárcisztikus, megszállott uralkodónak tartják – ugyanakkor gyászoló apa is volt, aki a szíve mélyén azt akarta, hogy a lánya feltámadjon. Számomra ez az egyetlen értelmezés, amelyik reményt sugall.

Amikor gyermekünk születik, az égvilágon mindent megtennénk érte. Bizonyára követünk el hibákat, de mindig a legjobbat akarjuk neki. Minden erőnkkel azon vagyunk, hogy elgördítsük az útjából az akadályokat, és megadjuk neki a lehetőségeket, amelyekben nekünk nem

volt részünk.

Közelebb lépek a képhez, amely Maketaton szüleit ábrázolja. Micsoda megkapó pillanat a régmúltból! Az életem ugyan egészen más, mint egy egyiptomi fáraóé, de el tudom képzelni, milyen érzés lehet egyik pillanatról a másikra elveszíteni a lányomat.

Ezért nem maradhatok.

Haláldúlaként a legemberpróbálóbb élményem egyben a legrövidebb is volt. Egy olyan házaspár keresett fel, akik már előre tudták, hogy a gyermekük agy nélkül fog megszületni. Az ember azt gondolná, nincs annál pokolibb kín a világon, mint egy életképtelen magzatot kihordani. De az ő esetükben ez nem így volt. Az édesanya örömmel járt a nőgyógyászati vizsgálatokra, mert csak addig érezhette, hogy együtt van a kislányával, amíg a vizsgálatok során a szívverését hallotta. Elmesélte, hogy amikor hajnali kettőkor kiment pisilni, úgy tett, mintha a kamasz lányához kellett volna felkelnie – ő így próbálta megélni azokat az éveket.

Amikor elszegődtem hozzájuk, azzal indítottam, hogy ne szülési tervet készítsenek, hanem *élettervet*. Döntsék el előre, hogy ha a baba mindössze öt percig marad életben, mi a legfontosabb számukra. Ki legyen ott velük a szülőszobában? Ha az újszülöttnek ötórányi élet jut, ki látogathatja meg őt? Ha öt napig él, szeretnék-e őt hazavinni?

A szülők elmondták, hogy a szűkös időben, ami megadatik nekik, szeretnék megtartani az összes nagyobb ünnepet. Az első néhány pillanatban meg akarták élni a

kislányuk teljes első évét. Felfogadtam hát egy fényképészt, és lefotóztuk a kicsit egy karácsonyi rugdalózóban, aztán egy Boldog Új Évet szalaggal, végül egy Valentin-napi kis papírszívvel. Előre tudtuk, mikor adjuk őt a nagyszülők kezébe, milyen zenét szeretnének közben a szülők, mikor jöjjön be a pap feladni az utolsó kenetet. A kisbabát Felicitynek hívták. Harminchét percig élt.

Sokan kérdezik tőlem, milyen érzés halálos betegekkel dolgozni. Ilyenkor elmesélem nekik ezt a történetet. Az életet szépen, méltósággal is be lehet fejezni, még egy olyan kisbabáét is, mint Felicity. Ő soha nem tapasztalt háborút, bánatot, fájdalmat. Soha nem kellett semmiben szűkölködnie. Nem bántották az iskolában, nem fokozták le a munkahelyén, és nem hagyták el az oltárnál. Rövidke életében nem tapasztalt mást, mint szeretetet.

Nem tudom, mi az oka, de amikor valaki meghal, úgy fogalmazunk, hogy *elveszítettük* őt. Pedig nem veszett el, egyszerűen kicsúszott a kezünk közül, akármilyen szorosan öleltük is.

Amíg vannak szülők, akiktől a sors elszakítja a gyermeküket, én nem hagyhatom el a sajátomat, csak hogy egy második esélyt kapjak Wyatt-tel.

Odafordulok hozzá, mert tudom, hogy válaszra vár.

– Tudod, mi a legfájdalmasabb, amikor végignézem valakinek a halálát? Látni azokat, akiket hátrahagy.

– Ezért kérlek, hogy maradj velem, Olive – vágja rá Wyatt. – Szeretlek.

– Tudom. – Ennyi év eltelt, és már megint ugyanazt

ismétlem. A könnyek immár patakokban csorognak az arcomon. – De *számomra* nem te vagy az egyetlen, akit szeretek. Ha a férjemet el is hagynám… őt képtelen lennék elhagyni.

– A lányodat.

– Igen. Meretet. – Nagy levegőt veszek. – Meret-Szeger után neveztem el.

Wyatt azon kevesek egyike, akiknek nem kell elmagyaráznom, kiről van szó. Meret-Szeger a Királyok völgyét őrző kobrafejű istennő. A neve azt jelenti, „aki szereti a csendet”, és elsősorban a királysírokon dolgozó munkások településén, Deir el-Medinében volt népszerű. Akik loptak vagy más bűnt követtek el, azokat megvakította, vagy mérgező csípéssel megmarta, ugyanakkor a bűneiket megbánókkal szemben könyörületes volt.

Az óegyiptomi istenségek között nehéz olyat találni, akinek a szívében ott a megbocsátás.

– Az emberek folyton elbaltázzák a dolgaikat – szólalok meg. – Hibákat követünk el, rossz döntéseket hozunk, megbántjuk azokat, akiket a legjobban szeretünk, de egy kis szerencsével egy Meret-Szegerhez hasonló istennő megkönyörül rajtunk. – Mélyen Wyatt szemébe nézek, és végre színt vallok. Kimondom azt, amiért eljöttem egészen idáig. – Ezért neveztem el róla a lányunkat.

VÍZ / BOSTON

Tizenöt évvel ezelőtt, amikor a *neshni* alatt, a lezúduló esőben Wyatt elvitt a repülőtérre, útközben rám tört a rosszullét. Egyszer-kétszer még az is megfordult a fejemben, hogy félre kellene állni a kocsival. Most, visszatekintve már tudom, hogy a rosszullétnek nem a szorongás volt az oka.

Wyatt és én az első alkalmat leszámítva mindig védekeztünk. Mekkora volt hát az esélye?

Ugyanakkora, mint a sivatag kellős közepén találni egy sziklára festett feliratot.

Ugyanakkora, mint halálosan beleszeretni abba az emberbe, akiről azt hittem, szívből utálom.

Ugyanakkora, mint rátalálni a lelki társamra.

Eszembe jut a Koporsószövegek 148. mondása: *Villám cikázik; az istenek félnek. Ízisz várandósan ébred.*

Nálunk is valahogy így történt, ilyen egyszerűen, és ilyen váratlanul.

A fürdőszobában gubbasztok a lehajtott vécéülőkén, és épp azon vagyok, hogy valahogyan egyben tartsam magam, amikor Brian végül benyit. Ez nem az a férfi, aki órákkal korábban könyörgött, hogy maradjak vele. A vonásai megkeményedtek, a tekintete üres.

– Meret elaludt – közli. – Sikerült az interneten összeszednem neki három tanulmányt is arról, hogy a mintába keveredett idegen DNS hibás eredményhez

vezethet.

Bólintani akarok, de még az sem megy. Azt képzelem, hogy ha egy millimétert is mozdulok, ezernyi darabra esem szét. Brian a mosdópultra támaszkodik, a márványlapra, ahol szorosan egymás mellett áll az én arckrémem és az ő borotvahabja, mintha ez az egész ennyire egyszerű lenne.

– Miért nem mondtad el? – szegezi nekem a kérdést.

– Én sem tudtam.

Ez az igazság. Persze az is lehet, hogy mindvégig tudtam, de tudat alatt meggyőztem magam az ellenkezőjéről. Mire rájöttem, hogy terhes vagyok, már elveszítettem az anyámat. Közben megjött a havibajom is, vagy legalábbis valami, amit annak véltem. Mindig is rendszertelenül menstruáltam. Miután a hospice-otthonban elveszítettem az időérzékemet, olyan érzésem volt, hogy Wyatt-tel hónapokkal, nem pedig hetekkel korábban váltunk el egymástól. Most összeáll a kép, és már értem, hogyan születhetett Meret a kiírt dátumnál két héttel korábban úgy, hogy a szülésznő szerint éppolyan erős és egészséges volt, mint egy időre született baba. Emlékszem, amikor a karomba vettem őt, és a füle ívét vizsgálgattam, Wyatt fülformája jutott eszembe. De akkor már ott volt Brian, aki kitartóan ringatta a hasfájós, keservesen síró Meretet, aki addig dobálta őt a magasba, amíg sikoltozni nem kezdett örömében, és aki megtanította őt fejest ugrani a medencébe. Végül már egyáltalán nem kerestem a múltamat a jövőmben.

Talán mindvégig vak voltam. Vagy csak az *akartam*

lenni.

– Nem tudtam – ismétlem, és az arcomon könnyek csorognak. – Nem tudtam.

Brian olyan erősen szorítja össze az állkapcsát, hogy egészen eltorzul az arca. Alig ismerek rá.

– Talán megbocsátod, ha ezt most nem hiszem el neked – sziszegi. – Kérdezhetek még valamit? Azért választottál engem, mert könnyű célpont voltam?

– Nem. Azért, mert beléd szerettem.

Brian a fejét ingatja.

– A hozzám hasonló fickók a nagyszülők házának alagsorában húzzák meg magukat, képregényeket gyűjtenek, és a maradékot eszik reggelire. Talán reméljük, hogy egyszer megismerkedünk egy olyan lánnyal, aki okos, vicces, csinos, akinek nem kell előre begyakorolni a könnyed társalgást, mielőtt másokkal találkozik, aki talán látja, hogy többek vagyunk egyszerű kockafejeknél… de soha nem visszük haza ezt a lányt. És soha, de soha nem lehetünk olyan szerencsések, hogy feleségül is vegyük. – A tekintete olyan fagyos, hogy beleborzongok. – Tudhattam volna.

– Brian! Esküszöm, nem tudtam, hogy Meret nem a tiéd.

– Már hogy ne lenne az enyém, a rohadt életbe! – csattan fel. – A lényeget tekintve nagyon is az enyém!

Nagyot nyelek, és bólintok.

– Hát, persze. – Letörlöm a könnyeimet. – Akkor most mihez kezdjünk?

– Hogy mi mihez kezdjünk? – kerekedik el Brian szeme. – Én már az sem tudom, te ki vagy.

Ezzel hátat fordít, és kivonul a fürdőből. Utánaeredek, de Meret ajtaja előtt olyan szúrós pillantást lövell felém a válla fölött, hogy megtántorodom. Nézem, ahogy besurran a szobába, hogy Meret mellett töltse az éjszakát, és vigyázzon rá.

Meret a legjobb kezekben van, döbbenek rá. Sokkal jobb kezekben, mintha én vigyáznék rá.

Brian talán nem tudja, ki vagyok, de én igen. Egy gyáva nyúl.

Ez az oka annak, hogy mielőtt teljesen szétesne a világom, fogom az összepakolt hátizsákomat, és kilopózom a házból.

Néhány héttel ezelőtt, amikor csapot-papot hátrahagyva elmentem otthonról, nem én voltam a hunyó. Miután Brian megfeledkezett Meret születésnapjáról, miután alig győzött mentegetőzni Gita miatt, bevágtam magam a kocsiba, és elhajtottam.

Brian több üzenetet is küldött.

Kérlek, Dawn, annyira sajnálom!

Beszéljünk!

Hibát követtem el.

Nagyon aggódom.

Láttam, hogy a GPS mellett felvillannak az üzenetek a képernyőn, de egyikre sem válaszoltam.

Amíg meg nem jött Meret üzenete. Meret a szobájában volt, amikor Brian meg én összekaptunk. Ő nem is tudott Gitáról. Ő – akkor legalábbis ezt gondoltam – még azt sem tudta, hogy elmentem otthonról.

Bejössz elköszönni elalvás előtt?

Így történt, hogy még egy óra sem telt el, amióta elviharzottam otthonról, már haza is értem. Brian még egyszer bocsánatot kért. Óvatosan közelített hozzám, ahogy az ember egy veszélyes vadhoz közelít, vagy olyasvalakihez, akinek a világa darabjaira hullott. Azt mondta, attól félt, hogy örökre elveszített. Felmentem Meret szobájába, betakargattam őt, és úgy tettem, mintha el sem mentem volna.

Pedig elmentem.

Briannek azóta sem mondtam el, hova igyekeztem, amikor Meret üzenete láttán visszafordultam.

A repülőtérre.

Azóta sem mondtam el Briannek, miért mentem el. Ő azt hiszi, azért, mert megdöbbentem, amikor bevallotta, hogy Gitánál volt.

Igen, megdöbbentem. De nem Brian miatt.

Amikor bevallotta, merre járt, amikor várta a haragomat vagy a feloldozásomat… egyszerűen nem voltam mérges. Nem éreztem fájdalmat.

Valójában nem éreztem semmit.

És ez döbbentett meg igazán – jobban, mint a hűtlenség; jobban, mit a felismerés, hogy mindeddig szerelemnek véltem a kényelmet. Ezért hát azt tettem, amit mindig is tenni szoktam, amikor összekuszálódik az életem: elfutottam. Ha Meret nem üzen, ha az univerzum nem szól közbe, felszálltam volna egy repülőre.

Három hete még azt hittem, Brian elől menekülök.

De talán anélkül, hogy tudtam volna, valaki máshoz

igyekeztem.

Mire Angliába érek, már vége is a napnak. Kora reggel szálltam fel a repülőre, és mire Londonban landolunk, épp leszáll az este. Az utcákon hatalmas a forgalom, mindenki hazafelé igyekszik a munkanap végén. A fényszórók tekergőző kígyóként ragyognak az úton, mint amikor Meret a sötétben a csillagszóróval szaladgált, és én csak a szikrázó fénycsíkból tudtam, merre van.

Meret.

Richmond központjában szállok le a buszról. Az internetes keresőszolgáltatásnak hála megvan Thane Bernard címe, de nem tudom odanavigálni magam, mert túl későn vettem észre, hogy a telefonomon nem működik az internet. Megállok egy kocsmánál, ahol egy munkahelyi társaság vidám sörözgetés közben kvízjátékot néz a pult mögötti tévén. Rendelek magamnak egy sört és egy húsos pitét, aztán útbaigazítást kérek tőlük.

Olyan érzés fog el, mintha hirtelen idősíkot váltottam volna. Ez a másik Dawn simán összehaverkodik ezzel a harsány társasággal, akik épp azon törik a fejüket, hogy hívták a *Three's Company* című régi vígjátéksorozat szereplőit. Olyan érzés, mintha egyetem után ideköltöztem volna, hogy Cambridge-ben tanítsak. Igaz, ez a másik Dawn nem ücsörögne most itt egy bárszéken úgy, hogy a szíve helyén jókora lyuk tátong.

– Kér még egyet, szivi? – kérdi a pultos, és a fejével az üres korsóm felé bök.

Ülhetnék itt egész este, csak hogy halogassam az elkerülhetetlent. De holnap reggel indul a járatom vissza, Bostonba, és addigra valahogy rá kell jönnöm, hogyan szedjem össze a bátorságom, hogy szembe tudjak nézni a zűrzavarral, amit okoztam.

Végigsétálok a Temze partján, majd átvágok egy gyönyörű parkon, ahol kocogók suhannak el mellettem, a zenéjükbe feledkezve. Megállok, és megsimogatok egy kutyust, amelynek a nyakában brit zászlós kendőt kötöttek. Végül ott találom magam Thane Bernard háza előtt.

A ház vörös téglából épült, a szépen cizellált, fekete öntöttvas kapuja viktoriánus stílust idéz. Maga a ház keskeny, magas, a szobák inkább egymás fölött helyezkednek el, semmint egymás mellett. Az ablakokban meleg, sárgás fény pislákol, akár a macska szeme.

– Win – suttogom –, ezt érted teszem.

Egy levél valódi kezdet lehet, legalábbis erről igyekszem meggyőzni magam. Egyiptomban különféle teremtésmítoszok éltek az egyes városokban. Memphiszben hitték, hogy Ptah isten a szavaival teremtett, így valójában a hieroglifák alkották meg a világot.

Előhúzom a tekercset a hátizsákomból, kinyitom a kaput, és felsétálok a kis tornácra. Nincs levelesláda, csak egy nyílás az ajtón. Mielőtt becsúsztatnám a tekercset, a szemem sarkából mozgást észlelek. Az ajtótól jobbra, a

széles ablakban látom, ahogy egy asszony egy pecsenyéstálon sült csirkét egyensúlyoz, majd a vacsoraasztalra teszi.

Ez lenne hát Win másik idővonala. Win itt lehetne, és épp vacsorát készíthetne. Aztán nagy kurjantással asztalhoz hívná a családot. Egészséges lenne. Élne.

Az asszony kifejezetten csinos. Magasabb, mint Win, de nem olyan karcsú. Széles a válla, termetes a csípője, gömbölydedek a vonalai. Miközben árgus szemmel figyelem őt, beszalad egy kamasz fiú, felkap a tálról egy csirkecombot, és falni kezdi. Látom, ahogy az anyja rápirít, mire ő elvigyorodik, és leül az asztalhoz. Mögötte egy lány lép be, aki néhány évvel fiatalabb lehet. A telefonját nyomkodja, úgy veti le magát a helyére.

– Segíthetek, hölgyem?

Megpördülök, és Thane Bernard-ral találom szemben magam. Magas, cingár férfi, egy profi bringás színes, feszes öltözékét viseli. Egyik kezében a sisakja, a másikkal izzadt, kopasz fejbőrét simítja végig. Enyhe akcentussal beszél, a *hölgyem h*-ja a magasba kúszik, akár egy héliumos léggömb. Ezt igyekszem megjegyezni, hogy majd elmondhassam Winnek, aztán eszembe jut, hogy talán már nem is él, mire hazamegyek.

Most először támadnak kétségeim, jól teszi-e Win, hogy mást is megfertőz az elégedetlenségével. Eddig csak az járt a fejemben, hogy élete végén segítsek neki megnyugvást találni, arra nem is gondoltam, hogy ezzel tönkretehetem valaki más békésen csordogáló életét.

– Én… azt hiszem, rossz címre jöttem – hebegek, majd

sarkon fordulok, kilépek a kapun, aztán szedem a lábam, vissza sem nézek. A szívem dübörög.

Négy sarokkal odébb kifulladva megállok. Lerogyok a járdaszegélyre, és lassan, mélyen veszem a levegőt. Az égen gúnyosan pislognak rám a csillagok.

Nem tehetem.

Egyetlen nap alatt nem tehetek tönkre két családot is.

Visszasétálok a sötétségbe burkolózó viktoriánus kapuhoz. Noha nem hallom őket, látom, hogy Thane Bernard és a családja komoly beszélgetésbe merültek a sült csirke lefosztott romjai és a fenékig kikapart krumplipürés tál mellett.

Azt hiszem, *ezt* a történetet nem az én feladatom befejezni.

Nem keresek magamnak szállodát, inkább egyenesen visszabuszozom a Heathrow-ra, ahol a British Airways nemzetközi járatainak hatalmas kijelzői előtt próbálom megtalálni, hol kell becsekkolnom a kairói járathoz. Kicsit később már a hosszú sorban araszolok előre, kezemben az útlevéllel, amíg végül csak egyetlen utas marad előttem. A hölgy éppolyan fehér kosztümöt visel, amiben én is szívesen utaznék a póló és sokzsebes vászonnadrág összeállításom helyett.

– Hova utazik, hölgyem? – kérdi az ügyintéző elnyújtott brit akcentussal.

– Kairóba – feleli a nő.

Az ügyintéző ellenőrzi az útlevelét, az adatokat bepötyögi a gépbe, leméri a két egyforma bőröndjét, majd

a nő kezébe nyomja a beszállókártyáját.

– Harminc perc múlva lehet beszállni.

A hölgy ezzel elindul, és elvegyül a biztonsági ellenőrzésre várók tömegében.

– Következő? – szólít az ügyintéző. Odalépek hozzá, átnyújtom az útlevelemet, ő pedig szó nélkül beírja a nevemet. – Ms. Edelstein. Bostonba repül?

Az ujjaim görcsösen markolják a hátizsákom pántját.

– Még át lehet cserélni a jegyemet?

Hajdanán anyámmal, aki az egész életét a babonái szerint élte, minden utazás előtt hangosan kimondtuk: *Nem megyünk sehova!* Ezzel a trükkel akartuk megtéveszteni az ördögöt. Én nem igazán hiszek az ilyesmiben, igaz, mielőtt elindultam volna otthonról, nem mondtam el a mantrát, és tessék, ez lett belőle!

Amikor az ember az augusztusi melegben kilép a kairói reptér bejáratán, olyan érzése támad, mintha a Nap forrón izzó felszínére érkezne. Még késő este is perzseli a bőrét a hullámokban érkező hőség. Máris érzem, ahogy az izzadság vékony patakokban csorog a hátamon. Erre a forróságra nem tudtam felkészülni. Az utasok egyre csak jönnek-mennek körülöttem: egy csoport elcsigázott turista kábán botorkál a minibuszuk felé; egy tinédzser a kézikocsiról a járdára rángatja a ragasztószalaggal átkötözött bőröndjét; egy asszony az enyhe szellőben a fejkendőjét igazgatja.

Egyszer csak egy maréknyi férfi sereglik körém.

– Taxit? – vakkantják oda. – Szeretne taxit?

Lerí rólam, hogy turista vagyok: látszik a vörös hajamból, a zsebes vászonnadrágból és a sportcipőmből. Bólintok, majd felveszem a szemkontaktust az egyikükkel, egy vastag bajuszos fickóval, aki hosszú ujjú, csíkos inget visel. Erre a többi taxisofőr szétszéled, mint a sirályok, amelyek elől a társuk elorozta a finom falatot.

– Van bőröndje?

Tagadóan rázom a fejem. Az összes holmim a kis válltáskámban van.

– Amerikai? – kérdi a férfi. Bólintok, mire szélesen elvigyorodik. – Isten hozta Alaszkában!

Repülő, vonat és taxi. Jó néhány órába beletelik, amíg Közép-Egyiptomba érek.

Amint a sofőr délnek fordul, Deir el-Bersa irányába, újból kibámulok az ablakon, és rácsodálkozom a sivatag felett ásító égboltra, amelyet a hajnali fények a kék, a rózsaszín és a narancs különféle árnyalataival festettek meg. Egy csillag egy pillanatra még rám kacsint, mielőtt elnyelné a nap.

Szóthisz. Szíriusz. A csillag, amely beharangozza az áradáskor rendezett ünnepséget, a bőséges termés és az újjászületés időszakának kezdetén. Az ókorban ez az esemény valószínűleg júliusra esett, de miután a Föld forgási tengelye azóta kissé elmozdult, a Szíriusz most augusztus elején tűnik fel az égbolton.

Pontosabban ma. Több ezer évvel ezelőtt épp így emelkedett a magasba a csillag, amikor a Nílus megáradt, az egyiptomiak összegyűltek, ünnepséget rendeztek, és az

egyikük egy sziklafalon hagyta az üzenetét, amelyet sok ezer évvel később aztán két egyetemista megtalált.

Felpillantok az égre, ahol a csillag egészen elhalványult a rózsaszínes horizonton.

Épp, mint az ókori egyiptomiak, én is különleges jelként tekintek rá.

KAIRÓTÓL BOSTONIG

Van egy naptárbejegyzésem, telis-tele halottakkal.

Amint csipogni kezd a telefonom, előhalászom a vászonnadrágom zsebéből. Utazás előtt teljesen kiment a fejemből, hogy kikapcsoljam az emlékeztetőt. Még nem ébredtem fel igazán, alig látok az álmosságtól, mégis megnyitom a bejegyzést, és elolvasom a neveket: *Iris Vale. Eun Ae Kim. Alan Rosenfeldt. Marlon Jensen.*

Behunyom a szemem, és azt teszem, amit ilyenkor szoktam minden áldott nap: rájuk emlékezem.

Hajdanán mind-mind a betegeim voltak, most már csak az emlékeimben őrzöm őket.

Az én soromban az összes utas elaludt. A telefonomat visszacsúsztatom a zsebembe, majd óvatosan átmászom a mellettem ülő hölgyön anélkül, hogy hozzáérnék – kész jógagyakorlat –, és a repülőgép hátuljába, a mosdó felé veszem az irányt. A mosdóban kifújom az orrom, és belenézek a tükörbe. Fogok egy halom törlőkendőt, majd kinyitom az ajtót, és az ülésem felé indulok, de a szűk folyosót elállják az utaskísérők, akik furcsamód egy kupacban csoportosulnak.

Amint odaérek hozzájuk, hirtelen elhallgatnak.

– Hölgyem – szólít meg az egyikük –, kérem, elfoglalná a helyét?

Nagy gonddal átmászom a hölgyön, aki a folyosó melletti ülésen szunyókál, leülök, és becsatolom a

biztonsági övemet. Egy kéz megragadja a kezemet, és összefűzi az ujjainkat. Wyatt vállának dőlök, beszívom az illatát, és élvezem, hogy hozzáérhetek. Dacára annak, hogy az elmúlt hat hétben annyi minden történt – próbáltam rendbe hozni a házasságomat, Win levelével Londonba utaztam, az utolsó pillanatban úgy döntöttem, hogy Egyiptomba megyek, találkoztam Wyatt-tel, és segítettem feltárni a sírkamrát –, most úgy érzem, mindez erre a csodás, elkerülhetetlen pillanatra futott ki.

Wyatt felébred, és sűrű pislogás közepette rám mosolyog.

– Merre jártál? – kérdi rekedtes, álomittas hangon. Ebben a pillanatban a fejünk felett kigyulladnak a lámpák, és az utastér hirtelen felbolydul.

Életem második legnehezebb beszélgetését egy amarnai sírkamrában folytattam le. Miután elmondtam Wyattnek, hogy Meret a lánya, ő üres tekintettel bámult rám, mintha rosszul hallotta volna. Mégis mit vártam? Milyen lehet tizenöt év után megtudni? Még szép, hogy Brianhez hasonlóan rögtön ő is arra gondolt, hogy készakarva titkoltam előle.

Ebben az egyben biztosan hasonlítanak egymásra, jöttem rá.

Ezek után szavakkal töltöttem ki a döbbent csendet. Meséltem neki anyámról és a hospice-otthonról. Arról, hogyan bukkant fel Brian ebben a kínkeserves időszakban. Elmondtam neki, hogy azért feküdtem le Briannel, mert már elfelejtettem, milyen a boldogság.

Mert egy éjszaka erejéig muszáj volt azt éreznem, hogy valaki gondoskodik rólam, és nem nekem kell másról gondoskodnom. Elmondtam neki, hogy egyszer csak kiderült, terhes vagyok, aztán egy évvel később feleségül mentem Brianhez.

Meséltem neki Gitáról is, és Meret szülinapjának estéjéről, amikor Brian lemaradt a közös ünneplésről. Elmondtam, hogy otthagytam csapot-papot, és vissza se akartam menni, aztán mégis meggondoltam magam. Meséltem neki Winről, Win elhagyott szerelméről, és arról, hogy Thane keresésére indulva végül Wyattet találtam meg. Meséltem arról a pillanatról, amikor Meret a DNS-teszttel a hálószobánkba lépett, és arról, hogyan álltak végre össze a kirakós darabkái.

Elmondtam azt is, hogy az utolsó pillanatban cseréltem át a Bostonba szóló repülőjegyemet, hogy Egyiptomba jöhessek, mert miután megtudtam az igazságot Merettel kapcsolatban, úgy gondoltam, neki is joga van tudni.

Mire a mondandóm végére értem, az ingem a hátamra tapadt az izzadságtól. A sírkamrában meg sem moccant a levegő. A szívem megdermedt, mint egy borostyánba kövült rovar. Wyatt végül felemelte a fejét. Az arca kifürkészhetetlen volt.

– Amikor megtudtad, hogy terhes vagy, még csak eszedbe sem jutott, hogy az enyém lehet a gyerek?

Fogalmam sem volt, hogyan magyarázhatnám el Wyattnek, hogy az anyám halála előtti hetekben az órák és a napok összefolytak, mintha egy kusza álomban éltem volna. Nem tudtam, hogyan mondhatnám el neki, hogy

miután el kellett őt hagynom, ezer darabra tört a lelkem, és Brian segített összefoltozni a darabkákat. Hogy kicsúszott a talaj a lábam alól, a jövőm bizonytalanná vált, és Brianben kapaszkodóra találtam. Hogy amikor teherbe estem, komolyan azt hittem, Briantől van a baba, és biztos voltam benne, hogy a terhességgel a sors végre határozott irányt mutat.

Ezért inkább nem mondtam semmit.

Wyatt állkapcsán megrándult egy izom.

– Ilyen könnyen elfelejtettél? – kérdezte. – Vagy egyszerűen ilyen rothadtul önző voltál?

Ezzel otthagyott, és ahogy kivonult a sírkamrából, a távolabbi termekből visszhangzottak a léptei.

Faképnél hagyott. Őszintén szólva, nagyon is megérdemeltem.

Ezek után a földre rogytam a domormű alatt, amely a szenvedő szülői szívet mutatta be. Ehnaton és Nofertiti elveszítették a szeretett leányukat, én pedig majdnem mindenkit, akit szeretek. Nem hibáztathattam Wyattet. Az ő szemében jobb esetben csak ostobaság volt tőlem, amit tettem, rosszabb esetben árulás. Vagy azért vertem őt ki a fejemből olyan hamar tizenöt évvel ezelőtt, mert semmit nem jelentett nekem a kapcsolatunk; vagy számító módon eltitkoltam előle, hogy van egy lánya. Elképzeltem, ahogy kilép a sírkamrából, és visszaadja a kulcsot a *káfir*nak. Talán több ezer év múlva az idelátogató turisták megcsodálják az összeaszott holttestemet, és felette a feliratot: *Itt nyugszik az asszony, aki tönkretette a saját életét.*

Egy óra is eltelt, mire meghallottam, hogy valaki közeledik. Wyatt odalépett hozzám, leült mellém, vállát a falnak vetette.

– Amikor először elmentél otthonról – kérdezte –, hova indultál?

Erre a kérdésre végképp nem számítottam.

– Nem tudom. Nem volt tervem – felelem, és nagyot nyelek. – De azt hiszem, már jó ideje tudtam, hogy ha egyszer elindulok, úgyis ott kötök ki, ahol te vagy.

Abban a pillanatban megállt az idő a sírkamrában – másodperceket, heteket vagy talán egy egész életet kellett várnom, amíg végül megéreztem, hogy Wyatt a kezemre teszi a kezét.

– Egyszer már elveszítettem azt, akit szeretek, még egyszer nem akarok így járni – szólalt meg csendesen. – Nagyon szeretném megismerni a lányomat.

– Hölgyeim és uraim – szólal meg egy hang –, az imént tudtuk meg a kapitánytól, hogy tervezett kényszerleszállást hajtunk végre. Kérem, figyeljenek az utaskísérőkre, és kövessék az utasításaikat!

Wyatt ragaszkodott hozzá, hogy a Kairóból induló első gépre üljünk fel, dacára annak, hogy épp az ásatás legizgalmasabb fázisában tartottunk *(Sok ezer éve halott, Olive, most már úgysem megy sehova...),* hiába kértem, hogy aludjon egyet a döntésére. Akkor azt hittem, egyszerűen féltem a nehéz feladattól, hogy Bostonban bemutassam őt a családomnak. De talán a hatodik érzékem próbált figyelmeztetni, nehogy felüljünk erre a

járatra.

Az utastéren döbbent morajlás fut végig, de senki nem kiabál, nem sikoltozik.

– Lezuhanunk – suttogja mellettem a hölgy. – Te jó isten, lezuhanunk!

Csatolják be a biztonsági övüket! Amikor meghallják az Előrehajol! *utasítást, kérem, vegyék fel a biztonsági pozíciót! Miután a gép megállt, meghallják majd a* Csatolják ki a biztonsági övüket! *utasítást. Ezek után hagyják el a gépet, és semmit ne vigyenek magukkal!*

Úgy hallottam, hogy a halál előtti pillanatokban az ember élete lepereg a szeme előtt.

Én azonban nem látom sem Briant, sem Meretet, sem az anyámat, sem Kierant.

Wyattre gondolok, egyedül Wyattre.

Tisztán látom magam előtt, amint az egyiptomi sivatag kellős közepén ácsorog, a nap a kalapjára tűz, a nyakára koszcsíkokat rajzol a szüntelen szélfúvás, széles mosolya hófehéren villan. A férfira gondolok, aki már tizenöt éve nem része az életemnek. Akinek hajdanán hátat fordítottam.

A disszertációra, amelyet soha nem fejeztem be.

A jövőnkre, amelyből már nem lesz semmi.

Megpróbálom elképzelni, hogy Wyatt, Meret és én egy család vagyunk. Arra a sok emberre gondolok, akiket megbántottunk azzal, hogy tizenöt éve egymásba szerettünk. Maat strucctollára gondolok, arra, vajon azok után, amiket tettem, átjutok-e a túlvilágra.

A telefonomért nyúlok, be akarom kapcsolni, hogy

üzenetet küldjek – bocsánatot kellene kérnem –, de sehogy sem boldogulok a nadrágom zsebével. Ebben a pillanatban Wyatt megragadja a kezem.

Lepillantok az összekulcsolódó ujjainkra, amelyek olyan szorosan simulnak egymáshoz, hogy a tenyereink közé egy aprócska titok sem férne be.

– Dawn! – szól hozzám. A hangja áthatol a rémületemen. – Hallgass ide! Nem így fogunk meghalni. Mi vagyunk Orpheusz és Eurüdiké. Rómeó és Júlia. Catherine és Heathcliff. A történetünk nem érhet véget úgy, hogy még el sem kezdődött!

Kíváncsi vagyok, tudja-e, hogy a példái mind-mind tragikusan végződtek.

Wyatt körme a bőrömbe váj.

– Szeretlek, Olive. Mindig is szerettelek. És mindig szeretni foglak.

De én azt akarom, hogy a *mindig* több legyen, mint a következő három perc.

– Előrehajol! – kiáltják az utaskísérők. – Előrehajol!

A gép függőlegesen zuhanni kezd. A fejünk fölül úgy ereszkednek le a madzagokon az oxigénmaszkok, mint valami hátborzongató marionettfigurák. Valaki felsikolt, és én ijedten kapom oda a fejem.

– Nézz rám! – utasít Wyatt, de a szavai belevesznek a fülsiketítő recsegésbe, ahogy szétválik a repülőgép teste. A világom leszűkül arra az áthatóan kék, igéző szempárra, amely kritizált, provokált, meglepett, elcsábított és szeretett.

Miközben lefelé zuhanunk az égből, arra gondolok,

vajon ki fog emlékezni rám.

Belezuhanok a tűztengerbe, amely a Két Út Könyvének ösvényei közt forrong. A tűzfolyam zúgva örvénylik körülöttem, sűrű füst fojtogat, utat tör magának a szám belsejébe és a szemhéjam alá is. Az arcomat égetik a könnyek. A ruhámat, a vállamat, a hajamat lángok mardossák. Kiáltok, de senki nem hallja.

Tudás. Tudásra van szükségem. A tudással jutok át a kapukon, el a démonok mellett. Mindenütt ott vannak – egy szörnyeteg, akinek fél testét letépték. Egy szétroncsolódott ülés a beleszíjazott férfival, aki üvöltve nézi, ahogy a lángok felemésztik a becsatolt övét. Egy lány, akinek a haja helyén tűz lobog. A tekintetük éppoly rémült, mint az enyém. Ahogy elbotladozom mellettük, Wyatt nevét kiáltom.

Két út vezet ki innen: egy szárazföldi és egy vízi. Ezt álmomból felébresztve is tudnám, mintha a szívembe vésték volna. De Wyatt nélkül nem megyek sehova.

Wyatt! – kiáltom.

A füst veszélyes fenevaddá válik, a gomolygó felhőkből fenyegető, feketés alak áll össze, amely engem akar. Rémülten hátrálni kezdek. *Wyatt! Wyatt!*

A füstből úgy bontakozik ki egy utaskísérő, mintha levetné és maga mögött hagyná a bőrét. Megragadja a karomat. *Velem kell jönnie!* A szavakat le tudom olvasni a szájáról, de hangot nem hallok.

Miért kellene vele mennem? Elfordulok tőle, és odébb bukdácsolok a roncs lángoló darabjai között. Egyszer csak

megbotlom, és az esésemet egy fehér inges férfi ruganyos teste fogja fel; egy szőke hajú férfié, aki a földön hasal. *Wyatt*.

Minden erőmet össze kell szednem, hogy a hátára fordítsam, közben majd kiszakad a tüdőm, úgy köhögök. A férfi üveges tekintete a fekete égboltra mered.

De ez az ember szemüveget és bajuszt visel. Ez az ember nem Wyatt.

Olyan keserves zokogás tör rám, hogy képtelen vagyok talpra vergődni. Az arcomat és a hajamat finom por borítja. Ekkor megpillantom a vízi utat. Elindulok felé, és már a távolból megcsillannak a tűzoltótömlők, mint a mitológiai csodalény, a sokfejű hidra, amely szembeszáll a tűzokádó sárkánnyal.

Ettől azonban még sűrűbb, még kocsonyásabb lesz a füst, mintha sűrű levest lélegeznék. Képtelen vagyok előrébb jutni. A szárazföldi út maga a pokol. Csapdába estem.

A füst egyszer csak élesen kettéválik, mint amikor egy fatörzset széthasít a fejsze, és egy újabb szörny közelít felém. Ennek a szörnynek csupa vér az arca.

Ez a szörny a nevemet kiáltja.

Feltápászkodom. Az illető magához szorít, a kezével támasztja a fejem, és úgy csókol, mintha a saját tüdejéből nekem adhatná az összes oxigént.

És ekkor meglátom a kiutat. A következő életet.

KÉSŐBB

Amikor kinyitom a szememet, minden csupa fehér – fájdalmasan hunyorgok a vakító fényben. Körülöttem különféle tárgyakat észlelek, de a körvonaluk homályos, elmosódott.

A kínzó fájdalom az első dolog, amit megtapasztalok.

A fejem erősen lüktet, és olyan ólomsúlyú, hogy mozdítani sem bírom. A torkom száraz, akár a forró sivatag. Hatalmas erőfeszítésembe kerül nyitva tartani a szememet.

Nem halhattam meg, ha ekkora fájdalmat érzek! Igaz, senki nem tudhatja, mi vár ránk odaát. Talán a túlvilágon nincs is más, *csak* fájdalom.

A következő pillanatban már nem vakít annyira az erős fény – mintha takarót borítottak volna rá. Miután szép lassan kitisztul a látásom, megállapítom, hogy az ablaknál behúzták a függönyt. A tárgyak idővel körvonalazódnak, szék, mosdó, kórházi ágy lesz belőlük. Aztán Brian hangja üti meg a fülem.

– Jobban érzed magad? – kérdi.

A keze melegen fonja körül az enyémet. Az arca úgy úszik be a látóterembe, mint a vörös hold: ismerős, mégis valószínűtlen.

Lemosolyog rám, a szemében könnyek ülnek. Látom rajta, hogy éppolyan nehezére esik megszólalni, mint nekem.

– Megsérültél – mondja végül. – Meg kellett műteni, hogy csökkentsék az agyadra nehezedő nyomást.

Tétován felemelem a szabad kezemet, és megtapogatom a fejemet borító kötést. Igyekszem megőrizni a hidegvéremet, de igazából halálra rémülök. Az öcsém mesélt néhány idegsebészeti esetről, amelyeknek szemtanúja volt. Munkásokról, akik lezuhantak a létráról, és soha többé nem ébredtek fel. Elismert tudósokról, akik az agyvérzésük után már felöltözni sem tudtak segítség nélkül. Kieran elmondta, hogy az agy lenyűgöző szerv, a viselkedése azonban teljességgel kiszámíthatatlan. Soha nem lehet tudni, mire hogyan reagál.

Most már értem, miért kalapált veszettül a fejem. Igyekszem felidézni, mi történt, hol vagyok, hol voltam előtte.

Wyatt.

Egyiptom.

Repülőszerencsétlenség.

Oldalra fordítom a fejem, de a metsző fájdalomtól csillagokat látok. Ide-oda mozgatom a szemem, de csak Briant látom, mintha ő lenne a valódi észak, én pedig egy iránytű, amelyet hozzá kell igazítani.

Talán csak képzeltem az egészet?

Talán Egyiptomot és a sírkamrát csak lázálomban láttam? Talán a Wyatt-tel való egymásra találásunk sem volt más, mint néhány neuron kisülése, amelyet a sebészeti szonda idézett elő?

Erre a gondolatra könnybe lábad a szemem. Amint lecsukom a szemhéjamat, egy könnycsepp leszalad az

arcomon.

– Nincs semmi baj – nyugtatgat Brian, és még szorosabban fogja a kezemet. – Most már minden rendben lesz. Itt vagyok neked.

Itt vagyok neked.

Az ajkaim közül egyetlen szó tör apró buborékként a felszínre.

– Meret – suttogom.

– Otthon maradt Kierannel. Jól van. – Brian egy röpke pillanatig hezitál. – Amikor megkaptam a hívást… arra gondoltam, először megnézem, milyen állapotban vagy.

Igen, hogy lássa, nem vagyok ezernyi dróttal gépekre kötve, nem vagyok darabokban, nem égtem össze a felismerhetetlenségig. *Mégis mi történt velem?*

Igyekszem visszaemlékezni, de az agyam különös, élénk képekkel van tele: a szúrós homokkal, a nap narancsos korongjával, a forróságban reszkető sivataggal. Ezek a képek nem illenek ide, a kórterembe a kék székek, a műanyag vizeskancsó és a fekete képernyős fali tévé közé.

Egyiptomon kívül egyetlen dologra emlékszem: Meret DNS-tesztjére. Behunyom a szemem.

– Sajnálom – nyögöm. – Annyira… sajnálom!

Brian megrázza a fejét.

– Most semmi nem számít, csak az, hogy meggyógyulj, és otthon lehess.

Az *otthon* szónak hatalmas súlya van. Még mindig az otthonomnak nevezhetem, ha az utolsó emlékem róla épp az, hogy elhagyom?

Hasogat a fejem, ha megmozdítom, de már maga a

gondolkodás is fáj. Igen, talán az történt, hogy hiába hagytam ott Briant és Meretet, nem érkeztem meg oda, ahova indultam.

Erre aztán sorjázik a többi emlékfoszlány: Thane, Anglia, Win.

Veszteség.

Hiányozhat valami, ami soha nem volt a miénk?

Vagy *valaki?*

Ez a gondolat még a fejfájásomnál is gyötrőbb.

Brian úgy cirógatja hüvelykujjával a kézfejemet, mint egy pillangó, amely bármelyik pillanatban felröppenhet.

– Hívnom kellene egy nővért. Szólni, hogy felébredtél. – Fojtogatja a torkát a zokogás. Lehajol, és csókot nyom az összekulcsolt ujjainkra. – Az hittem, örökre elveszítettelek – mondja elcsukló hangon.

Ezt egyszer már hallottam tőle.

Felemelem a kezem, és óvatos mozdulattal Brian fejére teszem. A haja puha, mint a bársony. Az ujjammal a tincsei közé túrok, majd a tenyerembe fogom az arcát. Behunyom a szemem, és rábízom magam, ahogy mindig is tettem.

Kisvártatva felfordulás támad a folyosón: veszekedés elfojtott hangját hallom. Aztán kivágódik az ajtó, és egy hang túlharsogja az összes többit.

– Kit érdekel, hogy nem vagyok a rokona?! Nem tarthatnak vissza, ha a fene fenét eszik is!

Wyatt viharzik be a kórterembe, aztán eszelős tekintettel megáll, és végignéz a bebugyolált fejemen, a rám kötött különféle szerkentyűkön és a férjemen, aki

időközben talpra ugrott, de még ugyanúgy szorongatja a kezem.

Amikor a tekintete megállapodik rajtam, és látja, hogy ébren vagyok, széles mosoly terül el az arcán. Olyan érzésem támad, mintha felragyogna a nap. *Valóságos vagy, és itt vagy* – gondolom magamban, és tudom, neki is épp ez jár a fejében.

– Hála az égnek! – sóhajtja, és tesz egy lépést felém. – Jól vagy? Tényleg jól vagy? Mondj valamit! – sürget.

– Wyatt – felelem. – Ő itt Brian.

Anyám mindig azt mondogatta, hogy a baj hármasával jár, és mint sok minden másban, ebben is igaza volt.

A DNS-teszt eredménye.

A Kairó–Boston-járat balesete.

És a szívem. Ebből a helyzetből nem keveredhetek ki anélkül, hogy összetörne.

Röviden beszámolok Briannek, mi minden történt velem: Londonból Kairóba repültem, megtaláltam Wyattet, és elmondtam neki az igazat Meretről. Épp Merethez készültünk, amikor lezuhant a repülőnk. Azt hittem, jól vagyok, hiszen a saját lábamon sétáltam el a roncstól. Engem különösebben meg sem vizsgáltak, hiszen Wyatt volt az, akinek úgy megsérült a fejbőre, hogy csak úgy dőlt belőle a vér. Épp a repülőtársaság alkalmazottjával tárgyaltam a lehetséges bostoni járatokról, amikor megfordult velem a világ. Utána már semmire nem emlékszem.

Figyelem, ahogy a két férfi egymást méregeti. Egyikük

sem szól egy szót sem. Aztán Wyatt kezet nyújt Briannek.

Brian kikerekedett szemmel bámul a kezére.

– Te most *szórakozol* velem, a fenébe is? – szólal meg.

Ebből a kínos helyzetből egy idegsebész rezidens ment ki, aki azért jön, hogy az állapotomat ellenőrizze, és örömmel konstatálja, hogy magamhoz tértem. Brian és Wyatt a kórterem két sarkába húzódnak, mialatt az orvos megvizsgál: a szemembe világít, kérdéseket tesz fel, és a lábujjaimat nyomkodja, hogy ellenőrizze a központi idegrendszer működését. Felvilágosít, hogy sürgősségi kraniotómiát kellett végezni, miután a CT-felvétel epidurális hematómát mutatott. A sebészek az agyhártya és a koponya közötti epidurális térből eltávolították a felgyűlt vért, így csökkentették a nyomást. Meglékelték a koponyámat, leemeltek egy kisebb csontdarabot, kiszívták a vérömlenyt, apró titániumlemezekkel visszaerősítették a csontot, majd összevarrták a fejbőrt. Megnyugtat, hogy a gyógyulásom szempontjából rengeteget számít a fiatal korom, illetve a tény, hogy egy kórház sürgősségi osztályán lettem rosszul, és azonnali ellátásban részesültem. Elmondja, hogy két-három napig még megfigyelnek itt, Észak-Karolinában, a további kezeléseket pedig majd az otthonomhoz közeli kórházban végzik el.

Az *otthonom*. Már megint ez a szó.

Mire mindezt elmondja, lassan felülök az ágyban. A lüktető fejfájásom alábbhagyott, a hangom erősebb.

– Összességében – fejezi be az orvos – sok mindenért hálát adhat.

Ezzel vidáman kivonul, hogy a nővérpultnál feljegyezze a változásokat a kórlapomra.

Brianre pillantok, aztán Wyattre.

– Wyatt – fordulok hozzá –, adnál nekünk egy percet?

Wyatt lesújtott arckifejezése láttán összefacsarodik a szívem.

– Nem megyek sehová – jelenti ki makacsul. – Itt leszek az ajtó előtt. – Brianre hunyorít, mintha kinézné belőle, hogy fájdalmat okoz nekem.

Érdekes, mindeddig épp fordított volt a helyzet.

Az ajtó kattanva csukódik be Wyatt mögött.

– Brian – fogok bele, ő azonban az ágyam szélére ül.

– Dawn, komoly fejsérülésed volt. Ennek a beszélgetésnek… nem muszáj most megtörténnie. – Előkotorja a telefonját. – Viszont ismerek valakit, aki nagyon szeretne beszélni veled.

Megnyom néhány gombot, és mielőtt tiltakozhatnék, Meret gyönyörű arcocskája ragyogja be a képernyőt.

– Anya! – kiáltja. A mosolya a világot jelenti.

– Szia, kicsim!

– Jól vagy? Mi történt a fejeddel? Maradt egyáltalán hajad?

Elnyomok magamban egy vigyort.

– Hamarosan jól leszek – felelem, és rádöbbenek, hogy akár az egész világgal szembeszállnék, csak hogy betarthassam az ígéretemet. – Fúrtak egy lyukat a fejembe. És fogalmam sincs, maradt-e hajam.

– Komolyan?

– Lehet, hogy a kötés alatt olyan vagyok, mint egy

bowlinggolyó – tréfálkozom. – Gondolod, lesz bátorságod emberek közé menni velem?

– Mikor jössz haza?

Brian felé sandítok.

– Néhány nap múlva. Amikor az orvosok engedik.

A telefonon imbolyogni kezd a kép, majd egyszer csak Kieran arca bukkan fel a képernyőn.

– Szia! – üdvözöl, és Meret laptopjának képernyőjébe bámul. – Briantől tudom, hogy epidurális hematómád volt koponyaűri nyomásfokozódással. Nagyon szexi!

– Na, látod, ezért vagy még mindig szingli – jegyzem meg, mire előtör belőle a vidám kacagás.

– Ezek szerint tényleg jól vagy – állapítja meg, majd elkomorul. – Nézd, nekem nincs valami sok rokonom, hogy bármikor előránthassak valakit helyetted.

Érzem, hogy elszorul a torkom. Sokáig csak mi ketten voltunk egymásnak.

– Tudom.

Hallom Meret hangját, ahogy megpróbálja visszakaparintani a laptopját Kieran keze közül. Annyi mondanivalóm lenne neki, de még nem jött el az ideje. Most nem beszélhetek vele, amikor itt áll mellettem Brian. Ráadásul egyelőre azt sem tudom, mi történik a következő öt percben, nemhogy a távolabbi jövőben.

Néhány pillanat erejéig szótlanul meredek a képernyőre, és csak gyönyörködöm a látványban. Az az érzésem, Meret nagyon is megválogatja a szavait. Kíváncsi vagyok, Brian mit mondott neki, mielőtt magamhoz tértem. És arra is, mit mondott neki, amikor

Egyiptomban voltam. Emlékszem, az e-mailben Meret azt kérdezte, az ő hibája-e, hogy elmentem.

Azt akartam, hogy Wyatt kapcsolatot építsen a lányával, de talán rám is ez a feladat vár.

– Anya? – töri meg a csendet végül Meret. – Hiányoztál.

– Te jobban hiányoztál.

A sötétben a szeme fényes csillagként villan.

– Ne halj meg, rendben? – suttogja.

– Ígérem – felelem.

Meret bontja a vonalat, én pedig visszaadom Briannek a telefont, amit ő nyomban zsebre vág. Könnyek gyűlnek a szemembe, és amikor a kézfejemmel törölgetni kezdem az arcomat, Brian zsebkendőért indul.

– Nem gondoltam volna… – kezdem, de a szavak éppolyan hamar elpárolognak, mint a finom hóréteg a verőfényes napsütésben.

Brian a lábára szegezi a tekintetét.

– Gondolom, mennyire hiányzik – jegyzi meg csendesen, aztán megrázza magát, mintha egy lefulladt motort próbálna újraindítani.

– Meret tudja az igazat? – teszem fel a nagy kérdést.

Brian nem válaszol azonnal.

– Most pihenned kellene…

– Brian!

– Igen – buggyan ki belőle. – Magától is kitalálta. Úgy értem, tudja, hogy *Egyiptomba* utaztál, ami meglehetősen furcsa választás, hacsak nem… – Brian hangja elakad. – De most ne törd a fejed ilyesmin!

– Brian – figyelmeztetem –, nem kendőzhetjük el a

problémákat.

– Kis híján meghaltál – sóhajt fel olyan halkan, hogy alig hallani a hangját.

– De nem haltam meg.

– De ez a helyzet most mindent megváltoztat.

Megvárom, amíg felemeli a fejét, és a szemembe néz.

– Tényleg?

A tény, hogy egy kórházi ágyon fekszem, és Brian szánakozva néz rám, még nem jelenti azt, hogy a sok érzelem, amely tegnap még benne munkált, nem forrong ugyanúgy a színlelt nyugalom felszíne alatt.

Brian a torkát köszörüli.

– Lefeküdtél vele?

Erre a kérdésre végképp nem számítottam.

– Nos, *lefeküdtetek?*

Nagyot nyelek.

– Igen.

Amikor megpillantom Brian gyötrelmes tekintetét, a gyomrom fájdalmas görcsbe rándul. *Én* tettem ezt vele, egyedül *én*. A hallgatása mélyebb sebet üt, mintha ordibálna velem. Az ágyam melletti székre rogy, könyökét a térdén támasztja.

– Beleszerettél?

Mindig az őszinteség a legegyenesebb út.

– Soha nem is szerettem ki belőle – suttogom.

Brian bólint, és gondosan kerüli a tekintetemet.

– Tudod, a tudományos konferenciákon a fizikusok mindig különféle feltevésekről beszélnek. Mondjuk, repülőn utazol, de a hajtómű leáll, és tudod, hogy

mindjárt szörnyethalsz. Vajon vigaszt merítesz a tudatból, hogy valahol léteznek más verziók is belőled, akik tovább élnek? Vagy egy ellenkező példa: rosszul érzed-e magad attól, hogy tudod, egy másik énednek szörnyű élet jutott, mondjuk, kibukott a suliból, bűnöző lett, vagy a hitvese csúnyán faképnél hagyta, és beadta a válópert. Komolyan mondom, a kvantumfizikusok ezekhez hasonlókról szoktak diskurálni. – Végül mégiscsak a szemembe néz. – Eddig azt hittem, ilyesmin nekem is csak elméletben kell gondolkodnom.

– Nem akartam, hogy így alakuljanak a dolgok – mondom tétován, mire Brian szája keserű mosolyra húzódik.

– Én még nálad is kevésbé.

Egy ideális világban a repülő nem zuhant volna le, és most nem feküdnék itt a kórházi ágyon, meglékelt koponyával. És nyugodtabb körülmények között mutathattam volna be Wyattet Briannek és Meretnek.

Egy ideális világban be sem kellett volna mutatnom őket.

– Hazamegyek Merethez – szólal meg Brian.

Leesik az állam a csodálkozástól.

– Micsoda?

Brian bólint, majd közelebb araszol az ágyhoz, és megfogja a kezem.

– Mindenáron ide akartam repülni, hogy lássam, minden rendben van veled – mondja Brian. – Még beszélek az orvosokkal, de egyelőre megnyugtatónak tűnik a helyzet. Meretnek szüksége van legalább az

egyikünkre. És feltételezem, hogy Wyatt majd elvisz Bostonba, amint kiengednek a kórházból.

– Igen, de…

– Dawn, tudom, hogy vele akarsz lenni.

A mondat végén nem viszi le a hangját, így hát várom az elmaradhatatlan *de* szócskát.

Brian azonban feláll, zöldes szeme köré ráncok gyűlnek, pedig a mosolya nem ér el odáig.

– Mindig is azt reméltem, hogy megadhatom neked, amire vágysz.

Lehajol, két kezébe fogja az arcomat, és gyengéd, finom csókot lehel a homlokomra.

– Szerintem hozzám akartál visszajönni, amikor lezuhant a repülő – mondja. – Talán csak még nem tudsz róla.

Ezzel kilép az ajtón anélkül, hogy visszanézne.

Wyatt a lábát sem hajlandó kitenni a kórteremből. Akcentusával és gödröcskés mosolyával annyira elbűvöli az ápolónőket, hogy hiába nem lenne szabad, még azt is megengedik neki, hogy éjszakára velem maradjon. Felveszi a kapcsolatot a Yale-lel, és hosszasan tárgyal a tanszék dékánjával. Az idegsebész kétszer is megjelenik, csak hogy megnyugtasson, az állapotom kielégítőbb, mint remélték. Rövid időre elszunnyadok, és ébredéskor úgy érzem, újra önmagam vagyok. Keresztrejtvényt fejtünk, aztán végignézünk jó néhány epizódot az *Esküdt ellenségek*ből. Wyatt elkéri a tálcámról a gyümölcsös zselét, és elmeséli mindazt, ami kiesett az

emlékezetemből. A balesetet harminchat ember élte túl. Minket rögtön behoztak a kórházba. Miután megnéztem, hogyan öltik össze Wyatt fejsérülését, kimentem egy kis friss levegőt szívni, de a folyosón forogni kezdett velem a világ. Wyatt hallotta a felfordulást, és mire kirontott a vizsgálóból, már körülöttem sürgött-forgott az ápolószemélyzet.

– Miért van benned ekkora versenyszellem? – von kérdőre pikírten. – Eredetileg engem vittek vérző fejjel kórházba, de neked még ebben is muszáj volt túltenni rajtam!

Viccelődik velem, mert így nem kell szembenéznie a valósággal: ha másik ülésben ültem volna, ha más szögben csapódunk a földbe, én már nem lennék itt. Kettőnk története, amely épp csak elkezdődött, már véget is ért volna. Valahol, egy párhuzamos idővonalon egy másik énem a saját temetésén vesz részt éppen.

Erről eszembe jut Win. Vajon életben van még? Ha meghaltam volna, várt volna rám?

Ez a gondolat még a fejemen éktelenkedő vaskos kötésnél is élesebben ráébreszt, hogy csupán egy hajszál választott el a haláltól. Egyszer csak reszketni kezdek, és abba sem bírom hagyni. Wyatt bemászik mellém az ágyba.

– Hé! – ölel magához. – Hé, Olive, minden rendben van.

– Nincs minden rendben. – Alig kapok levegőt. Most fogom fel igazán, milyen szerencsés vagyok, hogy életben maradtam, és a felismerés súlya alatt szinte összeroppanok.

– De idővel rendben lesz – szögezi le, és én még soha nem voltam ennyire hálás a túlzott magabiztosságáért.

– És mi van, ha téved az orvos? – suttogom. – Mi van, ha behunyom a szemem, és többé nem ébredek fel?

Wyatt tekintetében tűz lobog.

– Nem fogsz meghalni, és kész.

Az arcomra erőtlen mosoly ül ki.

– Ha mégis arra kerülne a sor, kinézem belőled, hogy magát Oziriszt is lefizetnéd.

– Ha félsz behunyni a szemed, majd én ébren tartalak. Ha nem hiszel az orvosnak, szerzek még százat, hogy meggyőzzelek. – Wyatt arcán szomorkás mosoly dereng. – Egyébként már csak az én testi épségem érdekében is életben kell maradnod. Ha az én felügyeletem alatt halnál meg, a férjed kinyír.

– Nem akartam, hogy így találkozzatok – sóhajtom.

– Hematóma ide vagy oda, nem tudok elképzelni olyan forgatókönyvet, amely kevésbé lett volna kínos. – Wyatt elbizonytalanodik. – Nem szívesen mondom ki, de *én* nem hagytalak volna itt, az egyszer biztos.

Nem igazán tudnám elmagyarázni neki, hogy Brian nem azért ment haza, mert nem törődik velem eléggé, hanem épp azért, mert *nagyon* is törődik velem.

Eltűnődöm, vajon fordított helyzetben Wyatt ugyanúgy megadná-e nekem a szükséges teret, hogy döntést hozhassak.

Wyatt fogja a kezem, és a szívére teszi. Érzem, milyen erősen, egyenletesen dobog.

– Szerinted van bárki is, aki a kórházi ágyán

szerelmeskedik? – morfondírozik.

Elfojtom a nevetést.

– Szerintem, ha valaki kórházba kerül, akkor elvileg túlságosan beteg az ilyesmihez.

– Komolyan? – Wyatt keze a derekamra simul, és megpihen. – Olyan, mintha ezt a hajlatot nekem teremtették volna – állapítja meg. – Mintha mi ketten ugyanabból a mészkőtömbből lennénk kifaragva.

Erről eszembe jut II. Ramszesz hatalmas szobra Luxorban, amelyet ugyanabból a tömbből vésztek ki, mint a feleségét, Nofertarit, akinek apró alakja a fáraó lába közt bújik meg.

– És ha majd templomot emelnek nekünk – folytatja Wyatt –, a te szobrod akkora lesz, mint az enyém.

– Hogyhogy mindig olvasol a gondolataimban?

Wyatt rám szegezi a tekintetét.

– Már tizenöt éve próbálok a fejedbe látni. – A kezem után nyúl, és összefonja az ujjainkat. – Régebben arról fantáziáltam, hogy írsz nekem, és elpanaszolod, hogy mennyire boldogtalan vagy.

– *Erről* fantaziáltál?

– Ez a legszolidabb álmaim közé tartozott. Aztán rádöbbentem, hogy csak álom, és még jobban belevetettem magam a munkába.

– És visszaírtál? – kérdezem. – Álmodban.

Wyatt bólint.

– Megírtam neked, hogy szedd össze magad. Mindenféle buta tanácsot osztogattam. Hogy ülj fel egy repülőre, és utazz! Hogy maradj fenn egész éjjel! Hogy csókolj meg egy

vadidegent! De valójában azt akartam mondani, hogy utazz el hozzám, maradj fenn velem egész éjjel, és csókolj meg engem.

Meg is teszem. Ajkamat erőteljes állkapcsához nyomom.

– És mi lett az álmoddal?

– Ó, az elhalványul a valóság mellett – vigyorog Wyatt.

De a valóság nem más, mint egy repülőszerencsétlenség, egy fejsérülés és a kapcsolatok gordiuszi csomója, amely nem lett kevésbé gubancos, amióta elhagytam Bostont.

Egy óegyiptomi költemény szerint az istenek azért teremtették meg a varázslatot, hogy az emberek távol tartsák a balszerencsét. Mégis, hiába enyhítjük olykor-olykor a ránk zúduló csapásokat, a rosszat nem zárhatjuk ki teljesen az életünkből.

A tekintetem Wyatt kezére siklik, amely csupa seb és karcolás az ásatáson végzett munkától, aztán az enyémre, amelyen még ott csillog a jegygyűrű.

– És most merre tovább?

Noha együtt szálltunk fel a repülőre, és Wyatt eltökélt szándéka megismerni a lányát, egyelőre nem beszéltünk arról, mit tartogat számunkra a jövő. Nem beszéltünk Anjáról. Bizonyos értelemben nem is bánom, mert egy kicsit félek hallani, mit akar Wyatt.

És félek hallani, *én* mit akarok.

– Minél messzebb ettől a kórháztól. És remélhetőleg minél hamarabb.

– Nem szó szerint értettem.

– Talán elbizakodottnak hangzik – kezdi Wyatt –, de

ezentúl szeretnék mindig ott lenni, ahol te vagy.

– De hiszen neked menyasszonyod van.

– Én kérek elnézést, hogy még nem bontottam fel az eljegyzésemet. Túlságosan lekötötte a figyelmemet, hogy túléljek egy repülőszerencsétlenséget. – Amikor látja, hogy nem nevetek a tréfáján, finom csókot lehel a számra. – Tudom, hogy mindketten mások mellett köteleztük el magunkat, és szerintem komolyan is gondoltuk, hogy életünk végéig szeretni fogjuk őket. De a dolgok nem mindig úgy alakulnak, ahogyan tervezzük. Ezt nálunk jobban senki nem tudhatja.

– Annyira rettegek! – suttogom.

– Egy lyuk van a fejedben – mormolja, és puszit nyom az átkötött halántékomra. – Belevaló csaj vagy, aki mindent legyőz.

– Ez nem ugyanaz – ingatom a fejem. – Rengeteg a vesztenivalóm.

– Nekem is… elveszíthetem a lányomat, pedig még nem is találkoztam vele.

– Annyira szeretném, ha Meret megkedvelne!

– Már hogy ne kedvelne meg? – vigyorog a szokásos, beképzelt modorában. A tekintetében azonban félelem villan, mert olyan szerepbe kényszeríti őt a sors, amelyre még nem készült fel. Ahhoz képest, hogy mindketten odavagyunk a történelemért, a saját múltunkkal való szembenézés nem igazán az erősségünk.

Meretre gondolok, arra, milyen arcot vágott, amikor meglátott a képernyőn, és arra, mi mindent kell még tennem, hogy helyrehozhassam mindazt, amit

elrontottam.

– Én nem tudok a tengerentúlra költözni.

– Akkor majd én ingázom.

– *Egyiptomba?*

– Ha kell, akár a Marsra is – mosolyog rám Wyatt. A sötétséget hirtelen betölti a fény. – Hát nem érted, Olive? – folytatja megnyugtató hangon. – Ez a dolgok *könnyebbik* része.

Két karját körém fonja. Most már bármelyik percben benyithat a nővér, aki majd jól leteremt bennünket. De addig meg sem moccanok.

– És még miről fantaziáltál? – kérdem. – Mik voltak a kevésbé szolid álmok?

A nyakamon érzem, ahogy Wyatt szája mosolyra húzódik.

– Volt egy különösen izgató álmom arról, hogy a Halottak Könyvének varázsigéit festegetem.

– Erotikus fantáziálásnak meglehetősen gyenge.

– De a papirusz a meztelen tested volt – teszi hozzá, és én hangosan felnevetek.

– Mesélj még! – kérem.

A második nap újabb CT-vizsgálatot végeznek. Nem alakult ki vérömleny, és koponyaűri levegőgyülem sem látható. Az orvos azt mondja, mindent összevéve úgy fest, teljesen fel fogok épülni, de egy napig még bent tartanak.

A telefonom csodával határos módon túlélte a balesetet, mindössze a képernyője repedt meg – ami azt jelenti, hogy fel tudom hívni Meretet. Miután Brian elmondta

neki, hogy néhány napig még a kórházban kell maradnom, és egy jó barátom vigyáz rám, Meret nem feszegeti tovább a dolgot. Rendszeresen beszélünk egymással. Az első videóhívásnál még ágyban feküdtem, később felkeltem, és megmutattam neki a társalgót, ahol a tévében folyton spanyol nyelvű rajzfilmek mennek, és az ápolónőt, aki Alec Baldwin hasonmása. Akkor is ott van velem, amikor az orvos letekeri a fejemről a kötést, és először vehetem szemügyre a kis, kérdőjel alakú sebhelyet, amelyet még kapcsok tartanak össze. A hajamat csak az egyik oldalon borotválták le, és Meret szerint épp úgy festek, mint Natalie Dormer *Az éhezők viadalá*ban. Rá is keres a Google-ben, hogy megmutassa. Az első megnyert teniszmeccse után is felhív, már a kocsiból, mert izgatottságában alig bír magával.

Amikor Meret hív, Wyatt mindig kioson a kórteremből, nemcsak azért, mert nem akar megzavarni bennünket, hanem mert retteg, nehogy a képernyőn keresztül kelljen megismerkednie a lányával. Vagy talán amúgy is retteg az első találkozástól.

Én mindig ügyelek, hogy mosolyogjak és vidám legyek, akkor is, ha fáj a fejem, és fáradt vagyok. Meret mindig ügyel, hogy csakis könnyed témákat érintsen. Mindketten megérezzük, amikor kissé erőltetett lesz a beszélgetés. Olyan ez, mint amikor az ember egy befagyott tavon kénytelen jó néhány lépést hátrálni, ha túlságosan vékony jégre téved.

Mielőtt elköszönnénk egymástól, Brian mindig megkéri Meretet, hadd váltson velem néhány szót ő is.

Ilyenkor alaposan végigmér, és megdicsér, milyen jó formában vagyok, én pedig beszámolok neki, mit mondtak az orvosok. Hamar kifogyunk a szavakból, mert én nem említem neki Wyattet, ő pedig szemlátomást nem szívesen mesél arról, hogyan telnek a napjai. Ezerszer beszélgettem már Briannel. A helyzet maga megszokott, de valami nem stimmel. Mint amikor az ember filmet néz a tévében, de a hang nem követi a színészek szájmozgását. Brian nem mérges, és nem is szomorú. Nem tudnám megállapítani, *milyen*. Talán gondosan ügyel, hogy közömbös maradjon. Egyelőre kivár.

A kórházi tartózkodásom harmadik napján Meret nem említi Briant.

– Azt hiszem, beszélnem kellene… – kezdem, de hirtelen nem tudom, mit mondhatnék. *Az apáddal?*

– Nincs itthon – vágja rá Meret.

– Értem – bólintok. Nincs abban semmi szokatlan, hogy a laborjába ment, nekem most mégis különös érzésem támad. Valahogy természetesnek vettem, hogy ha beszélni szeretnék vele, akkor ott lesz. Miután elbúcsúzom Merettől, az ölemben fekvő telefonra bámulok, és Brian zsenialitásán gondolkodom. Vajon *tőlem* tanulta meg a nagy igazságot, hogy az embernek el kell veszítenie valamit ahhoz, hogy érezze, mennyire hiányzik?

Négy nappal azután, hogy hajszál híján az életemet vesztettem egy repülőszerencsétlenségben, újra repülőre szállok.

Mivel a megismételt CT-vizsgálat eredménye sem

mutatott ki felgyűlt levegőt, az orvosok óvatosan ugyan, de engedélyt adtak a repülésre, mivel viszonylag rövid útról van szó, ráadásul Bostonban is akadnak idegsebészek, akik kezelésbe vehetnek, ha bármilyen komplikáció lép fel. Wyatt az ajándékboltban vesz nekem egy selyemkendőt, amelyet a fejemre köthetek, jóllehet ez nem rejti el a tényt, hogy a hajam egyik felét leborotválták, a másik felét nem. Félek, hogy képtelen leszek gépre szállni, aztán valahogy mégis legyőzöm a szorongásomat. Azon kapom magam, hogy a többi utast figyelem, amint elrendezgetik a kézipoggyászukat, és becsatolják az övüket. *Tudják egyáltalán, milyen szerencsések, hogy velem repülhetnek?* – kérdezném legszívesebben. – *Velem már megtörtént a legrosszabb. Mi az esélye, hogy újra megtörténik?*

A földet érésnél aztán úgy szorítom Wyatt kezét, hogy a körmöm nyomot hagy a bőrén.

Hányszor jártam már itt, a Logan repülőtéren – miután Merettel kiruccantunk Orlandóba, vagy amikor Briannel egy londoni konferencián jártunk –, de Wyatt-tel most először vagyok itt. Wyatt-tel most először vagyok bárhol is a Yale-en és Egyiptomon kívül. Nagyon furcsa őt hús-vér valójában itt látni, ebben a városban, amelyet az otthonomnak tekintek.

Wyatt kézenfekvő megoldásnak tartja, hogy rögtön bejelentkezzen egy szállodába. Elhatározzuk, hogy autót bérlünk, mert amikor Kairóba értem, megüzentem Briannek, hol parkol az enyém, hogy elmehessen érte.

A pultnál az ügyintéző vaskos bostoni akcentussal szól

hozzánk, és megkérdi, milyen autóra gondolt Wyatt: nagy méretűre, kompaktra vagy minire.

– Maguk, amerikaiak mindent megszállottan méricskélnek – tűnődik el Wyatt. – A kompakt jó lesz. Nekem nem kell semmit kompenzálnom az autóméretttel.

Az ügyintézőnek a szeme sem rebben.

– Ha a felesége is vezet, az ő jogosítványára is szükségem lesz.

Ez merő feltételezés, mégis villámcsapásként ér.

– Én… én nem vezetek – dadogom. Még néhány hétig biztosan nem ülök volán mögé, de amúgy is könnyebb ezzel elintézni a dolgot, mint magyarázkodni, hogy nem is vagyok Wyatt felesége. Erről eszembe jut, milyen nehezen harcolta ki magának, hogy bejöhessen a kórterembe, csak mert nem vagyok a rokona. Nem vagyok senkije – hivatalosan és gyakorlatilag nem. A világ szemében mi nem tartozunk össze. Erre a gondolatra teljes súlyával nehezedik rám a valóság, mi vár még ránk.

– Csak én vezetek, öregem – mondja Wyatt a fickónak.

Odanyújtja a hitelkártyáját – kész csoda, de a balesetben nem esett ki a zsebéből a tárcája –, és átkarolja a vállam.

– Bostonban mindenki homárt eszik, igaz? – kérdi tőlem.

– Aha.

– Szeretném megkóstolni. Az egyiptomi konyha nem épp a homárról híres.

Elönti a szívemet a hála, amiért Wyatt mindent elkövet, hogy ne érezzem elviselhetetlennek a helyzetet. Úgy tesz,

még ha csak a következő félórácska erejéig is, mintha nem arra készülnék, hogy kihúzzam a fonalat, amely mindeddig egyben tartotta az életem pihepuha szövetét.

– Lehet róla szó – egyezek bele.

Wyatt nem sokkal este hét után rak ki a házunk előtt. Úgy döntöttünk, legjobb lesz, ha a következő lépést egyedül teszem meg. Egy pillanatig még csendben ücsörgünk a kocsiban, a kezünk a sebességváltón összekulcsolva.

– Bármi is történik, Olive – szólal meg végül –, nem hibáztatlak. Nagyon is tisztában vagyok vele, hogy ebben a házban nem vagyok szívesen látott vendég – mondja, majd megkeményedik a hangja. – És ha Meret még nem áll készen, hogy találkozzon velem, nos, tizenöt évig vártam, egy kevés még belefér.

Biccentek, kinyitom a kocsi ajtaját, ő azonban nem engedi el a kezem.

– Folyton az jár a fejemben, hogy ha belépsz azon az ajtón, többé nem jössz ki – mondja halkan. Előrehajol, és megcsókolja az ajkam, mintha pecsétet nyomna rá.

Gyorsan kiszállok, mielőtt még meggondolhatnám magam, és felsietek a lépcsőn. Az ajtó előtt megtorpanok, nem tudom, kopogjak-e, vagy egyszerűen lépjek be. Wyatt a járda mellett vár, mintha arra számítana, hogy sarkon fordulok, és visszamenekülök a kocsiba.

Végül nagy levegőt veszek, és belépek.

Hallom, hogy a mosogatónál csobog a víz, ezért a konyha felé veszem az irányt. Brian ott áll nekem háttal. Elöblögeti, majd sorra a mosogatógépbe pakolja az

edényeket. Hirtelen egy éles emlékkép villan fel előttem. Egyik nyáron elromlott a mosogatógépünk, és nem volt pénzünk újat venni, ezért minden este pénzfeldobással döntöttük el, ki rak rendet a konyhában. Brian akkor is megjelent a konyhában, amikor én vesztettem, és eltörölgette az edényeket, csak hogy ne egyedül kelljen mosogatnom.

– Visszajöttem – szólalok meg.

Brian tudta, hogy elbocsátottak a kórházból, de nem mondtam el neki, pontosan mikor érek Bostonba. Feltételezhette akár, hogy szívesebben jönnék kocsival, ami plusz egy nap utazást jelentett volna. Nézem, ahogy kiegyenesedik, elzárja a csapot, a kezét törölgetve felém fordul, és magában nyugtázza, hogy ott állok előtte épen és egészségesen, leszámítva a kérdőjel alakú forradást. Egy csodálatos, váratlan pillanatig boldogság önti el az arcát, mint amikor csillogó aranyréteg kerül egy szoborra. Egyetlen lépéssel ott terem előttem, szorosan magához ölel, majd kissé hátrahajol, és végigsimítja a karomat, mintha maga sem hinné, hogy valóságos vagyok. Aztán valahogy szakadék nyílik köztünk, míg végül ott állunk egymással szemben, de nem érünk a másikhoz.

– Az orvosok azt mondják, egy repülőszerencsétlenségnél azért több kell, hogy megszabadulj tőlem – viccelődöm, hogy felvidítsam. Túl későn eszmélek rá, menyire rosszul sült el a tréfám.

– Az jó – feleli Brian. – Nagyon jó.

– Pár nap múlva kell kivenni a kapcsokat. Akár Kieran is kiveheti.

Brian bólint, aztán szótlanul bámulunk egymásra. Ott örvénylik körülöttünk egy egész beszélgetés, amit nem mondunk ki. Brian nem kérdezi meg: *Hol van Wyatt?* Én pedig nem kérdezem: *És most mi lesz?*

– Hol van Meret? – töröm meg a kínos csendet.

Brian a szemével a lépcső felé int.

– A szobájában.

Egyetlen porcikám sem kívánja azt a beszélgetést, amelyet muszáj lesz lefolytatnunk, inkább lóhalálában rohannék Merethez.

– Wyatt hol van? – tudakolja Brian.

Erőnek erejével a szemébe nézek.

– Egy szállodában.

Brian mindkét keze ökölbe szorul. Látom, mekkora erőfeszítésébe kerül, hogy kisimítsa a vonásait.

– Ne csináld ezt, kérlek! – figyelmeztetem.

– Mit?

– Ne bánj velem úgy, mint a hímes tojással!

– Sehogyan sem bánok veled.

– Erről van szó. Csak mert kis híján elpatkoltam. De még mindig itt vagyok! – Teszek egy lépést feléje. – Úgy kell beszélnünk egymással, mintha meg sem történt volna a baleset.

– Ha nem menekültél volna el itthonról, *tényleg* nem történt volna meg! – fakad ki Brian. Hátrahőköl, mintha a haragja ereje taszított volna rajta egyet.

A hangja indulatos, forrongó, akár egy kitörni készülő vulkán. *A te hibád az egész!* – korholom magam. Mielőtt mindent elborítana a láva, a kezéért nyúlok, hogy a hátsó

kertbe hívjam, ahol nyugodtabban beszélhetünk. De amint hozzáérek, úgy ugrik hátra, mintha megégettem volna.

Talán meg is égettem.

– Kérlek, ne itt vitatkozzunk, ahol Meret is meghallhat minket!

– Nahát! – horkant gúnyosan. – Szóval *most már* gondolsz rá?

A szívverésem olyan hangosan lüktet a fülemben, hogy biztosra veszem, ő is hallja.

– Nem akartam, hogy így legyen. Annyira sajnálom, Brian!

– Mit sajnálsz? – kérdezi. A hangja megtévesztően gyengéd. – Hogy hazudtál nekem? Hogy miután beütött a bomba, azonnal elhagytál minket? Hogy nekem kellett összeszedegetnem Meret összetört szívének darabkáit? – A szeme elkeskenyedik. – Hogy keféltél vele?

Összerándulok. A gondolataim mélyéről előkúszik egy emlék. Amikor megkérdeztem Wintől, nem érzi-e úgy, hogy megcsalja Felixet, ő azt felelte: *Néha arra gondolok, talán Thane-t csaltam meg azzal, hogy feleségül mentem Felixhez.*

– Magára hagytad a saját gyerekedet! – vádaskodik Brian. – Magára hagytad, épp, amikor megtudta… – Megrázza a fejét, mert képtelen szóba hozni a DNS-tesztet. – El tudod képzelni, mennyit sírt az utóbbi három hétben, miután a fejébe vette, hogy nemcsak az apját, de az anyját is elveszítette? Van fogalmad arról, milyen önző húzás volt ez tőled?

Később, amikor magamban újrajátszom a beszélgetést, tisztán látom majd, hogy ez a jelző volt az utolsó csepp abban a pohárban, amelynek már réges-régen ki kellett volna borulnia.

– Önző – ismétlem. – Önző? Tudod, hány embert soroltam magam elé az elmúlt tizenöt évben? Az anyámat. Az öcsémet. A betegeimet. Meretet. Téged. Még Wyattet is. Mindenki más boldogsága fontosabb volt a sajátomnál. Kivétel nélkül *mindig* én vagyok az utolsó, akire gondolok. Aztán egy pillanatra, *egyetlen* pillanatra változtattam ezen. Tudom, hogy nem jól csináltam, ha lehet ezt egyáltalán jól csinálni. De el kellett mennem, a saját lelki békém érdekében. Nem maradhattam itt, nem színlelhettem tovább, hogy minden a legnagyobb rendben, ahogy máskor tettem, különben szép lassan felemésztett volna a kérdés: *Mi lett volna, ha?* Végül semmi nem maradt volna belőlem.

Mire mindezt elhadarom, fújtatva kapkodom a levegőt, mintha egy maratont futottam volna végig, hogy megejthessük ezt a beszélgetést.

Talán így is történt.

Ekkor kristályosodik ki előttem, hogy ez a parázsló düh a legtisztább érzelem köztünk már jó ideje. Úgy gondolom, ezt Brian is éppúgy érzi. Most, hogy a tekintetünk találkozik, a vihar elcsendesül. Most már csak én vagyok, és ő, mint régen, és a vihar egyedül megbánást hagy maga után.

– Miért nem volt elég? – kérdi halkan. – Miért nem volt elég neked, hogy itt vagyunk egymásnak?

– Akartam, hogy elég legyen. Azért mentem el Kairóba, mert tudnom kellett, hogy Wyatt-tel kapcsolatban csak képzelődöm-e. Úgy értem, hogy az idő esetleg csak megszépítette a régi emlékeket.

– Elhiszem, hogy úgy érezted, nincs minden rendben köztünk, de még helyrehozhattuk volna. Erre te kerestél magadnak valaki újat.

Valaki régit – helyesbítek némán.

– Azt hittem, mi ketten egy csapat vagyunk – folytatja Brian. – Együtt vészeltük át a szeretteink halálát. Együtt építettük a karrierünket. Együtt neveltünk egy kamaszt. Egymásra támaszkodtunk. Azt hittem, hiába döcög néha a kapcsolatunk, mi mindig itt vagyunk egymásnak.

– Én is azt hittem – ismerem be.

– Akkor… miért?

Nincs számára megfelelő válaszom – nem tudom, miért vonzódunk bizonyos emberekhez, miért van az, hogy egyesek jobban passzolnak hozzánk, mint mások.

Brian behunyja a szemét.

– Képtelen vagyok kiverni a fejemből a gondolatot, hogy én tettem ezt veled.

Amikor ezt kimondja, rádöbbenek, hogy már hosszú ideje eszembe sem jutott Gita. Kíváncsi vagyok, Brian nála keresett-e vigaszt, miután hazajött az észak-karolinai kórházból. Még az is lehet, hogy Gita vállán sírta el a bánatát.

Ha a Gitával történtekre gondolok, nem biztos, hogy továbbra is van jogom úgy érezni magam, mintha gyomorszájon vágtak volna. Talán *soha* nem is volt.

De ebben a pillanatban leesik, hogy Brian nem Gitára gondolt.

– Minden éjjel, amikor nem voltál itt, ébren feküdtem az ágyon, és reméltem, hogy nyomorultul érzed magad. Tizenöt éven keresztül a szemembe hazudsz… átversz engem… átvered a lányunkat… és nincs büntetés? – Nyel egyet. – Úgy érzem, én hoztam a fejedre ezt a repülőszerencsétlenséget.

Téved. Nem a baleset volt a büntetésem, de valóban nagy árat kell fizetnem. Hiába vagyok boldog Wyatt-tel, a boldogságomba méreg vegyül, mert más boldogságát kell beáldoznom érte.

Brian felém nyúl, de a keze nem sokkal a leborotvált fejbőröm előtt megáll.

– Mindenféle rosszat kívántam neked. De ezt nem, Dawn – ingatja a fejét. – Ezt soha.

Meglep, hogy a logikus gondolkodású, vérbeli tudós Brian fejében akár egy másodperc töredékéig is megfordulhatott, hogy a sötét gondolatainak bármi közük lehet egy repülőgép hajtóművének meghibásodásához.

– Van egy másik univerzum, ahol mérges lettem, te pedig örökre eltűntél. Ezért… nem is tudom. Talán babona, de azt hittem, ha többé nem kiabálok veled… akkor itt maradsz.

Szóra nyitom a számat, aztán becsukom.

– Sajnálom – préselem ki magamból. Már sokadszorra.

Brian a szemembe néz, aztán a tekintete a fejemen éktelenkedő kacskaringós sebhelyre, majd az ajkamra siklik.

– Tudom – feleli. – Én is.

A válla fölött, az ablakban felvillan egy fényszóró. Elképzelem, ahogy Wyatt elhajt a házunk elől.

Amikor kinyitom az ajtót, Meret az ágyán ül, kényelmesen hátradől, ölében a nyitott laptop. A következő pillanatban kihúzza magát, kikapja a füléből a fülhallgatót, és megkövülten mered rám. Óvatos léptekkel közelítek, mint egy riadt vadhoz, és leülök az ágy szélére.

Boldogan veti magát a karom közé.

Szorosan átölelem, arcomat a hajába fúrom. Olyan döbbenetes erővel ér a felismerés, hogy elhagytam őt – hogy elhagytam *ezt* –, mintha fejbe vágtak volna. Szédülök, és szó szerint rosszul leszek a gondolattól, hogy ha nem éltem volna túl a balesetet, nem láthattam volna őt felnőni. Tudom, hogy túl vehemensen ölelem, hogy alig kap levegőt, de képtelen vagyok engedni a szorításomon. Eszembe jut, hogy amikor kicsi volt, lehajoltam hozzá, megcsiklandoztam, és beletrombitáltam a nyakába, csak hogy halljam a kacagását.

– Mindig habfürdőillatod van – suttogja.

– Komolyan?

– Múlt héten a táborban ugyanilyen szappanillatot éreztem, amikor kimentem a teremből. Elkezdtelek keresi, mert biztos voltam benne, hogy ott vagy valahol. – Kissé elhúzódik. – De nem voltál.

Próbálom elképzelni Meretet, ahogy egyre dagad benne a remény, mint a kelt tészta, és körbe-körbe járkál, de sehol nem talál.

A fejemre pillant.

– Fáj?

– Kicsit. – Óvatosan a fejbőrömhöz érek. – Mint Frankenstein, igaz?

– Nem vagy vicces. – Meret sietve letöröl egy könnyet a kézfejével. – Meg is halhattál volna.

– Bárki meghalhat – felelem gyengéden. – Bármikor.

– De te el sem búcsúztál – buggyan ki belőle.

Eltűnődöm, hogyhogy eddig nem vettem észre az önutálatot, amely a szobája falait festi, és az önbizalomhiányt, amely az ágyneműjébe van beleszőve.

Elhatározom, hogy az igazat mondom neki.

– Ha elbúcsúztam volna, nem lett volna bátorságom elmenni.

– Úgy érted, hogy *elhagyni* – teszi hozzá keserűen. – Elhagyni *engem*.

Hosszasan keresgélem a szavakat.

– Meg kellett keresnem valakit.

– A biológiai apámat.

Mély levegőt veszek.

– Ezért mentem Egyiptomba. Tudom, hogy a… – Elhallgatok, gondolkodom, mit mondjak. – A másik apád elmondta.

– Ő az *egyetlen* apám – vágja rá lojálisan Meret. – Annak a másik embernek még a nevét sem tudom.

– Szívesen mesélek róla – ajánlkozom. – Wyattről.

Érzem, hogy szinte remeg. Talán a félelemtől? A dühtől? Végül felpillant. Beleegyezik.

Így hát átvitt értelemben legalábbis beengedem az

otthonunkban Wyattet. Mesélek Meretnek a srácról, akit az első pillanattól kezdve gyűlöltem, a szőke hajáról, az égszínkék szeméről és a szüntelen hencegéséről. Elmesélem, hogyan versengtünk egymással, hogy a legjobbak legyünk a Yale egyiptológiai tanszékén. Mesélek Wyatt angliai gyerekkoráról, a bátyja haláláról és a nemesi címéről. Mesélek a régészházról, arról, milyen a sivatag, mielőtt felkelne a nap, és hogyan veszekedtünk, mielőtt megtaláltuk a festett feliratot. Elmesélem, hogy amikor megcsókolt, rádöbbentem, hogy azért igyekeztem olyan sokáig ellökni őt magamtól, mert tudtam, hogy ha a közelembe jön, soha többé nem akarok majd megválni tőle.

– Nem tudtam rólad – fejezem be a történetet. – Amikor eljöttem Egyiptomból, nem tudtam, hogy terhes vagyok.

– Ezt higgyem is el? – vonja össze a szemöldökét Meret. – Annyit dumálsz a biztonságos szexről meg a védekezésről. Abban a pillanatban, hogy először menstruáltam, gyakorlatilag erényövet raktál rám, nehogy úgy végezzem… hát, úgy, mint *te*.

– Azt hiszem, ezt megérdemlem.

– Szóval dobtad őt, aztán apával vigasztaltad magad?

Összerándul az arcom.

– Azt hiszem, ezt is megérdemlem. De nem vigaszról volt szó. Az életem darabjaira hullott, és Br… az apád segített újra összerakosgatni. Hogy tudtam volna *nem* beleszeretni? – Mélyen beszívom a levegőt. – Nem várom el, hogy megbocsáss. Még csak azt sem várom, hogy megérts. De ami Wyatt és köztem volt… készakarva

temettem el a szívem mélyére, hiszen magam mögött akartam hagyni a múltat. Az apáddal terveztem az életemet. Akartam, hogy mi hárman egy család legyünk. Amikor Egyiptomra gondoltam, minden csupa kérdőjel volt. Már nem lehettem tudós. Testvérnek kellett lennem, és anyának. De ha a jövőbe néztem, ahol apád várt rám, ott válaszokat láttam. – Megköszörülöm a torkom. – A Wyatt iránti érzéseket elzártam magamban, de valahogy előbújtak, és gyökeret vertek. Visszanyirbálhattam volna őket, Meret, de megszabadulni sehogyan sem tudtam volna tőlük.

– És mi lesz velem? – kérdi Meret reszketeg, elcsukló hangon.

– Mi lesz veled? – mosolygok rá. – Hát, Wyatt szeretne megismerni.

Meret felkapja a fejét.

– Most? *Itt?* – Látom, hogy egyik pillanatról a másikra összeállnak a fejben a mozaikdarabkák. – Szóval ő volt veled a kórházban.

– Ő hozott vissza hozzád – pontosítok. – Most egy szállodában vár. Tőled függ, hogy szeretnél-e találkozni vele, vagy sem.

Meret a ruháját húzogatja, úgy lebbenti el a pólóját a gömbölyded vonalaitól, ahogy már ezerszer tette idegességében.

– Nem muszáj kedvelned. Nem muszáj befogadnod őt az életedbe.

Meret kíváncsi tekintettel vizslat, mintha csak most látott volna meg bennem valamit, amit eddig észre sem

vett – egy ferde kisujjat, amely valaha különös körülmények között tört el, vagy egy tetoválást, amelyet eddig mindig több réteg ruha fedett.

– Akkor most mi lesz velünk? Velem, veled meg apával?

– Nem tudom.

A szeme mérgesen lobban.

– Istenem, nem hagynád végre abba a *hazudozást?*

– Nem hazudok.

– Na, jó. Szóval eljön ide, azt mondja: *Szia, kislányom, örülök, hogy megismertelek,* aztán itt hagy, visszamegy Egyiptomba, te meg itt maradsz, és mindenki úgy tesz, mintha semmi nem változott volna?

Nem tudom, mit mondhatnék, hiszen erre nincs jó válasz.

– Na, persze – motyogja Meret. – Rögtön gondoltam.

Van egy pillanat, amikor az ember felnőttként ráeszmél, hogy a gyerek, akivel beszél, többé már nem gyerek. Kierannel ez akkor történt, amikor el kellett neki mondanom anyánk halálhírét. Emlékszem, hogy a szemébe néztem, és láttam, ahogy egyik pillanatról a másikra megváltozik: rádöbbent, hogy a talaj kicsúszott a lába alól, és ő egyre csak zuhan. Meret számára most jött el a pillanat. Kislány korában az összes tündérmesét elmondtam neki a szerelemről. Elmeséltem, hogy a szerelem feléleszti az embert a halálból, győzedelmeskedik a gonosz felett, és a szegényeket gazdaggá teszi. Ma azonban fellebbentem a fátylat, és a mesék helyett a tényekről beszélek. Elmondom, hogy a szerelem meg is ölhet; hogy ha az ember

győzedelmeskedni akar, kénytelen fájdalmat okozni másoknak; és hogy a boldog szerelemnek döbbenetes ára van.

– Nem tudom, mi lesz apáddal. Még sok mindent alaposan meg kell rágnunk. De nem jelenthetem ki, hogy nem akarok Wyatt-tel lenni. Szeretem őt. Soha nem gondoltam volna, hogy így lehet valakit szeretni.

A fájdalomtól remeg a hangom, ahogy őszintén kiöntöm a szívemet. Meret megérzi a fájdalmamat, és feszülten figyel.

– Vannak, akik soha nem élik át az ilyen szerelmet, és vannak, akik átélik, de utána képtelenek mást szeretni… Én nagyon is szerettem az apádat. Még mindig szeretem. De akit a világon a legeslegjobban szeretek, az *te* vagy. – Megfogom a kezét, és ő nem húzza el. – Wyattet egyszer már elveszítettem, és túléltem. Talán az apádat is elveszítem, és azt is túl fogom élni. De ha téged veszítenélek el? – Az arcában az én szememet látom, Wyatt állát, a legjobbat mindkettőnkből. – Azt nem élném túl!

Meret hangos zokogással veti magát a karomba. Átölelem őt, és a haját simogatom, pontosan úgy, mint amikor kicsi korában szörnyek tanyáztak a szobájában. A szörnyek talán nem voltak valósak, de Meret félelme az volt, és nekem egyedül ez számított.

– És mi lesz, ha nem tetszem neki? – kérdezi, és már látom, hogy magában elhatározásra jutott.

A két kezem közé fogom az arcát.

– Kicsim, már hogy ne tetszenél neki?

Üzenek Wyattnek, de nem érzem helyesnek beinvitálni őt az otthonunkba, amikor Brian is itt van. Wyatt leparkol, és inkább a tornácon várakozik a kis, fából készült hintaágyon, amelyet öt éve szereztünk be, de korántsem használtuk olyan sokat, mint ahogy terveztük. Amikor Merettel a sarkamban kinyitom az ajtót, Wyatt felugrik, és az arcán úgy ragyog fel a boldogság, mint amikor fellobban a gyertya lángja.

– Szia! – köszön rá Meretre, aki egyik lábáról a másikra áll.

– Szia! – feleli végül.

– Mit szólnál hozzá… ha leülnénk kicsit?

Meret nem mozdul, ezért finoman megtaszítom a hátát. Letelepednek a hintaágy két végébe, onnan méregetik egymást, mint két bokszoló a ring két csücskében.

– Nos – fogok bele –, én akkor most magatokra hagylak benneteket…

– Ne! – kiáltja Meret.

– Kérlek, maradj! – szólal meg vele egy időben Wyatt is, így hát leülök, nekidőlök a ház falának, és próbálok beleolvadni a deszkaborításba.

Wyatt a két térde közé szorítja a kezét. Meret összefonja a karját.

– Úgy hallom, tudósnak készülsz.

– Semmi szükség rá, hogy jópofizz velem – felesel Meret.

– Nem akartam. Én csak… – Wyatt megdörzsöli a tarkóját. Most először látom zavarba jönni. Eddig minden helyzetben könnyedén adta a nagymenőt. – Az anyukád

mesélt nekem a táborról, ahová a nyáron jártál.

– Oké, majd én tartok neked egy gyorstalpalót, hogy mindent megtudj rólam. Mindig is vágytam egy bernáthegyi kutyára, kívülről fújom az egész *Hamilton*t, és rettentően utálom a szálkás halat. Főzni nem tudok, viszont gond nélkül készítek táptalajt baktériumtenyésztéshez. Ja, igen – folytatja negédes hangon. – És a Bika jegyében születtem.

Wyatt harsány nevetésre fakad.

– Hát, én máris látom a hasonlóságot.

– Ahhoz ott van a DNS-teszt, ha mindenképpen bizonyítékot akarsz.

Wyatt javára legyen mondva, nem néz rám, hogy némán a segítségemet kérje.

– Nincs rá szükség, hogy lássam a teszt eredményét. – A tekintetét le sem veszi Meretről, aki egy cseppet sem enyhült meg. – Nézd, azt mindenképpen tudnod kell, hogy nagyon örülök. Még nem tudom, hogyan, de szeretnék megpróbálni az apád lenni.

Kínosan összerándulok, mert tudom, hogy épp ez az, amit Meret nem akart hallani.

– Köszi, de nekem már van apám – vág vissza. – Te csak a genetikai anyagot adtad.

– Remélem, minden képzeletet felülmúlóan briliáns genetikai anyag volt – tréfálkozik Wyatt.

– Nem tudom – feleli Meret. – Nem hinném, hogy sok mindenben hasonlítunk.

– Hát, ebben tévedsz – vigyorog rá Wyatt. – Mindketten szeretjük az anyukádat.

Meret szorosan összepréseli az ajkát.

– És – teszi hozzá Wyatt – én is kívülről fújom a *Hamilton*t.

– Komolyan? – kerekedik ki Meret szeme.

– Nem. De az első dalt még úgy-ahogy el tudnám dúdolni – mondja Wyatt, aztán elkomorul. – Tudom, mekkora teher neked ez az egész. Olyan lehet, mintha kicsúszott volna a lábad alól a talaj. Na, látod, ez is közös bennünk. Hogyan is várhatnám el tőled, hogy csak azért, mert váratlanul az életedbe csöppentem, másként bánj velem, mint a legelső idegennel, akivel az utcán találkozol? Nem áltatom magam azzal, hogy a barátodként gondolsz rám. De nagyon szeretném remélni, hogy esélyt adsz nekem, és egy nap valóban az lehetek.

Wyatt a zsebében kotorászik a telefonja után.

– Ó, itt is van – mondja, és egy fényképhez görget, amely még a legelső régi, színes Kodak-képek közül való. Egy fiú van rajta Wyatt jellegzetes, aranyló fürtjeivel és kényszeredett mosolyával, mellette egy bernáthegyi terpeszkedik egy téglaépület lépcsőjén.

Wyatt a kedvenc gyerekkori kutyáját szeretné megmutatni, de Merettel mindketten a fiatal Wyattre meredünk – a nagydarab, pufók fiúra, akinek kerek az arca, és az álla alatt finom kis toka bújik meg.

– Nem tudom, hogy az egyes kutyafajták iránti szenvedély öröklődik-e, de…

– Most nem így nézel ki – vág a szavába Meret, és kiveszi a kezéből a telefont.

Wyatt a fényképre pillant.

– Nem. Azt hiszem, nem. Mindig is nagy termetű voltam a koromhoz képest, legalábbis akkoriban így mondták ezt udvariasan. Amikor kiderült, hogy szörnyen béna vagyok a rögbiben, kénytelen voltam bujkálni az edző elől. Rendszerint a könyvtárba mentem, mert az edző oda soha be nem tette a lábát. Biztos vagyok benne, hogy életében nem vett kézbe könyvet. Én viszont rengeteget olvastam. Piramisokról, múmiákról és fáraódinasztiákról.

Csodálkozva pislogok rá. Én ugyan mindig is tökéletesnek gondoltam Wyattet, de ezek szerint volt idő, amikor ő nem így látta magát.

Meret két ujjával kinagyítja a képet, mintha nem hinne a szemének. Visszafojtja a lélegzetét, és látom, hogy végre az ő fejében is összeáll a kép. Igen, *innen* jövök én.

– Az emberek idővel változnak – szólal meg csendesen Wyatt. Rám néz, de továbbra is Merethez beszél. – Talán most még nem így gondolod, de néha nem árt emlékezni arra, kik voltunk régebben.

Érzem, hogy könnyek csípik a szemem. Wyatt egyetlen fényképpel megadta Meretnek a jó érzést, hogy végre tudja, honnan származik, és egyben engem is feloldozott.

Meret visszaadja Wyattnek a telefont.

– Nagyon szerettem azt a kutyát – mereng el Wyatt. – Narmernek akartam elnevezni az első uralkodó után, aki egyesítette Egyiptomot, de igazából anyám kutyája volt, ezért Bailey lett. – Elhúzza a száját. – Milyen elcsépelt név!

– Szoktál podcastokat hallgatni? – tudakolja Meret. Ezzel nyújt olajágat neki.

– Nem.

– Van egy, amelyiknek az a címe, hogy *A legfurcsább tény, amit a héten megtudtam*. Nagyon klassz. Mindegyik epizód más témát dolgoz fel, például, hogy mitől őszül meg az ember egyik napról a másikra, miért támad a szarvas emberre, vagy miért haltak meg olyan sokan a bostoni melaszömlésben. Az egyik epizódban olyan szerzetesekről meséltek, akik élve mumifikálták magukat – mondja Meret. – Átküldhetem a linkjét.

Wyatt lelkesen bólogat.

– Az nagyon jó lenne.

Meret arcát átszínezi a mosolya.

– Nemrég kezdtem el teniszezni. Az edző szerint őstehetség vagyok.

– Azt meghiszem. Amikor annyi idős voltam, mint te, a bentlakásos suliban egyszer én voltam a legeredményesebb játékos.

– Komolyan?

– Igen. – Wyatt elbizonytalanodik. – Jó ideje nem volt ütő a kezemben. Talán egy nap majd mutathatnál néhány trükköt.

– Talán – bólint Meret. – Egy nap.

Némán figyelem őket. Úgy beszélgetnek, mintha dámáznának: egyszer egy fehér, másszor egy fekete korongot vesznek le a tábláról, amíg végül mindkettőjüknél ott sorakozik a másik összes korongja. Eltelik egy óra, majd még egy. Kíváncsi vagyok, mit csinálhat Brian. Valószínűleg csendben ücsörög a saját házában, és azon tűnődik, miként lopja el egy vadidegen a lánya szeretetét.

Mintegy varázsütésre nyílik az ajtó, és Brian lép ki a tornácra. Wyatt nyomban talpra szökken. Magamban megállapítom, hogy a tornác falánál ücsörögve hajszálpontosan egyforma távolságra vagyok kettőjüktől.

Brian Wyattre mered, az állkapcsa megfeszül. Wyatt szemrebbenés nélkül állja a tekintetét.

Mintha egy pisilőversenyt néznék. Meret tekintete is ide-oda rebben, egyik férfiról a másikra.

– Későre jár – fordul Brian Merethez. – Nem fogsz tudni felkelni reggel.

Meret feláll a hintaágyról.

– Remélem, legközelebb ott folytatjuk, ahol abbahagytuk – mondja Wyatt.

Látom, hogy Meret azon töri a fejét, mit tegyen: kezet rázzon vele? Megölelje? Egyiket sem?

Wyatt azonban lesétál a tornác lépcsőjén, elhagyja Brian felségterületét, így megkímélve Meretet a döntéshozataltól.

– Nos – szólal meg esetlenül Wyatt –, akkor hát jó éjt!

Teszek egy lépést felé, de Meret megragadja a csuklómat, mielőtt utánaeredhetnék.

– Te nem mész el megint, ugye?

Briannel nem beszéltünk arról, hol fogok aludni, és hogy egyáltalán itthon maradok-e. Meret arca azonban olyan jámbor, olyan törékeny. Az imént tértem vissza hozzá. Hogy hagyhatnám el őt újra?

– Nem – nyugtatom meg. – Még szép, hogy nem.

Brian ekkor sarkon fordul, és bemegy a házba. Meret odainteget Wyattnek, majd ő is bevonul.

– Majd gyere jó éjt kívánni! – szól oda.

Wyatt a csillagos ég alatt ácsorog.

– Sajnálom – suttogom. – Én…

– Tudom. Megértem. – Előhúzza a zsebéből a bérelt kocsi kulcsát, és feldobja a levegőbe. – Meretnek ma este nagyobb szüksége van rád, mint nekem. Hajlandó vagyok osztozni rajtad.

– Tudomásom szerint nem vagy valami jó az osztozkodásban.

– Igen, igazad van – ismeri be Wyatt. – *Ez egyszer* hajlandó vagyok rá. De hajnalban már itt leszek a kocsival a ház előtt.

Elindul a kocsibeállón, de még hátrafordul.

– Figyelemre méltó kislány – motyogja, és a szája sarkában mosoly bujkál.

– Én megmondtam.

– Már alig vártad, hogy ezt az orrom alá dörgöld, igaz? – nevet nagyot.

Nézem, ahogy a bérelt autó hátsó lámpái eltűnnek az út végén, aztán a ház felé fordulok, ahol tizenöt évig éltem. Ismerek minden egyes meglazult padlódeszkát, tudom, hol ázott be a plafon, és melyik szobában a legfrissebb a festés, ma este mégis idegennek hat. Mint egy mauzóleum vagy egy kripta…

Briant a dolgozószobámban találom, épp a kanapét készíti elő.

– Erre… erre igazán nincs szükség – mondom.

Brian felém fordul, az arcába felkúszik a pír.

– Arra gondoltam, hogy te inkább… nem hinném…

Most már az *én* arcom is lángol.

– Úgy értem, rendben. De majd én megágyazok. Te… nyugodtan hagyj itt mindent.

A paplant és a párnákat halomba rakja a lepedőn, amelyet az imént hajtogatott rá a kanapé széleire. Alig félméternyire áll tőlem. Eszembe jut, amikor nászúton voltunk a karon ülő Merettel és az öcsémmel Miamiban. Kieran észrevett egy vörösfoltos gőtét, amely beszaladt a sövény alá, mielőtt alaposan megnézhettük volna. Brian ezek után morzsákból vékony csíkot szórt, és félórán keresztül próbálta a gőtét a napfényre csalogatni.

Most már tisztán látom, hogy Brian és Wyatt között az a különbség, hogy Wyatt addig ás, amíg meg nem találja azt, amit keres, Brian ellenben türelmesen vár, amíg a keresett dolog odamegy hozzá.

– Megyek, alvás előtt még elköszönök Merettől – szólalok meg.

– Nyitva hagyom az ajtómat, hogy halljalak – feleli Brian, mielőtt kilépnék a szobából. – Ha az éjszaka közepén bármire szükséged lenne, csak szólj.

Eddig éjjelente Wyatt és a nővérek szemmel tartottak. Ez lesz az első, egyedül töltött éjszakám. Brian előbb gondolt erre, mint én.

Mondania sem kell, tudom jól, hogy éppúgy fel fog ébredni, mint amikor Meret kicsi volt, és alig kapott levegőt a kruppos rohamtól. Lábujjhegyen odalopózik majd a dolgozószoba ajtajához, és figyeli, hogy egyenletesen lélegzem-e.

Meret szobájában odahengeredem mellé az ágyra, ahogy kislány korában is tettem. Mielőtt mély álomba merülne, a válla fölött füstként gomolyog felém a hangja.

– Most pont olyan, mint régen – mormolja.

Pedig már semmi nem olyan.

Amikor kisurranok Merettől, a hálószobánk ajtaja tárva-nyitva, bent már nem ég a lámpa. Belépek a dolgozószobámba, és leheveredem a kanapéra. A mennyezetet bámulom, forgolódom egy ideig, de sehogyan sem tudom megragadni az álmot, amely körülöttem lengedez.

Idővel feladom a küzdelmet, fogom a telefonomat, és videóhívással rácsörgök Wyattre. Amikor az arca megjelenik a képernyőn, a vonásain látom, hogy mély álomból riadt fel.

– Dawn? Minden rendben?

Későn kapcsolok, hogy ha a telefon éjnek évadján csörög, az rendszerint rossz hírt jelent.

– Jól vagyok – sietek megnyugtatni. – Honnan tudtad, hogy én vagyok az?

– Rajtad kívül ki tudja még, hogy Amerikában vagyok?

Bemászom az ágyba, és a telefont magam mellé teszem.

– Szóval – motyogja Wyatt –, ellenőrzöl? Meg akartál győződni róla, hogy nem egy leendő egyiptológussal hetyegek a szállodai szobámban?

– Csak hiányoztál.

– Bárcsak itt lehetnél velem! – sóhajtja.

– Jó is lenne!

– De miért látom úgy, hogy a sírás kerülget?

Mert, döbbenek rá, ha az ember megkapja, amit akar, nem jön azonnal a felhőtlen boldogság. Mint amikor lassan lemegy tökéletes spárgába, de közben minden porcikája sajog.

– Nem tudom – felelem. – Nem tudok elaludni.

– Nem tudsz elaludni *nélkülem* – pontosít, és a pimaszsága mosolyt csal az arcomra.

Hirtelen elfog a bűntudat, hogy őt is magammal rángattam az álmatlanság csapdájába.

– Fáradt voltál, erre felébresztelek. Szörnyű barátnő vagyok.

– Barátnő? – ízlelgeti a szót. – Az lennél?

Tekintve, hogy neki még mindig menyasszonya van, nekem pedig férjem, elképzelni sem tudom, mi más lehetnék. Úgy érzem magam, mint egy hetedikes tinilány, aki a szívszerelmével sutyorog. Vadul kalapál a szívem, mialatt a válaszon agyalok.

– Talán szülőtárs? – kérdem.

– Túl semmitmondó.

– Nyitott vagyok a javaslataidra.

– Komolyan? – A hangja csiklandozza a fülemet. – Akkor mit szólsz ehhez: *a lelki társam. Szívem. Szerelmem.*

A párnámra hanyatlom, majd szétvet a boldogság.

– Igen, ezek megfelelnek – préselem ki magamból.

– Akkor jó. És most mehetek aludni, ha megígérem, hogy rólad álmodom?

– Jó, legyen! – egyezem bele. – Jó éjt!

– Olive – sóhajtja. – Tedd le!

– Nem, inkább te.

– Háromra?

– Egy – kezdem.

– Kettő – súgja.

Bontom a vonalat. A boldogságtól szaporán dobog a szívem. Behunyom a szemem, de néhány perc múlva feladom, és inkább lemegyek a konyhába.

Hirtelen megtorpanok. Brian ott ül a páraelszívó lámpájának halvány fényében. Előtte egy üveg whisky. Amikor néhány méternyire megállok, felém fordul, és úgy pislant rám, mintha már várt volna. A szeme alatt sötét karikák éktelenkednek, a haja összevissza meredezik az alvástól vagy épp az álmatlan forgolódástól. Feláll, a tekintete riadtan szalad végig rajtam.

– Jól vagy? Fáj valami?

Minden – felelem magamban. *Csak nem úgy, ahogy gondolod*.

– Jól vagyok. Csak egy kis vízért jöttem.

Megnyitom a csapot, teletöltök egy poharat, és közben hallom, ahogy Brian visszarogy az asztal mellé. Megfordulok, és a szemébe nézek.

– Te nem is iszol.

Erre felemeli a poharát, és az utolsó cseppig felhajtja, ami benne van.

– Egy csomó mindent nem csináltam korábban, amit most csinálok.

Olyan furcsa érzés itt lenni vele a konyhában, látni őt abban a flanelköntösben, amit még tőlem kapott tavalyelőtt karácsonyra, tudni, milyen, amikor átölel, és összesimul a testünk, és belegondolni, hogy ez alighanem

soha többé nem történik meg. Soha nem csókolom őt, soha nem érzem a bőre ízét, soha nem rántom magamhoz a csípőjét.

Számtalanszor ültünk ennél az asztalnál éjnek évadján – Brian előléptetését ünnepeltük, a betegeimről beszélgettünk, Meret láza miatt aggódtunk, vagy épp a havi költségvetést tervezgettük. Ismerős a helyzet, mégis teljesen idegen.

Hogy lehet a meghittséget szép lassan meglazítani és felfejteni? Hogy lehet visszatérni egy egyszerű ismerősi kapcsolathoz, amikor az ember olyan jól ismeri a másik minden porcikáját, minden vágyát, minden félelmét, minden gondolatát?

Brian fürkésző tekintettel néz végig rajtam.

– Egy dolgot nem értek. Miért voltál olyan dühös rám azért, ami Gitával történt?

A neve hallatán értheteletlen módon még mindig megborzongok.

– Nem tudom. Talán mert a szívem mélyén úgy éreztem, ha én évekkel ezelőtt lemondtam Wyattről, neked sem lenne szabad másra gondolnod. – Eltűnődöm, mit mondhatnék még. – Talán mert az utolsó pillanatban úgy döntöttél, hogy nem csalsz meg. És nem vagyok biztos benne, hogy én is így döntöttem volna.

A vallomásom hallatán Brianből döbbent nevetés bukik ki.

– Hűha! – kapkodja a levegőt. – Nem semmi.

Ezek után olyan sokáig üldögélünk szótlanul, hogy a néma csend a dobhártyámnak feszül.

– Tudom, hogy ez most nem sokat számít, de tudd, hogy mindig is szeretni foglak.

– De nem eléggé – motyogja, mire elfacsarodik a szívem. Amikor azonban rám néz, a tekintete csupa kedvesség. – Igazán rád fér egy kis alvás. Legalább az egyikünknek aludni kellene.

Beleegyezően bólintok, és a mosogatóba teszem a poharamat.

– Tudom, butaság, de olyan más hangulat van a házban, amikor te is itt vagy. Valahogy jobb.

Amikor visszafordulok hozzá, az ujjait a whiskys poharára fonja.

– Nem butaság – mondom halkan, és otthagyom a sötétben.

Körös-körül mindent tűz emészt. A nyelvemet, a szemhéjamat, a bőrömet hamu borítja. Az oldalamra hengeredem, és egy füstsárkányt látok, a szájából tűz lövell. A másik oldalamra fordulva üres szemgödrök bámulnak rám.

Nagy nehezen feltápászkodom, próbálok hangot kipréselni a torkomból, de a kiáltásomat elnyomja a többiek sikoltozása. Átlábalok az egymás hegyén-hátán fekvő halottakon. Meg kell találnom őt. Meg kell találnom őt.

Mezítláb vagyok, a talpam izzó szénen tapos. Lepillantok, és az izzó parázs alatt két vonal sejlik fel. Egy kék és mellette egy fekete.

Elindulok.

Démonok kiáltanak rám. Az egyik egy arc nélküli gyermek. A másik egy fémrúdra nyársalt asszony, aki kézzel-lábbal hadonászik. Tekintetemet a földre szegezem, egyik lábamat teszem a másik után, minden lépés két szótag erejéig tart: *Wyatt. Wyatt.*

Előttem a pokol. Mögöttem a feldühödött óceán. Kellene tudnom a választ valamire, de nem emlékszem.

Egy véres szörnyeteg felágaskodik előttem, és felém kap.

Közben hörögve ordít. *Dawn! Dawn!*

Wyatt nevét kiáltanám, de egy hang sem jön ki a torkomon.

– Dawn!

A szemem kipattan, zihálva kapkodok levegő után, verejtékben úszva reszketek Brian ölelésében.

– Rosszat álmodtál – mondja. A keze végigszánkázik a gerincemen. Úgy tűnik, csak most kapcsol, hogy az ágyam szélén ül, én pedig pólóban és bugyiban vagyok, és erre úgy enged el, mintha valóban lángra kaptam volna.

Még mindig érzem a keze nyomát a bőrömön.

– Minden rendben – suttogja, és én hiszek neki.

Meglep, milyen lassú a szakítás. Nem történik semmiféle éles vágás, mint amilyet a guillotine ejt, az elszakadás nehézkes, fájdalmas. Annyi mindennek meg kell történnie a végleges elválás előtt. Ennek részben az az oka, hogy sem Brian, sem Wyatt nem erőltetik rám az akaratukat. A jövőmre rávetül a múlt árnyéka. Amikor Wyatt-tel vagyok, olyan érzés, mintha most látnám először a

világot, ahol a tarkabarka színeknek még nevük sincs, olyan különlegesek. Amikor Merettel és Briannel vagyok, olyan érzés, mintha visszakerülnék a legkedvesebb emlékeim közé. Ki tudna lemondani az egyikről a másik kedvéért?

A hazautazásom másnapján Kieran rábeszél, hogy menjek el egy CT-vizsgálatra a feletteséhez, aki Boston legjobb idegsebészének hírében áll. Jóllehet nincsenek fájdalmaim, tudom, hogy Kieran nem nyugszik, amíg a saját szemével meg nem győződik róla, hogy rendben van az egészségem.

Wyatt elvisz a kórházba a megbeszélt időpontban, és miközben én a váróteremben ücsörgök, ő kávéért indul. Épp egy régi magazint lapozgatok, amikor az öcsém belép a műtősruhájában.

Odasiet hozzám, és a karjába zár.

– A fenébe is, Dawn! – morogja. – Nehogy te is elhagyj, mint mindenki más!

– Nagyon igyekszem – felelem. Behunyom a szemem, és belekapaszkodok. Már tizenöt éve itt vagyok Bostonban, az öcsém mellett, de ebben a zűrös helyzetben mindeddig csak Meretre gondoltam. Meg is feledkeztem arról, hogy ha Egyiptomba megyek Wyatt-tel, Kierant is itt kell hagynom.

Karnyújtásnyira tol magától, és alaposan megvizsgálja a sebemet.

– Szép munka – ismeri el. – Ki műtött meg ott Észak-Karolinában? Mikor kell kivenni a kapcsokat?

Egyszer csak ott terem mellettem Wyatt, kezében két

kávéspohárral. Széles vigyor ragyog az arcán, és azon töri a fejét, hogy nyújtson kezet, ha egyszer mindkettőben egy-egy lattét szorongat.

– Te bizonyára Kieran vagy. A nevem Wyatt Armstrong. Már sokat hallottam felőled. – A kezembe nyomja a kávémat. – Tessék, Olive!

– Még a nevedet sem tudja? – dörmögi Kieran. – Talán az ő feje is megsérült?

– Tudja a nevem. De ez egy hosszú történet.

Kieran zavartan ráz kezet Wyatt-tel.

– Nem tudtam, hogy visszajött veled…

– Azért jött, hogy megismerkedjen Merettel. Hisz ő a biológiai apja.

Kieran szeme tágra nyílik.

– Na, erre nem számítottam.

– Ami az illeti, én sem – motyogom.

A pult mögül felénk sandít egy nővér.

– Ms. McDowell?

– Már vissza is vetted a lánykori nevedet? – kérdi meglepődve Kieran.

Mialatt én magamra öltöm a kórházi hálóinget és a köntöst, Kieran a kis öltözőhelyiség előtt vár.

– Na, akkor tisztázzuk csak! – szólal meg. – Ezek szerint hazahoztad a pasidat a férjedhez?

– Hallgass már, Kieran! – Kilépek az öltözőből, és hagyom, hogy a vizsgálóterembe kísérjen. – Volt egy tervem. Aztán egyszer csak a műtőasztalon kötöttem ki.

– Hányszor hallottam már ezt a kifogást!

Kieran ezután a radiológusasszisztenshez fordul, aki

segít felmászni, majd végigfeküdni az asztalon, azután letakar egy lepedővel. Kieran belép az üvegfal mögé, onnan figyeli, ahogy betolnak a jókora fémcsőbe.

– Rendben, Dawn, nem fog sokáig tartani – hallom a hangját a hangszóróból. Lassan, nyugodtan beszél, de én elég jól ismerem őt ahhoz, hogy megérezzem a szavaiban bujkáló aggodalmat. Tart tőle, hogy mit fog látni a felvételen. – Feküdj nyugodtan! Ne mocorogj!

Amúgy is bénult vagyok.

Behunyom a szemem, és remélem, hogy bármit lát Kieran a képernyőn, az teljesen normális lesz. *Kérlek, add, hogy minden rendben legyen!* – rebegek el egy imát.

Még csak most találtam rá!

Néhány perc múlva kihúznak a csőből. Kieran megnyom egy gombot, és az üvegen keresztül szól hozzám.

– Soha nem gondoltam volna, hogy egyszer ezt mondom, de tökéletes az agyad.

Megkönnyebbülten fújom ki a levegőt. Most már csak a szívemet kell rendbe tennem.

– A hajad viszont olyan, mint egy madárijesztőé – teszi hozzá.

Felülök, a lepedőt a mellemhez szorítom.

– Dr. McDowell – fordulok hozzá. – Maga elmehet a büdös francba!

Másnap, amíg Brian dolgozik, Wyatt meglátogat. A laptopomon megír egy cikket, mialatt én a regényemet olvasom, aztán lassan körbesétáljuk a víztározót.

Elmegyünk Meretért a táborba. Késő délután Wyatt és Meret leülnek egy Monopoly- partira, de aztán Wyatt panaszkodni kezd, hogy beledöglik az unalomba, és kér egy pakli kártyát, hogy megtanítsa Meretet egy kártyajátékra.

– Szóval, a cél az, hogy minél hamarabb elfogyjon a saját húzópaklid – magyarázza Wyatt. – Öt kártya van a kezedben. Sorokat kell leraknod középre, az ásszal és a kettessel kezdve. A jokert minden kártya helyett felhasználhatod, kivéve az ászt, a kettest, a hetest és a királyt… – Wyatt felnevet. – Na, készülj fel, mert most rohadtul megszívatlak!

Meret szeme felragyog a káromkodás hallatán.

– A rohadt életbe! Nem lett volna szabad csúnyán beszélnem – mondja Wyatt, és már fülig ér a szája.

Ügyelünk, hogy Meret jelenlétében ne érjünk egymáshoz. Vagy talán csak én ügyelek, Wyatt pedig az én kedvemért tartja meg a kellő távolságot. Nem is igazán folyok bele a beszélgetésükbe, inkább kívülállóként figyelem őket, miközben a saját dolgaimmal foglalkozom: rendbe teszem a konyhapultot, és megválaszolom az e-mailjeimet.

Elfészkelem magam egy karosszékben, és épp nekilátok feldolgozni a megválaszolatlan levelek tömkelegét, amikor befejezik a menetet, és Wyatt megkeveri a paklit, hogy egy újat kezdjenek.

– Ez csak a kezdők szerencséje volt – jegyzi meg savanyú ábrázattal.

– Nem viseled valami jól a vereséget.

– Ezt csak te gondolod. De most nincs esélyed ellenem, *szukkar*.

– *Szukkar?*

Wyatt maga is meglepődik, hogy ez a szó kicsúszott a száján.

– Arabul van. Az jelenti, cukor. – Elvörösödik. – Ez amolyan… becenév.

A laptopom mögül fél szemmel figyelem, ahogy Wyatt keveri a kártyát: a lapok úgy repülnek a két keze között, mintha nem hatna rájuk a gravitáció.

– Vissza fogsz menni Egyiptomba? – tudakolja Meret, és a kártyák szanaszét szóródnak.

Wyatt lopva rám sandít, majd nekiáll összeszedegetni a lapokat.

– Igen, valamikor mindenképpen visszamegyek.

Csak akkor tudatosul bennem, hogy lélegzet-visszafojtva várok, amikor Meret végül megszólal:

– Én is mehetek?

Wyatt arcára boldog mosoly ül ki.

– Az klassz lenne.

– Szeretném megnézni a gízai nagy piramist.

– Nem, nem szeretnéd – ellenkezik Wyatt. – Az szörnyen zsúfolt, tele turistákkal. Én elvihetlek olyan sírokhoz is, amelyek több ezer éve háborítatlanok…

– De a nagy piramis az, ahol müonok segítségével fedeztek fel egy újabb sírkamrát.

– *Miknek* a segítségével? – kérdezem.

Mindketten felém fordulnak.

– Müonok – ismétli Meret. – Elemi részecskék. Olyanok,

mint az elektronok, csak sokkal nehezebbek. A világűrből jövő sugárzással ezek is elérik a Földet. Áthatolnak a kövön és más szilárd anyagokon is. A fizikusok müonokat használtak fel a nagy piramisnál, hogy lássák azokat a helyeket, ahol üres téren haladnak át a részecskék.

– Gízában egy japán és francia kutatókból álló csapat végzett müontomográfiás vizsgálatokat – fűzi tovább Wyatt –, ezek azonban nem igazán vezettek eredményre. Nem lehet pontosan megállapítani ugyanis, hogy egy újabb sírkamráról van-e szó, vagy csak egy építészeti megoldásról, amely csökkenti a Nagy galériára nehezedő súlyt.

Meret megrántja a vállát.

– Azért azt el kell ismerned, hogy nagyon klassz újítás a természetes sugárzást felhasználni épületek és barlangok szerkezetének feltérképezéséhez.

– És rohadtul költséges is – érvel Wyatt.

Hallgatom a kedélyes szóváltásukat. Wyatt szeme csillog, ahogy egyenrangú félként beszélget a lányával.

Hagyom, hogy beinduljon a fantáziám, és álmodozni kezdek. Egy nap talán hármasban elutazunk Gízába, bezsúfolódunk a nagy piramis pállott levegőjű, izzadságszagú alagútjába, míg végül ott állunk majd a Nagy galériában, a történelem kellős közepén.

Aztán a képernyőre pillantok, és megnyitok egy e-mailt, amely Abigail Trembley-től érkezett. A tárgy rubrikában ez áll: *WIN*.

Mielőtt Angliába utaztam volna, hogy megkeressem Thane-t, felhívtam a szociális gondozó barátnőmet. Ugyan

Win felmentett minden kötelezettségem alól, nem éreztem helyesnek otthagyni őt és Felixet úgy, hogy senki nincs mellettük. Később, már Egyiptomból küldtem egy e-mailt Abigailnek, de arra nem érkezett válasz.

Rákattintok az üzenetre, várom, hogy betöltsön, és próbálok felkészülni a legrosszabbra.

Wyatt új paklit oszt magának és Meretnek.

– És minek szólítsalak? – kérdi Meret teljesen váratlanul.

Csak nehogy azt mondd, hogy apa! – kérlelem Wyattet némán. – *Meret arra még nincs felkészülve*.

– Legyen mondjuk *Ré választottja, a koronák ura* – javasolja Wyatt II. Ramszesz egyiptomi nevét idézve.

Meret elhúzza a száját.

– Én arra gondoltam, legyen inkább *Wyatt*.

– Az is jó – egyezik bele Wyatt.

Ekkor megjelenik a képernyőn az üzenet.

> *Kedves Dawn!*
> *Amikor legutóbb Briannel beszéltem, még mindig nem voltál itthon. Ha esetleg látod ezt az e-mailt, tudd, hogy Win még velünk van. Egyre gyengébb, már nincs eszméleténél, de még itt van.*
> *Azt hiszem, rád vár.*
> *Kérlek, szólj, amint hazaérsz!*
> *Abigail*

Az üzenet dátumára pillantok: két órája érkezett.

Olyan hirtelen mozdulattal ugrok talpra, hogy Meret és Wyatt egyszerre kapják fel a fejüket.

– Minden rendben? – motyogja Wyatt, és ő is feltápászkodik.

– El kell mennem valakihez. Az egyik betegemhez.

– Most? – Wyatt Meretre pillant. – Nehogy csalni próbálj! – figyelmezteti, majd kivezet az előszobába. – Valaki haldoklik?

– Igen – vágom rá türelmetlenül. – A betegeimnek ez a szokásuk. Most mennem kell, hogy virraszthassak mellette.

– Olive, gondolod, hogy jó ötlet? Épphogy túlvagy egy műtéten…

– Én nem fogok meghalni – mondom egyszerűen. – De ő igen.

Wyatt bólint.

– Rendben. Szedd össze, amire szükséged van, és elviszlek.

Fel sem merült bennem, hogy Wyatt velem akar jönni. De Winnek olyan bizalmas dolgokat kell elmondanom, amelyekről kettőnkön kívül nem tudhat más.

– Szeretném, ha inkább maradnál – kérem kedvesen. – Rád bízom a gyerekfelvigyázást, amíg Brian haza nem ér.

Wyatt a tarkóját dörzsölgeti.

– Nem gyerekfelvigyázás, ha a saját lányodról van szó – feleli.

A taxi Win háza előtt tesz le. Megkeresem a pótkulcsot, amelyet egy virágváza alatt szoktak hagyni nekem, és beengedem magam.

– Hahó! – kiáltok nagyot. – Felix?

A házban sötét van, a levegő állott, dohos, a konyha azonban tiszta, az edények elmosva sorakoznak a szárítón. Látszik, hogy Abigail lelkiismeretesen gondjukat viseli most, hogy bármelyik pillanatban bekövetkezhet a vég.

– Dawn?

Felix annyira lefogyott, hogy esetlenül csüng rajta a ruha. A haja rendetlenül tapad a fejbőrére, és lefogadom, hogy napok óta nem zuhanyozott. A szeme vörös a kimerültségtől és a könnyektől.

Átölelem őt, és érzem, ahogy reszket.

– Minden rendben lesz – duruzsolom a fülébe. – Itt vagyok, hogy segítsek neki is, és neked is.

Felix elhúzódik tőlem, és úgy néz rám, mintha nem hinne a szemének. A tekintete megállapodik a sebhelyemen és a leborotvált fejbőrömön.

– Mi… mi történt veled?

– Hosszú történet, és most egyáltalán nem fontos – felelem. – Most te vagy a fontos. És *Win*. Szeretném látni őt, ha lehet.

Amikor a nappaliba lépek, Abigail Win mellett ül, egy regényből olvas fel épp. A szemöldöke felszalad, amikor észrevesz, és megpillantja a haragosvörös forradást, de vérbeli profi módjára viselkedik. Tudja, hogy ez az egész most nem rólam szól.

– Win, Dawn van itt – szólal meg.

Félreteszi a könyvet, feláll, és átadja a helyét. Egymásra nézünk, és a tekintetünk minden szónál többet mond: hála, kíváncsiság és elismerés van benne. Megfogom Win

kezét. A bőre, mint a csontokra kifeszített vékony vászon. A szeme két sötét üreg, az arccsontja pengeélesen ugrik elő. Egykorúak vagyunk, de Win kétszer annyinak tűnik. A légzése egyenetlen, fátyolos.

– Cheyne–Stokes? – suttogom.

Abigail bólint.

– Egész délelőtt ilyen volt. Már majdnem tizenkét órája nincs magánál. – Megszorítja a vállam. – Örülök, hogy ideértél.

Hiszen már nincs sok hátra.

Abigail gyengéden Felixre mosolyog.

– Menjen, szedje rendbe magát! Én főzök egy kávét, amíg Dawn vigyáz Winre.

Felix beleegyezően biccent, látszik, mennyire hálás, hogy valaki megmondja neki, mit tegyen. Utasításokat követni sokkal könnyebb, mint szembenézni az ismeretlennel.

Letelepszem Win mellé. A fia takarója van rajta. Az ajtó halkan becsukódik Abigail mögött.

– Mondtam neked, hogy itt leszek, amikor megtörténik – szólok Winhez halkan, de közben azt gondolom: *Köszönöm, hogy megvártál!*

A bőre jéghideg, száraz. A levegő erőltetett pihegéssel áramlik ki a tüdejéből.

– Megtaláltam őt – suttogom. – Olyan jól néz ki, Win! Épp akkor ért vissza a biciklizésből, egészen kipirult az arca.

Win szeme megmozdul a csukott szemhéja mögött.

– De valamit be kell vallanom. Nem adtam oda neki a

leveledet. Igen, megígértem, de tudod, neki meg a feleségének van egy fiuk meg egy lányuk. Amikor megláttam őket, arra gondoltam: *Win nem ezt akarná*. Aztán jobban belegondolva arra jutottam, hogy talán *mégis*. Az hiszem, valójában azt remélted, hogy tudást hozok neked, amit aztán magaddal vihetsz a túlvilágra. Tudni akartad, hogy jól van. Hogy ő is legalább olyan boldog az életében, mint amilyen boldog te voltál. – Bánatosan elmosolyodom. – Úgy értem, kinek jut ekkora gazdagság? Egy szerelem, amelyik kitárja előtted a világot, és egy másik, amelyik az utolsó pillanatig melletted van?

Egyik kezemmel elengedem a kezét, hogy letöröljek egy könnycseppet.

– Ha meggyűlölsz azért, mert nem teljesítettem a kívánságodat, megértem – mondom. – De remélem, nem így lesz. Az én feladatom volt segíteni neked, hogy a lehető legtöbbet hozd ki a hátralevő kevéske időből, mégis te tanítottál nekem rengeteg dolgot. Ó, ha tudnád, mire vállalkoztam… mit találtam… Ó, Win! Igazából nincsenek jó és rossz döntések. Nem mi alakítjuk a választásainkat, hanem a választásaink alakítanak *bennünket*.

Az ajkamba harapok.

– Egyszer azt kérdezted, mi lesz velünk a halálunk után, és én azt feleltem, hogy nem tudom. De most már tudom. Majdnem meghaltam, amikor lezuhant a repülőgépem. Próbáltam minden apró részletet az emlékezetembe vésni, hogy a jövőben másoknak is elmondhassam, mire

számíthatnak. Úgy éreztem, mintha mennem kellene valamerre, de borzasztó nehéz volt az ösvényen maradni. Olyan érzés, mint amikor az ember végre felér egy magas hegycsúcsra, és lenézve rádöbben, milyen apró ő maga a hegyhez képest. Ilyenkor a szíve a torkában dobog, mert a látvány egyszerre csodálatos és rémisztő, és ha le kellene írni, nem is találná a megfelelő szavakat. Hogyan lehetne kifejezni, hogy hiába apró és jelentéktelen valaki, önmagában mégis teljes és tökéletes? – Megrázom a fejem. – Tudom, nem ezt vártad. Inkább azt szeretnéd tudni, van-e fehér fény vagy egy angyal, aki azért jön, hogy magával vigyen. Ezekről nem tudok semmit. Én csak azt tudom, hogy ott volt az összes válasz, még azokra a kérdésekre is, amiket eszembe sem jutna feltenni.

Win mellkasa nem mozdul többet. Várakozón nézek rá, és az abbamaradt pulzusát keresem.

– De visszajöttem – folytatom. – Talán nem álltam készen a válaszokra.

Ebben a pillanatban érzem, hogy egészen finoman megszorítja a kezem.

Még egy apró lélegzetvétel, aztán hosszú szünet.

– Felix! – kiáltom. – Azt hiszem, ideje jönnöd!

Lehajolok, és az arcomat Winéhez nyomom.

– Nyugodtan elmehetsz, Win – súgom.

Kipattan az ajtó, és ott áll Felix, a rémülettől elkerekedett szemmel.

– Már…?

– Még nem – ingatom a fejem. – De most jött el az ideje, hogy elmondd neki, amit esetleg még mondani szeretnél.

Felix az ágy szélére rogy. Lehajol, és Win fülébe súg valamit úgy, hogy én ne halljam. Win halk sustorgással engedi ki a levegőt, amely finoman megborzolja Felix haját, aztán örökre elalszik.

Felix összecsuklik, és úgy hajtogatja magát Win köré, mint egy fájdalomtól sújtott origamifigura.

Kisurranok a szobából, hogy egy kicsit kettesben hagyjam őket. Előveszem a zsebemből a telefonomat, és Win nevét is a szellemek listájához biggyesztem.

Abigail vet rám egy pillantást, és rögtön felajánlja, hogy majd ő felveszi a kapcsolatot a temetkezési vállalkozóval, és mivel nem akarja, hogy kipurcanjak, legyek szíves most azonnal hazamenni. Taxiba ültet, és én félálomban bóbiskolom végig a negyedórás utat. A hátsó ülésen mellém telepszik a bánat.

Üzenek Wyattnek, hogy elmondjam, Win meghalt, majd Briannek is, de egyikük sem válaszol.

Amikor hazaérek, olyan látvány tárul elém, amire álmomban sem számítottam volna. Brian, Meret és Wyatt a konyhaasztalnál ülnek, és pizzát esznek. Wyatt és Brian előtt egy-egy üveg sör van, és Wyatt épp arról mesél, hogy egyetemista korában megnyalt egy kövületszerű valamit, hogy megállapítsa, csont vagy kődarab, de köhögőroham jött rá, és belélegezte a szemcséket.

– Szóval elmondhatom, hogy alighanem egy darabka fáraó van bennem – jelenti ki, majd amikor belépek, felkapja a fejét.

Nyomban felugrik, mert látja rajtam, hogy valami baj

van. Két lépést tesz felém, már csak egy lépés kell, hogy a karjába omolhassak – de ő hirtelen megtorpan, és zsebre vágja a kezét, mert még időben észbe kap.

– A beteged…?

– Meghalt – adom a tudtukra. Máskor ezt a szót tényszerűen jelentem ki, de most olyan nehéz kimondanom, mintha a szívemet tépnék ki.

– Sajnálom, Olive – csúszik ki Wyatt száján a becenevem.

Brian a homlokát ráncolja. Ő is felkel az asztaltól, és elővesz a konyhaszekrényből egy tányért. Mielőtt visszaülne, megszorítja a vállam.

– Gyere, ülj le, adok egy szeletet.

Még Meret is csupa figyelmesség. Hoz nekem szalvétát, és megölelget. Ő a ragasztó, döbbenek rá, amely összetartja a hármójukból álló furcsa csapatot.

Megpróbálom a gondolataim mélyére suvasztani a bánatomat, és mosolyt erőltetek magamra.

– Remélem, van kolbászos.

– Istenem, anya! – ingatja a fejét Meret. – Ugye, tudod, hogy a disznókat sikerült megtanítani videójátékozni, és állítólag még a csimpánzoknál is okosabbak?

Így hát szép lassan minden visszazökken a normális kerékvágásba. Már amennyire normálisnak lehet tekinteni, hogy ott ül az asztal két oldalán Wyatt és Brian. Hogy szép nyugodtan eszem a pizzát, miközben a fél fejem kopaszra van borotválva. És ami a legfontosabb, hogy én itt vagyok, Win pedig nem.

Remélem, Abigail vigyáz Felixre. Remélem, Felix

átvészeli ezt az első éjszakát az üres házban. Mindig ez a legnehezebb.

A betegeim a haláltól félnek, a hozzátartozók viszont az egyedülléttől. Van valami nyomasztó és rideg egy olyan világban, ahol már nincs jelen az az ember, aki a legjobban ismer minket.

Miközben Brian az egyik kísérletéről mesél, alaposan szemügyre veszem őt. Ha ez verseny lenne, ő nyerne. Ő minden egyes apró részletét ismeri az életemnek: tudja, hova rejtem a gyömbéres kekszet, nehogy felfalják az egész készletet, és nekem csak az üres dobozt hagyják. Tudja, melyik fiókban tartom a zoknikat, a melltartókat és a pulcsikat. Tudja, hogy mindig le kell szednie a koriandert az ételről, mert szerintem szappaníze van. Tudja, hol fáj legjobban a hátam, amikor megmasszírozza. Tudja, hogyan kell kikapcsolni a nyakláncot, amelyikkel egyedül nem boldogulok.

Wyatt ellenben azt tudja, ki *lehetnék*. Tudós. Író. Régész.

Munkatárs, akinek a véleményében megbízik.

Hús-vér nő, aki az ágyában olyan könnyűnek érzi magát, hogy néha Wyatt bőrébe kell vájnia a fogát, nehogy elszálljon.

A gyermeke anyja.

Az az ember, akivel reggel ébred, és akivel este elalszik.

Amikor észbe kapok, és próbálom felvenni a beszélgetés fonalát, Meret már a következő teniszmeccsét ecseteli.

– Nem vagyok szuper ügyes, de…

– *Még* nem vagy szuper ügyes – helyesbít Wyatt.

Meret a szemét forgatja.

– Vannak olyanok, akik már hároméves koruk óta nyomják.

Brian felemeli a sörét.

– Akkor annál lenyűgözőbb a tény, hogy ilyen rövid idő alatt ilyen sokat fejlődtél.

Meretnek talán mindig is erre lett volna szüksége. Plusz egy szülőre, aki felpumpálja az önbizalmát, amikor ő úgy érzi, az egész világ összefog ellene.

– Lehet, hogy nem teljesen objektíven látom a helyzetet – kotyog közbe Brian –, de kifejezetten okosan játszik. Nemcsak hogy százhatvan kilométer per órás szervákat üt…

– *Nem* ütök százhatvan kilométer per órás szervákat…

– …lehet, de ezt stratégiával ellensúlyozza.

Meret felém fordul.

– Eddig mindegyik meccsemen ott volt. Még a szabadegyetemi záróvizsgát is más időpontra tette, csak hogy eljöhessen a legutóbbira.

Brian büszke mosolyt küld felé.

– Tényleg klasszul játszik, érdemes megnézni.

– Azt elhiszem – bólint Wyatt.

Kínos csend telepszik ránk – mindannyiunk számára nyilvánvaló, miért Brian az egyetlen, aki látta Meretet teniszezni.

Brian elkezdi összehajtogatni a szalvétáját – négybe, aztán még kisebbre.

– Már akartam mondani, Meret. Azt hiszem, kénytelen vagyok megszakítani a töretlen szurkolói pályafutásomat.

A csütörtöki meccsen nem tudok ott lenni egy egyetemi értekezlet miatt. – Megköszörüli a torkát. – Talán anya és… Wyatt elmehetnének helyettem.

Ez az egyik legönzetlenebb, legalázatosabb ajándék, amit valaha kaptam.

Amikor szociális gondozóként kórházi gyakorlaton voltam, sürgősen berendeltek az egyik terembe, ahol elszabadult a pokol. Egy lány, aki még ahhoz is túl fiatalnak tűnt, hogy gimibe menjen, a szülőágyon feküdt, a lába még a kengyelben. Az imént adott életet egy koraszülött babának. Mellette egy pelyhedző állú, fiatal fiú állt sokkos állapotban. A szülőszobába rengeteg orvos és ápoló zsúfolódott, akik a lehetetlenül apró újszülöttet próbálták újraéleszteni. Engem azért hívtak oda, mert a tinédzserkorú anyuka hisztériás rohamot kapott, és senki másnak nem maradt ideje foglalkozni vele. Én rögtön megragadtam a vállát, hogy rám nézzen, de amikor láttam, hogy meredten bámulja a kislányát, én is odakaptam a tekintetemet.

Az újszülött elkékült bőre olyan vékony volt, mint a legvékonyabb papír zsebkendő. Minden egyes mellkaskompressziónál felszakadt valahol, újabb és újabb vérző sebek keletkeztek. A helyiség zengett a lány kétségbeesett sikoltozásától és az életmentés egyszavas utasításaitól, de hamar nyilvánvalóvá vált, hogy nincs remény. Az egyik orvos a válla fölött rám pillantott, miközben véres kézzel tovább nyomkodta az apró mellkast.

– *Csináljon* már valamit! – adta ki a parancsot.

Elengedtem a lányt, és megfogtam a fiú vállát.

– Bizonyára maga az édesapa – jelentettem ki határozottan. – Mindenki arra vár, hogy meghozza a döntést.

Az arca eltorzult a fájdalomtól.

– Azt hittem… Azt hittem, több időnk lesz.

– Mindenki azt hiszi, hogy több ideje lesz. De egy apának az a dolga, hogy egy nap elengedje a lányát, és a maga esetében ez a nap most jött el.

A fiú élettelen tekintettel nézett rám.

– Hagyják abba! – szólalt meg. – Hagyják abba!

Most Wyatt Meretre mosolyog.

– Nagyon szeretnék elmenni a meccsedre. Ha megmondod, mik a csapatod színei, kipingálom az arcomat, teleaggatom magam színes nyakláncokkal, és olyan hangosan szurkolok majd, hogy utálni fogsz érte.

Meret felkacag. *Wyatt igazán ügyesen nyeri meg magának a lányát* – állapítom meg magamban.

A tekintetem aztán Brianre vándorol, aki pedig igazán nagylelkűen mond le róla.

Vacsora után, amikor Wyatt visszaindul a szállodájába, a kocsijához kísérem. Nekidőlünk az autónak, Wyatt magához von, és végigsimít a féloldalasra nyírt frizurámon. Erős, magabiztos, és tele van élettel.

– Pontosan ezt akartam tenni, amikor hazaértél – mormolja. – Látszott rajtad, menyire összetörtél.

Szorosan ölelem őt.

– Örültem volna, ha ezt teszed – felelem. – De tudom,

miért nem tetted. – Mögötte az éjszakai égbolt sötétlik, a fején csillagokból készült korona pislákol. – Majdnem szívrohamot kaptam, amikor megláttalak Brian mellett az asztalnál.

– Be kell vallanom, nem számítottam rá, hogy meghív vacsorára. – Wyatt a megfelelő szavakat keresi. – Olyan… jó ember, Olive! Ha már én nem lehettem veled, örülök, hogy ő itt volt.

Tudom jól, mennyire nehéz Wyattnek a lezser magabiztosságával beismerni ezt.

– Na jó, *annyira* azért nem örülök – teszi hozzá, és megcsókol.

Fogalmam sincs, miért érzem mindig úgy, mintha most először érnénk egymáshoz. Még szorosabban hozzábújok, mert kétségbeesetten vágyom rá. Már megszokhattam volna, mégis meglepődöm: minél inkább betölti az érzékeimet Wyatt, annál jobban kívánom őt.

A homlokát az enyémhez nyomja.

– Nyugi, Olive! – duruzsolja. – Nem kell a bőröm alá bújnod. Már amúgy is ott vagy.

– Hiányzik, hogy veled aludjak – ismerem be.

– Nekem is hiányzik, hogy veled ébredjek. Kicsit olyan ez, mint valamiféle kísértethistória, amikor nappal az enyém vagy, de napnyugta után eljön érted a szörnyeteg. – Felderül az arca. – Holnap beiktathatnánk egy kis délutáni szunyókálást. Ezzel megtörnénk az átkot.

Bárcsak ennyire egyszerű lenne! Akár lehetne is, ha nem én magam hoztam volna a fejünkre az átkot.

Nézem, ahogy beszáll az autóba, és elhajt, de ahelyett

hogy visszamennék a házba, letelepszem a hintaágyra a tornácon. Win, majd Meret felé kalandoznak a gondolataim, aztán egyszer csak Brian lép ki hozzám.

Egy szót sem szól, csak leül mellém. Hallom a tücsökciripelést és a békák kuruttyolását a közeli tó felől.

– Különös, hogy ebben az időszakban is itt vannak – mereng el Brian. – Már mindjárt itt az ősz.

Szóval ezentúl az időjárásra, meg a növény- és állatvilágra fognak korlátozódni a beszélgetéseink, csak mert így biztonságosabb? Talán végül már semmi mondanivalónk nem lesz egymásnak.

Kényszerítem magam, hogy a szemébe nézzek.

– Köszönöm, hogy megtetted.

Tudja jól, miről beszélek: hogy félreállt az útból, és engedte, hogy helyette Wyatt menjen el Meret teniszmeccsére. Brian megrántja az egyik vállát.

– Hát, úgysem tehetek ellene semmit. – Úgy érti, Wyatt ellen. – Akkor meg miért ne?

Előredől, a két térde között összekulcsolja a kezét.

– És hogy történt Winnel? Békésen ment el?

– Azt hiszem, igen. A férje vele volt az utolsó lélegzetvételnél. – Brianre pillantok. – Végül nem adtam át a levelet. Csak hogy tudd.

Brian meglepve bámul rám. A tornác lámpájának fényében ücsörgünk, és látjuk, ahogy egy idejekorán narancsvörösbe fordult levél belekapaszkodik a szélbe, elválik az ágtól, és halotti táncba kezd.

– Dawn – töri meg a csendet Brian. – Sajnálom.

Halvány mosolyt küldök felé.

– Szerintem már mindketten annyiszor kimondtuk ezt a szót, mint más az egész élete során.

Úgy folytatja, mintha meg sem hallott volna.

– Én is épp így érzem magam – bök a levél felé, amely apró vértócsaként terül el a fűben. – Olyan, mintha mindenféle szél ide-oda dobálna, de ezek mind-mind *érzések* – mondja, mintha csúnya szót ejtene ki a száján. – Márpedig egy vérbeli tudós az érzésekkel nem tud mit kezdeni.

Mozdulatlanul ülök, hagyom, hogy elmondja, ami a szívét nyomja.

– Mérges voltam rád – vallja be. – Amikor elmentél, nagyon mérges voltam. Alig vártam, hogy jól megmondjam neked a magamét. Aztán majdnem örökre elveszítettelek, és ez mindent megváltoztat. Ezek után mintha mindent egészen új nézőpontból látnék. Tizenöt év alatt erős alapot építettünk. Talán a szélvihar ledöntötte a házunkat, de az alapok még állnak. – Brian lassan, óvatosan, hogy legyen időm elhúzódni, ha akarok, az ujjaim közé fűzi az ujjait. – És erre az alapra megint építhetünk, de ez alkalommal kétszer olyan erős lesz a ház, mert már tudjuk, mik voltak a gyengéi, és hogyan javítsuk ki. – A tekintete fogva tart. – Nem veheted semmibe mindazt, amit felépítettünk, Dawn. Ezt nem teheted.

Egyszer, régen, amikor Meret még alsós volt, iskola után sírva jött haza, mert elárulta az egyik barátnőjének, hogy melyik fiú tetszik neki, és a szünet végére mindenki tudta. *Soha többé nem bízom meg senkiben* – zokogta.

Legszívesebben azonnal rávágtam volna, hogy: *Igen, csakis bennem bízz, egyedül bennem!* Ehelyett azonban megkérdeztem tőle, hogyan dönti el, hogy megbízik-e valakiben. Néhány pillanatig elgondolkodott, és végigvette a barátai rövidke listáját. Az egyik lány megosztotta vele a Kit Katjét. Egy másik a széke szélére húzódott a zsúfolt ebédlőasztalnál, csak hogy Meret odaülhessen mellé. Ezek az apró dolgok hatalmas jelentőséggel bírnak. Abban bízol, aki helyet szorít neked az életében… olyannyira, hogy amikor végül elhagyod, érezni fogja az űrt, amelyet magad után hagysz. Amikor megbízol valakiben, átnyújtod neki a törékeny, védtelen szívedet, amelyet egyetlen kérdésbe csomagolsz: *Mihez kezdesz vele?*

– Nehéz nem a sors kezét látni abban, ahogy a dolgok alakultak. Túlélted a balesetet, hogy vele lehess – töpreng Brian. – Persze, ha a sors alatt azt értjük, hogy egy bizonyos út eleve el van rendelve neked az alapján, aki vagy, akkor egy kvantumfizikus azt mondaná, ez egy hatalmas baromság. Másfelől, ha a sors a szabad akarat hiányát jelenti, vagyis azt, hogy nincs beleszólásod abba, melyik idővonalat éled, akkor csupán egy bábu vagy, aki sodródik az árral, és azt éli meg, amit a multiverzum rászabott. – Rám pillant. – Ebben az esetben csupán a véletlenen múlik, hogy Wyatt-tel vagy velem éled tovább az életedet.

– Úgy érted, semmi nem az én hibámból történik?

Bánatos mosoly ül ki az arcára.

– Hát, a kvantumfizika szerint nem. De attól még

ugyanúgy fáj.

Amikor Brian közelebb hajol és megcsókol, nem húzódom el. Az ajka halvány érintésében ott van az elmúlt tizenöt év: a tény, hogy tudom, hogyan hajtogatja a pólóit; hogy egy évben egyszer, amikor lehet kapni az üzletben, veszek neki szacumát, mert az a kedvenc gyümölcse; az érzés, ahogy a moziban a kezembe nyomja az otthonról becsempészett M&M'st. Az érintésben ott van, ahogy egymás vállának dőlve nézzük Meretet, aki fel-le rugózik a kiságyában; ott a bőre illata; és a kellemes meglepetés, hogy a téli gumik minden évben varázslatos módon felkerülnek a kocsimra anélkül, hogy egyáltalán gondolnék rá.

Még egy pillanatra a két kezébe fogja az arcom.

– Mondd, hogy ez semmit nem jelent számodra – szólal meg –, és elengedlek!

Nem tudom kimondani a szavakat.

Ezzel otthagy a tornácon, ahol elücsörgök még egy óráig, vagy talán életem végéig.

Kétszer is elolvasom Win gyászjelentését az újságban, és úgy érzem, a kép, amelyet sugall, mindössze halvány másolata a barátnak, akit megismertem. De a szavak már csak ilyenek. Soha nem fejezik ki pontosan, amit az ember mondani akar, mint ahogy egy hegyvonulatról készült panorámafotó sem fejezi ki a táj döbbenetes, magasztos szépségét.

Előveszem az ollót a konyhafiókból a sok kacat közül, és nagy gonddal körbevágom a bekeretezett szöveget.

A papírdarabot egy borítékba csúsztatom, ráírok egy nevet meg egy londoni címet. A saját címemet nem adom meg. Ráragasztom a bélyegeket, és a postázandó levelek közé teszem.

Kicsit később arra leszek figyelmes, hogy Brian a lyukas újságot olvassa. Milyen találó! Mintha mindenkinek magának kellene kitalálnia, mi állhatott a lyuk helyén.

Amikor az ember elveszíti azt, akit szeret, az univerzum vászna meghasad. A szakadás olyan, mint egy szüntelenül sajgó sebhely. Egy apró szépséghiba, amely rögtön az ember szemébe ötlik. Egy gyenge pont, amely nem bír el súlyt. Egy fojtogató hiányérzet.

Ugyanakkor az univerzum Maat, azaz a rend felé törekszik, vagyis begyógyítja a sebeket. A szakadás lassan eltűnik, a szélek összeforrnak, és egy idő után az ember talán meg is feledkezik a hasítékról, ahol egykor megszakadt a szíve, miután elveszített valakit. Aztán egy nap jön egy illat, egy gondolat, egy szívdobbanás, és egyszerre minden megvilágosodik: a repedésen átüt a vakító fény, és az ember el sem tudja képzelni, hogyan hihette valaha is, hogy a vászon összeforrt.

Négy nappal a hazaérkezésem után részt veszek Win temetésén. Vörösbársony-tortát kínálnak, és a legfinomabb konyakkal készült oldalkocsikoktélt. Késő este tartják a temetést, hogy tűzijátékot rendezhessenek. A résztvevők színpompás ruhákban érkeztek, és sorra mesélik a Winről szóló történeteket. Wyatt elkísért a temetésre, fogja a kezem, és zsebkendőt ad, ha könnyek

szöknek a szemembe.

Win kísérteni fog, ha nem is úgy, ahogy ő gondolta. Amikor elveszítünk valakit, mindenütt őt látjuk. Én Winre fogok gondolni, ha bármikor múzeumban járok, vagy elmegyek a kutyafuttató mellett a parkban. Őt látom majd az üres festővásznon, és rá gondolok, ha palacsintát eszem.

Az égbolt az alkony színeiben játszik. Középen lilás, a szélein kék, akár egy csúnya horzsolás. Nézem, ahogy a seb egyre terjed, míg végül beborítja az eget. Win barátai és rokonai leterített plédeken ülnek, és a tűzijátékban gyönyörködnek. Wyatt-tel mi is leheveredünk. A karjába simulok, és magamban azt remélem, hogy ezek a felröppenő csillagok nem hullanak a mélybe, hanem új csillagkép születik belőlük, amelynek közepén Win ragyog.

Szép lassan feloszlik az összegyűlt sokaság. Megölelem Felixet, és megígérem, hogy néhány nap múlva meglátogatom. Aztán ahelyett hogy összeszedelőzködnék, visszaülök a plédre.

Wyatt mellém telepedik.

– Kívánsz valamit?

Megfogom a kezét.

– A Nagy Göncölt keresem.

Nem is kell sok idő, hogy rátaláljak. Mivel a Nagy Göncöl és a Kis Göncöl a Föld forgástengelyéhez közel található, soha nem nyugszanak le, vagyis az év minden estéjén láthatók. Ennek köszönhetően váltak az óegyiptomi kultúrában a halhatatlan lélek jelképévé. Az

elhunyt egyrészt arra vágyott, hogy Rével együtt részese legyen a nap örökös körforgásának, másrészt arra, hogy a cirkumpoláris csillagképek mellé szegődhessen.

– „Akik nem ismerik a pusztulást” – motyogja Wyatt, a csillagképek óegyiptomi megnevezésére utalva. – Ezek vagyunk mi.

– Szeretném hinni.

– Én meg azt a tizenöt évet szeretném, amit nem tölthettem veled.

– Csak tizenötöt akarsz? És aztán?

– Aztán újra tárgyalhatunk a dologról. – Amikor odafordulok hozzá, elkomorodik. – Mennyi idő még?

Tudom, mire utal a kérdés. Mennyi ideig leszünk még ebben a bizonytalan, köztes állapotban?

– Még csak néhány nap telt el – hebegek. – Szükségem van… még egy kis időre, hogy lélegzethez jussak.

A hüvelykujjával megcirógatja a kezem.

– Tudom. De elveszítettelek tizenöt évre. Aztán hajszál híján örökre. Sokáig azt hittem, egyszerűen eltűntél a föld színéről, most már nem akarlak szem elől téveszteni. És ha ettől rosszfiú vagyok, ám legyen. Te meg én még fiatalok vagyunk. Rengeteg egyiptológus csak totyorgó öregként üti meg a főnyereményt. Sok mindent elszalasztottunk, Olive, de még *annyi* lehetőség áll előttünk!

Könnyebb vele a jövőről ábrándozni, mint a jelen összegubancolódott csomóját bontogatni. Talán ez vonz benne igazán: hogy minden akadályt egyszerűen, könnyedén vesz.

– Nem akarom Meretet elhagyni – jelentem ki.

– Ne is hagyd el!

– De nem vehetem el őt Briantől.

– Akkor majd én ideköltözöm. Átmegyek a Harvardra.

Megrázom a fejem.

– Wyatt, nem akarom, hogy egy osztályteremben senyvedj. És a bersai koncessziós engedély nem a Harvardé.

Wyatt hátradől.

– Szóval kétségeid vannak. – Lassan ejti a szavakat, mintha még soha életében nem hallotta volna őket.

– Nem veled kapcsolatban – vágom rá sietve, mert muszáj hallania, mint ahogyan nekem is. – Hanem a logisztikával. Hogy hol legyen az otthonunk.

Wyatt olyan gyengéden csókol meg, hogy már abban a pillanatban halvány emléknek hat.

– Az otthonnál nem az a kérdés, hol van, hanem hogy kivel, Olive.

Van egy régi egyiptomi történet Szinuhéről, a fáraó barátjáról, aki kénytelen elhagyni a szülőföldjét, Egyiptomot. Amikor útnak indul, azt mondja: *A szívem nincs a testemben*. Az ókori egyiptomiak úgy vélték, hogy a szív ad otthont az intellektusnak, az érzelmeknek és a hitnek egyaránt, ezért Szinuhe panasza valójában azt jelenti: zaklatottságomban elment az eszem, így nem vagyok ura a tetteimnek.

Bármi is történik, bármit is nyerek, nem úszom meg fájdalmas veszteség nélkül.

A szívem nincs a testemben – gondolom.

Aznap éjjel kékben álmodom.

Wint és Thane-t látom, amint Párizs utcáit járják, hogy ráleljenek a tökéletes árnyalatra.

Meretet látom abban a pillanatban, amint erre a világra érkezett: a bőre halványkék porcelán, amelyet az oxigén úgy fest át rózsaszínre, mint a felkelő nap a hajnali égboltot.

Briant látom, ahogy reszkető kézzel felém nyúl a kék konyhaabroszon át, és bátortalanul megkéri a kezem, mintha még egy év elteltével sem merné elhinni, hogy minden este hozzá fogok hazatérni.

Végül Wyatt szemét látom a repülőszerencsétlenség után, amikor a kórház falai forogni kezdenek velem, majd elvágódom a földön, és sem beszélni, sem mozdulni nem tudok. Ő fölém hajol, és betölti a látóteremet. A fülem zúg, de a szájáról leolvasom a szavakat:

Olive.

Olive.

Szeretlek.

– Én is – pihegem még utoljára, mielőtt úgy érzem, meghalok.

Egy héttel azután, hogy visszatértem Bostonba, Kieran eljön, hogy kivegye a kapcsokat. Wyatt a szállodában maradt, hogy felhívja Mosztafát, a régészeti hivatal vezetőjét. Brian dolgozni ment. Miután Kieran elmegy, Meret a fürdőszobában talál, épp a tükörben vizslatom a friss heget. A megmaradt hajamból font csálé copf a vállamra hullik.

Hérodotosz elbeszélése szerint időszámításunk előtt 449-ben Hisztiaiosz – Milétosz bukott türanossza – segítséget akart hívni a perzsák elleni felkeléshez. A szövetségesének szánt üzenetet az egyik rabszolgája fejére tetováltatta. Amikor hónapokkal később útnak indította a szolgát, utasításba adta, hogy borotválják le a haját, úgy olvassák el a levelet.

Hiába nő vissza a hajam a fejem leborotvált felén, én mindig tudni fogom, hogy alatta egy hosszú történet bújik meg.

– Ki fog nőni – biztat Meret a fejem borostás felére pillantva.

– Igen – sóhajtom –, idővel biztosan.

Meret megragadja a kezem, és kirángat a fürdőszobából. Levonszol a lépcsőn, felkapja a táskámat a pultról, majd kivezet a bejárati ajtón.

– Hova megyünk? – faggatom.

– Csak bízz bennem!

Brookline-ban mindössze néhány saroknyira vagyunk a Coolidge Cornertől. Meret a főutcán áll meg a fodrászszalon előtt, ahol évente kétszer melíroztatom a hajam. A fodrászom, Siobhan felkapja a fejét, amikor csilingel az ajtócsengő, és a fejemen éktelenkedő sebhely láttán leesik az álla.

– Jó napot! – köszön Meret. – Tudom, hogy nincs megbeszélt időpontunk, de az anyukám nemrég majdnem meghalt, és nagyon jó lenne, ha most az egyszer soron kívül fogadná őt.

A szalonban az összes vendég engem bámul. Siobhan

székében egy idősebb asszony várakozik, nedves haján törölközőből csavart turbánnal, de erre felpattan.

– Ideülhet a helyemre – szívélyeskedik.

Elfoglalom a széket, Meret mellettem toporog. Siobhan szemmel láthatóan azon töri a fejét, rákérdezzen-e, miért borotválták le a fél fejem, illetve hogyan került oda az a heg.

– Koponyaműtétem volt – szólalok meg.

– Te jó ég! – sápítozik Siobhan. – Mi történt?

– Lezuhant a repülőm. – Hátradőlök, és behunyom a szemem. – Jó lenne… ha kicsit normálisabban néznék ki.

Siobhan szeme kikerekedik. Fogja az ollót, és méregetni kezd.

– Rövid frizura lesz – jelenti ki.

Egy pillanat, és a copfom a földre hullik.

Megfordítja a széket, hogy ne lássam magam a tükörben, miközben dolgozik. Hajnyíró géppel felszedi a nyakamról a pihéket, és összedolgozza a leborotvált részt a maradék hajammal. Húsz perccel később megforgatja a széket, hogy megnézhessem magam.

Jobbról nézve olyan vagyok, akár egy ókori egyiptomi: a hajam az állam vonaláig tart, sima bubifrizura. Balról nézve azonban rövidre borotvált vagyok, mint egy punk vagy egy kiborg. Én vagyok egyszerre a múlt és a jövő, attól függően, honnan néznek.

– Mi a véleményed? – tudakolja Siobhan, és bent tartja a levegőt.

Egyszer csak elbőgöm magam.

Nem mintha nevetségesen festenék, hiszen egész jól néz

ki ez a frizura. Nem, arról van szó, hogy félbe vagyok vágva, és fogalmam sincs, hogyan rakhatnám újra össze magam.

Mielőtt Siobhan bármit is szólhatna, Meret felkapja a hajnyíró gépet a pultról, és végigszánt vele a feje egyik oldalán. Éppolyan csíkot hagy maga után a gép, amint amilyen az én fejemen lett a műtétet követően.

– Most én következem – jelenti ki, és leveti magát a másik székre. Amikor látja, hogy a fodrászom nem szól semmit, kihívó tekintettel néz rá. – Ugye nem akarja, hogy *így* sétáljak ki innen?

Egy hang sem jön ki a torkomon, némán figyelem, ahogy Siobhan bubifrizurát kanyarít a jobb oldalán, a balt pedig ügyesen felnyírja. Meret keze kikúszik a műanyag köpeny alól, amit a hajnyírás előtt ráteríttetek, és elkapja a lehulló tincseket.

– Ez csak haj, anya – mondja lágyan, és a tükörben a szemembe néz. – Egyáltalán nem számít, hogy néz ki az ember. De azért jó tudni, hogy külsőd hasonlít valakire, nem?

A hosszabbik úton megyünk haza, a bevállalós nagylányom és én. Körbejárjuk a víztározót, épp, mint mielőtt Egyiptomba utaztam. A víz színén apró, díszes csónakokként ringatóznak a lehullott falevelek.

A hosszú hajam nélkül könnyebbnek érzem magam – mintha a szél is élvezné, hogy hozzám fér. Merettel egy ütemre lépkedünk egymás mellett. Csak most eszmélek rá, hogy túlnőtt rajtam. Nem sokkal, talán egy centivel, de

akkor is furcsa. Most eszembe jut, hogy a fodrászszalonban olyan elszántan viselkedett, akár egy harcias valkűr.

– Szeretlek – fordulok felé, mire ő is rám pillant.

– Oké, boomer.

Ezt nem állom meg nevetés nélkül.

– Gondoltam, jobban teszem, ha hangosan kimondom – magyarázkodom.

Csendben sétálunk tovább.

– Egészen megkedveltem Wyattet – mondja végül Meret. – Nem gondoltam volna.

Erre megállok, és mély levegőt veszek.

– A szeretet bonyolult. Előfordul, hogy megbántod azokat, akiket szeretsz. És az is előfordul, hogy olyanokat szeretsz, akik megbántanak.

Szeretném, ha így emlékezne majd rám, ha egyszer már nem leszek. Szeretném, ha tudná, az igazat mondtam neki akkor is, ha fájt, és vállaltam a sok-sok nehézséget, csak hogy neki ne kelljen.

Az arcvonásaiban Wyattet fedezem fel, a mozdulataiban Briant. Meret hamarosan már nemcsak a kislányom lesz, hanem önálló, érett nő, akinek a szívére egy nap éppilyen gravitációs erők hatnak majd.

– Szóval – teszi fel a kérdést Meret –, mihez fogsz kezdeni?

Talán a szeretet nem más, mint a fájdalom és a boldogság egymás mellett kanyargó két útja. Talán nem is az a kérdés, hova jutunk el végül, hanem az, hogyan járjuk végig az előttünk álló utat.

Szóra nyitom a számat, és megadom a választ.

A SZERZŐ MEGJEGYZÉSE

Miután a fiam, Kyle Ferriera van Leer 2010-ben megkezdte az egyiptológiai tanulmányait a Yale-en, futó említést tett a Két Út Könyvéről. Anélkül hogy bármit is tudtam volna róla, megjegyeztem, milyen frappáns könyvcím lenne. Miután Kyle részletesebben is beavatott a témába, tudtam, miről kell majd írnom: az idő, a szeretet, az élet és a halál összefüggéseiről. Be is terveztem egy egyiptomi utazást, hogy még alaposabban körüljárjam a témát, az arab tavaszként ismert véres tüntetéssorozat azonban közbeszólt. Az utazásom elmaradt, így végül más könyveket kezdtem írni más fontos történetekkel.

Ugyanakkor erről sem feledkeztem meg. 2016-ban Kyle megházasodott, és az esküvőjére meghívta a korábbi témavezetőjét, dr. Colleen Darnellt is, akinek elmeséltem, milyen szívesen megírtam volna ezt a regényt, de az egyiptomi utazás nélkül nem mertem belevágni. *Majd én elviszem* – mondta, és így történt, hogy egy évvel később Egyiptomban találtam magam. Hálás szívvel fogadtam a magánórákat Amerika egyik legelismertebb egyiptológusától, és vele együtt jártam be azokat a helyszíneket, ahová a könyvem szereplői is eljutnak.

A történetmesélés kedvéért bizonyos tényeket a valóságtól eltérő módon mutattam be:

Dzsehutinaht és felesége koporsóit a leletegyüttesnek szentelt külön kiállításon 2009-ben mutatták be a Bostoni Szépművészeti Múzeumban. Erre az alkalomra egy kiállítási katalógus is megjelent: Rita E. Freed, Lawrence M. Berman, Denise M. Doxey és Nicholas S. Picardo: *The Secrets of Tomb 10A: Egypt 2000 B. C.* (Boston, MFA Publications, 2009). A dátumot 2001-re tettem, hogy a kiállítás a regényem cselekményébe illeszkedjen. Az FBI egyébként valóban megoldotta a levágott múmiafej rejtélyét, de csak 2018-ban (https://www.nytimes.com/2018/04/02/science/mummy-head-fbi-dna.html).

A Dejr el-Bersa-i koncesszió valójában nem a Yale, hanem a Leuveni Katolikus Egyetem tulajdona. A régészeik jelenleg II. Dzsehutihotep sírjának szövegein dolgoznak, és a nekropolisz területén jelentős epigráfiai és archeológiai munkát végeznek. Amennyiben a kedves olvasó részletesebben is tájékozódna a leuveni régészcsapat tevékenységéről, látogasson el a http://www.dayralbarsha.com oldalra. Dawn elméleteinek többségéhez a Deir el-Bersa vezető régészeként ismert Harco Willems munkássága adott ihletet, elsősorban a következő írásai: *Chests of Life: A Study of the Typology and Conceptual Development of Middle Kingdom Standard Class Coffins* (Leiden, Ex Oriente Lux, 1988), *The Coffin of Heqata: A Case Study Of*

Egyptian Funerary Culture of the Early Middle Kingdom (Cairo JdE 36418) (Leuven, Peeters, 1996).

Miután a könyvemet átadtam a kiadónak, Harco Willems publikált egy tanulmányt egy olyan sírkamráról, amelyet a csapatával 2012-ben újranyitottak Deir el-Bersában. Egy Ankh nevezetű nő szarkofágjának maradványaira bukkantak itt, többek között két cédrusfa táblára, amelyekre a Két Út Könyvét festették. Az írások alapján megállapítható, hogy jelenleg ez a Két Út Könyvének legrégebbi verziója, legalább negyven évvel korábbról származik, mint az előzőleg felfedezettek bármelyike.

Dzsehutinaht, Teti fia az ókori Egyiptom egyik nomoszkormányzója volt, ezt különféle hieratikus feljegyzésekből lehet tudni. A sírját a mai napig nem találták meg, de elképzelhető, hogy a jövőben azt is felfedezik. Dzsehutinahtot nagyon érdekelte a múlt, és minden vágya volt az örökkévalóságnak megőrizni az ősei nevét. Szeretném hinni, hogy a regényem által az ő kívánsága is valóra válik.

A Két Út Könyvének az a rajza, amelyik a regényemben feltárt koporsóban szerepel, valójában Szepinek, a kormányzó intézőjének a koporsójából való, amelyet eredetileg Adriaan de Buck holland régész mutatott be.

Rengetegen segítették a regényem megszületését, nekik

mind hatalmas köszönet jár:

Nicole Cliffe Twitter-bejegyzéseiből számtalan babonát ismertem meg.

Az NBC News ismeretterjesztő cikkét használtam fel Brian sokvilág-elméletről szóló előadásaihoz (https://www.nbcnews.com/mach/science/scientists-are-searching-mirror-universe-it-could-be-sitting-right-ncna1023206).

Ava és Stan Konwiser az oppozíciós zavarral és kezelésével kapcsolatban láttak el információval.

Dr. Claire Philipstől informálódtam a könnyek tudományáról (https://twitter.com/DocClaireP/status/1163511118901448707?s=20).

Köszönöm Maureen Beauregardnak és Abigail Beauregard Trembley-nek, a Families in Transition nevű, hajléktalan családokat támogató szervezet lelkes tagjainak, illetve Lauri Nebel Cullennek és Joe Cullennek, a Trumbull Hall Troupe gyermek színjátszó csoport támogatóinak, hogy felhasználhattam a nevüket a regényemben.

Köszönet illeti Eleni Lawrence-t, aki részletesen elmagyarázta a Cambridge-i Egyetem értékelési rendszerét, és mindig kijavított, amikor valamit nem jól gondoltam a britekkel kapcsolatban.

Hálás vagyok Mania Salingernek, a pótnagymamámnak, aki elmesélte, hogyan élte túl a pionki munkatábort a második világháború során, és megkért, hogy a regényembe szőjem bele az ő történetét is.

Köszönöm, hogy számtalan tanáccsal láttak el a repülőgép-szerencsétlenségekkel kapcsolatban: Chris Bohjalian, Heather Poole, Chris Manno és Ashley Nelson.

Hálás szívvel gondolok azokra, akik rengeteg információval szolgáltak az idegsebészetről: dr. Elizabeth Coon, Lisa Genova, dr. Eric Stiner, dr. Nevan Baldwin, Betty Martin, dr. Christopher Sturm, dr. Kamal Kalia és Julia Fox Garrison.

Köszönet illeti Joan Collisont és Barb Kline-Schodert, amiért a hosszú séták során részletesen megtárgyalták velem a regény minden apró részletét. Joantól hallottam először Brian Mars és Murrie történetét, Barb pedig rávezetett, hogy Dawnnak a hospice-munka lenne ideális, ráadásul volt olyan kedves, és megosztotta velem a saját tapasztalatait is.

Hálás köszönet a családomnak: Kyle Ferreira van Leernek, aki kifulladásig fordított nekem egyiptomi szövegeket, és aki jóval korábban beleszeretett az egyiptológiába, mint én; Kevin Ferreira van Leernek, aki egyike volt az első olvasóimnak; Jake van Leernek, aki számtalan témában felvilágosított a Marvel-univerzumtól kezdve a különféle kártyajátékokig; Melanie Borinsteinnek, aki gyorstalpalót tartott a modern művészetekről; Francisco Ramosnak, aki türelmesen megválaszolta a fejsérülésekkel kapcsolatos kérdéseimet; és Samantha van Leer Ramosnak, aki segített megálmodni a könyvem bonyolult szerkezetét.

Hálás vagyok Jeremie Harrisnek, aki megtanította nekem a kvantummechanika alapjait, hogy ezt a tudást

átültethessem a regényembe.

Köszönet illeti a hospice-munkát végző csodálatos embereket, akiket a könyvem kapcsán ismertem meg: Todd Starnes-Williams, Alua Arthur, Amy Morales, Rebekah Duplechin, Marcela Navarro, Cara Geary, Samantha Colomer, Lynn Spachuk és Loren Goldberg. Ők mindannyian jobbá teszik a világot.

Nagy köszönet illeti a legelső olvasóimat, akik a könyvem több változatát is elolvasták: Elyssa Samsel, Jane Picoult, Laura Gross, Katie Desmond, Gillian McDunn. Külön köszönet Brigid Kemmerernek, mert szerintem ő még nálam is inkább szívén viseli a szereplőim sorsát, és nélküle kétszer ennyi időbe telt volna megírnom a könyvemet.

Örök hála a kiadói csapatomnak – köszönöm, hogy annyi mindent tettetek és tesztek értem. Ti vagytok a legjobbak: Gina Centrello, Kara Welsh, Kim Hovey, Deb Aroff, Rachel Kind, Denise Cronin, Scott Shannon, Matthew Schwartz, Theresa Zoro, Paolo Pepe, Erin Kane, Madison Dettlinger, Emily Isayeff, Jordan Pace és mindenki más a Ballantine-nál. Köszönöm, Team Jodi!

Susan Corcorant külön köszönet illeti. Ő nem csak a kiadóvezetőm, azt hiszem, nélküle már létezni sem tudnék!

Jennifer Hershey a legfantasztikusabb szerkesztő, akivel csak dolgoztam, és ez a regény is az ő tehetségét dicséri. A történet eredetileg egészen másként végződött. Az eredetileg megálmodott befejezésről rettentő nehéz volt lemondanom, de Jen, *igazad volt*. Minden tiszteletem

a tiéd – hála neked, jobb író lesz belőlem minden alkalommal, amikor nekilátok egy-egy újabb történetnek.

A legnagyobb hálával azokról emlékezem meg, akik nemcsak megismertették velem az egyiptomi kultúrát, hanem személyes élményekkel is gazdagítottak. Nem minden író mondhatja el, hogy dr. John Darnell kifejezetten neki *készít* egy festett feliratot, vagy a rendelkezésére bocsátja az összes publikált munkáját. Egyiptomi utazásom során többek között abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy találkozhattam Alberto Urciával, aki felvilágosított arról, hogyan segíti a modern technológia a régészeti kutatásokat (róla neveztem el a kitalált szereplőmet, Albertót). A kutatásaim során a legnagyobb segítséget azonban dr. Colleen Darnelltől kaptam, aki olyan egyszerűen magyarázta el a tudományos témákat, hogy egy hozzám hasonló laikus is könnyen megértse, és az sem jelentett gondot számára, hogy bemásszon a sírkamrákba, és ott, a helyszínen lefordítsa nekem a hieroglifákat. Colleen régészet iránti lelkesedése rám is átragadt, és mindig készségesen állt a rendelkezésemre. Szívesen elmagyarázta a nekropoliszban látott hieroglifákat, és lelkiismeretesen válaszolt a századik e-mailemre is, amelyben pluszinformációt kértem. A regényemben azért szerepel annyi részletes leírás, mert Colleen az idejét és energiáját nem kímélve, türelmesen bevezetett az egyiptológia tudományába. Nélküle Wyatt és Dawn nem léteznének. Megtiszteltetés, hogy nemcsak a mentoromnak, hanem a barátomnak is nevezhetem őt.

És végül – hiszen ez egy szerelmi történet – mindent köszönök Tim van Leernek, akit *bármelyik* idővonalon megtalálnék.

Jodi Picoult
2019 decembere

IRODALOMJEGYZÉK

EGYIPTOLÓGIA

Baines, John és Jaromir Malek: *Cultural Atlas of Ancient Egypt*. London, Andromeda Oxford, 1980.

Darnell, John Coleman: „Hathor Returns to Medamûd." *Studien zur Altägyptischen Kultur* 22 (1995): 4794. *JSTOR* 25152711.

Uő: „A Midsummer Night's Succubus – The Herdsman's Encounters in P. Berlin 3024: The Pleasures of Fishing and Fowling, the Songs of the Drinking Place, and the Ancient Egyptian Love Poetry." In *Opening the Tablet Box: Near Eastern Studies in Honor of Benjamin R. Foster*. Szerk. Sarah C. Melville és Alice Slotsky, 99–140. CHANE 42. Leiden, Brill, 2010.

Uő: „The Rituals of Love in Ancient Egypt: Festival Songs of the Eighteenth Dynasty and the Ramesside Love Poetry." *Die Welt des Orients* 46 (2016): 22–61.

Darnell, John Coleman és Colleen Manassa Darnell: *The Ancient Egyptian Netherworld Books*. Atlanta, SBL Press, 2018.

Uők: *Tutankhamun's Armies.* New Jersey, Wiley & Sons, 2007.

De Meyer, Marleen: „Restoring the Tombs of His Ancestors? Djehutinakht, Son of Teti, at Deir al-Barsha and Sheikh Said." In M. Fitzenreiter (szerk.):

Genealogie: Realität und Fiktion von Identität, 125–36. London, 2005.
Dodson, Aidan és Salima Ikram: *The Mummy in Ancient Egypt.* London, Thames and Hudson, 1998.
Uők: *The Tomb in Ancient Egypt.* London, Thames and Hudson, 1998.
Faulkner, R. O.: *The Ancient Egyptian Book of the Dead.* London, British Museum Press, 1985.
Gardiner, Alan: *Egyptian Grammar.* Oxford, Griffith Institute, 1988.
Grajetzki, Wolfram: *The Middle Kingdom of Ancient Egypt.* London, Duckworth & Co., 2006.
Griffith, F. L. és Percy E. Newberry: *El Bersheh II.* London, Egypt Exploration Fund, 1895.
Haggard, H. Rider: *Ő.* Ford. Csepreghyné-Rákosi Ida. Budapest, M. Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014.
Hornung, Erik: *The Ancient Egyptian Books of the Afterlife.* Ford. David Lorton. Ithaca, Cornell University Press, 1999.
Uő: *Conceptions of God in Ancient Egypt.* Ford. John Baines. Ithaca, Cornell University Press, 1982.
Kemp, Barry: *Ancient Egypt: Anatomy of a Civilization.* Abingdon, Routledge, 2006.
Lesko, Leonard H.: *The Ancient Egyptian Book of Two Ways.* Berkeley, University of California Press, 1972.
Parkinson, R. B.: *Voices from Ancient Egypt.* London, British Museum Press, 1991.
Uő (ford.): *The Tale of Sinuhe and Other Ancient*

Egyptian Poems 1940–1640 bc. Oxford, Oxford University Press, 1997.

Robinson, Peter: „‘As for them who know them, they shall find their paths’: Speculations on Ritual Landscapes in the ‘Book of Two Ways.’” In D. O’Connor és S. Quirke (szerk.): *Mysterious Lands,* 139–59. London, UCL Press, 2003.

Shaw, Ian (szerk.): *Az ókori Egyiptom története.* Ford. Kmilcsik Ágnes. Debrecen, Gold Book, 2004.

Sherbiny, Wael: *Through Hermopolitan Lenses: Studies on the So-called Book of Two Ways in Ancient Egypt.* Leiden, Brill, 2017.

Taylor, John H.: *Death and the Afterlife in Ancient Egypt.* Chicago, University of Chicago Press, 2001.

Van de Mieroop, Marc: *A History of Ancient Egypt.* West Sussex, Wiley-Blackwell, 2011.

Wilkinson, Richard H.: *The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt.* Cairo, American University in Cairo Press, 2003.

HALÁL ÉS TEMETKEZÉS

Buckman, Robert: *„I Don’t Know What to Say…”* Toronto, Key Porter Books, 1988.

Callanan, Maggie és Patricia Kelley: *Final Gifts.* New York, Bantam Books, 1997.

Dunn, Hank: *Hard Choices for Loving People.* Naples, Quality of Life Publishing, 2016.

A MAGYAR KIADÁSHOZ FELHASZNÁLT IRODALOM

A gyönyörűség dalainak kezdete: óegyiptomi szerelmes

versek. Vál. és nyersford. Kákosy László. Ford. Molnár Imre. Budapest, Európa, 1976.
Kákosy László: *Ré fiai.* Budapest, Gondolat, 1979.
Mitológiai enciklopédia I–II. Budapest, Gondolat, 1988.

{1} Csonka Ágnes fordítása.

{2} A *haláldúla* kifejezés Magyarországon még nem elterjedt, ahogyan maga a foglalkozás sem: csak most indulnak képzések ezeknek a szakembereknek a kinevelésére. Elképzelhető, hogy a későbbiekben a *hospice-dúla* megnevezés terjed majd el, ez azonban ma nálunk olyan segítő személyt jelent, aki az életképtelen csecsemők megszülésénél segédkezik. Bár a *haláldúla* szó kellemetlen érzéseket ébreszthet bennünk, a tabusítás elkerülése és az angol eredeti *(death doula)* hű visszaadása érdekében döntöttünk a kifejezés mellett. – *A szerk.*

{3} Molnár Imre fordítása.

{4} Tóth Árpád fordítása.

{5} Molnár Imre fordítása.

{6} Molnár Imre fordítása.